This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

12.

Theaterliv og Erindringer.

Af

August Bournonville.

Kjøbenhavn.
C. A. Reitzels Forlag.
1865.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

Mit Theaterliv.

Af

August Bournonville.

Anden Deel.

Vol. 2

Kjøbenhavn.
C. A. Reitzels Forlag.
1865.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle.

PN 2746
C6B6
v.2

Da jeg ved Juletid 1847 udgav „Mit Theaterliv", var jeg ligesaa langt fra at vente den overordenlige Deeltagelse, hvormed min Bog blev omfattet, som at den Løbebane, jeg allerede dengang ansaae for saa godt som sluttet, endnu skulde fortsættes saa lang Tid derefter.

Sytten mindeværdige Aar ere henrundne, og saavel i Staten, som i dens Miniaturbillede: Theatret, er Meget foregaaet — og Meget tabt, uden nogen Udsigt til Erstatning. Dog, medens der i Politiken kun findes liden Opmuntring ved at skue tilbage, ligger der i Kunstens og Phantasiens Rige Hvile og Vederqvægelse for Sindet, selv naar vi dvæle ved Erindringen om det Svundne.

Mit Theaterlivs første Afsnit var saa lykkeligt at vinde Bifald, fornemmelig ved Formen. Jeg har i denne Fortsættelse søgt at bibeholde den, maaskee med lidt mindre Naivetet i Udtrykket, men tillige med noget større Modenhed i Tanken. Endskjøndt det ligger i Memoirernes Væsen at tildele Personen Jeg en fremtrædende Rolle, har jeg bestræbt mig for at træde tilbage i Omgivelsernes og Begivenhedernes Skygge. Lidt Sværmen ind paa det psychologiske, ja endog hist og her paa det politiske Gebeet, har ikke kunnet undgaaes; og naar jeg i mine dramatiske Betragtninger har berørt nogle meer eller mindre berømte Personligheder, har det ikke været med Recensentens, men med Kunsthistorikerens Kald for Øie, idet jeg holder mig til Voltaires Princip, som er udtalt i hans Histoire de Charles XII og særdeles anvendeligt paa Scenens forgængelige Kunst: «L'histoire d'un roi n'est pas tout ce qu'il a fait, mais ce qu'il a fait de remarquable». Skulde jeg alligevel have været nødsaget til

at paapege Feil og Misgreb, navnlig i administrativ Henseende, saa er det fordi enhver Virkning maa have sin Aarsag, enhver Sætning sit Motiv, og fremfor Alt ethvert Tilbageblik skjænke os en Lærdom. Jeg ønsker ikke, at Galde og Malurt skulle flyde fra min Pen, men lutter Honning vilde igjen blive lidt for sødt. Desuden hylder jeg vort danske Theaters Devise: „Ei blot til Lyst". Lidt Gavn ønsker jeg at stifte, og havde man ikke Haabet om en bedre Fremtid, vilde det ikke være Umagen værdt at skrive.

Critiken hverken kan eller vil lade denne min Bog gaae uanfægtet hen, navnlig fordi den indeholder Sætninger, om hvilke der altid maa være deelte Meninger; man har derfor raadet mig først at udgive disse Memoirer efter min Død, og derved gjøre Afkald paa en ganske uvis Fornøielse, imod at undgaae en temmelig sikker Ærgrelse. Men skulde Forsynet unde mig en sildig Alderdom, vilde jo mine Beretninger da have tabt deres Friskhed og Interesse, og mine Raad, om de for Resten kunde have noget Værd, blive ansete for overflødige eller aldeles upractiske. Idet jeg derfor anbefaler „Mit Theaterliv" og dets Afvexlinger til min velvillige Samtid i den hele skandinaviske Kunst- og Læseverden, med det Ønske, at Bogen ikke maa betragtes som et afsluttet Hele, men helst læses stykkeviis: underkaster jeg mig villig Critikens Kjendelse, baade med Hensyn til mine Anskuelser og til Maaden, paa hvilken jeg efter bedste Evne har fremsat dem; kun paastaaer jeg mig anerkjendt for Troskab og Paalidelighed i Fremstillingen af Facta.

Fredensborg, i Mai 1865.

August Bournonville.

Indhold.

Reflexioner: Side
1. Choreographisk Troesbekjendelse . . . . 3.
2. Selskabs- og Nationaldands . . . . 5.
3. Om Dandse-Underviisning . . . . 9.
4. Om den Folkeskik: at hilse . . . . 12.
5. Om Complimenter og Applaus . . . . 20.
6. Om den sceniske Kunsts Tilbagegang . . . . 28.
7. Om Scene-Instruction (med Noticer om svenske dramatiske Artister) . . . . 36.

Aaret 1848 . . . . 49.

Gamle Minder (med Noticer om Ballettens fortrinligste Medlemmer fra 1829 til 1864) . . . . 61.

Divertissements . . . . 69.

Balletcompositioner. Anden Periode:
Conversatoriet eller Et Avisfrieri . . . . 87.
Psyche . . . . 104.
Kermessen i Brügge . . . . 113.
Zulma eller Krystalpaladset . . . . 122.
Brudefærden i Hardanger . . . . 134.
Et Folkesagn . . . . 154.
Abdallah . . . . 169.

Danske Folkefester:
1. Thorvaldsen i Kjøbenhavn . . . . 218.
2. Det skandinaviske Studentermøde 1845 . . . . 227.
3. Markedet til Fordeel for de betrængte Jyder . . . . 231.
4. Troppernes Modtagelse efter Felttoget 1849 . . . . 241.
5. Høstfesten . . . . 246.
6. Hjemkomsten 1851 . . . . 253.

Side

Balletcompositioner. Tredie Periode:
I Karpatherne . . . . 267.
Blomsterfesten i Genzano . . . . 282.
Fjeldstuen eller Tyve Aar . . . . 295.
Fjernt fra Danmark eller Et Costumebal omdord . . . . 312.
Valkyrien . . . . 329.

Tre Aar i Stockholm:
Localiteter . . . . 353.
Mit Engagement . . . . 367.
Kunstneriske Tilstande . . . . 367.
Scenen og Oeconomien . . . . 387.
Theater-Statistik . . . . 396.

Dramatiske Celebriteter ved den danske Skueplads:
Lindgreen. Foersom jun. . . . . 408.
Nielsen. Michael Wiehe . . . . 411.
Rosenkilde sen. Phister . . . . 414.
Jfr. Jørgensen. Mad. Søbring . . . . 418.
Winsløw. Høedt . . . . 421.
Fru Nielsen. Fru Heiberg . . . . 428.

Tilbageblik . . . . 433.

Reflexioner.

1.

Choreographisk Troesbekjendelse.

Dandsen er en Kunst, fordi den forudsætter Kald, Kundskab og Færdighed.

Den er en skjøn Kunst, fordi den stræber efter Idealet, ikke alene i plastisk, men i lyrisk og dramatisk Henseende.

Den Skjønhed, som Dandsen bør hige efter, er ikke betinget af Smag og Behag, men grundet paa det Naturliges uforanderlige Love.

Mimiken omfatter alle sjælelige Bevægelser; Dandsen derimod er væsenlig et Udtryk for Glæden, en Trang til at følge Musikens Rhythmer.

Det er Kunstens og navnlig Theatrets Mission at skærpe Tanken, løfte Sindet og forfriske Sandserne. Dandsen bør altsaa fremfor Alt vogte sig for at smigre et blaseret Publicums Forkjærlighed for Indtryk, der ere fremmede for den sande Kunst.

Munterhed er en Kraft, Beruusning er en Svækkelse.

Det Skjønne beholder stedse Nyhedens Friskhed, det Forbausende trætter i Længden.

Dandsen kan ved Musikens Hjælp hæve sig til Poesie, men ogsaa ved et Overmaal af Gymnastik nedsynke til Gjøgleri; det saakaldte Vanskelige har utallige Adepter, hvorimod det tilsyneladende Lette kun opnaaes af nogle faa Udvalgte.

Høidepunktet af Kunstfærdighed er at dølge Mekanismen og Anstrængelsen ved harmonisk Ro.

Maneer er ikke Characteer, og Affectationen er Gratiens afgjorte Fjende.

Enhver Dandser bør betragte sin møisommelige Kunst som et Led i Skjønhedskjæden, som en nyttig Prydelse for Scenen, og denne igjen som et betydningsfuldt Moment i Nationernes aandige Udvikling.

2.

Selskabs- og Nationaldands.

Dandsen er, ligesom Sangen, paa eengang Kunst og Forlystelse; man synger og dandser baade for at more sig selv og for at behage Andre. Der gives Materialister og Pietister, der respective betragte Kunsten som Snurrepiberi og Synd; for dem er Dandsen en Daarskab, og Lystighed en Forargelse; de indrømme, at Livets Ophold skal erhverves ved Arbeide, men glemme, at dette kræver Hvilepunkter, hvori man nyder Frugterne af det Udrettede og styrker sig til nye Foretagender. Om end de skyldfrie Glæder ikke ere Arbeidets Maal, ere de alligevel dets Løn, og de Fornøielser, der føre os tilbage til Barndommens harmløse Munterhed, maae jo være baade de gavnligste for Sindet og de sundeste for Legemet. Jeg tør derfor nævne Dandsen som en af de Velgjerninger, der ere skjænkede os Mennesker til at udtrykke en Stemning og rive os løs fra Hverdagslivets Bekymringer og Trivialitet.*)

Barnet rører Hænder og Fødder, jublende ved Musikens Lyd; Soldaten glemmer Træthed og Farer ved den

*) Naar jeg kalder Dandsen en Recreation ɔ: Gjenfødelse til Kraft og Lyst, mener jeg naturligviis ikke dermed de overdrevne Balglæder, der bringe Ungdommens Roser til at falme, saa lidt som de vilde og forbreiede Fagter, hvormed det unge Frankrig — maaskee uden selv at vide det — giver et Billede af sin egen Demoralisation.

oplivende Musik; Hjertet banker ved Stemmens Klang, Nerverne spændes ved Instrumenternes Brusen. Enhver glad Tidende, enhver behagelig Overraskelse bringer det naturlige Menneske til at hoppe som Fuglen, der ryster sine Vinger, og hos alle Folkeslag, fra de vildeste til de meest civiliserede, yttrer den festlige Glæde sig — ved Dands.

Den gamle Franskmand fører endnu sin bedagede Dame ind i den abstadige Contradands, og begge trylles tilbage til Ungdommens Vaar.

Den stive Engelskmand afkaster i den lystige Hornpipe Etikettens trykkende Baand; han farer med Væddeløbets Hurtighed gjennem Ecossaisens lange Rækker og bringer Gulvet til at ryste under Reelens dundrende Takt.

Hallingbølen og Wermlänningen prøve deres Fødders Spændkraft mod Storstuens Bjelkeloft.

Paa Færøerne, hvor der endnu for faa Aar tilbage kun havdes Kæmpeviser til Dandsemusik, gives ved Bryllupsgilder pantomimiske Scener til Balladerne om Holger Danske og Abrahams tro Tjener, der fæster den skjønne Rebecca for sin Herres Søn.

Ungareren, med de klingende Sporer, gjengiver et Billede af Rytterens Liv og fremstiller Elskeren, der bortfører sin gjenstridige Brud i susende Galop.

Tydskeren fortaber sig i Valsens Hvirvler, som i Systemernes Taage, og studser som vækket af en Drøm, naar han efter den voldsomste Bevægelse gjenfinder sig selv paa det samme Punkt, hvorfra han gik ud.

Hvor ofte have vore Digtere ikke besjunget Tarentellaen, til Tamburinens Klang, og Boleroen, til Castagnetternes Raslen! Men Ingen af dem har bemærket de alvorlige Ansigter hos Italienerne, der vide, at de dandse paa en vulkansk Jordbund, og kun Faa have gjort os opmærksomme paa, at Spanierne, naar de føre deres romantiske Dandse nordpaa, give dem en Tilsætning af

Raahed, ligesom de for vore forvænte Ganer opblande deres ædle Vine med Brændeviin.

Endelig maa jeg nævne Polakken, hvis Nationalitet er splintret mellem tré mægtige Stater, alle lige forhadte. Af sit gamle, stolte Fædrelands Arvegods har han Intet tilbage uden Sproget og de elegante Dandse! Men disse betegne ham fremfor Alle med Udmærkelse; thi enten han er Soldat ved Rhinen eller paa Ruslands Stepper; enten han er landflygtig i Amerikas Urskove eller Slave i Sibiriens Bjergværker: overalt, hvor der spilles en Mazurka, flokker man sig beundrende om de slanke, gratieuse Polakker. Forgjæves stræber man at efterabe deres lette, afrundede Bevægelser, og selv deres strenge Herrer maae, hvad Dandsen angaaer, erklære sig beseirede af Sobieskys ridderlige Landsmænd.

Jeg tør ikke, uden Frygt for at vække Forargelse, anvende Dandsens Symbolik paa mit elskede Fødeland; kun vil jeg berøre et historisk Factum, at siden Valdemarernes Tid, da de Danske treen til Kæmpeviser og Seirssange, uden Assistance af fremmede Spillemænd, har Danmark ikke eiet nogen selvstændig Nationaldands.

Hvilken eiendommelig Poesie udbreder ikke Dandsen over disse festlige Anledninger! Behøver jeg at nævne den Stemning, der griber baade Unge og Gamle i det Dieblik, da Balsalen aabnes, Lysene straale, og Musiken toner de livsglade Par imøde? Jeg vil blot henvise til den Munterhed, der spreder sig i en Selskabskreds, naar Gulvet ryddes, og Pianoet aabnes, eller naar i den tarvelige Bondestue den blinde Spillemand træder ind med sin sprukne Fiol; baade her og hist improviseres et Bal, der ofte kun varer en Time eller to, men sætter Kronen paa en glad Aften.

Hvor hyggeligt er det ikke, naar en lille munter Skare faaer sig en Dands paa en Græsplet under Træernes

Skygge! Og nu de statelige Høstgilder, Fiskerne ved Søndags-Stævnet, Haandværkerne paa det gemytlige Laugsbal, og den yndige Idyl, naar Brudgom og Brud træde ind i Vennernes Kreds, for med blufærdig Anstand at træde deres første Dands som Ægtemand og Viv! Her er jo Dandsen ikke blot Glædens, men Kjærlighedens Tolk.

Det er ikke underligt, at jeg mangengang har følt mig inderlig bevæget ved disse Billeder, der give mig et saa opmuntrende Vidnesbyrd om, at mit Livs Stræben ikke har været forfængelig Tant; men da jeg ved en Sølvbryllupsfest saae Jubelparret aabne Ballet med den samme Dands, som de for 25 Aar siden havde opført, tindrede Taarer i Alles Øine. — Gid Verden aldrig maa blive saa kold og nyktern, at den anseer Dandsen for en spildt Kraftanvendelse; det maatte blive en mørk og sørgelig Tid, naar den strenge Alvor forjog Smilet fra vore Læber, Letheden fra vore Fødder, og Ungdommen ikke mere fik Lov til at svinge sig lystig omkring de hvilende Gamle.

Poesien udøver jo sit Herredømme ligesaavel over Bevægelsen, som over Tonerne; den Ene synger, den Anden dandser; lykkelig den, der har Evne og Lyst til begge Dele!

Der gaaer Dands gjennem hele Naturen, fra Fuglens Flugt til Bølgernes Dønninger, og et gammelt Folkemundheld udtrykker Alverdens Jubel ved Solens Dands Paaskemorgen. Lad derfor Spøg, Sang og Dands krydre Livets Besværligheder; men endog vor Overgivenhed bør være Smagens og Rhythmens Love underkastet; kort sagt, lader os bestræbe os for at synge reent og dandse smukt.

3.

Om Dandse-Underviisning.

Gratierne, Skjønhedens Huldgudinder, ere kaldede til at polere og formilde vore Sæder. Det menneskelige Legeme fortjener al den Omhu, vi kunne give det, i Lighed med dets usynlige, aandelige Kjærne.

Kun yderst faa Individer ere aldeles berøvede den Gave, ved nogen Udvikling at meddele Bevægelserne Lethed og Anstand. Nogle ere ligefrem fødte med gratieuse Anlæg; hos disse Begunstigede træder Kunsten tilhjælp, blot for at advare mod Overdrivelse og Misbrug. Andre derimod ere som de Frugttræer, der lide under climatiske Forhold; her maa den kyndige Gartner anvende hele sin Flid, vække Sandsen for det Skjønne, indpode sunde Begreber og bringe dem til Modenhed ved Øvelse og Henviisning til gode Forbilleder.

Der gives Mennesker, som, tiltrods for mangesidig Begavelse, fra Barndommen af, igjennem vrange Forestillinger, have indsuget en saa afgjort Ringeagt for Alt, hvad der kaldes Ynde og Tact, at det senere hen er et ligesaa møisommeligt Arbeide, at betage dem deres Tro paa, at Keitethed og Plumphed er Geniets Særkjende, som at overbevise dem om, at den ydre Slibning ikke vil berøve dem Noget af deres indre Gehalt.

I Almindelighed har man Intet imod at foretage de nødtørftigste Øvelser, forsaavidt de udkræves til med nogen-

kunde Sikkerhed at figurere paa et Bal; men endog de, der ere villige til at indrømme Balletdandsen en Plads i Kunstens Rige, ere som oftest langtfra at ane, at de ved at tilegne sig den høiere Selskabsdands, lære og dyrke en virkelig Kunst, der fordrer baade Anstrængelse og en vis Grad af Studium.

Moden, dette uimodstaaelige Lufttryk, har næsten overalt i den fashionable Verden nedbragt Selskabsdandsen til det mindst mulige af teknisk Færdighed. Til den uafladelige Snurrenrundt i Vals og Polka behøves ikke synderlig kunstnerisk Forberedelse, medmindre det skulde være i negativ Retning; thi naar man betragter alle de Unoder, som man i de ovennævnte Dandse kan forfalde til, vilde der gjerne kunne gives en særskilt Underviisning, sammensat af lutter Advarsler. Men allerede i en Française kan man finde Leilighed til at vise Frugterne af en god Skole; ikke ved at producere correcte eller vanskelige Trin, men blot ved Maaden at føre sig, ved den rhythmiske Bevægelse, og navnlig ved den Smag og Anstand, hvormed man fremtræder for sin Dame og tager Hensyn til de Meddandsende. Skulde ved Tidernes Kredsløb og de rococo Moders Gjenoptagelse de gammeldags Menuetter og Sarabander, om end i forynget Skikkelse, atter blive indførte ved vore Fester, vilde den gratieusere Selskabsdands gjenvinde sin tabte Anseelse; men dette hører vistnok til pia desideria.

Uden just at sværme for en Reaction med Tilbagegang til Parykstiden, vilde jeg spørge vore Dages Aristokrater: „Hvor have I gjort af de ridderlige Øvelser og Talenter, der i saa høi Grad bidroge til Eders Fædres imponerende Fremtræden og fine Væsen?“

Til de Borgerlige og Demokraterne vilde jeg sige: „Anvender den samme Omhu paa den ydre Politur, som paa den indre, og da ville de høiere Stænders Fortrin — om saadanne endnu ere blevne tilbage — sammensmelte med Eders i Opdragelsens Jævnbyrdighed.“

Men endog affeet fra den egenlige Skole, indeholder Dandse-Underviisningen saa meget til Fremme for Legemets Udvikling og giver saa mange Vink, der ere skikkede til at udbrede personligt Behag, at den ikke bør lades ude af Øie ved den Yngres Uddannelse. I det Hele kan der under Dandsetimerne gjøres adskillige træffende Bemærkninger og høres endeel Sandheder, der, netop fordi de ere indfattede i en Ramme af Forlystelse, modtages uden Anstød og tages ind som en nyttig Medicin, formildet ved Syltetøi. Slige Raad, grundede paa naturlig Smag og Iagttagelse, have deres særegne Betydning for Livets mangehaande Forhold, og i een Henseende ere de aldeles uskatteerlige, nemlig at man lærer at observere sig selv, istedetfor bestandig at fæste critiske Blikke paa Andre.

4.

Om den Folkeskik: at hilse.

En fortræffelig gammel Dandsemester fra Midten af det forrige Aarhundrede, Mr. Mereau, der fungerede ved Hoffet i Gotha, har skrevet en Bog, betitlet: **Réflexions sur le maintien**, der indeholder en Mængde værdifulde Vink til den Tids beau monde. Han lærer navnlig de unge Herrer, hvorledes de skulle tee sig i godt Selskab, og advarer dem paa samme Tid for adskillige Unoder, som f. Ex. at fremstille sig for Damerne med Hænderne i Lommerne o. s. v. Sæder, Klædedragt og Tournure have betydelig forandret sig siden 1760, og vistnok vil Meget af det, jeg selv har anmærket i nærværende Skrivt, blive anseet for gammeldags, ikke blot i det næste Seculum, men om ganske faa Aar. Jeg vil derfor glide forbi den amerikanske Flothed, der charakteriserer endeel af vor cigarrøgende Ungdom, og kun holde mig til en, efter min Formening, betydningsfuld Yttring af det civiliserede Folkeliv, nemlig den Skik: at hilse.

Der ere hos de forskjellige Nationaliteter saa mange Nuancer i Begrebet Høflighed, at der skulde en vidtløftig Reisebeskrivelse til, for at udhæve de særegne Tegn paa Culturtrinene i denne specielle Retning. Medens i det ene Land Høfligheden er et Privilegium for de høiere Classer, betragtes den paa andre Steder som en Byrde, der væltes

over paa de ringere, og paa samme Tid, som vi see Forekommenhed og Belevenhed aftage hos Nationer, der ansees for de meest dannede, møde vi den fineste Opmærksomhed hos Folkeslag, hvor den moderne Civilisation kun sparsomt har udbredt sine Velgjerninger. Hvor ofte bemærke vi ikke, at Høflighedsbeviserne gradeviis aftage med hvert Skridt, vi nærme os Hovedstæderne!

Den Reisende er altid — med Rette eller Urette — tilbøielig til at bedømme et Land efter den Modtagelse, han der har nydt; og det er vistnok en tilgivelig Forfængelighed hos os Nordboer, at vi gjerne ville bibringe den Fremmede et fordeelagtigt Indtryk af vort Hjem. Vort Fædreneland regnes derfor ogsaa blandt de Steder, hvor han i Almindelighed befinder sig vel. Det milde Folkeliv, den offenlige Beredvillighed tiltaler ham i høi Grad; han træffer Mange, der gjøre sig en Fornøielse af at tale hans Sprog; Familierne aabne ham deres Kredse uden Mistro og uden ceremonielle Fordringer; han finder Sikkerhed paa Gaden, Andagt i Kirkerne, Opmærksomhed i Theatret, sømmelig Glæde paa Forlystelsesstederne, og overalt, hvor han træder ind, staae Mændene med Hatten i Haanden. „I Sandhed, de Danske ere et meget høfligt Folk!" — dette Vidnesbyrd høres overalt i Udlandet.

At bukke, neie, tage Hatten af eller føre Haanden til Huen, vinke med Haanden eller række den til de Paagjældende, ere en Hilsens almindelig antagne Former. Det er umuligt at fastsætte Regler, der kunne passe til alle Tider, Forhold eller Personligheder, men eet Hovedprincip bør gaae igjennem enhver Hilsen, nemlig den gode Villie, der igrunden er eensbetydende med den sande Høflighed. Denne er ligesaa langt fjernet fra naadig Nedladenhed og Skjødesløshed, som fra slavisk Underdanighed og Paatrængenhed.

Hvo kjender ikke det smukke Svar, som Thales — en af Oldtidens syv Vise — gav den, der undrede sig over,

at en Forbigaaende ikke havde ændset hans Hilsen: „Er det min Skam, at jeg er høfligere, end han?“

Der ligger den skjønneste Livsphilosophie i den Høfliges Færd. Han hævder sin egen Værdighed, idet han erkjender Andres; han udbreder Velbehag omkring sig og fornemmer det i sit eget Indre; han træder ikke Høiheden for nær og ydmyger aldrig den Ringe; han staaer paa sin Ret, men vogter sig for Conflicter — kort sagt, han bereder sig selv og sine Omgivelser et lykkeligt Liv, og ovenikjøbet for den billigste Priis, thi Ordsproget siger med Sandhed: „Høflighed koster ingen Penge“.

Jeg har ofte stræbt at forklare for mine Elever, navnlig for dem udenfor Scenen, Betydningen af en venlig Hilsen, og fremstillet den som Udtrykket for et velvilligt Sind, afspeilet i et mildt Ansigt. Et saadant Udtryk opnaaes ikke ved udvortes Midler, men kun derved, at man i det daglige Livs mangehaande Forhold stedse tænker sig Ord, der ere opfyldte af Godhed og Imødekommen. Det Barn, der fra sin tidligste Alder vænnes til at bede og takke, vise Venlighed mod Tjenere, Ærefrygt for Lærere og Forekommenhed mod Søskende, men fremfor Alt lærer at skatte Forældrenes Tilfredshed som den høieste Belønning, er paa god Vei til den meest tilfredsstillende Udvikling i Retning af Elskværdighed.

Der er jo en Hilsen i ethvert begeistret Udraab, som Naturens Skjønhed aflokker os. Vi hilse Havet, den første Vaarfugl og den nysudsprungne Bøgeskov; Sømanden hilser sit Fødelands Symbol i det vaiende Flag, og Vandreren Taarnspidserne paa hans Hjemstavn; Religionens Festdage hilses med Klokkeklang og Basun-Choraler, Fædrenelandets med Kanontorden og Hurraraab, ja, selv Graven fordrer sin Salut; og ligefra det lille Barn, hvis første Artighed bestaaer i et Kys paa den spæde Finger, indtil Oldingen, hvis bævende Haand udstrækker sig velsignende i Dødens

høitidelige Dieblik, vidner jo Alt om den Betydning, der ligger i den Skik at hilse.

En Hilsen har ofte større Værd for Yderen, end for Modtageren. Der gives jo Ærefrygtsbeviser, der ydes uden mindste Hensyn til Besvarelse; thi Sydboeren, der blotter sit Hoved for Korset paa Alfarvei, Araberen, der bøier sig i Ørkenens Sand for den opgaaende Sol, og Franskmanden, der standser med Hatten i Haanden for at lade den fattigste Liigfærd passere forbi, tænke ikke paa nogen Gjengjeld; de tilfredsstille kun en Pietetstrang, og endog hertillands, hvor Demonstrationer ikke høre til Dagens Orden, har jeg seet Menigmand løfte paa sin Hovedbedækning, naar en hædret Afdød blev nævnet, eller naar han gik forbi et eller andet betydningsfuldt Mindesmærke. Som et særeget romantisk Tilfælde vil jeg blot anføre, at en gammel Maskinarbeider ved det kongelige Theater, En af Holmens faste Stok, tog Huen af, hvergang Tæppet rullede op til en Forestilling, og en Aften, første Gang Operaen Wilhelm Tell blev opført, da Ouverturens sidste Accord var slaaet an — faldt han død om paa sin Post.

Betragte vi paa den anden Side Hilsenen som et gjensidigt Venskabs- eller Høflighedstegn, kan der fornuftigviis ikke være Tale om, „hvem der skal hilse eller hilses først“. Den, der seer og kjender hurtigst, har det Fortrin at gjelde for den galanteste, og den, der frygter for at staae tilbage i Courtoisie, sætter aldrig sin Stolthed paa Spil. Det følger af sig selv, at der gives Pligter i denne Henseende, som paahvile den Yngre, den Underordnede og Cavaleren, overfor de Ældre, Foresatte og Damerne; men det er dog urigtigt i denne Retning at pukke paa Rangforordningen, ligesom det er daarligt, med Strenghed at holde paa Fortougsretten.

Jeg har kjendt Stormænd, der hævdede deres Stilling ved den udsøgteste Belevenhed; derved fik deres Gunstbeviisninger tidobbelt Værd, og selv naar de saae sig nød-

sagede til at afslaae en Begjæring, formildedes Skuffelsen ved de humane Former. Deres Befalinger lød som beskedne Ønsker, og de modtoge aldrig end ikke den pligtskyldigste Tjeneste, uden den forbindtligste Tak. Hvem kunde vel nægte slige Ædlinge den Hyldest, der tilkom dem? Ved at træde over deres Dørtærskel fornam man, ligefra Herren selv og ned til det ringeste Tyende, en Tone og en Holdning, der vidnede om den reneste Følelse af Menneskeværd. Der vare Lykkens Gaver komne paa det rette Sted.

Det skulde smerte mig, om disse Anskuelser ganske tilhørte en forsvunden Tid, og dog fristes jeg til at troe, at hvad jeg nu har at melde om Hilsenens specielle Anvendelse, vil forekomme den yngre Generation som en forældet Theorie, grundet deels paa gammelfranske, deels paa sceniske Principer.

Hertil vil jeg blot svare, at det gamle Frankrig, fremfor det nye, var Urbanitetens Skole, og at Scenen er og bliver Prøvestenen for alt det Stødende og Latterlige, som Moden og Tidsaanden muligen kunde fremavle. Iøvrigt kunne nedenstaaende Grundregler, der ikke ere hentede fra nogen Lærebog, men simpelthen skyldes de flittigste Iagttagelser, tjene vore Efterkommere som historisk Ledetraad i Civilisationens Udvikling.

Vi hilse vore Nærmeste, baade hjemme og ude; vi hilse vore Venner, vore Sjælesørgere og vore Lærere, selv om disse af let forklarlige Grunde ikke strax kunne gjenkjende os; vi bukke med tilbørlig Respect for vore Foresatte og for de Personer, i hvem vort Fædrelands Værdighed er repræsenteret; men dem, til hvem vi kun have et flygtigt Bekjendtskab, dem, som vi ingen Agtelse kunne have for, og endelig dem, der enten oversee eller hade os — hvorledes skulle vi forholde os imod dem?

Hos den første Categorie vil en smuk Hilsen altid

være paa sin Plads; dog maa den ikke bære Fortrolighedens Præg, og vi maae vel vogte os for at synes, som om vi vilde paatvinge halvfremmede Personer vort nærmere Bekjendtskab.

Et Menneske kan have feilet, han kan ogsaa være bleven miskjendt, ja endog uskyldig bagtalt; vi ere ikke kaldede til at være Dommere og endnu mindre til Bødler; et Agtelsesbeviis kan maaskee reise hans Mod; han tør ikke hilse os først, men et Tegn paa vor Foragt kunde styrte ham i Fortvivlelse. Sæt, at han var brødefri, saa havde vi jo selv begaaet et Uretfærdighed. Vi ville derfor ubetinget hilse, ikke koldt, ei heller med fremkunstlet Hjertelighed, men blot saaledes, som vi i hans Sted maatte ønske det.

Skal man da ogsaa hilse sin Avindsmand?

Det koster vistnok stor Overvindelse, men vor hellige Religion formaner os jo til Forsonlighed, og selv de hedenske Viismænd have lært os, at vi skulle gjøre Venner af vore Fjender. Lader os prøve, om vor Imødekommen ikke skulde kunne besvares med et mildere Sindelag. Hadet er som et giftigt Saar paa vor Sjæl; dersom en saadan Smerte kunde dulmes, ja maaskee endog aldeles forvindes derved, at man ved given Leilighed løfter høflig paa sin Hat — sandelig det lønnede vel Umagen at forsøge et saa lidet bekosteligt Lægemiddel.

Det er tilvisse en smuk Sædvane, saavel i Selskab, som ved private Møder, at heelt eller halvt Ubekjendte præsenteres for hverandre og saaledes underrettes om hverandres Navn og Stand; men heraf burde ikke følge den besværlige Uskik, at sædvanlig Høflighed neppe tør bevidnes eller modtages af en Person, med hvem dette Ceremoniel ikke tilbørlig er blevet iagttaget. Jeg har mødt Folk, der under saadanne Omstændigheder have følt sig høist ubehagelig berørte ved en Hilsen og besvaret den paa en frastødende Maade. Det er for den opmærksomme Iagttager en næsten latterlig Comedie, at see Gjæster hos en fælles

Ven begloe hverandre med kolde, stirrende Blikke indtil det Øieblik, da Verten foretager Præsentationen, der ofte skeer saa hurtig og utydelig, at man hverken opfatter eller husker de Paagjældendes Navne. Det kan da igrunden ogsaa være det Samme, thi som oftest spiser og drikker man og morer sig ret godt sammen, uden at fortsætte Bekjendtskabet, ja uden senere at hilse hinanden paa Gaden! Dette er desværre «high fashion», men behageligt kan det neppe kaldes.

De Ærbødighedstegn, der ydes en kongelig eller fyrstelig Personlighed, gjælde naturligviis ikke hans Følge, der altsaa ikke har at besvare dem eller at gjengjelde den Hilsen, der henvendes udelukkende til en Hovedgjenstand. Anderledes forholder det sig med den Passivitet, der hos nogle Nationer vises ved Ledsagelsen af en Ven eller Frænde, naar denne hilses af en Bekjendt, som tilfældigviis ikke er bleven præsenteret for det øvrige Selskab; vistnok vilde man kunne tænke sig en mere hensigtsmæssig Maade at hilse Folk paa her i vort barske Clima, end ved uafladelig at blotte Hovedet, men da denne Skik nu engang har vundet Hævd, virker det i høi Grad nedstemmende, naar en venlig eller ærbødig Hilsen af Vidnerne ligesom mødes med Protest.

Skulle vi da ogsaa hilse dem, som vi slet ikke kjende?

Efter den gamle Skole hedder det jo rigtignok, at ved alle Fester er Enhver af de Indbudne at betragte som né présenté, og han bør gerere sig som saadan, for ikke at forstyrre Glæden og den hjertelige Tone. Den Fremmede, der indtræder i en Salon, skylder Selskabet en generel Hilsen, der ligesom sikkrer ham et almindeligt, skjøndt stiltiende „Velkommen“! Reiser man med offenlig Befordring, spiser man ved table d'hôte, eller sætter man sig paa en af Andre occuperet Bænk i en offenlig Have, hilses uden foreløbig Præsentation; det Samme gjælder i Theatret ved Indtrædelsen i en Loge eller i Parkettet, naar man i Forbigaaende maa gjøre de Siddende Uleilighed. Det er ligelebes en fra ældre Tider overleveret høvisk Sædvane,

naar man paa en Trappegang møder en Dame eller ældre Herre, da at træde tilside og gjøre Honneurs. For Resten, naar vi paa Landet, med en Følelse af Velbehag, see de Veifarende hilse hverandre med et „Guds Fred og Goddag", er der Noget i os, der siger, at vi i Belevenhed ikke burde staae tilbage for den simple Bondemand.

Jeg vil nu slutte denne, maaskee altfor vidtløftige Afhandling med en venlig og ærbødig Hilsen til Alle, der hylde Foreningen af det Gode og det Skjønne, og udtale det Ønske, at vi i alle vore Idrætter, det være sig Arbeide eller Fornøielse, ja om muligt endog i vor Vrede, maatte underordne os Gratiernes milde Herredømme.

5.

Om Complimenter og Applaus.

Der skal staae et Sted i Koranen: „Talen er Sølv, men Taushed er Guld". Hvorvidt denne Sætning i alle dens Consequentser er holdbar, vil jeg lade staae ved sit Værd, ei heller mægter jeg at definere Ordets eller Taushedens hele Betydning; men det forekommer mig alligevel, at Talens Forhold til Tænkningen er det samme, som Legemets til Sjælen, og maa betragtes som et Pund, der ikke bør nedgraves, men udvexles og bære høie Renter.

Man siger om Ting, der ere værdifulde og vanskelige at erholde, at de kunne faaes for Penge og gode Ord; et andet gammelt Mundheld lærer os, at „et godt Ord altid finder et godt Sted", og naar det paa samme Tid er oprigtigt og bruges i Form af Tak eller Opmuntring, har det ofte ligesaameget Værd, som en god Handling, og fortjener da først Navn af Compliment. Det gaaer med Complimenter som med Druesaften, der baade kan styrke og svække, eftersom den nydes med Maade eller til Beruusning; de kunne ligesom Vinen forfalskes og navnlig misbruges til at smigre Forfængeligheden, drive Spot med Daarskaben og lede den Enfoldige i Snarer. Det er ikke saa let at iklæde en Compliment en passende Form, da enhver Overdrivelse faaer Smag af Ironie, hvorimod det slet ikke er vanskeligt, endog med den største Oprigtighed, at sige Folk Ubehageligheder. Der behøves kun en Smule Øvelse, for at opnaae

Virtuositet i at tale og skrive lutter Impertinencer, og denne Færdighed er saa meget mere fristende, som den i Almindelighed er morsommere for de Udenforstaaende, end Artighed og Velvillie. Vi maae dog Alle tilstaae, at en nogenlunde fortjent Roes volder os en ubetinget Fornøielse, medens endog den mildeste Critik smager os som Medicin, nyttig og sund, men aldrig rigtig behagelig.

Der gjøres vistnok mange overflødige og høist puerile Complimenter til Skjønhed, Pynt og andre tilfældige Fortrin, medens den sande Fortjeneste kun skjænkes liden eller ingen Opmærksomhed; men det kan alligevel ikke nægtes, at den i rette Tid og lydelig udtalte Paaskjønnelse virker som en varmende Solstraale; den indeholder aandig Næring for det flittige Barn, som for den omsorgsfulde Huusmoder; for den troe Tjener, som for den simpleste Arbeider, er et opmuntrende og anerkjendende Ord ofte mere værdt, end den suurterhvervede Dagløn; thi denne giver ham vel Brødet, men Bifaldet lærer ham at elske sin Gjerning og styrker Lysten til nye Foretagender.

Selv for Naturens Herlighed maa et lydeligt Tegn paa Beundring ikke udeblive. Lad den Danske vise dig sit Sund og sin Bøgeskov, eller Nordmanden føre dig op paa Udsigterne fra hans stolte Fjeld, og bevar dit kolde og tause «nil admirari»: du har da saaret hans Nationalfølelse, forspildt ham en Fornøielse og maaskee endog nedsat dig selv i hans Omdømme.

Men, vil den indvende, der enten af Blyhed, Uformuenhed i Ord, eller som oftest af reen Ladhed, bevarer Tausheden, naar han er tilfreds, men dog aldrig savner Udtryk for sit Misnøie: „Jeg forstaaer mig ikke paa at sige smukke Ting, eller at fremkunstle en Begeistring, der ikke findes hos mig". Hertil vil jeg svare: „Troer du selv at kunne undvære Anerkjendelse, og er du virkelig saa riig i din egen Bevidsthed, at du ikke behøver Andres Bifald?"

Det er et ganske interessant Studium, hvorledes man kan være venlig uden Sødme, høflig uden Falskhed, kort sagt, sige en Compliment uden Smigreri.

For at paaskjønne noget Godt og Smukt, behøver man ikke at anstille sig, som om man var overrasket eller begeistret. Der findes i Reglen kun lidet Fortræffeligt og slet intet Fuldendt her i Verden; men kjønt, bravt, takkert ere Characterer, der ofte kunne finde Anvendelse, endog paa Bestræbelser, der ikke ere kronede med fuldstændigt Held, og vi ere ikke forpligtede til at krydre denne Opmuntring med Critikens Malurt.

Der gives som sagt Mennesker, for hvem Ordet aldrig kan tolke Glæden, men lad dem engang blive rigtig vrede, saa faae de nok Munden paa Gang! Andre tie, forbi de ikke have Guldkorn paa rede Haand, ikke at nævne dem, der bevare Tausheden af Drillevorrenhed, Dumstolthed, eller endog af bare Misundelse; de fleste af disse Figurer troe at fortjene en særskilt Roes, forbi de aldrig gjøre Complimenter.

Vel er det sandt, at Ordet ofte kan blive til en klingende Bjelde, men naar Alt kommer til Alt, hvad er saa vel Malmet, naar det ikke giver Lyd? Det er galt at tale der, hvor man burde tie, men det er endnu skadeligere at tie, hvor man bør tale.

Gode Ord kunne overvinde ond Villie, sætte Mod i de Forsagte, forskjønne Øieblikket og opbevares i Fremtiden blandt dyrebare Minder. Lad det arabiske Oldsprog længe nok kalde Tausheden Guld, men Talen er mere end baade Guld og Sølv, den er Brød!

Complimenten, saaledes som den her er opfattet, kan anvendes paa enhver Gjenstand, der gjør Fordring paa den Enkeltes Opmærksomhed og Anerkjendelse; Applausen derimod er en collectiv Bifaldsytring og saa at sige et

officielt Kjendetegn paa Deeltagelse hos Flere. Dens Hensigt er tildeels at forjage den naturlige Skræk hos den, der træder offenlig frem, bringe ham i Lune og opmuntre hans Bestræbelser, men fornemmelig at fremelske og belønne Talentet, samt vedligeholde Attraaen efter at behage et skjønsomt Publikum. Dette gjælder væsenlig om Scenens Kunst.

Det er ligesaavel Digteren, som Fremstilleren, magtpaaliggende at træffe det Bedste i Publicums Smag; at fornøie og behage dette baade personlige og upersonlige Begreb, der er sammensat af saa ulige Elementer, maatte næsten synes umuligt, ligesom at kunne bringe dets Stemninger til en nogenlunde afgjørende Eenhed.

Jeg har saavel i „Mit Theaterlivs" første Deel, som i flere mindre Brochurer, med Beklagelse udtalt mig om den Ligegyldighed, hvormed den intelligentere Deel af Publicum overlader Meningsytringerne til den ofte raae og ukyndige Masse. Vistnok maa man i det kongelige danske Theater anerkjende den Opmærksomhed, som her, fremfor saamange andre Steder, er henvendt paa Scenen, de gode Anordninger med Hensyn til Fremkaldelser og andre Ovationer, og — fremfor Alt — Banlysningen af officielle Claqueurs; men det er ligefuldt en Anomalie, ja en virkelig Ulykke, at Impulsen til enhver Applaus skal udgaae fra Parterret eller Galleriet, der begge, navnlig i vort Theater, ved deres totale Mangel paa Comfort stemme Sindet til Brantenhed, og ved deres dybe Mørke kunne tjene til Skjul for Cabaler og til Baghold for personlig Animositet.

Det hører til den gode Tone blandt Tilskuerne i Logerne og Parkettet, aldrig at give deres Bifald tilkjende, men regelmæssig at hysse ad Enhver, der vover at bryde Etiketten, uanseet om den udøvende Kunstner kan troe i en saadan Protest at høre en Mishagsytring. Derimod ventes Opinionens Orakelsprog fra de ringere Pladser, og naar disse forblive tause, finder man hele Forestillingen kold og

kjedelig. Jeg har i mange Aar, og ikke uden personlig Interesse, fulgt de forskjellige Yttringer af Bifald og Mishag hos vort Publicum, men aldrig kunnet udfinde en nogenlunde bestemt Maalestok for dets Fordringer, endsige for dets æsthetiske Standpunkt. Jeg har seet Talentet, Middelmaadigheden og det Ravgale blive skaaret over een Kam. Debutanter, som modtoges med stormende Jubel, sank hen i Ligegyldighed og Glemsel, medens paa den anden Side udmærket Dygtighed først gjennem en Skærsild af Haan og Tilsidesættelse maatte bane sig Veien til Anerkjendelse. Jeg har oplevet, at en sjelden begavet Kunstner er bleven standset midt i sin glimrende Løbebane af et ganske lille Coterie, bestaaende af personlige Fjender, der havde fundet for godt at forfølge ham ind paa et Gebeet, hvor han ikke kunde forsvare sig selv; og det samme Publicum, der med Henrykkelse havde fulgt hans fortrinlige Præstationer, havde ikke en eneste Pen til hans Opreisning, ikke saameget som en halv Snees kraftfulde Arme til at kaste de feige Avindsmænd à la porte, som det er Praxis i Paris med Enhver, der vover at forstyrre Skuespillets rolige Gang og trodse den offenlige Moral.

Man maa i Sandhed forbauses over, at der hos en i høi Grad civiliseret Nation, og ved Siden af en udviklet Sømmeligheds- og Billigheds-Følelse, kan findes en saa raa Yttringsmaade, som Pibning i Theatret, og at denne Skik endog er hjemlet ved Lov. Et vittigt Hoved fra Absolutismens Dage paastod, at det danske Folk kun var i Besiddelse af tvende garanterede Rettigheder: Fortougs- og Pibe-Friheden.

Det er en national Mærkelighed, at paa en Scene, hvor en Applaus aldrig har varet ved i tredsindstyve Secunder, fem lange Minutter neppe ere tilstrækkelige til Udpibningen af et Stykke; og dersom en Ungersvend sætter sig i Hovedet at ville overtræde den Lovbestemmelse, der forbyder ham at pibe, inden Forestillingen er forbi, kan han

imod en Bøde af fem Rigsdaler erhverve sig den Ret at afbryde et Skuespil, og tilføie Artisten en offenlig Forhaanelse, der hos et ømfindtligt Gemyt kan ødelægge en heel Carriere, ja endog foraarsage en dødelig Græmmelse!

Der gives faa Theatre i Verden, der skulle kunne opvise saadanne Meningskampe, som dem, der have prostitueret vor Tilskuerplads: Musikere, som Boyeldieu, Spontini, Rossini, Bellini og Meyerbeer, ere blevne udpebne i deres meest anerkjendte Værker, og det som oftest af Hensyn, der vare Theatret aldeles uvedkommende (vide: Rødhætten, Fernando Cortez, Gazza ladra, Straniera og Robert af Normandiet).

Maa man ikke baade lee og græde, naar man tænker sig Kuhlaus og Weyses ypperlige Compositioner, Trylleharpen og Ludlams Hule, blive traadte i Skarnet og offrede for Fanatismen i den literaire Feide mellem Baggesens og Oehlenschlägers Tilhængere?

Vor store Digter Ewald, i hans Brutale Klappere, maa sige, hvad han vil, om Vægterpibens Berettigelse i Theatret, jeg kan alligevel ikke ansee dette barbariske Instrument for et passende Organ for den offenlige Mening i Kunstsager; thi en enkelt Pibe er istand til at gjøre sit Minoritetsvotum gjældende over flere hundrede Bravoraab, og ved en første Forestilling maa den jo desuden være medbragt ifølge en forudfattet Beslutning. Hvilken Stemning kan man da vente hos en Tilhører eller Tilskuer, der bærer Mordredskabet i sin Lomme og med Utaalmodighed venter paa Tæppets Fald, som Signalet til at støde det i Digterens eller Skuespillerens Bryst?

Omendskjøndt man saaledes ikke bør lægge for stor Vægt paa de larmende Demonstrationer, hverken i Bifald eller i Mishag, er og bliver dog Applausen et nødvendigt Livstegn i Theatret; den danner et Baand imellem Scenen og Amphitheatret og frembringer den Vexelvirkning, der er

en Betingelse for Skuespillets aandige Tilværelse. Godt Humeur og en Smule Phantasie ere de Ingredienser, hvormed enhver Kunstnydelse bør krydres; Taushed er i Almindelighed for Kunstneren et Tegn paa Kulde og Misstemning; ialfald kan den ikke paa engang udtrykke baade Tilfredshed og Ligegyldighed. Det er af Vigtighed for Fremstilleren at erfare, om han har anslaaet de rette Strenge; taber han Lysten til at behage sit Publicum, eller bliver han ligegyldig for dets Bifald, staaer han Fare for at henfalde til Selvforgudelse, og da er med det Samme hans Talents Udvikling standset.

Der gives visse Leiligheder, hvor man ligesom kan spore en Oppvaagnen af Bifaldets velgjørende Livsyttringer, som for Exempel ved de første Forestillinger af nye Arbeider, ved yndede Artisters Reconvalescens, eller naar en eller anden indre Rivning har bragt lidt Røre i Theaterverdenen. Gala-Forestillingerne have altid været Kjedsomhedens Mærkedage; men forøvrigt gjelder det hyppigere eller sparsommere Bifald for det Meste kun det Enkeltstaaende: den personlige Yndest gjør heri Udslaget; man applauderer Individet, men sjelden Tingen; det Gjennemtænkte og Udarbeidede, det Smukke og Vellykkede frembringer kun stilfærdige Virkninger, det Collective, der ofte netop er det meest storartede og fortjenstfulde i Udførelsen, gaaer næsten altid uændset forbi, eller opfattes kun halvt. Man leer af det Comiske og gribes af det Rørende, og disse Yttringer ere igrunden den bedste Applaus; men der gives Præstationer, hvori den egenlige Kunst er fremtrædende, og her maa Applausen, under hvilkensomhelst antagen Form, være Barometret for det Indtryk, der er bevirket.

Det vilde være utaknemligt af mig, om jeg kunde glemme de mange Tilfælde, hvori jeg og mine Arbeider have modtaget hædrende Beviser paa det danske Publicums

Yndest og Overbærelse; men jeg kan heller ikke dølge, at jeg mangengang har følt mig modløs og nedstemt (maaskee endog mere paa mine Kunstfællers, end paa mine egne Vegne) ved den fornemme Taushed, der virker paa Kunstnerens Sind, som Tørke og Nattefrost paa den friske Vegetation, og seent eller tidlig, i Forening med andre Aarsager, vil medføre Theatrets Decadence.

6.

Om den sceniske Kunsts Tilbagegang.

Jeg haaber i det Følgende at godtgjøre, at jeg ikke hører til den Slags Gamle, der oversee den nærværende Tids Fortrin, for kun at prise det Forbigangne; ei heller bekjender jeg mig til den Sect af Kunstnere, der ikke indrømme de Levende nogen Fortjeneste, men alene rose de Afdøde; jeg vil ligeledes ugjerne regnes blandt dem, der mistvivle om Kunstens Fremtid og troe, at efter deres Tid vil Syndfloden indtræffe. Imidlertid er det nødvendigt at constatere den Nedgang, hvori Scenens Kunst for Øieblikket befinder sig, efter at have naaet et af disse Høidepunkter, som knap hvert andet Aarhundrede har at opvise.

Voltaire, i sit »Siècle de Louis XV.«, viser tilbage paa den Løftning, der havde fundet Sted under Ludvig den Fjortendes glimrende Periode, og tilstaaer, at den franske Kunst og Literatur paa hans Tid kun var en bleg Afglands af den forsvundne Storhed. Dengang var det Philosophien, der fortrængte Poesien, og Theatret vegeterede som en Følge deraf under Revolutionstiden. Det tog sig lidt op under Keiserdømmet, men blomstrede først frem med fornyet Kraft under Restaurationen, vistnok mindre ved Regjeringens Foranstaltninger end derved, at Tidens Fylde nu var kommen; thi uden at gjøre de foregaaende eller det nærværende Tidsrum Uret, tør man med fuldkommen Føie ansee den Aarrække, der ligger imellem 1820

og 1850, for den lyriske og dramatiske Kunsts Glandsperiode, ikke alene i Frankrig, men i hele Europa.

Jeg har tidligere nævnet de Celebriteter, jeg saavel i Hjemmet, som i Udlandet, har havt Leilighed at beundre, og jeg vil faae Anledning til at omtale endnu flere; men det maa først være mig tilladt at opregne de skabende Genier, hvis Frembringelser illustrerede ovennævnte tre Decennier, og jeg vil derefter spørge enhver Kunstelsker, om man ikke har Aarsag til, sammenlignelsesviis med hiin Periode, at kalde vor nærværende, vistnok reflecterende og hypercritiske, men baade i Henseende til Straa og Kjærne ufrugtbare Tid: Theatrets syv magre Aar?

Tydskland havde allerede culmineret i Schiller, Göthe og Lessing, men Frankrig havde Delavigne, Lamartine, Victor Hugo, Alexander Dumas og Scribe! I Sverig og Norge var Lyriken fremherskende, og kun faa af deres Digtere skreve for Scenen; men i Danmark besad vi foruden Oehlenschläger, Ingemann og Heiberg: Bøye, Søtoft, Hauch, Hertz og Overskou, dertil blandt de Yngre H. C. Andersen, H. P. Holst, Arnesen og Hostrup. I den musikalske Verden strømmede rige Aarer fra Tonedigtningens Parnas, og mange af disse Skatte kom Theatret tilgode. Beethoven, Mendelssohn og Weber i første Linie, Marschner, Seyfried, Reissiger, Glaeser, C. Kreutzer og Lortzing i anden, hævdede Mozarts Fødeland Forrangen i Harmoniernes Sphære, saaledes som Spontini, Rossini, Bellini og Donizetti seirede i Sangens Regioner; men den franske dramatiske Musik forbeholdt sig hvert Aar at levere nye værdifulde Bidrag til det lyriske Repertoire over hele Europa. Efterat Cherubini, R. Kreutzer og Berton havde afløst Mehul, Gretry og d'Alayrac, fremstod Boyeldieu, Herold, Halevy, den blomstrende og frugtbare Auber, den lette og livlige Adam, og endelig den storartede Meyerbeer, hvis ypperligste Arbeider ganske

tilhøre den franske Opera. Vi eiede endnu dengang baade Weyse, Kuhlau og Schall, og de Bidrag, som vore yngre Componister, Hartmann, Gade, Berggreen, Bredal, Rung og Løvenskjold, have leveret til den danske Opera, falde alle indenfor det ovennævnte Tidsrum.

Seer man nu hen til de Kræfter, som Wiener- og Dresdner-Hoftheatrene paa den Tid vare i Besiddelse af, samt til de Notabiliteter, der gave Parises større og mindre Scener en saa overordenlig Glands; opregner man dertil Listen paa de udmærkede Personligheder, der i Coventgarden og Drurylane kappedes om at fremstille Shakespeares Mesterværker paa den værdigste Maade, saa forbauses man over de uerstattede Tab, som navnlig de sidste tyve Aar have medført.

Det danske Skuespil besad i Aaret 1830, foruden et respectabelt Personale af anden og tredie Rang, følgende udmærkede Artister:

af Ældre — Frydendahl, Lindgreen, Ryge, Rosenkilde, Winsløw, Foersom og Jfr Jørgensen;

af Yngre — Nielsen, Phister, Md. Wexschall (senere Nielsen); Jfr. Pætges (senere Fru Heiberg) og nogle Aar derefter: Jfr. Natalia Ryge.

Betænker man, at af disse betydelige Størrelser Phister er den eneste tilbageblevne, og at de senere Aar kun have beriget Theatret med fire virkelige Acquisitioner, hvoraf de to allerede ere tabte igjen, vil man komme til det Resultat, at vor før saa berømte dramatiske Scene nufortiden befinder sig betydelig reduceret.

Dèt er en uimodsigelig Kjendsgjerning, at overalt i Theaterverdenen har Operaen taget Overhaand til Skade for det reciterende Skuespil, og tiltrods for den gamle Paastand, at Balletten hertillands har staaet dette iveien, maa det dog indrømmes, at begge hos os have floreret paa samme Tid,

og at Tilbagegangen herhjemme, saavelsom andre Steder, har været Signalet til et bestemt Opsving for den lyriske Scene.

Er da virkelig Operaen gaaet frem med saadanne Kæmpeskridt, at den nødvendig har maattet knuse de andre Kunstbrancher?

Spørger man om den nærværende Sangtilstand enten i Italien, Frankrig eller Tydskland, møder man overalt de samme Klager over Mangel paa geniale nye Compositioner, gode Stemmer, musikalsk Opfatning og en dramatisk Sangmethode. Den hele Bedømmelse af Operatalenterne grunder sig nu paa Røstens Volume og Intensitet ɔ: Omfang og Styrke, uden særdeles Hensyn til Skjønhed og Foredrag; hvilket atter har til Følge, at de bedste yngre Kræfter ere udsungne, eller rettere udskregne, i mindre end nogle faa Aar.

De Matadorer af den ældre Skole, som jeg i „Mit Theaterlivs" 1ste Deel har omtalt, ere intetsteds blevne erstattede, og uagtet man hos os, og navnlig i Stockholm, skjænker Operaen den største Omhu, har man dog endnu aldrig kunnet forhindre den fra at halte; thi enten skorter det paa Tenorer, eller paa Sopraner, ligesom i det Hele Yderstemmerne sjelden have kunnet tilfredsstille baade Musikens og Handlingens Fordringer. Hvori bestaaer da det Fortrin, som Operaen har tilvundet sig fremfor det reciterende Skuespil?

1. I det forandrede Begreb om Theatret i Almindelighed. Den dybere Tænkning, den finere Observation og den høiere Løftning ere lidt efter lidt fortrængte af glimrende Blendværk i Costumer, Decorationer og Maskiner, larmende Nervebystelser, forbausende Færdigheder og sandselige Tillokkelser. En stor Deel af det theaterbesøgende Publicum holder ikke af aandig Anstrængelse, og Operaen, navnlig den italienske, kan man gaae til og fra, uden at besværes af Reflexionen.
2. I et cosmopolitisk Repertoire, der efter sit indre Værd ogsaa passer til alle Tider, og som i endnu høiere

Grad, end det egenlige Skuespil, kan fornyes og opfriskes ved Afvexling af de udførende Kræfter.

3. Endelig ved den ofte omtalte materielle Anskuelse af Kunsten, der sætter de physiske Evner i første Linie af Betingelserne for Operistens og Skuespillerens Værd. Hos den Første er, næstefter Stemmen, et fordeelagtigt Udvortes, i Forening med en omhyggelig Instruction, nok for ham til med Held at optræde i de første Partier og endog fremkalde en Begeistring, der i Frastand ligner den, der vækkes ved Geniet; men man feiler ganske overordenlig, naar man troer at kunne danne en Skuespiller eller Skuespillerinde af enhver Elev, der medbringer et velklingende Organ og ugeneerte Bevægelser. Næsten overalt findes der Planteskoler for vordende dramatiske Talenter, og man træffer i Snesevis smukke og ret fornuftige unge Mennesker, der ikke alene kunne raisonnere over Kunsten, men ved Flid og omhyggelig Dressur endog have drevet det til „ikke at forbærve nogen Rolle"; og desuagtet kan man gjerne tænde Diogenes's Lygte, for iblandt den yngre Generation at finde et nogenlunde selvstændigt, endsige originalt Talent — man faaer saavist Lov at søge længe!

Hvad kan da egenlig være Aarsag til en saa mærkelig Misvæxt paa udmærkede Skuespillere?

Jeg vover at fremsætte den Hypothese, at det er den Udjævningsproces, der gaaer igjennem hele den nyere Tid og viser sig i saa mange andre Forhold, der volder, at Coryphæerne forsvinde, og en gjennemgaaende Dygtighed bliver mere og mere almindelig. Man begaaer ikke saa morsomme Dumheder, som i gamle Dage, men de slaaende Geniestreger høre heller ikke mere til Dagens Orden, kort sagt, de store Typer forsvinde ligesaavel fra Scenen, som fra Verdens Skueplads, og endog de forskjellige Stænders Kjendemærker udslettes ved Opdragelsens nivellerende Indvirkning. Der findes næsten ingen Originaler, der kunne

levere Stof til Bearbeidelse for Skuespilleren, og han selv, fra Barndommen af holdt indenfor Hverdagslivets afmaalte Grændser, har neppe havt Leilighed til at udvikle den Phantasie eller det Phantasteri, der var saa fremtrædende hos vore genialeste Acteurer, og som gjorde saadanne Størrelser, som Ryge og Frydendahl, til eneståaende Typer.

Hvad der gjelder om den udøvende Kunst, er endnu i høiere Grad Tilfældet med de forskjellige Arter af dramatisk Digtning. Denne er for Øieblikket trængt tilbage til et meget indskrænket Terrain; overalt klages over Stoffets Magerhed, eller snarere over dets Ubrugbarhed. De staaende Comediefigurer og Maske-Charactererne, der gjorde Moliere og Holberg, Gozzi og Goldoni saa god Tjeneste, have aldeles udtjent; deels fordi man ikke længere fatter deres Betydning, deels fordi de i sig selv ikke have nogen naturlig Hjemmel. Mythologien og Allegorien ere complet lyste i Ban, og det classiske Drama har næsten fristet samme Skjæbne, som f. Ex. Historiemaleriet, der mødes med Agtelse og Pietet, men kjøbes kun af Staten. Parodien har bemægtiget sig det Heroiske fra Oldtiden og det Sentimentale fra Middelalderen; det borgerlige Skuespil fra Ifflands og Kotzebues taarefyldte Skole udlees, ligesom Klæbebragten fra den Claurenske Periode, og Romantiken har kun forsaavidt hævdet sin Borgerret, som den tillader Indblandingen af det comiske Element.

Man vil allerhelst have Noget at lee af, og skulle Characteertegninger eller Situationer vinde nogen Interesse, maae de være hentede fra Dagens Begivenheder. Skjøndt nu Huuslivet ikke savner sine Conflicter, og Nutiden frembyder baade Forviklinger og Lidenskaber nok, ere disse enten for philistreuse, eller ligge os for nær til at kunne modtage en poetisk Behandling, og saa meget vi end maae paaskjønne det Talent, hvormed de nyere franske Forfattere forstaae at combinere deres Intrigue-Stykker, passe disse kun sjelden til vore Begreber og endnu sjeldnere — Gud skee Lov! — til

vore Forhold. Vort nyere Repertoire er derfor nærmest sammensat af nationale Genrebilleder og hverdagslige Photographier, der vistnok ikke udelukke den poetiske Interesse, men give vore Skuespillere for lidt Leilighed til at røre sig i en videre Kreds, ja berøve dem Saft og Colorit, i Lighed med de Malere, der kun beskjæftige sig med Pennetegninger.

Naar Noget truer med at gaae tilgrunde, hænder det ofte, at de, der burde være meest interesserede i at forebygge Ødelæggelsen, lade sig nøie med at beskylde hverandre indbyrdes for den fælles Ulykke. Saaledes gaaer det i Politiken, og saaledes i Verdens Miniaturbillede: Theatret.

Artisterne, Forfatterne, Directeurerne, Critiken og endelig Publicum anklage hverandre gjensidig, og dersom der skulde fældes Dom i Sagen, maatte den, efter mine Anskuelser, støtte sig paa følgende Præmisser:

Artisternes Egenkjærlighed gjør dem altfor ofte blinde for Kunstens og deres egne sande Interesser.

Forfatterne rette sig for meget efter Modens Luner og beregne deres Stykkers Held paa enkelte yndede Personligheder.

Directeurerne ved de af offenlige Midler understøttede Theatre ansee deres Embede for en Værdighed uden Forretninger, og de private Entrepreneurer deres for en Forretning uden Værdighed. Hos begge Slags ere i Almindelighed Ordene Kunst og Æsthetik betragtede, om ikke ganske som Kjætteri, saa dog som hule Phraser.

Critiken, over hvis hellige Mission jeg kunde udbrede mig i et heelt særskilt Capitel, har i en vis Henseende misforstaaet sin Tid. Det gjelder ikke nu mere, som i Kunstens Blomsterperiode, om at dæmme for den overstrømmende Masse af gode Sager; de rige Væld ere fortørrede og trænge mere end nogensinde til Boring og Efterforskning, for at komme frem. Det er ikke nok at bruge Lugekniven til at udrydde Snylteplanterne; de gode Urter maae fremelskes, og vi savne kyndige Gartnere. Lidt gnavne pleie

disse Folk at være, men det maa man ikke bryde sig om, naar Haven blot ikke bliver ufrugtbar.

Publicum, der altid maa bære Skylden, hvergang en fordærvet Smag vil tage Overhaand, har igrunden kun en eneste Feil, men den opveier mange andre, og det er: Mangel paa Selvstændighed. Det laster bestandig Bestyrelsen, men tager alligevel tiltakke med Hvadsomhelst; det lader sig blende af Flitterstads og smigrer altfor ofte Capricer og Forfængelighed; det holder sig til Bladenes ikke sjelden divergerende Domme, tillader Pøbel at agere Publicum og glemmer næsten altid, at Theatrets Devise er: Ei blot til Lyst.

Men, vil man indvende, saavel herhjemme som i Udlandet: „Det gaaer jo dog ikke saa galt, der er næsten altid fuldt Huus, og om end den høiere Genre ligger i Dvale, spiller man dog endnu ret godt Comedie; komme der ikke fortrinlige Nyheder frem, saa opfrisker man det Gamle, og kunne vi end ikke rose os af at besidde saa store Skuespillere som dem, der tidligere have glimret, erstattes disses Savn ved Sammenspillet og Scene-Arrangementet, to Ting, der absolut ere i Fremskriden". Det er ikke min Hensigt at forstyrre mine ærede Læseres dramatiske Nydelse, men da jeg nu engang har berørt Ondet og dets væsenlige Kilde, vil jeg i det næste Capitel tage Anledning af de tvende ovennævnte Fortrin ved det nyere Theatervæsen, til at behandle et ikke uinteressant Emne.

7.

Om Scene-Instruction.

Den Kunst „at sætte et Stykke i Scene“ har to Hovedafdelinger: Sammenspillet og Arrangementet, og det kan ikke nægtes, at det Første har vundet gradeviis ved de store Celebriteters Forsvinden fra Scenen; thi det er en Kjendsgjerning, at disse helst ønskede at glimre alene, og hvor flere af samme Styrke befandt sig tilstede, opstod der ofte en Væddestrid, der vel i Operaen og Balletten kunde have sine interessante Sider, men i det reciterende Skuespil, hvor Virkningerne fornemmelig beroe paa den rigtige Fordeling af Lys og Skygge, og hvor der maa opoffres endeel af Virtuositeten til Fordeel for Characteristiken, maatte have en skadelig Indflydelse paa Handlingen i sin Heelhed.

I Retning af Sammenspillet var der altsaa i den tidligere Periode kun levnet liden eller ingen Plads for Instructionen, der kun bestod af en mere eller mindre vanskelig Overeenskomst blandt de Agerende og kun blev særdeles bemærket der, hvor man tilfældigviis anerkjendte et overveiende Talents Autoritet i Anordningen, der i Almindelighed fulgte visse bestemte Traditioner, ligesom visse Rollefag bare Navne efter de berømte Forgængere.

Hvad Sceneriet angik, var det i gamle Dage yderst tarveligt imod hvad der nu fordres. Ved „gamle Dage“ er jeg langtfra at gaae tilbage til Shakespeares Tid, da man saa at sige slet ingen Decorationer havde, og da hans

Tragediers 20 à 30 Forvandlinger betegnedes ved et Avertissement; men jeg mener blot den Periode, der gik forud for det af mig omtalte Glandspunkt i vor Theaterhistorie. Hvad man dengang kaldte en pragtfuld Udstyrelse, vilde nu for Tiden bringe Folk til at smile.

Et comfortabelt Boudoir bestod gjerne af et Bord paa hver Side af Proscenict og, naar det kom høit, fire Stole! Lukkede Værelser kjendte man ligesaalidet til, som til Skov-Soffiter og practicable Bygninger; Ordningen af Masserne reducerede sig til Marscher, Processioner og tragi-comiske Batailler; om et correct Costume var der ikke Tale, og de samme Meubler og Huusgeraad tjente villigen baade i Hedenold, Middelalder og Nutid.

Med disse ringe ydre Hjelpemidler opnaaedes alligevel dramatiske Virkninger, der langt overgik dem, der for Øieblikket efterstræbes med Anvendelsen af den høieste Luxus.

Spørgsmaalet er derfor: om der ikke fra hiin Fattigdom til den nærværende Overflødighed skulde kunne findes en Middelvei, der stillede Accessoirerne paa deres rette Plads som understøttende og ikke, som det nu er Tilfældet, medvirkende, ja overveiende Deel af Skuespillet.

Det være sig nu, at det i enhver Henseende complette Sceneri dæmper det egenlige Indtryk af Scenen, eller tjener til at dække dens Svaghed, saa er nu Scene-Instructionen, medsamt de dertil hørende ydre Requisiter, bleven en Sag af gjennemgribende Vigtighed imod hvad den fordum var; thi man anede knap dens Tilværelse og ansaae den i det Høieste for at høre til Theatrets Materiel. Sandt er det ligefuldt, at ligesom et Orchester vilde gjøre en ulige større Virkning, dersom den høitthronende Capelmester var aldeles usynlig, saaledes maatte et hvilketsomhelst Skuespil blive langt mere tiltrækkende derved, at Indstudering og Arrangement vare i den Grad sammensmeltede med Udførelsen, at man slet ikke kom til at tænke paa den styrende Haand. Med en Rollebesætning af duelige, geniale og selvstændige

Artister er Scene-Instructeurens Hverv enten let, eller umuligt; thi enten have Vedkommende allerede ved første Øiekast truffet det ene Rigtige, eller hver for sig skabt et Phantasiebillede, der modsætter sig enhver Omændring eller Tillempning. Da det imidlertid ofte indtræffer, at den ene Trediedeel af dem, man har med at gjøre, bestaaer af Rekruter, den anden af ideetomme Routinister, og man maa prise sig lykkelig, om Stykkets egenlige Kjærne holdes af virkelige Kunstnere: bliver Opgaven vanskeligere for den, der søger at tilveiebringe et tilfredsstillende Ensemble, og der hører da mere til end det critiske Øie og den ordnende Haand; thi Instructeuren maa fungere som Lærer og om muligt selv være en god Skuespiller, for at antyde de forskjellige Momenter. Her gjelder det at paavirke de Spillende paa en Maade, der ikke levner Spor af Efterabelse, men lader dem beholde deres Individualitet og bringer Folk til at troe, at det er Vedkommendes egen Opfindelse.

Dette Kunststykke har jeg meget ofte udført i den specielle Kreds, der var anbetroet til min Ledelse, nemlig Balletten, hvor den mimiske Deel ikke kan overlades til de Spillendes egen Behandling eller umiddelbare Inspiration, men hvor det alligevel er nødvendigt, at Personligheden fremtræder i de forskjelligste Nuancer.

I Operaen har jeg ligeledes havt Anledning til at gjøre interessante Erfaringer, da Sangerne i Almindelighed ikke gjøre Fordring paa dramatisk Selvstændighed og desuden hvert Øieblik rives ud af Situationen ved Musikens traditionelle Former. Men det er først i min treaarige Virksomhed som Intendant for den svenske Scene, at det er lykkedes mig at realisere nogle af mine Ideer om Mekanismen ved et Skuespils hensigtsmæssige Indstudering.

Ved Stockholms kongelige Theater, i Lighed med gammel Slendrian paa flere andre Steder, var det blevet en Vane ved den saakaldte Collationering af de til Opførelse ansatte nye Stykker, at opplapre eller stave sig igjen-

nem Manuscriptet, kun tage Notice af sin egen Rolle og i det Hele forsømme Dictionen i den Grad, at Hovedindtrykket — om et saadant kunde tænkes opnaaet ved en saa skjødesløs Behandling — maatte blive aldeles ødelagt, og Forfatteren saa meget slettere stillet, som en gjennemgaaende Fordømmelsesdom over Stykket næsten altid er Resultatet af den Slags Sammenkomster.

Jeg forlangte ubetinget, at Rollerne skulde være gjennemlæste hjemme, for at kunne reciteres med nogenlunde Characteer ved Collationeringen; dernæst søgte jeg at vække Interesse for Stykkets Handling og poetiske Værd ved at fæste Vedkommendes Opmærksomhed paa de Medspillendes Roller, og endelig opfordrede jeg Enhver til, med Hensyn til Forfatteren og hans Arbeide at bevare den tilbørlige Discretion, der er en Hovedbetingelse for Stykkets Held paa Scenen, hvor Kunsten netop bestaaer i at dølge Feilene og fremhæve Fortrinene.

Man kom overeens om den fornødne Tid til Rollernes Indlæsning, og med mit Scenarium færdig skrevet og antegnet arrangerede jeg Stillinger, Ud- og Indgange, Decorationer, Requisiter og Optoge som oftest otte Dage inden den første virkelige Prøve; men paa denne maatte alle Lectier være lærte complet udenad, for at Spillet ikke skulde hindres af en vaklende Memorering.

Det var næsten blevet til Hævd, at jo talentfuldere en Skuespiller ansaae sig for at være, desto skjødesløsere behandlede han Prøverne, men forbeholdt sig at overraske sine Colleger ved den første Forestilling. Denne Uskik havde til naturlig Følge, at enten begyndte de egenlige Generalprøver først ved Opførelsen, eller endnu værre: det længe tilbageholdte og nu løsbrudte Lune, eller den overstrømmende Pathos, frembragte Billeder, der alle vare støbte i den gamle, sædvanlige Form og meget snart bleve stereotype. Jeg veed, at der næsten overalt findes Kunstnere, der hylde den Anskuelse, at den færdige Udarbeidelse af en Characteer

inden Forestillings-Aftenen maa virke svækkende paa den Stemning, der er saa begeistrende i det afgjørende Øieblik foran Publicum; men hertil svarer jeg, at uanseet at Skuespilkunsten ikke kan være den eneste, hvor Mesterskabet erhverves uden Øvelse, har Erfaringen jo indtil Overflod stadfæstet den Sætning, at først naar en Rolle ved mange gjentagne Forestillinger er bleven indspillet, først da komme dens Nuancer rigtig frem. Deraf følger, at naar den ikke kommer til sin Ret førend ved Præsentationen for Publicum, og Stykket kun gaaer faa Gange, vil den aldrig blive fuldkommen tilfredsstillende udført.

Det lykkedes mig at overbevise Fleertallet af de medvirkende Kunstnere om Gavnligheden af min Methode, og jeg fik dem meget snart til ved alvorlige Prøver at udarbeide deres Roller. Ikke at tale om, hvormeget interessantere mine Functioner derved bleve for mig, og den Beroligelse, der skjænkedes Forfatterne, som før vare nærved at fortvivle, bleve Charactererne ved disse Øvelser ganske anderledes udviklede, nye Figurer fremstode, og en langt større Sikkerhed opnaaedes. Scenens Arbeide blev paa samme Tid hyggeligt og morsomt; de Ældre virkede paa de Yngre, de Dygtigere paa de Svagere, og hvad der i flere Henseender havde megen Vægt var, at Stykkerne kunde gives med et mindre Antal Prøver.

Jeg gik et Skridt videre og foranstaltede fuldstændig costumerede og decorerede Generalprøver, og trods lidt Modstand hist og her havde jeg den Satisfaction, at ikke alene den store Opera glimrede ved sit Ensemble, men det reciterende Skuespil kom til at indtage en Plads i Publicums Yndest, som det ikke før havde kjendt. Saaledes satte jeg i de tre Aar, jeg fungerede ved Stockholms kongelige Theatre, henved halvhundrede saavel lyriske som dramatiske Arbeider i Scene, og blandt de betydeligere Monteringer i den sidste Retning vil jeg her blot anføre:

Shakespeares Richard den Anden og Forvexlingerne (Comedy of errors),
Beskovs Torkel Knutson,
Hedbergs Dagen gryr,
Wijkanders Amaranther-Orden og
Finsk Original Daniel Hjort.

Det maa være mig tilladt, i Anledning af de ovenmeldte heldige Experimenter, at foretage en lille Afstikker fra mit oprindelige Emne, for at skjænke en velfortjent Hyldest til nogle af Sverigs fortrinligste Skuespiltalenter, hvis Præstationer jeg senere hen ikke faaer Leilighed at omtale.

Det er kun et maadeligt Tegn paa Skandinavismens Fremgang iblandt os, at Naborigets artistiske og navnlig dramatiske Kræfter ere os saa lidet bekjendte og som en Følge deraf endog undervurderede. Vi kjende vel af Navn adskillige literaire Notabiliteter, men jeg troer næsten at fortælle noget aldeles Nyt, naar jeg gjør vore Kunstvenner opmærksomme paa, at der ved Stockholms kongelige Theater findes Skuespillere, der ikke staae tilbage for de bedste i andre Lande.

Uagtet den svenske dramatiske Scene ikke har kjendt en Blomsterperiode, som den, jeg i det Foregaaende har viist hen til ved det danske Theater, har den ligesom hos os at beklage flere uerstattede, om ikke uerstattelige Tab; den geniale og yndefulde Emilie Högqvist, den spirituelle Fru Eriksson, den humoristiske Fru Bock, Comikeren Sevelin, Characteerskuespilleren Torslow, men fremfor alle den svenske Roscius, den uforlignelige Lars Hjortsberg, indtage med Rette en Hædersplads i Thalias Pantheon.

At sammenligne eller veie disse Størrelser imod vore Repræsentanter for de samme Rollefag, vilde let paadrage

mig Beskyldning for Partiskhed og Nationalhovmod; nok, at de nævnes med Ærefrygt af den hele yngre Generation og bevares i alle Kjenderes taknemlige Erindring.

Blandt de nulevende Prydelser for den svenske »tal-scen« maa jeg i første Linie nævne

Niels Almlöf.

Begavet med alle ydre Fortrin og et Physiognomie, der vidner om hans franske Herkomst paa Mødrenesiden, er han en af de sjeldne Acteurer, der med Held har forstaaet at ombytte de feirede Elsker- og Helte-Roller med de vist-nok mindre taknemlige, men i psychologisk Henseende rigere pères nobles, og som med ligestor Natursandhed har kunnet opfatte det shakespearske Drama og den høiere Comedies fineste Nuancer. Naar man har seet ham som Kong Christian i Elverhøi, maa man beundre hans Opfatning af historiske Figurer, og naar han som Erik af Pommern i Blanches „Engelbrecht og hans Dalkarle" ved sin ædle Anstand formilder Indtrykket af den kongelige Usling, maa Enhver tilstaae, at Alt, hvad han berører, faaer Skjønhedens Præg.

Edward Swartz

hører til den Slags Skuespillere, hos hvem man dvæler i Uvished, om det er Naturen eller Kunsten, Følelsen eller Tanken, den øieblikkelige Inspiration eller det dybe Studium, der maa ansees for det Fremherskende. Hans ædle, ung-dommelige Ansigtstræk burde egenlig have stemplet ham til Elskerrollerne, og i disse har han tilvisse høstet mange Laurbær; men det er alligevel Characteerskildringerne, der udgjøre hans Hovedfag, og her have Shakespeares Mester-værker udøvet en mægtig Indflydelse, saavelsom paa Opfat-ningen af hans dramatiske Kald i det Hele. Har man lært hans mangesidige Talent at kjende, f. Ex. i Fremstillinger som den svage og vaklende Kong Birger, som den jern-

faste Gustaf Wasa, som den exalterede Richard den Anden, og endelig som den, hele Skuespillerens Kunst omfattende Hamlet, maa man ubetinget stille ham i Række med vor Tids bedste dramatiske Kunstnere, og med saameget større Ret, som han intet umiddelbart Forbillede har havt, men i Lighed med alle virkelige Talenter har brudt sig sin egen Bane.

Jeg kan ikke nægte mig selv den Fornøielse at nævne hans mesterlige Udførelse af Hamlet i Sammenligning med den fortrinligste, jeg hidindtil havde seet af denne Kæmperolle, nemlig Høedts, hvis Spil, efter min Formening, stod over alle hans danske Forgængeres og endog fordunklede, hvad jeg i denne Rolle havde seet i Udlandet, navnlig i selve England, af Kunstnere som Macready og Charles Kemble. Swartz havde opfattet Charakteren paa samme Maade, som Høedt; deres Personligheder, ja endog Betoninger af flere væsenlige Momenter havde indbyrdes Lighed; kun var der Forskjellighed i to Ting, hvori de maaskee gjensidig opveiede hinanden: Høedt havde større Force i de ironiske Repliker, som f. Ex. Tiraden om Fløitespillet, hvorimod Swartz's Overgange fra den sunde Reflexion til det forstilte Vanvid vare tydeligere og saaledes af en større Virkning. Begge ere mig uforglemmelige!

Dahlqvist og Fru Hjortsberg (født Westerdahl).

Hos disse, hver i sin Slags overordenlige Talenter, kan der ikke et Øieblik være Tvivl om Naturgavernes og det sceniske Instincts Forhold til Tænkning og Studium. Hos dem begge findes et saa rigt Væld af Phantasie og Følelse, at disse Egenskaber i mange Tilfælde maae bringe den strengere Critik til at forstumme. Desværre har en chronisk Sygdom altfor tidlig fjernet den udmærkede Skuespillerinde fra Scenen, men Dahlqvist er endnu en kraftfuld Typus af en Characteerskuespiller. Hans Forvandlingsevne er saa stor, at hvad enten han skal fremstille en Konge

eller en Bonde, en Ridder eller en Soldat, en Dydsmartyr eller et Affkum, finder han altid et træffende Billede, og hvad der udgjør hans Hovedfortrin — er hans gediegne Svenskhed. Som Torkel Knutson, Erik den Fjortende og Engelbrecht, maa han ansees for uovertræffelig.

Elisa Hwasser (født Jacobsson).

Denne phantasierige Kunstnerinde er uimodsigelig den nyere svenske Scenes meest fremtrædende qvindelige Personlighed. Det Første, der frapperer hos hende, er en vis Lighed med Jenny Lind og det Seerblik, hvormed hiin store dramatiske Sangerinde optraadte blandt Druiderne i Norma. Den fine Ironie synes at være sammensmeltet med hendes hele Væsen, hvorfor hun heller ikke er fuldkommen skikket til Elskerindefaget, men fornemmelig glimrer i romantiske Fremstillinger af qvindelige Originaler, lunefulde Naturbørn, excentriske unge Ladyer, som f. Ex. i de Birch-Pfeiferske Bearbeidelser og overalt, hvor den concentrerede Lidenskab omsider bryder ud i stormende Affect. Der ligger for Resten en stor Mangfoldighed i hendes fortrinlige Evner, der endnu ikke have culmineret, og det er vistnok med Urette, at nogle af hendes mindre ivrige Beundrere paastaae, at de kjende hende utantill ɔ: udenad; thi ligefra hendes phantastiske Puck i Midsommernatsdrømmen og hendes Conversationsroller, indtil hendes Opfatning af den classiske Oldtid, gaaer der igjennem hendes Repertoire en betydelig Forskjellighed, som vilde blive endnu mærkeligere, dersom denne begavede Skuespillerinde kunde overbevises om Nytten af udførlige Prøver.

Det vilde være at nægte Skjønhed og Elegance den Priis, der tilkommer dem, at forbigaae

Fru Selma Hedin,

hvis Fortjenester af det høiere Lystspil ere alminbelig anerkjendte.

Endskjøndt det comiske Element altid har været svagere repræsenteret i Sverrig end hos os, fortjene Jolin, Broman, Svensson og Nyforss at nævnes som fortræffelige Gjengivere af de svenske Nationaltyper; den Første endog som en særdeles frugtbar dramatisk Forfatter. Dertil haves for det moderne franske Lystspil to udmærkede Figurer: Svante Hedin, som den godmodige Bonvivant, og Knut Almlöf, som en mangesidig, smagfuld og naturtro Comiker.

Jeg kan ikke forlade disse mine Erindringers dramatiske Enemærker uden at omtale to Celebriteter, der rigtignok skrive sig fra Stockholms secondaire Theatre, hvor Fordringerne altid have været mindre og billigere, men som ligefuldt og meget ofte ere blevne stillede som Medbeilere til de bedste kongelige Skuespilleres Kunstnerhæder:

Pierre Deland og Edward Stjernström.

Den Første, af fransk Oprindelse, havde sin væsenlige Styrke i at fremstille gamle franske Originaler og svenske Gallomaner. Den Sidste har udmærket sig i „alle mulige Roller" og har, uagtet hans Virkekreds anviste ham en mindre Genre, altid viist en rosværdig Stræben efter Classicitet. Begge have en Tidlang — efter Cæsars Forskrivt — foretrukket at være den Første i en Landsby for at være den Anden i Rom. De bleve begge Directeurer og Eneherskere ved deres respective Theatre og spillede ofte som saadanne. Deland afveg fra ovennævnte Princip, saae sin Nimbus forsvinde paa det store Theaters Bræder og døde kort efter sin altfor sene Debut. Stjernström har trukket sig tilbage til Privatlivet og bevaret sit Renomee som udmærket Skuespiller.

Idet jeg med Glæde og Erkjendtlighed indeslutter disse brave Kunstneres Navne i dette mit Album, kunne mine Læsere være fuldkommen forvissede om min Doms Oprigtighed. Dersom jeg ikke har ledsaget den velfortjente Roes, jeg har tildeelt dem, med nogle critiske Bemærkninger, da er det fordi jeg i denne Bog, saavidt muligt, vil undgaae at optræde som Recensent; thi Feil, som falsk Declamation, huul Pathos, carrikeret Comik m. m. henhøre til Skuespillets Physiologie i hele den dramatiske Verden, men kun det Bedste af hvad der præsteres fortjener at opbevares i Kunsthistorien.

Jeg vender tilbage til Scene-Instructionen og maa med Hensyn til Arrangementet gjøre opmærksom paa den store Forskjel imellem de Theatre, der spille for en saa talrig Befolkning, som i Europas Hovedstæder af første Rang, hvor et vellykket Stykke kan gives over hundrede Gange efter hverandre, og dem, der med et mindre Publicum idelig trænge til at forny̆e deres Repertoire, og derfor hverken kunne anvende saamegen Tid eller saa store Omkostninger paa Stykkernes Montering.

Det er naturligviis Paris, der er gaaet i Spidsen for den enorme Udvikling, som den saakaldte mise en scène har opnaaet, og som, mærkeligt nok, skriver sig fra Boulevard-Theatrene og Circus, hvor de meest forbausende Ting udrettedes og vistnok tjente til at udfylde Tomheden og dække Svaghederne. Operatheatret var nødsaget til at følge med, ja endog at overbyde hine Skuespil, og udfoldede snart en saadan Pragt i Costumer og Decorationer, at den bogstavelig knuste det lyriske Drama. Jeg tilstaaer, at da jeg for første Gang bivaanede Forestillingen af Huguenotterne, der blev udført af de allerbedste Kræfter, var jeg saa blendet af Panoramaer og storartede Optoge, at Musiken blev noget ganske Underordnet, og jeg gik derfra med en Følelse af Træthed og Lede; hvorimod jeg først kom til en levende Erkjendelse af dette Meyerbeers ypperste

Toneværk, da jeg hørte det, langt svagere besat, men yderlig tarvelig udstyret — paa Kjøbenhavns Theater!

Denne Ødslen med udvortes Hjælpemidler, hvis Rigdom i Berlin og Petersborg er steget til en endnu høiere Grad end i Paris og London, er desværre i den senere Tid blevet en Betingelse for Operaens Fremgang og Lykke; og saaledes som man nufortiden opfatter Balletten i Udlandet, er den, næstefter at tjene til Ramme for en Enkelts Virtuositet, kun sammensat af pyrotechniske Knaldeffecter, Maskiner og Overraskelser, uden mindste Spor af scenisk Motiv, endsige af en sammenhængende Handling.

Det er en Selvfølge, at Fordringerne til Luxus ogsaa have maattet udstrække sig til det reciterende Skuespil, og da Conversationsstykkerne sædvanligviis røre sig i det fashionable Salonliv, er det nu blevet et specielt Studium for vedkommende Scene-Instructeur at udfinde, ikke alene det moderneste, men tillige det meest afvexlende Ameublement, med alle dets utallige Smaafinesser. Ingen tænker paa, hvor vanskeligt og bekosteligt et saadant er at tilveiebringe, eller hvormeget det bidrager til at distrahere istedetfor at illudere, og endelig hvilken Længde Mellemacterne faae ved dets Omflytning. Man spørger kun sjelden om den Fortjeneste, der ligger i den egenlige Indstudering, men vee den, der har forfeilet det saakaldte Arrangement! Han ansees for en Stymper i sit Fag, og Theatrets Værdighed erklæres i Fare.

Een Green af Scenevæsenet maa man dog lade vederfares Ret, som Noget, der har gjort virkelige Fremskridt, og det er Costumeringen. Denne er nuomstunder bleven en virkelig Videnskab, og de Franske give os saavel i Granskningen, som i Anvendelsen deraf, det følgeværdigste Exempel. Vistnok har det Characteristiske endnu en haard Strid at bestaae med det Klædelige, det Correcte med det Glimrende, Begreberne om det Smukke ere bestandig afhængige af Moden; men Spillet faaer da først

sit rette Trylleri, naar Situationen understøttes af det troe Billede af Tid og Sted. Desværre har jeg altfor ofte maattet erfare, at Ballettens og navnlig den moderne Dandses Fordringer kun saare vanskelig lade sig forene med en correct Klædedragt; men der hvor alle Theorier strande, det er hos Primadonnaerne, baade i Skuespillet og i Operaen. De give i Almindelighed deres Phantasie et Spillerum, der grændser til alt Andet end Historie og Geographie. Herved er Intet at gjøre. Forsøg at overbevise dem, og du bliver udleet; brug Magtsprog, og de falde i Krampe; siig til dem, at deres Talent er under al Critik, det lade de passere; men gjør dem opmærksomme paa Extravavaganer i deres Toilette — det tilgive de dig aldrig! Jeg vil slutte nærværende Capitel med den Bemærkning, at Scene-Instructeurens Arbeide er det utaknemligste og tildeels det ufrugtbareste af alle, saalænge han ikke har en Stemme med ved Stykkernes Optagelse og ved Rollernes Uddeling. At denne Stemme ikke bør være den ene afgjørende, følger af sig selv; men da enhver Succes maa være ham af Vigtighed, og han umulig kan indestaae for den, saafremt ikke de rette Midler staae til hans Raadighed, maa han nødvendigviis sætte sig i Forbindelse med Forfatterne og motivere Anvendelsen af de bedste Kræfter.

Min Stilling som Intendant for Scenen ved Stockholms kongelige Theater var tildeels bygget paa en saadan Indgriben i de artistiske Forhold, og da Mange ikke kunde skjelne disse fra de reent administrative, blev jeg efter Omstændighederne rost, dadlet eller modarbeidet, som om jeg havde været Directeur.

Aaret 1848.

Da jeg i November 1829 underskrev mit Engagement i Kjøbenhavn og derpaa ilede tilbage til Paris, for at frigjøre mig fra de Forpligtelser, der bandt mig til det franske Operatheater, laae de atten Aar, der indbefattedes i min Contract*), som en uoverskuelig Horizont foran mig, med mangehaande Forsætter, Planer og Forhaabninger, men kun med een Vished, den, at dersom jeg oplevede at naae det fjerne Maal, vilde min Carriere som Dandser være sluttet. Aarene svandt, og da jeg med vemodblandet Forundring skuede tilbage paa dette vigtige Afsnit af mit Liv, var det Hele som en Drøm. Jeg var i mit 43de Aar og besad endnu baade Kraft og Energie; men adskillige Smerter — Følger af mit anstrængende Kald — som jeg til Nød kunde glemme paa Scenen, men som indvirkede hæmmende paa mine Øvelser, mindede mig bestandig om, at jeg snart maatte ophøre med at være Virtuos; og den Udsigt kun at virke som mimisk Fremstiller, havde ingen Tiltrækning for mig, da jeg var vant til en vis Grad af Bravour og desuden havde den Overbeviisning, at man ikke gjerne saae mig træde tilbage i anden Linie. Jeg sysselsatte mig derfor fra Aarets Begyndelse med at forberede en Serie af mine Balletter, for i mine bedste Roller at tage Afsked med Scenen og mine talrige Velyndere blandt det danske Publicum. Min Contract sikkrede mig Tilladelse til at fortære min Pension i Udlandet, og det syntes efter den kolde Modtagelse, mine sidste Compositioner havde faaet, som om min Opfindelse ikke mere svarede til Fordringerne herhjemme; jeg var derfor ikke utilbøielig til at modtage et temporairt Engagement

*) Fra 1ste April 1830 til 31te Marts 1848.

ved et større Theater i Udlandet og paa denne Maade at gjøre mine Erfaringer frugtbringende.

Som allerede nævnet, blev jeg imidlertid yderst behagelig overrasket ved den Deeltagelse, der mødte Udgivelsen af „Mit Theaterliv". Det var maaskee den sidste Bog, der blev læst af Kong Christian den Ottende. Hans Majestæt fandt Behag i min Uforbeholdenhed, billigede for en stor Deel mine artistiske Anskuelser og befalede, at der skulde foretages de fornødne Skridt til paany at fæste mig ved Scenen, om ikke som udførende, saa dog som levende Medlem. Jeg fik herved Leilighed til at vurdere den fine Tact og, jeg maa sige det, faderlige Velvillie, hvormed min daværende Chef, Overhofmarskalk v. Levezau, indledede Forhandlingerne om mit Engagement, der afbrødes ved Kongens Sygdom og hurtig paafølgende Død.

Danmark fik neppe Tid til at sørge og endnu mindre til at eftertænke Størrelsen af det Tab, Fædrelandet havde lidt ved den aandrige Konges altfor tidlige Bortgang. Vel døde han i en allerede fremrykket Alder, men hans Sind var ungdommeligt, der var Lys og Varme i hans Nærhed, og Landet blomstrede i hans otte lykkelige Regjeringsaar. Han elskede det Skjønne, hvis personlige Repræsentant han var, og Kunsten havde sin gyldne Periode under hans fredelige Scepter.

Det var en sand Fornøielse at arbeide for en saa skjønsom Herre; thi netop fordi han var en virkelig Kjender og kunde give En de bedste og smagfuldeste Raad, holdt han ikke med Censidighed paa sine forudfattede Meninger, men indrømmede Kunstneren Selvstændighed med hans Yndlingsmundheld: „Kunsten er fri!" Ja, hans Retfærdighedsfølelse og Humanitet, hans mangesidige Kundskaber, hans Veltalenhed og den Taalmodighed, hvormed han taalte Modsigelser, vilde have gjort ham til et Mønster paa en constitutionel Konge, om ikke Grunde, der tilhøre den høiere Politik, havde forhindret Eidsvoldsforfatningens Stifter fra at blive den danske Frihedsgrundlægger.

Kongens gode Villie blev miskjendt, hans Trang til at dele sine Glæder med Folket blev udtydet som en Plan, beregnet paa at afvende dets Sind fra alvorlige Bestræbelser; hans Lyst til at udbrede Danmarks Berømmelse til fremmede Lande blev fremstillet som Forfængelighed og Forkjærlighed for det Udenlandske — kort sagt, en vedholdende Strøm af usømmelige Drillerier, som han ikke burde have taget sig nær, fyldte hans korte Regjeringstid med Ærgrelse og Bitterhed, og det kan neppe betvivles, at Miskjendelse og Krænkelser fremskyndede hans Endeligt.

Hvad Christian den Ottende virkede for sit Land, og hvad han af en maaskee for vidt dreven Forsigtighed forsømte, maa Historiens Fremtid vide at bedømme, men Eet er vist: han forstod at skatte Kunsten; og derfor bør Kunstnerne være ham evig taknemlige. For os laae der Følelse, Opmuntring og Tilfredshed i hans milde Øie, og vi maatte erkjende, at vi — endog Majestæten fraregnet — stode for en udmærket Mand. Dyrebart være os hans Minde!

Frederik den Syvende besteg Thronen, og Folket hilsede ved hans Hylding Frihedens Morgenrøde. Den opranbt for Danmark, men tilhyllet af mørke Uveirsskyer. Neppe var den afdøde Monarks Liig bragt til hans Fædres Hvilested, førend Februar-Revolutionen udbrød i Paris. Ludvig Philip og hans Familie, som jeg havde seet forgudet af et begeistret Folk, forjagedes fra det samme Land, der skyldte hans vise Regjering atten Aars uafbrudte Fred og stigende Velstand. Oprørets Flamme strakte sig, som antændt ved en electrisk Traad, over hele det europæiske Fastland; Tydskland rasede, og Alle — med Undtagelse af den danske Regjering — imødesaae et Udbrud i Holsteen og Slesvig. Baade fra dem, der betragtede os som Absolutismens Trælle, og fra dem, der saae skjævt til vor unge Frihed, kunde vi vente et voldsomt Anfald, og de Magter, fra hvem vi skulde kunne vente Hjælp, havde nok at gjøre med deres Eget.

I denne overhængende Fare samlede sig en talrig Skare

af ivrige, tildeels besindige Patrioter i Casino og raadsloge om de lovlige Midler til at komme ud af dette Virvar. Der blev besluttet, næste Dag at gaae i høitidelig Procession til Christiansborg og ved en Deputation at bede Kongen om et forandret Ministerium.

Jeg stod som Kunstner udenfor alle politiske Demonstrationer og kunde nu selv være Tilskuer ved et interessant Skuespil. Jeg saae Folk samles i største Orden ved Raadhuset, hørte Melodien: „Danmark, deiligst Vang og Vænge", og betragtede fra et Vindue ved Gammelstrand det hele Borgertog, der drog over Høibro til Slotspladsen og stillede sig i Front mod Slottets Façade, medens en uhyre Folkemasse bagved det ventede i en næsten høitidelig Stilhed.

Deputationen blev uden Vægring indladt, og da den kom tilbage fra Audiensen, udbrød fra alle Sider et jublende „Leve Kongen!" hvorpaa Enhver gik hjem til Sit. Saaledes saae denne Begivenhed ud, der af Danmarks og Frihedens Fjender blev betegnet som en Revolution.

Næste Morgen læste man i de officielle Blade, at et nyt og liberalt Ministerium var udnævnt, og to Dage derefter havde vi Efterretning om Rendsborgs forræderiske Overrumpling. Oprøret begyndte med Olshausens Invectiver mod den hele danske Nation: „Ein träges, faules, unentschlossenes Volk!"

Midt i dette Røre blev mit nye Engagement contraheret for syv Aar, og da jeg i den Anledning frembar min underdanige Taksigelse, yttrede Kongen sin store Bekymring for de kommende Tider.

Det var med Balletten Valdemar, at jeg sluttede Rækken af mine Afskedsforestillinger, netop i det Øieblik, da Kampraabet løb over hele Landet, og mine bedste militaire Statister, mine raske Krigere fra „Grathe Hede", stode færdige til at afmarschere næste Dag. Balletten havde en stærk Fornemmelse af den exalterede Folkestemning; stormende Udbrud ledsagede alle de fædrelandske Situationer, og da mod Slutningen Valdemar bryder Tyranniets Lænker

og velsigner det hele Rige, under Melodien: „Danmark, deiligst Vang og Vænge", sang baade Publicum og Personale Visen med i et eenstemmigt Chor! Jeg nød den hos os usædvanlige Ære at blive fremkaldt og feirede saaledes min sidste Optræden paa den danske Scene.

Jeg var nu en aldeles fri Mand fra den 1ste April til den 1ste Juli, Terminen for min nye Contract, og lod mig ganske henrive af Forholdene.

Jeg meldte mig som Frivillig i Livjægerkorpset tilligemed elleve af mine Colleger, alle i den Overbeviisning, at de grønne Trøier fra Classens Have ikke kunde undværes, hvor det gik skarpt til; jeg traadte ind i Selskabet for „Orden og Sandhed"; Ordet var frit — jeg talede; Pressen var fri — jeg skrev; min Retning var den patriotisk-loyale, min Skandinavisme den nabovenlige, ikke den unionelle; det constitionelle Monarki var mit Ideal af en Regjeringsform, Liv og Blod for Konge og Fødeland! Danmarks Ære og Selvstændighed var mit Løsen!!

Det er umuligt at beskrive den ophøiede Stemning, der i disse skjæbnesvangre Dage besjælede den kjøbenhavnske Befolkning og spredte sig derfra over hele Landet. Holger Danske var vaagnet af sin lange Slummer! Faren var overhængende, men hvor Slaget først skulde komme fra, syntes Ingen rigtig at vide; Kjøbenhavns Befæstning udbedredes — maaskee ventede man et nyt 1807. Kun een Tanke gik igjennem Folket: „Skal der kæmpes med Eftertryk, maae vi alle gribe til Vaaben". Der gjaldt ingen Indsigelser fra Koners eller Mødres Side; halvvoxne Ynglinge rustede sig og lærte Exercitsen ved Siden af gamle abstadige Contormennesker; Kongen havde ved en Proclamation kaldt alle troe Undersaatter til Kamp, og alle vare beredte til at adlyde. Hvilken Bevægelse! hvilken Enthousiasme! Sang og Hurraraab gjenløb i Gaderne ved Dag og Nat; Folk af de forskjelligste Classer fraterniserede med hverandre; Jubel og Velsignelser ledsagede de bortdragende

Troppe-Afdelinger; Opløb hørte til Dagens Orden, men intetsteds sporedes Excesser, og da en Deputation af Oprørets værste Wühlere kjørte op til Slottet for at parlementere, behøvedes blot nogle Udsendinge fra det ovennævnte moderate Selskab, for at holde den forbittrede Almue i Tømme.

Da jeg var en ret god Riffelskytte og ikke havde vanskeligt ved at lære Greb og Evolutioner, blev jeg tilligemed halvandethundrede Livjæger-Recruter efter sex Ugers Øvelse præsenteret for General Krogh, der meget roste vor Hurtighed og Præcision. I Løbet af denne Exerceertid modtoge vi Efterretningen om den seirrige Affaire ved Bau, og efter de fjorten Dages Uvirksomhed, der fulgte paa dette første Held, fik vi ovenpaa hverandre de rystede Hjobsposter om Slaget ved Slesvig, Allarmeringen i Flensborg, Træfningen ved Oversø og Tilbagetoget til Als. „Æren er frelst, komme nu hvad komme vil", hed det i Krigsministerens Manifest.

Det var ikke uinteressant at studere Indtrykket, som disse sørgelige Begivenheder gjorde paa de forskjellige Gemytter. Hos Nogle blev den opblussende Kamplyst paa eengang betydelig dæmpet, thi det kunde jo ikke dølges, at noget egenlig Feltherretalent endnu ikke var tilstede i den danske Armee, og uden ringeste Udsigt til Seier er det just ikke lysteligt at vove Liv og Lemmer. Dog maa det siges, at de Fleste vare enige i, at Overmagten havde trængt os tilbage; de preussiske Generaler vare heller ingen Hexemestere, og dersom vi kunde stille en antagelig Styrke imod dem, vilde Lykken nok vende sig til vor Fordeel. Nu fik de først rigtig Lyst til at gaae i Krig, og fra alle Kanter strømmede Frivillige til Bataillonerne, der formeredes ved Reserverne og Forstærkningsmandskabet. Den Sympathie, man altid havde næret for Livjægercorpset, gjorde, at man ogsaa denne Gang ventede sig noget Overordenligt af det, og Troen paa vor Medvirkning som Skarpskytter var derfor almindelig. Vi ventede kun paa Befaling til at rykke ud; men der kom

ingen Marschordre, og i det Hele taget forstod man kun ganske lidt at drage Nytte af Øieblikkets Begeistring; thi da denne havde veget Pladsen for det modnere Overlæg, fremkom den afkjølende Bemærkning, at det forhen som mobilt betragtede Borgercorps ikke var bestemt til at operere udenfor Sjælland, og nu, da det mere og mere gik ind under Begrebet „Nationalgarde", havde det kun at forsvare Kjøbenhavns Volde under en eventuel Beleiring. Der var saaledes alle mulige Udsigter for Corpset til aldrig mere at komme i Ilden; thi flere Bombardementer som 1807 indlade vi os vistnok ikke paa. Adskillige Livjægere udstedte nu en Opfordring til Corpsets ældre og yngre Medlemmer om at forsamles, for at tage en Bestemmelse med Hensyn til dets Virksomhed under Krigen, og det Spørgsmaal blev stillet, om det udaf sin nærværende Styrke, circa 500 Mand, kunde mobilisere 300 Jægere, der som et særskilt Skyttecompagnie skulde støde til Hæren, for at benyttes efter Omstændighederne. Discussionen beherskedes for Størstedelen af Corpsets Officerer, der ikke følte synderlig Tilbøielighed til at marschere, da de fleste af dem ved en saadan Expedition satte deres Næringsvei og hele timelige Velfærd paa Spil; hvorimod det var overeensstemmende med Statuterne, at Corpset skulde forsvare Arnen i Tilfælde af et fjendtligt Anfald paa Hovedstaden. En gammel Jæger tog Ordet og udtalte sin Beredvillighed til at drage ud, kun med det Forbehold, at Corpset fik andre Officerer og bedre Geværer; med Hensyn til den sidste Betingelse kunde man neppe tænke sig noget slettere end den Bevæbning, der efter det seneste Reglement var blevet Corpset tildeel; man havde pludselig ombyttet Riflerne med de daarligste Musketter og derved berøvet os vor bedste Force, det sikkre Skud. Det saae næsten ud, som om man vilde more sig over vor Stridslyst, eller maaskee gjøre os uskadelige i Tilfælde af en Emeute. En Liste, der blev henlagt til Underskrift, talte kun 90 Navne af Officerer og Jægere; Forslaget var altsaa faldet igjennem, og Resultatet af Sammenkomsten blev, at

Corpset skulde afvente allerhøieste Ordres, men at enhver Jæger, der frivillig vilde træde ind i Liniebataillonerne, skulde have Corpsets Tilladelse dertil.*)

Hermed var min militaire Løbebane sluttet; thi vel følte jeg mig istand til paa en Kampdag at vove mit Liv, ja maaskee endog at vise nogen Bravour, men jeg var allerede for gammel til at blive Liniesoldat. Jeg maatte altsaa lade mig nøie med at trække paa Vagt og deeltage i nogle mindre Feltmanøvrer. Jeg blev Medlem af Livjægernes Skyde- og Understøttelses-Selskab og vandt adskillige Venner i dette vakkre Borgersamfund. Jeg sluttede mig til Fiirskillings-Indsamlerne og havde den Glæde at oppebære henved 4000 Rd. for de Saarede og Faldnes Efterladte. Jeg besøgte Lazaretherne, og idet jeg bragte den Lindring, jeg formaaede, hentede jeg derfra en forøget Høiagtelse for den danske Soldat, mageløs i Modgang og Lidelser!

Tillige udfandt jeg nu en anden Maade, hvorpaa jeg kunde tjene mit Fødeland. Jeg tilbød nemlig Udenrigsministeriet min Tjeneste som Oversætter i det franske Sprog af alle de Skrifter, der maatte ønskes udbredte til Oplysning om vore politiske Forhold, og mit første Arbeide i denne Retning var Overskous Brochure om „Kongen af Preussen og hans Færd". Det var ikke ganske let at give dette Skrift en fransk Tournure, og jeg kom ogsaa kun omtrent til Midten deraf, da Ministeriet lod mig afbryde Redactionen og gav mig istedet derfor en meget velskreven tydsk Afhandling af Conferentsraad Höpffner. Denne udarbeidede jeg paa Fransk med den største Omhu, og senere hen Wegeners Pjece om Hertugen af Augustenborg og Oprøret. Begge disse Skrifter erholdt en overordenlig Udbredelse i Udlandets diplomatiske Kredse; men da navnlig det første skulde være meget hurtig færdigt, og jeg maatte

*) Mange af vore Kammerater benyttede sig deraf og fægtede med i alle tre Felttog; nogle faldt, flere saaredes, men en god Deel bedækkede sig med Hæder, avancerede og prydede med deres Nærværelse Corpsets Jubelfest 1851.

anvende otte à ti Timers Arbeide daglig derpaa i et Par Uger, foraarsagede denne Stillesidden, i Forening med min exalterede Stemning under Krigsbegivenhederne, mig en gastrisk-typhoid Feber, der i flere Criser holdt mig sengeliggende i Byen og paa Fredensborg. Jeg reiste mig fra Sygeleiet som et levende Skelet; men ved Efterretningen om Malmøstilstanden var der ogsaa kommen Fred i mit Sind; Ideerne strømmede atter ind til min Balletportefeuille, og inden jeg endnu havde faaet Lov at gaae ud som Reconvalescent, havde jeg conciperet Programmerne til „Conservatoriet" og to andre Compositioner, der senere gestaltede sig som „Abdallah" og „Blomsterfesten i Genzano".

Jeg begyndte Theatersaisonen med at indøve yngre Artister i flere af mine Roller, og havde den Glæde at see Balletten bibeholde Interessen hos Publicum. I Begyndelsen af October læste jeg i den Berlingske Tidende, at Hans Majestæt Kongen havde benaadet mig med Dannebrogsordenens Ridderkors. Jeg tilstaaer, at jeg blev dybt bevæget ved denne Æresbeviisning, der navnlig skyldtes Udenrigsministeren, Grev Knuths Indstilling, som en Anerkjendelse af min Flid i Departementets Tjeneste. Men jeg følte mig alligevel trykket ved den Tanke, at min ringe Virken skulde nyde samme Belønning, som skjænkedes de Tappre, der vovede Livet for Fædrelandet. Først da Kongen selv paa den huldrigeste Maade tilkjendegav mig, at det ikke blot var for min udviste Patriotisme, men hovedsagelig for min Iver og Dygtighed som Kunstner, at han skjænkede mig denne Udmærkelse, var det med en skjøn og opmuntrende Følelse af Theaterstandens fuldstændige Emancipation, at jeg modtog dette Kors, der i de sidste 37 Aar ikke havde været tildeelt nogen scenisk Kunstner, og dengang kun under den udtrykkelige Betingelse, aldrig mere at optræde. Nu var Isen brudt, og Principet slaaet fast, at ingen Kunstbranche er undtagen fra medborgerlige Hædersbeviisninger.

Flere mærkelige Begivenheder ere knyttede til Aaret 48:

1448 besteg den oldenborgske Stamme Danmarks Throne, 1648 døde Christian den Fjerde, og 1748 aabnede Frederik den Femte under Holbergs Auspicier den kongelige danske Skueplads. Desværre havde de politiske Begivenheder i den Grad optaget Gemytterne, at man først lagde Mærke til Theatrets Hundredaarsfest, da den var os ganske nær. Den 18de December kom saa at sige bag paa os, og dersom ikke Overskou havde slaaet Allarm, var den gaaet os taust forbi. Nu blev der travlt; men da saavel Digterne som Theaterdirectionen vare uforberedte, besluttede man at feire Jubilæet med Holbergs Barselstue og, om muligt, en ny Ballet.

Jeg blev anmodet om at componere Noget, der kunde passe til Anledningen, og da jeg næsten maatte improvisere, faldt jeg ganske naturlig hen til min gamle Skjødesynd: Allegorien. Jeg tænkte mig en olympisk Fest, hvor Holberg, Ewald og — da jeg syntes, at Sverig ogsaa burde være med — Bellmann mødtes, omgivne af deres Genier og Billederne fra deres digteriske Inspirationer. Til al Lykke kunde vor fortræffelige, men for de skandinaviske Sympathier mere end lunkne Theaterchef, v. Levétzau, paa ingen Maade gaae ind paa denne norsk-dansk-svenske Combination og forkastede min Idee som aldeles ubrugelig. Jeg blev nu ilter, tog mig sammen, og endskjøndt jeg iforveien havde Hovedet fuldt af Detaillerne til Conservatoriet, fandt jeg et mere passende Sujet, der vandt min Chefs Bifald og inden faa Dage ved Indstuderingen udviklede sig til en af mine heldigste Præstationer: Gamle Minder.

Saaledes sluttede jeg dette for mig uforglemmelige Aar med at aabne en ganske ny Række af mine Compositioner, der paa engang indviede det kongelige Theaters andet Seculum og min egen Carrieres anden Periode.

Gamle Minder.

(Den 18de December 1848.)

Inden jeg opruller Tæppet for mine Erindringer fra en Virksomhed, der ogsaa snart vil blive henregnet iblandt „gamle Minder“, maa jeg afbetale en gammel Gjeld, ikke blot som en skyldig Anerkjendelse, men som en Forklaring af et Sted i første Deel af „Mit Theaterliv“, der er blevet misforstaaet eller snarere mistydet, nemlig naar jeg, i Anledning af min mangeaarige Samvirken med Balletpersonalet, siger:

> „Jeg erkjender og roser de udøvende Kunstnere, glæder mig over deres Hæder og beundrer deres talentfulde Opfatning — men jeg skylder dem Ingenting.“

Dette sidste, vistnok mindre velvalgte Udtryk maa forstaaes saaledes: at naar Regnskabet imellem mine Elever og mig er opgjort, og man paa den ene Side veier den Virkning, som en god Udførelse har havt paa mine Balletters Held, men paa den anden den Indflydelse, jeg har udøvet, ikke alene paa de respective Talenters Udvikling og Anvendelse, men paa Personalets hele Stilling, troer jeg ikke at være i Restance. Ikkedestomindre føler jeg en dyb Trang til at yde mine brave Colleger en frivillig Tribut af sand Erkjendtlighed, ved at opbevare deres Navne i dette mit Album, og medens jeg agter at forskaane saavel Nutid, som Eftertid, for en critisk Fremstilling af de Paagjeldendes Ufuldkommenheder — hvem har ikke saadanne? —, vil jeg bestræbe mig for at stille deres Egenskaber og Fortrin i Sandhedens klareste Solbelysning. Idet jeg altsaa bringer baade det ældre og det yngre Dandsepersonales Dygtighed og kunst-

neriske Deeltagelse min oprigtige Hyldest, er det min Hensigt i nærværende Liste kun at optage de Personligheder, der fortrinsviis have medvirket i mine Balletter:

Fredstrup den Ældre, Veteran fra Galeottis Tid, père noble i mine fleste ældre Balletter, god Comiker og smagfuld Mime, af hvem jeg mere end een Gang har modtaget værdifulde Raad.

Andrea Kretzmer, født Møller, hvis sjeldne mimiske Talent, gratieuse Dands og interessante Personlighed illustrerede mine første Præstationer paa den danske Scene. Hendes Fremstilling af Søvngængersken, Virginie og Margaretha i Faust høre unægtelig til det Bedste i den Genre.

Adolf Stramboe, den Ældre, en med et overordenligt dramatisk Instinct og et udtryksfuldt Physiognomie begavet mimisk Skuespiller; maaskee den fortrinligste i sit Fag, jeg nogensinde har truffet paa. Hans comiske Lune var uudtømmeligt, og blandt en Mængde vellykkede Characteerroller maa fremhæves hans mesterlige Udførelse af den joviale Englænder i Toreadoren.

Lucile Grahn besad alle de Egenskaber, der udmærke Dandserinden af første Rang. Hun var min Elev fra hendes 10de til hendes 17de Aar og opfyldte alle de Forventninger, hendes store Anlæg berettigede til. Det var egenlig hende, der gav vort Publicum den første Idee om qvindelig Virtuositet i Dands, og hendes ædle Fremstilling af Sylphiden og Astrid i Valdemar gjorde Epoke i Ballettens Annaler. En uimodstaaelig Higen efter Berømthed drev hende til Paris, hvor hun, efterat have udviklet sit Talent til en mærkværdig Styrke, optraadte med eenstemmigt Bifald, og ved senere at dandse paa de største

Hovedstæders Theatre erhvervede hun sig et europæisk Renomee.

Ferdinand Hoppe har paa en Tid, da den mandlige Dands paa de fleste af Udlandets Theatre var falden i Miscredit, ja endog complet nedværdiget, vidst at hævde dens Fortrin ved, uden Affectation og uden overdreven Kraftanstrængelse, at dyrke den lette, gratieuse Genre, og indenfor den Sphære, der var ham anviist, udfoldet en Friskhed og et naturligt Behag, der overalt, hvor han blev anvendt som Dandser, gjorde et oplivende Indtryk.

Caroline Fjeldsted, senere Kellermann, Dandserinde af betydelig Fortjeneste, der baade i Hjemmet og i Udlandet er bleven anerkjendt. Hun forenede med en ikke ringe Virtuositet et smukt mimisk Talent, der navnlig gjorde sig gjeldende i Brama og Bayaderen og i Napoli, hvor hendes Spil i 2den Akt formelig electriserede baade Publicum og de Medvirkende.

Augusta Nielsen har i sin korte Theatercarriere efterladt sig et Navn, der er synonymt med Lethed og ladylike Elegance; disse Egenskaber have gjort hende uforglemmelig som Celeste i Toreadoren.

Andreas Füssel er en af de Personligheder, der væsenlig har bidraget til mine Balletters Betydning som Udtryk for Handling og dramatiske Situationer. Han besad baade Kraft, Anstand og en udviklet plastisk Sands; hans Repertoire omfattede de forskjelligste Characteerroller, hvoriblandt Havmanden i Napoli og den melancholske Englænder i Toreadoren danne to glimrende Contraster.

Ferdinand Hoppensach, en Comiker, hvis fulde Værd man først lærer at paaskjønne ved at see, hvad der i denne

Retning bydes paa de udenlandske Theatre. Da det Burleske kun sjelden har været det Fremherskende i mine Arbeider, har han blot i Conservatoriet og i Kermessen havt egenlige Hovedroller; men hans mindre Partier, som Gadesangeren i Napoli, Spillemanden i Chrystalpaladset og Klokkeren i Brudefærden, ere mesterlige Typer, udførte med ligesaa megen Smag og Maadehold, som Originalitet og ægte Lune.

Petrine Fredstrup, den meest Fremtrædende af en Theaterfamilie, hvis Medlemmer alle have noget Talent, megen Tjenstiver og en usædvanlig Intelligens. Endskjøndt hun kun sjelden har virket i første Linie af Ballettens Primadonnaer, forstaaer hun dog ved Omhu og Correcthed, ja stundom ved Genialitet, at afvinde de mindre Partier interessante Sider og give enhver Dands eller Rolle en særegen Characteer. Hendes ypperlige Spil som norsk Bondepige i Brudefærden og i Fjeldstuen, men fornemmelig som Troldfrøkenen i Et Folkesagn, stempler hende til virkelig Kunstnerinde.

Ludvig Gade hører ubetinget til den danske Ballets fortrinligste Kræfter. Hans Fag er hovedsagelig de stærkt markerede Characteer-Roller, som f. Ex. Svend Erikson i Valdemar, Banditen Gasparo i Blomsterfesten, Ola i Brudefærden, Svend i Fjeldstuen og Bjørn i Valkyrien. Som Balletdirigent har han vedligeholdt mine Compositioner længe efter min Fratrædelse, og jeg skylder hans Smag og Omhu, at de endnu bevare en vis Grad af Friskhed og Interesse.

Laura Stillman, født Stramboe, en elskværdig Personlighed, udrustet med ualmindelige mimiske Gaver og et Udtryk af Naivetet, der baade tiltaler og overbeviser. Hendes Udførelse af flere betydelige Roller, som Nina, Fenella

og Asta i Fjeldstuen, gjøre hendes Opfatning den største Ære.

Edward Stramboe, ligesom Søsteren, Arving til et mimisk Talent, har saavel i Nationaldandsen, som i comiske Roller, navnlig som Biderik i Et Folkesagn, forsvaret sin Plads som et dueligt Medlem af vor Ballet.

Harald Scharff tilhører Ballettens seneste Periode; er fuld af Liv og Phantasie og unægtelig den bedste Elsker, vi have havt siden min egen Afgang. Scharff er i Besiddelse af mange ydre Fortrin, og ved fortsat Studium vil han som mimisk Dandser vistnok indtage en fremragende Plads.

Georg Brodersen har som udøvende Kunstner kun indtaget en beskeden Rang, men hans Virksomhed som Lærer har været desto mere omfattende. Fra hans Skole er udgaaet den største Deel af det yngre Balletpersonale, og den Indsigt og Dygtighed, der leder hans hele Underviisning, i Forening med hans Humanitet og faderlige Omhu, kan ikke andet end have den bedste Indflydelse baade paa Elevernes techniske Uddannelse og paa deres hele sædelige Væsen. Det er mig en særegen Tilfredsstillelse hos denne min Discipel og brave Ven at gjenkjende den Stræben, der i saa mange Aar har besjælet og endnu opliver mig for det Ædle og Skjønne i Kunsten.

Juliette Price er den af Terpsichores Præstinder, der næstefter Marie Taglioni og Carlotta Grisi er kommen mit Ideal af en Dandserinde nærmest. Langtfra at ville stille hendes Virtuositet ved Siden af eller over de Berømtheder, der have deres Styrke i Quantiteten, troer jeg dog at være upartisk nok til at bedømme hendes Talent saavel i teknisk, som æsthetisk Henseende, og maa

5*

erkjende, at hendes Dands ikke alene besidder Skolens Fuldendthed, men er beaandet af ægte qvindelig Ynde, der har udbredt en poetisk Duft over Hovedrollerne i de fleste af mine Compositioner, og hjulpet mig at bekæmpe den Fordom hos Ballettens Modstandere, at Dandsen kun er en frivol Dienslyst.

Det være sagt uden at ville nedsætte denne Kunstnerindes Egenskaber, at saavel hendes mimiske, som choreographiske Præstationer, i Modsætning til de sceniske Fremtoninger i Almindelighed, ved at sees i Frastand, tabe endeel af deres Virkninger; og jeg feiler derfor neppe, naar jeg paastaaer, at man maa indtage et vist æsthetisk Standpunct, for tilfulde at kunne paaskjønne hendes Værd som Dandserinde.

Vi feirede altsaa det kongelige Theaters Hundredaarsfest med en Prolog af H. C. Andersen, min lille Ballet — og efter mange besværlige Forhandlinger — Holbergs Barselstue. Balletten kom, som det sig hør og bør, til Slutningen og gjorde den tilsigtede Virkning.

Sujettet var den hundredaarige Olding Philemons Fødselsdag, høitideligholdt paa en Herregaard i Sjælland. Den Gamle, der var født samme Dag, Skuespilhuset aabnedes paa Kongens Nytorv, havde hørt til den Classe af ivrige Theatervenner, som vi i vor Ungdom have kjendt, men hvis Typer lidt efter lidt forsvinde. Man kaldte dem „Amateurer", fordi Kjærlighed til Kunsten førte dem hen i Theatret; de fæstede sig udelukkende ved det Gode og Udmærkede, deres Hukommelse beholdt kun det Fortrinlige, og derfor hørte man dem blot citere de meest poetiske Tirader, nynne de smukkeste Melodier og nævne de Udvalgte i Kunstens Rige. Det var under saadanne Mænds Indflydelse, at den danske Scene oplevede sin Blomstertid. Nuomstunder spiller Critiken en altfor fremtrædende Rolle, og det paa

Nydelsens Bekostning; Ordet „at opelske" er blevet forældet, thi Reflexionen har indtaget Kjærlighedens Plads.

Den første Scene viser os Philemon (saaledes kaldet for Navnets græske Betydning og til Minde om Holbergs personlige Repræsentant i „Det lykkelige Skibbrud") vækket af sin Morgensøvn ved Glucks yndige Toner fra Armidas Tryllehave — maaskee hans Barndoms første Buggesang! Hans Slægt i flere Led bringer ham Lykønskninger, med hele Favnen fuld af friske Blomster. Nogle hyggelige Familiescener paafølge, og festlige Melodier kalde Oldingen ind i den smykkede Salon, hvor han modtages af en Skare glade Venner, der have beredt ham en Overraskelse, ved ganske i Samklang med hans Sympathier at have forvandlet Salens Baggrund til et lille Theater.

Philemon føres til Høisædet, og hans Børnebørns Børn bringe ham som Festens Gave en Laterna magica, der stilles saaledes, at de Billeder, der svæve over Scenen, tænkes som frembragte ved dens Prisma.

Det skal forestille Erindringer fra hans mangeaarige Theaterbesøg, Alt til Musikstykker, der svare til Tidspunctet og Situationerne.

Man seer det oprindelige Comediehuus og i levende Fremstilling Holberg og Ewald, omgivne af Genier og flere Grupper af deres Mesterværker. Derpaa komme Portraiter af Scenens Illustrationer, ligefra Rose, Schwartz og Rosing til Frydendahl, Lindgreen og Ryge, og for ikke at glemme Balletten: Galeotti og Bournonville den Ældre, alle med levende Omgivelser af deres fortrinligste Præstationer.

Imellem hver Afdeling af denne Række Tableauer udføres Dandse fra de forskjellige Tidsrum, at regne fra 1768 til Ophøret af Philemons Comediegang; og under en italiensk Festa fremtræde hans Sønnedøttre som Gratierne og byde ham Foryngelsens Bæger.

Jeg høstede megen Roes saavel for Ideen, som for Anordningen, der skete i en forholdsviis meget kort Tid, og da det var den første af mine Balletter, i hvilken jeg ikke selv medvirkede, var dens Udfald mig et lykkeligt Varsel for Fremtiden.

Som Curiosa ved dette Arbeides Indstudering maa jeg anføre, at den hundredaarige Philemon udførtes fortræffelig af den syttenaarige Axel Fredstrup, hvis Fader (Fredstrup den Ældre) udførte den 70aarige ældste Søn. Den anden Mærkelighed var, at vi maatte lade de berømte Portraiter copiere, fordi Skuespilpersonalet modsatte sig Originalernes Profanation!

Balletten gik tyve Gange i den ene Saison og vilde have gaaet over paa det staaende Repertoire, dersom jeg ikke havde gjort Bestyrelsen opmærksom paa, at det Hele kun var et Leilighedsproduct.

Divertissements.

Under dette Navn indbefattes nærmest de Dandse og Optog, der indlægges i Operaen og Balletten som festligt Agregat, uden egenlig at staae i Forbindelse med Handlingen. Men det har dog i vort Theatersprog tillige fundet en mere selvstændig Anvendelse, til at betegne saavel enkelte Charakteerdandse, som en Følgerække af Pas eller de saakaldte Entrées, og endelig som Benævnelse paa mindre Balletter med løst skizzerede Motiver. Medens nu den egenlige Ballet (nemlig den mimiske Fremstilling understøttet af Dandsen, eller denne motiveret ved en dramatisk Handling) har havt mange og bittre Modstandere, har man næsten altid været villig til at give den fordringsfrie Bagatel en Plads blandt Skuespillets Præstationer. Men da jeg stedse har ønsket at hævde Choreographiens dramatiske Berettigelse, er det kun ganske tilfældigt, at mine Divertissements ere fremkomne. Nogle af dem vare Udtog af henlagte større Compositioner, andre skyldte kun en eller anden festlig Anledning deres Tilblivelse, men de fleste ere componerede til Beneficeforestillinger paa de secondaire Theatre og have senere nydt den Ære, med mere eller mindre Held at blive optagne paa den kongelige Scene.

De Danske i China.

Et Fragment af „Phantasiens Ø", som frembød nogle comiske Scener, en russisk Pas de deux, en Chineserdands og min egen særdeles yndede Matros-Scene og Hornpipe.

Polka militaire.

Ungersk Husardands for to Par. Jeg høstede i denne Bagatel større Bifald, end i mange af mine vigtigste Balletpartier.

Polacca guerriera.

Forestillende en polsk Adelsmand, der tager Afsked fra sin Elskede, dandser sin sidste Mazurka med hende og iler i Kampen for Frihed og Fædreland. Blev modtaget med Kulde og forsvandt hurtig.

Maritana.

Forsøg paa i en Carnavals-Scene at give et levende Billede af den Bevægelse, der gaaer igjennem Lumbyes mesterlige Champagnegalop. Fandt heller ikke den fornødne Anklang.

Pas des trois cousines.

Begyndelsen til en heel Række af smaa Compositioner til Bedste for Familien Price. Juliette, Amalie og Sophie gjorde Epoke i denne Dands og bleve afbildede deri som en moderne Gratiegruppe.

Matrosens Hjemkomst.

Scene og Dands imellem en ung Sømand og hans Kjæreste.

Søndags-Echo.

Genrebillede fra Amager, fremstillet af Børn og indeholdende en Gjenklang af Vaudevillen.

Holmens faste Stok.

En lille Børneballet af Nyboderdrenge og Smaapiger. Sluttedes med en Apotheose for danske Søhelte.

Las hermanas de Sevilla.

Spansk Dands for de tre Cousiner; Motiverne af de nationale Sange: El Riqui og El Callessero.

Kjærligheds Spaadomme.

Tyrolerscene og Vexeldands imellem tre unge Piger, der adspørge Blomsternes og Kortenes Orakler om deres Hjerteanliggender.

De florentinske Blomsterpiger.

En gratieus lille Spøg; Reminiscens fra mit Ophold i Italien.

De Uimodstaaelige.

Fristet af den Lykke, som de fleste af de ovennævnte Smaating havde gjort, og opfordret saavel af Bestyrelsen, som af Private, til at præstere Noget, der ikke gjorde Krav paa en saa vanskelig Indstudering og bekostelig Udstyrelse, som de større Balletter, fik jeg den Idee at benytte en øieblikkelig Stemning i Publicum, for at componere et Divertissement, der skulde have Nyhedens Interesse paa det kongelige Theater; men her led jeg et Nederlag, eller rettere, fik en Spand koldt Vand over Hovedet ved den Maade, hvorpaa min Idee blev opfattet.

Kunstnerens Liv er opfyldt af næsten lutter Illusioner, og tiltrods for alle Skuffelser drager han sjelden nogen egenlig Nytte af sine Erfaringer. Jeg var nemlig i Aaret 1849 endnu saa troskyldig at bilde mig ind, at den Tiltrækning, som visse ungarske og polske Dandse udøvede paa det applauderende Parket — naar de bleve udførte af en enkelt Solodandserinde — skyldtes den slaviske eller magyariske Romantik og de characteristiske Melodier. Sporernes Klang og de hurtige Vendinger afspeilede for mig Ridderiets modige Færd, og jeg troede fuldt og fast, at den Begeistring,

der fulgte med disse qvindelige Præstationer, var fremkaldt af en ridderlig og krigersk Løftning. Jeg tog feil; det var slet ikke det!

Jeg havde for min talentfulde svenske Elev, Charlotte Norberg, arrangeret en lille Dands, hvormed hun skulde optræde efter hendes Hjemkomst til Stockholm; Musiken var Lumbyes „Hilsen fra Jylland", og Costumet den danske Husar-Dolman og Pels. Modtagelsen var glimrende, og en galant svensk Theateranmelder yttrede i sit Blad, at dersom Kongen af Danmark eiede mange Eskadroner af den Slags lette Cavallerie, kunde han kalde dette Corps, ligesom Napoleon den Første betitlede et af sine Infanteri-Regimenter: L'Irresistible (det Uimodstaaelige). Dette Ord slog an; og da jeg paa samme Tid, ved Troppernes Hjemkomst fra Fredericia-Campagnen, saae vore smukke Husarer, behængte med Blomsterkrandse, at drage igjennem Gaderne paa deres dandsende Heste, under Jubel og til Musiken af „Den tappre Landsoldat" — stod det tydelig for min Phantasie, at disse prægtige Rytteres Indhug maatte være ligesaa uimodstaaeligt for Fjendens Colonner, som deres elegante Uniformer for Pigernes Hjerter, og jeg udmalede mig den fortryllende Virkning af en svævende Skare moderne Fylgier og Valkyrier, der paa Scenen skulde gjenkalde Mindet om dette opløftende Moment.

Ikke blot de yngste og smukkeste, men de fortrinligste af Ballettens Sylphider, med flyvende Pelse, svaiende Fjerbuske og blinkende Sabler, udførte deres Dandse med Evolutioner og simulerede Angreb; de samlede sig ved Trompeternes Kald omkring deres Standart og defilerede forbi Lampeexækken, medens Genier og Skytsgudinder fra Baggrunden tilvinkede dem Hæder og Tak — men den velmeente Hentydning mislykkedes aldeles. Uniformen, Melodien, ja selv de gratieuse Dandserinder og de maleriske Grupperinger bleve modtagne med fornem Kulde. Det var ikke første Gang, at det onde Øie, lig den italienske

Jettatura, fra Coulissernes mørke Vraa har fulgt mine redelige Bestræbelser og kastet Uheld over mine spæde Aandsfostre; men dennegang saae det lidt skjævere end sædvanlig og bidrog virksomt til Andres vrange Anskuelse af Sagen. Det hed nu fra flere Sider: „Hvad skal det betyde at give Husarerne Skjørter paa? Det er jo en Skam at lade vor Armee repræsenteres af Fruentimmer! Hvilket Praleri at kalde vore Soldater „uimodstaaelige", og det ere saamæn vore Dandserinder heller ikke. Desuden er det en Nedværdigelse at lade Mennesker gjøre Trin, der ligne Hestenes Galop o. s. v. o. s. v." Den Defilering, som jeg havde ventet skulde hilses med Hurraraab, blev benyttet til en Demonstration af Mishag og Haan, som gjentog sig ved ni Forestillinger, der meget imod mit Ønske forundtes dette uheldige Product af min patriotiske Begeistring. Det var igrunden kun et Leilighedsdigt, uden Fordring paa Mesterskab, men ligesaa varmt tænkt, som udført. Jeg følte mig dybt saaret, ikke i min Forfængelighed, men kun i mit danske Hjerte.

La Ventana (Vinduet).

Det varede flere Aar, inden jeg atter vovede at divertere mit Publicum. Jeg trængte til at tage min Revanche, og det var igjen ved en af de Pricesske Forestillinger, at jeg skulde præsentere en lille Blomst, der ikke strax blev dømt til at nedtrampes.

Allerede i over tyve Aar havde Theatrene gjenlydt af Castagnetternes Klang. Fanny Elsler var den Første, der gav de spanske Dandse en fremtrædende Plads i Balletten, ved at indlægge sin Cachucha i Le diable boiteux, hvor den blev det væsenlige Glandspunct. Den samme lille Dands førtes snart Verden rundt, berusede Yankeerne og henrev selve Spanierne paa Havanna. Marie Taglioni vilde ikke staae tilbage for sin Medbeilerinde, men fik sig i Hast arrangeret La Gittana, der lod ane en Frivolitet,

som ikke syntes at ligge i Sylphidens Natur. Hundrede Dandserinder efterlignede disse Mønstre, men endnu havde man ikke nord for Pyrenæerne seet de indfødte Spanieres Præstationer i denne Genre; vistnok en heel Deel forskjellige fra hvad man sædvanlig kaldte Nationaldandse, men dog med et vist kunstnerisk Præg, hvoraf vi saae en ret smuk Prøve, da Camprubi og Señora Dolores i 1840 gjæstede Kjøbenhavn og ved deres Jaleo gave mig Anledning til at componere en af mine meest yndede Balletter. Senere indtraf en formelig Oversvømmelse af spanske Bailadores, og da disse overbøde hverandre i det Slags Virkninger, som et vist Publikum er begjærligt efter, vare de ikke uden skadelig Indflydelse paa den egenlige Kunstdands, der mere end tilbørligt tilegnede sig Fandangoens lascive Characteer.

At bekæmpe denne Retning i enhver af Scenens Brancher har været en af mit Livs Opgaver, og saafremt mine Compositioner skulde opnaae en Fremtid, haaber jeg, at de skulle vidne om min Stræben.

Imidlertid var jeg ikke blind for det Smukke og Romantiske, der kan ligge i den spanske Eiendommelighed; det gjaldt her, ligesom i Alt, hvad der skal have scenisk Berettigelse, kun om at træffe det rigtige Valg og finde den meest passende Anvendelse. Jeg vilde vise, hvorledes man, uden at berøve Fremstillingen sit nationale Physiognomie, kunde idealisere den og drage den ind i en dramatisk Sphære. Man læser jo overalt i de spanske Noveller, at den første Kjærlighedserklæring skeer udenfor den Skjønnes Vindue, hvor hun selv, skjult bag de nedrullede Jalousier, lytter til den Forelskedes Sukke, der ledsages af Guitarens eller Mandolinens mystiske Klang. En Blomst eller et Baand, nedkastet fra Balconen, er Tegnet paa, at Hyldingen er modtaget, og Romanen begyndt.

En saadan Begyndelse skjænkede mig Motivet til en heel Scene, der deels foran et Speil, deels ved et med

Jalousie lukket Balconvindue, gav Anledning til gratieus Dands og udtryksfuld Mimik. Señorittaen (Juliette Price) kommer dandsende ind, viftende sig og tænkende paa den unge Herre, som hun har mødt i Messen eller paa Alamedaen. Hun seer sig i Speilet, dandser for sit Billede (Sophie Price), men kjedes snart derved, drager Gardinet for Speilet og sætter sig tankefuld hen ved Bordet. Pludselig hører hun Toner udenfor: „det er ham!" Hun griber sine Castagnetter og dandser, idet hun accompagnerer hans Melodier; endelig vover hun sig hen til Jalousien, drager den tilside, kaster en Haarsløife ned og smutter skamfuld bort.

Denne Bagatel, til en nydelig Musik af Lumbye, gjorde overordenlig Lykke og blev optagen paa det kongelige Theaters Repertoire. Jeg gav den senere hen en Udvidelse, ved at lade Señorittaens Værelse forvandles til en yndig Have med Terrasse og yppig Vegetation. Elskeren, henrykt over det Pant, han har modtaget, kalder sine Venner sammen for at feire hans Lykke. Señorittaen kommer, indhyllet i sin Mantille, Elskeren nærmer sig frygtsomt og ærbødig, idet han paa Guitaren gjentager Omqvædet af sin Elskovsklage. Hun løfter endelig Sløret, griber en Tambourin, og hendes Deeltagelse i Festen er det bedste Svar paa Frieriet.

Den sidste effectfulde Seguidilla er ikke fuldstændig min Composition, men en Imitation efter Paul Taglioni. Da den var af en henrivende Virkning og ganske stemte med min Opfatning af Characteerdands, tog jeg ikke i Betænkning at præsentere den for det danske Publicum, idet jeg heller ikke undlod at nævne dens oprindelige Kilde.

Den alvorlige Pige.

Det har altid interesseret mig at erfare det Indtryk, som Theaterdandsen gjorde paa aldeles uindviede Naturmennesker, og jeg har til min Opbyggelse fundet, at det

udelukkende Kunstige lod dem kolde og ligegyldige eller i det heldigste Tilfælde fik dem til at lee, hvorimod det virkelig Smukke og Gratieuse rørte dem indtil Taarer.

En bidende Critik over den moderne Dandses Excentriciteter blev leveret af en Dalekarl, som fik en saadan Præstation at see paa Stockholms Opera. Hans Dom bestod meest af Udraab som: «Ah! se bara! nej då!» og endelig vendte han Hovedet bort og skreg ganske høit: »Fy då! hon måste skämms!«

Det faldt mig ind i nogle faa Træk at skildre to unge sjællandske Bønderfolks Kjærlighed, beskyttet af Tomtens Nisse. Jørgen har et godt Øie til Lise, men hun finder ham altfor verdslig og letsindig, hvorimod hun selv er af et stille, abstadigt Gemyt, passer sin huuslige Gjerning, leer høist sjelden og dandser aldrig. Nissen, der ved mange Leiligheder har drillet Jørgen, bliver endelig fangen af denne og maa løskjøbe sig med Gaver, hvoriblandt et Silkebaand, der skal kunne forvandle Lises Sind; men neppe har Jørgen bundet hende det om Livet, førend hun gribes af en eiendommelig Begeistring, kaster sine Træøsler og udvikler en forbausende Færdighed i den nyere Dandsekunst. Jørgen vil i sin Fortvivlelse flygte bort fra dette forhexede Sted og pakker alt sit Tøi paa en Karre; men her kommer det gamle Eventyr Forfatteren tilgode, idet Nissen titter op af Bøtten med sit velbekjendte: „Vi flytte idag". Jørgen besinder sig og erkjender snart, at Hjemmet dog er det Bedste: thi det fortryllede Livbaand er fløiet af i den voldsomme Dands, og Lise, skamfuld over de høie Spring, lover herefter at følge den jævne Middelvei. Hun bliver Jørgens Brud, og da en Liremand just kommer forbi, deeltager hun, tilligemed et andet muntert Kjærestepar, i en Contrafeire (ça ira) i den ægte Bondestiil.

Denne lille Idyl, eller rettere dette Træsnit efter Chr. Winthers Mønster, gjorde stor Bravour ved den

første Forestilling paa det mindre Hoftheater, men tabte ganske sin Virkning paa den større Scene.

Polketta.

Pas de deux i en eiendommelig Genre, og det første Nummer, vistnok ogsaa det bedste, i en heel Cyclus af Smaadandse, som jeg componerede for et Par interessante Elever: Søstrene Agnes og Christine Healey, der vare komne hid fra England, for at debutere — i Tivoli! Deres Fremskridt vare saa betydelige, at de bleve engagerede saavel i Kjøbenhavn, som i Norge og Sverig. De vendte omsider tilbage til deres Fødeland og optraadte paa de større Theatre i Skotland og Irland, men overalt gjorde de Lykke med min Polketta, og saavel denne Dands, som deres øvrige Repertoire, skaffede dem den fortjente Roes, at de ikke lignede de moderne Dandserinder i Almindelighed.

Vor udødelige Skjald, Oehlenschläger, der elskede mig, har hædret mine Arbeider med Prædicat af Digte og mig selv med Titelen Balletdigter. Et saadant Ridderslag har noget at betyde og er vistnok den største Ære, der kan vederfares en Balletmester, navnlig i vor Tid, da Choreographien næsten overalt reducerer sig til Copier og Arrangements paa anden og tredie Haand. Men da min Virksomhed ikke blot omfattede Scenen, men udstrakte sig til en videre Kreds, blev jeg tillige Hofballetmester og havde i denne Egenskab Leilighed til at anstille interessante Studier i en Verden, som Kunstneren kun sjelden kommer i Berøring med.

Jeg har saaledes componeret Quadriller, stillet Tableauer og arrangeret Optoge saavel ved Frederik den Sjettes, som ved Christian den Ottendes Hoffester, og derved maattet commandere eller (om man hellere vil) instruere under Forhold, der vare høist forskjellige fra mine

sædvanlige, thi jeg var ikke i Besiddelse af den frie Disposition over de tilstedeværende Kræfter, der ofte vare ganske fortrinlige, men ogsaa undertiden blandede med complette Nulliteter — naturligviis kun i choreographisk Henseende. Disse skulde nødtvungent anvendes ved Siden af de talentfulde, og endskjøndt det tydelig viste sig for enhver af de Medvirkende, at der var noget Galt tilstede, stod Ondet ikke til at afhjælpe, da Critiken var mislig, og Omændringen umulig. Der fandtes virkelig Størrelser, der vare opstillede uden nogensinde at have lært et eneste Trin, og som besad den fineste Tact i Alt, undtagen i Dandsen; og medens de Flinke vare muntre og behagelige, indesluttede de Ubehændige sig i stiv Fornemhed.

En Undtagelse fra denne Regel gjør jeg mig en Fornøielse af at nævne: det var en høist elskværdig fransk Diplomat, der syntes selvskreven til at figurere i en Mousquetair-Quadrille; men, til sin egen og alle de Andres store Overraskelse, befandtes han i den Grad uindviet i Dandsekunstens første Elementer, at han fortvivlet traadte hen til mig med det Udraab: »Mais je suis un obstacle!« — At udelukke ham vilde have foraarsaget Scandale; jeg opmuntrede og veiledede ham efter bedste Evne og bragte ham til at være idetmindste uskadelig. Men nu tog han Sagen fra den humoristiske Side og mødte paa den næste Prøve med flere Folio-Ark, fulde af phantastiske Tegn og Krebse, og som Illustration til det Hele hans egen Figur i de barokkeste Stillinger. Caricaturerne og det lystige Indfald gjorde overordenlig Lykke, og Franskmanden slap saaledes lykkelig ud af denne vanskelige Casus.

Desværre kunde slige Forlystelser ikke finde Sted ved Frederik den Syvendes Hof, og mine Functioner i denne Retning ophørte derfor ganske, med Undtagelse af nogle Fester hos de fyrstelige Familier. Af disse Høitideligheder vil jeg blot fremhæve een, der havde en ganske særegen Characteer, nemlig:

Landgreve Wilhelm af Hessens og Prindsesse Charlotte af Danmarks Guldbryllup,

feiret hos Arveprinds Frederik Ferdinand d. 10de Novbr. 1860.

Localet var den store Balsal med tre Fløidøre ligeoverfor de drapperede Vinduer. Til Venstre Orchestret og en Indgangsdør. Til Høire en Plads for Tilskuere, begrændset ved en Barriere.

Guldbryllupsparret blev ført ind af Kongen, Enkedronningen og den høie Vært og Værtinde. De høie Herskaber indtoge Sæde, og det glimrende Selskab stillede sig bagved Stolene, i Dørene, i Coursalen og paa Pladsen til Høire.

Fra Indgangsdøren til Venstre kom nu otte Brudepiger (unge Comtesser og Frøkener), som opførte en Contrabands med Bouketter. Amor med Piil og Bue (den trettenaarige Prindsesse Dagmar) blander sig i Brudepigernes Dands, udfører en lille Solo og slutter med at sætte sig paa Jubelparrets (Bedsteforældrenes) Skjød. Otte Alfer (smaa Frøkener og den lille Prindsesse Thyra) med Blomsterkrandse paa Hovedet og lyseblaa Axelskjærf, frembære et tilsløret Billede og danne i Forening med Brudepigerne adskillige maleriske Grupper. Amor springer nysgjerrig hen og afslører Billedet, der fremstiller Guldbruden i sit syttende Aar.

Man hører militair Musik, og ind marschere sex smaa Trommeslagere og en Regimentstambour (en miniature), alle af det velbekjendte 2det Jydske, et Regiment, hvoraf Landgreven i sin Tid havde store Fortjenester, og som indeholdt de kjæreste Minder fra hans Ungdom. *) Alfer og Brudepiger flokke sig omkring dette lille Corps og dandse til Rataplanmarschen af Regimentets Datter. Denne afløses af Frederik den Sjettes Revuemarsch (af Dupuy), og otte unge Officerer, i 2det Jydskes røde Uniformer med de hvide Rabatter, ledsage ligesaamange unge

*) Det nuværende tappre 11te Regiment.

Damer (hvoriblandt tre af Jubelparrets Børnebørn*) ind i Salen; de gaae i festligt Optog forbi de kongelige og fyrstelige Herskaber, dandse en Menuet og deeltage i den store Finale, hvis Hovedmomenter vare: Overleveringen af tvende Guldkrandse paa Fløielshynder og den pludselige Fremtræden fra Vinduesfordybningen af de gamle Regimentsfaner, omvundne med Laurbærkrandse.

Amor med sin Fakkel svæver over Slutningsgruppen, der omkrandses af Roser og Myrther.

Der udfordres vistnok en levende Phantasie, for af disse svage Omrids at gjøre sig en Idee om Stemningen under denne lille Forestilling, der smeltede saa aldeles sammen med Dagens Høitidelighed, og om det Indtryk, det Hele gjorde paa Forsamlingen, ikke mindst paa det høie Jubelpar. Min Kunst feirede ved denne Leilighed en af sine skjønneste Triumpher, thi den havde udøvet sit Trylleri uden Scenens, Skolens eller Virtuositetens Hjælp. Tanken var trængt igjennem Formen, og i en Kreds, hvor Følelsen just ikke pleier at spille Hovedrollen, havde jeg seet Taarer i Alles Øine!

Det er ikke at undres over, at den Alvor, som jeg bringer med i Kunsten, ofte for mit Blik forvandler Skuespillet til en aandelig Virkelighed, eller i ethvert Tilfælde til et Phænomen af en dybere Betydning. Her var det festlige Element næsten gaaet over til en Cultus, at sige første Gang; men da man forlangte en Gjentagelse deraf, for at den Deel af Forsamlingen, der havde staaet for langt borte, ogsaa skulde faae Noget at see og glæde sig over, traadte det Hele atter tilbage i den beskedne Categorie: Divertissements.

---

*) Hertuginden af Nassau og to Prindsesser af Anhalt-Dessau (der i Parenthes bemærket alle talte flydende Dansk).

Balletcompositioner.

Anden Periode.

Conservatoriet eller Et Avisfrieri.

Vaudeville-Ballet i to Acter.

Musiken arrangeret og componeret af H. Paulli.

Personerne:

Dufour, Inspecteur ved Conservatoriet . . . . Hr. Hoppensach.
Mſ. Bonjour, hans Husholderske . . . . Jfr. J. Fredstrup.
Eliza } Dandserinder . . . . { — J. Price.
Victorine } { — Funck.
Alexis, Dandser og Lærer . . . . Hr. Hoppe.
Ernest, Første-Priis paa Violin . . . . — Funck.
Raimbaud, Spillemand . . . . — Füssel.
Jeanne, hans Kone, Harpespillerinde . . . . Md. Møller.
Fanny, deres Datter . . . . Jfr. S. Price.
Jules } Studenter . . . . { Hr. Brodersen.
Oscar } { — Ed. Stramboe.
Adèle } Grisetter . . . . { Jfr. P. Fredstrup.
Fifine } { — Stramboe.
Larose, Tracteur . . . . Hr. Fredstrup.

Bipersoner:

Dandse-Elever: Jomfruerne A. Price, Borup, Hammer og Egense.
Bonderfolk: Hr. Füssel j., Md. Stramboe.
Studenter: Dhrr. Gade, Lund, Andersen og Rehm.
Grisetter: Jomfruerne Werning, Holm, Eggersen og Lumbye.
Gjæster af alle Stænder, Dandse-Elever, Musikanter, Opvartere.

Handlingen foregaaer i den nyere Tid.

Første Act. Paa Conservatoriets Dandseskole i Paris.
Anden Act. Paa Tracteurstedet Pavillon d'Henry quatre i St. Germain en Laye (tre Miil fra Paris).

Første Act.

En næsten umeubleret Dandsesal. Døre paa Siderne og i Midten.

Første Scene.

Dufour, i Morgendragt, kommer ind, ivrig beskjæftiget med Læsningen af en Avis og forfulgt af sin Huusholderske, der overøser ham med Bebreidelser, som han ikke synes at ændse; hun vil vide, hvad der interesserer ham saa levende i denne Avis; hun river ham den ud af Haanden og opdager, at han har anmeldt sig som anonym Frier! Dufour, der ønsker at forlade sin Ungkarls-Stand, smigrer sig med, at hans personlige Fortrin ville forskaffe ham et fordeelagtigt Parti; men Mamsel Bonjour, til hvem han i tidligere Dage har givet et Ægteskabsløfte, bliver fortvivlet, forbander den Troløse og synker afmægtig i en Stol. Dufour, i den største Forlegenhed, griber til en Vandkande for at bringe den Besvimede tillive igjen. Det banker stærkt paa Døren, Mamsellen springer op, og Raimbaud med sin Datter træder ind.

Anden Scene.

Dufour og hans Huusholderske modtage de Fremmede med ubehagelig Travlhed. Den gamle Spillemand fremstiller sin Datter som en vordende Dandserinde og beder, at hun maa blive ansat ved Dandseskolen; uden at oppebie Svar tager han sin Violin frem, og den lille Fanny giver paa staaende Fod en Prøve paa sin Færdighed. De ubarmhjertige Dommere finde Dandsen jammerlig, og Dufour henviser de stakkels Kunstnere til Fjæleboden. Raimbaud forbittres, men Datteren formilder hans billige Harme, og Begge forlade Conservatoriet med bedrøvede Hjerter.

Tredie Scene.

Alexis, i Spidsen for en Skare Elever, kommer dandsende og hilser paa Inspecteuren, der, skamfuld over sin Negligé, vil forsøie sig bort, men Børnene omringe ham, nappe i hans Slaabrok og spille ham hundrede Smaapuds. Eliza og Victorine gjøre ham saa mange Complimenter, at han henrykt byder dem Bonbons. Børnene styrte frem for at plyndre Kræmmerhuset. Alexis overstænker ham med Vandkanden, Damerne lee ham ud; han bliver tilsidst rigtig arrig, lover at melde dem Allesammen til høiere Vedkommende og skynder sig afsted, forfulgt af Latter og Munterhed.

Fjerde Scene.

Der gives Signal til Skole, og Alle begynde nu med største Alvor deres Øvelser, der vexelviis ledes af Alexis og Solodandserinderne.

Pas d'École med Afvexlinger.

Ernest, ung Violinspiller, kommer triumpherende; han har vundet den første Priis ved Conservatoriets Concours, og bringer sin Laurbærkrands til Eliza, der eier hans hele Kjærlighed; den lykkelige Kunstner lykønskes og omfavnes. Alexis, der ogsaa er fængslet af Amor, seer bønlig hen til den skjelmske Victorine.

Der skal prøves en Dands til næste Operaforestilling. Ernest understøtter den med sin Violin, og Alexis, Eliza og Victorine udføre

En brillant pas de trois.

Skolen er forbi. Damerne tage Hvile. Børnene gaae ud for at klæde sig om, og man spørger efter Dagens Nyheder. Ernest fortæller om et morsomt Avisfrieri, men Sagen vinder først Interesse ved Mf. Bonjours Ankomst, da hun forklarer, at det er hverken meer eller mindre end Mr. Dufour, der ad denne eventyrlige Vei agter at indtræde i Ægtestanden; hun brister i Graad og viser det forælbede Ægteskabsløfte, som hun altid bærer hos sig. De unge Mennesker faae det Indfald at spille den forfængelige Dufour et Puds og hævne den bedragne Pige. De beslutte at indfinde sig ved det landlige Frierstævne. Ernest seer paa sit Uhr; med næste Banetog maae de afsted til St. Germain; det skal blive herlige Løier. De love Mf. Bonjour deres ivrige Bistand og ile med at forberede sig til den forestaaende Lysttour.

Femte Scene.

Dufour kommer for i største Hast at fuldende sin Pynt. Mamsellen, uden at lade sig mærke med nogen Bitterhed, hjælper ham med hans Toilet, modtager hans Ordre og giver ham Hat og Paraply. Dufour vil give en Forklaring, men han hører Jernbanens hvinende Signal og styrter afsted for ei at komme for silde. Mf. Bonjour, alene, overlader sig til sin Smerte. Børnene, der have erfaret, at der skal foretages en Lysttour, bestorme nu Mamsellen om at føre dem ud paa Landet; denne Idee tiltaler hende og begunstiger hendes Plan at modarbeide Dufours Frieri, men hvorfra skulle Omkostningerne komme? Eleverne ere ikke raadvilde, de slaae deres Sparebøsse itu, og nu klæde de Mamsellen paa i en Fart, hoppe ellevilde af Glæde omkring hende og føre hende afsted i Triumph.

Anden Act.

Tracteurstedet Pavillon d'Henry quatre paa Terrassen i Saint Germain. Til alle Sider Borde og Havestole, Boskettter og Blomsterpartier. I Baggrunden aabner sig den herlige Udsigt over Seinedalen til Paris.

Første Scene.

Larose har travlt med at ordne Alt til i Aften, Opvarterne løbe frem og tilbage; der ventes stærkt Besøg i Pavillonen. En lystig Flok Studenter og Grisetter kommer fra Spadseretouren og Fiskeriet; de bestille en Anretning hos Verten og bringe ham Udbyttet af deres Fangst. Nogle Bønder tilbyde Selskabet et Ridt paa Æsler, Forslaget antages med Jubel, Ridepidske uddeles, og med Smeld og Piak udføres en Contradands, der i sin Overgivenhed minder om Chaumierens Baller og Musards Maskerader.

Anden Scene.

Raimbaud og hans Kone see veemodig efter den muntre Skare, der iler afsted til nye Glæder; her er Intet for dem at fortjene. Konen stræber forgjæves at stille Mandens dybe Kummer. „Der kommer vort Barn, hvad skal der blive af hendes Fremtid?" Fanny med sin Tambourin i den ene Haand og en Bouket i den anden hopper sine Forældre imøde, giver sin Fader de friske Blomster og vil opmuntre ham ved sin Dands, men det forøger kun hans Mismod; „hun kan jo aldrig blive Kunstnerinde". En Mand kommer geskjæftig ind i Haugen, forlanger Chocolade og sætter sig ved et Bord; Familien vil strax opvarte ham med en lille Concert, men han holder sig for begge Ören og beder dem forføie sig bort, idet han ærgerlig tilkaster dem en Almisse. Raimbaud har gjenkjendt Inspecteuren fra i Morges, dæmper sin Ömfindtlighed og lægger med Værdighed Skillingen tilbage paa Bordet, haabende at Forsynet nok vil forunde ham en mindre ydmygende Løn for hans Kunst. Familien hilser og gaaer.

Tredie Scene.

Dufour, alene og hengiven til sine Planer, føler det Betydningsfulde i det sig nærmende Øieblik, der skal bringe ham en Ledsagerinde paa Livets Bane. Opvarteren melder en tilsløret Dame. Scene af Tilnærmelse, Sentimentalitet og Skjelmeri. Dufour søger forgjæves at formaae Damen til at løfte Sløret; derved fremkommer en gratieus Allemande, hvori Alle, paa Dufour nær, gjenkjende den pikante Eliza; der forlanges Prøver paa hans Trofasthed, inden hun vil give sig tilkjende; hun tillader ham at kysse hendes Haand, lover at komme tilbage og gaaer bort.

Fjerde Scene.

Den henrykte Dufour seer med Sværmeri efter den bortilende Skjønne, da en firskaaren Karl, halv civil og halv militair, klapper ham paa Skulderen og advarer ham for at frie til denne Dame, da han, som hendes erklærede Elsker, ellers nok skal vide at give sine Forbringer Eftertryk. Dufour, høist ubehagelig overrasket, renoncerer paa sine tidligere Forhaabninger, og Manden, der paa engang bliver gemytlig, lader bringe Snapse, tvinger sin Rival til at nyde den ene, og byder ham Farvel med en kraftig Haandbrystelse.

Femte Scene.

Forbittret og ærgerlig staaer Dufour og skjænder paa Larose, der, som Medvider i den lille Intrigue, ikke kan bare sig for Latter. En Dame, temmelig engelsk klædt, nærmer sig; en lille Groom følger efter hende og adlyder hendes Befalinger. Hun sætter sig, betragter Dufour gjennem sin Lorgnet og lader ham spørge, om det er ham, der har friet i Avisen. Han synes at staae Damen an; hun roser hans Figur og paastaaer, at han maa være en ypperlig Polkeur. Dufour, der aldrig før har dandset Polka, lader sig henrive af Damens Smigrerier og hopper med saa godt han kan. Frokosten serveres; men da Opvartningen ikke gaaer hurtig nok, gaaer Dufour ind at skynde paa Verten; imidlertid har en ung, elegant Husar sat sig ved Siden af Ladyen, og Dufour er ikke lidet overrasket, da han ved sin Tilbagekomst seer sin Plads besat og Frokosten i fuld Gang. Han bliver rasende, men det unge Par drikker hans Skaal, og, idet de hilse ham med Ironie, polkerer Victorine ud med Ernest, der har udført begge Forklædningerne.

Sjette Scene.

Dufour er færdig at crepere af Harme og synker ganske udmattet ned ved Bordet, med Ansigtet i sine Hænder. Et ældre, temmelig corpulent Fruentimmer, kommer ind; hun er meget echaufferet efter en lang Spadseretour, sætter sig ved Bordet, knipser Proppen af Flasken og med et „med Forlov“ skjænker hun sig et Glas Viin, nikker venlig til Dufour og drikker. Han synes slet ikke smigret ved dette Selskab, men da hun begynder at tælle de Rentepenge, som hun har været henne at hæve, bliver Dufour varm om Hjertet. Han erfarer, at hun er Enke og beslutter her at bestemme sit Valg; han er saa heldig at behage Madamen, faaer hendes „Ja“ og iler afsted for at lade opsætte Ægteskabscontracten.

Syvende Scene.

Ernest, Eliza og Victorine omringe og gratulere Alexis til hans vellykkede Forklædning; thi det var ham, der spillede Enken, og nu, vendende tilbage til Dandsens Udbrud, gjør han adskillige voldsomme Spring og Pirouetter, til stor Morskab for hans Kammerater; men der kommer talrig Besøg til Pavillonen, og Larose kalder Alexis ind, for at han kan klæde sig om. De Tre sætte sig ved et af Havebordene.

Ottende Scene.

Der strømme Gjæster til Tracteurstedet; man bemærker flere udenlandske Familier, Pariser-Borgere, Officerer, Bønder med Badskepiger fra Omegnen og endelig det muntre Selskab fra Æselridtet. Opvarterne have travlt, Bordene ere besatte, og overalt nydes Forfriskninger. — Raimbaud med Kone og Datter ville gjøre Musik, men det er dem ikke muligt at fængsle Opmærksomheden; de staae ganske modfaldne midt i den lystige Vrimmel, men da springer Ernest hen til dem, udbeder sig Violinen og griber den an med en saadan Virtuositet, at Alle forbauses, forlade deres Borde og flokke sig der, hvor de skjønne Toner gjenlyde; snart blander sig Diets Fortryllelse i Musikens Rhythmer. To yndige Sylphider svæve ind i Krebsen; Pavillonens Have er forvandlet til en Skueplads, Borde og Stole til Galerie og Parterre. Applausen stormer Kløverbladet imøde, og Beundring for Kunsten blander sig med Erkjendtlighed for det ædle Sind. Tambourinen gaaer omkring og fyldes til Randen med Dalere og Bankosedler; den fattige Familie er hjulpen, og Fanny adopteret af de vakkre Dandserinder, der love at føre hende frem paa Kunstens Bane.

Niende Scene.

Dufour, der har hentet en Skriver, kommer forpustet og søger sin Brud overalt. Eliza og Victorine fremstille sig som de to første Partier og Ernest som de ubeleilige Cavalerer. Dufour, i Begyndelsen overrasket ved disse Forvandlinger, slaaer det hen i Spøg, lader som om han vidste Alt og fortæller, at han nu for Alvor er forlovet med en rig Dame; men Alexis træder frem med et Knix, giver ham sin Ring tilbage og tilstaaer sit Bedrageri. Dufour staaer som forstenet. Man hører Lystighed og Larm; det er Børnene fra Dandseskolen, der omringe og bekrandse Mſ. Bonjour. Dufour fatter sig og præsenterer Mamsellen som sin Brud. Lystpartiet og den fælles Godbædighed har beseglet Pagten mellem Ernest og Eliza, Alexis og Victorine, og Skriveren faaer tre Contracter at opsætte. Almindelig Tilfredshed. Raimbaud har sammenkaldt et heelt Orchester, og Glæden tolkes ved munter Dands.

Conservatoriet.

Dersom jeg, ved at fortælle mine Balletters Historie, vilde indskrænke mig til at angive, hvor ofte de vare gaaede over Scenen, hvilken Modtagelse de havde faaet, eller under hvilke Omstændigheder de vare blevne opførte, maatte denne Afdeling af min Bog blive temmelig eensformig, eftersom der kun gives faa Varianter paa den Skjæbne, et scenisk Arbeide kan friste. Men da jeg med Glæde har seet, at man har fundet Behag i den Form, der stiller mine Compositioner som Rammer omkring de Livs- og Reisebilleder, der udgjøre mit egenlige Theaterliv, haaber jeg ikke at skulle trætte mine ærede Læsere ved at udvikle Motiverne til de Fremstillinger, der ere udsprungne af min Phantasie og af mine Betragtninger over Livet og Kunsten.

Idet jeg da nævner „Conservatoriet", er det ikke for at beskrive dette storartede franske Kunst-Institut i dets hele Udstrækning, men kun for at give en lille Skizze af det friske Ungdomsliv, der i min Tid bevægede sig i dets ene Hjørne, nemlig i den kongelige Balletskole, hvis Hovedsæde var i l'hôtel des menus plaisirs, Væg om Væg med Declamations- og Musikskolerne, men som havde sine Filialclasser hos Mr. Coulon i rue montmartre, og paa selve Operaen hos min berømte Lærer Auguste Vestris.

Det ligger i Scenens, som i Kunstens, hele Tendens altid at vende den smukke Side udad og dølge saameget som muligt, hvad der boer paa Vrangen; alligevel er der en uforklarlig Trang hos Forfatterne, saavelsom hos Tilskuerne, til at udspeide og aabenbare de skjulte Traade i Theatrets indre Mekanisme, ligesom hos de Børn, der ikke lade sig nøie med at beundre de kunstige Marionetter udenfra, men hige efter at titte bag Forhænget og bare ønske at kunne sprætte Dukkerne op, for at see, hvad der er indeni dem.

Det er vist, at den Miniaturverden, der rører sig i den curieuse Vanddraabe, som kaldes Theatret, afgiver i Eet og Alt et concentreret Speilbillede af den større, og at Theater-Staten, ligesom den udenfor, frembyder Partier, modstridende Interesser, en vaklende Politik og en permanent Misfornøielse. Alt dette kan jo være ret morsomt at see skildret i Noveller og Skuespil, men da en saadan Physiologie i Almindelighed staaer i samme Forhold til Scenen, som Kjøkkenet til Taffelet, er den kun skikket til at svække Illusionerne og berøve Theatret det Trylleri, der er en Betingelse for den æsthetiske Nydelse.

Jeg har allerede tidligere draget Paralleler imellem Theaterforholdene hertillands og dem, der existere i Udlandet, navnlig i Paris, og viist, hvormeget vi i mange Henseender have at glæde os over; men det maa alligevel siges, at ligesom de franske Romanforfattere, for at gjøre deres Beskrivelser pikante, have nedsat deres egen Nations sædelige Standpunkt, saaledes have saavel de, som Feuilletonisterne og Lystspildigterne, kastet en ufortjent Skygge paa Kunstnersamfundet i det Hele og paa Theaterfolket i Særdeleshed.

Det er næsten blevet en staaende Regel, at enhver moralsk Excentricitet skal udgaae fra Coulisserne, enhver Courtisane være Kunstnerinde, og naar Letfærdigheden rigtig skal personificeres, maa det absolut være i Skikkelse af en Operadandserinde! Det vilde føre mig for langt bort, om jeg skulde paavise alt det Falske og Inhumane, der ligger i denne hensynsløse Behandling af en heel Stand; men en forvildet Phantasie er tildeels Skyld i de vrange Begreber, der gjøre sig gjeldende om Artisternes Livsforhold, og mangengang gjør den endogsaa mere Skade, naar den mener det vel, f. Ex. i „Qvækeren og Dandserinden" og i vor fortræffelige Paludan-Müllers Digt, hvor Dione lærer sin Kunst ganske en passant, lever et isoleret Grisetteliv, dandser en Solo, der fylder en heel Aftens Skue-

spil, forføres af en sentimental Greve og slutter sin kunstneriske Løbebane med at hoppe i Canalen! Det gaaer med slige Phantasiebilleder, som med Modejournalerne, de ere ikke tegnede efter Naturen, og den crasse Efterlignelse vilde frembringe de latterligste Caricaturer — sæt, at en ung talentfuld Elev antog Diones Historie for Alvor!

Der er noget Harmeligt i at see, hvorledes Livet bag Forhænget fremstilles paa Theatret selv; det er virkelig, som naar det vanartige Barn slaaer og mishandler sin Amme; man skulde næsten troe, at den Directeur, der modtager slige Stykker til Opførelse, gjør sig til Pligt at prostituere sin egen Virkekreds, eller rettere, at han speculerer paa dens Nedværdigelse. Skal i de nyere franske Lystspil en Ægtemand bedrage sin Kone, er det for en Actrice eller Primadonna; skal en ung Gentleman eller rig Banquier ruineres, vips maae de stakkels Dandserinder være ved Haanden, som om der ikke fandtes Hetærer i Tusindtal udenfor Theatret; og skal endelig Dumhed, Affectation, ja den usleste Feighed have en Repræsentant, maa han idetmindste være Solodandser! Det nytter ikke, at man beraaber sig paa de agtværdigste Exempler; disse regnes til Undtagelserne, ligesom hos Misanthroperne den sande Dyd henregnes til Abnormiteterne. Det er ikke nok, at Artisten skal more Folk med sine Talenter, hans Skrøbeligheder skulle ogsaa tjene til Forlystelse. Ere de kun af det almindelige Slags; saa potenseres de for Effectens Skyld, og det værste Udbytte af dette Gjøglespil er, at man til Slutning, med en vis fornærmelig Overbærelse, betragter Udskeielserne som identiske med Kunstnerens Natur, og navnlig som Theaterstandens særskilte Privilegium.

Jeg har i nærværende Ballet, ligesom i hele min Virken, bestræbt mig for at revindicere mine Kunstfæller, men i Særdeleshed mine franske Kammerater af begge Kjøn, den Ret, der tilkommer dem, og i nogle enkelte Træk af saa mange, jeg i deres Midte har oplevet, forsøgt at

skildre de Følelser, der forædlede deres Munterhed, de Glæder, der krydrede deres anstrængende Arbeide.

Der var en bestandig Rivalitet imellem de kongelige Skoler; Declamationen og Sangen saae stolt ned paa Balletten, hvorimod Instrumentisterne vare Dandsens fødte Venner, saameget mere som dens Elever havde fri Musikunderviisning i Conservatoriets Classer; men i to Ting vare de Alle enige, nemlig i at gjøre Spilopper, des farces, og hjælpe de Trængende, hvor de kunde.

Det kan ikke nægtes, at det var Dandse-Eleverne, fornemmelig Drengene, som havde Forrangen i de saakaldte espiègleries, et Ord, der umiskjendelig deriverer sig fra Eulenspiegel, Uglspil. Deres Opfindelse i denne Retning var uudtømmelig, og den gamle Original, der havde Opsigt med Læresalene, var deres sædvanlige Offer; hvortil kom, at hans intimere Forhold havde endeel Lighed med min Dufours.

Saadanne Skjelmerier, som at tegne Caricaturer, afridse de største Fødder med Kridt paa Gulvet eller markere Letheden af et Entrechat ved at lade en Træklods falde, hørte til Dagens Orden; men jeg kan ikke undlade at fortælle et Par yngre og ældre Gamin-Streger, der meget godt kunde figurere i et Carnavalseventyr og ere betegnende for Pariserungdommen i min Tid.

En Dreng, ved Navn Fauchet, havde faaet den phantastiske Vane, hver Morgen, naar han gik forbi en Skoflikkerbod i rue bergère, at stikke Hovedet ind igjennem en Papirsrude, spørge, hvad Klokken var, og derpaa pile afsted. Denne Spøg blev til Slutningen Skoflikkeren for grov, og han besluttede at fange Spilopmageren. Han fæstede til den Ende sin Spandrem omkring Ruden, og i det Øieblik, Gavtyve-Ansigtet med det sædvanlige Spørgsmaal paa Læben tittede ind, trak han Snaren sammen og tildeelte min Hr. Uglspil et halvt Dusin varme Vafler. Fauchet var rasende og pønsede paa Hævn. Skoflikkerboden

stod paa Hjul, ligesom vore gamle Slagterboutikker, og da en Dag en Bryggerkarre, forspændt med en af de velbekjendte colossale Trækheste, holdt lige foran den omtalte Bod, lister vor Farceur sig hen og binder med et Toug Karren og Boden fast til hinanden; derpaa raaber han „hyp", og Kæmpedyret drager afsted med begge Equipagerne, den sidste omvæltet som i et Jordskjælv.

En anden Farce, der blev spillet med en excentrisk Englænder, ved Navn Taylor, kan tjene til Beviis paa, hvorvidt Indbildskhed og Forfængelighed kunne drive et Menneske. Samme Mand, der forøvrigt var udrustet med en Gentlemans Væsen og grundige Kundskaber, havde fattet en saadan Lidenskab for Dandsen, at han i en voxen Alder lod sig undervise i Theaterdands og bragte det til — naturligviis i en temmelig grotesk Form — at producere sin Kunst offenlig i sit Fødeland*). Det Bifald, han der nød, gjorde ham saa forrykt, at han for Alvor bildte sig ind at overgaae alle de samtidige Virtuoser, og at de nyere Balletter kun vare Copier og Plagiater af hans egne, tildeels imaginaire Compositioner. Han kom til Paris 1840, og da vore unge Galninger strax havde kigget ham i Kortene, blev han selvskreven en rig Kilde til Morskab. Dandsere og Dandserinder kom ham ærefrygtsfuldt imøde, kaldte ham deres Mønster og Lærer, opflammede hans Begeistring ved de meest fabelagtige Lovtaler og fik ham endelig til at optræde paa théatre des folies dramatiques! Her mødte de i Masse for at applaudere, fremkalde og overbænge ham med Krandse af en uhyre Størrelse, og da han til Slutning udførte en Matrosdands, hvori han svingede det engelske og franske Flag imellem hinanden, blev der trykket en særskilt Theatertidende, hvori der blandt de frygteligste Overdrivelser stod anmeldt, at den Spænding, der nylig

*) Han havde for at gjøre bestemere Lykke franciseret sit Navn til Théleur.

havde hersket mellem England og Frankrig, nu havde opløst sig i entente cordiale, og det fornemmelig ved Mr. Théleurs geniale Idee med Nationalfarvernes Blanding i den berømte Matrosdands.

Théleur var i den svævende Himmel og gav et straalende Gilde for sine Colleger og Beundrere. Mystificationerne vedvarede endnu, da jeg i 1841 besøgte Paris, og mine lystige Kammerater præsenterede mig for denne Original, i hvem jeg fandt en dannet og fornuftig Mand, lige indtil Talen kom paa Dands og Ballet; da fortalte han mig, at han med Lethed kunde dreie sig fem Gange rundt i eet Spring og hæve sig til en Høide af ti og en halv Fod over Gulvet; desuden laa hans Engagement in blanco paa Operaens Contor, og Æreslegionskorset til hans Disposition i Tuilerierne. — Vi forlode hinanden som gamle Venner, thi han havde naturligviis været min Lærer og opgivet mig Emnet til flere af mine Balletter.

Som sagt, jeg modtog min choreographiske Uddannelse hos Vestris i Operaens Foyer. Her var meget livligt, og vore flittige Øvelser afbrødes stundom af morsomme Episoder, dog af en sindigere Art, end i Localet paa Menus plaisirs.

Jeg havde f. Ex. erhvervet mig et betydeligt Renommee ved den temmelig farlige Kunst at efterabe Unoderne hos flere Dandsere, men navnlig Stemme og Gebærder hos Operaens fornemste Sangere, Alt med en Tilsætning af Parodie og Comik, der gjorde megen Lykke hos alle dem, der ikke selv bleve behandlede. Dette Talent, der endnu mindedes mange Aar efter at min Dands var glemt, tjente dengang til daglig Underholdning for Personalet, hvoriblandt flere af Sangens Coryphæer. En Dag fik Kammeraterne fat paa Adolphe Nourrit; han skulde høre sin Copie, og jeg blev halv tvungen til at producere mine Kunster. Jeg sang da paa indstændig Opfordring en Coloratur-Arie af hans Repertoire og traf Ligheden uden at carikere

Stemmen. Alle ventede paa, hvad den ømfindtlige Operahelt skulde sige til denne Forestilling, men han udbrød med en elskværdig Latter: «Je ne sais pas, si cela me ressemble, mais c'est admirablement chanté». Den hjerteligste Tone herskede mellem Størstedelen af Kunstnerne ved Academie Royale, og som et Beviis paa den Velvillie, med hvilken de omfattede mig, den fremmede Yngling, vil jeg blot anføre det smukke Træk: at da min gamle Fader i 1827 besøgte mig i Paris, kom de ham overalt imøde, for at fortælle ham noget Glædeligt om hans Søns Fremskridt og Conduite.

Var der Spørgsmaal om at understøtte en fattig Artist, ligemeget hvorfra, reiste man gjerne flere Miil, for paa et Provindstheater at tilveiebringe en lille Sum, eller man ituslog den Sparebøsse, der var bestemt til Fester og Lystpartier. Skulde en Debutant optræde, mødte man som claqueurs; blev der talt ilde om Ens Lærer, var man rede til at fordre Satisfaction med Kaarden i Haanden, og døde Nogen af vor Midte, som oftest uden at modtage den catholske Kirkes Indvielse, fulgte kjærlige Brødre med blottede Hoveder hans eller hendes Kiste og holdt en opbyggelig Liigtale paa Graven.

Jeg kom oftere tilbage til Paris, for at følge med min Tid og forny gamle Minder. I Aaret 1847 opholdt jeg mig der med min Familie, og da min Datters Sundhed fordrede nogle Ugers Ophold paa Landet, valgte vi St. Germain en Laye. Egnen langs med Seinens Bredder er fortryllende; vi besøgte Marly og Bougival, hvor vi bleve gjæstfrit modtagne af Alexandre Dumas, der dengang byggede paa sin phantastiske Villa, som skulde bære Navn efter hans nyeste Roman: Montechristo; men den pragtfuldeste Udsigt var dog fra den store Terrasse udenfor Frants den Førstes gamle Slot, med den tykke Skov bagved og Seinedalen med Paris foran i et udstrakt Panorama! Her samledes om Eftermiddagen de Spadserende,

saavel fra den lille By, som fra Hovedstaden; Dragonernes Musikcorps spillede, og Ungdommen dandsede i det Grønne. Til Høire laa en Pavillon i Renaissancestiil; den havde forhen hørt til Slottet og var opkaldt efter den uforglemmelige Henrik den Fjerde, der dengang selv havde beboet den; nu tjente den som Hovedbygning til et større Restaurations-Locale med tilstødende Have og var »le rendez-vous du beau monde». Her kom i min Tid en omvandrende Kunstnerfamilie; Faderen spillede ret godt Violin, Moderen Harpe, Sønnen Fløite, og den lille Datter slog Tambourin; men naar Publicum ikke var opmærksomt nok for de musicalske Præstationer, fik Pigebarnet et Vink, hun afkastede da sin Overklædning, fremstod i et Slags spansk Phantasiedragt og dandsede til Castagnetternes Klang Cachucha paa Græsplainen.

Det er altid forekommet mig, naar jeg saae Dands eller Comedie fornedrede, som om jeg mødte en fjern Slægtning i Elendighed, og jeg gribes uvilkaarlig af den dybeste Melancholie. Jeg ydede min Skjærv til de Stakler, gav mig i Samtale med Faderen og omtalte den lille Piges Dands, der syntes at være Familiens bedste Støtte. Han nævnede som sine Ønskers høieste Maal den Lykke at see Barnet ansat ved en rigtig Balletskole. De vidste ikke, at de havde en Choreograph for sig, men hvergang de kom i Haven, søgte deres Øine mig, og jeg fik mig altid en venlig, men vemodig Hilsen.

Der stod jo min Raimbaud med hans lille Datter lyslevende for mig, og jeg maatte bestandig tænke paa Sangeren Garat og Violinvirtuosen Boucher, der en Aften paa boulevard montmartre gik forbi en blind Spillemand og hans Kone, som forgjæves søgte at afvinde de Spadsererde et Par sols. De brave Kunstnere standsede, grebne af den samme Idee; Boucher gav en franc for at laane Mandens Violin, Garat ti sols for Konens Guitar, og nu opførte de den skjønneste Serenade. Folk strømmede

til, men gjenkjendte strax de berømte Virtuoser, og deres smukke Handling, i Forening med den fortræffelige Musik, gjorde den forønskede Virkning: Tallerkenen fløb over af Sølv og Guld, og de fattige Mennesker vare hjulpne for en lang Tid. — Ak, hvem der dog var istand til at udføre noget Lignende!

Min Musa skulde snart forunde mig en Gunst, der, ikke uden en vis Ideeforbindelse med disse Episoder, fremskyndte Motiverne til nærværende Ballet.

Jeg er nødsaget til at gaae tilbage til Aarene 1812—13, for at gjenkalde i de ældre Amateurers Erindring en stor Fjælebod paa Vesterbro, ligeoverfor den kongelige Skydebane; den ombyggedes senere til et saakaldet Morskabstheater og forsvandt omsider, for at skaffe Plads til de elegante Gaarde, der nu bedække den gamle Tomt. Her opførtes, til stor Glæde baade for Børn og Voxne, italienske Arlechino-Pantomimer, ledsagede af Linedands og Gymnastik. Englænderen Price var Selskabets Directeur, ligesom Casorti og hans Datter vare dets Stjerner af første Rang, hun ved sin ualmindelige Virtuositet paa Linen, og han ved en mesterlig Udførelse af Pajazzos og Pierrots comiske Roller, hvori han vel ikke var uefterlignelig (da Alt, hvad vi sidenefter have seet i denne Retning, kun er Copie paa 3die og 4de Haand) men uopnaaelig, fordi han var complet original. Familierne Price og Casorti allierede sig med Acrobaterne Winther og Parent, samt med de kunstfærdige Petoletti, og denne Troupe, der regelmæssig gjæstede Kjøbenhavn hvert Foraar og Sommer, var ikke alene i Besiddelse af et stort Publicums Yndest, men — hvad der paa den Tid var noget høist Usædvanligt i de Kredse — fortjente og nød ubetinget borgerlig Agtelse for deres exemplariske Opførsel. En ny Generation af Pricer fulgte efter, og to af Brødrene ægtede de engelske Søstre: Rosa og Flora Luin, der som danseuses de terre (Guldvandserinder i Acrobatjargonen) henrykte Vester-

og Nørrebroes Publicum. Fra denne Stamme udsprang igjen nye Skud, bestemte for den høiere Genre — nemlig paa Gulvet og ikke paa Linen.

Trætte af det omreisende Liv, bad Forældrene mig, netop som jeg kom tilbage fra min Parisertour, om at give deres hele Børneflok privat Underviisning, da de endnu ikke kunde undvære deres Medvirkning ved deres egne Forestillinger, men dog ønskede at see dem anbragte ved det kongelige Theater. Jeg krympede mig i Begyndelsen ved at paatage mig dette Hverv, da jeg, reentud sagt, betragtede Terpsichores Stedbørn som min Stræben aldeles uvedkommende; men jeg fik snart Øinene op for de smukke Anlæg, der blot behøvede en kyndig Veiledning, for at udfolde sig til virkeligt Talent. Det var mig en sand Forfriskning at give disse Børn Lection, og blandt de mange gode Egenskaber, som jeg opdagede hos dem, vil jeg blot fremhæve den inderlige Hengivenhed, de havde for deres Forældre. Juliette og Sophie tilhørte Ægteparret Flora og Adolf; Amalie og Julius vare Rosas og James's ældste Børn; disse fire vare de flinkeste, men øverst stod dog Juliette, som den, der umiskjendelig var kaldet til at udfylde en første Plads ved Balletten, og jeg holdt hende derfor med Villie tilbage, for at hun i Tiden skulde gjøre en desto eclatantere Debut. Imidlertid udbrød Krigen; min Sjælespænding, forøget ved uvante Anstrængelser, kastede mig paa Sygeleiet, og i mine Feberphantasier, der vexlede imellem Forpostfægtninger og Balletscener, stod Conservatoriet fuldstændigt med den lille Sophie Price som Raimbauds Datter. Det var mig ikke muligt at skjelne hendes barnlige Udtryk fra Billedet af Goethes Mignon, og det viste sig ved Indstuderingen af benævnte Arbeide, at jeg havde truffet den rette Personlighed.

Da Fru Kellermann havde erholdt Reisetilladelse, maatte den Hovedrolle, der fra Begyndelsen af var bestemt for hende, overtages af Juliette Price, og endskjøndt

dennes første Optræden paa det kongelige Theater saaledes indtraf noget tidligere, end jeg havde ønsket, blev hun modtagen med eenstemmigt Bifald. Hun har fra den Stund af været vor første Solodandserinde, en Prydelse for Scenen, en Hæder for sin Stand.

Netop som Balleten var færdig til Opførelse, faldt den sørgelige Efterretning om Eckernførde-Affairen som et Tordenslag ned blandt Kjøbenhavns Befolkning, og den Tanke blev mig modbydelig, i et saadant Øieblik at komme frem med en Composition, hvis burleske Situationer vare beregnede paa at fremkalde Latter. Min Kunst syntes mig forargelig midt i den dybe Græmmelse, der havde grebet hele Nationen; men flere erfarne og sindige Kunst- og Fædrelandsvenner søgte at overbevise mig om, at dersom det kunde lykkes mit Arbeide, selv ikkun for en Timestid, at bortjage den Kummer, der trykkede alle danske Hjerter, vilde det være en sand Velgjerning og en Triumph for Scenens Kunst. Jeg lod det altsaa staae til og havde ikke Aarsag til at fortryde min Dristighed, thi det viste sig ved de hyppige og talrig besøgte Forestillinger, at Humeuret ligesom løftedes.

Den muntre Dandseskole, Hoppensachs ypperlige Dufour, Studenternes Overgivenhed og Aviisfrieriets mange Gjenvordigheder holdt Lunet i bestandig Bevægelse, medens Raimbaud og hans Familie appellerede til Følelsen. Der staaer i et af vore Lystspil: „Videre end til at lee og græde paa eengang kan jo et Menneske ikke drive det", og sandelig, mere kunde jeg som Forfatter ikke begjære af mit Publicum. Bifaldet var levende og holdt sig flere Aar igjennem en lang Række af Forestillinger, indtil Balletten endelig forsvandt af Repertoiret, af aldeles oeconomiske Grunde. Dens Udstyrelse havde kostet saa godt som Ingenting, men da enhver af de Udførende skulde have en Godtgjørelse for Brugen af egne Klæder, blev Bestyrelsen ængstelig for denne aftenlige Bekostning og besluttede at lade Conservatoriet gaae ind.

Psyche.

Ballet i een Act.

Musiken componeret og arrangeret af Eduard Helsted.

Decorationerne af d'Hrr. Christensen og Lund.

Personerne:

Amor	Jfr. Stramboe.
Psyche	— Juliette Price.
Myris } hendes Søstre	— Funck.
Leda } hendes Søstre	— P. Fredstrup.
Zephyr	Hr. Hoppe.
Flora	Jfr. A. Price.
Venus	— Lumbye.
Apollo	Hr. Gade.
Pluto	— Fredstrup.
Proserpina	Md. Møller.
Jupiter	Hr. Füssel sen.
Nympher af Floras Følge	Jfr. Rostock.
	— S. Price.
	— Garlieb.
	— Borup.
Eumeniderne	Hr. Lund.
	— Stramboe.
	— Rehm.
Parcerne	Jfr. Larcher.
	— Amundin.
	— Fredstrup.

Olympens Guddomme. Nympher. Zephyrer. Amoriner. Aander og Skygger fra Underverdenen. Drømmebilleder.

Første Scene.

En Hal paa Amors Slot. Gjennem den aabne Dør sees et yppigt Landskab. — Morgendæmring.

Amor, der, selv usynlig for sin Elskede, har skjult hende for sin Moders Vrede, staaer ved den slumrende Psyche og betragter hende med Ømhed, medens følgende Drømmebilleder svæve hende forbi:

Venus, der befaler, at et Søuhyre skal opsluge Psyche.

Psyches Indvielse til Døden.

Zephyrerne, der føre hende bort gjennem Luften.
Forældre og Søstre ved Psyches Grav.

Det dages, Amor maa bort; han kalder Zephyr og Flora og beder dem at forkorte Tiden for Psyche, men altid omsvæve hende usynlig. — Ved Aftenens Komme vil han atter være tilbage.

Anden Scene.

Zephyr og Flora med Følge ville udføre Amors Befaling, men Psyche vaagner, og de forsvinde; hun veed endnu ei ret, om det er Drøm eller Virkelighed, der omgiver hende, hun seer sig omkring med stigende Forundring og søger forgjæves at samle sine Erindringer; yndige Melodier tone hende imøde, hendes Leie smykkes med Blomster, og Bordet fyldes med Forfriskninger: men de tjenstvillige Aander skjule sig bestandig for Psyches Blikke og flokke sig overalt, hvor hun ikke seer dem. En usynlig Haand sætter en Krands paa hendes Hoved, hun bemærker det først ved at speile sig i Overfladen af det fyldte Bæger, hendes Hukommelse vender tilbage, hun mindes de Begivenheder, der have ført hende bort fra hendes Fædrenehjem; hun martres af Længsel efter sine Kjære, hun vil skrive dem til, men hvem skal bringe Brevet? Hun føler sig saa eensom og forladt. Mismod betager hende, og hun brister i Graad.

Tredie Scene.

Flora og hendes Terner kunne ikke modstaae Psyches Taarer, de aabenbare sig for hende, og hendes Overraskelse er ligesaa stor, som hendes Glæde. Zephyr bebreider dem, at de have overtraadt deres Herres Befaling; men Psyche, der bemærker hans Vinger, beder ham at bringe et Budskab til hendes Søstre. — Zephyr vil gjøre Indvendinger, men han bestormes af Bønner, giver omsider efter og iler afsted. — Flora og hendes Følge fuldende Psyches Paaklædning og pryde hende med Blomster og kostbare Smykker.

Fjerde Scene.

Zephyr bringer Myris og Leda. — Psyche styrter i deres Arme, overøser dem med Kjærtegn, og Alle yttre den meest levende Glæde over Gjensynet. Søstrene forbauses over al den Pragt, der omgiver dem, det herlige Palads og det festlige Maaltid; de spørge om Zephyr er Psyches Gemal, men Flora betager dem denne Vildfarelse; det muntre Par bringer Livlighed i Festen, Musiken toner, og Dandsen tolker den glade Stemning.

Femte Scene.

Mørket falder paa, Zephyr minder Søstrene om, at de maae skilles. Myris og Leda, der ere misundelige over den glimrende Lykke, som

synes at være bleven Psyche til Deel, harmes over Alt, hvad de see, ja endog over de rige Foræringer, de selv have modtaget; de søge at vække Tvivl og Mistanke i Søsterens Sind og vise en skrømtet Sorg over hendes Skjæbne, der bestemmer hende til Bytte for et Uhyre; de raade hende at befrie sig fra hans Vold ved at dysse ham i Søvn og dræbe ham. Psyche lytter med Forfærdelse til deres Anslag, men Afskeden nærmer sig, de maae afsted, og Zephyr fører dem atter tilbage til deres Hjem.

Ternerne hjælpe Psyche ved hendes Afklædning og søge at forjage hendes Kummer. Snart vil Herskeren være her — de kysse den Yndige til Farvel og bortfjerne sig.

Sjette Scene.

Opfyldt af bange Anelser sidder Psyche tankefuld, men farer forskrækket op, da hun mærker et Kys paa sin Skulder. Det er ham, den Usynlige, „der er grummere end Løven, snedigere end Slangen!“ *). Hun yttrer ængstelig Frygt, men den Ømhed, der ledsager alle hans Udtryk, har snart udslettet de mørke Forestillinger, og Guddommens Nærværelse beaander hende med ukjendt Salighed. Hun griber Lyren for at glæde sin Elsker med dens Toner, og, medens han lytter til dens yndige Melodie, finder han den bedøvende Valmue, som Myris har lagt ved hans Hovedgjærde; den virker øieblikkelig, og han synker tilbage i dyb Slummer. Psyche tænker paa Søstrenes Raad, henter en Lampe og nærmer sig med opløftet Dolk den Sovendes Leie; hvad ligner vel hendes Lyksalighed, da hun i den bevingede Yngling gjenkjender Amor selv! Lampen bæver i hendes Haand, saa den brændende Olie falder paa hans Skulder og vækker ham; forfærdet over at vide sig opdaget og kjendt, bebreider han Psyche den Nysgjerrighed, der for evig har forspildt deres Fred; hun kaster sig bønlig for hans Fødder og vil ved tusinde Kjærtegn udsone sin Brøde, men Amor, der har gjennemskuet hendes Mistanke og seet den Dolk, der truede hans Liv, river sig løs fra hende; Skjæbnens Bud adskiller dem, og den fortørnede Guddom forlader den trøstesløse Psyche.

Syvende Scene.

Amors Palads forvandles til en klippefuld Ørk. — Overladt til sin Fortvivlelse vil Psyche dræbe sig selv, men en gammel Qvinde standser og afvæbner hende; med Tegn paa Deeltagelse viser hun Psyche et Speil, der gjengiver hendes Træk falmede og forældede: „Amor forlader dig, forbi du har tabt din Skjønhed; vil du gjenvinde den, maa du hente den tilbage fra Underverdenen.“ Psyche gyser og afslaaer at følge Qvindens Raad; men denne afkaster sit Klædebon og staaer for den

*) Orakelets Udsagn.

skjælvende Psyche, ikke som den elskovsfulde Venus, men som den forbittrede Gudinde. Venus giver et Vink, og Eumeniderne springe frem; de bemægtige sig Psyche, der forgjæves anraaber om Naade, og fare med hende ned til Underverdenen.

Ottende Scene.

Venus staaer i en deilig Lund, hvor hun modtager Hylding af Flora, Zephyr og deres Følge. Amor kommer; hun kjender hans Sorg og vil trøste ham ved at betyde ham, at han nu er hævnet; men han forskrækkes, udbryder i Klager og Bebreidelser, sønderbryder sin Bue og vil nedkalde Gudernes Straf over sin Moder .... Venus kaster sig i Sønnens Arme og lover at gjøre Alt for at erstatte ham Tabet af den Elskede — det er for silde! hun tilhører de Dødes Rige! —

Apollo, Poesiens Gud, fulgt af sine ni Søstre, kommer for at bringe Trøst til de Bekymrede; han aabner sin Favn for den ulykkelige Amor, der græbende synker til hans Bryst; han opmuntrer ham til, ligesom Orpheus, at hente sin Elskede tilbage fra Underverdenen, og skjænker ham sin Lyre, hvormed han kan overvinde Dødens Rædsler. — Amor føler sin Kraft vende tilbage, med Begeistring griber han den guddommelige Strengeleg, omfavner sin Velgjører, forsoner sig med sin Moder og iler afsted til Frelse.

Niende Scene.

Indgangen til Tartarus. — Klippehvælving, oplyst af Ildflodens Gjenskin. Pluto sidder paa sin Throne, og Proserpina staaer ved hans Side; hun holder i sin Haand den Urne, der gjemmer den jordiske Skjønhed. — Parcerne bringe Psyche for Underverdenens Herskerpar; Pluto spørger hende om hvad hun ønsker, og, pegende paa Urnen, forlanger hun skjælvende sin tabte Skjønhed tilbage. — Cerberus, der ryster sine Lænker, bebuder, at en Fremmed nærmer sig, Skyggerne forfærdes, Furierne rase vildt, og Pluto forundres over, at en Formastelig tør nærme sig Dødens Boliger; han fører Psyche med sig, og Proserpina bliver tilbage med en Skare Aander, der skulle forsvare Indgangen.

Amor trænger frem, Skygger og Eumenider maae vige tilbage for Lyrens himmelske Klang, og hans Bønner formilde deres Vrede. — Den kolde, ubøielige Proserpina viser, at Psyche nu tilhører hende, og at alle Amors Bestræbelser her ere frugtesløse; men den altoplivende Gud lader sig ikke afskrække ved hendes Foragt, han griber hendes Haand, lægger den paa sit Bryst, nærmer sig hende med Ømhed og gyder sin Varme i hendes isnende Hjerte; længstudslettede Erindringer, indslumrede Følelser bemestre sig paany Dødens Dronning, Taarer væde hendes Øine,

hun bøier sig for Kjærlighedens Magt og slutter Amor i sin Favn. Han har seiret! Furierne og Skyggerne, der overvundne ere sunkne for den Herliges Fødder, reise sig med Begeistring, løfte ham op i Triumph og føre ham hen til Underverdenens Konge.

Tiende og sidste Scene.

Psyche kommer med den Skat, der skal gjengive hende sin tabte Lykke og afvæbne Gudindens Hævn; hun længes efter at prøve Trylle-kraften, hun kan ikke modstaae sin Nysgjerrighed og oplukker Urnen . . . men en bedøvende Røg opstiger af den, Flammer omhvirvle Psyche, Parcerne svæve allerede forbi, og den grumme Atropos hæver sin Sax for at overklippe Livstraaden; men Amor iler til, standser Parcernes Færd og modtager den afmægtige Psyche i sine Arme. Han anraaber Guderne om at optage hans Elskede blandt de Udødelige; han berører hendes Hjerte med sin Piil, og hun vaagner til Liv; han trykker et Kys paa hendes Læber, og Sommerfuglens Vinger udfolde sig fra hendes Skuldre. — De tilhøre hinanden for evigt, og den straalende Olymp aabenbarer sig for dem. — Den forsonende Venus fører dem til Alteret, og Jupiter kalder dem til sig, for at gjøre dem deelagtige i Gudernes Glæde.

Psyche.

Hvergang jeg med Begeistring har udført et Arbeide eller staaer nærved dets Fuldendelse, overfaldes jeg af en vis Modløshed og forfølges af den nedslaaende Tanke, om virkelig, som Nogle vedblive at paastaae, Balletten i sig selv skulde være en Absurditet, og Dandsen ikke have anden Betydning, end enhver conventionel Legemsøvelse?

Dersom jeg ikke, foruden Aandens Kald, tillige havde havt Pligtens, vilde jeg mangengang have ladet mig af-skrække af det Philisteri, der modarbeider enhver høiere Stræben, men det er jo ikke Balletten eller Theatret alene, der ere underkastede Materialismens Paavirkning; den griber ind baade i Videnskab, Kunst og Haandværk, og sammen-

blander ved en overfladisk Betragtning det Uforstaaede og det Ubetydelige.

Naar jeg betænker, hvilken Masse af Enkeltheder, der hører til Ensemblet af en Ballet, hvilken Omhu de udkræve, og hvor upaaagtede de i Almindelighed gaae hen, kommer jeg i alvorlige Øieblikke til at sammenligne mit utaknemlige Arbeide med Gartnerens; men tager jeg Sagen fra den humoristiske Side, erindrer jeg en gammel tydskfødt Regimentstambour, til hvis Veiledning jeg havde anbetroet to unge Fyre, der skulde agere Trommeslagere i „Veteranen". Han var opfyldt af sit Kalds Vigtighed og gjorde sig til Pligt at indvie mine Elever i alle hans Kunsts Hemmeligheder. Jeg maatte virkelig beundre den Mangfoldighed af Rhythmer og Nuancer, der kunde ligge i Anvendelsen af et Par Trommestikker, men jeg bemærkede paa samme Tid, at ogsaa Tambourmajoren nagedes af en hemmelig Kummer over hans Foresattes og Publicums Uskjønsomhed. „Wie viele Compositionen hab' ich schon weggeschmissen!" udbrød han. „Man versteht mich gar nicht; zum Beyspiel: meinen Marsch mit dem doppelten Schlippschlag! — was hab' ich wohl dafür?"

Jeg maa altsaa gjennem Sammenligninger med Kunstens mangfoldige og høist forskjellige Fremtoninger søge min Trøst imod de Skuffelser, der saa ofte have mødt mig i min Virkekreds, og ikke nære Bitterhed over, at saa faa have opdaget den dybere Mening, der laa i min Udarbeidelse af det ofte benyttede Emne: Amor og Psyche, hentet fra den Apuleiiske Digtning. Ved at behandle et mythologisk Sujet var det min Hensigt, næstefter at bringe en nødvendig Afvexling i Balletrepertoiret og om muligt afvinde Digtet en ny Side, fornemmelig at levere et yderligere Beviis for Dandsens Slægtskab med de skjønne Kunster. Den antike Skjønhed er og bliver de plastiske Kunsters Ideal; at stræbe efter dette, tiltrods for Bevidstheden om dets Uopnaaelighed, er ikke blot tilladt, men uafviselig Pligt. Jeg

har allerede tidligere maattet indrømme, at i Dandsen, saavelsom i flere andre Kunstbrancher, har Virtuositeten udviklet sig paa det Skjønnes Bekostning, og da Færdigheden nu synes at have naaet en Høide, der kun kan overbydes af Extravagancen, maa Balletten enten opsluges af Blaseertheden, eller undergaae en Reaction i Retning af den guddommelige Harmonie, der udpræger sig i Grækernes Mesterværker, den Skole, hvorfra vor store Thorvaldsen er udgaaet.

Jeg tilstaaer det, at fra den Tid jeg lærte denne eminente Kunstner at kjende, ikke alene i hans ypperlige Værker, men i hans egen elskværdige Personlighed, gik der et Lys op for mig over den Retning, jeg hidtil ubevidst havde fulgt, og som jeg herefter med fuld Fortrøstning vilde bekjende mig til. Jeg havde allerede modtaget tvende hædrende Vidnesbyrd: det ene af Oehlenschläger, som jeg allerede har nævnet, det andet af Alexander von Humboldt, der havde fundet „einen tiefen Sinn" i mine Compositioner; men vor uforglemmelige Thorvaldsen kaldte mig Kunstner, da han efter Forestillingen af Napoli trykkede mig i sin Favn, og dette Navn har jeg efter bedste Evne stræbt at fortjene.

Jeg besluttede at componere en Ballet, hvori jeg, i Poesiens Tjeneste, udelukkende vilde følge Skjønhedens Fordringer, uden Hensyn til Virtuositet eller larmende Bifald. Jeg vovede herved et dristigt Skridt, der ikke blev ubemærket af Kjendere.

Det var mig klart, at skulde Dandsen nogensinde vinde Berettigelse som Udtryk for en Characteer, maatte det fortrinsviis være i Fabelens Omraade. Allegorien, der endnu ikke havde svigtet mig, afskrækkede mig saameget mindre, som jeg troede i Mesterens fortræffelige Basrelief-Cyclus at have en Tolk, og i Paludan-Müllers yndige Digt en Veileder til Forstaaelsen af min pantomimiske Fremstilling. Jeg styrede altsaa min antike Baad

ud paa den dybe Strøm, der har sin Kilde ved Parnassets Fod og sit Udløb i Glemselens Ocean.

Jeg vilde skildre Sjælens Glæder og Lidelser, dens Gang fra Livet, gjennem Underverdenen til Udødelighed! Kun een Tilføining havde jeg vovet, ved at lade Apollo (Digtekunsten) laane Amor (Kjærligheden) sin Lyra, for ved dens Hjælp at beseire Døden og Sorgen, og føre den elskede Psyche fra Skyggernes Land til Evighedens Lys!

Aldrig er noget Arbeide af den Art blevet udført med større Omhu; Situationerne fulgte let og naturlig paa hverandre, Dandsen var fuldstændig indflettet i Handlingen, og de afvexlende Tableauer frembøde en Følgerække af Basreliefer, hvori jeg aldrig tabte mit Maal af Sigte; men — dersom det gamle Ordsprog har Ret, naar det siger, at Rom ikke byggedes paa een Dag, maatte jeg paa min Side, skjøndt med Smerte tilstaae, at det laae langt over mine Kræfter at bringe Grækenlands Blomstertid tilbage i den mimiske Kunst, navnlig med de Midler, der stode til min Raadighed.

Det Hele gjorde et mildt og behageligt Indtryk; den forsamlede Olymp fremkaldte endog en storartet Slutnings-Applaus, men min egenlige Hensigt strandede — væsenlig paa følgende Omstændigheder:

1) Mangel paa Personligheder, der tilnærmelsesviis kunde gjengive den legemlige Fuldkommenhed, som den antike Kunst og Mythen betinge.
2) Umuligheden af et Costume, der paa eengang kunde tilfredsstille Emnets, Theatrets, Dandsens, og — Modens Fordringer.
3) Phantasie-Tomheden i Decorationerne — Amors Trylleslot f. Ex. kunde have afgivet en ret hyggelig Havestue paa et Lyststed ved Strandveien; og endelig
4) Utilbøieligheden hos det større Publicum til at gaae ind paa Allegorien, der danner Handlingens Kjærne.

Musiken, componeret og arrangeret af Eduard Helsted, var heelt igjennem smuk og characteristisk, Rollerne udførtes med roesværdig Præcision, og Balletten oplevede i et Par Aar en Række Forestillinger; men hverken Critiken eller Theaterkassen brød sig videre om at beholde den paa Repertoiret, thi — sandt at sige — egenlig morsom synes den ikke at have været.

Kermessen*) i Brügge eller De tre Gaver.

Romantisk Ballet i tre Acter.

Musiken af H. Paulli.

Personerne:

Mirewelt, Alchymist		Herr Füssel sen.
Eleonore, hans Datter		Jfr. Juliette Price.
Sara, hans Huusholderske		— Larcher.
Trutje, en Borgerkone		— J. Fredstrup.
Marchen	hendes Døttre	— A. Price.
Johanna	hendes Døttre	— Stramboe.
Adrian	Brødre, unge Borgere	Herr Brodersen.
Geert	Brødre, unge Borgere	— Hoppensach.
Carelis	Brødre, unge Borgere	— Hoppe.
Van der Steen	Adelsmænd	— Gade.
Van Hoëck	Adelsmænd	— Rehm jun.
Fru van Everdingen, en rig Enke		Md. Møller.
Potter, Borgermester		Herr Füssel jun.
Claës, Huushofmester		— Stramboe.

Solodands.

DHrr. Funck og Lund. Jfrne P. Fredstrup og Rostock.

Adel, Borgere, Almue, Bønder, Munke, Soldater og Retsbetjente.

Handlingen foregaaer i Brügge i Flandern mod Slutningen af det syttende Aarhundrede.

Første Act.

Et Torv i Brügge, smykket som til Marked. Til Høire Mirewelts Huus. Til Venstre henimod Baggrunden et Værtshuus.

Første Scene.

Folkefest med Processioner, Drikkelag, Dands og Overgivenhed. Adrian og Geert føre deres Kjærester til Festen. Mirewelt med sin Datter sidder udenfor Huset. Carelis byder Eleonore op til Dands, og de unge

---

*) Hver By i Nederlandene feirer sin Hovedkirkes Skytshelgens Navnedag ved et bachantisk Aarsmarked, der i Belgien benævnes Kermesse efter det tydske „Kirmis eller Kirchmesse".

labte Kjæreste. Marchen overøser ham med Vrede og Bebreidelser; Moderen og Johanne komme til og stræbe at stifte Forsoning. Det lykkes dem endelig. Geert fortryder sine Vildfarelser, omfavner sin kjære Marchen, og som et Beviis paa, at han aldrig mere vil være hende utro, giver han hende den fortryllede Ring.

Sjette Scene.

Cavalererne, der ikke længere ville taale Geerts Anmasselser, udfordre ham til Duel og ville tvinge ham til at slaaes; men idet de blive Marchen vaer, glemme de deres Forsæt og offre hende deres hele Opmærksomhed. Geert fatter Mistanke til Ringens Magt, tager den af Marchens Finger og giver den til Johanna, der paa Øieblikket bliver Gjenstanden for Herrernes Tilbedelse. Den stakkels Pige, der forskrækkes over disse halv vanvittige Erklæringer, beder sin Moder at bevare Klenodiet og smutter bort; men nu bestormes den trivelige, gamle Trutje af Haandtryk, Kys og Omfavnelser. Hun værger sig saa godt hun kan, og brister til Slutning i Latter ved at see en halv Snees libenskabelige Elskere for sine Fødder.

Adrian iler til, for at skaffe sin Svigermoder Fred for de Paatrængende. Da Trutje seer ham igjen, falder hun ham med Hjertelighed om Halsen og vækker derved Cavalerernes Jalousie og Forbittrelse; de udfordre og anfalde Adrian, men denne giver dem saa god Besked med sin Kaarde, at de saarede og afvæbnede søge deres Frelse i Flugten.

Syvende Scene.

Moderen og de elskende Par yttre deres Glæde over at have gjenfundet hinanden; Kjærlighed skal fra dette Øieblik af være dem nok, og de blive enige om at kaste alle de fortryllede Sager i Canalen.

Men Øvrigheden er bleven underrettet om Brødrenes Færd og har sendt Vagt, ledsaget af Munke, for at besværge og fængsle de formeentlige Troldmænd. Borgermesteren selv kommer, for at bemægtige sig dem; forgjæves søge de at forsvare sig, forgjæves anraabe Mødrene og Døttrene om Naade. Adrian og Geert slæbes bort, og Borgermesteren lover Fru van Everdingen al mulig Opreisning for den hendes Huus tilføiede Scandale.

Tredie Act.

Mirewelts Studerekammer.

Første Scene.

Den gamle Alchymist sidder ved sine chemiske Experimenter og anstiller Betragtninger over Guldets indbildte Værd. Da indtræder Eleo-

nore med en Blomſterkoſt i Haanden. Det er hans Fødſelsdag, og barnlig Uſkyld har beredet ham en lille Feſt, der bringer ham til at erkjende, at ingen Rigdom kan opveie Faderglæden.

Anden Scene.

Det banker med voldſomme Slag paa Døren, en Retsbetjent træder ind og lader en Vagt beſætte Udgangen. Mirewelt læſer ſin Anklage, han beſkyldes for Troldbom og ſeer ſin visſe Undergang imøde. Eleonore klynger ſig til ſin Fader og ſynker fortvivlet om, da hun af Johanne erfarer, at Geert og Adrian allerede ere dømte til Baalet. Marchen kommer med Carelis, der fra alle Sider beſtormes med Bønner om Frelſe for de Ulykkelige. Han veed ikke, hvad han ſkal gribe til — — paa eengang faaer han ſom en hellig Indſkydelſe, knæler begeiſtret, takker Gud og lover dem alle Hjælp. De ile afſted.

Forvandling til en ſtor aaben Plads i Udkanten af Staden.

Tredie Scene.

Folkehobe ſtrømme frem og tilbage. Trommen røres, og der forkyndes en ſtor Auto da fé af tre Troldmænd. Glæde og Travlhed. Der reiſes Eſtrader for Tilſkuere. Damerne tage Plads. Der ſpiſes og drikkes, medens Bødlerne reiſe Baalet, og Drengene ſlaaes om, hvem der bedſt ſkal komme til at ſee det herlige Skueſpil.

Fjerde Scene.

De Domfældte føres frem, deres bedrøvede Slægt tager Afſked med dem og anraaber forgjæves om Barmhjertighed for de Ulykkelige. Dommen læſes, og de Dømte føres til Baalet. Carelis ſtaaer nedſlagen imellem Dommerne og de høie Herſkaber. — I ville da ikke give Pardon? — Nei, ingen Naade. — Slet ingen? — Aldrig i Evighed! — Velan da! Han griber ſin Basſtol, og med et Par raſke Strøg forvandler han den hele Stemning. Dommere, Bødler, Damer, Herrer, Kjærlinger, Soldater og Børn tumle ſig i den vildeſte Rundbands: aldrig har nogen Kermesſe kunnet opviſe en ſaadan Svingom. Alle dandſe, hoppe og ſvinge, paa de tre Dømte nær, der ere forhindrede ved deres Lænker og Baand, og Bevægelſerne tiltage i Hurtighed med hver Deel af den ſuſende Galop, ſom til Slutning overvælder Forſamlingen, der udmattet ſynker til Jorden. Nu er det deres Tour at bede om Naade, og Carelis tilſtaaer den paa den Betingelſe, at Mirewelt og hans Brødre frigives og benaades. Alt tilſtaaes. Glæde og Fred vende tilbage. Eleonore bliver den troſaſte Kjærligheds Løn; men for at den fortryllede viola di gamba ikke ſkal volde altfor megen Forſtyrrelſe, bliver den opbevaret paa Raadhuſet, for kun at tages frem ved hvert Aars Kermesſe, og da udſprede Glæde og Lyſtighed i det gamle Flanderns Hovedſtad.

Kermessen i Brügge.

Blandt de Erfaringer, jeg har havt Leilighed at gjøre med Hensyn til Opfattelsen af Balletten som scenisk Kunstbranche, har den glædeligste og nyttigste for mig vistnok været denne: at man har stillet saa alvorlige Fordringer til Motiv og Handling, at mine Compositioner nødvendig maatte besidde et vist dramatisk Gehalt, for at fortjene Navn af Balletter. Jeg har i den Anledning været nødsaget til at affondre mig saavel fra den nyere Retning, der anlægger hele Fremstillingen paa den individuelle Færdighed, omgiven af blendende Effecter, som fra den gamle Skole med sit conventionelle Mimesprog, sine symmetriske Grupper og kaleidoskopiske Figurationer. Det var imidlertid ikke nok, at jeg var enig med mig selv og med mit Publicum om den dramatiske Tendens, og saavidt muligt lod den tjene til Basis for den rhythmiske Bevægelse, der betegner Dandsens ydre Væsen; jeg maatte tillige optage det maleriske Element, for derfra at hente de Billeder, som ikke blot skulde gjøre Situationen tydelig, men give Fremstillingen Ynde og Kraft.

Ved den critiske Bedømmelse af mine Arbeider have næsten altid to modsatte Systemer gjort sig gjeldende, af hvilke det ene sætter Dandsen som Middelpunct og Motiv, og det andet kun betragter den som Staffage omkring Handlingen. Jeg var istand til at fornøie dem begge, men kun vexelviis, thi ingen af Systemernes Forfægtere syntes at lægge Mærke til, at jeg, alt efter de forskjellige skjønne Kunster, der ydede min Musa deres Bistand, snart maatte lægge en større Vægt paa den choreographiske og snart paa den mimiske Deel af Situationen, og saaledes frembringe Resultater, der stode i Forhold til hinanden som de Frugter, hvis Kjød skal nydes, staae til dem, hos hvilke Kjærnen er Næringsstoffet.

Forskjellen imellem det Maleriske i Naturen og det Maleriske paa Theatret bestaaer væsenlig deri, at Til-

fælbigheden næſten overalt er anvendelig for Maleren, men bliver kluntet og forvirret paa Scenen; og dernæſt i, at Billedkunſten ikke uden Fare tør laane ſine Figurer eller Grupper fra den ſceniſke Fremſtilling, hvorimod denne med fuldkommen Sikkerhed kan tye til Maleriet og Plaſtiken, for hos dem at finde de Former, under hvilke det Naturlige bedſt forenes med det Skjønne.

Ligeſom der ikke kan tænkes noget mere mislykket, end et photographeret Theaterbillede eller en Portraitfigur i Theatercoſtume, ſaaledes vilde jeg anſee det for en kunſtneriſk Ulykke, om endog mine bedſte Grupperinger ſkulde gjengives paa Lærredet eller Papiret. Derimod har jeg ved mange Leiligheder taget Malerierne til Mønſter, og det falder ganſke naturligt, at en eller flere ſtilleſtaaende Grupper kunne afgive Stof til en bevægelig Handling, der ikke et Øieblik fornægter ſin maleriſke Oprindelſe. I nærværende Ballet har jeg ſaaledes ikke behandlet noget givet Sujet, men ſøgt at levendegjøre de nederlandſke Genrebilleder.

Galerierne i Dresden, Amſterdam, Paris og Florents, vore egne Samlinger ikke at forglemme, indeholde koſtelige Skatte, hvis Indflydelſe paa Smag og Phantaſie jeg ikke kunde unddrage mig. Brødrene Mieris, Slingeland, van Steen o. fl. i deres Billeder af den Tids elegante Verden; Wouwermanns Leire, Jagtpartier og Fægtninger; Gerhard Dows gratieuſe Fremſtillinger af Hverdagslivet; Rembrandts myſtiſke clair-obscur, der indhyller hans Vagtſtuer, Laboratorier og Raadſale; Schalkens og Honthorſts glødende Lysvirkninger; Adrian van Oſtades Ølſtuer og Spilleborde; og endelig David Teniers uefterlignelige Høſtgilder, Bondebrylupper og **Kermesſer** (aarlige Patronalfeſter) — alt Dette maatte ſynes ſkabt til at inſpirere en Balletcomponiſt. Og nu disſe

mageløse Portraiter, malede af Rubens, van Dyck, Mirevelt o. fl., som forekomme En at ville stige ud af Rammerne; man bliver bekjendt, ja fortrolig med dem; deres kloge Øine følge os baade vaagne og i Drømme; tilhøre de Historien, fortælle de os interessante Begivenheder; ere Personerne ubekjendte og deres Navne forglemte, indtræde de i Romanen og Eventyret — de ere fødte for Scenen!

Sværmende for Rafael, havde jeg samlet hans skjønneste Grupper i en stor Ballet — det lykkedes ikke rigtig. Begeistret for den antike Kunst, havde jeg forsøgt at fremstille Mythen om Amor og Psyche og forlods renonceret paa Mængdens Bifald. Jeg valgte nu en Retning, der mere stemte med Nutidens Aand; thi det er en Kjendsgjerning, at Historiemaleriet fortrænges af Genrebilledet, ligesom det tragiske Drama af Conversations-Stykket. „De vil ha'e noget Morsomt, min Fa'er", hviskede en gammel Theatercontrolleur mig i Øret efter den første Forestilling af en alvorlig Ballet, og jeg maatte give ham Ret. Jeg skyldte mit Publicum nogle Løier efter min sidste Fart til Olympen, og var saa heldig at finde et burlesk Stof, hvori jeg kunde indhylle mine Kunst-Indtryk og nogle Erindringer fra Ammestuen.

„Det er afgjort!" — udbrød jeg en Aften efterat have gjennembladet Dresdener Galeriets Pragtudgave — „jeg componerer en Ballet i nederlandsk Stiil"; og det varede ikke længe, inden mine Yndlingsfigurer havde grupperet sig om et lille Eventyr, hvortil Josias Rantzaus Seirskaarde, Tovelilles Tryllering og de tre Gaver, som Vorherre og Sanct Peder skjænkede til den lystige Skoflikker, leverede mig Materialier i rigeligt Maal. Gerhard Dows velbekjendte viola di gamba blev for mig et lignende Instrument som det, der i Ole Bulls Hænder gjorde rene Hexekunster, efterat det, som han selv fortalte, havde hængt i 300 Aar paa Tøihuset i Innsbruck! Vio-

linens dæmoniske Kraft virker tillige velgjørende, idet den trøster den Bedrøvede, forener de Elskende og frelser de uskyldig Dømte fra Baal og Brand. De tre Gaver indeholdt desuden en særlig Symbolik, da de tvende af dem, nemlig Lykke i Kamp og i Elskov, vise sig som forfængelige, medens den tredie, det fornøiede Sind, seirer og bestaaer. Det var under glade og lykkelige Auspicier, at jeg indstuderede dette Arbeide. Danmark havde efter tre hæderlige Felttog tilkæmpet sig Fred, og vore brave Tropper holdt deres triumpherende Indtog i Hovedstaden, hvor de i Christiansborg Slots Ridehuus bleve beværtede af Kjøbenhavns Borgere ved tretten Fester i atten Dage. Jeg havde den Ære at være et virksomt Medlem af Comiteen for disse storartede Banketter, og flere af mine Velyndere vare ikke uden Frygt for, at min patriotiske Begeistring muligen kunde have en skadelig Indflydelse paa min Varme for Kunsten; men jeg gjorde mig en Fornøielse af at give deres Bekymringer et venligt Dementi. Paa samme Tid, som mit Hjerte svulmede af Beundring over den Kraft og Beskedenhed, der characteriserede vore tappre Krigere, passede jeg min Tjeneste ved Balletten, og ofte, medens Glassene klang og Hurraraabene gjenløde ligeoverfor Hoftheatret i det festlig smykkede Ridehuus, holdt jeg med roligt Sind og spændt Opmærksomhed mine Prøver, hvorfra jeg atter ilede hen, for at udbringe en Skaal og trykke vore Jensers trofaste Hænder.

Balletten selv havde godt af denne høie Stemning og blev optagen med jublende Bifald. Udførelsen var, navnlig fra den qvindelige Side, ganske fortrinlig; Musiken livlig og talende; Costumer og Decorationer understøttede meget godt den maleriske Idee, kort sagt: Kermessen fremkaldte bestandig den oprigtigste Munterhed og burde egenlig, naar den skete sin Ret, feires idetmindste een Gang om Aaret.

Zulma eller Chrystalpaladset.

Ballet i tre Acter.

Musiken componeret og arrangeret af Paulli.
Decorationerne af hHrr. Christensen og Lund.

Personerne:

Sir Edward	britiske Adelsmænd	Hr. Füssel sen.
— James		— Brodersen.
— George		— Ring.
— Robert		— Rehm jun.
Miss Harriet, Edwards Søster		Jfr. Garlieb.
Sami, Forstander for en indisk Pagode		Hr. Gade.
Zulma	Bayaderer	Jfr. Juliette Price.
Aditscha		Md. Kellermann.
Akhbar, Høvding		Hr. Funck.
Tom, Matros, Edwards Oppasser		— Stramboe.
En Chineser		— Hoppensach.
En Alderman		— Füssel jun.
En Constabel		— Rehm sen.
En Blomsterpige		Jfr. Amalie Price.

Dandse.

Bayaderer: Kellermann, J. Price, Fredstrup, Rostock, Stramboe. S. Price.
Braminer: Gade, Andersen, Fredstrup.
Chineserdands: Stramboe, Hoppensach, W. Price.
Festdands: Alle Bayadererne. Hhrr. Hoppe. Funck, Lund.
Hornpipe: Hoppe, Fredstrup, Scharff, Jfrne Fredstrup, A. Price, Stramboe og Borup.

Handlingen foregaaer i 1ste og 2den Act i det britiske Ostindien 1849; 3die Act spiller i London ved den store Udstilling 1851.

Første Act.

Forhallen til en indisk Pagode, helliget Devendiren, Halvgudernes Konge. — Et tykt Forhæng adskiller Forhallen fra det egenlige Tempel.

Sami sidder omgivet af Pagodens Tjenerinder, Devedassi, der under Braminernes Opsyn opdrages til Afgudsdyrkelsen; de tilvirke kost-

bare Stoffer og Shawler og kaldes ofte til Fester, for at oplive dem ved Dands og Musik (hvorfor de af Portugiserne have faaet Navnet Balla-beiras eller Bayaderer.)

Mødre bringe deres Børn med Gaver til Sami, for at han skal antage dem til Templets Tjeneste; han beholder de smukke og jager de grimme paa Porten.

Gonggongen kalder til Bøn. Forhallen ryddes, Braminerne samles, og Forhænget drages tilside. De hellige Dandse opføres for Afgudens Billede, medens Offrene frembæres, og Viraken dufter. Zulma, den letteste og yngste af Bayadererne, har tiltrukket sig Forstanderens særdeles Opmærksomhed, og han rækker hende et fyldt Bæger, som Tegn paa Devendirens Naade; men den unge Pige viger skjælvende tilbage for Samis brændende Blikke. Akhbar, Høvding for en Skare Snig-mordere, lader sig melde. Bayadererne bortfjernes, og Sami modtager sine fanatiske Gjæster, lover dem sin Bistand og indvier deres Vaaben. De følge ham ind i det Allerhelligste. Zulma og Abitscha have skjulte været Vidner til de Anslag, der ere igjære; de ere betagne af Forfærdelse og ville flye, da de ved Templets Udgang møde en engelsk Sømand, der med dyde Buk nærmer sig dem og viser dem et Brev, som han skal bringe fra sin Herre til Pagodens Forstander, for at bestille Dands og Musik*). Zulma aner, at det er Englænderne, der ere truede af Morderne, og denne Tanke opfylder hende med Rædsel; den letsindige Abitscha morer sig med at antænde Sømandens Hjerte, og Tom lader sig henrive til at dandse med hende; Zulma vil forgjæves afbryde deres Spøg, men et stærkt Slag paa Gonggongen kalder Bayadererne bort. Abitscha tilkaster Tom et overgivent Farvel og iler ud med Zulma.

Tom seer sig nysgjerrig om og vil titte ind under Forhænget, men en Bambusstok, ført af en usynlig Haand, kaster ham tilbage: han vil flye til Høire og Venstre, men Braminer stille sig truende iveien for ham; de begynde at svinge rundt med deres lange Stokke, der gaae som Møllehjul over Toms Hoved, og han maa kaste sig næsegruus til Jorden for at undgaae denne farlige Hvirvelvind. Sami og de Sammensvorne træde til og betragte med Vrede den formastelige Fremmede; men da Tom, endnu bævende over hele sit Legeme, fremviser sin Ordre, forandrer Tonen sig. Sami bøier sig med Ærbødighed for Englænderens Ønske. Deres Sendebud bliver behandlet med Forekommenhed og baaret hjem i en pragtfuld Palankin.

Akhbar og hans Staldbrødre, der nu have fundet en gunstig Leilighed til Udførelsen af deres Plan, slutte sig forklædte til Bayadernes Følge, og med Sami i Spidsen drage de til Englændernes Fest.

*) Mel. steady boys.

Zulma eller Chrystalpaladset.

Ballet i tre Acter.

Musiken componeret og arrangeret af Paulli.
Decorationerne af hHrr. Christensen og Lund.

Personerne:

Sir Edward	britiske Adelsmænd	Hr. Füssel sen.
— James		— Brodersen.
— George		— Ring.
— Robert		— Rehm jun.
Miss Harriet, Edwards Søster		Jfr. Garlieb.
Sami, Forstander for en indisk Pagode		Hr. Gade.
Zulma	Bayaderer	Jfr. Juliette Price.
Aditscha		Md. Kellermann.
Akhbar, Høvding		Hr. Funck.
Tom, Matros, Edwards Oppasser		— Stramboe.
En Chineser		— Hoppensach.
En Alderman		— Füssel jun.
En Constabel		— Rehm sen.
En Blomsterpige		Jfr. Amalie Price.

Dandse.

Bayaderer: Kellermann, J. Price, Fredstrup, Rostock, Stramboe. S. Price.
Braminer: Gade, Andersen, Fredstrup.
Chineserdands: Stramboe, Hoppensach, W. Price.
Festdands: Alle Bayadererne. Hhrr. Hoppe. Funck, Lund.
Hornpipe: Hoppe, Fredstrup, Scharff, Jfrne Fredstrup, A. Price, Stramboe og Borup.

Handlingen foregaaer i 1ste og 2den Act i det britiske Ostindien 1849; 3die Act spiller i London ved den store Udstilling 1851.

Første Act.

Forhallen til en indisk Pagode, helliget Devendiren, Halvgudernes Konge. — Et tykt Forhæng adskiller Forhallen fra det egenlige Tempel.

Sami sidder omgivet af Pagodens Tjenerinder, Devedassi, der under Braminernes Opsyn opdrages til Afgudsdyrkelsen; de tilvirke kost-

bare Stoffer og Shavler og kaldes ofte til Fester, for at oplive dem ved Dands og Musik (hvorfor de af Portugiserne have faaet Navnet Balladeiras eller Bayaderer.)

Mødre bringe deres Børn med Gaver til Sami, for at han skal antage dem til Templets Tjeneste; han beholder de smukke og jager de grimme paa Porten.

Gonggongen kalder til Bøn. Forhallen ryddes, Braminerne samles, og Forhænget drages tilside. De hellige Dandse opføres for Afgudens Billede, medens Offrene frembæres, og Viraken dufter. Zulma, den letteste og yngste af Bayadererne, har tiltrukket sig Forstanderens særdeles Opmærksomhed, og han rækker hende et fyldt Bæger, som Tegn paa Devendirens Naade; men den unge Pige viger skjælvende tilbage for Samis brændende Blikke. Akbar, Høvding for en Skare Snigmordere, lader sig melde. Bayadererne bortfjernes, og Sami modtager sine fanatiske Gjæster, lover dem sin Bistand og indvier deres Vaaben. De følge ham ind i det Allerhelligste. Zulma og Abitscha have skjulte været Vidner til de Anslag, der ere igjære; de ere betagne af Forfærdelse og ville flye, da de ved Templets Udgang møde en engelsk Sømand, der med dybe Buk nærmer sig dem og viser dem et Brev, som han skal bringe fra sin Herre til Pagodens Forstander, for at bestille Dands og Musik*). Zulma aner, at det er Englænderne, der ere truede af Morderne, og denne Tanke opfylder hende med Rædsel; den letsindige Abitscha morer sig med at antænde Sømandens Hjerte, og Tom lader sig henrive til at dandse med hende; Zulma vil forgjæves afbryde deres Spøg, men et stærkt Slag paa Gonggongen kalder Bayadererne bort. Abitscha tilkaster Tom et overgivent Farvel og iler ud med Zulma.

Tom seer sig nysgjerrig om og vil titte ind under Forhænget, men en Bambusstok, ført af en usynlig Haand, kaster ham tilbage: han vil flye til Høire og Venstre, men Braminer stille sig truende iveien for ham; de begynde at svinge rundt med deres lange Stokke, der gaae som Møllehjul over Toms Hoved, og han maa kaste sig næsegruus til Jorden for at undgaae denne farlige Hvirvelvind. Sami og de Sammensvorne træde til og betragte med Vrede den formastelige Fremmede; men da Tom, endnu bævende over hele sit Legeme, fremviser sin Ordre, forandrer Tonen sig. Sami bøier sig med Ærbødighed for Englænderens Ønske. Deres Sendebud bliver behandlet med Forekommenhed og baaret hjem i en pragtfuld Palankin.

Akbar og hans Staldbrødre, der nu have fundet en gunstig Leilighed til Udførelsen af deres Plan, slutte sig forklædte til Bayadererne's Følge, og med Sami i Spidsen drage de til Englændernes Fest.

*) Mel. steady boys.

terne lykønske hverandre til den overstandne Fare. Det gryer ad Dag. Edward giver Signal til Opbrud. Fartøiet gjøres klart, og fra Ganges Bredder gjenlyder atter Bygelhornet, hvis hjemlige Melodier*) minde om den fjerne Fødestavn.

Tredie Act.

Parti af Hydepark i London. I Forgrunden Træagrupper ved Bredden af Serpentine River, længere borte Chrystalpaladset.

Naar Dækket gaaer op, høres «Rule Britania» i det Fjerne; nogle Matroser sidde ved deres Gondoler, for at føre de Spadserende over paa Plainen, og paa en Bænk under et skyggefuldt Træ bemærkes en Officeer i Bjergskotte-Uniform ved Siden af en ung Dame, der læser for ham af en Bog. Den krigerske Musik afbrydes af en Strophe af den engelske Romance: «Home, sweet home»; men snart lyder Marschen med fornyet Kraft, og Folk af alle Klasser ile forbi, for at see Vagtparaden trække op i Parkens forreste Hjørne.

Sir Edward, den skotske Officeer, reiser sig, tager Bogen fra sin Søster, Miss Harriet, og takker hende med et vemodigt Suk. Hun fordrer med Ømhed hans Fortrolighed, og han viser hende den Lotusblomst, der minder ham om det Væsen, der var hans Skytsengel i Farens Stund; Livet frelstes, men hans Munterhed gik tabt, og Tanken om Zulma opfylder hans Hjerte med fortærende Længsel. — „Dog det kan du ei forstaae, du kjender jo ikke, hvad Kjærlighed er!" Harriet rødmer forlegen og seer i samme Øieblik Sir James komme. Edwards Ven og Reisefælle tilbeder den skjønne Harriet og lønnes med hendes Gjenkjærlighed; de tilstaae deres gjensidige Tilbøielighed for Broderen og vente deres Lykke af hans Samtykke. Deres Forening er besluttet. Harriet følger med sin Broder, og Sir James, der bliver alene tilbage, overlader sig til Udbrudbet af sin Glæde.

En Blomsterpige falbyder Kirsebær og Blomster og er den Første, der giver Sir James en Brudgoms-Bouket**). En fornem Chineser med en lang Tobakspibe i Munden lader servere Thee for sig og sætter sig med Anstand ved et lille Bord, medens hans Tjener holder en Solskjærm over hans Hoved.

Flere Hinduere bære Kister med ostindiske Varer til Udstillingen, og det er Sami, der er kommen til London, for at repræsentere sit Lands Kunstflid; han har medbragt to tilslørede Qvinder, hvoraf den ene især synes at være Gjenstanden for hans Omhu. Blomsterpigerne, brevne af

*) Oh steer my bark to Erins isle.

**) Cherry ripe.

Nysgjerrighed, nærme sig Hindnerinderne, byde dem Bouketter og faae deres Ansigter at see under Sløret — det er Zulma og Abitscha!

Sir James seer med Interesse Folk fra det fjerne Hindostan, men Sami forskrækkes ved at gjenkjende en af de Engelskmænd, der undgik hans Rænker, og som nu kunde tage Hævn over ham. Chineseren bliver ligeledes urolig over at befinde sig i Nærheden af de to Ovennævnte. Zulma har med Henrykkelse opdaget, at Sir Edwards Ven er her i London; hun giver sig tilkjende for ham og udspørger ham om den, hun elsker; men Sami, der søger at komme bort, afbryder deres Samtale og drager afsted uden at ændse Abitscha.

Den livlige Bayadere har allerede i længere Tid holdt Øie med Mandarinen, der søger at skjule sig under Parasolen; hun gaaer rundt om ham, snapper Skjærmen væk, og begge staae forbausede ved at træffe hinanden her: Tom! — Abitscha! — Min Frelserinde! Min muntre Ven! Hvilken Glæde — men Taushed og Forsigtighed! — thi ikke alene Mandarinens Værdighed, men Deserteurens Liv staaer paa Spil.

Tre unge Sømænd med deres Piger komme dandsende med en Bierfidler i Spidsen. Deres Hornpipe frister Tom, og baade han og Abitscha deeltage deri; men da der gjøres stærk Cour til Bayaderen, glemmer Chineseren sin Rolle, geraader i Klammeri med Matroserne og boxer dem lystig til stor Fornøielse for det tililende Publicum, der begeistret applauderer hans Færdighed i den ædle Selvforsvars-Kunst. Politiet vil arrestere Urostifterne; men Abitscha, der har faaet fat paa Sir James, aabenbarer ham Toms Forhold og beder ham at gaae i Caution for Mandarinen. Freden vender tilbage; Chineseren gjenvinder sin forrige Anstand og gaaer med sin Dame til Udstillingen, ledsaget af den nysgjerrige Mængde.

Forvandling.

Det Indvendige af Chrystalpaladset, seet fra den indiske og chinesiske Udstilling. Henimod Baggrunden en Estrade med et Orgel-Fortepiano. Divaner og Bænke. Tætte Masser af Besøgende.

Sami fører Zulma til Hinduernes Lager, der vækker almindelig Opmærksomhed, saavel ved de kostbare Shawler, som ved Udstillernes Personlighed. Flere Medlemmer af Industrie-Juryen gaae omkring og optegne de mærkeligste Gjenstande. Sami er urolig over Abitschas Udeblivelse. Zulma har gjenkjendt Sir Edward, der staaer som forstenet ved Synet af hende. Miss Harriet ængstes for sin Broder, der med Ømhed trykker hendes Haand, uden at forklare sig. Zulma følger dem med skinsyge Blikke: „Denne Dame er vist hans Elskerinde, maaskee hans Gemalinde!“ Sami seer atter med Skjælven en gammel Bekjendt

fra Ganges, og denne ængstlige Spænding afbrydes først ved Abitscha, der kommer dandsende foran sin Mandarin. Sami, heftig forbittret, vil røbe Chineserens Hemmelighed; men da Tom ogsaa kjender Hinduerens Forræderi, blive de enige om at holde reen Mund, og med indædt Harme gaae hver til sin Side, hvor snart et talrigt Publicum omgiver dem.

Sir Edward er vendt tilbage; han stiller sig saaledes, at han, useet af Mængden, kan bemærkes af Zulma, der beder ham tage sin Medaillon tilbage, thi hun vil bort herfra og snart døe af Smerte; men Harriet kommer ved sin Elskers Arm, Edward forener deres Hænder i sine og fremstiller det unge Par for sine Venner. Zulma tør neppe troe sine egne Øine. Edward beder sin Søster at spille hans Yndlingsstykke paa Orgel-Fortepianoet. Alle opfordre hende dertil, og hun samtykker. En tætsluttet Gruppe af Tilhørere omgiver Estraden.

Forgrunden er aldeles overladt til Edward og Zulma. Abitscha holder sig i besteden Afstand. Harriet spiller „Erindringer fra Ganges." De Elskende føres tilbage til hiin Dag, der afgjorde deres Skjæbne, og de gjentage de Momenter, der have efterladt et uudsletteligt Indtryk i deres Sjæle; deres Pagt er sluttet. Sir Edward fører Zulma i Søsterens Arme og præsenterer hende som sin vordende Gemalinde. Almindelig Forundring! men James, Robert og George vidne, at denne herlige Pige har ved sin opoffrende Hengivenhed frelst deres Liv, og Alle lykønske den ædle Baronet til sit Valg. Abitscha ægter Tom, der vedbliver for Verdens Øine at være Mandarin. Sami tør ikke gjøre Modstand, men det er ham en Trøst, at han, i Forening med flere af den asiatiske Afdeling, er bleven tilkjendt Udstillingens store Guldmedaille, og Balletten slutter med en General-Exhibition-Polka, der forener alle Nationer og alle Interesser i fredelig Glæde.

Zulma eller Chrystalpaladset.

Den sidste Titel, der blev den almindelige for nærværende Ballet, kunde maaskee berettige til Forventninger, som hverken vor eller nogen anden Scene vilde være istand til at fyldestgjøre; thi Enhver, der har seet hiint Verdens ottende Underværk, blot saaledes som det endnu bestaaer efter dets Flytning til Sydenham, maa tilstaae, at det i sig selv danner et Skuespil, som ingen Kunst formaaer at gjengive. Det vilde overstige Grændserne for disse Opteg-

nelser, om jeg prøvede paa at beskrive de Kunst- og Industriesskatte, der indesluttes i dette Feeslot; jeg agter heller ikke at gaae i Details med de Erindringer, som jeg bevarer fra de forskjellige Tidspuncter, paa hvilke jeg har besøgt England; men jeg vil kun i størst mulige Korthed gjøre Regnskab for de Indtryk, der have givet mig Motiverne til min Composition.

Endskjøndt Staternes Politik hverken kan eller bør lægges Folket til Last, kan det alligevel ikke nægtes, at den Særhed og fraststødende Kulde, hvormed Englænderne — i alle de Grader, der af Thackeray saa træffende ere skildrede under Benævnelsen: snobs — overalt optræde, ikke er skikket til at erhverve dem andre Nationers Sympathie. Den Reisende, der lander i en af Storbritanniens større Stæder, møder en Travlhed og Hensynsløshed, der øieblikkelig forstemmer ham, og det Første, han bemærker, er den uhyre Kløft, der adskiller de forskjellige Samfundsklasser, og som kun kan udfyldes og udjævnes med Guld. Ved Siden af dette hedenske Castevæsen overholdes med Pedanteri Christendommens ydre Forskrifter, men Kjærlighed til Næsten synes kun at yttre sig imellem Jævnbyrdige og som oftest indenfor en ganske snever Kreds.

«My house is my castle», siger den frie ɔ: den formuende Englænder med en vis ædel Selvfølelse; men denne Borgs Porte aabne sig ikke uden sikkre Garantier for Gjæstfriheden. Er derimod den velanbefalede Fremmede saa heldig at finde Adgang i en Familiekreds, da viser det engelske Liv sig for ham i en ganske ny Skikkelse; det kolde, stive Væsen forsvinder og giver Plads for Hjertelighed og Urbanitet; man opdager huuslige Dyder og blide Sæder, der trives i en Omgivelse af Hygge og Velvære — det engelske comfort — der staaer over Alt, hvad Fastlandet i den Retning kan opvise; man gjenkjender de milde og elskelige Characteer- og Ansigtstræk, der henrykke os i de engelske Noveller, og Kunst og Poesie vove sig beskedne frem af

Steenkulstaagen, der indhyller Britens overmægtige Hverdagsliv. Uagtet Friheden i England ikke er parret med den Liighed, som vi Danske fortrinlig sætte Priis paa, veed dog enhver britisk Borger at værne om sine Rettigheder, og hans personlige Sikkerhed er i den Grad skjærmet, at dersom han paa Jordklodens fjerneste Kyster skulde lide Overlast, kan hans Regjering skaffe ham Opreisning og Erstatning. Dette er unægtelig stort, og man kan ikke undres over, at Storbritannien ved sit Folks Patriotisme og ved de uhyre Hjælpekilder, som Industrie, Handel og en formidabel Sømagt frembyde, troer at hævde den første Rang blandt Europas Stater. Frankrig alene vover at gjøre det Forrangen stridig og har til alle Tider været dets Medbeiler i Magt og Indflydelse. Begge føle Trang til at beherske den øvrige Verden, men deres gjensidige Skinsyge afvender den truende Fare og vedligeholder den politiske Ligevægt; men skulde de engang blive fuldstændig enige, kunde Intet modstaae deres samlede Kræfter, hverken i Krig eller Fred.

De nationale Industrie-Udstillinger vare allerede fra dette Aarhundredes Begyndelse indstiftede i Frankrig og havde bevirket en forbausende Udvikling i Kunstflidens utallige Grene; de fandt Sted, med visse Aars Mellemrum, enten i Louvre eller i provisoriske Bygninger, opreiste paa Parises offenlige Pladser.

Englænderne, saa ivrige som de ere i at overbyde de Franske, faldt dog først seent paa den Tanke at foranstalte en Udstilling; men denne skulde da ikke blot være national, men universel, ikke blot for Industrien, men for hele Billedkunsten, og istedetfor et midlertidigt eller laant Locale lode de opføre et Palads af Jern og Glas, saa stort og høit, at dets Buer kunde hvælve sig over de høieste Træer i Hydepark! Alle Nationer over hele Jordkloden bleve indbudne til at deeltage i denne storartede Væddestrid,

og i hundredetusindviis strømmede Concurrenter og Skuelystne til Verdensudstillingen i London i Aaret 1851.

Dette Øieblik kan maaskee ansees som Culminationspunctet for Storbritanniens Magt og Anseelse. Ingen anede dengang, at et saa storartet Oprør kunde udbryde i de ostindiske Besiddelser, eller at England skulde spille en secondair Rolle i Krimkrigen; man var langtfra at forudsee, at de franske Vaabens Fremgang i den italienske Frihedskrig skulde indjage Parlamentet en panisk Skræk, ei heller at den engelske Politik skulde vise sig saa afmægtig ligeoverfor en saadan Voldsgjerning, som Danmarks Sønderlemmelse! Hele Europa var dengang stemt for England, alle Folkeslag bøiede sig med Anerkjendelse for en Storhed, der forenede saamegen Kraft og Humanitet og stræbte til et saa ophøiet Maal. Frankrig selv maatte følge med Strømmen, dog altid som Rival, thi dets Industrie havde Smagens Overvægt, og Paris udøvede sin Tiltrækningskraft paa de Reisende, der gjerne offrede ligesaa mange Uger paa Opholdet der, som Dage i det store, men eensformige London.

Jeg var ikke saa heldig at kunne bivaane dette store Folkestævne, men min Phantasie fulgte det i alle dets Enkeltheder, og navnlig fængsledes den ved Billedet af Chrystalpaladsets Indre, hvor man over de pragtfulde Arcader læste: India! India! Det eventyrlige Hindostan havde givet Møde, ikke alene med sine Skatte af gyldne Smykker, Perler og Ædelstene — hvoriblandt den berømte Diamant Cohinor — men med alle de vidunderlige Gjenstande, der tilvirkes af Qvindehænder i de mystiske Pagoder. Jeg saae i Aanden alle de eiendommelige Skikkelser, som jeg havde læst om i Reisebeskrivelser, og hvis Redskaber jeg havde undersøgt paa de ethnographiske Museer; jeg mindedes de indiske Jongleurer og Bayaderer, som jeg havde seet i Paris, og hvis Dandse bestode i et Slags svævende og gyngende Pantomime, der skulde hentyde paa religieus Begeistring.

Zulma eller Chrystalpaladset.

Ballet i tre Acter.

Musiken componeret og arrangeret af Paulli.
Decorationerne af hHrr. Christensen og Lund.

Personerne:

Sir Edward, — James, — George, — Robert	britiske Adelsmænd	Hr. Füssel sen., — Brodersen., — Ring., — Rehm jun.
Miss Harriet, Edwards Søster		Jfr. Garlieb.
Sami, Forstander for en indisk Pagode		Hr. Gade.
Zulma, Aditscha	Bayaderer	Jfr. Juliette Price., Md. Kellermann.
Akbar, Høvding		Hr. Funck.
Tom, Matros, Edwards Oppasser		— Stramboe.
En Chineser		— Hoppensach.
En Alderman		— Füssel jun.
En Constabel		— Rehm sen.
En Blomsterpige		Jfr. Amalie Price.

Dandse.

Bayaderer: Kellermann, J. Price, Fredstrup, Rostock, Stramboe. S. Price.
Braminer: Gade, Andersen, Fredstrup.
Chineserdands: Stramboe, Hoppensach, W. Price.
Festdands: Alle Bayadererne. Dhrr. Hoppe. Funck, Lund.
Hornpipe: Hoppe, Fredstrup, Scharff, Jfrne Fredstrup, A. Price, Stramboe og Borup.

Handlingen foregaaer i 1ste og 2den Act i det britiske Ostindien 1849; 3die Act spiller i London ved den store Udstilling 1851.

Første Act.

Forhallen til en indisk Pagode, helliget Devendiren, Halvgudernes Konge. — Et tykt Forhæng adskiller Forhallen fra det egenlige Tempel.

Sami sidder omgivet af Pagodens Tjenerinder, Devedassi, der under Braminernes Opsyn opdrages til Afgudsdyrkelsen; de tilvirke kost-

bare Stoffer og Shavler og kaldes ofte til Fester, for at oplive dem ved Dands og Musik (hvorfor de af Portugiserne have faaet Navnet Balla-deiras eller Bayaderer.)

Mødre bringe deres Børn med Gaver til Sami, for at han skal antage dem til Templets Tjeneste; han beholder de smukke og jager de grimme paa Porten.

Gonggongen kalder til Bøn. Forhallen ryddes, Braminerne samles, og Forhænget drages tilside. De hellige Dandse opføres for Afgudens Billede, medens Offrene frembæres, og Virøken dufter. Zulma, den letteste og yngste af Bayadererne, har tiltrukket sig Forstanderens særdeles Opmærksomhed, og han rækker hende et fyldt Bæger, som Tegn paa Devendirens Naade; men den unge Pige viger skjælvende tilbage for Samis brændende Blikke. Akhbar, Høvding for en Skare Snigmordere, lader sig melde. Bayadererne bortfjernes, og Sami modtager sine fanatiske Gjæster, lover dem sin Bistand og indvier deres Vaaben. De følge ham ind i det Allerhelligste. Zulma og Abitscha have skjulte været Vidner til de Anslag, der ere igjære; de ere betagne af Forfærdelse og ville flye, da de ved Templets Udgang møde en engelsk Sømand, der med dybe Buk nærmer sig dem og viser dem et Brev, som han skal bringe fra sin Herre til Pagodens Forstander, for at bestille Dands og Musik*). Zulma aner, at det er Englænderne, der ere truede af Morderne, og denne Tanke opfylder hende med Rædsel; den letsindige Abitscha morer sig med at antænde Sømandens Hjerte, og Tom lader sig henrive til at dandse med hende; Zulma vil forgjæves afbryde deres Spøg, men et stærkt Slag paa Gonggongen kalder Bayadererne bort. Abitscha tilkaster Tom et overgivent Farvel og iler ud med Zulma.

Tom seer sig nysgjerrig om og vil titte ind under Forhænget, men en Bambusstok, ført af en usynlig Haand, kaster ham tilbage: han vil flye til Høire og Venstre, men Braminer stille sig truende iveien for ham; de begynde at svinge rundt med deres lange Stokke, der gaae som Møllehjul over Toms Hoved, og han maa kaste sig næsegruus til Jorden for at undgaae denne farlige Hvirvelvind. Sami og de Sammensvorne træde til og betragte med Vrede den formastelige Fremmede; men da Tom, endnu bævende over hele sit Legeme, fremviser sin Ordre, forandrer Tonen sig. Sami bøier sig med Ærbødighed for Englænderens Ønske. Deres Sendebud bliver behandlet med Forekommenhed og baaret hjem i en pragtfuld Palankin.

Akhbar og hans Staldbrødre, der nu have fundet en gunstig Leilighed til Udførelsen af deres Plan, slutte sig forklædte til Bayadererernes Følge, og med Sami i Spidsen drage de til Englændernes Fest.

*) Mel. steady boys.

Anden Act.

En Palmelund ved Bredden af Gangesfloden.

Et chinesisk Kjøbmandsskib ligger ude paa Floden. Nogle Chinesere have leiret sig ved Flodbredden, koge og spise deres Riis. Tom, der venter sin Herre paa dette Sted, kommer og gjør Bekjendtskab med Chineserne, der afslutte en lille Handel med ham.

Byglehornets Toner bebude Briternes Nærmelse*). Det er den skotske Melodie, der opfylder Hindostans Bjerge med Gjenlyd; en let Gig glider henad Bølgerne, og et muntert Jagtselskab stiger ud med et talrigt indisk Tjenerskab. Den rige skotske Baronet Sir Edward giver idag en Fest for sine Venner: Irlænderen James, Englænderen George og Skotten Robert. Her under de høie Palmetræer ville de opslaae et Telt og efter Jagten udhvile og forfriske sig. Sir James udgjør Selskabets musicalske og tillige poetiske Element, og hans Hjemlands blide Toner blande Længsels Vemod i Festens Glæde**).

Tom præsenterer Chineserne, og de britiske Herrer kjøbe flere Gjenstande, iblandt andet en chinesisk Hat og Kjole til Tom, der i sin overvættes Glæde dandser og hopper med Chineserne til stor Morskab for Selskabet. Herrerne gaae, Tom anordner det Hele. Tjenerne løbe med Travlhed fra Baaden til Palmerne. Teltet reises, og et elegant Bord dækkes.

Abitscha kommer tilsyne bag en Busk, hun vinker ad Tom, at han skal sende Tjenerne bort; han adlyder og iler hende munter imøde, men hun er ikke stemt til Spøg, thi et Mordanslag truer hans Liv, og kun en hurtig Flugt kan frelse ham. Tom taber Fatningen; han glemmer Alt af Skræk for sit Liv, men veed ikke, hvor han skal flygte hen. I samme Øieblik komme Chineserne, der lave sig til at seile. Abitscha, der bemærker, at Tom er iført den samme Klædebragt, som de, opfordrer ham til at reise afsted med dem, og efter at have sluttet Accord, taget Afsked med Abitscha og bemægtiget sig nogen Proviant af Herrernes Bord, forlader han dette rædselsfulde Land og — deserterer.

Sami med Zulma ved Haanden kommer, for at skjænde paa Abitscha, der altid fjerner sig fra Bayadererernes Flok; men der er intet Udkomme med hende, og hun driller ham bestandig ved at stille sig imellem ham og hans Sværmeri for Zulma. Hinduernes Optog nærmer sig. De Sammensvorne ere imellem de Dandsende og Spillende,

---

*) Hurrah for bonnets of blue.

**) My heart and lute.

og medens de aftale Tegn med Sami, viser Abitscha til Zulma det bortseilende Kjøbmandsskib.

Jagtselskabet kommer tilbage og modtages af Sami og hans phantastiske Følge. Sir Edward savner Tom og bliver lidt fortrydelig over hans Fraværelse, men Opvartningen gaaer ligefuldt. Herrerne sætte sig tilbords, og Dandsen begynder. Zulma henriver Alle ved sin Ynde og Lethed. Man kappes om at byde hende Foræringer; men Edward, til hvem hun rækker en gylden Lotusblomst — der skal være en frelsende Talisman — er den Eneste, af hvem hun ikke afslaaer at modtage en Erindring, og med en ubeskrivelig Følelse hænger han en Medaillon om hendes Hals. Sami erholder en fyldt Guldbørs til sin Troupe og drager afsted med Yttringer af Ærbødighed og Tilfredshed.

Mørket falder paa, Herrerne søge Hvile under Teltet, og Tjenerne sove i det bløde Græs. Edward alene vaager, for at tænke paa den yndige Hinduerinde, der med et saa forunderligt Udtryk rakte ham denne Lotusblomst; han hører Nogen og troer, at det er Tom, der endelig kommer tilbage; han lover at straffe ham alvorlig, men hvor overrasket bliver han ikke ved i Mørket at skjelne to qvindelige Væsener, hvoraf den Ene nærmer sig til ham, medens den Anden synes at holde Vagt. Det er Zulma og hendes Veninde! Zulma iler ham bevæget imøde, seer sig ængstlig om til alle Sider og aabenbarer ham den Fare, der truer ham og hans Venners Liv. Edward gyser tilbage, men meest ved at tænke sig Zulma som deelagtig i dette Anslag. „Det var altsaa med en saadan Plan for Øie, at du fængslede mit Sind og rakte mig denne Blomst?“ Han kaster den for hendes Fødder med et Udbrud af Smerte og Fortørnelse; men hun giver ham den tilbage og betegner ham den som et Værn for hans Lykke. Hun kalder Gudernes Gud til Vidne paa, at hun kun har villet hans Frelse. Edward, rørt ved hendes Inderlighed, glemmer den overhængende Fare. Kjærlighedens Tryllekraft drager ham til hende, og han trykker et Kys paa hendes Pande. Abitscha iler til, for at hente Zulma; hvert Øiebliks Ophold gjælder Livet, hun fører hende afsted, og Edward lover aldrig at glemme sin Frelserinde.

Sir Edward vækker sine Venner og meddeler dem, hvad han har erfaret; han paabyder dem Forsigtighed. Tjenerne kaldes op. Alle væbne sig i Stilhed og vente Angrebet. Akhbar og de Sammensvorne krybe frem af deres Smuthuller, og paa et givet Tegn styrte de med opløftede Dolke henimod Teltet, men nogle velrettede Skud strække flere af dem til Jorden; de bevæbnede Tjenere gribe de Flygtende, og Bri-

terne lykønske hverandre til den overstandne Fare. Det gryer ad Dag. Edward giver Signal til Opbrud. Fartøiet gjøres klart, og fra Ganges Bredder gjenlyder atter Bygelhornet, hvis hjemlige Melodier*) minde om den fjerne Fødestavn.

Tredie Act.

Parti af Hydepark i London. I Forgrunden Træegrupper ved Bredden af Serpentine River, længere borte Chrystalpaladset.

Naar Dækket gaaer op, høres «Rule Britania» i det Fjerne; nogle Matroser sidde ved deres Gondoler, for at føre de Spadserende over paa Plainen, og paa en Bænk under et skyggefuldt Træ bemærkes en Officeer i Bjergskotte-Uniform ved Siden af en ung Dame, der læser for ham af en Bog. Den krigerske Musik afbrydes af en Strophe af den engelske Romance: «Home, sweet home»; men snart lyder Marschen med fornyet Kraft, og Folk af alle Klasser ile forbi, for at see Vagtparaden trække op i Parkens forreste Hjørne.

Sir Edward, den skotske Officeer, reiser sig, tager Bogen fra sin Søster, Miss Harriet, og takker hende med et vemodigt Suk. Hun fordrer med Ømhed hans Fortrolighed, og han viser hende den Lotusblomst, der minder ham om det Væsen, der var hans Skytsengel i Farens Stund; Livet frelstes, men hans Munterhed gik tabt, og Tanken om Zulma opfylder hans Hjerte med fortærende Længsel. — „Dog det kan du ei forstaae, du kjender jo ikke, hvad Kjærlighed er!“ Harriet rødmer forlegen og seer i samme Øieblik Sir James komme. Edwards Ven og Reisefælle tilbeder den skjønne Harriet og lønnes med hendes Gjenkjærlighed; de tilstaae deres gjensidige Tilbøielighed for Broderen og vente deres Lykke af hans Samtykke. Deres Forening er besluttet. Harriet følger med sin Broder, og Sir James, der bliver alene tilbage, overlader sig til Udbruddet af sin Glæde.

En Blomsterpige falbyder Kirsebær og Blomster og er den Første, der giver Sir James en Brudgoms-Bouket**). En fornem Chineser med en lang Tobakspibe i Munden lader servere Thee for sig og sætter sig med Anstand ved et lille Bord, medens hans Tjener holder en Solskjærm over hans Hoved.

Flere Hinduere bære Kister med ostindiske Varer til Udstillingen, og det er Sami, der er kommen til London, for at repræsentere sit Lands Kunstflid; han har medbragt to tilslørede Qvinder, hvoraf den ene især synes at være Gjenstanden for hans Omhu. Blomsterpigerne, drevne af

*) Oh steer my bark to Erins isle.

**) Cherry ripe.

Nysgjerrighed, nærme sig Hinduerinderne, byde dem Bouketter og faae deres Ansigter at see under Sløret — det er Zulma og Abitscha!

Sir James seer med Interesse Folk fra det fjerne Hindostan, men Sami forskrækkes ved at gjenkjende en af de Engelskmænd, der undgik hans Rænker, og som nu kunde tage Hævn over ham. Chineseren bliver ligeledes urolig over at befinde sig i Nærheden af de to Ovennævnte. Zulma har med Henrykkelse opdaget, at Sir Edwards Ven er her i London; hun giver sig tilkjende for ham og udspørger ham om den, hun elsker; men Sami, der søger at komme bort, afbryder deres Samtale og drager afsted uden at ændse Abitscha.

Den livlige Bayadere har allerede i længere Tid holdt Øie med Mandarinen, der søger at skjule sig under Parasolen; hun gaaer rundt om ham, snapper Skjærmen væk, og begge staae forbausede ved at træffe hinanden her: Tom! — Abitscha! — Min Frelserinde! Min muntre Ven! Hvilken Glæde — men Taushed og Forsigtighed! — thi ikke alene Mandarinens Værdighed, men Deserteurens Liv staaer paa Spil.

Tre unge Sømænd med deres Piger komme dandsende med en Vierfidler i Spidsen. Deres Hornpipe frister Tom, og baade han og Abitscha deeltage deri; men da der gjøres stærk Cour til Bayaderen, glemmer Chineseren sin Rolle, geraader i Klammeri med Matroserne og boxer dem lystig til stor Fornøielse for det tililende Publicum, der begeistret applauderer hans Færdighed i den ædle Selvforsvars-Kunst. Politiet vil arrestere Urostifterne; men Abitscha, der har faaet fat paa Sir James, aabenbarer ham Toms Forhold og beder ham at gaae i Caution for Mandarinen. Freden vender tilbage; Chineseren gjenvinder sin forrige Anstand og gaaer med sin Dame til Udstillingen, ledsaget af den nysgjerrige Mængde.

Forvandling.

Det Indvendige af Chrystalpaladset, seet fra den indiske og chinesiske Udstilling. Henimod Baggrunden en Estrade med et Orgel-Fortepiano. Divaner og Bænke. Tætte Masser af Besøgende.

Sami fører Zulma til Hinduernes Lager, der vækker almindelig Opmærksomhed, saavel ved de kostbare Shawler, som ved Udstillernes Personlighed. Flere Medlemmer af Industrie-Juryen gaae omkring og optegne de mærkeligste Gjenstande. Sami er urolig over Abitschas Udeblivelse. Zulma har gjenkjendt Sir Edward, der staaer som forstenet ved Synet af hende. Miss Harriet ængstes for sin Broder, der med Ømhed trykker hendes Haand, uden at forklare sig. Zulma følger dem med skinsyge Blikke: „Denne Dame er vist hans Elskerinde, maaskee hans Gemalinde!“ Sami seer atter med Skjælven en gammel Bekjendt

og aabner sin Favn for den brave Ungersvend. Halvor, ude af sig selv af Glæde, omfavner hele Verden, velsigner sin forrige Medbeiler og iler, ledsaget af Alles Lykønskninger, afsted at bringe det lykkelige Budskab til Ragnhild.

Tiende Scene.

Brudeskaren ordner sig til Hjemreisen, men Ola bliver tilbage. Guri rækker ham den forsmaaede Fæstensgave; han aabner Psalmebogen, trykker hendes Haand og tørrer en Taare af sit Øie.

Baadene glide hen ad Fjorden. Paa en Steen tæt ved Kirken sidder den dybtrystede og angrende Ola; en forsonlig Aand nærmer sig til ham, det er hans forstødte Kjæreste; han seer hende, tager hendes Haand, byder hende Psalmebogen, og Alt er godt igjen.

Anden Act.

Bjælkestuen paa Vold.

Ragnhild, der har græbt sig i Søvn, sidder paa en Skammel med Hovedet lænet til Kisten. Hun springer op, vaagnet af en Drøm, hun har seet sin Elskede i Livsfare, en stor Ulykke synes at true dem begge — — dog, Himlen være lovet, det var jo kun en Drøm! Arbeidet skal adsprede de sørgelige Tanker, og hun tager sit Sytøi frem. Det er en tunget Linnedkrave, som hun har bestemt for Halvor, og hvorpaa hun sætter hans Navnetræk, men alt imellem falder hun hen i mørke Betragtninger, thi hendes Faders Villie er hendes Kjærlighed imod.

Da høres hurtige Skridt, Larmen nærmer sig, og Halvor styrter aandeløs ind af Døren. Han har løbet uafbrudt, for at bringe den glædelige Efterretning, men nu, da han staaer for Ragnhild, svigte Kræfterne ham, og han synker udmattet om paa Skammelen. Den ængstelige Pige søger at berolige ham, rækker ham en Skaal Melk, som han drikker, idet hans Øine ufravendt ere fæstede paa hende, endelig kan han med jublende Udtryk fortælle, at deres Sorg er endt, og at Forældrene have givet deres Samtykke til deres Forening. Ragnhild vil neppe troe, at det er muligt, og den Heftighed, hvormed Halvor yttrer sig, bringer hende paa den Tanke, at han med List vil føre hende bort fra Faderens Huus. Halvor føler sig krænket ved denne Mistanke, men Ragnhild, uagtet hun elsker ham saa høit som noget i Verden, vil dog ikke være sin Fader ulydig, og Arne har befalet hende at blive hjemme.

Anden Scene.

Ola og hans Forlovede komme just beleilig, for at bekræfte Halvors Udsagn og forklare det Hele. Ragnhild, henrykt over sin bolde og trofaste Elsker, rækker ham Haanden og lover at følge med ham til Bryllupet, hvor Forældrene ere. Kirsti hjælper hende Høitidsstadsen paa, og under Dands og lystige Spring ile de to lykkelige Par afsted til Festen.

(Forvandling.)

Tredie Scene.

Storstuen paa Gaarden Heja, prydet som til Bryllup. Gjæsterne sidde ved lange, rigt opdækkede Borde; Brud og Brudgom med deres Forældre optage Høisædet. Skaaler udbringes og tømmes, og det er Niels Klokker, der i høi Stemning gjør Honneurs.

Maaltidet er endt, Violinerne lade sig høre, og Gulvet ryddes til Dands.

Brud og Brudgom dandse først alene med hinanden, derpaa Klokkeren og Brudens Moder. De ældre Mænd og Qvinder deeltage i Dandsen, og deres alvorlige Trin afvexle med Ungdommens Spring.

Tre unge Karle udføre en comisk Scene, der under Navn af Barbeerdandsen giver Anledning til adskillige characteristiske Smaatræk.

Fjerde Scene.

Festen oplives end ydermere ved Olas og Halvors, Kirstis og Ragnhilds Ankomst; hjertelig Glæde toner dem imøde, og Arne, der har formildet sit strenge Ansigt, omfavner og velsigner sine Børn. Trofaste Haandslag hilse Ola og Kirsti, ethvert Spor af Mismod er forsvundet, og Bægerne tømmes for Venskab og Kjærlighed.

Festens vigtigste Moment nærmer sig: Guldkronen skal tages af Brudens Hoved, og hun maa selv betegne den, der næste Gang skal bære denne Hædersprydelse. Det er Ragnhild. Hun befinder sig i de unge Pigers Klynge, der med lette Dandse indvie Brudens Indtrædelse i Ægtestanden; medens Ragnhild gaaer Krebsen rundt med Kronen over sit Hoved, sættes Konehuen paa den unge Hustru, og hun vandrer ved sin Mands Side igjennem Vennernes Række, der til en yndet Melodie tilvinke Ægteparret Hilsen og Lykke.

Men efter gammel Skik skal Brudgommen endnu gjennemgaae en Prøve, inden han sætter Fødderne under sit eget Bord: han skal opsøge og fange sin Kone, der ved alle Gjæsternes Hjælp undflyer og skjuler sig; efter adskillig Modgang faaer han hende endelig fat; hun overrækker ham med en skjelmsk Mine den røde Toplue, som Kjendetegn paa hans nye Værdighed, og trykker ham den, efter de andre Qvinders Raad, langt ned over Ørene.

Nu begynder Hallingdandsen, hvori den unge Ægtemand gjør sine dristige Kast med den skinnende Hue paa Hovedet; til Slutning sættes Huen paa en Sabel, og de flinkeste Gutter skulle spænde den ned med Fødderne; de overbyde hverandre i voldsomme Spring, men det er Ola, som vinder Prisen.

Der klappes i Hænderne, og det er Halvor med Ragnhild, der føre Springedandsen op; Alle, baade Unge og Gamle, deeltage deri. Glæden har naaet sin Høide, og under jublende Grupper falder Tæppet.

Brudefærden i Hardanger.

Jeg elsker Norge, og denne Kjærlighed skriver sig fra mine Barndoms Dage, da Billederne fra Hakon Jarl, Axel og Valborg samt Mallings og Munthes Fortællinger om norske Heltebedrifter smeltede sammen med mine helligste Følelser for mit danske Fødeland.

Jeg fulgte tidlig med de Begivenheder, der betegnede den store Napoleons Seiers- og Modgangs-Bane — disse Overgange fra den høieste Lykke til den dybeste Sønderknuselse; men meest af Alt smertede mig Norges Adskillelse fra Danmark! Vi havde deelt Godt og Ondt med hinanden i henved fire Aarhundreder. Den Kunst at administrere var i den Grad i sin Barndom, at vi først flere Aar efter Adskillelsen fik Øinene op for vore Regjeringers Misgreb, ved at see det Land, der af Danmark var blevet betragtet som et bekosteligt Appendix, frit og selvstændigt blomstre frem ved sine naturlige Hjælpekilder og ikke behøve den ringeste

Bistand af Sverig, hvis Konge det erkjendte for sit constitutionelle Overhoved. Vi lærte nu, skjøndt forsilde, hvorledes det burde have været i vor Forenings Tid. Men maatte vi end med Sorg tilstaae, at Norge som Land var blevet maadelig bestyret, havde Normændene som Nation langtfra havt Aarsag til at beklage sig, thi Forholdet var complet broderligt, og i mange Henseender indrømmedes dem væsenlige Fortrin. Dansk og norsk Hæder havde hidtil udgjort en Fællesformue — den skulde fra nu af udskiftes. Den danske Literatur, der med Stolthed regnede udmærkede Normænd blandt sine Stjerner, skulde vandre alene, dele de vundne Krandse og opleve den Sorg, at det ved forenede Bestræbelser saa skjønt formede Fællessprog blev banlyst af en heel norsk Skole, for at opblandes med norsk-svenske Dialecter! Det danske Monarki tabte ikke alene en betydelig Deel af sin geographiske Udstrækning og af sin politiske Betydning, men Nationalcharacteren mistede et supplerende Element, thi Enhver, der har havt Leilighed til at observere de Puncter, hvori Danske og Norske mødes eller adskilles, vil erkjende, at der af deres Samvirken maatte kunne fremkomme de gavnligste Resultater.

Ligesom hele Naturen har et stærkere Præg i Norge end i Danmark, saaledes ere de Indtryk, Sindet der modtager, langt dybere og yttre sig med større Kraft end hos os. Vi kunne ikke bringe Fjelde og Vandfald ned til Danmark, saa lidt som vor Løvrigdom og vore frodige Marker op til Norge; men de aandelige Kræfter taale at blandes og flyttes. Normændene besidde maaskee for meget af det, hvoraf vi have for lidt, men naar hver af Parterne pukker paa sit Eget, blive de begge fattige, hvorimod en fælles Stræben frembringer Rigdom og Styrke. Denne Sætning hyldes meest af den ældre Skole, hvorimod yngre Folk saavel i Norge som i Danmark, tiltrods for Skandinavismen, fjerne sig mere og mere fra hverandre, der af en overdreven Ængstlighed for at absorberes, og her af Harme

over at see et ældgammelt Slægtskabsbaand fornægtet. Der hersker ligefuldt mellem begge Nationer Sympathier, der gjensidig drage dem til hinanden, naar de mødes i et tredie Land, og denne Tilslutning ligger ikke alene i Sprogliigheden, men i den hele Aandsretning.

Foruden de ovennævnte Barndomsminder er der endnu en Mængde andre Omstændigheder, der have bidraget til at vække min Interesse for Norge. Min Fader havde mange Venner fra dette Broderland, og jeg lærte tidlig en heel Deel norske Eventyr og Sange, hvormed jeg endog gjorde en Slags Bravour; min første Skoleunderviisning fik jeg af en Bergenser, og min Broder, der havde været Huuslærer i Arendal, gjorde mig bekjendt med flere norske Dialecter og nationale Dandse; under mit fleeraarige Ophold i Frankrig var det mig, som om jeg hørte mit Hjemlands Toner, hvergang jeg talte med en Normand, navnlig naar vi sang Viser sammen, og da Norge fik sit eget Flag, kunde jeg, tiltrods for det blaa Hjerteblad i det hvide Kors, ikke see andre Farver deri end vort gamle Dannebroges.

Jeg kom for første Gang til Christiania i Aaret 1840 og havde der al mulig Aarsag til at være fornøiet, saavel med det talrige Publicum, som med det livlige Bifald. Kunstnernes fødte Ven og Beskytter, vor elskværdige Landsmand Johan Dahl, havde paataget sig det Hverv at repræsentere den norske Gjæstfrihed, og gjennem ham lærte jeg at kjende det unge Norges mærkeligste Personligheder: Wergeland, Schweigaard, Hansteen, Welhaven, Historikeren og Digteren Munch, Fougstad, Motzfeld o. Fl. Han førte os omkring i Christianias deilige Omegn, som endnu ikke var smykket med de prægtige Bygninger og Villaer, der senere ere blevne opførte, men som gav os en Forsmag paa de Naturskjønheder, vi skulde beundre paa en Lystreise længere op i Landet.

Paa en Valfart til Krogkleven kom vi forbi Bærums Jernværk og overnattede paa Gaarden Jonserud, hvor

jeg, i Anledning af et øsende Regnveir, maatte ligge med en udspændt Paraply over mit Hovedgjærde. Næste Morgen var Veiret blevet smukt, og vi kjørte i vor svære Wienervogn opad de steile Bjergveie, der, i Liighed med Chausseen til Roeskilde, vare anlagte i lige Linie, uden Hensyn til de frygtelige Skraaninger, der viste sig meest imponerende, naar man saae sig tilbage efter en veloverstaaet Nedkjørsel; thi havde man ikke Heste, hvis Sikkerhed og kloge Instinct overgaae al Beskrivelse, vilde Reisen være forbunden med virkelig Livsfare.

Vi naaede endelig den navnkundige Fjeldkløft og befandt os paa en smal Vei, med en høi Klippevæg paa den ene Side, en dyb og snever Dal til Venstre og, paa den anden Side af en strømmende Elv, et endnu høiere Fjeld, bevoxet med tyk Fyrreskov. Man lod os stige ud af Vognen, og vi maatte nærme os Stedet med fravendt Aasyn. Paa et givet Tegn vendte vi Blikket udefter gjennem en Ramme af Granitblokke, og forbausedes ved at see et smilende Landskab af en Udstrækning og med en Afvexling, som ingen Pensel endnu har formaaet at gjengive. Jeg blev greben af en Begeistring, der opløste sig i Andagt, og glemte alle Kunstnerlivets Smaaligheder ligeoverfor Almagtens Storhed i Naturen.

Man misbruger ofte Ordet „mageløs", men her fandt det for mig sin rette Anvendelse; thi Indtrykket blev ikke alene uudsletteligt, men uovertruffet, endskjøndt jeg senere har reist over Alperne gjennem Schweitz og Savoyen. Normændene paastaae, at Udsigterne i Tellemarken og Romsdalen skulle være endnu pragtfuldere, men jeg lader mig indtil videre nøie med Ringeriget. Vi fik Heste og rede op ad Fjeldstierne til Udsigten paa Dronningbjerget; herfra overskuede vi et Flade-Indhold af Størrelse som hele Sjælland: det yndige Ringerige, saa opfyldt af Minder fra Hedenold og fra den nyere Tid! Hist stod en Kæmpehøi fra Frithiofs Dage, her laae Gaarden Steen

og Præsteboligen i Norderhoug, begge historisk navnkundige ved den djærve og snilde Anna Colbjørnsen; længere borte brusede den stummende Hønefos med det samme hule Drøn, som for Aartusinder tilbage! I Dalens Skjød befandtes Høider og Bakker, der bragte mig til at tænke paa den Normand, der saae smilende ned paa vort Himmelbjerg; Enge, Agre, Skove, Gaarde og Haver laae udstrakte for os, som et broget Mosaik, hvorigjennem de speilklare Vande spillede med Diamantens Straaler. Den nordlige Baggrund dannedes af de golde Fjelde i Valders, og i det Fjerne mod Vest hævede sig en Bjergtinde, der lignede en Krone med et hvidt nedhængende Slør — det var det sneedækte Goustafjeld, der i en Afstand af femten norske ɔ: to og tyve danske Mile viste sig i Solglandsen for vort udevæbnede Øie.

Det var en Søndagmorgen, skjøn og høitidelig! Vi vendte nu tilbage og kom om Eftermiddagen forbi det samme Jonserud, som Dagen forud havde viist sig for os indhyllet i tykke Regnskyer; nu laa Maleriet i den fordeelagtigste Belysning og oplivet af Folkegrupper i brogede Høitidsklæder.

„Her vanker der bestemt en Hallingdands!" udbrød Dahl, og vi besluttede at holde Rast, for at berige vore Reisebilleder med en landlig Fest; men ak! Stedets Præst havde forbudt sine Sognefolk Dandsens forargelige Glæde. Vor fortræffelige Veileder parlamenterede en Stund og bragte det trods Kirketugten saa vidt, at en Gut ved Navn Jørgen blev os anviist som den greieste Dandser i hele Bygden. Vi fik ham endelig lokket frem; men her stødte vi paa nye Hindringer. Jørgen var ikke fuldstændig disponeret, desformedelst at han havde helligholdt Sabbaten ved Brændeviinsglasset. Dahl gav ham alligevel gode Ord og bød ham en Speciesdaler for en Solo eller pas de deux efter Omstændighederne; der fattedes ikke Indvendinger, da der hverken var Spillemand eller dand-

sende Gjenta tilstede; men vi vare bestemte paa at overvinde alle Vanskeligheder. Spillemanden blev hentet en Fjerdingvei derfra, Værtshuuspigen fik sig en lettere Klædning, og inden en Time var omme, stod Jørgen for os igjen, men i en forandret Skikkelse: reen, pæn og ædru (han havde formodenlig taget sig en Douche under det nærmeste Fossefald). Han førte sin Gjenta ved Haanden, Fiolen spillede op, og nu gik det Krebsen rundt med den lystige Springedands.

Det var egenlig første Gang, jeg havde seet en original norsk Dands, og dette Thema i al sin Simpelhed indeholdt Stof nok for mig til utallige Variationer. Gutten havde Hovedpartiet, Gjenten lod sig villig føre af ham, ligesom i i Mazurkaen; han svingede sig baade over og under hendes Arme, stampede, slog med Hænderne i Gulvet og under Skosaalerne, faldt paa Knæ og løftede sin Dandserinde høit op i Veiret — Alt med den troskyldige Alvor, der er characteristisk for alle europæiske Nationaldandse: naturligt, smukt og næsten rørende! Jørgen høstede velfortjent Bifald, fik sig et Kruus Øl og pustede lidt; derpaa gav han os en Prøve paa Hallingen, som er en Solo, hvori Manden alene udfolder en vis Anstand og Kraft og i et temmelig langsomt Tempo udfører nogle voldsomme Spring, der i Almindelighed have til Formaal at spænde Fødderne op i Loftsbjælkerne over den lave Stue. Det var igrunden en Slags Pantomime, hvori Kæmpestyrken var det fremtrædende Element.

Jørgen modtog sit Honorar med Beskedenhed og vilde, ligesom andre berømte Virtuoser, give os noget Extra i Tilgift; han bad os vente et Øieblik, saa skulde han vise os sin allerbedste Dands; min Forventning spændtes til det Yderste; men hvor skuffet blev jeg ikke ved at erfare, at det lovede Mesterstykke ikke var andet end en slet og ret Wienervals! — Saaledes fortrænges lidt efter lidt det Originale af det Moderne, ligesom Folkesangen af Vaude-

villen. Nu dandses der formodenlig Polka og Lanciers paa Jonserud, hvis ikke Hellligheden har taget altfor stærk Overhaand, og Drikfældigheden berøvet Benene deres Spændkraft.

Pigen og Spillemanden erholdt ligeledes hver en lille Douceur, som Godtgjørelse for den Straffeprædiken, de uden Tvivl have maattet høre, fordi de ikke havde modstaaet Djævelens Fristelser. Vi toge en venlig Afsked med de vakkre Landboer, og jeg høstede stor Nytte af Jørgens agtværdige Præstationer.

Nogle Dage efter forlod jeg Norge, og det var den eneste Gang, jeg ikke følte mig begeistret ved Gjensynet af den yndige danske Kyst. Den forekom mig ubetydelig i Sammenligning med det storartede Sceneri, som jeg nylig havde beundret, og jeg behøvede et Par Uger, inden jeg paany kunde sværme for vore Landskabers bølgeformige Linier uden Baggrund; men jeg lærte senere hen at drage en Parallel imellem begge Landenes eiendommelige Skjønheder. I Norge forbauses man over Storheden i Billedet, i Danmark tiltales man af Enkelthederne; i Norge opfyldes Sjælen af høie Tanker, i Danmark har man Ro til at nedskrive dem. Naar man i Bjerglandet staaer paa et fortryllende Punct, ønsker man sig altid bort paa hiin Side den fjerne Aas, for der at finde bedre og skjønnere Egne; men i Danmark finder man med Lethed en Plet, hvor man kan opslaae sit Paulun, „thi der er godt at være!"

Tolv Aar henrandt, inden jeg for anden Gang besøgte Christiania. Mange Begivenheder laae imellem disse Tidspuncter, saavel i min egen lille Historie, som i Landenes og Kunstudviklingens. Denne sidste havde i Norge taget et ganske mærkeligt Opsving. Den nye norske Literatur havde frembragt baade duftende Blomster og qvægende Frugter; Videnskaberne kunde opvise Stjerner af første Rang, og det norske Folkeliv havde ikke alene Poeter til at fremstille det

baade episk og dramatisk, men det havde fundet en Maler, hvis fortræffelige Billeder udbredte baade hans eget og hans Fædrelands Navn over det hele kunstelskende Europa. Jeg havde med varm Beundring dvælet ved Tidemands „Brudefærd i Hardanger", hvortil Landskabet var leveret af den talentfulde Gude — endnu en berømt Normand — og jeg fandt et heelt Digt samlet i den ene Baad, der gled henad Fjordens klare Speil. Snart fulgte flere udmærkede Arbeider fra den samme Mesters Haand, og det dybe Gemyt, der udtalte sig igjennem hans Compositioner, forvandlede hans deilige Malerier til rørende Digte. Alle mine norske Erindringer fik Liv og Bevægelse, jeg lagde en Springedands ind i mine „Gamle Minder", og denne Bagatel udgjorde senere Glandspunctet i det Balletrepertoire, hvormed jeg producerede mine Elever i Norge om Sommeren 1852.

Jeg havde nemlig indrettet et Dandsecursus, der skjænkede mig særdeles Tilfredsstillelse, baade i pecuniair Henseende og ved den Berøring, hvori jeg derved kom med Christianias meest ansete Familier, hvis Gjæstfrihed i høi Grad forskjønnede mit Ophold. Min gamle Ven Dahl var uforandret i sin hjertelige Deeltagelse, og de af hans Venner, som han tidligere havde sat mig i Forbindelse med, og som nu næsten alle vare blevne Notabiliteter, viste mig en Opmærksomhed og Venlighed, som jeg aldrig skal forglemme.

Saaledes vare mine Forhold, da Pricerne, mine tre nordiske Gratier, tilligemed en af deres Brødre og Edward Stramboe, kom op til Christiania, for at stadfæste den gode Mening, som man havde om min Skole. Alle deres Præstationer lønnedes med rigeligt Bifald, men øverst stod Springedandsen, der fremkaldte en sand Begeistringsruus; Digteren Welhaven omfavnede mig og paastod, at jeg af det raae Stof havde frembragt et Kunstværk, og hans poetiske Fortolkning af Guttens Jubelspring mod

de fire Vindstrøg var saa original, at en af hans Venner meget humoristisk tilføiede: „Vi Normænd holde nok af at see os selv fremstillede, især naar vi blive saaledes pyntede." Disse Opmuntringer gave mig Mod til at forsøge i en idyllisk Handling at samle nogle Billeder af det norske Folkeliv. Inspireret af de foregaaende Momenter samt af Fayes og Østgaards Fortællinger, opfyldt af en Mængde Melodier, som jeg skyldte den geniale Fru Munch, og af nogle Romancer, som jeg havde hørt ganske fortræffelig foredrage af en ung Dame fra Tromsøe, ordnede jeg mit Sujet og dets Detailler paa mine eensomme Vandringer gjennem Fredensborgs skyggefulde Alleer og blandt Normandsdalens Billedstøtter, der endnu staae, som om de lyttede til fjerne Toner.

Under mit Ophold i Christiania indtraf det upsalensiske Studentermøde, der havde det Aparte ved sig, at det samme Universitet, der Aaret forud havde vægret sig ved at deeltage i Christianiatoget med de andre Skandinaver, nu meldte sig som Gjæster og virkelig satte Vedkommende i Forlegenhed, baade med Hensyn til Bekostning og Enthousiasme. Imidlertid kom med nogen Anstrengelse Alting istand, og jeg havde Leilighed til at beundre Normændenes Tact som Værter. Der foranstaltedes Fester og Udflugter, hvortil vi Danske ogsaa vare indbudne, men der sporedes en tydelig Tendens fra Autoriteternes Side til at beforbre en inderligere Sammenknytning af Svensk og Norsk, med Udelukkelse af den bredere Skandinavisme. Det lykkedes ogsaa for den korte Tid, der efter den festlige Glæde fik Navnet: „Svenskehelgen"; Familierne kappedes om at vise deres Gjæster den meest forekommende Venlighed, og det interesserede mig at høre en 70aarig Tellebonde sige til en svensk Student, som han ved Gilbet i Lunden trykkede i Haanden: „Det havde jeg aldrig troet, dengang jeg var Livvagtskarl i Kjøbenhavn, at jeg skulde blive saa god Ven med Svenskerne". Imidlertid vare de to Nationer dog

meget fremmede for hinanden og navnlig høist forskjellige i deres Taler, hvor det danske Humor savnedes i en betydelig Grad. En ung Normand, der stod ved Siden af mig under en af Svedelii öfversvallande Orationer, yttrede om Svenskerne: „De ere prægtige Folk, men fattes Ironie". Jeg troer næsten, at vi Danske have for meget af dette Salt.

En lille Kunstreise, som vi i Selskab med flere af Christianias fornemste Skuespillere foretoge til nogle Provindsstæder, kunde afgive Stof til en Novelle, baade med maleriske Naturbetragtninger og characteristiske Træk af det omflakkende Comediantliv, som jeg her for første Gang havde den Ære at gjøre Bekjendtskab med. Drammen var fornemmelig rig paa Episoder, som f. Ex. da vi ved vor første Forestilling kom ind paa Scenen fra den blendende Midsommerbelysning udenfor, bleve vi aldeles consternerede ved det mystiske Halvmørke, der spredte sig fra de med Talglys udrustede Lampetter. Vi maatte appellere til vort Publicums Beredvillighed og laane hos de respective Borgerfamilier et Dusin Astrallamper, som vi stillede paa nogle Borde imellem Coulisserne. Theatret selv var kun yderst tarvelig forsynet med Decorationer og Requisiter; vi maatte saaledes til vort italienske Divertissement betjene os af en Birkeskov, og da jeg behøvede et Madonnabillede, kom der et Skilderi frem, der altid ved slige Leiligheder havde gjort Tjeneste; men da det befandtes at være hverken mere eller mindre end — Griffenfeldts Portrait, maatte jeg, saavel af kunstneriske, som af religiøse og politiske Hensyn, renoncere paa min Idee. Vore værste Prøvelser havde vi dog med den musicalske Assistance; thi uagtet vi i vor fortræffelige Paulli havde den meest practiske Anfører i Verden, var Orchestret i en complet Opløsningstilstand. Contrabassen havde f. Ex. det Uheld ikke at kunne inddele eller holde Tacten, medmindre at den var understøttet af

Violoncellen, og dette Instrument tracteredes tilfældigviis af en Embedsmand, der ikke turde forlade sit Contor førend efter Klokken otte! Nu kan man tænke sig vor Forlegenhed ved Forestillingens Begyndelse. Til Lykke havde vi alle Provindsorchestres pièce de resistance, Ouverturen til Chalifen i Bagdad, paa rede Haand; men her indtraf nye Gjenvordigheder. Vor første Valdhornist var en meget flink Mand — at sige paa Formiddagsprøverne; men efter Middag var han hverken disponeret eller disponibel og lod sig derfor høfligst undskylde ved sin Secundarius, der samvittighedsfuldt udførte sin Stemme — lige indtil Dandsen begyndte, saa lod baade han og de Andre Instrumenterne synke, bleve glade Tilskuere og overlode til Paulli og mig at udføre den hele Balletmusik paa to Primo-Violiner!

Dette forhindrede ikke vore dandsende Medlemmer i ligefuldt at gjøre Furore, og det tiltrods for Drammens æsthetiske Organ, der flere Uger inden vor Ankomst til bemeldte Stad havde paavirket Opinionen til vor Skade, ved at producere nogle Breve af Goethe, hvori denne store Tænker skal have omtalt Dandsekunsten paa en høist uforbeelagtig Maade. Vi gjorde imidlertid kun maadelige Affairer, og vi holdt os skadesløse for den upoetiske Byes mindre udviklede Kunstsands ved Vandringer i dens paradisisk skjønne Omegn.

Selskabet skiltes ad, men de talentfulde Skuespillere Hagen og Vilhelm Wiehe fulgte os, eller rettere, vi fulgte dem gjennem de romantiske Egne ved Holmestrand og Horten over Mos til Frederikshald, hvor Alt var ordnet til vor Modtagelse.

I Mos havde man gjerne seet os optræde, men Theatret, som vi af en Hændelse opdagede i den ene Ende af Værtshusets Spisesal, forekom os mindre brugeligt for vore Forestillinger, og vi skyndte os igjennem denne Stad,

der for Resten er berømt for sine storartede Brændeviins-brænderier og sine uoverskuelige Kartoffelmarker.

I Frederikshald forefandt vi et smukt Theater og et særdeles skjønsomt Publicum; vi gave tvende Forestillinger for fuldt Huus og foretoge adskillige Excursioner i Omegnen, der er i lige Grad interessant ved sine Naturskjønheder og sine historiske Minder. Dampskibet Gyller førte os til Christiansand, hvor vi nøde al mulig Behagelighed, saavel paa Scenen, som i Selskabslivet. En Udflugt opad Torgedalselven gjorde os bekjendte med et yndigt Indland, som man neppe aner, naar man stiger iland paa den golde Kyst. Staden selv fremhyder en mærkelig Contrast mellem Gadeanlæget, der har den fuldkomneste Liighed med Nyboder, og Sproget, der har den fineste aristocratiske Accent.

Vi lagde nu Veien tilsøes tilbage over Arendal, hvor man ventede os, og hvor vi fandt Glandspunctet for vor Rundreise. Denne lille Stad, mærkelig ved sin betydelige Skibsfart og sin venetianske Beliggenhed, er i Besiddelse af et af de allermindste Theatre i Europa, og vore tre Forestillinger vare derfor ligesaamange hyggelige Familiefester, hvoraf den sidste sluttedes med en Sexa, der var arrangeret til Ære for os paa selve Scenen og i en Decoration, der repræsenterede den eleganteste Salon. Vore elskværdige Værter kappedes om at vise os den meest udsøgte Artighed, og vi sagde dem først Farvel ved Midnatstid, da Theatrets Baggrund aabnedes ud til Rheden, hvor i det pragtfulde Maaneskin en smykket Chaluppe førte os ud til Dampskibet, der skulde lette ved Morgengry.

Vor sidste Skueplads var Laurvigen, hvis deilige Landskab forener den danske med den norske Characteer, i en frodig Bøgeskov midt imellem Bjerge og Vandfald. Her havde jeg paa et hængende Haar nær sluttet min Carriere for dette Liv, da jeg en Time efter Ankomsten badede mig imellem Skjærene og, ved at springe ud, tørnede med Hovedet

mod en Klippe under Vandet. Jeg kom efter megen Anstrengelse blødende op paa Vandfladen, men dersom Stenen, hvorpaa jeg stødte mig, havde været skarp istedetfor rund, vilde jeg neppe meer have seet den blaa Himmelhvælving. En duelig Læges uegennyttige Omsorg og Familien Treschows kjærlige Pleie skyldtes, at jeg allerede to Dage efter denne alvorlige Begivenhed kunde bivaane vor eneste Forestilling, der gaves med stort Bifald paa Byens saakaldte Herregaard, en Bygning, der indbefatter baade Raadhuset, Latinskolen, Præsteboligen og — Theatret! Her gik Alt gemytlig til, og da der ved Buffeten ikke fandtes andre Forfriskninger i Sommerens Hede end Arakspunsch og Madeira, gik jeg ned til Provsten og bad om lidt Hindbærsaft, som han med den største Venlighed udleverede os af Provstindens Forraad.

Paa hele denne Tour, der for mig var noget ganske nyt og eventyrligt, bleve de smaa Gjenvordigheder rigelig erstattede ved den overordenlige Gjæstfrihed, hvormed man overalt kom os imøde, og ved de interessante Observationer, jeg fik Leilighed til at anstille; især frapperedes jeg over den sjeldne Urbanitet, der hersker i disse mindre Samfund og yttrer sig i en gjensidig Opmærksomhed, der kunde tjene til Mønster for de berømteste Hovedstæder. Dertil havde jeg megen Glæde af mit Reiseselskab og maatte blandt Andet beundre Hagens vis comica, navnlig som dramatisk Improvisator — en Evne, som jeg i den Grad endnu aldrig har truffet hos nogen anden scenisk Kunstner.

Mine vakkre Elever høstede overalt baade Indtægt, Bifald og Blomster, men Høidepunctet af Paaskjønnelse var og blev Springedandsen; den fremkaldte en sand Fanatisme, og jeg blev mere og mere bestyrket i mit Forsæt at componere en heel norsk Ballet. Saasnart jeg derfor kom til Ro paa mit kjære Fredensborg, samlede jeg mit righoldige Materiale og gav min lille Idyl den Form, hvori den fremkom i Løbet af den paafølgende Vinter. Jeg kaldte den

„Brudefærden i Hardanger" efter Tidemands fortræffelige Billede, som var det Middelpunct, om hvilket jeg havde grupperet Ballettens Handling. Denne var deelt imellem to høist forskjellige Elskerpar og culminerede i første Acts Slutning. Herved er vistnok gjort et væsenligt Brud paa de sceniske Regler, men jeg turde ikke forstyrre det egenlige Bryllup ved en yderligere Spænding eller Conflict, og jeg gjorde den Erfaring, at den glade og festlige Stemning, der gaaer igjennem hele anden Act, blev, tiltrods for Anlægets Feil, den væsenlige Aarsag til Ballettens overordenlige og varige Lykke.

For min hele Kunstretning har dette Arbeide havt en ganske særegen Betydning derved, at det har givet mig Anledning til end yderligere at løsrive mig fra den conventionelle Pantomime og anvende en simplere og naturligere Gesticulation. Det har saaledes nærmet mig til det Maal, som jeg saa ofte har maattet opgive af Hensyn til Ballettens eiendommelige Former og indskrænkede Udtryksmidler — nemlig til den dramatiske Sandhed. De Rollehavende vidste paa en beundringsværdig Maade at gaae ind paa mine Anskuelser og opnaaede derved hidtil ukjendte Resultater. Det var min Hensigt at bringe noget Smukt hjem med mig fra Norges Fjelde; jeg vilde prøve, om den gamle Kjærlighed endnu bestod, og see, om de fordums Brødrefolk ikke vare blevne ganske fremmede for hinanden; og jeg troer, at Forsøget lykkedes mig.

Et Folkesagn.

Ballet i 3 Acter.

Musiken componeret af Gade og Hartmann.

Decorationerne af Dhrr. Christensen og Lund. Costumet tegnet af Hr. Edw. Lehmann. Maskineriet af Hr. Wedén.

Personerne:

Hilda, en Biergpige	Jfr. Juliette Price.
Muri, en Troldkone	Md. Møller.
Diderik, } hendes Sønner	Hr. Hoppensach.
Viderik, }	— Stramboe.
Ellepiger, Høifolk, Dværge og Trolde.	
Frøken Birthe, Arving til Høigaarden	Jfr. P. Fredstrup.
Junker Ove, hendes Fætter og Forlovede	Hr. Funck.
Fru Kirstine, deres Tante	Jfr. Larcher.
Hr. Mogens	Hr. Gade.
Cathrine, gammel Huusholderske, forhen Amme	Jfr. J. Fredstrup.
Morten, Kjøgemester	Hr. Füssel jun.
Else, Fadebuursterne	Md. Stillmann.
Dorthe, Kammerpige	Jfr. Garlieb.
Herrer og Fruer, Bønder og Tjenestefolk.	

Solodands:

Dhrr. Hoppe, Lund og Fredstrup, Md. Kellermann, Jfrne Rostock, S. Price, Borup og Bills.

Handlingen foregaaer i Jylland i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede.

Første Act.

Første Scene.

Skovpartie ved Foden af en kratbevoxen Høi.

Gaardens Folk have travlt med at dække et Bord under en gammel Eeg; Jagthorn høres i Nærheden; det er den lunefulde Frøken Birthe, der har befalet Taflet serveret paa dette Sted. Den gamle Huusholderske finder ikke Behag i disse Indfald og fortæller Sagn om Høi-

folk og Trolde, Pigerne blive ængstlige tilmode, men Frøkenens Komme sætter dem snart igjen i Bevægelse; deres Forvirring og flere tilflødende Uheld opflamme hendes Arrighed, som ved Gjæsternes Nærmelse forvandles til den meest forekommende Venlighed.

Anden Scene.

Selskabet, der bestaaer af Frøkenens Tante og den unge Junker Ove, flere Herrer og Fruer samt den stive, men ridderlige Hr. Mogens, tager Plads ved det rigtdækkede Bord; Jægerne blæse en livlig Taffelmusik, og Bønderne opføre deres landlige Dandse til Underholdning for Herskaberne.

Frøkenen foreslaaer flere Dandse og Lege og udvikler heri sit bizarre Lune. Hr. Mogens griber enhver Leilighed til at vise hende Galanteri, i Modsætning til hendes Fætter, der er kold og adspredt. Birthe kan ikke skjule sin Harme over hendes Forlovedes Adfærd, og da Mørket falder paa, giver hun Hr. Mogens sin Arm og indbyder sine Gjæster til at følge med op paa Gaarden.

Tredie Scene.

Junkeren bliver alene tilbage i Skoven, tiltrods for Cathrines Advarsler, og sætter sig grublende i Nærheden af Høien.

En underjordisk Musik høres, og Høien løfter sig paa fire flammende Søiler: Høifolket smedder og dandser til Hammerslagene, i Midten sidder Troldkonen, og ved hendes Side staaer en yndig Pige, i glimrende Klædebon, med et stort Guldbæger i Haanden. Hun nærmer sig Ove med svævende Trin og rækker ham det fyldte Bæger; han modtager det, med Blikket ufravendt fæstet paa den luftige Skikkelse, men helder dets Indhold paa Jorden, og blaalige Flammer sprudle frem af Græsset. Bjergpigen forlanger Bægeret tilbage, hun truer og lokker, men Ove vil beholde det, og der opstaaer nu en Strid, under hvilken Troldkonen tilsidst bliver utaalmodig og drager Pigen ind til sig, idet hun med et Vink lukker Høien og kalder Ellepigerne frem af Mosens Dyb. I flagrende Klædebon, med Siv og Vandlilier i de udslagne Haar, omringe de Ove og rive ham med sig i hvirvlende Dandse; han vil undflye, men forgjæves; de indvikle ham i deres Taageslør, og han synker endelig udmattet ved Foden af Høien, med Bægeret fast knuget til sit

Anden Act.

Troldkonens underjordiske Hal. I Midten en stor Skorsteen og Smede-Esse paa begge Sider.

Første Scene.

Diderik og Viderik sidde hver ved sin Esse og smedde gyldne Smykker til Hilda, der spinder paa sin Haandteen; Muri staaer i Skorstenen og bager Pandekager. Brødrene, der begge ere forelskede i Bjergpigen, dølge ikke deres Skinsyge, men fare hvert Øieblik i Haaret paa hinanden, og Moderen har al sin Nød med at styre dem. Omegnens fornemste Trolde ere budne til Gilde, og det prægtigste Huusgeraad skal frem; men Guldbægeret, som Junkeren beholdt, gjør Muri eftertænksom — Diderik er, som Stamherre, udseet til at være Hildas Gemal — og Muri anseer det for tjenligst, at holde Jaord saa snart, som muligt. Viderik bliver fortvivlet og gjør formelig Oprør, men gamle Muri forstaaer Uret, tager sit store Riis, griber sin vanartige Søn i det purrede Haar og trækker ham ud med sig, for at give ham en alvorlig Tugtelse.

Anden Scene.

Diderik's Frieri — der væsenlig bestaaer i, at han behænger den Tilbedte med alle de Smykker, som han og Broderen have smeddet til hende — løber uheldig af. Hilda lader ham forstaae, at hun ganske godt kan lide ham, men paa ingen Maade vil have ham til Mand. Hans Overgange fra Smigreri til Forbittrelse bidrage kun til endydermere at fremhæve hans Grimhed; hun dandser gjækkende omkring ham, og han løber truende bort, for at klage til sin Moder.

Tredie Scene.

Hilda seer medlidende efter sin fortørnede Frier, men beslutter, at hun aldrig vil blive hans Brud; derimod tænker hun gjerne paa den smukke Junker og erindrer med Længsel Mødet ved Høien. Hun føler sig træt og sætter sig til Hvile paa Løibænken, hvor hun snart slumrer ind.

Af Drømmenes Taage udfolder der sig en Række svævende Billeder til en Buggesangs gyngende Melodie:

En Amme sidder og vugger et spædt Barn; ved hendes Side staaer et Bord med en Lampe og et Guldbæger. En Engle-Gruppe, knælende for Korsets Tegn, drager hen over Vuggen og den sovende Amme.

Smaatrolde stige op af Gulvet; i deres Arme holde de et Svøbelsebarn, som de kysse og kjærtegne; de nærme sig Buggen med Varsomhed og bytte Børnene; en af Puslingerne bemærker Guldbægeret, lister sig hen, drikker det ud og putter det i Lommen; Troldene synke i Jorden med deres Bytte.

Hilda vaagner — Alt er forsvundet. Hun søger forgjæves at samle sin Drøm; kun eet Punct staaer tydeligt for hende, og da hun finder to Pinde ved Arnestedet, danner hun deraf et Kors og knæler for det, ligesom Engelen i Skyen.

Fjerde Scene.

Muri kommer, studser ved at see Hildas Andagt og truer hende til at kaste Pindene bort. Diderik møder i Kistekæder, Viderik dertimod med forgrædt Ansigt og pønsende paa Hævn.

Gjæsterne samles til et stateligt Maaltid, de Forlovede præsenteres, og deres Skaal udbringes.

Hilda skal dandse, for at glæde de Fremmede, og Viderik befales til at spille paa Hakkebræt. Troldene ere henrykte, Øllet virker beruſende, og Festen bliver larmende; men Hilda aftaler med Viderik, at de ville undflye, naar Troldbandsen er i sit vildeste Sving.

De udføre deres Plan og forsvinde gjennem Smede-Essen.

Tredie Act.

Udkanten af en Skov. Til Venstre en Kilde med St. Hans's Billede. I Baggrunden Eng og Mark, længere borte Herregaarden og i det Fjerne Heden.

Første Scene.

Høstfolk slaae og rive Græs paa Engen; Fattige og Svagelige knæle ved Kilden og nyde dens helbredende Vand. Hilda, i landlig Dragt, og Viderik, udstyret som Kjedelflikker, komme frem af Krattet og betragte denne stille Scene, men med forskjellige Følelser; Dværgen morer sig over de Gamles Overtro, men Hilda, der mindes sin Drøm og gjenkjender Korset i den lille Johannes's Hænder, irettesætter sin spottende Ledsager og viser Venlighed imod de Fattige.

Høstfolkene, der have endt deres Arbeide, sætte sig under Træerne, for at spise den Frokost, som Else bringer dem; de blive den fremmede Pige vaer og flokke sig nysgjerrige omkring hende, men finde hende ikke

synderlig arbeidsbygtig. Biderik opmuntrer dem til Dands og ledsager deres Svingom med sit Hakkebræt. Hilda deeltager i deres Rundbdands, men udvikler en saa eventyrlig Lethed, at Bønderne studse og glemme reent at hoppe med.

Anden Scene.

Hr. Mogens blander sig med naadig Nedladenhed imellem de lystige Grupper og bliver, som sædvanlig, et Offer for Pigernes Gjækkeri. Men Glæden forstummer, da Junker Ove nærmer sig: hans hele Væsen bærer Præget af stille Vanvid, overalt troer han at see Ellepigernes Dands og høre Dværgenes Hammerslag. Bønderne gaae medlidende afveien for ham; kun Hilda bliver tilbage og træder hen til ham, for at spørge om det Bæger, han bestandig holder i sin Haand. Junkeren studser ved Synet af den unge Pige, men det er ham ikke muligt at samle de Erindringer, der opstaae ved hendes lustige Fremtræden. Hilda, som gribes af en ubevidst Inspiration, fylder Guldbægeret med Kildens underfulde Vand og bringer det til Ove, der fører det til sine Læber, medens Hilda knæler for det Kors, som den lille St. Johannes holder i sine Arme. En Bæven gjennemfarer Ove, hans Øie bliver lyst, hans Hoved frit, han seer med Bevidsthed og Glæde rundt om sig, gjenkjender Hilda og kalder hende sin Frelsens Engel. Biderik, der har fulgt alle deres Bevægelser, træder forbittret imellem dem, truer ad Junkeren og vil drage Hilda afsted med sig. Forgjæves søge de Elskende at formilde ham ved Bønner og Gaver; men da Hilda spørger ham, om han da vil, at hun skal vende tilbage til Høifolkene og ægte hans Broder, gyser det i ham, og hellere end at see denne forhabte Forening, giver han Pigen til den jublende Ove.

Tredie Scene.

Hr. Mogens — der har fattet Mistanke til Kjedelflikkeren og den sælsomme Pige, og tillige nødig seer, at den vanvittige Junker nærmer sig Frøken Birthes Herresæde — samler Bønderne, for at befrie Egnen for disse uvelkomne Gjæster. Ove vil gjøre dem Forestillinger, men nu, da han er aandsfrisk, ansee de ham for aldeles besat; han bliver vred og vil forsvare Pigen, men overvældes og føres bunden afsted. Hilda, let som en Hind, undviger sine Forfølgere, og Biderik kaster ved et behændigt Kif den hele Armee overende.

Fjerde Scene.

Frøken Birthes Kammer paa Herregaarden.

Dorthe Kammerpige lægger Frøkenes Tøi tilrette og benytter hendes Fraværelse til at prøve det paa sig selv. Medens hun staaer og

knixer for Speilet, kommer Fadebuursternen ind med Frøkenens Drikke, hun faaer ligeledes Lyst til at pynte sig, de andre Piger efterligne Exemplet, og snart er hele Toilettet fordeelt. Men Glæden varer kun kort ... det ringer ... Birthe kommer i Morgendragt og lægger alle sine Luner for Dagen ved den mere end vanskelige Paaklædning; flere Smaatilfælde bringe hende i Raseri; hun slaaer sine Folk, støder den gamle Cathrine fra sig og viser sin Tante Døren. Pigerne, som nu ere drevne til det Yderste, gjøre Oprør; Frøkenen raaber om Hjælp, men overvældes af sin Heftighed og falder om i Krampe.

I dette Øieblik kommer Hilda, med Guldbægeret i Haanden, flygtende ind i Værelset. Alle see forundrede paa den fremmede Pige, men hun synes, at dette Sted gjenkalder hende Drømmen og den yndige Buggesang; hun seer den gamle Amme, fører hende langsomt hen til Lænestolen og lægger sig i hendes Skjød. Bægeret gjenkjendes som det, der forsvandt i Frøkenens tidligste Barndom, Fru Kirstine opdager et Mærke paa Hildas Skulder, og Alle erklære med Glæde, at hun maa være deres virkelige Herskab. Birthe vaagner af sin Besvimelse og forbittres paany ved at see den Hyldest, der vises den fremmede Pige, hun befaler, at de skulle jage Hilda bort, men langtfra at adlyde, true de ad hende, og ville mane hende bort, som en Trold. Birthe ringer og stamper forgjæves, og da hendes Vrede kun besvares med Ringeagt og Afsky, kaster hun en Kaabe om sig og iler snysende ud i Skoven, for at hente Karlene hjem.

Tanten, Huusholdersken og alle Pigerne omringe Hilda med kjærlig Omhu og føre hende ind, for at klæde hende paa til Festen.

Femte Scene.

Skoven ved Kilden.

En gammel Kone kommer med en Hjulbør, hvorpaa der ligger en- deel Kjeppe og Qviste; hun seer sig om til alle Sider og støder i en Luur til Samlingstegn. Diderik og alle Dværgene krybe frem af Buskene. Konen kaster sin Hættekappe, det er Muri, der bebuder Høifolkene, at nu, da deres Ynglinq er vendt tilbage til de christne Mennesker, er der ingen Glæde mere for dem her i Danmark; hun uddeler Vandringsstave og byder dem at berede sig til fjerne Reiser. Diderik er utrøstelig, og Moderen maa atter anvende sin Myndighed, for at dæmpe hans Smertes-Udbrud. Der høres Larm, og Høifolkene synke i Jorden.

Sjette Scene.

Hr. Mogens, der har bevæbnet alle Gaardens Karle, deler dem i forskjellige Hobe og sender dem til Høire og Venstre, for at indhente de

Flygtende; han sætter sig udmattet under et stort Træ og anstiller Betragtninger over sin Kjærlighed til den rige Frøken, som han nok haaber at vinde ved sine personlige Fortrin. Viberik, der har samlet en Haandsfuld Frø, kommer langsomt gaaende. Mogens er ikke seen til at blæse sine Folk sammen; de styrte til fra alle Kanter, men Viberik, der er klattret op i Træet, kaster Frøet ud over dem, og de staae i samme Stund som Støtter. Den skjelmske Dværg tager nu sit Hakkebræt frem og morer sig ved at see sine forstenede Modstandere nikke og vrikke med Hovederne, uden at kunne røre Haand eller Fod.

Frøken Birthe iler til, for at forlange Hjælp mod sine oprørske Tyende; men hvad ligner hendes Forundring og Forbittrelse, da saavel Mogens, som hans Bevæbnede, istedetfor at forsvare hendes Rettigheder, see paa hende med ynkelige Miner, nikke og ryste paa Hovedet; hun opdager Viberik, der med ondskabsfuld Glæde betragter den Scene, hans Troldkunster have frembragt; han nærmer sig med Frihed og Fortrolighed til Birthe, slaaer hende gemytlig paa Skulderen og kalder hende Søster, idet han rækker hende Haand og Mund. Hun støder ham fra sig og vil imponere ham med Fornemhed; men Viberik viser hendes purrede Haar og al den øvrige Lighed, hun har med ham, og hendes opblussende Arrighed, de knyttede Hænder og de stampende Fødder bekræfte tydelig, at Birthe er en Trold.

Familien stiger op af Jorden. — De Bevæbnede faae atter Brugen af deres Lemmer, men kun for at frelse sig ved Flugt. Mogens omringes af Smaatroldene, der dandse omkring ham og prikke ham i Siderne. Muri træder hen til Birthe og aabner hende sin moderlige Favn. Diderik og Viberik hilse venlig paa Søsteren og bede hende at følge med dem paa Reisen, men Birthe vil hellere døe, end vende tilbage til sin Slægt, og tvinge hende kunne de ikke. Muri ønsker derfor at see hende forsørget og henvender sig til Hr. Mogens, som hun veed har friet til hendes Datter, men Forholdene have forandret sig: Høigaarden følger ikke mere i Medgivt. Muri er imidlertid ikke forlegen, hun giver et Vink, og Dværgene komme slæbende med Kister og Pengesække, som de læsse paa Hjulbøren og trække hen for den forbausede Frier, der overbeviser sig om, at denne Rigdom ikke er et Blendværk. Muri, hendes Sønner og hele Huusstand vandre nu vemodige ud af Landet, og Mogens, der lader Medgiften kjøre foran sig, byder Frøkenen sin Arm og tager „Trold for Guld".

Sidste Scene.

Tusmørket spreder sig, Sommeren straaler i sin fulde Glands. Sanct-Hans-Festens Optog nærmer sig med sin landlige Pragt af Faner,

Blomsterkrandse og Urteqviste; Middelalderens Bacchus sidder paa sin Øltønde, der bæres omkring i Triumph; Jongleurer og dandsende Zigeunere følge med Godsets Folk, og to Skaffere med Stav og Sølvkruus føre Toget an.

Hilda, rigt klædt og omgiven af fornemme Frænder, kommer og modtager Alles Hyldest. Ove knæler ridderlig for hende; hun rækker ham paany det gyldne Bæger og skjænker ham Haand og Hjerte.

Der reises et Høisæde for det unge Herskab, Musiken toner, Dandsen forhøier Glæden, og under det smykkede Maitræ feires Sommer i By!

Et Folkesagn.

I vore practiske og lidet poetiske Tider, som synes at ville fremskynde en Periode af literair og kunstnerisk Misvæxt over de Lande, der fordum vare Phantasiens frugtbareste Jordbund, bør man prise sig lykkelig ved at eie Samlinger som Nyrups og Berggreens Nationalmelodier og Thieles Folkesagn. De danne et uskatteerligt Forraad af Stof til Lyrik og harmonisk Fylde, der navnlig maa komme de nordiske Digtere og Componister tilgode. Disse Folkesagn, som for Størstedelen vistnok ere Levninger af gammel Overtro og Forvanskninger af historiske Facta, indeholde ligefuldt en uudtømmelig Kilde til romantisk Bearbeidelse, der ved Hjælp af Nutidens Reflexion skjænker dem en allegorisk Betydning, og til Gjengjæld kaster et poetisk Skjær over det hypercritiske Hverdagsliv, hvori vi altfor meget fordybe os, til liden Baade for den Begeistring, der maaskee kun er en Frugt af vore Illusioner, men som alligevel skjænker os vore gladeste og høitideligste Øieblikke.

Uden Begeistring eller Illusioner kan Digteren ikke virke, han søger og finder i dem sin aandelige Næring; men de volde ham ogsaa smertelige Skuffelser, der ere for ham ligesom reagerende Styrtebade: de ægge hans Energie

til en Tid, men ende dog tilsidst med at kue hans Mod, svække hans Drift og bryde hans Kraft.

En saadan Skuffelse var unægtelig for mig den forvandlede Skikkelse, hvormed vor store Digter og første Æsthetiker J. L. Heiberg optraadte som Theaterdirecteur og — virkelig Etatsraad. Efter den Anerkjendelse, min Musa tidligere havde nydt af denne literaire Notabilitet, efter de Anskuelser, han havde udtalt om Scenens Kunst i Almindelighed, og — jeg tør vel nævne det — i Betragtning af vort gjensidige venskabelige Forhold, turde jeg vel have ventet at blive anseet for den, der indenfor min Virkekreds kunde være hans Tillid værdig; men langtfra at den nyansatte, høie Embedsmand skulde have betragtet mig med de samme Følelser, som fordum, blev det mere end tydeligt, at den kunstneriske Anseelse, jeg ved mange Aars heldig bestaaede Prøver havde erhvervet mig, var ham en Torn i Øiet, og at denne Magt maatte knækkes, uanseet om den, velanvendt, kunde være bleven hans bedste Støtte.

Hvorledes Heiberg stillede sig til vore classiske Forfattere, til Tragedien og dens ypperste Repræsentanter, til den nyere udenlandske Dramatik, til den lyriske Scene og overhovedet til det høiere musicalske Element, vil jeg henstille til en anden Domstol; men for Ballettens Vedkommende vil jeg kun fremhæve den Kjendsgjerning, at han indgik paa finansielle Betingelser, der berøvede Fleertallet af det yngre Personale Udsigten til den tarveligste Fremtid. Det var umiskjendeligt, at Heiberg deelte den temmelig udbredte Fordom, at Ballettens Fremgang var til Skade for det reciterende Skuespil, som han troede at burde beskytte ved ligeledes at trykke den langt farligere Opera. Balletten kunde alligevel ikke pludselig afskaffes, da dens Credit i Publicum endnu var en væsenlig Indtægtskilde; men den var dømt til gradeviis at hensygne. Mine Arbeider bleve til den Ende kun sjelden anmeldte paa det ugenlige Repertoire,

men desto hyppigere anvendte som Rødstykker; Smaadandse benyttedes til Overflod, ja næsten til Forargelse, f. Ex. Polka militaire efter Joseph og hans Brødre; mine nye Balletter kom aldrig frem førend ved Saisonens Slutning, og da som oftest i Selskab med udspilte og værdiløse Eenactsstykker; og endelig bleve, til Løn for Personalets ufortrødne Anstrængelser, under Heibergs syvaarige Regimente, dets Kaar fuldstændig uforbedrede.

Disse radicale Forholdsregler gjorde dog ikke strax deres Virkning, thi der var en god Aand tilstede i Balletten og ungdommelige Kræfter, der gjorde det muligt for mig, hvert Aar at levere nye Compositioner, som tiltalte og tiltrods for alle hæmmende Omstændigheder betalte sig.

Paa samme Tid blev min personlige Stilling gjort mig saa ubehagelig, som muligt. Jeg blev strax fjernet fra den lyriske Scene, hvortil jeg særskilt var bleven kaldet i Egenskab af Scene-Instructeur, og endskjøndt jeg ikke havde noget selvstændigt Referat, men tvertimod maatte taale en ganske ung Contorist som Controlhavende over min Virksomhed, blev jeg dog, som indbefattet under Embedsmændenes Categorie, udelukket fra alle de Prærogativer, der tilkomme de saakaldte sceniske Kunstnere (hvortil jeg efter Heibergs Definition ikke kunde regnes). Man tingede paa en uanstændig Maade med de Componister, der havde illustreret mine Balletter og nægtede Hartmann og Gade den høieste Betaling (320 Rdlr.!) for et saa genialt Toneværk, som Musiken til Et Folkesagn, blot fordi det var nogle faa Minuter kortere, end det gamle Reglement foreskrev. En ældgammel Vedtægt, at uddele Balletprogrammer til Hoffet og det medvirkende Personale, blev anseet for Misbrug og hævet; man lod mig fortsætte denne Opmærksomhedsyttring paa egen Bekostning. Det blev mig formeent at kalde Theatermaleren, Costumieren og Maskinmesteren til mine Indstuderingsprøver, for at sætte dem ind i Situationerne — Heiberg maatte, ifølge sine Grundsætninger,

betragte dem som Uvedkommende. De taabeligste Reclamationer fra de Underordnedes Side skjænkedes Gehør; mine Anbefalinger henlagdes uændsede, og de latterligste Udnævnelser fandt Sted efter eget Skjøn. Naar jeg havde Noget at foredrage for min Chef — hvilket rigtignok sjelden indtraf — kunde jeg staae halve Timer og vente udenfor paa Gangen, medens den yngste Figurant havde Audiens, og endelig — for at sætte Kronen paa en Drillevornhed, der grændsede til det Barnagtige — da jeg ved en særegen Leilighed tre Uger iforveien anmeldte en Nærbeslægtets Ankomst til Hovedstaden, med det Ønske at see to af mine nyeste Arbeider opførte, blev Repertoiret saaledes indrettet, at der i fjorten Dage, tiltrods for mine gjentagne, indstændige Anmodninger, ikke kom en eneste Ballet paa Scenen! Disse Knappenaalsstik burde jeg maaskee have glemt, eller idetmindste udeladt af „Mit Theaterliv“, men ligesom de til en vis Grad have vækket min Modstandskraft, saaledes have de i Længden indvirket paa Betragtningen af min Stilling og bragt mig til at imødesee min Retraite som en Lykke.

For mit personlige Vedkommende var jeg en oprigtig Beundrer af Heiberg som Digter og overhovedet som Skribent; jeg følte mig uimodstaaelig tiltrukken af hans aandrige Omgang, dengang han endnu ikke havde ombyttet de skjønne Aanders 1ste Classe med Rangforordningens 3die; men jeg ansaae ham for mindre skikket til Directeur, forbi han selv var Kunstner (Forfatter) og som saadan eensidig; for det Andet, fordi han altid havde pleiet sin Beqvemmelighed, og endelig, fordi han var gift med en Primadonna. Ikkedestomindre haabede jeg, ved ufortrøden at gaae ham tilhaande, at vinde hans Velvillie for mig og min Kunst; men min Iver blev desværre udlagt som urolig Anmasselse og betragtet med Mistro; Heiberg tog feil af mig, og jeg blev skuffet i mine Forhaabninger.

En anden, mindre indgribende, men dog ganske bitter Skuffelse havde jeg, efter den Begeistring for Norge, der

gjennemgløbede mig under Fremstillingen af Brudefærden i Hardanger, ved at bemærke den Ligegyldighed, hvormed denne min poetiske Udgydelse var bleven optagen af Normændene, der Aaret iforveien havde jublet over „Springedandsen". Vistnok bragte jeg ikke min nye Ballet med mig, da jeg i Foraaret 1853 atter gjæstede Christiania, for at fuldende det Dandsecursus, der allerede havde forskaffet mig saa stor Tilfredsstillelse, men jeg ventede dog, at den overordenlige Deeltagelse, hvormed denne vellykkede Skildring af det norske Folkeliv var bleven hilset af det danske Publicum, skulde have givet et Slags Gjenlyd — om ikke blandt Norges Fjelde — saa dog i de stambeslægtede Hjerter. Ak, det var, som om min Ballet aldrig havde existeret! Kun yderst faa af mine Venner lode et Ord falde om dens Tilværelse, og slet ingen yttrede den fjerneste Længsel efter at see den!

Man siger, at Folkets Taushed skal kunne tjene Souverainerne til Lærdom; men hos os stakkels Kunstnere vækker denne Stilhed kun Tvivl og Mismod. Jeg tilstaaer, at denne kolde Tilbageholdenhed opfyldte mig med Sorg; jeg havde glædet mig til at gjelde for Maler og Digter, og man saae kun i mig den dygtige Dandselærer. Jeg kom til at tænke paa Consul Fleischer i Neapel, for hvem jeg præsenterede mig i den fulde Overbeviisning, at mit Navn maatte være ham bekjendt; men han havde aldrig i sit Liv hørt det nævne, og da jeg paa hans Forespørgsel om, hvad jeg egenlig tog mig for, med en vis Forlegenhed svarede: „Jeg componerer Balletter!" — betragtede han mig smilende med et: „Ah, det er jo ret net!" Et saadant koldt Bad kan stundom være ganske tjenligt til at fordrive Hovmodsdjævelen af en Kunstners Sind, men dennegang var det ikke min Forfængelighed, der følte sig ubehagelig berørt. Jeg havde bragt saamegen Kjærlighed med mig og høstede kun yderligere Bekræftelse paa den Lære, som Zigeunerhøvdingen i „Preciosa" saa træffende foredrager:

Har man været vel et Sted,
Bør man der ei komme mere.

Som Beundrer af en ophøiet Natur og Ven af et frit og kraftigt Folkefærd, haaber jeg dog endnu engang inden min Død at gjensee det Land, hvor jeg har modtaget saamange herlige Indtryk.

Ligesom jeg satte Foden paa Dampskibet, for at vende hjemad, erfoer jeg, at Cholera morbus var udbrudt i Kjøbenhavn, og allerede i den svenske Skjærgaard bleve vi underkastede den strengeste Quarantainebehandling. Jeg havde endnu aldrig seet denne frygtede Gjæst under Øinene og troede, at den, ligesom alt Andet i vort kjære Danmark, skulde optræde i en mildere Form. Men strax, da jeg steg iland paa Toldboden, kunde man mærke, at noget høist usædvanligt var igjære; overalt hørte man om Sygdommens Fremskridt og om de mangelfulde Foranstaltninger fra det Offenliges Side. Dagens staaende Thema var Listen paa de Angrebne og Bortrevne, og flere af vore Venner maatte bukke under for den skrækkelige Farsot. Mange Indvaanere flygtede bort, men i det Hele udviste Kjøbenhavnerne den samme ædle Holdning, som i Almindelighed i Trængslernes Dage; Lægernes Iver og Opoffrelse var over al Roes, Præsterne, paa en enkelt Undtagelse nær, røgtede med Livsfare deres alvorsfulde Kald, og ligefra Arveprindsens, der forbleve i Hovedstaden, for ved deres Mod og Hjælpsomhed at opretholde Stemningen, og ned til den simpleste Arbeidsmand, der ikke frygtede for at sætte sig hos de Syge og kjøre med dem ud til Hospitalerne, var Befolkningens Conduite exemplarisk.

Min Familie laa tilfældigviis den Sommer ikke paa Landet. Døden krævede daglig sine Offere i hundredeviis, men da Antallet netop var steget til det Høieste, modtog jeg en indtrængende Skrivelse fra min Moder, der havde skaffet Værelser til os paa Fredensborg, og jeg maatte erkjende, at den samme rene Luft, der i Aaret 1711 havde holdt sig fri for Pestens Indflydelse, ogsaa dennegang bestod sin

Prøve. Blandt alle de Forsigtighedsregler, som Lægerne foreskreve, var Intet saa probat mod Cholerasmitten, som Uforsagthed og Sindets muligste Adspredelse. Man maatte altsaa søge ved en eller anden interessant Beskjæftigelse at holde Humeuret vedlige, og mine Tanker droges uvilkaarlig hen til Arnos Bredder, hvor jeg, i den deilige Have Boboli ved Florents, havde siddet under de samme Cypresser, i hvis Skygger de ti aandrige Venner og Veninder samledes under Pesten i det fjortende Aarhundrede, for ved lystige Noveller, digtede og reciterede efter Tour, at forjage alle Bekymringer og glemme den Fare og Elendighed, der omgav dem. Jeg besluttede med Iver at kaste mig ind i Balletcompositionen og anlagde i hine skjæbnesvangre Dage Et Folkesagn og Abdallah; men det var først under Fredensborgs sekelgamle Lindetræer, at jeg ordnede mine Ideer til et Hele, og der, i det behageligste Samqvem med min geniale Ven Høedt, blev Billedet af den florentinske Gruppe mig dobbelt levende, thi han digtede ved denne Leilighed sine smukkeste Stropher, og hvergang vi mødtes i det Grønne, meddeelte vi hinanden nye Brudstykker af vore Aandsproducter.

Epidemien havde udraset, Sommeren henrandt for os i landlig Fred, og Theatersaisonen begyndte først nogle Uger senere end sædvanlig. Jeg correspondere de under dette Mellemrum flittig med min Chef, der var usædvanlig mildt stemt og optog mit Balletprogram med opmuntrende Bifald.

De gamle Sagn om Høifolket, Ellepigerne og de bjergtagne Børn, kom mig i dette Sujet væsenlig tilgode; et Moment i Thieles Samling — hvor man hører de Underjordiske holde Gjæstebud og drikke hverandre til med „Skaal, Diderik! Tak, Biderik!“ — gav mig et heelt Phantasiebillede af Livet i Høiene, og derfra udspandt sig ganske naturlig en lille Handling med adskillige originale Figurer, som Troldfrøkenen, Bjergpigen, Dværgbrødrene og deres Moder, den gamle og den unge Junker m. fl., og endelig

fremstode de meest afvexlende Situationer, saavel af Sagnkredsen, som af det middelalderlige Herregaardsliv.

Naar jeg nu, efter saamange Aars Forløb, i Tankerne gjennemgaaer saavel Anlæget som Udførelsen af denne Composition, med dens humoristiske og alvorlige Scener, hvori baade gratieuse og phantastiske Dandse ere indflettede, maa jeg, navnlig med Hensyn til dens danske Characteer, erkjende den for mit fuldstændigste og bedste choreographiske Arbeide. Jeg havde al Anledning til at glæde mig saavel over Udførelsen fra alle Sider, som over Publicums Deeltagelse, der mindede mig om Waldemars og Napolis gyldne Dage.

Der staaer endnu tilbage at nævne den fortræffelige Understøttelse, jeg havde af de to berømte Componister, Hartmann og Gade, der ikke havde forsmaaet at skjænke min Musa deres Toners rige Fylde. Men Terpsichore lod dem heller ikke ubelønnede; thi endskjøndt Balletten fornemmelig sysselsætter Øiet, tager Øret dog snart sin Ret igjen. Saaledes var Hartmanns Anden Act, hvor det Eventyrlige fremtræder stærkest, af en saa eiendommelig Virkning, at den kunde høres som en selvstændig Symphonie. Første og Tredie Act af Gade forenede derimod Operettens spillende Humor med Dandserhythmernes Naivetet, og saavel i den idylliske, som i den romantiske Deel, syntes Componisten at overbyde sig selv. Ellepigernes Ringdands og den yndige Midsommersang i Ballettens Finale findes jo endnu paa ethvert Piano og ville bevare deres Friskhed, længe efter at mit flygtige Værk er forsvundet fra Scenen, ja maaskee af den yngre Generations Erindring. Maatte da disse Linier vidne om, at det var mig, som gav Anledning til hine skjønne Toners Fremkomst, og at Ingen høiere, end jeg, har paaskjønnet det poetiske Liv, de skjænkede mine Billeder.

Abdallah.

Ballet i 3 Acter.

Musiken componeret af Paulli.

Decorationerne af Dhrr. Christensen og Lund. Costumet tegnet af Hr. Edw. Lehmann. Maskineriet anordnet af Hr. Wedén.

Personerne:

Ismael, Scheik, først som en Ubekjendt	Hr. Füsſel sen.
Selime } hans Døttre	Jfr. Garlieb.
Gulnare } hans Døttre	— S. Price.
Fatime, en Borgerenke	— J. Fredstrup.
Irma, med Tilnavn „Gazellen", hendes Datter	— Juliette Price.
Abdallah, en ung Skomager	Hr. Hoppe.
Hassan, hans Kammerat	— Hoppensach.
Palmyra, en georgisk Slavinde	Md. Kellermann.
Azeli, Terne	— Stillmann.
Omar, Serailvogter	Hr. Gade.
Capidgi Bachi	— Füssel jun.
Sadi, en lille Negerslave	Carl Price.

Scheikens Sønner, Hoffolk, Svende, Almue, Vagt, Slaver og Slavinder.

Solodands:

Dhrr. Funck og Lund, Jfrne Fredstrup, Rostock, Bills og Borup.

Handlingen foregaaer i Balsora, efter Chalifernes Tid.

Første Act.

En aaben Plads i en af Balsoras Forstæder; tilvenstre Abdallahs Bolig med et Solteit udenfor Døren; tilhøire Fatimes Huus med en Steentrappe; i Baggrunden en monumental Brønd.

Første Scene.

Folkegrupper sladdre og kjøbe Appelsiner ved Brønden; Abdallah og Hassan sidde flittige ved deres Arbeide, den Første syer paa et Par ziirlige Dameskoe, den Sidste paa et Par colossale Tøfler.

Abdallah sværmer for den lille Irma, hvis lette Dands og livfulde Øine have skaffet hende Tilnavnet „Gazellen“. Hassan er ikke forelsket og søger kun at udforske, for hvem hans Ven har bestemt de rigt broderede Skoe.

To unge Piger komme, for at hente Vand ved Brønden. De faae Øie paa Irma, der i samme Øieblik træder ud paa Trappen, og kalde hende ned, for at tale med hende. Abdallah, der har ridset nogle Tegn i en Appelsin, som han kaster i Bassinet, giver Anledning til en Strid imellem Pigerne. Hassan træder til, for at stille Trætten, og læser omkring Tvistens Æble: „Til den letteste Fod“. Pigerne kaste Vrag paa dette forslidte Galanterie, men da de see de nydelige Skoe, der skulle være Prisen for en Væddekamp, fristes de til at vove den. Pladsen er tom, de kunne uden Fare fortsætte Spøgen, og der udvikler sig en Dands, hvori Irma, som Abdallah nok havde haabet, gaaer af med Seiren. De to Overvundne gaae fortrydelige bort, og Irma skynder sig ind til sin Moder, henrykt over sin Triumph.

Anden Scene.

En Flok lystige Svende kommer, for at hente Vennerne med til en glad Aften. Abdallah undslaaer sig, men Hassan er, som altid, med til en Sviir. Skomagerne udføre en overgiven Dands, udlee deres forelskede Kammerat og ile til Værtshuset.

Tredie Scene.

Irma og Abdallah mødes atter og tilstaae hinanden deres gjensidige Ømhed. Moderen kommer og overraskes ved at see sin Datter række den unge Mand Haanden; hun skynder sig med at kaste et tæt Slør over Pigens Hoved, men den Aabning, der maa levnes Øinene, er dog altid stor nok, til at Abdallah derigjennem kan læse sin Fremtids Lykke. Fatime vil aldeles ikke vide noget af dette Frieri og sætter sig med al Magt imod de Unges kjærlige Bønner.

Fjerde Scene.

En uhyggelig Larm nærmer sig mere og mere; Folkehobe stimle sammen, der er Nyt paafærde: Scheik Ismael er styrtet fra sin Magt, og Sultanen har sendt sin Capibgi Bachi, for at hente hans Hoved, en forfærdelig Straf truer Enhver, der ikke udleverer Flygtningen, levende eller død. Alle bøie sig for Herskerens Villie og følge med Vagten, der iler videre.

Femte Scene.

De Elskende og Moderen blive tilbage, ængstede ved det uhelbige Varsel. En Ubekjendt nærmer sig dem og beder om Tilflugt mod

sine Forfølgere. De Unges Hjerter ere strax bevægede, men Fatime seer kun den Ulykke, der vilde ramme dem, hvis de husede en Flygtning, og viser ham bort med Rædsel. Han kaster et Blik mod Himlen, svøber sig i sin Kappe og hengiver sig i den ubøielige Skjæbnes Villie, men Abdallah lyder sin Følelse, tilbyder den Fremmede et Hjem i sin ringe Bolig og sværger at ville forsvare ham med sit Liv; Irma slutter sig begeistret til sin Elskedes høimodige Forsæt og fører, til Trods for Moderens Forestillinger, Flygtningen til hans Skjul.

Sjette Scene.

Folkehoben kommer tilbage, Hassan og hans Kammerater ere med i Brimlen; man har opsporet, at Scheiken er etsteds her i Nærheden, der anstilles Huusundersøgelser, og Raden kommer til Abdallahs Bolig. Men her lyder Zitharklang og livlige Dandse-Melodier. Capidgi Bachi standser ved Døren, og Folkets Ængstelse opløser sig i Glæde, da man seer „Gazellen“ hoppe ud af Skomagerens Bod. Hun svæver spøgende omkring den barske Tyrk, der opgiver sin Mistanke, stryger sig om Skjæget og drager smilende bort tilligemed sine Bødler.

Abdallahs Venner lykønske ham til hans nydelige Brud, og Alle gaae hver til Sit, undtagen Irma, som tager et lille Smykke af sit Bryst og rækker sin Elskede det, til Minde om denne Begivenhed og som Pant paa hendes evige Troskab. Det bliver Nat. Irma og hendes Moder byde Farvel, og Abdallah gaaer efter Bøn og Haandvaskning tilbage til sin Gjæst.

Anden Act.

Det Indre af Abdallahs Bolig, Døre til begge Sider, Værktøi og simpelt Bohave.

Første Scene.

Abdallah bereder ved Ilden af sin Lampe et Maaltid til sin Gjæst, der nu uden Frygt kan vove sig frem af sit Skjul. Den Fremmede stiger op af Kjælderen, bleg og rystet af Feberkulde; Abdallah opvarmer, vederqvæger og pleier ham, men afviser det Guld, der bydes ham for hans Gjæstfrihed.

Den Ubekjendte, der vil drage bort endnu i denne Nat, ønsker dog at efterlade et lille Erkjendtligheds-Tegn til sin ædle Vært og beder ham derfor ikke at forsmaae en Gave af ringe Udseende — en gammel femarmet Lysestage — men som har den Egenskab, at ved hvert Lys, der tændes i den, bliver et Ønske opfyldt, kun maa man vogte sig for at

ænde dem alle fem, thi da er Trylleriet forsvundet, og Lykken forspildt. Abdallah er baade forundret og mistroisk, men den Fremmede gjentager Forklaringen flere Gange og tager endelig Afsked, velsignende det gjæstfrie Tag og end engang advarende sin unge Ven.

Anden Scene.

Abdallah er alene. Glad over den gode Handling, han har gjort, tænker han paa Irma, trykker hendes Gave til sine Læber og glemmer næsten den, han nylig har modtaget; den Fremmedes Vink forekomme ham saa dunkle, at han antager det Hele for en sindrig Spøg. Imidlertid — hans Lampe er nær ved at gaae ud, og for at erstatte den tænder han det første Lys.

Tredie Scene.

En blendende Klarhed opfylder den lave Stue, det larmer udenfor, og sorte Slaver træde ind, for at udbede sig Abdallahs Befalinger. Han søger at fatte sig af sin Forbauselse og forlanger, at de skulle bringe ham nye Klæder. Slaverne ile bort og komme øieblikkelig tilbage med en fuldstændig Dragt til en fornem Herre: Caftan, Turban, Axelskjærf, Pibe og Pibsk, Intet er glemt. Men de simple Omgivelser svare ikke til denne Pragt. Han tænder altsaa det andet Lys, og hans Hytte forvandles til Scheikens Pallads, Løibænken til en Divan, et rigtbækket Bord kommer op af Gulvet, og Lysestagen hæves iveiret paa en Broncesøile. En larmende Taffelmusik og et talrigt Tjenerskab, med Omar i Spidsen, omgiver den bedøvede Abdallah, lækkre Retter og fine Frugter sættes for ham, der fattes kun Viin og Qvinder. Han adspøger Omar, men den sorte Serailvogter farer forskrækket tilbage: Loven forbyder Nydelsen af stærke Drikke, og sin Herres Harem tør han ikke aabne. Abdallah, der nu kjender Veien til sine Ønskers Opfyldelse, tænder det tredie Lys.

Fjerde Scene.

Et Forhæng trækkes tilside, og man seer en glimrende Hal, hvor en Skare Qvinder i pragtfulde Klædebon hviler omkring paa persiske Tæpper i yppige Grupper. I dens Midte throner Palmyra, der ved Synet af Abdallah træder ned af den brede Trappe og gaaer ham dandsende imøde. Hun skjænker Viin for ham, bestrøer hans Divan med Blomster og bekrandser hans Hoved, medens de andre Slavinder omslynge ham med Kjærtegn og beruse ham med dampende Virak. Aldeles henreven følger han med Palmyra op i den fortryllende Hal, hvor der frembæres Forfriskninger.

Femte Scene.

Rygtet om Abdallahs Ophøielse har udbredt sig over hele Balsora, Hassan skynder sig hen at lykønske sin Kammerat og deeltage i hans Velleenet. Hans støiende Munterhed standser vel et Øieblik ved Synet af al den Pragt, men han beder Slaverne melde deres Herre, at hans gode Ven vil tale med ham. Slaverne lee ham ud, og Omar truer ham med sin Stok, men Hassan lader sig ikke forbløffe, han spænder Krog for den store Neger og skriber i al Gemytlighed henover ham, for at skjænke sig et Bæger Viin.

Sjette Scene.

Abdallah iler til ved Larmen og overraskes ubehagelig ved at møde den selvbudne Gjest, men endnu større bliver hans Forlegenhed, da han seer Irma træde ind med hendes Moder. Han vender sig bort og paatager sig en saa fornem Holdning, at de et Øieblik ere i Tvivl, om det virkelig er ham. Dog, paa Hassans gjentagne Forsikkring, gjenkjendes han af Fatime, der henrykt over Abdallahs Magt og Rigdom, falder ham om Halsen og fører sin Datter hen til ham; men Irma, som med Smerte har bemærket den Forandring, der er foregaaet med hans Sind, spørger ham i kjærlig Bekymring, om han har glemt sin lille „Gazelle"? Abdallah kan ikke modstaae hendes Ynde, han afkaster al den besværlige Stads, iler hende imøde og viser hende den Erindring, hun har skjænket ham, og som han i al sin Pragt dog stedse har bevaret. Glæden vender tilbage, Irma dandser omkring, og de Tre ere atter lykkelige med hverandre.

Syvende Scene.

Palmyra og Slavinderne træde forundrede til og spørge, hvem den fremmede Pige kan være. Irma hilser dem venlig og antyder ved nogle Trin, at det er hende, som iblandt Balsoras Piger har faaet Tilnavnet „Gazellen"; men hun standser, ubehagelig berørt ved at see den Fortrolighed, hvormed de skjønne Qvinder omgive Abdallah. Denne, der selv er noget forlegen, troer at gjøre Alting godt og bevise Irma en stor Ære ved at lade bringe kostbare Klæder og skjænke hende en Plads i sit Harem, men Irma tilbageviser disse Tilbud med Uvillie, kaster et sorgfuldt og bebreidende Blik paa den Forvildede og haster bort.

Ottende Scene.

Abdallah staaer som tilintetgjort, men Moderen vil ikke lade Sagen gaae saaledes hen, hun overøser sin utroe Svigersøn med Trudsler og Forbandelser og søger Bistand hos Hassan. Denne har imidlertid drukket saa godt, at han tilsidst er falden i Søvn ved Bægeret. Fatime

vækker ham, for at hævne sin Datters Ære, Hassan slaaer i Bordet og vil ile tilhjælp, men hans Skridt ere vaklende, hans Begreber dunkle, han er ikke sikker paa, om der skal mægles Forliig, eller slaaes til, og Abdallah veed tilsidst intet andet Middel til at befrie sig for disse Plageaander, end at tænde det fjerde Lys. Der høres et Brag, og de ubeleilige Gjæster forsvinde igjennem Gulvet.

Niende Scene.

Bægerne fyldes og tømmes paany, Cymbler og Trommer klinge, og den berusede Abdallah svinger sig i bachantiske Dandse med Palmyra, som dog forgjæves anmoder ham om Irmas Gave. Alle knæle i Støvet for ham, og den bedøvende Røgelse betager ham den sidste Levning af Fornuft. Slaverne bære ham i Triumph paa deres Skuldre, og i Overmodets Raseri tænder han det femte Lys. Alt forvandles. Lysestagen styrter ned og slukkes i Faldet, Slaverne reise sig med Vrede og Haan, Qvinderne flygte, Pragt og Glæde, Hynder og Taffel, Musik og Røgelse, Alt forsvinder for Abdallahs Øine, og et Uveir af Prygl er den sørgelige Ende paa hans forspildte Herlighed. Han ligger atter i sin fattige Stue og seer den Ubekjendte, der staaer truende paa Dørtærskelen.

Tredie Act.

En stor Have med Springvand og Blomsterpartier; Forgrunden danner en pragtfuld Veranda med Indgange til begge Sider.

Første Scene.

Selime og Gulnare, Scheik Ismaels Døttre, sidde sørgende i Hjemmet; deres Faders Skjæbne opfylder dem med Ængstelse, og det er forgjæves, at deres Terne Azeli søger at opmuntre dem, og at den lille Sadi bringer dem Frugter og brogede Fugle. De gaae bort, for at søge Eensomhed.

Anden Scene.

De ligegyldige Slaver derimod overgive sig til Leg og Skjemt. Azeli klæder Negerbrengen ud som Dame, for at gjække Omar, der er nær ved at blive vred, da der i det Samme høres krigerske Toner, som bestandig komme nærmere. Man bebuder Herrens Hjemkomst, og Omar skynder sig at bortfjerne den qvindelige Befolkning.

Tredie Scene.

Ismael, i pragtfuld Rustning, kommer omgiven af sine 8 Sønner, hvis Tapperhed har skaffet ham Seier over hans Fjender. Han betræder

igjen Sædet for sin Magt, Døttrene kaste sig i Faderens Arme, Folket strømmer til, og Alle opsende Tak til Himlen. Ismael har bragt en Søster med til sine Døttre, det er Irma, hvem han næstefter Abdallahs Bistand skylder sit Livs Frelse; hun skal fra nu af være i hans Huus, og han vil sørge for hendes Fremtid. „Glem den Troløse," siger han til hende, „og vælg dig blandt mine kjække Sønner en Ægtefælle, der er dig værdig". De unge Krigere kappes om at behage hende, og Søstrene søge at lede hendes Valg; men endskjøndt hun med Taknemlighed erkjender al den Godhed, der vises hende, tilstaaer hun dog for Scheiken, at hun ikke kan udrive Abdallahs Billede af sit Hjerte. Ismael giver et Vink til Omar, der iler afsted, og til sine Døttre, der føre Irma bort med sig.

Fjerde Scene.

Der gives nu Signal til Legene, og de unge Høvdinger udføre en krigersk Dands med Kastespyd, der sluttes med hvilende Grupper.

Femte Scene.

Omar bringer en Melding, og Ismael byder Forsamlingen at træde tilbage. Man bringer Abdallah og Hassan med tilbundne Øine; da man for et Øieblik løser Bindet, ile de i hinandens Arme, fast overtydede om, at Døden venter dem begge. Hassan vil dog prøve, om det ikke skulde være muligt at undflye, men Vagten griber ham, og han slæbes bort, medens Abdallah, der rolig hengiver sig i sin Skjæbne, føres omkring i Kredse til det samme Sted, hvor man imidlertid har reist en Throne, hvorpaa en tilsløret Dame sidder, omgivet af et talrigt Hof. Abdallah venter at høre sin Dødsdom. Omar træder hen imod ham med mørk Alvor, der opløser sig i et Smiil, da han beder den unge Skomager at sye et Par Skoe til Prindsessen. Abdallah aander atter og nærmer sig med dyb Underdanighed, for at tage Maal, men — han kjender denne Fod, det er umuligt at tage feil af den, thi der gives kun et eneste saadant Par i hele Balsora; han farer skjælvende tilbage, han hverken kan eller vil adlyde den givne Befaling. Scheiken giver et Vink, og man lader Abdallah alene med den tilslørede Dame.

Sjette Scene.

Hans Anelse bliver Vished, det er Irma, der lader ham føle, hvor dybt han har krænket hende. Abdallah erkjender sin Skyld og vil for evig undflye hendes Aasyn, til Afsked vil han kun tilbagegive hende det Smykke, som hun skjænkede ham i hans lykkelige Dage. Synet deraf vækker Irmas kjæreste Erindringer og smelter hendes Hjerte, hun tilgiver sin angerfulde Elsker. Ismael kaldes til Vidne paa deres gjenvundne Lykke, og Alle strømme til, for at see og lykønske det unge Par.

Syvende Scene.

Udstyret med en latterlig Pragt, kommer Fatime, for at omfavne sin ophøiede Datter, men modsætter sig paa det Bestemteste hendes Forening med Abdallah. Hun afbrydes af Hassan, der paany er undsluppen Vagten og kaster sig for Scheiken, som ogsaa har tiltænkt ham en Glæde: hele Hoffet bestiller Skoe hos ham, og han iler afsted, henrykt over sin nye Værdighed. Fatime formildes ved at see Abdallah iført prægtige Klæder og optagen som Scheikens Fostersøn, Ismael forener med hendes Samtykke det unge Par, og deres Brudefest skal feires ved de samme Toner, der løde hiin farefulde Aften, da „Gazellen" frelste Herskeren ved sin Dands.

Abdallah.

En arabisk Fortælling, som jeg traf engang i en engelsk Læsebog, har leveret mig Stoffet til denne Ballet, og det Held, der lønnede mit Scene-Arrangement til Oehlenschlägers Aladdin, ansporede mig til at vove et Forsøg i den Eventyr-Kreds, der fornemmelig er bevaret os i „Tusind og een Nat".

Ved de tvende Leiligheder, som jeg allerede har omtalt, dukkede Sujettet frem, og hver Gang i en noget forskjellig Form; men ved Programmets Forelæsning vandt det ikke ubetinget Bifald hos min allernærmeste Smagsdommer, der, netop forbi hun er den ængsteligste, ogsaa er den skarpeste, og det er vist, at tiltrods for al optænkelig Flid og Omhu har ingen virkelig Lykke fulgt med dets Fremstilling paa Scenen. Abdallahs Historie vilde derfor snart være fortalt, dersom den ikke var knyttet til et vigtigt og, som jeg troer, ikke ganske uinteressant Afsnit af mit Kunstnerliv, nemlig mit Ophold i Wien under en Deel af Sommeren 1854 og den hele Wiener-Theatersaison 1855—56.

Mit syvaarige Engagement ved det kgl. Theater udløb; jeg følte, at den Idee, jeg saalænge havde kæmpet for, ikke stod til at realisere, og at mine Bestræbelser lignede Kort-

huse, der idelig pustedes ovenende, fra den ene Kant af borneert, fra den anden af systematisk Modvillie. Jeg havde tilvisse lært at undvære de livlige Bifaldsyttringer og at gaae afveien for en ofte høist ubillig Critik; men da jeg ikke længere kunde modarbeide den planmæssige Underminering af Ballettens Fremtid, og da mine Forslag til en Forbedring af Personalets Kaar, saavelsom til Oprettelsen af en privat Pensionskasse, bleve uændsede, var der ikke Andet tilovers for mig, end at benytte de Fordele, min Contract hjemlede mig, og trække mig tilbage fra en Virkekreds, hvor maaskee mit Savn vilde kunne udrette mere, end mine Anstrængelser havde formaaet, men hvor jeg i ethvert Tilfælde ikke ønskede at være tilstede ved Sammenstyrtningen.

Jeg tænkte derfor allerede ved Begyndelsen af det syvende Aar (1854) paa at forandre min Stilling, og idet jeg, for at sikkre mig en Alderdoms-Tilflugt i mit Fødeland, erhvervede mig et lille Huus paa Fredensborg, skrev jeg paa samme Tid til den udmærkede Directeur Carl v. Holbein, for at tilbyde Hofoperatheatret i Wien min Tjeneste som Balletmester. Hvad lignede min Forbauselse og — jeg maa sige det — min Skuffelse, ved med omgaaende Post at erholde Svar, ikke fra den vakkre Literat og Regjeringsraad, men fra den noksom bekjendte, forhenværende Entrepreneur for det Hamburger Stadttheater Cornet, et af de ubehageligste Mennesker i Verden, der nu, Gud veed gjennem hvilken Indflydelse, havde indtaget Holbeins Plads som Directeur. Jeg gyste tilbage for hans blotte Navn, thi jeg kjendte ham fra tidligere Dage, da han som Operasanger fik sit Renommee ved Raseri-Scener, som han senere anvendte baade i det daglige og administrative Liv. Han var imidlertid henrykt over min Plan, gjorde mig i korte og raske Udtryk de fordeelagtigste Tilbud og bad mig at komme saa hurtig, som muligt, idet han lovede mig den kraftigste Understøttelse i Alt, hvad der kunde fremme en

Kunstbranche, der efter hans eget Sigende trængte til en gjennemgribende Reform. Jeg kan ikke nægte, at jeg jo følte mig fristet til ibetmindste at undersøge Terrainet, og erholdt Permission til i Løbet af den stille Uge at gjøre en Sviptour til Wien.

Reisen gik hurtig og beqvemt. Jeg blev kun een Dag over i Berlin, hvor jeg besøgte min gamle Kammerat Paul Taglioni, med hvem jeg, uagtet hans Modgang i Kjøbenhavn, stedse havde vedligeholdt de behageligste Relationer. Jeg beundrede det storartede nye Museum med Kaulbachs Frescomalerier, og bivaanede en Forestilling af Lachners Opera: Catharina Cornaro, der tiltalte mig meget, og hvis Udførelse fornemmelig skyldte Johanna Wagner sine Glandspuncter. Udstyrelsen og navnlig Decorationerne vare over al Beskrivelse pragtfulde. Jeg foer med Jernbanetoget forbi Dresden og Prag og ankom til Keiserstaden Langfredag-Aften.

Det var med en særegen høitidelig Følelse, at jeg betraadte de Steder, der allerede vare mig bekjendte gjennem min salig Faders Barndoms Erindringer, og hvor jeg ved hvert Skridt mindedes om hans Fortællinger. Intet var mig fremmedt, ikke engang den gemytlige Dialect, der gjenkaldte mig en Mængde morsomme Anecdoter. Det var en maaneklar Nat, og den første mærkværdige Gjenstand, jeg paa min Vandring mødte, var Stock am Eisen, Levningerne af en gammel Egestamme, som i den fjerne Middelalder havde staaet paa Volden, men nu lænede sig til en Niche ved en Portgang, ikke langt fra Stephans-Domen. Den berømte eller berygtede Stock var tæt beslaaet med Jernsøm i Tusindviis, der vare indspigrede af alle de Smedesvende, som gjennem Aarhundreder havde arbeidet i Wien. En fattig Dreng, fortæller Sagnet, havde forskrevet sig til den Onde, for af ham at lære Forfærdigelsen af en virkefri Laas. Han kunde imidlertid befrie sig for Pagtens Opfyldelse, naar han hver Morgen hørte en Messe i Ste-

phanskirken, og det gjaldt altsaa kun at undgaae de Fristelser, der kunde forhindre denne Morgenpligt. Men en Dag kom han alligevel for silde; Messen var forbi, og Djævelen førte den arme Smed med sig gjennem et Hul høit oppe i Kirkens Hvælving.

Hullet er forlængst tilmuret, men Sagnet lever endnu, og den ærværdige Domkirke er en stadig Tilflugt for Almuens beængstede Sjæle; dens majestætiske Taarn bebuder Keiserstaden i flere Miles Afstand, og dets forgyldte Ørn funkler i Aftenrøden, medens Gader og Torve allerede ere indhyllede i Mørke. Just som jeg saae op ad den svimlende Høide — over 400 Fod — tindrede en deilig Stjerne over det yderste Spiir. Kirken selv var svagt oplyst, Dørene stode aabne, men Alt var stille; jeg traadte ind og saae strax tilhøire et Capel i straalende Belysning, fra hvis Trappe til langt hen i det dunkle Skib der knælede en talrig Skare Andægtige, som i Bøn og Faste ventede paa Opstandelsen; thi Capellet forestillede den hellige Grav. Denne Stilhed er maaskee noget af det Opbyggeligste i den catholske Gudstjeneste og kan ikke andet end gjøre Indtryk, endog paa det protestantiske Sind. Jeg bad selv med oprigtig Andagt, og mit Hjerte opfyldtes med de bedste Forhaabninger om min Reises lykkelige Udfald.

I det Hele havde jeg virkelig Glæde af mit korte Ophold; overalt kom man mig venlig imøde, og selv den modbydelige Cornet syntes mig omskabt i de elleve Aar, der vare henrundne, siden jeg sidst havde seet ham. Midt i hans plumpe Vittighed og temmelig cyniske Livsanskuelse sporedes et tilsyneladende Udtryk af Agtelse og oprigtig Tillid, og desuden gjorde han sig til af en vis grov Ærlighed, der bedaarede mig. Min frie Entree i begge Hoftheatre var en given Sag, og hvor jeg kom hen, havde Directeurens Lovtaler gjenlydt til min Anbefaling, kort sagt, Alt var opbudt for at lokke mig ind i den Snare, hvor senere hen min Standhaftighed skulde sættes paa saa haarde Prøver.

Opstandelsesfesten, der feiredes Lørdag Eftermiddag med pragtfulde Processioner, forskaffede mig Leilighed til ganske nærved at see den unge Keiser med en glimrende Suite af Hoffolk og Generaler, hvoriblandt Feltmarskallerne Heß, Windischgrätz, Schlick (en martialsk Figur med et sort Bind over det ene Øie) og endelig den fiirsindstyveaarige Radetzky.

Formælingen stundede til med nye Høitideligheder. Jeg boede i Forstaden Mariahilf og havde der den bedste Leilighed til at betragte Indtoget, der skete fra Schönbrunn. Den keiserlige Brudgoms Utaalmodighed var høist interessant, og Folket selv syntes at have forvundet de sørgelige Minder om Revolutionen, Beleiringen og — det alligevel derpaa følgende Bombardement! Jeg fandt Wienerne lystige og gemytlige, men Folk, der havde kjendt dem, inden de havde smagt af Frihedens Kundskabstræ, paastode, at Stemningen i de sidste Aar havde tabt sig betydelig. Jeg førtes af en god Ven hen til en elskværdig Familie, der boede am Graben, et af Hovedstadens indre Torve, hvor det egenlige Tog skulde drage forbi fra Theresianum til Hofborgen. Alle Klokker ringede til Stephans-Bourdonens dybe Malmbas, og da der ingen anden Musik fandtes, end de snerrende Trompeter, havde det Hele noget Begravelsesagtigt ved sig. Billedet oplystes imidlertid af en broget og virkelig orientalsk Pragt: Cavalerie-Eskorter, kostbare Equipager med Løbere og Heidukker, Dignitarier baade tilhest og tilvogns; men fremfor Alt forbausede mig de ungarske Magnater i deres Nationalcostumer af Fløiel, besatte med Guld og Ædelstene; Hestenes Skaberakker vare besaaede med Perler, og hver af disse Fyrster eller Lehnsherrer havde et Følge af rigtklædte Adelsmænd og Pager tilfods. Tilsidst kom den forgyldte Glaskareth med Keiserbruden, der var klædt i Hvidt og Rosenrødt; hun bar en Diamantkrone paa Hovedet og hilsede yndig til alle Sider. Ved Synet af den unge, venlige Prindsesse brast endelig den Taushed,

der havde hersket under det hele middelalderlige Optog; Hurraraabene fra den umaadelige Folkemasse overdøvede nu Kanonernes Torden, og Begeistringen steg til det Høieste. Det var en imponerende Scene.

Jeg hilsede Foraarets Komme i det deilige Schönbrunn, hvorfra jeg endnu kunde øine Sneetoppene i det fjerne Steiermarck. Ved at gjennemstreife de fire og tredive Forstæder, fandt jeg overalt en godmodig Befolkning, bevogtet og ledet af et talrigt, aarvaagent og bevæbnet Politi. Man var saa god at minde mig om, at ogsaa mine Skridt vare bevogtede, men jeg følte mig stærk i min gode Samvittighed og i den Støtte, jeg havde i vor brave Baron Langenau, forhen østerrigsk Minister i Kjøbenhavn og en varm Ven af Danmark. Han fungerede nu som Chef for den offenlige Sikkerhed. Imidlertid modtog jeg her en grundig Veiledning i den ædle Kunst, der i vort kjære Hjem altid har været temmelig forsømt, nemlig at holde Munden i Ave og ikke compromittere sig, hverken i Tale eller Skrift; Østerrigernes Virtuositet i denne Retning er ganske overordenlig. En gammel Ven og Kunstbroder, Isidore Carey, meddeelte mig saavel i denne Anledning, som med Hensyn til Theaterforholdene, adskillige Noticer, som jeg først senere hen fik Leilighed til at indsee Vigtigheden af.

Jeg havde et særdeles behageligt Møde med vor nordiske Sanggudinde Jenny Lind, nu Hustru og Moder under Navn af Madame Goldschmidt. Hun var den samme hjertelige og fordringsfrie Jenny, som dengang jeg havde hende til Gjæst i mit tarvelige Hjem. Jeg kom ofte i hendes Kreds, lærte at kjende og agte hendes Ægtefælle og bivaanede tvende af hendes glimrende Concerter. Vi havde mangen ivrig Samtale om den Uret, hun havde i for stedse at vende Scenen Ryggen og saaledes nedgrave det rige Pund, der tidligere havde været saa mange til Glæde og Opbyggelse; men jeg fik bestandig til Svar, at

nu havde hun lært, at Theatret kun var idel Løgn og Blendværk!

Hofoperatheatrets tydske Saison begynder først i Juli Maaned og slutter med Udgangen af Marts. De tre Foraarsmaaneder benyttes af den italienske Opera, der altid i Wien har havt et stort Renommee og just ved min Ankomst havde aabnet sine Forestillinger. Selskabet var dengang meget talrigt, men ikke videre udmærket, dog bemærkede jeg Altistinden Borghi-Mamo og den ypperlige Coloratur-Baryton Everardi, der ligesom Primadonnaen Medori var født i Belgien. For Resten blev der skreget og zittret med Stemmerne i en forfærdelig Grad. Repertoiret var det samme, som vi havde hørt i Kjøbenhavn af den italienske Troupe, men naturligviis understøttet af bedre Kræfter saavel fra Chorets, som fra Orchestrets Side.

Hvad det reciterende Skuespil angik, havde jeg i Wien stor Fornøielse af to høist forskjellige Scener: Burgtheatret, bestyret af Laube, og Carlstheatret, dirigeret af Nestroy.

I det første bemærkede jeg et meget varieret Repertoire, tildeels classisk, men fremfor Alt behandlet med den største Omsorg; thi baade nyere og ældre Forfattere, og saavel udenlandsk som tydsk dramatisk Literatur var der repræsenteret i smagfuldt Udvalg. Man kunde gaae i Skuespillet hver Aften i flere Uger efter hverandre, uden at see det samme Stykke om igjen, og ved Siden af Dagens bedste Nyheder var man altid vis paa at møde Shakespeare, Göthe og Schiller; ja endog Lessing, Iffland og Kotzebue kom frem engang imellem, for at vedligeholde visse staaende Characteerroller, der bleve udførte med stort Talent. Den berømte Skuespiller Korn var nylig afgaaet ved Døden, men endnu brillerede Anschütz, Löwe, Laroche, den ypperlige Fichtner, Comikerne Bechmann og Meisner, alle ældre Mænd, et Phænomen, der ytrer sig næsten overalt i nærværende Kunst-

periode; selv den første tragiske Elsker, Joseph Wagner, var allerede høit oppe i de Fyrretyve. Nogle yngre Skuespillere: Baumeister, Gabillon og Landvogt, skjøndt respectable, forekom mig ikke mærkelige. Om jeg i det Hele skulde have Noget at indvende imod det udmærkede Ensemble, maatte det være, at det næsten blev umuligt at være fremtrædende midt i en saadan kunstnerisk Jævnlighed; man nød Skuespillet med en mageløs Ro, Reflexionen blev tilfredsstillet, man opfyldtes med Agtelse, men den egenlige Begeistring udeblev. Imidlertid syntes man at befinde sig paa et indviet Sted, hvor Respect for Kunsten gik igjennem Auditoriet saavelsom gjennem de Spillende, der med samme Iver og Præcision udførte den mindste Birolle, som det meest glimrende Hovedpartie, og derved vandt Sammenspillet en Runding, som der knap findes Mage til paa theatre français. Det qvindelige Personale var ganske fortrinligt; Fruerne Rettich, Hebbel og Haitzinger, de dengang ugifte Damer Louise Neümann og Marie Seebach holdt det større Repertoire, og som Gjæst optraadte den talentfulde Fru Bayer-Bürch fra Dresden. Jeg fik desværre ikke den berømte Dawison at see; men endskjøndt jeg tilfulde maatte anerkjende dette sjeldne Skuespilpersonales samvirkende Kræfter, opdagede jeg i dets Midte ikke en Actrice med Fru Heibergs Genialitet, en Comiker med den Mangfoldighed, som Phister, eller en Elsker, der i den Grad forenede Poesie og Naturlighed, som Michael Wiehe.

Paa det secondaire Theater, der bar sit Navn efter den afdøde Carl, Wienernes uforglemmelige Staberle, dominerede den nestroyske Posse, en bredere Vaudeville, der, ligesom den danske, henter sit Urstof fra de smaa franske Forfattere, som, imedens man bristig benytter og travesterer deres Ideer, fornægtes og nedrives af deres Efterlignere. Jeg saae her et Forsøg paa at revindicere Tydskland Patent paa Possens Opfindelse, i en Cyclus af Smaastykker fra de

fire sidste Aarhundreder, og jeg maatte oprigtig tilstaae, at det allerældste, nemlig Dat Glüh-Eysen (Ildprøven) af Hans Sachs, var det bedste. Forresten gaaer den uundværlige Hanswurst, skjøndt i forynget Skikkelse, igjennem alle disse Fremstillinger, og det var sædvanligviis Nestroy selv, der havde det Hverv at fremføre de fornødne Localwitzer og Leilighedscoupleter; i denne Retning var han en fuldendt Mester, men Navn af Skuespiller kunde han egenlig ikke fortjene. Den meget yndede Treümann forekom mig at være en routineret Virtuos i tydsk Flothed; Grois dyrkede Caricaturen med et vist Held, og Fräulein Zöllner var den yndigste Tolk for den humoristiske og naive Wienerdialect; men som en Stjerne af første Rang straalede den fortræffelige Comiker Scholz — ogsaa en ældre Mand. Hans Maske var uforanderlig, men hans Lune unverwüstlich — man tilgive mig dette laante Udtryk, der synes skabt for at betegne hans uforlignelige vis comica. Han var Incarnationen af den sydtydske Gemytlighed og ubevidste Ironie; elskelig af lutter Keitethed, den østerrigske Politiks grangivelige Sancho Panza, Latterens enevældige Behersker!

Scholz døde kort efter min sidste Hjemreise og har erhvervet sig et Eftermæle, ikke alene blandt den muntre Kunsts Venner, men blandt sine Medborgere og Kammerater, som den, der ved en ædel Characteer, mangesidig Dannelse og sjelden Humanitet virkede velgjørende paa alle sine Omgivelser.

Men naar jeg nu kommer til mit egenlige Ærinde, nemlig Undersøgelsen af Ballettens Tilstand, dvæler jeg uvilkaarlig, greben af Frygt for, at de Theorier, som jeg med saamegen Iver har søgt at udvikle, muligen kunde have hildet mit Omdømme i den Grad, at kun det, der var lavet efter min egen Kogebog, var istand til at gjøre mine Forbringer Fyldest, og jeg selv muligen henfalden til den Slags Egoisme, der saa ofte bemægtiger sig dem, der stille sig i

Spidsen for et System. Jeg vil derfor uden Commentarer meddele, hvad jeg saae for mine Øine.

Den første Balletforestilling var hverken mere eller mindre end Faust, sat i Scene af Ronzani efter Jules Perrot, der havde componeret den for Lucile Grahn, øiensynlig efter Momenter af hendes Erindringer om mit dristige Ungdomsforsøg. Planen var i det Væsenlige den samme; men Handlingen forsvandt aldeles i en overvældende Virtuosdands. Den fiirskaarne, gamle Ronzani, i rødt, guldbroderet Fløiels Don-Juan-Costume, gav Faust, hvis Rolle fornemmelig bestod i at beundre Gretchen, der i sex forskjellige, brillante Omklædninger udførte ligesaamange Soloer og pas de deux, saavel ved et diabolisk-sardanapalsk Gjæstebud, hvortil hendes Slægt og Venner vare indbudne, som senere hen i Valpurgisfesten, accompagneret af Banda militare ɔ: et fuldstændigt civiliseret Musikcorps med Ventiltrompeter og Bastromme, paa Scenen midt i Djævlevrimlen.

Mephistopheles, der medvirkede i alle disse Dandse, havde ikke valgt Retsch's Omrids til Mønster for sin Klædebragt, men var costumeret som en pæn Kunstberider, med nøgne Arme og Been, emaillerede Horn i Panden, Svømmebeenklæder og et ubevægeligt Ansigt. — En af de Prøver, som han lod den stakkels Gretchen bestaae, var Paavirkningen af de personificerede Dødssynder. Den syvende og sidste af disse vakkre Fremtoninger var Løsagtigheden, og det kan ikke nægtes, at den efterlod sit Stempel paa Ballettens Primadonna, hos hvem jeg iøvrigt maatte anerkjende en Jernkraft og Udholdenhed, der maaskee havde fortjent en værdigere Anvendelse. Jeg fik endnu en anden Ballet at see, nemlig Giselle, som jeg kjendte fra dens første Oprindelse i Paris; men her viste den sig i en temmelig forvansket Form. Borri, der spillede den unge Hertug, var fuldkommen den Samme, som i Mephistopheles: kjødfarvede Tricots og Svømmebuxer, complet

som om han skulde sætte igjennem de tre Papiirstønder! Giselles Død, Opstandelse og Atterbegravelse rørte ham ikke mere end en Steen, og jeg gjorde paa samme Tid den lidet opbyggelige Erfaring, at Publicum var aldeles fremmedt for Begrebet „Mimik", og igrunden slet ikke gav Agt paa Handlingen, men blot ventede paa den tredie, fjerde eller femte pas de deux, for at udbryde i Applaus.

Jeg følte, at med et Personale, der var uddannet i en saadan Skole, var der for mig Intet at udrette; der behøvedes flere Aars Arbeide og en uindskrænket Fuldmagt, for at jeg skulde kunne haabe, med nogenlunde Held at see mine bedre Compositioner udførte paa denne Scene. Jeg opgav derfor ganske min Plan og gik hen, for at bringe Directeuren mit Farvel; men jo bestemtere jeg var paa at reise, desto ivrigere blev Cornet for at beholde mig; han lovede at skaffe nye og bedre Kræfter, overlod endog til mig at recrutere og supplere Personalet og forsikkrede mig høitidelig, at her var just Noget for mig at tage fat paa. Jeg forlod ham alligevel uden at tage nogen Beslutning, men faa Dage efter min Hjemkomst sendte han mig et Brev, affattet i de meest smigrende Udtryk og med det Tilbud, som et Forsøg, at montere Toreadoren og Festen i Albano; dersom det lykkedes, hvilket han ingenlunde betvivlede, maatte jeg underskrive et Engagement, der kunde fornyes Aar for Aar, fra den 1ste Juli 1855 af at regne. Der syntes at være gjort Alt for at komme mig imøde; man bad mig at engagere Füsel til at spille sin melancholske Englænder; en meget yndet Comiker, Frappart, fra Paris, skulde give den joviale Mr. John, Frl. Catharina Lanner Celeste, og en smuk fransk Dandserinde, Mlle Levasseur, Maria. Saavidt var Alt ganske vel arrangeret, men Borri som Toreadoren kunde jeg desværre ikke undgaae. Jeg lod mig altfor let forsnakke Noget om hans Lærvillighed og de Underværker, som min Veiledning vilde kunne bevirke; dertil kom ogsaa lidt Trods imod Adskillige her-

hjemme, der vedblev at paastaae, at jeg aldrig vilde kunne faae Ansættelse ved et større Theater i Udlandet — nok, jeg lod staae til, og da Honoraret var meget rigeligt, skaffede jeg paa samme Tid min Kone og min Datter Fordelen af en Lystreise.

Veiret var deiligt, Haabet tilsmilede os, og den 17de Juni dampede vi afsted til Stettin, hørte den paafølgende Aften Frau Bürde-Ney i Lucrezia Borgia paa Berliner Operaen; næste Aften Tichatczeck i Dresden, besaae alle denne Stads Mærkværdigheder og Kunstskatte og ankom den 22de til Wien. Allerede Dagen derpaa begyndte jeg mine Indstuderinger, og den 15de Juli gik Festen i Albano og Toreadoren for første Gang over Scenen med overordenligt Bifald.

Man vil forundre sig over, at jeg producerede to Balletter paa een Aften, men her ligger just en væsenlig Feil ved Wiener-Operatheatrets Repertoire. Man giver nemlig fem Gange om Ugen fuldstændig Operaforestilling, men de to andre Dage udelukkende Ballet, og denne Branche skal da udfylde den hele Aften, hvilket ikke blot har en høist skadelig Overmættelse tilfølge, men deler det theaterbesøgende Publicum i tre Sectioner. Den ene gaaer i Burgtheatret, den anden bivaaner kun de reent musicalske Forestillinger, og Balletten beholder saaledes kun de nysgjerrige Reisende og de Amateurer, for hvem Kraftkunster og yppige Former ere Skuespillets non plus ultra. Sammenligner man nu Forholdet imellem fyrretyve anerkjendte Operaer, med en tredobbelt Besætning af Tydsklands allerbedste Sangere, anførte af tre Capelmestre og understøttede af det ypperligste Orchester — og Balletten, isoleret fra al dramatisk Medvirkning, udrustet med ringe Kræfter og grundet paa et ephemert Repertoire, vil man indrømme, at en Balletmesters Stilling under slige Omstændigheder maatte blive meget vanskelig, om ikke aldeles uholdbar. Jeg vovede mig dog ind derpaa, lokket af det Haab, muligen at kunne fremtvinge en gavnlig Reaction, og stolende paa kraftig

Understøttelse ovenfra. Aldrig i mit Liv har jeg virket med større Energie, og Begyndelsen lovede godt. Det Muntre og Naturlige i mine Compositioner lod til at behage Alle, og Ord som Poesie og Sammenhæng, hvorom der aldrig kunde være Spørgsmaal ved de italienske Enormiteter, bleve nu hørte fra flere Sider. Min Hurtighed og Orden tiltalte baade Personalets og Directeurens practiske Sands, og der syntes kun at være een Mening om, at jeg var den Mand, som man trængte til.

Flere Dele af Festen i Albano, saavelsom af Toreadoren, skjænkede mig sand Tilfredsstillelse; navnlig dandsede Frappart sin Tarantella med et begeistrende Liv, hvorimod han som den tykke Englænder drog Rollen ned til Circus-farcen. Frl. Lanner var fuldkommen paa sin Plads som Dandserinden, og deelte med den gamle Mayseder Triumphen for den store Solo til Violin-Polonaisen, der udførtes af den berømte Mester selv. Füssel hævdede som Mimiker den danske Ballets Ære, og de underordnede Partier udførtes med Raskhed og Præcision; men — Titelrollen! Borri havde rigtignok for dennegang maattet renoncere paa sit Yndlings-Costume, men hans Dands og Gesticulation var ligefuldt en fortsat Svømme-Øvelse gjennem et Hav af Ubehændighed og Nonsens; det var sandelig ikke hans Skyld, at Balletten undgik den samme sørgelige Skjæbne, der havde ramt saa mange af dens Forgængere paa denne slibrige Kampplads. Jeg slap med Held og Hæder fra mit vovelige Prøvestykke: Bifald og Fremkaldelse fra Publicums Side, human Behandling af Pressen, Deeltagelse hos Personalet og, som det sikkreste Resultat, Engagement for den næste Saison, underskrevet efter Ballettens første Forestilling.

Hvad kunde jeg vel begjære mere? Dog var jeg ikke ganske veltilmode; thi foruden de ovennævnte Anstødsstene saae jeg endnu en Masse Vanskeligheder reise sig af den yderst materielle Tendens saavel hos Publicum, som hos Bestyrelsen, og af den travle, stundesløse Confusion, der gav

sig et Skin af Driftighed og Overblik; dertil var der et stedse omskiftende Personale, uden Skole eller Traditioner, og saavel inden- som udenfor Scenens Omraade en tætsluttet italiensk Clique, anført af Dandseregisseuren Golinelli, der selv var et Stykke af en Ballet-Arrangeur.

Jeg havde endnu ingen Anelse om, at den mageløse Forekommenhed, som Directeuren viste mig, kun var en skjult Cabale imod Paul Taglioni, der med sin Datter og nogle af Berlinerballettens fortrinligste Medlemmer flere Aar i Rad havde gjæstet Wien, under Keiserens umiddelbare Beskyttelse. Det var altsaa Cornets Mening at benytte mig som Modvægt, for at vippe de besværlige Gjæster af Sadlen, men jeg fik senere hen til min største Ubehagelighed at fornemme, hvad det betyder at staae imellem Protectionen og dens Gjenstand, og hvor lidet de æsthetiske Bestræbelser veie op mod de allerhøieste Sympathier.

I den Overbeviisning, at der kun behøvedes Anstrengelse og Conduite, for at gaae seierrig ud af Striden, belavede jeg mig paa ærlig at opfylde mine Forpligtelser, kom overeens om at levere tre Balletter i den første Saison, nemlig Abdallah, Napoli og Kermessen, og tænkte ikke paa at forbeholde mig Eneret til under min Functionstid at forsyne Repertoiret. Jeg var aldeles optagen af den Tanke, at skulle bidrage til at løfte min Kunst af dens forfaldne Tilstand i Wien, saaledes som det engang var lykkedes mig i Kjøbenhavn, og min Nationalfølelse var smigret ved den Kjendsgjerning, at paa samme Tid ikke mindre end sex Danske foruden mig stode i Spidsen hver for sin særskilte Virksomhed indenfor det østerrigske Monarkies Omraade: Dahlerup som Admiral, Gamborg som Skibs-Constructeur, Brødrene Christian og Theophilus Hansen som Bygmestere for de to største Arsenaler, Erikssen som Chef for Dampskibsfarten paa Donau, og endelig Dr. Mannheimer som Overrabbiner for den mosaiske Menighed.

Efterat mine to Balletter havde indtaget deres Plads

paa det staaende Repertoire, var jeg fuldkommen fri Mand og kunde more mig paa Udflugter i den deilige Omegn og som Tilskuer baade ved det brogede Folkeliv og ved Theatrenes bedste Forestillinger. Operaen frembød, som sagt, ypperlige Præstationer og fortrinlige Sangkræfter. Jeg vil blot nævne Tenoristerne Ander og Steger, Bassisterne Drachsler og Beck, Sopranerne Titjens, La Grua og Wildauer, samt Alterne Hermann=Czillag og Schwartz, for at give mine Læsere en Idee om Emsemblet, der end yderligere forhøiedes ved det bedste Chor, jeg nogensinde har hørt.

Jeg skulde endnu inden min Afreise faae en anden af Perrots Balletter at see; det var Esmeralda efter Victor Hugos Notre Dame de Paris, ligesom Faust indrettet til at fremhæve en udmærket Dandserinde. Mlle Pochini gjorde heri sin Rentree med stor Bravour; hun var den personificerede Bevershed, mere brillant end gratieus, men ubeskrivelig morsom; hun skulde til næste Aar blive min Primadonna og vilde have passet fortræffelig til Troldfrøkenen i „Et Folkesagn“; dog et saadant Partie vilde ikke have anstaaet hende som prima ballerina assoluta. Imidtid tænkte jeg dog paa hende ved Rollebesætningen i Abdallah og kaldte derfor Irma Gazellen fra Balsora. Et Spil af Skjæbnen var Aarsag til, at jeg ikke realiseerte denne ene rigtige Idee; thi da jeg strax efter min Hjemkomst satte bemeldte Composition i Scene, gav Juliette Price Irmas Partie et saa sylpheagtigt Præg, at Rollen saa at sige blev identisk med hendes Personlighed og derfor ikke mere syntes at lempe sig for Pochini. Dersom iøvrigt alle de andre Characterer vare blevne saa vel udførte her hjemme, som Irmas, vilde Abdallah have kunnet gjelde for en af mine heldigste Balletter, da den i Forening med en varm Localfarve havde optaget endeel af den Virtuositet i Udførelsen, som man ikke kan frakjende den nyere Skole, og som, anvendt paa rette Sted, maa forhøie Virkningen.

Desværre udkrævede Titelrollen en Grad af Phantasie, som jeg maaskee selv engang har havt det mimiske Udtryk for, men som jeg ikke formaaede at meddele Rollens nærværende Ihændehaver. Det hænder ikke saa sjeldent, at Forfattere, der tidligere have været Skuespillere, forestille sig de vigtigste Figurer udførte af dem selv; men da rinder dem det gamle franske Mundheld ihu: «Si jeunesse savait, et si vieillesse pouvait». Musiken var heelt igjennem characteristisk og iørefaldende, hvilket ogsaa senere vandt Anerkjendelse i Wien; Dandsene og flere originale Scener bleve meget applauderede, og Totalindtrykket var gunstigt, hvortil det glimrende Udstyr bidrog for en stor Deel; i det Hele kunde jeg betragte Modtagelsen som hæderlig og troede med denne Ballet at have taget en definitiv Afsked med det danske Theater, som jeg ansaae for uadskilleligt fra Heiberg og hans System.

Den 28de Juni 1855 tiltraadte jeg Reisen til min nye Virkekreds, ledsaget af en lille Huusholdning, der bestod af min Kone, to Døttre, min lille Søn, en Pige og et anbetroet Pleiebarn, Juliette Price.

Jeg havde under mit første Ophold i Wien ikke kunnet undgaae, hvergang Talen faldt paa Dandsens Qualitet ligeoverfor dens Quantitet, samt paa den Tone og Holdning, jeg ønskede indført ved ethvert Balletcorps, at nævne vor talentfulde Landsmandinde, og jeg havde ganske i Forbigaaende yttret det Ønske, at der engang maatte forundes hende Leilighed til at optræde som Gjæst. Til min Overraskelse fik jeg et Brev fra Cornet med Anmodning om at tilbyde Frøken Price Engagement for en heel Saison og med en Gage, der udgjorde det Fiirdobbelte af hvad hun havde her hjemme! Dette ligesaa fordeelagtige, som i sig selv ærefulde Tilbud, tiltalte i høi Grad den unge Kunstnerinde, men satte mig i en ikke ringe Forlegenhed, da det paalagde mig Ansvaret for hendes Succes paa samme Tid, som det stillede mig skjævt til Wienerdandserinderne, der

længtes efter mit Komme, for at erholde Roller og Hovedpartier. Da man imidlertid trængte paa mig om et hurtigt og bestemt Svar, og Contracten laa færdig til Underskrift, besluttede vi, at hun skulde søge om ni Maaneders Permission, hvilken ogsaa efter nogen Vægring blev bevilget, imod at hendes lille Gage indbroges i den kgl. Theaterkasse. Det varede ikke længe, inden jeg mærkede, at Lysten til at støtte mine Theorier ved at producere en Elev, ganske havde forqvaklet mine Forhold saavel til Personalet, som til en virksom Deel af Ballettens Publicum. Allerede ved min første Indtrædelse i Directeurens Cabinet strax efter min Ankomst bemærkede jeg en paafaldende Forandring i hans Tone og Væsen; den forrige Tillid og Freidighed havde veget Pladsen for et Udtryk af Ængstlighed, blandet med synlig Forlegenhed. Virkelig havde den geskjæftige Cornet vrøvlet sig ind i adskillige Sager, der alle vare meer eller mindre skadelige for mit Foretagende. For det Første havde han tabt en Proces imod Borri, der som Balletmester fra den forrige Saison paastod sin Ret til at give sin anden stipulerede Ballet, som nu gik over paa min Functionstid og belemrede mine Arbeider. For det Andet havde han i sin Iltерhed forskrevet fra Bordeaux en saakaldet premier danseur, der skulde spille Hovedrollerne i mine Balletter, men som befandtes (efter Cornets egne Ord) at være so unter dem Hund schlecht, at man, for at undgaae en complet Prostitution, maatte sende ham hjem med et Fjerdingaars Løn. Men den tredie og værste Artikel i dette Virvar af Modgange var, at Directeuren fra allerhøieste Steder havde faaet en alvorlig Reprimande for hans onde Villie mod Taglioni, og dertil udtrykkelig var bleven paalagt at kalde denne Balletmester, tilligemed hans Datter og hendes Dandser Carl Müller, til Wien, for i November og December at give alle Keiserens Favoritballetter og dertil at montere et større nyt Arbeide, „Ballanda".

Dette var høist uheldige og meget uformodede Omstæn-

digheder for mig. Til det første Punct maatte jeg gjøre gode Miner, for ikke at faae alle Italienerne paa Halsen; det andet var mindre besværligt, da jeg til al god Lykke havde min flinke Julius Price ved Haanden — han blev strax antagen og fandt senere en stadig Plads som Solodandser ved Wienerballetten; men imod det sidste havde jeg intet Andet at gjøre end væbne mig med Resignation; thi det allerhøieste Sværmeri for Taglioni var saa betydeligt, at da Efterretningen kom fra Triest, at Erkehertug Max (den nuværende Keiser af Mexico) svævede imellem Liv og Død efter et Uheld med løbske Heste, forlangte Keiseren, idet han ilede til sin Broder, at der skulde telegrapheres til ham om Udfaldet af den nye Ballet!

Jeg maatte altsaa passe paa og benytte de Mellemrum, der levnedes mig til Indstudering, hvorved jeg lagde en ikke ringe Færdighed for Dagen. Da det alligevel drog længere ud med Borris Arrangement af den franske Ballet Jovitta, der med Originalmusiken og alle Detailler gik som hans Arbeide under den forandrede Titel: Caritta, syntes Cornet, at en saa høit lønnet Dandserinde, som Frk. Price, ikke burde lade vente saa længe med sin Debut, og det blev bestemt, at hun skulde optræde som Helene i Spøgelsescenen i „Robert af Normandiet". Partiet var ikke ufordeelagtigt, og da det virker temmelig isoleret, kunde det være ret skikket til at introducere et gratieust Talent; men ogsaa her stillede sig Adskilligt hæmmende iveien, f. Ex. Louise Meyers Debut samme Aften som Alice, et Partie, der nødvendig maatte tiltrække sig den overveiende Opmærksomhed; og dernæst en af de latterligste Conflicter, der for nogen Tid siden havde fundet Sted imellem Directeuren og Sangeren Steger i Anledning af bemeldte Balletscene, hvori denne var blevet udleet formedelst sin Kluntethed. Da han nu i Raseri havde nægtet oftere at udføre denne Scene, truede Cornet ham med Politiet. Dette kunde Steger ikke døie, men overfaldt Directeuren med Ørefigen

og slog ham Hatten saa dybt ned over Øinene, at der maatte Hjælp til, for at bringe det behagelige Physiognomie for Lyset igjen. Tvisten bilagdes ved Mellemkomst, men Steger havde svoret paa, at han herefter i den omtalte Scene ikke vilde røre sig af Pletten, og dette Forsæt gjennemførte han med en Raahed, der kun kan tilstedes paa et tydsk Theater. Med en saadan Partner skulde nu vor noble Juliette optræde for et aldeles fremmedt Publicum! Det gode Indtryk, hendes Personlighed havde gjort paa hele Personalet, og den Anerkjendelse, hendes Skole nød hos alle Kjendere, gav os alligevel Haab om et heldigt Udfald. Juliette tog sig sammen og dandsede som en Engel; men det var netop det Urigtige, thi man var vant til at see dette Partie opfattet som en Djævelinde, med udslaget Haar, halvnøgne Lemmer og en Kjødfarve, der overgik Rosens stærkeste Rødme. Her nyttede altsaa hverken vellykkede Attituder, svævende Flugt eller al den Gratie, der blev ødslet paa den plumpe Robert. Det skuffede Publicum forblev koldt og næsten taust. Jeg behøvede min hele moralske Styrke, for at trøste min stakkels Elev, afvende Cornets Spydigheder og opretholde mit eget Mod. Der fandtes alligevel Mange, og deriblandt Keiserens egen Moder, Erkehertuginde Sophie, som paaskjønnede den renere Opfattelse af Begrebet Dands. Pressen selv var enig med alle æsthetiske Smagsdommere i den Paastand, at min Methode var den rette, i Modsætning til de Overdrivelser, der nu for Tiden gaae i Svang; men et Factum var: det morede dem ikke.

Det omtalte Plagiat gik nu over Scenen, men blev, tiltrods for dets glimrende Udstyrelse, modtaget med temmelig Ligegyldighed. Det Hele var en Slags Røverballet om de bekjendte Boucanierer, og alle vigtigere Situationer vare tydeliggjorte ved Inscriptioner, som f. Ex. i den Hule, hvor disse Pirater opbevarede deres Krudtforraad, stod paa alle Tønderne med store Bogstaver: Pulver! Pulver!

Imidlertid gjorde Mlle Pochini Underværker, og i en indlagt pas de trois, som jeg havde arrangeret for Julius Prices Debut, fik Juliette Leilighed til at tage en smuk Revanche for sin første upaaskjønnede Optræden. Endelig fik jeg da Lov til at begynde.

Mit første Anstød var en ulykkelig Idee, som blev undfanget af Cornet, der gav sig Mine af at være practisk, nemlig at Handlingen i Abdallah burde forflyttes til Sicilien, og da jeg gjorde ham opmærksom paa, at et orientalsk Eventyr umulig kunde forvandles til en italiensk Novelle eller Idyl, gav han mig et Blik af den yderste Medynk og overlod mig til min Skjæbne. Da Comikeren Frappart var et ret smukt og intelligent ungt Menneske og dertil havde documenteret sig som Dandser, foretrak jeg ham for enhver Anden i Titelrollen; han selv følte sig selv smigret derved, men Personalet saae skjævt til denne Afvigelse fra Reglerne, og Publicum var misfornøiet over at see sin yndede Hanswurst omskabt til Elsker. Birollerne besattes af det secondaire Personale, hvis routinerede Talentløshed redelig udglattede alle tænkelige Nuancer; men det Vanskeligste af Alt var at finde en passende Anvendelse for den ærekjære Pochini, der til min Ulykke ikke skulde være Gazellen, men anbetroedes et mere dandsende Partie, hvortil hun kunde føie en stor ny pas de deux, arrangeret af Borri og accompagneret af den saa meget yndede Banda, der ibetmindste hér fandt en rimeligere Plads, end i Fausts Hexesabbat. Nok, jeg troede at have nogenlunde tilfredsstillet hendes Ambition og, uden Fare for Balletten, aabnet en Udsigt for min Elev til at erhverve sig et Publicum ved den vellykkede Udførelse af en Hovedrolle; men det lykkedes ikke.

Prøverne vare vel lovende, tiltrods for Birollernes Svaghed og Pochinis sure Miner; flere velvillige Artister og Dilettanter spaaede mig et afgjort Held; Musiken behagede Alle, og der var Intet forsømt med Hensyn til Costumer og Decorationer; men paa Cornets Taushed og

Italienernes Krybensammen i Krogene kunde jeg tydelig mærke Uraad, og dersom en saa skarp Opposition havde viist sig i vort kjære Kjøbenhavn, vilde man ikke have undgaaet en offenlig Scandale. Til Lykke ere de keiserlige Theatre fredlyste Steder, hvor de gode Venner have Lov til at klappe og raabe frem, saa meget de lyste, men hvor Cabaler straffes som Brud paa den offenlige Rolighed, og Mishaget kun yttres ved Taushed. Denne negative Yttring kan være knusende nok, og det maa indrømmes, at, paa nogle ganske faa anerkjendende Bevægelser nær, gik Forestillingen stille hen. For at der imidlertid ikke skulde fattes en lydelig Demonstration, blev den indlagte pas de deux stormende applauderet, og Dandserparret flere Gange fremkaldt.

Det maa man iøvrigt lade Italienerne med alle deres Intriguer og Sammenrottelser: de understøtte hverandre indbyrdes som en eneste Familie, naar de mødes i et fremmedt Land, ganske modsat Franskmændene og — de Danske; thi naar man i Udlandet hører Ondt om nogen af disse to Nationaliteter, saa kan man være vis paa, at det i Almindelighed kommer fra Landsmænd. Jeg tilstaaer, at det var et decideret Misgreb af mig, ikke at holde paa min første Bestemmelse med Irmas Partie; thi var det blevet udført af Publicums Yndling, den lille Pocchini, vilde Balletten, uagtet dens mulige Mangler, ved Hjælp af de Stemningen beherskende Italienere være gaaet til Skyerne, ja endnu høiere: »alle stelle«. Nu holdt den sig ganske nær ved Jorden. Dækket faldt som til en Begravelse; det var et honnet, men fuldstændigt Nederlag.

Jeg kan endnu tydelig fornemme den Stemning, med hvilken jeg hiin Aften efter Forestillingen vendte hjem i min Familiekreds; det var mig indlysende, at jeg burde opgive en Carriere, hvor mine Begreber om Kunst og Theater stode i saa complet Modstrid med Nutidens Fordringer. Ene og alene optagen af mine Bestræbelser, havde jeg med Villie lukket Øinene for alle de Vanskeligheder og Ulemper,

der omgave min Birkekreds — nu stod det Hele klart for mig. Det usle Locale, den evige Hurlumhei, de fordærvelige Traditioner, Slaveaand parret med den dybeste Foragt for Menneskeværd, og endelig en Directeur, der af alle Andre betragtedes som en Banvittig, men som jeg desværre for seent havde gjennemskuet. Gjerne havde jeg gjort ham den Glæde at bryde mit Engagement, dersom der ikke havde ligget en betydelig Skadeserstatning imellem, som hverken han eller jeg havde Lyst at udrede; men hvad der fornemmelig holdt mig tilbage, var den Characteerstyrke, jeg fandt hos Juliette Price. Det gik hendes Stolthed for nær at vende hjem til Danmark med uforrettet Sag, og da jeg ikke vilde staae til Skamme for min Elev, blev det besluttet, at vi skulde holde Pinen ud og stræbe at seire ved Ro og Standhaftighed. Disse Egenskaber kunde ogsaa behøves i fuldt Maal, thi nu begyndte Ubehagelighederne først for Alvor. Recensionerne, skjøndt langtfra gunstige, vare dog de mindst nærgaaende, men Skumlerne triumpherede, Høfligheden og navnlig Lydigheden aftog i en forbausende Grad, især blandt det mandlige Personale; Alt, hvad Ondskab og Tølperagtighed er istand til at udfinde, ødslede Cornet paa mig, og da jeg ikke havde noget andet Vaaben imod hans Grovhed end det meest ironiske Galanterie, skummede han af Arrighed og bombarderede mig med uforskammede Breve. I ethvert andet Land og med ethvert andet Individ vilde man have kunnet fordre en mandig og hæderlig Satisfaction, men her havde jeg intet Andet at gjøre, end ganske rolig at sende hans Epistler op i Oberkæmneriet, hvor jeg tilfældigviis havde en Velynder i Regjeringsraad Raymond. Oberkæmneren, Grev Lanskoronsky, der for Resten, som Factotum i de høiere Theatersager, ikke var mig synderlig huld, yndede heller ikke Directeuren og gjorde sig en Fornøielse af at give ham en alvorlig Næse. Cornet brølede som en Tiger, hvergang han saae mig i Afstand, og hittede paa de fabelagtigste Opgaver, for at bringe mig ud

af Fatning; men jeg lod mig ikke forplumre. Der skulde i Hui og Hast, uden Hensyn til Localernes Belemrelse, componeres nye Dandse til „Jødinden“ og „Huguenotterne“; mine Balletter bleve ansatte til Opførelse uden foreløbig Prøve; nye Roller skulde indstuderes uden Forberedelse. Jeg fandt Tid, Rum og Kræfter til at opfylde de urimeligste Fordringer, og Alt stod færdigt som ved Trylleri. Lykken syntes mere at begunstige min Stræben nu, da jeg virkede med hemmelig Trods og Ondskab, end dengang jeg ledede af den kjærligste og redeligste Iver. Mine Dandse vandt Bifald, Abdallah og de andre Balletter spillede sig op, og jeg fandt Publicum mere og mere tilbøielig til at gaae ind paa min Kunstretning. Kampen begyndte nu at more mig; thi havde man lokket mig ved at smigre min Forfængelighed, skulde jeg ibetmindste ikke lade mig fange i de Snarer, som Cornet lagde for min Arbeidsdygtighed og Conduite.

Under disse Tilstande indtraf Paul Taglioni til Wien, og jeg befandt mig de facto suspenderet for over to Maaneder. Da der ingen Udvei var til at gjøre mine krænkede Rettigheder gjeldende, væbnede jeg mig med Resignation, holdt gode Miner og imødekom min Collega med al mulig Beredvillighed.

Han trængte for Resten slet ikke til min Bistand; thi han var i Ordets egenlige Forstand udrustet med Carte blanche. Cornet bøiede sig i Støvet og adlød ethvert af hans Vink; uhørte Bekostninger bleve anvendte paa Pragtvirkningerne i hans Balletter, og hele Masser af Fribilletter uddeeltes blandt „Vennerne“. Alligevel opnaaedes kun det Halve af en Succes; navnlig behandledes den statelige og virkelig talentfulde Marie Taglioni med en til Affectation grændsende Kulde, medens hendes Dandser overøstes med stormende Applaus, og man kan neppe tænke sig noget mere haanligt end den Maade, hvorpaa Bladene omtalte de berlinske Balletcompositioner. Dog maatte jeg anerkjende

Taglionis Fortjeneste af Enkeltheederne og hans store Overlegenhed i at anbringe en Luxus, der i Preussen er et virkeligt Statsanliggende, forbi denne femte Stormagt vilde ansee det sin Ære for nær, om Paris eller Petersborg skulde kunne udstyre deres Operaer eller Balletter rigere og elegantere, end det maatte være Tilfældet i Berlin. Wienerne rystede ogsaa paa Hovedet ved at see storartede Gravninger foretages, for at føre Springfontainer ind i Kaernthnerthor=Theatret til Balletten Satanella, og vide 20,000 Gulden bortkastede til Arbeider, der kun benyttedes til nogle faa Gjæsteforestillinger. Blandt disse bemærkedes dog især ovennævnte phantastiske Ballet, der var en glimrende Compilation af alle de Djævlerier, som de franske Theatre i over tyve Aar have produceret, og hvis Handling — om en saadan kunde opdages — var et Mesterstykke af „Blödsinn", men udpyntet med utallige pikante Episoder. Den meest yndede af alle Balletterne var unægtelig Le diable à quatre efter det Franske, eller hvad vi i gamle Dage kaldte „Fanden er løs"; den gik muntert og smukt; Sujettet, der heelt igjennem spiller i Polen, forhindrer alligevel ikke Finalen fra at dandses i spansk Costume, og her udførtes den udmærkede Seguidilla, hvis Hovedmomenter jeg har benyttet i Slutningen af La Ventana.

Jeg var under hele denne Periode reduceret til at understøtte mine to Elever, Juliette og Julius, der rigtignok kun fungerede i anden Linie, men ved den Omhu og Fuldendthed, hvormed de udførte deres Partier, aftvang Berlinerdandserne den oprigtigste Anerkjendelse og erhvervede sig en fast Plads i Publicums Yndest. Mlle Pocchini var ved Contract fritagen for de taglioniske Forestillinger, og hendes Landsmænd iagttoge en afventende Stilling. Dersom jeg nogensinde har ladet mig henrive af Roes og Be-

rømmelse til at bilde mig ind at have en kunstnerisk Mission, saa har jeg her maattet bøde for min Egenkjærlighed, ved min indre Sønderknuselse under denne lange og ydmygende Uvirksomhed. Mine Modstandere hoverede, mine Venner havde ingen Glæde af mig, og jeg selv begyndte at troe, at mit saakaldte Genie kun var afpasset efter de i Hjemmet saa ofte omtalte smaa Forhold. Opfindelse, Motiv, Characteer og overhovedet Reflexion vare her, om ikke aldeles forkastede, saa dog forældede Begreber; mine Idealer hørte til en forsvunden, stilfærdig Tid, og kunde jeg ikke svare til Ordet „famos“, var min Dom fældet. Mit Sind var nedtrykt, og mangfoldige Gange, naar jeg kom forbi Augustinerkirken, listede jeg mig derind, satte mig i Nærheden af Canovas Mesterværk (Erkehertuginde Christines Gravmæle) og bad af mit inderste Hjerte om Kraft til at bære mine Prøvelser saaledes, at ikke Bitterhed og Misundelse skulde forvilde mine Tanker og faae Bugt med min Sjel! — Og virkelig, jeg fik et klarere Blik paa denne forfængelige Verden; hvad der før havde oprørt og græmmet mig, fik mig nu halvveis til at lee; jeg spurgte mig selv, om jeg for Alvor skulde have Lyst at bytte med dem, der nu vare feirede og beskyttede, og Resultatet blev, at jeg i mit hyggelige Hjem, omgiven af mine trofaste Kjære, glemte mine Theatersorger og takkede Gud for alle de Gober, han havde forundt mig.

Vi havde en fortræffelig Bolig ved Basteien, med Udsigt over Glacierne, Forstæderne og de fjerne Bjerge — et Landskab, der navnlig ved Solnedgangen frembød de meest fortryllende Farvespil. Vi gik ofte i Burgtheatret, hvor man nød Skuespillet med en Andagt, som om det kunde have været de Beethovenske Symphonier; den fortræffelige Scholz i Carlstheatret rystede af og til mine Lunger ved sin ubetalelige Comik; jeg besøgte flittig de udmærkede Samlinger; Selskabslivet, skjøndt i en snevrere Kreds, ydede os mange Behageligheder; vi havde ofte Breve

fra vort kjære, danske Hjem, og jeg skal aldrig glemme, hvor deeltagende og opmuntrende min Ven H. C. Andersen skrev til mig. Vort Thebord samlede stundom de i Wien bosiddende og reisende Nordboer, og uden andre skandinaviske Tendenser end saadanne, der indbefatte gjensidig Agtelse og Venskab, plantede vi vore Nationalfaner paa Juletræet og dandsede omkring det til vore Hjemlandes velbekjendte Melodier.

Som Skygge til disse lyse, huuslige Billeder, maa jeg vel nævne de talrige Liigbegængelser, der dagligen droge forbi vore Vinduer, fornemmelig foranlediget af Choleraens Hærgen under hele Efteraaret 1855. Ikke mindre end ni Generaler fulgtes til Jorden med militair Honneur og en eiendommelig Pomp, der bestod deri, at en Ridder i sort Rustning med nedslaget Visir reed foran Liigvognen. Mozarts Requiem blev sunget tre Gange i Augustinerkirken: for Carl v. Holbein, for Sangeren Staudigl og for en yngre Broder af Sangeren Ander; men den mærkværdigste Begravelse var for August Lanner, Søn af den berømte, ligeledes afdøde Valsecomponist Joseph Lanner, og ligesom Faderen Anfører for et Orchester. Alle Wiens Forstæder vare i Bevægelse, Folk strømmede til i Tusindviis, og da min vakkre Dandserinde Catharina Lanner nu stod ene i Verden, bad hun mig, som en Slags faderlig Værge, at ledsage hende i Sørgeprocessionen, der under mange geistlige Ceremonier, og med Musik af tre forskjellige Orchestre, drog ud til Döblinger-Friedhof.

Som en Overgang til Liv og Lys, vil jeg nævne tvende Fester, der feiredes under mit Ophold i Wien, nemlig Hundredaarsdagen for Mozarts Fødsel og det store Borgerbal i Redoutesalen. Til den første var der gjort betydelige Forberedelser, og da der ingen fremtrædende Musiker fandtes for Øieblikket i Haydns, Glucks og Mozarts Fødeland, blev Lißt forskreven fra Weimar, for at anføre den storartede Musikfest, der, som det ofte

skeer ved slige Leiligheder, ikke kom til at svare til Forventningerne. Det fortjener iøvrigt at bemærkes, at af alle de Operaer, der gives i Wien, gaaer de mozartske mindst godt, og da man netop i de Dage havde gjenoptaget Bortførelsen af Serailet paa Repertoiret, og man paa samme Tid var isærd med at efterforske Stedet, hvor den udødelige Mester formodedes at være begravet, gav et vittigt Hoved det Raad, at see efter, om ikke et Liig skulde have vendt sig i Kisten — thi det maatte absolut være Mozart!

Den anden Fest havde samlet over fire tusinde Medlemmer af Keiserstadens rige Bourgeoisie, præsideret af hele Hoffet og illustreret af Alt, hvad indfødt og fremmed Berømthed kunde opvise. At give en Navneliste paa alle disse Celebriteter vilde blive ligesaa vidtløftigt, som at beregne Værdien af de Juveelsmykker, der straalede fra Damernes Toiletter; kun vil jeg omtale Dandsenes ualmindelige Orden (Quadrillerne formeredes i to Linier istedetfor som ellers i Quarree), og da jeg saae en Gruppe af Fyrster og bestjernede Herrer flokke sig om et eneste Punct paa Balconen, blev jeg nysgjerrig efter at vide, hvem der var Gjenstanden for denne Hylding, og jeg gjenkjendte Wienernes Ninon de Lenclos, Cachuchas navnkundige Heltinde, den 50aarige, men endnu indtagende Fanny Elsler!

Taglioni vendte tilbage til Berlin ved det nye Aars Begyndelse, og det var nu paa den høie Tid at tænke paa de to Balletter, jeg endnu havde at levere inden Marts Maaneds Udgang, og som foruden den Revanche, jeg ventede af deres gunstige Modtagelse, tillige skulde forskaffe mig et betydeligt Extra-Honorar; dog var Forpligtelsen kun bindende for mig, men ikke for Bestyrelsen, og jeg maatte atter tye til Oberkæmneriet, for at faae idetmindste den ene, Napoli, sat i Scene. Cornet adløb fnysende, men lovede at gjøre mig mit Arbeide saa suurt og vanskeligt, som muligt.

Det kunde her være Stedet at give en lille Skildring af Operatheatret „nächst dem Kaernthnerthore", saaledes som

det i mange Aar har staaet og ventet paa en Forflytning og total Omskabelse. Theaterbygningen ligger indeklemt imellem et af Wiens smudsigste Stræder og den søndre Bastei; men da Localet efterhaanden har fordret Udvidelse, er der blevet deels kjøbt, deels leiet, nogle tilstødende Huse og Etager, som ved Gange og hængende Broer staae i Forbindelse med Theatret og indeholde Contorer, Prøvesale og Garderober. Tilskuerpladsen er temmelig elegant, men med saa trange Ud- og Indgange, at Tanken om en Allarmering maa bringe En til at gyse. Scenen selv er lidt bredere og betydelig høiere, end vor, men saa ubeqvemt indrettet, at Decorationer og større Maskiner maae i Mellemacterne bringes gjennem to store Fløidøre ud paa Basteien, hvorfra det mindre formuende Pulicum kan titte ind i Helligdommen, og hvor man om Dagen kan tage Templer og Skyer, Skibe og flyvende Drager i Øiesyn, ligesom paa Dyrehavsbakken. Artisternes Indgang ad det ovennævnte Stræde er intet mindre end tillokkende, og saavel Garderoberne som Skolesalene ere opfyldte af Værtshusenes og Gaardenes blandede Uddunstninger. Et Værelse paa to Fag har Navn af Foyer; men da det altid er belemret med et Orgel, en Harpe, en Extra-Contrabas og to tyrkiske Trommer, findes der ikke megen Plads tilovers til Dandsens Øvelser og endnu mindre til Indstudering af større Balletter. Man maatte derfor tage sin Tilflugt til Localerne ved den store Redoutensaal i Hofborgen; men da disse netop undergik en fuldstændig Reparation paa den Tid, jeg skulde begynde mine Prøver og der i begge Skolesalene arbeidedes paa en ny Opera, var der rigelig Anledning til at chicanere mig og saa at sige binde baade Hænder og Fødder paa mit Arbeide. Jeg maatte nu instruere Rollerne og de særskilte Partier enten i mit eget Hjem, eller hos Mlle Pocchini, der skulde være Teresina og nu var lutter Iver og Begeistring. Jeg maatte passe paa de faa Timer, da Scenen var ledig for Operaprøver, og saa endog med Overtalelse samle Personalet,

Herrerne for det Meste fra det nærliggende Caffehuus; thi uagtet det hele Theatervæsen havde den fuldstændigste Lighed med det Billede, som Hackländer giver i sit „Europäisches Sklavenleben", var der ikke Tanke af Disciplin tilstede.

Disse Tilstande havde en ikke ringe Indflydelse paa mine Anskuelser af de Forhold, hvorunder jeg tidligere havde fungeret, og jeg lovede mig selv, at dersom jeg endnu engang skulde komme tilbage til den danske Skueplads, vilde jeg betragte mine smaa Gjenvordigheder i et mildere Lys.

Opførelsen af Napoli forhaledes imidlertid ved to overordenlige Theaterbegivenheder, nemlig Meyerbeers Ankomst til Wien, for selv at lede Indstuderingen af Nordstjernen, og dernæst Adelaide Ristoris Gjæsteforestillinger paa selve Operatheatret.

Det var yderst interessant for mig at forny Bekjendtskabet med den berømte Componist, som jeg havde seet for tredive Aar siden i Paris. Han var nu en gammel og temmelig svagelig Mand, med en Holdning som den fineste Diplomat, udsøgt høflig, blid, behagelig, men urokkelig i sine Paastande. Han havde den meest udstrakte Fuldmagt, og det var en Fornøielse at see, hvorledes han „med Jernhaand i Fløielshandske" trykkede den tændergnislende Cornet til Jorden. Directeuren havde nemlig, for at fremskynde Arbeidet, ladet holde en Mængde Sangprøver inden Mesterens Ankomst; men denne sagde strax med det yndigste Smiil: „Mine ærede Herskaber! Her kan ikke være Tale om godt eller mindre godt, thi det er aabenbart, at De endnu slet ikke kjende min Musik". Nu begyndte først en Skærsild af Repetitioner, Skoler og Correcturprøver, der ofte varede til langt ud paa Natten. Personalet bandede omkaps med Directeuren og ønskede „Jøden" ned i den dybeste Afgrund, og det blev et Mundheld at være dømt til „drey Monathen Meyerbeer"; men „Kaisers Befehl" holdt de Balstyrige i Tømme, og Mesteren lod sig ikke forstyrre; han mødte, skjøndt ofte syg og elendig, dog altid

smilende, hver Morgen ved Pianoet og ved Nodepulten, og „tærskede“ saalænge med Sangerne og Choret, indtil hans Værk gik til Punct og Prikke, som det var blevet udført for nogle Maaneder siden i Paris. Han vilde imidlertid ikke forsømme den Hjælp, som et større Balletcorps kunde yde de sceniske Virkninger, og confererede i den Anledning med mig, spillede selv alle Dandsemelodierne, angav Tempi og betegnede de Steder, som han ønskede udfyldte med Dandse og militaire Evolutioner. Der skulde fremstilles en stor Leir-Scene med Marketendersker, Infanterister og Husarer. Disse sidste Vaabenarter maatte nødvendig repræsenteres af Fruentimmer! — Mine Indsigelser vare frugtesløse: „De har fuldkommen Ret, min kjære Bournonville“, sagde den gamle Practiker, „men Publicum kan godt lide Saadant, og jeg tør ikke modsætte mig den herskende Tilbøielighed“. Hvervingen til ovenmeldte Corps var i og for sig ikke saa ganske let; thi efterat Mesteren havde udsøgt de yppigste Figurantinder til Husarer og de netteste Piger af Choret og Balletten til Marketendersker, blev der ikke andre Rekruter tilovers for Infanteriet, end gamle, corpulente Matroner, som nu af mig skulde lære Geværgrebene og dresseres til at udføre Contramarscher m. m.; det var et virkeligt Hercules-Arbeide. Det lykkedes efter Omstændighederne at gjøre Underværker med disse Tropper, og Meyerbeer var henrykt over mit Arrangement.

Der var gjort Alt for at stille Nordstjernen paa Firmamentets Toppunct: alle Theater- og Instrumental-Effecter vare anvendte, og, for at sikkre sig Pressens Understøttelse, var Meyerbeer ikke den Mand, der skulde forsmaae at gjøre sin Opvartning hos den obscureste Recensent, paa det høieste Qvistkammer i den yderste Forstad, og, om det gjordes fornødent, ledsage sine forbindtlige Udtryk med uimodstaaelige Argumenter. Verdensberømt og Millionair, higede han endnu efter at blende sin Samtid med en Roes, som han igrunden selv maatte foragte — hvilken Lærdom!

Den nye Opera gik brillant igjennem; Alle vilde høre og see den, men Ingen var fuldkommen tilfreds med denne Omarbeidelse af Vielka, som de allerede kjendte fra Jenny Linds Debuter paa Theater an der Wien. Man fandt Musiken smuk, men langt mindre original end Meyerbeers tidligere Compositioner. Han ilede nu med rastløs Hu afsted til Milano, hvor man ventede hans Person med storartede Ovationer, men hvor hans Nordstjerne fandt en kold Modtagelse.

Medens Napoli endelig — paa høiere Befaling — blev bestemt til Opførelse, men under saa ubehagelige Forhold, at jeg hellere havde seet den aldeles opgivet, maatte den, som sagt, endnu engang stilles i Bero formedelst Ristoris Gjæsteroller, der optoge henved tre Uger af Saisonens Rest. Denne Afbrydelse skulde alligevel give min Aand en velgjørende Løftning og i visse Maader holde mig skadesløs for mange udstandne Besværligheder.

Adelaide Ristori (gift med en Marchese del Grillo) var en høi og ædel qvindelig Skikkelse, paa den Tid nogle og tredive Aar gammel, allerede berømt i Italien og senest ansat ved det kongelige Theater i Turin, hvor hun ved Siden af den store Tragiker Modena havde erhvervet sit Renommee, der først blev europæisk, efterat hun var optraadt i Paris. Hun gav sine Gjæsteroller, omgiven af et temmelig tarveligt Skuespillerselskab, der ene og alene ved hendes Talents mægtige Indflydelse og det italienske Sprogs ubeskrivelige Velklang befriedes fra den Ydmygelse at blive udleet. Den store tragiske Kunstnerinde var i sin Genre en Aabenbaring, som jeg kun tør sammenligne med Talma, Mlle Mars og — Jenny Lind! Hendes Debut var i Alfieris Sørgespil Mirra. Titelrollen er en ung Prindsesse, der af den fortørnede Elskovsgudinde er forbandet fra sin Fødsel og hentæres af en Lidenskab, som hun først aabenbarer i sin Dødsstund: — hun er forelsket i sin egen Fader! Denne Gyselighed forstod Ristori at hæve til tra-

gjft Høide, idet hun adlede sin Sjælekamp ved Ynde og Majestæt. Hun førte os tilbage til det græske Hedenold og vi takkede Guderne, der ved Dækkets Fald gjorde Ende paa Mirras og vore Qvaler.

Hvilken Overgang fra dette plastiske Hedenskab til den reent catholske Typus i Schillers Maria Stuart! Det var et historisk Portrait af en forbausende Sandhed. Den ulykkelige Dronning stod for os lyslevende, med det samme Trylleri, der indtil hendes sidste Dag henrev saa mægtig baade til Kjærlighed og Had. Om man end ikke havde forstaaet et eneste Ord Italiensk, vilde hendes Blik og Tonefald alene have været nok til at tolke hendes Stemning og Følelser. Jeg havde seet Mlle Rachel i den samme Rolle og deelt Begeistringen over hendes fortræffelige Declamation, men hos hende glemte jeg ikke et Øieblik den berømte Skuespillerinde, hvorimod Ristori førte mig ind i Tiden og Virkeligheden.

Hvor naturlig forberedte hun ikke Dramaets Udvikling ved sit Møde med Burleigh og ved Modtagelsen af det Brev, Mortimer leverer hende. Men hendes Fremstilling naaer dog sit Høidepunct i Sammenkomsten med Elisabeth. Knælende for Englands Dronning, knuger hun krampagtig sin Rosenkrands, som om hun vilde hentyde til, at det ikke er for en jordisk Magt, at hun i denne Stund ydmyger sig. En Gysen gjennemfarer hende, da hendes Blik møder hendes Rivalindes iiskolde Aasyn; hun søger ved brændende Veltalenhed at bøie den Stoltes haarde Sind — men forgjæves! Bekæmpende sin oprørte Følelse, beder hun Himlen om Kraft og Taalmod til at bære de Krænkelser, hvormed den Uforsonlige vedbliver at overøse hende; men tilsidst drives hun til det Yderste: hun vil svare, men Stemmen svigter hende, og først efter en voldsom Sjælekamp trænge Ordene sig frem. Som et rasende Uveir styrte nu Hadets og Hævnens giftige Pile ned over »la figlia d'Anna Bolena«. Maria pidsker hende formelig ud af

Scenen, kalder hende »mima, bastarda« og paakalder den evige Retfærdighed, for at see Elisabeth knælende i Støvet og sig selv paa Englands Throne.

Udbruddet af en Vulcan kunde ikke ryste Luften heftigere, end den Bifaldsstorm, der fulgte paa hiin storartede Scene. Handlingen standsede i flere Minuter, under hvilke Maria, overvældet af Sindsbevægelse, stod bævende, med dødblege Læber og flammende Øine, pegende udad efter den flygtende Dronning, som om hun vilde sige: „Det traf!"

Nu kom Slutningsrepliken, hvori hun med vild Glæde nyder, efter saa mange Aars Kummer og Ydmygelser, »un momento di trionfo«, og her ender Acten i den italienske Bearbeidelse. Dækket falder, og Begeistringen, der ikke kan stige høiere, yttrer sig nu hos det electriserede Publicum ved en convulsivisk Rystelse, der opløser sig i Strømme af Taarer. I femte Act var hun atter vendt tilbage til elskelig Fromhed og Hengivelse; hendes Afsked med sine Folk var i høieste Grad gribende, Skriftemaalet og det sidste Møde med Leicester var ikke længere Skuespil, men psychologisk og historisk Sandhed; vi fulgte hende — ja, det var en Lykke, at hun tre Gange blev fremkaldt, for at vi ikke skulde beholde det sørgelige Indtryk — til Døden for Bøddelsværdet!

For at godtgjøre et fleersidigt Talent, optraadte hun flere Gange i La Locandiera af Goldoni og I gelosi fortunati efter det Franske; men hverken hendes Organ, Mimik eller øvige Personlighed passede til Lystspillet, og tiltrods for hendes ubetingede Beundrere maatte jeg paastaae, at hun kun var stor i Tragedien.

Næst efter Maria Stuarda var Pia dei Tolomei hendes fornemste Pragtrolle. Stykket hørte til den Slags Boulevard-Dramer, hvori man med Uhret i Haanden kan beregne Dydens Undertrykkelse og dens endelige Seir. Ristoris vidunderlige Forvandlingsevne viste sig heri som den yndige Brud og den miskjendte Hustru, der i sidste Act, forskudt

og hentæret af Græmmelse, endnu oplever at blive frikjendt og døer af Glæde i sin Gemals Arme.

Man tør neppe omtale den Graad og Hulken, som blev fremtvungen ved dette Billede, der i al sin Rædsel dog ikke et Øieblik fornægtede den høieste Skjønhed, og jeg, der er en afgjort Hader af Fremkaldelser, maatte, ved at see Pia-Ristori komme glad og neiende tilbage igjen paa Scenen, udraabe med lettet Hjerte: Hun lever!

Dette forfriskende Bad af sand Kunst styrkede mig til at gaae de Besværligheder imøde, der optaarnede sig for mit sidste og afgjørende Arbeide. Mlle Pochini var mig imidlertid en kraftig Støtte og indstuderede sin Rolle med saa meget større Fornøielse, som der var blevet sørget for et betydeligt Tillæg af Bravourdands, og al Concurrence var bortryddet ved Juliette Prices fuldstændige Fritagelse for at medvirke i Napoli. Gennaros Partie udførtes ret smukt af Italieneren Vienna, men Frappart, som jeg havde gjort Regning paa saavel til Limonadieren, som til den store Tarantella, havde tilfældigviis faaet Stormandsnykker i Anledning af et rigt Giftermaal, som han just stod i Begreb med at indgaae; han fandt Rollen for ubetydelig, gjorde ustraffet Oprør og var saa uforskammet, at jeg maatte renoncere paa hans Bistand og sammentrænge det hele comiske Element i en eneste Person, der forresten fandt en ypperlig Fremstiller i min ufortrødne Julius Price. Jeg havde den største Møie med at bringe en Smule Tone i Sammenspillet, thi Balletcorpset havde ikke ringeste Idee om Mimik og kunde blot holdes i Stemning ved idelige Contradandse (Ballabile). Det gik endda nogenlunde an med det qvindelige Personale, men hos Mandfolkene gjentog sig det samme Phænomen, som med alle udannede Mennesker, der blive kastede frem paa Scenen, at de aldrig ere alvorligere, end naar der skal fremstilles Lystighed, men derimod benytte de høitidelige og rørende Momenter til at grine og gjøre Commers.

Cornet, der nødtvungen havde givet Ordre til Ballettens Iscenesættelse, gjorde nu alt Muligt for at modarbeide og skade mig: den dueligste Theatermaler blev sat til et andet Arbeide, og Napolis Decorationer overladte til en Fusker; Costumerne negligeredes, og da der imod Sædvane ikke blev givet Personalet nogen Erstatning for Brugen af egne Klæder, udstyredes alle de Civile (i første Act) med caricaturmæssige Pjalter; jeg maatte af min egen Lomme betale Choristernes Assistance ved Prøverne, samt lønne de Violinister, der havde spillet ved mine Indstuderinger udenfor Theatrets Localer; den første Forestilling blev med Vold forceret frem, inden jeg havde faaet de nødvendige Generalprøver, og for rigtig at betage Balletten sin nationale Virkning, gav man Aftenen iforveien, som af en Hændelse: Den Stumme i Portici. Mine danske Venner ville udentvivl udraabe: „Hvorfor taalte du alt dette?“ — og jeg vil kun svare dem: „Jeg befandt mig i Østerrig og var mere bange for at compromittere min Ære, end for at sætte mit Arbeide paa Spil.“

Lykken stod mig alligevel bi. Indtrykket af Napoli blev det samme som ved Ballettens første Forestillinger i Kjøbenhavn. Italienerne, der havde givet Møde i Masse, bemærkede ved første Øiekast, at jeg havde opfattet deres Land, deres Skikke og Nationalitet med Kjærlighed; de baade loe og græd, raabte «Bravissimo!» og applauderede for hver Scene; desuden vare de nu ikke længere mine Modstandere, thi jeg havde jo givet deres Landsmandinde Hovedpartiet; og den Roes maa jeg tilkjende den lille Pochini: hun gjorde sit Bedste for at bringe Liv og Varme i det Hele. Den meest glimrende Stemning udbredte sig fra hende til Publicum og fra dette igjen tilbage til Balletpersonalet, der præsterede noget ganske ualmindeligt og for mig aldeles uventet. Julius Price triumpherede som Gadesanger og i Tarantellaen; denne sidste Dands blev eenstemmig erklæret for den bedste Composition i sin Slags, og „Maestro

Bournonville" fremkaldt efter 2den og 3die Acts Slutning, for at modtage den livligste Bifaldshyldning. Seiren var min! Lykønskninger strømmede ind til mig, og mit Hjerte var opfyldt af ydmyg Taknemlighed for denne heldige Udgang paa alle mine Trængsler. Der var Glæde i mit Hjem, og Budskabet fløi til Vennerne i det fjerne Fødeland, hvor jeg vidste, der vare Mange, som deeltoge i min Lykke.

Balletten havde virkelig opnaaet en Succes, der kunde kaldes sjelden paa Wiener Operatheatret. Hoffet yttrede lydelig sin Tilfredshed, men Keiserens Sympathier vare nu eengang for alle ikke i min Retning, og den loyale Cornet, der under hele Forestillingen havde gaaet og udstødt Forbandelser imellem Coulisserne, benyttede den allerhøieste, mindre gunstige Stemning som Paaskud til, efter tre glimrende Aftener, at henlægge Napoli for bestandig.

Men hvad sagde da Publicum og Pressen til en saadan Fremfærd? De gjorde, ligesom jeg: de stak Fingeren i Jorden og erkjendte, at de vare i Østerrig. Forøvrigt havde samtlige Blade paa den Tid sluttet en Overeenskomst om at forbigaae Alt, hvad der angik Cornets Administration, fordi han, for at tilfredsstille en Sangers Ømfindtlighed, havde inddraget Redacteurernes Fripladser og dertil var stærkt understøttet af Censuren og — Gensdarmeriet.

Den stille Uge afbrød Forestillingerne og sluttede denne Opera-Saison, der maatte blive min sidste i Wien. De høitidelige Paaskedage kunde ikke Andet end stemme mit Sind til Glæde, og det lykkelige Udfald af mit Prøvestykke bragte mig til at see Alting i et mildere Lys. Jeg havde fundet mange Venner, saavel blandt Artisterne, som i flere elskværdige Familier udenfor Theatret, og i det Hele mødt en Deeltagelse og en Gjæstfrihed, der skal bevares blandt mine bedste Indtryk. Jeg skal bestandig erindre Wien med den yndige Omegn, det gemytlige Folkeliv, den uforlignelige Militairmusik og det majestætiske Stephanstaarn. Ogsaa jeg havde i Aanden slaaet mit Søm i Stock am Eisen,

besværget Forfængelighedens Dæmon og mere end nogensinde lært at styre mit heftige Sind. Jeg havde øst Kraft af den Kilde, der aldrig udtørres, og langtfra at beklage mig over denne Reises forfeilede Resultater, følte jeg mig rig ved den vundne Erfaring. Jeg vil just ikke paastaae, at Theatret er det Sted paa Jorden, hvor Nemesis divina udøver fortrinsviis den belønnende Gjengjeldelse, men det er sikkert, at intetsteds er den straffende saa hurtig og saa bestemt, som netop indenfor det Omraade, hvor Speilet holdes op for de menneskelige Lidenskaber og Skrøbeligheder. Exemplerne vilde føre os meget for vidt, men hvad Cornet angaaer, fyldte han allerede Aaret efter min Afreise Maalet af sin Slethed, ved at insultere en agtet Kunstnerinde; han paadrog sig atter ved denne Leilighed et Livsfuld Prygl, blev dømt til Bøder og Fængsel og maatte forlade den Post, som han saa uværdig havde beklædt. Det lykkedes ham vel endnu engang at dupere et af Berlins mindre Theatre ved sin foregivne Practiskhed; men ogsaa herfra blev han inden kort Tid jaget og døde Aaret derefter i Hamborg. Hans Necrolog stod i alle tydske Theaterblade, men om end hans tidligere Fortjenester som lyrisk Kunstner skulde glemmes, vil hans Minde som Theaterdirecteur leve til Skræk og Advarsel; thi Enhver, der er anbetroet en Commandopost, kan af hans Exempel lære, hvorledes han ikke skal bære sig ad, og de, der skulle lyde og tjene, kunne lære at paaskjønne en dannet og human Bestyrelse, selv naar den ikke besidder alle ønskelige og tænkelige Fuldkommenheder.

Hermed vil jeg slutte dette Affnit af mine Ballethistorier, der her indtræde i en ny Periode, og dersom man spørger mig, i hvilken Forbindelse denne lange Beskrivelse staaer til Abdallah, vil jeg svare ved at henpege paa den arabiske Fortællings dybe Moral, som viser os den Lykkelige, der ikke var tilfreds med de Gober, som de fire

tændte Lys allerede havde skjænket ham, men higede efter at see det femte brænde, blev slagen og havde nær mistet Alt.

Medens min øvrige Huusstand tiltraadte Hjemreisen over Hamborg, fulgte jeg min Datter Charlotte til Milano, hvor hun skulde udvikle sit Sangtalent hos den berømte Professor Lamperti. Jeg reiste ene hjem over Turin og Mont-Cenis gjennem Savoyen, hvor jeg hilsede Foraaret i sin Flor, til Paris, hvor jeg opholdt mig i fjorten Dage og atter saae Frugttræerne i Blomster, og havnede endelig ved Pintsetid i Fredensborgs hvælvede Løvsale, hvor Liliconvallerne duftede mig imøde, Hvidtjørnen stod i sin Høitidspragt, og Fuglechoret istemmede sin Lovsang. Det var den tredie Gang i det samme Aar, at jeg oplevede Vaarens Herlighed; alligevel blev jeg overrasket herhjemme, og jeg maatte synge med vor begeistrede Digter:

„Jeg troer, der er skjønnest i Danmark!"

Danske Folkefester.

Inden jeg fortsætter Følgerækken af mine Ballethistorier, der udgjøre den egenlige Kjærne af „Mit Theaterliv", maa jeg dvæle en Stund ved de Stemninger, der saa væsenlig have paavirket mit Kunstnersind, og medens jeg under mig selv en fornøden Hvile, ved at lade mine Erindringer svæve lidt udenfor den snevre Kreds, der blev min Virken anviist, troer jeg paa samme Tid at tilfredsstille mine Læsere, ved at skildre nogle Begivenheder, hvori min Person ikke danner Middelpunctet, men blot staaer som Iagttager eller idethøieste som understøttende Factor.

Jeg vil forsøge med troe og levende Træk at fremstille nogle af de storartede Skuespil, som Tiden og Folkeaanden selv digtede, og hvori hver enkelt Medborger ubevidst udførte sin Rolle. Kunstneren sad paa Tilskuerbænken, samlede herlige Indtryk og applauderede af Hjertensgrund. Mange af mine Samtidige ville gjenkjende hine gribende Momenter, de ville med mig opleve dem endnu engang i Tankerne og da maaskee med et vemodigt Suk udbryde: „Slige Dage faae vi aldrig mere at see!" Der vil maaskee komme en Tid, da alle disse Fester ville betragtes som poetisk og phantastisk Børneleg, af Nogle ansees for Overdrivelser, af Andre for Ubetydeligheder; men Eet skulle de alligevel vidne om: at der engang har været Enighed og Samvirken i Danmark!

1.

Thorvaldsen i Kjøbenhavn.

Hvad store og pragtfulde Fester angaaer, har Kjøbenhavn i ældre Dage ikke staaet tilbage for nogen anden Hovedstad. Der har været Indtog, Formælinger, Kroningshøitideligheder, Besøg af fremmede Fyrster og fornemmelig pompeuse Sørgetog. Saavel fra Hoffets som fra Communens Side blev der gjort alt Muligt for at fornøie Folket; der stegtes hele Oxer, Viin sprudlede i Fontainerne, og de Fattige husvaledes paa mange Maader. Ved saadanne Leiligheder var Staden illumineret, og medens de høiere Stænder havde deres anviste Pladser eller kjørte omkring i deres statelige Equipager, sværmede Pøbelen om i vilde Hobe, blandede Hujen og Piben i sine Jubelskrig og holdtes i Ave af Politistokken, naar den gjennembrød Skranker og Gelebder eller lod Husarerne uændsede. Slagsmaal og Arresteringer hørte dengang med til saadanne Fester, og Indtrykket, man modtog, var: at der tiltrods for alle Bestræbelser og Omkostninger altid fattedes Noget — nemlig Almeenaand!

Denne havde ved Stænderinstitutionen faaet et mægtigt Opsving, og det parlamentariske Liv havde vakt mange slumrende Kræfter. Den nationale Bevidsthed havde vundet et Udtryk i det frie Ord; man samledes under aaben Himmel i Vaarens skjønneste Dage, for at feire den 28de Mai som Gjenfødelsens Fest, og inden de reent materielle Interesser endnu havde taget Overhaand og skilt Nationen i skarpt mod hinanden stræbende Partier, var det almindelige Løsen: „Danmarks Held og Hæder!" Vi følte, at det ikke længere var ved Krigsbedrifter og udvortes Glands, at vort Fædre-

land skulde hævde sin Anseelse i det øvrige Europas Øine, men fremfor Alt ved sit høie Culturtrin — baade Jordbundens og Aandens; og vi udtalte derfor med retmæssig Stolthed Navne, hvis Klang banede os „en Vei til Roes og Magt", der ibetmindste for endeel kunde give os Erstatning for en svunden politisk Betydning.

Et stort Kunstnernavn gjenløb over hele Europa med Beundring og Ærefrygt. Denne Kunstner, for hvem Grækenlands Oldtid havde aabenbaret sig i sin Guddomsfylde, som igjennem Antikens kydske Ro havde fundet Overgangen til det christelige Ideal, og som forstod at forene disse Elementer, for i Marmor og Bronce at overantvorde sin Samtids Høihed til den seneste Efterslægt — denne Udvalgte, sin Tids Ypperste, var en Dansk. Født i Kjøbenhavn, havde han midt i Sydens Yppighed, omgivet af Kunstens Underværker og Verdens Hylding, i Aarenes lange Række bevaret sit danske Sind, sit danske Sprog og Kjærligheden til sit Fødeland.

Den forrige Generation, d. e. vore Forældre, vilde neppe troe paa en saadan Berømthed, og det hændte sig, at da Albert Thorvaldsen i Aaret 1819, efter mange Aars Fraværelse, gjæstede sin Fødeby, blev han vistnok meget feteret i private Cirkler, og nogle Digtere skreve Vers til hans Ære, men da han ifølge den Tids Hofetikette ikke kunde indbydes til Kongens Taffel, uden ibetmindste at rangere med en Kammerjunker, maatte denne verdensnavnkundige Mand først beklædes med den meget passende Titel af Etatsraad. Det større Publicum saae i ham kun en høi, smuk Mand med et beskedent Væsen, og man glædede sig over,at han havde modtaget Bestillinger til vor Fruekirke, der dengang reiste sig af sit Gruus efter Bombardementet.

Han forlod os efter et kortere Ophold og sendte os nu og da nogle af sine Arbeider, der kom paa Academiets Udstillinger, vandt Bifald og bleve sommetider ret fornemt

bedømte. Endelig klang det over hele den kunstelskende Verden, at der i Thorvaldsens Atelier i Rom var fremstaaet et Christusbillede, som af alle hidtil existerende var kommet Begrebet om Frelseren nærmest, og dette Mesterværk var bestemt for Kjøbenhavns Hovedkirke. Apostlene fulgte umiddelbart efter og syntes identiske med Evangeliets Helte. Overalt gjenlød Beundring, og Europas Blikke vendte sig, ikke uden lidt Misundelse, mod den lykkelige Stad, der skulde slutte disse Skatte i sin Favn. De første Gibsafstøbninger ankom hertil, og paa samme Tid udgav Thiele sit fortjenstfulde Værk: „Thorvaldsen og hans Arbeider". Nu fik man først Øinene op for, hvad Danmark eiede i vor store Landsmand og i hans udødelige Frembringelser. Man lærte nu at fatte og forstaae hans Genius, og idet man fulgte hans tryllende Meisel ligefra Mythen om Psyche til det Altar, hvor den milde Sjælehyrde aabner sine Arme imod os: var det Thorvaldsens største Roes, at man glemte hans Mesterskab, for at gaae op i det Guddommelige. Det blev Danmark forundt at besidde Noget, som de største Riger ikke formaaede at opvise Mage til, og naar vi saae os omkring, for ikke at forurette vore andre berømte Mænd, fandt vi en Rigdom, der styrkede vort Mod og indgjød os en hidtil ukjendt Kraft.

Vore Krigsskibe hjembragte fra Middelhavet kostbare Ladninger af Thorvaldsens Værker i Marmor, og endelig hed det med Bestemthed, at Mesteren selv vilde følge med, for paa sine gamle Dage at gjensee sin Fødestavn, ja maaskee blive der for bestandig. Det var i Eftersommeren 1838, at Fregatten Rota ventedes hjem, og med den Danmarks hæderkronede Søn. Kjøbenhavn var i glad Bevægelse for at modtage den herlige Kunstner; han var jo en Helt, der havde kæmpet og seiret, en Konge i Aandens og Skjønhedens Rige. Denne Erkjendelse gik igjennem hele Befolkningen, bevidst eller ubevidst, og da Flaget heisedes paa Nicolai Taarn til Signal, at Skibet var isigte, brusede det

som en Strøm igjennem Gaderne, og Alle ilte til Strandbredden. Toldboden og Langelinie vare opfyldte af en utallig Menneskemasse; Træernes Grene bugnede under Vægten af den friske Ungdom; Havnens Fartøier vare smykkede foroven med Flag og Vimpler og paa Dækket med festlig klædte Damer. En heel Flotille af Baade og Gondoler, med særskilte Emblemer og bemandede med Digtere, Kunstnere, Videnskabsmænd og Studenter, roede Fregatten imøde, for med Sang og Musik at byde Thorvaldsen velkommen. (Vore begeistrede Naboer, Svenskerne, vare dog de Første, der bragte ham en jublende Hilsen fra et Dampskib midt i Øresund.) En Tordenbyge betegnede Fregattens Indseiling i Sundet, thi Kanonsalut var imod Reglementet; men ligesom den nærmede sig Hovedstaden, opklaredes Himlen, og en mægtig Regnbue indesluttede den svømmende Kreds og den vrimlende Kyst som i en Ramme af Lys, Frihed og Haab. Fra Castelspynten til langt inde i Havnen rungede Hurraraabene, og et tusindstemmigt Chor istemte Velkomstsangen til den gamle Melodie: „Vi Sømænd gjør ei mange Ord".

Nei, Ord formaae ikke at tolke den Stemning, der besjælede os, ved at see den statelige, hvidhaarede Gubbe, med Kappen slængt over de brede Skuldre, igjen betræde sin Fædrenejord, hilset af et heelt Folks overstrømmende Begeistring. Hestene spændtes fra Vognen, der skulde afhente ham, og man drog den i Triumph over Amalienborg til Kunstacademiet, hvor en Bolig var indrettet for dets ypperste Æresmedlem. Her samledes den hele tætsluttede Folkemængde af alle Klasser og af begge Kjøn, for at hilse den Nysankomne, og en uendelig Jubel reiste sig fra alle Sider, da Fløidørene paa den store Balcon sloges op, og Nationens feirede Gjæst traadte ud — over den samme Port, ad hvilken han for mere end et halvt hundrede Aar siden, som en fattig Yngling, var gaaet ind, for at oplæres i den Kunst, hvis Heros han nu var. Her stod han, prydet

med Hædersstegn fra alle Verdens Riger; bagved ham, ligesom ved en tilfældig Apotheose, udstrakte Praxiteles's Apollo og Canovas Perseus deres Hænder over hans Hoved, og da den nedgaaende Sols gløbende Straaler kastede et Skjær paa de fyldige, hvide Lokker, paa den høie Pande og de ædle Træk, var det som om Phidias's Mesterværk Jupitersbusten havde faaet Liv og Farve og hilsede fra Tempeltinden ned til det begeistrede Athen.

Det var første Gang, at en saadan Ære var bleven viist en Privatmand i levende Live; thi hidindtil havde Danmarks store Mænd kun nydt Triumphens Hæder ved deres Jordefærd. Heller ikke blev denne opflammende Enthousiasme seet overalt med lige gunstige Øine; nogle Dyrkere af det Forældede vilde endog i disse Nationalhyldinger see en revolutionair Bevægelse og en Tilsidesættelse af den Ærbødighed, man skyldte det monarkiske Princip, og for at Kunstneren ikke skulde bilde sig for meget ind, blev han ved denne Leilighed udnævnt til Conferentsraad!

Alle kappedes imidlertid om at hædre og hylde den berømte Mester; Kunstner- og Digter-Fester anordnedes til hans Ære, og som et elskeligt Exempel bør anføres, at i Spidsen for Thorvaldsens ivrigste Beundrere stod hans Jævnbyrdige, Danmarks største Skjald: Adam Oehlenschläger. Disse Tvende bleve ogsaa Dioscurerne paa vort Firmament. Fra de offenlige Fester gik Hyldingen over til de private Kredse, og jeg regner det blandt mine ophøiede Minder, i mit Hjem at have kunnet forene disse Navne i et sønligt og taknemligt Velkomstbæger.

I Sandhed, jeg skyldte dem begge sønlig Erkjendtlighed; thi ved deres Værker ere baade min Vei og mit Maal blevne mig anviste; ved deres Raad og Opmuntring har jeg faaet Mod til at begynde, ved deres Bifald Kraft til at fortsætte — desværre ikke til at fuldføre. Som Dansk har jeg ved deres Navne følt mig opløftet, som

enkelt Individ lykkelig ved at have levet paa samme Tid, som de, og været elsket af dem.

Kun med Undtagelse af et lille Mellemrum, blev Thorvaldsen Resten af sit Liv iblandt os. Det var neppe fem Aar i det Hele; men beregner man den Virksomhed, han udfoldede, og den Indflydelse, han udøvede, danne disse faa Aar en Periode, der svarer til en heel Menneskealder.

Ved Thieles roesværdige Bestræbelser mødtes alle Kunstens Venner i et Nationalforetagende, der var eneste i sin Slags, nemlig Oprettelsen af et Museum for Thorvaldsens Værker. Den store Mester skjænkede alle sine Kunstskatte og en betydelig Pengesum til sin Fødeby Kjøbenhavn. Hele Danmark sammenskjød Bidrag til Bygningen, og Kong Frederik den Sjette anviste en Grund i Nærheden af Christiansborg Slot. Hverken Pladsen, eller den architectoniske Udførelse, var Gjenstanden værdig. Marmorkirkens Fuldførelse efter en tillempet Plan vilde for den samme Bekostning have frembragt et dansk Valhalla, dersom ikke ganske smaa Hensyn havde tvunget de høitflyvende Ideer til at holde sig ved Jorden. Det Storartede blev atter her nødsaget til at svøbe sig i Middelmaadighedens Hylster. Af naturlig Beskedenhed, eller maaskee fordi den sepulcrale Stiil tiltalte ham, bifaldt Thorvaldsen Tegningen til det sære, halv æpyptiske, halv etruriske Skriin, der skulde indeslutte hans uvurdeerlige Skatte og gjemme hans jordiske Levninger.

Thorvaldsens største Fornøielse var Theatret; vi havde dengang kun eet, men det var godt. Han fulgte det med levende Deeltagelse og sad gjerne ved Siden af sin Ven Oehlenschläger. Begge nøde Scenens Glæder med et aabent og barnligt Sind og vare derfor villige til at lønne Kunstens Bestræbelser med venlig Opmuntring. Det var en gylden Tid for Applausen, da den anførtes af tre saadanne Ledere, som hine to Størrelser og Danmarks kunstelskende Konge, Christian den Ottende.

Det var en barsk Vinteraften i Marts Maaned 1844, da Thorvaldsen ilede fra en Vennekreds, for at bivaane den første Forestilling af Halms Griselbis. Han traadte lidt stakaandet ind i Parkettet, hilsede venlig og satte sig ned, netop som Ouverturen skulde begynde; men allerede ved de første Accorder saae man det majestætiske Hoved bøie sig og de stærke Skuldre synke ned over Bænken. Digteren Holst modtog ham i sine Arme og bar ham, i Forening med nogle Venner, ud af Tilskuerpladsen. Den Ædle var hensovet! Hans høie Sjæl var gaaet ind at skue Guddomsidealet Ansigt til Ansigt!

Alle de, der udenfor Theatret erfarede dette pludselige Dødsfald, bleve som ramte af et Tordenslag, men — indenfor blev Skuespillet fortsat, og en anden Tilskuer indtog den ledige Plads! Man maa vel tilstaae, at Bevidstheden om, hvad et Publicum skylder sig selv, ikke endnu var modnet i Kjøbenhavn, og det turde maaskee vare endeel Aar endnu, inden vi erhverve os den Eenstemmighed, hvormed Christiania Theater blev rømmet ved Efterretningen om det tabte Slag ved Slesvig. Publicum fandt det upassende at lade de danske Skuespillere optræde under slige Omstændigheder, og ikke Een forlangte sine Penge tilbage! — Dette er et Træk af national Tact, som nok fortjener at lægges Mærke til.

Det blev imidlertid en virkelig Landesorg. Thorvaldsens Gravsted var allerede udseet, men forinden hans Museum kunde blive fuldført, maatte hans Liig bisættes i Frue Kirke, og derhen bares hans Kiste, som fordum Kongernes, paa Folkets Skuldre. Hele Kjøbenhavn mødte ved hans Sørgefærd, og fra fjerne Steder samledes man ved hans Baare, for at bevise hans Støv den sidste Ære. Skoleungdommen offrede hans Minde en Sølvkrands; Danmarks bedste Lyrer stemtes til Klage; Italienernes Farvel tonede fra Academiets Billedsal; Islænderne, hans Faders Landsmænd, sluttede sig som Slægtninge til Toget; Hoffet, Geist-

ligheden, Universitetet, Militair-Etaterne og de forskjellige Repræsentanter for Kunst, Videnskab, Handel og Industrie dannede det uoverskuelige Følge, der med dæmpet Musik, til Klokkeklang fra alle Stadens Kirker, gik igjennem Hovedgaderne, hvor Laugene med deres Faner og Emblemer stode opstillede en haie. Den qvindelige Befolkning viste sig overalt i sorte Klæder, og oprigtig Sorg læstes i Alles Aasyn.

Jeg befandt mig med mine Colleger blandt Kistens Bærere, just som den bragtes ind ad Kirkens Portal. Her stod Kong Christian den Ottende og stillede sig, som om han havde været den Afdødes Søn, forrest i Følget; de brede Døre aabnedes, og Hartmanns imponerende Sørgemarsch løb fra alle Orgelets Registre, ledsaget af Gonggong og Basuner. Da var det for mig, som om det sortbeklædte Kirkegulv bølgede under mine Fødder; jeg betoges som af en Svindel, og det forekom mig, som om Marmorapostlene stege ned fra deres Piedestaler, og Frelseren selv svævede os imøde fra Kirkens Chor! Jeg holdt mig fast i Baarens Haandtag og tabte ikke Besindelsen, men Indtrykket havde dog været saa stærkt, at ikke engang den lange og temmelig saftløse Tale formaaede at svække det.

Museet blev senere indviet, og Thorvaldsens Kiste nedsænket i Steenkammeret, over hvilket en Flor af Roser hvert Aar skal hilse den danske Sommer. Men paa en Gruusdynge udenfor den nyseopbyggede Helligdom fremspirede nogle i vore Himmelstrøg hidtil ukjendte Planter og Blomster, som hidrørte fra nogle Frøkorn, der vare fulgte med Pakningen om de hjembragte Mesterværker. Det var den sidste Hilsen fra det skjønne Italien, fra Rom, den evige Stad!

Jeg slutter denne Beskrivelse med et Træk, der, skjøndt indtruffet nogle Aar inden Thorvaldsens Død, staaer i en Slags Forbindelse med hiin Blomsterhilsen. Paa min

15

Hjemreise fra Neapel i 1841 besøgte jeg i Florents den aandrige Grevinde Lenzoni-Medici, til hvem jeg specielt var bleven anbefalet af vor fortræffelige Brøndsted. Hun indbød mig til sine Torsdags-Soireer, og jeg blev her præsenteret under Titelen: «Compatriota del cavaliere Bröndsted», for Hoffets og Videnskabens fornemste Notabiliteter. Man kom mig imøde med synlig Deeltagelse og udspurgte mig meget om Danmark og navnlig om Thorvaldsen. Jeg samlede da alt det Italienske, som jeg kunde præstere, for paa bedste Maade at fortælle om den store Kunstners Modtagelse i Kjøbenhavn, og da Gjenstanden gjorde mig mere veltalende, end jeg selv havde turdet vente det, blev der paa eengang stille i Salen, og jeg saae Taarer i Manges Øine. Da fremtraadte Prinds Corsini og udbrød med ædel Heftighed: „Hører De, Signorie? Nu er det Norden alene, der forstaaer at hædre Kunsten. Saaledes var det i Italien for tre hundrede Aar siden, da Rafael Sanzio holdt sit Indtog i Rom!"

2.

Det skandinaviske Studentermøde 1845.

Hvad forstaae vi ved Skandinavismen? Betyder dette Ord Fred eller Krig; eller indeholder det kun et dunkelt Begreb? Er det Lyst til at spille en fremtrædende Rolle paa Verdensskuepladsen, eller Skræk for at blive opslugt af Stormagterne? Er det Tillid til gjensidig Hjælp i Nøden, eller Haab om Tilbageerobring af tabte Landsdele? Skulde det for Alvor betyde en Fornyelse af Calmar-Unionen? Eller — er det Følelsen af Stammernes Slægtskab, Erkjendelsen af forbums Vildfarelser og begangne Misgreb, Trang til en venlig Tilnærmelse og den Overbeviisning, at en oprigtig og fredelig Samvirken i mangfoldige Retninger vilde stille de tre nordiske Broderfolk paa Civilisationens høieste Trin?

Det skyldes Sandheden at bemærke, at de første Skridt, der i folkelig Retning gjordes til en hjertelig Nærmelse, vare fra Svenskernes Side, ved den høitidelige og ærefulde Modtagelse, der skjænkedes vor udkaarede Skjald Oehlenschläger i Lund, og hvorved den geniale Tegnér satte sig selv et evigt Hædersminde i de danske Hjerter. To svenske og en norsk Læge foranstaltede det første Naturforskermøde i Götheborg (1839); en Skare Studenter gik over det tilfrosne Sund og blev paa det Venskabeligste modtagen af den herværende Forening, og Sommeren derpaa gjenløde vore Bøgeskove af deres harmoniske Sange. Det var disse Toner, der smeltede den sidste Iis, som havde lagt sig imellem Nabofolkene; man lovede at gjentage og gjengjelde Besøget; det første Upsalatog fandt Sted 1843, og idet vi erkjendte, at der var endeel for os at lære af vore nordiske

Brødre, begyndte vi med at samle vore musicalske Kræfter og tilegne os nogle af de smukke Lindbladske Qvartetter. Det var saa naturligt og saa rigtigt, at Poesie, Videnskab og Kunst skulde knytte Venskabsbaandet imellem Nationerne; det følte Alle og Regjeringen med, saalænge der ikke hentydedes til videregaaende Combinationer. Ingen bedre end den yngre Slægt var skikket til at modtage og frembringe gunstige Indtryk, og den gjensidige Kundskab, der erhvervedes under saa heldige Omstændigheder, kunde ikke andet end virke velgjørende paa fremtidige Forhold.

Det danske Studenter-Samfunds Indbydelse blev modtaget med Begeistring af Universiteterne i Lund, Christiania og Upsala.

Midsommer-Aften 1845 mødte en Eskadre af tre større Dampskibe, der havde sat hverandre Stævne i Malmø, og som midtveis hilsedes af et fjerde, hvorpaa den danske Deputation befandt sig. Hele Kjøbenhavn var, ligesom ved Thorvaldsens Ankomst, ilet til Toldboden og Langelinie, for at bringe Gjæsterne et jublende Velkommen. Det var et opløftende Skue, da denne mærkværdige Landgangsflaade med sin tætsluttede Besætning gyngende og krængende dampede ind ad Havnens Bom. Det var Blomsten af Sverigs og Norges intelligente Ungdom, Forældrenes Haab og Glæde, Fædrelandets Fremtid! Alle Hjerter fløi dem imøde, det var ikke en Studenterfest, det var et virkeligt Folkemøde. Vore Gjæster fandt ikke blot Venner og Kammerater, men Fædre, Mødre, Brødre og Søstre paa den danske Kyst. Lundenserne vare allerede gamle Bekjendte for os; men Alle bemærkede det Udvalg af smukke, kraftfulde Ynglinge, der dannede den norske Phalanx, og Upsalenserne i deres »hvita mössor« hævdede en vis Forrang ved deres fortræffelige Sangchor og deres ualminbelig urbane Væsen. Sang, Taler og Hurraraab modtoge dem ved Landstigningen, og de ledsagedes med flyvende Faner og under Blomsterregn igjennem Staden til Universitetet. Overalt saae man fornøiede

Ansigter, overalt herskede Livlighed og Orden, og de gladeste af Alle vare de Familier, som skulde herbergere de Fremmede, der snart betragtedes som Medlemmer af den hjemlige Huuskreds. Alle kappedes om at vise dem Venlighed. Smaahandlerne vægrede sig ved at modtage Betaling af de kjære Gjæster, og fra den Høieste til den Ringeste vare Alle i disse uforglemmelige Dage besjælede af oprigtigt Brodersind. Samlinger, Kirker og Museer stode aabne for de Skuelystne, og da Hovedstaden opvartede med det Bedste, den havde at byde, var det med en særdeles Tilfredsstillelse, at vi saae vore Gjæster skjænke deres Anerkjendelse til de tvende vigtigste Gjenstande for vor Nydelseslyst: Theatret og — Skoven.

Saavel Comedien som Balletten hilsedes med stormende Bifald af dette friske, ufordærvede Publicum, og da Skovtouren var bestemt til den paafølgende Morgen, mødte Omegnens Bønder i hundredeviis med deres bedste Kjøretøier, for at hente Studenterne ud til Dyrehaven. Denne stod netop i sin fyldigste Sommerpragt, og her var det først, som om Danmark rigtig aabnede sin rige Favn for de Velkomne. Under de majestætiske Bøgekroner, hvor de store, udspændte Seil fra vore Orlogsskibe dannede et uhyre Telt, med de tre Nationers Flag i Toppen, sadde Gjæster og Værter tilbords, præsiderede af Videnskabens Veteraner, og ved deres Side de brave sjællandske Bondemænd, hvis kraftige Holdning og prægtige Heste vidnede om den danske Landalmues Frihed og Velstand. Hjertelighed og sprudlende Lune udtalte sig i de talrige Skaaler, og aldrig har den danske Strand gjenlydt af en skjønnere Harmonie, end den, der fandt sin Tolk i Upsalasangernes fyldige Chor.

Jeg nød den Ære at blive indbuden til den storartede Sexa, der foranstaltedes i Christiansborgs Ridehuus. Flere udmærkede Taler bleve holdte, hvoraf nogle herhjemme foranledigede Reclamationer og retslig Tiltale. Denne kunde godt have været sparet, thi med al den Begeistring, som

vore Taleres pompeuse Opraab fremkaldte, var Stemningen intet mindre end revolutionair; man drak Broderskab, omfavnede hinanden, lovede at mødes oftere og hyldede Nutidens Aand, i Modsætning til ældre, ulykkelige Tider.

De glade Dage svandt som Timer, og snart slog Afskedens Stund. «Ångbåtssången» tonede fra de Bortdragende; »Farväl! Farväl!» lød det fra Søen; „Vi sees igjen!" svaredes fra Kysten, hvor Taarer qvalte de vemodsfulde Stemmer. Hatte og Tørklæder fløi og flagrede, de gjensidige Hurraer tabte sig i den stedse voxende Afstand; Skibene forsvandt i Horizonten, og snart var kun en gylden Røgstribe tilbage af den tryllende Drøm!

3.

Markedet til Fordeel for de betrængte Jyder.

(Den 16de, 17de og 18de August 1849.)

Malmøconventionen var hævet, og den uheldsvangre Vaabenstilstand udløben; de Danske rykkede i Marken mod en fuldstændig rustet Insurgenthær, der var commanderet af preussiske Officerer og understøttet af en talrig Forbundsarmee; da bragte Paaskeugen os atter en af sine bittre Kalke: Eckernförde-Affairen! Det var et Stød saa haardt og smerteligt, at mangen Dansk, i hvis Familie Døden havde raset, paastod, ikke nogensinde at have oplevet saa stor en Sorg.

Var da Tabet af Gods og Menneskeliv saa umaadeligt, at dette ene Nederlag kunde stemme vort Sind som Romernes efter Slaget ved Cannæ? Vist ikke; men det var vor Øiesteen, vort stolte Søværn, der havde lidt en Tort, som hverken stod til at oprette eller hævne. Nu gjenløb Vildtydskens Jubel, han trængte frem mod Nord, Kongeaaen overskredes, Kolding og Gudsø vare blodige Stadier paa hans Vei. Jylland oversvømmedes af Fjender, og Fredericia sank i Gruus! Dog sank hverken Mod eller Tillid hos de Danske; de mistvivlede ikke om Statens Frelse, og den kraftige Tro hjalp os.

Det var nu engang bleven en Trang for Alle at ile til, hvor Bistand behøvedes; Tønder Guld offredes frivillig, Sølvtøi deponeredes som Pant for Statslaan; Korn, Heste, Fourage, Klæder og Linned, ja Skibe, Proviant og Udrustningsgjenstande skjænkedes i Masser; det var ikke nok, at Qvinderne pillede Charpie og ydede Vederqvægelser til de Saarede, men Uldtøi, Madratser, Tæpper og Lagener leveredes i Overflod fra deres Hænder; man opsøgte de Faldnes Efterladte og samlede Bidrag til de Udcommanderedes Fa-

milier ved ugenlige Collecter fra Huus til Huus. Alle vilde offre deres Skjærv, ligefra Fyrsterne og de Rige ned til Armodens Braa, ja til selve Straffeanstalterne! Der arrangeredes Tombolaer, Skuespil og Concerter; overalt havde man Noget tilovers for de Tappre og for de Betrængte, og jo mere man gav, jo mere havde man at give; Miraclet med Brødene og Fiskene syntes at gjentage sig i Danmarks Land. Det Tab, som Blokaden forvoldte de tydske Søstæder, var kun en ringe Trøst for det haarde Tryk, som vore Brødre hiinsides Belterne maatte lide ved den fjendtlige Occupation. Spændingen hos os var maaskee endnu frygteligere end hos Jyderne selv, og den Tanke, at vor Uformuenhed til at frede om Halvøen dog omsider maatte kjølne Landsmandskabet, var os utaalelig. Noget maatte vi dog gjøre for at afhjælpe Nøden, eller idetmindste for at lindre vore egne Qvaler. Patriotismen havde næsten udtømt alle bekjendte Former for at tilveiebringe Bidrag, da en ubetydelig Idee udviklede sig til et Foretagende, der har gjort Epoke i det danske Folkeliv.

Historien kan ikke undvære Navne; thi ligesaa vist som deres Overmaal gjør Fortællingen indviklet og smagløs, saa sandt er det, at complet anonyme Handlinger frembringe Kulde og Ligegyldighed. Jeg troer derfor at opfylde en simpel Pligt ved at nævne nogle af de Fædrelandsvenner, der have været Organer for den virksomme Almeenaand, og det saameget mere, som min personlige Deeltagelse i dette heldige Foretagende vistnok er bleven overvurderet.

Ligesom det var Medlemmer af det mosaiske Troessamfund, der toge Initiativet til Fiirskillings-Subscriptionen, først skjænkede Hjælp og Husly til de landflygtige Slesvigere, skaffede Soldaterne Læsning, sørgede for vore Krigsfanger og lode indrykke danskvenlige Artikler i tydske Blade: saaledes var det Dhrr. Bendix og Magnus, der allerførst iværksatte Indsamlingen til Bedste for de betrængte Jyder. Den oprindelige Idee var en

Marks-Tombola med 12,000 vindende Nummere, og jeg var anmodet om at forestaae det ydre Arrangement. Vi hvervede Assistance hos vore Venner, og jeg for mit Vedkommende havde den Lykke at bringe saadanne Kræfter tilveie, som Theatermaler Christensen, Kunsthandler M. Bing og Digteren Borgaard. Denne Sidste blev valgt til Formand i vor Comite, der bestod af femten ivrige Medlemmer.

Ved vort første Møde bemærkede Bing, at det Maal, vi havde stillet os, var altfor beskedent til at udkræve femten virksomme Mænds forenede Bestræbelser; han foreslog os en mere udvidet Plan, og da vi fra vore paatænkte 3000 Rd. begyndte at see op til mulige 10,000 Rd., betydede han os med et Smiil, at dersom vi ikke kunde bringe dette Foretagende til et Resultat, der nærmede sig halvtredsindstyve tusind Rigsdaler, maatte han betragte vor Tid og Flid som ilde anvendte! Vi sloge store Øine op, men Bings practiske og geniale Blik var os Borgen for Udfaldet, og hans mageløse Activitet gav Sagen den kraftigste Impuls.

Her kunde nu ikke længere være Talen om en simpel Tombola, og Borgaard foreslog at give det Hele en Form, der tidligere var lykkedes i Studenterforeningen, nemlig: et Marked, med Alt, hvad der ved en slig Leilighed kan udtænkes. Ideen vandt almindeligt Bifald, og det gjaldt nu om at finde et passende Locale. Man nævnte vexelviis Casino, Hoftheatret og Ridehuset; men det var mig, der betegnede Rosenborg Slotshave som den Plads, der under nogenlunde gunstige Veirforhold maatte give vort „Marked" et storartet Præg.

Fra nu af blev den talentfulde Christensen vort vigtigste Medlem; thi paa ham kom den architectoniske Anordning til at hvile. De øvrige Forretninger bleve fordeelte imellem os Andre, og det fortjener at bemærkes, at de af Medlemmerne, der havde paataget sig at indsamle, ordne

og anmelde de frivillige Gaver, fik et meget besværligt Arbeide. Man gjør sig ingen Forestilling om den Mængde forskjellige Gjenstande, der strømmede ind fra alle Kanter: Guldsmykker og Legetøi, Haandarbeider og Kjøbmandsvarer, Bøger og Kunstsager, ja lige indtil Kjøretøier og levende Kreaturer, flere Tusinder i rede Penge, Tilsagn om Arbeidskraft og Laan af Redskaber — kort sagt, man kom os saavel fra det Offenlige, som fra de Privates Side, imøde med en mageløs Beredvillighed. Det var i Sandhed et opløftende Moment midt i Trængslernes Tid.

Men snart oprandt Danmarks Morgenrøde paany: det blev atter Dag! En glimrende Vaabendaad befriede Jylland fra den fjendtlige Byrde og gav den danske Tapperhed et europæisk Ry. Fredericias Julisol modnede Frugterne af vor Tillid og Sambrægtighed. Vi fik Trøst for hvad vi havde tabt, Løn for hvad vi havde udholdt! Der var Glæde over det hele Land, ingen Hoveren, men Taknemlighedens ophøiede Følelse opfyldte alle Hjerter. Vi kunde ikke begynde vort Forehavende under lykkeligere Auspicier, thi Markedets muntre og livlige Characteer vilde nu ingen Forargelse vække. Det festlige og bevægelige Element blev udelukkende anbetroet til min Anordning og Ledelse; Haven stilledes til vor Disposition tre Dage førend Festen.

Vognmandslauget besørgede frit alle vore Transporter. Materiale af Træ og flere tusind Alen Ravnbug leveredes os uden Vederlag. Om Søndagen ved Morgengry mødte halvandethundrede Tømmersvende og Snedkere, som offrede deres Fridag og opførte efter Christensens Anviisning alle Markedsboder og Estrader; inden Aften stod Tømmerværket fuldfærdigt, og næste Dag indfandt sig alle Byens Sadelmagermestere med deres gamle Oldermand i Spidsen, for at beklæde og drapere Telte og Boutiker.

Paa samme Tid lod jeg paa Midtplainen opføre en Estrade og reise en Skibsmast med complet Rigning, der

besørgedes af Styrmanden og Mandskabet paa et i Havnen liggende Barkskib, og paa Festdagen heisedes fyrretyve Signalflag med Dannebroge i Toppen.

Den brave Rustmester Schmidt havde arrangeret Armeens Emblemer i Form af et Tempel, der stod i Damealleens Vestende. Alle Vaabenarter vare der smagfuldt repræsenterede, ligefra Mørserne indtil det mindste Haandgevær, og Kong Frederiks Buste stod midt i en Glorie af blanke Klinger. I Alleens modsatte Ende var Søværnet fremstillet som Pendant til denne imponerende Gruppe. Mester Wittkow fra Holmen havde fremstillet Skandsen paa et Orlogsskib med Kanonerne surrede ved deres Porte; Ankerne, Compasset og det forgyldte Rat omgave her Kongens Buste. Huggerter og Entrebiler dannede kunstige Ornamenter, og over det Hele tonede Orlogsflaget.

I Cavaleergangen, med Ryggen imod Exerceerhuset, hævede sig en lille Søile af sammenbundne Korn-Neg, omvundne med Blomster-Guirlander. Omkring Sokkelen stod paa en ophøiet Plan med Trappetrin en rigt draperet Disk til Udsalg af Blomster og Frugter. Architect Stillmann havde megen Fortjeneste af denne smukke Decoration.

Den egenlige Markedsplads var i Lunden omkring Springvandet, hvis Bassin var kantet med Orangeriets smukkeste Laurbær- og Myrthetræer. I Brøndsalen fandtes en Udstilling af Malerier, Kobberstik og Lithographier, musicalske Instrumenter og elegante Meubler — Alt skjænket, og Alt tilsalgs. For at lokke Kjøbere til denne Bazar, var der foranstaltet Kammermusik af vore første Virtuoser, men denne Omsorg viste sig snart at være overflødig; thi Omsætningen blev saa levende, at det lyriske Element forsvandt i den practiske Vrimmel. Boder og Telte vare fyldte med Gaver af den forskjelligste Art, og hvert Handels- eller Haandværkslaug besørgede saavel Udstyrelsen som Betjeningen af sin Boutik; navnlig var Skræddernes Udsalg af Equiperingsgjenstande et Mønster paa Rigdom og Smag. Han-

delsgartnerne leverede hver Dag friske Blomster og Frugter og forsynede to Udsalgssteder; her, saavelsom i Boutikerne for Haandarbeider, Parfumerier og Galanterievarer, præsiderede et Udvalg af Hovedstadens ældre og yngre Damer, og Gratierne gjorde deres Indflydelse gjeldende; thi allerede den første Markedsdag vare Hylderne tomme, og Varerne udsolgte; men for at Handelen ikke skulde gaae istaa, hittede de respective Kjøbmænd paa et ligesaa snildt som smukt Middel: de leverede os Varerne til Indkjøbspriis og lode Overskuddet tilflyde det velgjørende Øiemed.

Vor sindrige Formand Carl Borgaard havde forbeholdt sig Bestyrelsen af Sangforeningerne og blandt andre Forlystelsesmidler udfundet et ganske fortrinligt: det var nemlig en Visebod, rigelig forsynet med gode og curieuse Sager; den kom til at spille en indgribende Rolle, saavel ved dens Indvirkning paa Stemningen, som ved dens fabelagtige Omsætning; den var virkelig et af Markedets Glandspuncter, og det uudtømmelige Lune, hvormed Cancellist Borre forestod denne lyriske Forretning, bidrog i høi Grad til dens uhørte Succes.

Tivolis Orchester, under Anførsel af vor ypperlige Lumbye, alternerede med Borgervæbningens og Livjægernes Musikcorpser, for ved Tonernes Magt at forhøie den skjønne Harmonie; de vare stillede under de høie Kastanietræer, midt imellem Hovedindgangen og Slottet, tæt ved Estraden, der omgav den flaggende Skibsmast. Her opførtes en lille Ballet af Theatrets Elever; de dandsede i fri Luft og for et Publicum af flere tusind Tilskuere! I en modnere Alder vilde en saadan Optræden have været stødende for deres Begreber om Kunstens og Scenens Værdighed, og dog ville de aldrig nogensinde faae Leilighed til at producere sig under lykkeligere Omstændigheder, i en høitideligere Omgivelse og foran en renere, velvilligere Stemning, end her. Lumbye havde componeret en Rosenborg-Quadrille, og jeg havde arrangeret en Husardands til

hans bekjendte Polka: „Hilsen fra Jylland“. Jeg hørte til min store Glæde, at Bønderne kaldte mine dandsende Børn „smaa Guds Engle“, og da Melodien af Holmens faste Stok udviklede sig til en lystig Reel, og en heel Skok virkelige Nyboders-drenge entrede opad Liner og Varduner, for at mande Ræerne, gjorde denne Slutningsgruppe, der oplivedes af skingrende Hurraraab, en gribende Virkning.

Medens Sang og Musik vexlede med Knaldene fra Delcomyns Skydebane, medens der var Tombola under et colossalt Juletræ, Drengene klattrede til Mat de Cocagne, og Markedstidenden falbødes som Festprogram, blev der i Nærheden af Herculespavillonen holdt en humoristisk Auction, hvor de morsomste Salg og Omsalg fandt Sted, og Lystigheden bragtes til sit Toppunct, da Messen fra Orlogsfregatten Freya sendte os et heelt Net fuldt af levende Høns og en stor feed Griis, der tiltrods for den meest fortvivlede Kaglen og Hvinen bleve solgte og gjensolgte til enorme Priser.

Midt i denne Munterhed havde Alvoren ligefuldt sin Berettigelse, ja sin dybe Trang, thi Fredericia-Seiren havde blandet mange Taarer i Begeistringens Mjød, og det var ikke blot de Glade, der vare komne for at yde deres Skjærv til „de betrængte Jyder“. Rosenborghave har, foruden sine solbestraalte Plainer og Gange, mangen eensom Plet, hvor Glædens Toner ikke naae hen; hist og her staaer en enkelt Gran, en Hænge-Ask eller Taarepiil, der ligesom vinker Sindet til Hvile og Eftertanke. Jeg fik den Idee at pryde disse Steder med Mindetavler over vore faldne Officerer; deres Tal var allerede steget til over fiirsindstyve! Jeg havde ladet deres Navne male paa dertil indrettede Skjolde, og da man havde skjænket os en Mængde skjønne Dannebrogsfaner, fik hver Mindetavle sin; men Splitflaget kom til at hænge over en Løvsal, hvorunder et Skibsanker støttede sig til Marstrands, Kriegers og Skibsteds Bautasteen.

Paa et andet Sted saaes et lille Altar med Æskulap-Staven og Hygæa-Bægeret; det var til Minde om dem, der havde fundet Døden der, hvor de ilede hen for at bringe Lægehjælp. I Ly af første Bataillons hæderkronede Fane hang den uforglemmelige Olaf Ryes Skjoldmærke med en Æresvagt af to Invalider.

Til alle disse Minder behøvede jeg Blomster. Hvorledes skulde jeg skaffe dem tilveie uden at berøve Overraskelsen sin Friskhed? Jeg lod anmelde, at jeg til et værdigt Brug havde Anvendelse for nogle Krandse af en betegnet Størrelse, og bad Kjøbenhavns Damer om at forunde mig deres Bistand. Paa den bestemte Dag modtog jeg tre hundrede Krandse, og deriblandt mange af ganske udmærket Skjønhed! Mindetavlerne bleve rigelig smykkede, og vi havde endda en god Deel tilovers, som bleve solgte i Blomsterboderne til Private, der selv vilde hædre de Faldne — men naar stundom en sørgeklædt Familie kom og forlangte en saadan Krands, fik den en af de smukkeste, dog uden Betaling.

I de tre Markedsdage blev der solgt mere end 70,000 Entreebilletter til to Mark Stykket; men de militaire Reconvalescenter havde fri Adgang og bleve rigtig kjælede for af det patriotiske Publicum. Nogle af dem — fem i Tallet — fungerede som Æresvagt paa forskjellige Steder, og da Folk bogstavelig øste Penge ud ved denne Leilighed, befandtes det, at da disse brave Karles Douceurer bleve lige fordeelte, havde hver af dem en Beholdning af fiirsindstyve Rigsdaler!

Hvad der kunde regnes til et overordenligt Held i en saa kold og fugtig Sommer var, at alle tre Markedsdage fra Kl. 11 om Formiddagen til Kl. 8 om Aftenen vare begunstigede af klart og behageligt Veir. Den sidste Eftermiddag fik vi vel en Byge, men som dog ikke formaaede at forstyrre den glade Stemning. Hs. Maj. Kongen, saavelsom Prindserne og Prindsesserne, besøgte vort Marked, og

de forskjellige Samfundsclasser færdedes mellem hverandre som ved en eneste stor Familiefest. Man sang og dandsede, man morede og forfriskede sig, men intetsteds forefaldt Uorden eller Forvirring, og naar efter de sidste Tableauers Fremviisning fra Herculespavillonen Aftenklokken ringede til Udgang, skiltes Folk hurtig ad og satte hverandre Stævne til næste Dag.

Den sidste Aften udbragtes et „Leve!" for Markedscomiteen, og denne Yttring af medborgerlig Anerkjendelse kunde ikke andet end opmuntre og styrke os efter det Arbeide, vi havde havt i samfulde ti Uger; thi det var ikke alene de tre Markedsdage, der havde gjort Krav paa alle vore Anstrængelser, men Indsamlingerne, Forberedelserne og Comitemøderne havde været yderst møisommelige; navnlig maatte jeg vænne mig til disse sidste, da de skulde holdes efter de nysindførte parlamentariske Former, der, uagtet vi alle vare enige i Hovedformaalet, dog ved Discussionen om Midlerne benyttedes af nogle Talere som en passende Leilighed til at sige Folk Ubehageligheder. Jeg lærte her at kjende en af det repræsentative Systems Skyggesider, men maatte dog indrømme, at den folkelige Samvirken, endog i Forlystelsernes Kreds, kan føre til langt betydeligere Resultater, end de officielle Foranstaltninger; thi jeg har saavel herhjemme, som i Udlandet, bivaanet store Fester, der gaves for Folket; men jeg har endnu aldrig oplevet Noget saa høitideligt og velordnet, saa paa eengang venligt og livligt, som denne, der blev givet af det danske Folk.

Netto-Indtægten af dette lykkelige Foretagende beløb sig til ikke mindre end 65,000 Rd., som udelukkende vare bestemte at komme det betrængte Jylland tilgode; men det viste sig snart, at den egenlige Nød kun var øieblikkelig og forbigaaende; og havde der været Tab, der vanskelig lode sig betegne, saa var der ogsaa endeel Gevinst, der ikke stod til at beregne. En Erstatningslov var bleven forelagt Rigsdagen, men indtil den udkom, blev det bestemt,

at ovennævnte Sum skulde uddeles som Forskud paa forventende Erstatning, og kun i de Tilfælde, der ikke vare specificerede ved Loven, anvendes som Gave. Allerede efter et Aars Forløb bleve os circa 60,000 Rdlr. refunderede af Finanserne, og da det bestandig gjaldt Jyllands Trang, ydedes disse Penge som et rentefrit Laan til Anlæggelsen af en Chaussee imellem Kolding og Hjerting. Tilbagebetalingen skulde skee deelviis i Løbet af otte Aar, og saaledes kom den velsignede Sum igjen tilbage til sit Udspring, ligesom Casems Tøfler i den arabiske Fortælling, og der fattedes aldrig Anvendelse for den i det evige Jylland. Skoler, Sygehuse, Daareanstalter, ja lige indtil Brolægning af Kjøbstædernes trængende Gader, bleve foreslaaede, og det var ganske nærved, at hele Capitalen var bleven anviist til Træplantning paa den jydske Hede, en Egn, der fremfor nogen anden i Danmark kan betragtes som nødlidende. Men ligesom det, ifølge Sagnet, var Pesten, der for fem hundrede Aar siden lagde disse Strækninger øde, saaledes standsedes dennegang Gjenopdyrkningen ved Choleraen, der næstefter Hovedstaden haardest havde hjemsøgt Aalborg, Aarhuus og Frederikshavn. Her vare især mange forældreløse Børn at forsørge, og vor Bistand af yderste Nød. Renterne af halvtredsindstyve tusind Rigsdaler bleve nu bestemte til de Unges Opdragelse indtil en vis Alder, og det er ikke umuligt, at denne Sum om nogle Aar igjen kommer Jyderne tilgode, og jeg kan da ikke nægte, at Ideen om Hedens Beplantning og deraf følgende Opdyrkning og Befolkning skulde tiltale min Phantasie i høi Grad; thi naar der efter et Par Generationer opstaae yndige Lunde og frodige Haver langs med de Veie, der nu gaae igjennem den golde Ørk, da ville vore Efterkommere tænke paa Rosenborghave og paa den Aand, der besjælede Kjøbenhavnerne under Jyllands Trængselstid.

4.

Troppernes Modtagelse efter Felttoget 1849.

Rosenborg-Markedet havde viist os, hvad der med forenede Kræfter kunde udrettes i kort Tid, og Høitidelighederne ved Soldaternes Indtog efter Fredericia-Campagnen vidnede om Forbilledets gavnlige Indflydelse. En Comite af ansete Borgere, med Overpræsident Lange i Spidsen, udstedte Opforbringen til Deeltagelse og anordnede Festlighederne.

Som ved et Trylleslag stod den hele Vei — fra Frederiksberg Allee, ad Vesterbro, gjennem Østergade, over Kongens Nytorv, opad Gothersgaden til Rosenborghave — smykket som til en af Middelalderens Kirkeprocessioner. Beboerne af hele denne Strækning havde udtømt deres Opfindsomhed i smagfulde Decorationer af Blomster, Faner og Vaabenskjolde; Dannebroge vaiede i tusindviis, og paa flere Steder i broderlig Forening med Sverigs og Norges Farver; sindrige Inscriptioner, navnlig ved Helliggeistes Kirke, indeholdt overalt Velkomsthilsener til vore Brave; over Vesterport svævede Seirens Gudinde med den simple, men rørende Overskrift:

„Sit Løfte har han holdt, den tappre Landsoldat!"

Da jeg ved denne Leilighed var uden Functioner, kunde jeg med fuldkommen Ro overskue det Hele, og jeg maa tilstaae, at det Indtryk, jeg modtog ved at see Kjøbenhavn saa at sige klædt i Bryllupsdragt, og møde de statelige Borgerlaug med deres flagrende Emblemer og blanke Sølvpokaler, og alt dette belyst af en liflig September-Sol — var saa begeistrende, at jeg hvert Øieblik maatte udbryde i høie Glædesraab.

og Brændeviin, blev consumeret over 40,000 Flasker Viin!

Det var ikke blot i Kongens Have der blev holdt Gilde for vore raske Soldater. Batterierne Jessen og Schultz bleve beværtede paa Christianshavn, og de Saarede skulde have deres Part af Seirens Glæde. Jeg blev anmodet om at arrangere Festen i Artilleriets Ridehuus og paa Lazaretherne. Da vi paa det førstnævnte Sted kun havde 600 Mand at sørge for, kunde vi faae dem alle bænkede og i det Hele en complettere Servering. Talerne holdtes med Anstand, Sangene udførtes harmonisk, og Tonen var noget finere, end under den aabne Himmel.

Saavel paa Garnisons- som Søhospitalet var der opslaaet colossale Telte, pragtfuldt belyste og decorerede med Vaaben og Guirlander, Faner og Standarter. En stor Mængde Reconvalescenter bleve her beværtede med varm Aftensmad; de Sengeliggende bleve oppartede paa Stuerne; selv de saarede Krigsfanger bleve ikke forglemte, og det var en Fornøielse at see dem klinke med deres danske Kammerater, med hvem de under Lidelserne vare blevne de bedste Venner. Det var et eiendommeligt Syn at betragte dette Gjæstebud for Krigens Offere, hvoriblandt nogle vare sande Vidundere af Haardførhed. Her sad den kæmpemæssige Toftebjerggaard, paa hvem begge Armene vare knuste, og som sex Uger efter Amputationen lod sig binde en Pen til den høire Armstump, for selv at skrive til sine Forældre; Landsoldaten Ullerup, der blev qvæstet ombord paa den ulykkelige Gefion og selv bar sin afskudte Arm ned til Skibslægen, og endelig den af hele Kjøbenhavn saa velbehandlede Karlebo, der havde mistet Synet ved et Skud igjennem Tindingen. Blandt de mange Beviser paa Deeltagelse, som denne Sidste har modtaget, maa jeg nævne den Trøst, der bragtes ham ved Musiken, da Paulli paatog sig at lære ham at spille paa Violin, forærte ham et godt Instrument og underviste ham efter grundig Dictat af

Noder og Fortegn. Men ikke nok hermed. Da Karlebo skulde reise til sit Hjem, efter at have ægtet den Pige, der var bleven ham tro i Ulykken, lærte Paulli Konen at læse Noder, saaledes at hun kunde hjælpe sin Mand ved Indstuderingen af ny Musik, hvormed den Blinde endnu glæder baade sig selv og Andre.

Studentersangforeningen illustrerede disse Fester ved patriotiske Sange; begeistrede Taler holdtes og bleve opfattede af et modtageligt Auditorium. Der var Munterhed, Jubel og rungende Hurraer for Konge og Fædreland. Toftebjerggaards Sidekammerat, der besørgede hans Couvert, svingede ogsaa hans Hue til Vivatraabene. Jeg kom til at tænke paa Frankrigs berømteste Invalid, Josias Rantzau, hvis Billede hænger i Versailles; han sidder tilhest med et Træbeen, har kun eet Øie og har mistet den venstre Arm; men under Maleriets Ramme læses et Vers, der fortæller os, at denne yngre Holger Danske saaede sine Lemmer paa Ærens Mark og havde kun beholdt Hjertet heelt og uskadt. Ja, vore brave Krigere havde ogsaa beholdt sunde og kraftfulde Hjerter, ingen Klage kom over deres Læber, og paa disse festlige Aftener vare de alle glade og oprømte; men fremfor Alt følte de sig opmuntrede ved at see deres tappre General, den elskelige Schleppegrell, i deres Midte og høre hans malmfulde Stemme tolke de Følelser, der besjælede den danske Soldat.

5.

Høstfesten.

(Den 29de, 30te og 31te August 1850.)

Den Begeistring, hvormed hele Danmark havde grebet Hovedtanken om de Saaredes og Faldnes Efterladtes Forsørgelse, var udsprungen af Folkets inderligste Medfølelse og af Bevidstheden om en ligefrem Pligt; den Bistand, som i dette Øiemed allerede var ydet, maatte derfor kun betragtes som en Begyndelse til en fremtidig og virksommere Deeltagelse for dem, der med Liv og Blod havde værnet om Fædrenelandet og hævdet dets Ære.

Rigsdagsforhandlingerne i denne Sag havde imidlertid ikke bidraget til at vedligeholde, endsige forhøie Interessen for Krigens Offere; Følelsen var her paa en mere eller mindre sindrig Maade bleven fjernet fra det foreliggende Spørgsmaal, og det nøktern-practiske Princip anvendt i en Grad, der blot var skikket til at dæmpe, for ikke at sige udslukke den Gløb, der i en kommende Tid atter kunde behøve at oppustes til Flamme. Dette forhindrede alligevel ikke Centralcomiteen og dens talrigere Medhjælpere i at fortsætte deres ufortrødne Bestræbelser, og der var indrettet en særskilt Section, hvis kraftige Virksomhed udstrakte sig ikke alene til de Militaires Enker og Faderløse, men til de Faldnes gamle Forældre og andre Uforsørgede. Da den ugenlige Fiirskillings-Subscription ikke var tilstrækkelig, ei heller kunde tænkes fortsat i Længden med den samme Varme, maatte der udfindes nye Veie for at tilveiebringe de fornødne Midler, og da Rosenborg-Markedet stod som

et Glandspunct i det Folkeliv, der forstaaer at forene Hjælpsomhed med Lyst til Morskab, indgav jeg en detailleret Plan og lovede min Medvirkning til en lignende Foranstaltning, fem Aar efter hverandre, til Fordeel for den ovennævnte Sections velgjørende Øiemed. Man vovede dog ikke at gaae ind paa mit Forslag; derimod havde der dannet sig en Dameforening, i hvis Spidse stod Bispinde Mynster samt Generalinderne de Meza og Schleppegrell. Dens Formaal var fornemmelig at virke for Officeers-Enkerne fra de to foregaaende Felttog, og da der foruden en større Indsamling af Haandarbeider og Bazar-Gjenstande skulde iværksættes Noget, der kunde staae ved Siden af hiint mindeværdige Marked, uden dog at frembyde en Gjentagelse deraf, blev der tilkaldt Assistance af nogle Herrer, blandt hvilke Pastor Bruun, Prof. Holst og Justitsraad Sally vare nye, August Meyer, Theatermaler Christensen, M. Bing og jeg tilhørte den ældre Comite.

Medens vi udkastede Planer og delibererede om deres Iværksættelser, udløb den anden Vaabenstilstand; det tredie Felttog aabnedes og kronedes med Seiren ved Isted. „En fuldstændig, men dyrkjøbt Seir!" saaledes løb Bulletinen, og virkelig var de Dødes og Saaredes Antal, saavel blandt Befalingsmænd, som blandt Menige, saa stort, at der ikke længere kunde være Talen om en speciel Demonstration til Fordeel for Officeersklassen — den ædle Schleppegrells Enke var jo en af vore Forstanderinder! Vor virksomme Deeltagelse maatte nu udstrække sig til alle dem, der havde blødt for Fædrenelandets Sag. Vi bleve derfor enige om at arrangere „En Høstfest til Fordeel for de i Krigen Faldnes Efterladte." Den skulde feires i tre paa hinanden følgende Aftener fra Kl. 4 til 11, fornemmelig være beregnet paa Folkeforlystelser og nogle Udsalg, men tillige indeholde alvorlige Momenter af dybere poetisk Betydning. At Christensen, Holst og jeg vilde faae det vig-

tigste Arbeide, syntes uundgaaeligt; imidlertid bleve de øvrige Functioner hensigtsmæssig fordeelte, og Indgangsprisen bestemt til tre Mark.

Ligesom forrige Aar viste denne Gang den offenlige og private Beredvillighed sig fra den meest glimrende Side; men da det Hele skulde frembyde et festligt Skuespil, bleve Udgifterne selvfølgelig meget større, og endeel Arbeide maatte betales, som vi forrige Gang havde gratis. Alligevel strømmede Pengebidrag, Varer og Præstationer af alle Arter ind til vort Foretagende, og selv de underordnede Kunstbrancher, som Acrobater, Tyrolersangere, Caffehuusmusikanter og Lirendreiere, tilbøde sig at medvirke for det velgjørende Øiemed.

Man kan neppe gjøre sig en Forestilling om det farverige Billede, som Rosenborghave frembød med de Tusinder af glade Mennesker, der vandrede i de skyggefulde Lunde og leirede sig paa Græsplainerne. Det var som en Afspeiling af de Gamles „elysæiske Marker", hvor een Aand svævede over Alle; her var det Kjærlighed til Fødelandet, det frelste Fødeland! Hvad jeg nu har at fortælle er kun svage Omrids, men de Ældres Hukommelse og de Yngres Phantasie maae selv lægge Farverne til. Paa Plainen, hvor ifjor Skibsmasten stod, var nu opreist en Colonne med Høst-Emblemer, smagfuldt anordnet af Slotsgartner Rothe. Ved begge Endepuncter af Dame-Alleen vare Theatre, det ene for Vaudevillen, det andet for acrobatiske og gymnastiske Kraftkunster. Omkring Springvandet stode endeel Boutiker, hvoriblandt Blomsterboderne fortrinlig udmærkede sig; den hele Cavaleer-Gang var besat med Restaurationstelte, der betalte os en Afgift, og midt i Lunden var bygget en Dandse-Estrade. I Herculespavillonen spilledes Dukkecomedie, og paa forskjellige Steder i Haven forevistes Perspectiver og Voxfigurer, holdtes Gynger og Skiveskydning, dreiedes Lykkespil og debiteredes tydske Løgne; men ligesom ifjor hævdede Viseboden sin Forrang

blandt de humoristiske Fremtoninger, og her produceredes for første Gang: „Den nye Branduniform" og „Pjaltenborgs Brand". Mere end 20,000 couleurte Lamper og Papiirslygter svævede over Alleerne og Rundbelene, og i Cavaleergangens Vestende var anbragt en Sol af skinnende Reverberer.

Hele denne Herlighed var væsenlig beregnet paa godt Veir. Desværre var Aarstiden endnu mere ustadig end sædvanlig, og vor utrættelige Christensen kæmpede under alle Forberedelsesdagene med Storm og svære Regnskyl. Endelig oprandt den 29de August med det deiligste Solskin — hvilket Held! Fanerne vaiede i den friske Morgenluft, Guirlander og Lanterner ophængtes under de lykkeligste Auspicier; Conditorboderne fyldtes med Kager og Forfriskninger, og Blomsterne prunkede ved Siden af de herlige Frugter i vore prydelige Boutiker. Damerne, klædte i Silkekjoler, samledes, beaandede af den Lyksalighed, som en god Gjerning, i Forening med Haabet om et heldigt Udfald, altid giver. Alle havde travlt, og vi standsede kun af og til, for at gratulere hinanden til vort mageløse Held. Henimod Kl. 3 begyndte Himlen at graane, nogle ubehagelige Vindpust og enkelte blendende hvide Straaler, der skjøde sig igjennem de tykke Efteraarsskyer, varslede os intet Godt, og vort Sind opfyldtes af mørke Anelser, der snart gik over til sørgelig Vished; thi netop en halv Time inden Haven skulde aabnes, styrtede det frygteligste Skybrud ned over vor smykkede Festplads. Regnen skyllede i Strømme nedad Gangene og forvandlede Bosketterne til Moser og Kjær; Telte, Theatre og Boder dreve af Væde, og Glassene paa Bufeterne fyldtes indtil Randen. Papiirslygterne faldt ned i tusindviis, og vore stolte Emblemer hang ligesaa matte, som Hovederne paa de stakkels Festdirecteurer. Vi vandrede om i Dyndet, saae paa hinanden med mørke Blikke og udbrøde: „Vi have spildt vor Tid og vore Anstrængelser, Høsten

er tabt!" Men det gik her, som saa ofte i Trængslernes Tid, at der, hvor Mandens Tillid svigter, staaer Qvindens Mod urokkeligt. Vore Damer vare uforsagte. De opmuntrede os til at aabne Festen og gave os det bedste Haab om, at Aftenen endnu kunde blive gunstig. Veiret klarede op, og paa Damernes Ord oplukkede vi Havens Indgange, der allerede vare beleirede af en talrig Klynge, som med stoisk Taalmodighed havde modtaget den hele Tordenbyge: det var vore Frigængere, Reconvalescenterne fra de nærliggende Lazarether, Invaliderne fra Fredericia-Slaget og de Saarede fra Isted, nogle paa Krykker og ved Stokke, andre med Armen eller Hovedet i Bind, tre à fire hundrede i Tallet, men alle glade og fornøiede, thi de havde jo — som Frederiksteens-Manden udtrykte sig — „forvundet deres Seir". Musikcorpset spillede sine første Stykker for dette eiendommelige Publicum, og de brave Karle spadserede omkring i Haven, som om Festen ene og alene var anordnet for deres Skyld; men snart indfandt Kjøbenhavns gode Borgerfamilier sig med deres Børn og Tyende; Gangene fyldtes lidt efter lidt, og henved 12,000 Billetter bleve afsatte. Folk lode sig ikke afskrække af det smudsige Føre, Aftenen blev ret behagelig, Illuminationen blev nogenlunde repareret, Bazaren glædede sig ved flittigt Besøg af Kjøbelystne, Restaurationerne havde god Søgning, og Blomsterboutikerne omsatte deres Varer i Specier, Bancosedler og Guldmynt. Visemanden og Løgneren stemte til hjertelig Latter, Dandsesalenes Gulv rystede under Trinene af hundrede Par ad Gangen, Munterhed og Godgjørenhed rakte hinanden Haanden, Alles Øine straalede af Mildhed og Glæde; det blev i Sandhed en herlig Aften.

Kl. 9 aabnedes Portene fra Haven til Exerceerpladsen, og her frembød sig et Skuespil, der var ligesaa ophøiet, som eneste i sit Slags. Her var det først, at Festen fik sit egenlige Præg. To og Tredive Obelisker, med flammende

Urner paa Spidserne og transparente Indskrifter paa Siderne, dannede en eliptisk Kreds i Pladsens Midte. Under Rosenborg stod i magisk Belysning en glimrende Militair-Trophæ, og langsmed Casernen en Estrade for det talrige Orchester og to hundrede Sangstemmer, et Chor, der var sammensat af Operister, Dilettanter og Skoledrenge; endelig hævede sig i Vestenden mellem to colossale Pyramider Mindets Tempel.

Indskrifterne paa Obeliskerne vare udmærkede Riim af H. P. Holst og illustrerede saavel vore faldne Helte, som vore uforglemmelige Hæedersdage. Pyramiderne bare blot Navnene Fredericia og Isted.

Den stjerneklare Himmel udbredte sin Hvælving over dette Valhalla; Indtrykket var storartet og gribende.

Hartmann, Gade, Rung og Løvenskjold havde componeret ny Musik, som bestod i Hymner, Vexelsange og en Seirsmarsch, der respective passede til fire af mig arrangerede Tableauer, theatralsk fremstillede i Mindets Tempel, og som viste os Freden, Krigen, Seiren og Mindet, alle som Genrebilleder med en allegorisk Baggrund. Til Slutning afbrændtes et brillant Fyrværkeri, og det Hele var som en høitidelig Drøm, eller rettere, som en poetisk Aabenbaring.

Folkemasserne vendte tilbage igjen til Havens Lystighed og til Teltenes dækkede Borde; Kl 11 blev der ringet til Opbrud, og Kl. 12 var Alt tomt og stille.

Saaledes fortsattes denne store Familiefest i tre Aftener, begunstiget af ypperligt Veir og med voxende Tilløb. Den sidste Aften solgtes 35,000 Billetter. Netto-Indtægten af den hele Fest beløb sig til over 58,000 Rd. og blev henlagt til et separat Understøttelsesfond. Illuminationen tiltog i Skjønhed, Godgjørenheden og Dandselysten i en overordenlig Grad. Ikke en eneste Uorden forstyrrede den behagelige Stemning, og blandt de utallige Fremmede, der besøgte denne sjeldne Folkefest, befandt sig Officeerscorpset fra

en østerrigsk Fregat, der just paa den Tid laa paa Rheden. De unge Sømænd vare aldeles begeistrede, ikke blot over den hele Anordning, der forekom dem som „ein Märchen“, men fornemmelig over den Samfundsaand, der besjælede de Danske. De udbrøde Alle som med een Mund: „Mit einem solchen Nationalgeiste müssen Sie siegen, und Sie werden siegen!“ Vi modtoge Varslet i det Sprog, der saa ofte havde gjenlydt af Haan imod vort Fødeland, og vort Hjerte svarede: Gud beskytte Danmark!

6.

Hjemkomsten.

(1851.)

Seiren ved Isted førte vor Armee til Dannevirke, og det var atter Diplomatikens Penne og ikke Fjendens Bajonetter, der standsede vore Troppers Fremtrængen og hindrede dem i at høste Seirens Frugter. Gjærdet var imidlertid sat ilave; dog var dets Udstrækning allerede dengang anseet for at være saa uforholdsmæssig til vor Hærstyrke, at der behøvedes den største Aarvaagenhed og Hurtighed, for at værne om ethvert svagt Punct af denne Linie imod en Fjende, der hverken kunde omgaaes eller forfølges ind paa det holsteenske Terrain, medens han til enhver Tid kunde samle sin hele Kraft mod vore spredte Corps. Den glimrende Affaire ved Midsunde viste ham, at der paa vor venstre Fløi var Intet for ham at udrette, og da han med Raseri kastede sig over Frederiksstad, erfarede han, at de Danske vare ligesaa standhaftige til Forsvar, som de havde været uimodstaaelige til Angreb.

Et Familieanliggende bragte mig til Slesvig By samme Dag, da Efterretningen om den tilbageslagne Storm paa Frederiksstad naaede til Hovedqvarteret, og da der netop tilbød sig en beqvem Leilighed til i godt Selskab at besee den bombarderede Stad, begav jeg mig derhen over Husum og fik saaledes et fuldstændigt Begreb om Krigens Ødelæggelser.

En stor Trediedeel af Byen laa aldeles i Gruus med rygende Brandtomter; Resten var mere eller mindre ramponeret, og ved hvert Skridt stødte man paa sprængte Projectiler. Træerne vare splintrede af Fjendens Kugler, paa

tillige Indgangsbilletter til Banketten udstedtes for de Bidragydende, var Alt i Bevægelse, for at gjøre Indtoget saa pompeust, som muligt. Granskovene maatte levere deres Vintergrønt, Drivhusene og Blomsterkrukkerne alle de Gaver, som den ublide Aarstid kunde frembringe. Byen smykkede sig endnu pragtfuldere end forrige Gang og i en større Scala, da Toget skulde variere imellem tre Veie, nemlig: a) gjennem Østergade forbi Holmens Canal, b) over Høibroplads og Gammelstrand, c) gjennem Raadhuusstrædet og over Marmorbroen. Dertil var Knippelsbro decoreret til Ære for Artilleriet, og hvad der ifjor havde været forsømt, blev iaar erstattet i rigeligt Maal, nemlig Klokkeringning og Kanonsalut.

Decorationen af Ridehuset blev nu min Hovedopgave, medens Architect Nebelong besørgede Triumphbuen for Enden af Frederiksberggade midt imellem Torvene. Rustmester Schmidt og hans flinke Søn beklædte Galeriebalustraden med tolv hundrede blanke Klinger og behængte Væggene med Skydevaaben og krigerske Musik-Instrumenter; den nordre Portal forvandledes til et lille Arsenal fra Middelalderen, og Hallens Vestende var udstyret med militair Pragt af polerede Metalkanoner, Staalrustninger, Hærpauker og Faner, omvundne med Laurbærgrene. Den hele Gruppe, der var udført efter en Skizze af Edw. Lehmann og indesluttet af et Gitter Bajonetter og Hellebarder, beherskedes af en colossal Statue, forestillende Danmark, der rækker Krandsen til sine tappre Forsvarere; den var udført af Billedhuggerne Thielemann og Freund junior. Det maatte i Sandhed beundres, hvorledes denne ædle qvindelige Figur saa at sige improviseredes i mindre end to Dage af Jernstænger, Halm, Shirting og paaklinet Gibs, der bosseredes paa staaende Fod, uden Støbeform eller Model. Den stod paa en fire Alen høi Piedestal, maalte i sig selv tolv Fod fra Sandalen til Diademet og traadte frem paa en Baggrund af Purpur og Hermelin, der

hang ned fra Galeriet i smagfulde Festons. Ligeoverfor den, i Hallens østlige Ende, hvilede den rigtsmykkede Kongestol paa det danske Rigsvaaben i colossal Størrelse. Langs med Galerierne vare anbragte forgyldte Skjolde med Navnene paa denne Krigs mærkeligste Dage og dens meest fremtrædende Personligheder. Under det hvælvede Loft hang hundrede danske Faner.

Fra denne Høide overskuede man den 160 Fod lange og 72 Fod brede Festhal, med de 20 Borde complet dækkede, hvert til 60 Mand. Imellem Krandsekager og bugnende Fade stode Valkyrier og Seirsgudinder af Gibs, og Snapsen, hvoraf hver Mand fik een, var ordnet i røde og hvide Rosetter paa dertil bestemte Brikker. Under de tre Carrouselcolonner, der vare ombannede til Palmetræer med gyldne Frugter, hævede sig Officeerstaffelet omtrent en Alen over de andre Borde, for at Soldaterne kunde see deres Anførere, og Alles Øine hvile paa Kongen i Høisædet. Ved Foden af den midterste Palme var en ophøiet Plads for Talerne; Laurbærkrandse hang i usynlige Traade ned fra Loftet, og en broget Ramme af Tilskuere, saavel paa Gulvet, som paa Galeriet, omgav dette storartede Tableau. Tropperne ankom bataillons- og regimentsviis til Kjøbenhavn; vi bleve itide underrettede om Afdelingernes Nummer og Styrke, og vore Frokostgilder varede gjerne fra Kl. 12 til 2.

Det var Livgarden tilfods, der aabnede de glade Hjemkomst-Høitideligheder den 31te Januar. De bravelige Bjørnehuer fra Dyppel, Ullerup og Isted havde noget Napoleontisk ved sig; de droge i majestætisk Orden igjennem Triumphbuen, hilsede af stormende Jubel, og inden de havde naaet Kongeborgen, vare de saa bedækkede med Krandse og Grønt, at Sagnet om Birnamskoven i Macbeth syntes at leve op paany, dog her var det kun til Glæde og Velkomst. Kong Frederik modtog dem paa Ridebanen i Spidsen for sin Stab, han red igjennem de

tappre Grenaderers Rækker og tiltalte dem med begeistrende Ord; Luften bævede af de Frydeeraab, der udbrøde fra den udvalgte Bataillon og fra den bølgende Folkemasse. Nu traadte Overpræsidenten frem og indbød i Stadens Navn den brave Garde til Velkomstgildet. Kongen og Prindserne vare Hædersgjæster. Geværerne sattes i Pyramider, og Compagnierne marscherede rodeviis ind ad den søndre Portal; vort Musikcorps blæste „Den tappre Landsoldat", og Comiteen førte Gjæsterne tilbords; den lange Række snoede sig som et Baand omkring Hallen, og ligesom Geledderne naaede de anviste Borde, toge de Plads paa Bænkene, lagde Tornysterne paa Gulvet, og Anretningen begyndte. Denne besørgedes af 25 unge Gentlemen, de fleste Studenter, og 50 raske Artillerister; de Første benævnedes Marschaller, de Sidste Pager; og i Spidsen for denne Phalanx stod Studenterforeningens Senior, den uskateerlige Carl Borgaard. Den ufortrødne Iver, som Bogtrykker Klein, Borgerrepræsentant Petersen, Veiermester Tønnesen, Sølvpop Høierup og Overskyrværker Blasius viste ved denne Leilighed, er over al Roes, og Grosserer Maags Administration af Levnetsmidlerne var et Mønster paa organiserende Talent. Det gik saa overflødigt til som ved et Gaardmandsbryllup; vore Skaffere skare for, lode Retterne gaae rundt og fyldte stadig de tomme Glas. De høist forskjellige Qualiteter Viin bleve nivellerede i en eneste varm Drik, der smagte vore Jenser fortræffelig; den bryggedes i Slotskjøkkenet, bragtes rygende ind i store Kjedler og serveredes i Kander; den bestod i Almindelighed af 500 Flasker Viin, 50 Flasker Cognac, 300 Pund hvidt Sukker, 100 Potter Vand, ½ Pund Caneel og 6 Lod Krydderneliker. For Resten stode der fyldte Ølkruse paa Bordene og, som anført, en Snaps pr. Mand. Ved Officeerstaffelet skjænkedes finere Vine, og Champagnen knaldede ved de udbragte Skaaler, der afvexlede med Militairmusik og Sangchor, og som alle besvaredes med Hurraraab, naturligviis med Und-

tagelse af det Bæger, der hver Gang tømtes til de Faldnes Minde.

Festen var eensartet for alle Afdelingerne, hvis Styrke varierede imellem 1000 og 1300 Mand. Garden med sine 800 bredskuldrede Kæmper fyldte det hele Rum, men for nogle Corps, der havde et Supplement af udvexlede Krigsfanger eller Reconvalescenter, bleve Extraborde indrettede, ligesom Gulvet maatte rømmes, da Husarerne og sjette Liniebataillon mødte med 1600 Mand. Vore Pager gjorde Underværker af Flinkhed. Hver Dag, to Timer efterat Maaltidet var endt, stode Bordene dækkede, og Alt ordnet til det næste Gilde, og saaledes vedblev det med tretten Banketter i atten Dage, paa hvilke de samme Høitideligheder fandt Sted, og Byen var i en stadig Bevægelse, dog uden at den ringeste Uorden fandt Sted paa Gaderne; ja det er i høieste Grad betegnende for den herskende Aand, at under hele denne Tid Politiet ikke har havt en eneste Anledning til at indskride. — De to sidste Fester vare for Marinen og Artilleriet. Kongen skjænkede hvert Corps den samme hjertelige Modtagelse, men bivaanede kun tre af de ovennævnte Banketter.

De interessanteste Dage vare: Avantgardens Indtog (1ste og 2den lette Bataillon, Ryes og Bülows tappre Landsoldater). Faa af dens oprindelige Officerer kunde nyde Hjemkomstens Glæde, og den heltemodige Bülow var ved Sygdom hindret i at give Møde. En Undercorporal af hans gamle Bataillon sagde til mig, da man udbragte Generalens Skaal: „Det er en deilig Mand! Ere vi blevne tappre, saa kunne vi takke ham for det, thi han har lært os at slaaes“. Dernæst 1ste Jægercorps, der havde den smukkeste Holdning og anførtes af den aandrige og uforfærdede Wilster. 7de Bataillon med sine friske Minder fra Frederiksstad, og 10de lette, der i saa mangen haard Dyst havde baaret Vidnesbyrd om Nordslesvigernes Danskhed. Blandt Talerne ved Landarmeens Gilder

udmærkede sig Præsterne Paulli, Hammerich og Bruun, Corpscheferne Bülow, Irminger, Räder og Torp, Professorerne Hammerich og Holst, Candidaterne Høedt og C. Schack, samt Instructeur Nielsen. Overpræsidenten begyndte hvergang med Kongens Skaal, og adskillige Toaster udbragtes af Comiteens Medlemmer, hvoriblandt jeg ogsaa havde den Ære at figurere. Krigsministerens store Fortjenester af Hærens Forpleining bleve med Anerkjendelse fremhævede af de respective Chefer, og Soldaternes kraftige Udseende vidnede om Sandheden af denne Roes. Adskillige Udtalelser i Rigsdagen havde ikke sat godt Blod i Armeen, ei heller stemt Publicum til Fordeel for den lovgivende Forsamling; det var derfor voveligt at proponere dens Skaal. Oberst Räder dristede sig dog dertil, men kom, formodenlig af Vanvare, ikke længere i vort politiske System end til „Stænderne“, hvorfor ogsaa Glassene tømtes i Stilhed, som et Mindebæger.

Den danske Soldat nød i disse Dage, gjennem Udtrykket af hans Medborgeres ufstrømtede Taknemlighed, Lønnen for al udstanden Møie og Fare; men hvor smuk og lærerig var ikke den Beskedenhed, hvormed han modtog denne overstrømmende Hylding! I disse solbrændte Ansigter med de buskede Skjæg, i disse behændige Karle med de lette Bevægelser skulde man snarere troe at see franske Chasseurs, end vore egne godmodige Jenser; dog deres danske Characteer lyste ud af deres Øine, der stirrede med Forundring paa al den uventede Stads. Den behagelige Anstand, hvormed de sadde tilbords, og den Glæde, som ledsagede de udbragte Skaaler, var i Sandhed rørende, og mangen Moder saae med Stolthed sin Søn bære Hæderskorset paa Brystet, mangen Hustru løftede de Smaa op til Faderens Mund, og mangen elsket Pige hilsede gjennem Glædestaarer sin hjemkomne Brudgom! Fra alle Sider fløi Bouketter og viftedes med Tørklæder, og det var næsten, som om de Menige skulde tage Luven fra deres tappre Of-

ficerer; men de teede sig ogsaa galant. Naar de med et belevent „Tak for Spisen!“ gik omkring og bøde deres varme Hænder til de omstaaende Borgere og Borgerinder, viste de paa de forskjellige Smykker, de havde modtaget og sagde: „Dette Baand skal følge med til Jylland“ — „denne Blomst skal gjemmes i min Psalmebog“ o. s. v. Ikke een af dem havde drukket for meget eller paa nogen Maade forstyrret den hyggelige Stemning. De bøde Farvel i et skingrende Hurra, stillede sig i Geledderne og droge til deres Qvarterer, ledsagede af Folkets Jubel.

Midt i denne Seirshymne og disse harmoniske Lovsange løb en uopløst Accord — Erindringen om Eckernförde! Sømagten var Danmarks ældste og kjæreste Søn, den bevarede vor Histories rigeste Arv, men var maaskee af sin Moder bleven foretrukket paa de andre Børns Bekostning, og det blev i denne Krig Landarmeens Lod at revindicere sin Part af Hæder og Paaskjønnelse. Det var jo ingen Søkrig, hvor Skib kunde kæmpe mod Skib, tordne med glatte Lag og entre med blanke Vaaben; men vor Flaade tredoblede Hærens Virkekraft, deels ved hurtige Diversioner, deels ved at beskytte vor Flanke langsmed Kysterne, og alene Blokaden og den Skade, den tilføiede vore Fjender, opveiede en heel Armees Operationer. Dette føltes og anerkjendtes af Alle, men det var ikke nok til at trøste vor berømmelige Marine for det Uheld, der havde formørket dens stolte Løbebane, og som var saa meget harmeligere, som det ikke — idetmindste for dennegang — stod til at oprette.

Begeistringen for Landtropperne løb som en Bebreidelse i vore Sømænds Øren, og det var med tungt Hjerte, ja næsten med Uvillie, at de begave sig til Festen i Ridehuset; deres Tanker vare opfyldte af den Uret, som Gjæster at være de næstsidste, og af Modbydelighed for de Kjærtegn, som de tilskreve Medlidenhed. De blaa Divisioner

med de blanke Hatte gik mørke og tause ind af vor smykkede Portal, og de elegante Officerer med de gyldne Epauletter stode alvorlige omkring Galabordet. De Eneste, der saae fornøiede ud, vare Cadetterne, den sorgløse Ungdom, Fremtidens Haab, Dannebroges Hævnere!

Da Søfolkene sloge Øinene op og saae den forandrede Decoration, med det mægtige Orlogsflag, der hang ned over Palmetræerne, de lange Vimpler, som slyngede sig igjennem de svævende Laurbærkrandse, og de forgyldte Ankere paa Siden af alle de større Vaabengrupper, løftede Stemningen sig og forhøiedes kjendelig ved Musikens Indflydelse. „Holmens faste Stok“ modtog dem ved Indtrædelsen, og da Kongen hilsede „sine raske Gutter“, brusede „Kong Christian stod ved høien Mast“ som en frisk Kuling igjennem den hvælvede Hal.

Professor M. Hammerich havde det Hverv at udbringe den første Toast for den danske Sømagt. Han løste sin Opgave mesterlig, men kunde ikke undgaae at berøre det ømmeste Sted, og jeg saae bittre Taarer rulle ned af de stormbidte Kinder, medens mangt et fuldt Glas blev staaende urørt. Nu optraadte Major Bülow af 4de Bataillon og skildrede i et glødende Foredrag det Broderskab, der i denne sidste Krig var stiftet imellem Flaaden og Armeen; han fremhævede det Heltemod, hvormed vore Sømænd havde kæmpet, de Farer, som ved deres Hjælp vare blevne afvendte, og den Kappelyst, som deres Berømmelse havde vakt hos Landkrigerne: „En Skaal for Hærens og Flaadens Samvirken og for deres lige Deel i Danmarks Hæder!“ Det var Balsam for de saarede Hjerter. Stormende Bifald lød fra alle Sider, og Jubelen syntes ikke at ville tage Ende. Commandeur Steen Billes Tale henrev ligeledes til Begeistring; den hurtigere Opfatning, som vore Søfolk have forud for Soldaterne, gjorde, at ikke en eneste Pointe undgik dem; hver pathetisk eller humoristisk Sætning slog an, som paa en Klokke, og om det saa var Holmens høi-

ærværdige Provst, saa blev han lønnet med en Applaus af den allerverdsligste Art.

Nu begyndte Baadsmændene ogsaa at blive veltalende; en af dem foredrog en selvdigtet Sang om Dampskonnerten Heklas Bedrifter og foreslog et „Leve“ for dens tappre Chef Edward Suenson. Denne vakkre Officeer takkede i de beskedneste Udtryk, men snart udspandt der sig en Dialog imellem ham og Mandskabet, der ikke vilde vide af nogen Forringelse af Capitainens Meriter, og et vældigt Hurra lød til Ære for den Søhelt, der med sit ene Skib havde slaaet syv fjendtlige Kanonbaade paa Flugt.

Denne Fest blev saaledes den livligste af alle; der var stor Forskjel paa de Physiognomier, der traadte ind i Hallen og de glædestraalende Ansigter, der mødte ved Udgangen. Der var ingen Commando ved Hjemvandringen, men Konerne ventede udenfor, for at ledsage deres brave Mænd til Nyboder.

Den sidste Fest var for Artilleriet og Ingenieurcorpset; ogsaa her bleve mange gode Taler holdte, navnlig en af vor store Declamator Nielsen, der tidligere selv havde været Artillerieofficeer og behandlede sit Emne ret con amore.

Kongen sluttede Banketten med en Takſigelse, der besvaredes af uendelige Hurraraab.

Omendskjøndt jeg har medvirket ved den store Grundlovsfest paa Eremitagen (1854) samt ved Tohundredaars-Jubilæet for Stormen paa Kjøbenhavn (1859), og der ved begge disse Leiligheder forefaldt ret interessante Ting, troer jeg dog at burde indskrænke mig til ovenstaaende Cyclus, der ligesom omkrandser de store Begivenheder, der have rystet vort ædle Fædreneland. Jeg har befundet mig i Brændpunctet af Patriotismen og Folke-

glæden og høstet sjæleligt Udbytte deraf; navnlig har det smigret min Følelse som Kunstner, at den Tillid, jeg havde erhvervet mig paa Scenen, skulde komme det høiere Folkeliv tilgode. Ved at nedskrive mine Erindringer derom, har jeg i Aanden paany oplevet disse herlige Fester; maatte disse Skizzer frembringe et behageligt Indtryk hos mine Samtidige og maaskee udvikle sig til livlige Billeder for vore Efterkommeres Phantasie, da har jeg hverken spildt min eller Læserens Tid.

Balletcompositioner.

Tredie Periode.

I Karpatherne.

Ballet i tre Acter.

Musiken af H. Paulli.

Decorationerne af Christensen. Maskineriet af Webén.

Costumerne tegnede af E. Lehmann.

Personerne.

Grev Bathyani, ungersk Magnat	Hr. Füssel sen.
Junker Paul, hans Søn	— Brodersen.
Comtesse Sophie, hans Niece	Jfr. S. Price.
Gregor } bondefødte paa Grevens Gods	Hr. Scharff.
Laslo } bondefødte paa Grevens Gods	— Stramboe.
Matthias, Forpagter	— Füssel jun.
Wilma, hans Datter	Jfr. Juliette Price.
Andreas, Forvalter	Hr. Hoppensach.
Farkas, Grevens Husar	— Gade.
Polgar, Zigeunerhøvding	— Funck.
Wanda, hans Moder	Jfr. J. Fredstrup.
Erzsi, hans Kone	— P. Fredstrup.
Nora, hendes Søster	Md. Stillmann.
En Bjergmester	Hr. Ring.

Bjergværks-Arbeidere, Bønderfolk, Domestiker.

Drømmebilleder.

Handlingen.

Første Act: Guldgruberne i Schemnitz. Anden Act: Zigeunerlivet.
Tredie Act: Viinhøsten i Tokay.

Dandse.

Første Act.

Drømmen.

Yppighedens Aander.

Jfr. Garlieb, Bills, Borup, Holm, Hammer, Eybrup, Nielsen, Juul, Olsen, Walbom, Thorberg, Hansen.

Gjerrighedens Aander.

Jfrne J. Fredstrup, Larcher, Werning, Eggersen, Andersen, Larsen.

Spillende Alfer.

Juliette Thorberg, Johanne Petersen, Alvilde Møller, samt ni andre Børn.
Wilma. Jfr. Juliette Price.
Laslo. Hr. Stramboe. Gregor. Hr. Scharff.

Anden Act.

Spaadommen.

Jfr. Petrine Fredstrup.
Mad. Stillmann. Jfr. Bills. Jfr. Borup.
Jfrne Holm, Werning, Eggersen, Hammer, Juul, Larsen, Olsen, Thorberg.

Zigeuner-Polka.

Dhrr. Funck, Stramboe, Fredstrup, Andersen.
Jfrne Fredstrup, Mad. Stillmann, Jfr. Bills, Jfr, Borup
samt Balletcorps.

Tredie Act.

Tre Friere. Dhrr. Rehm sen., Busch, Ring.
Tre Mødre. Jfrne J. Fredstrup, Larcher, Andersen.

Czardas.

Hr. Brodersen og Jfr. Sophie Price.
Hr. Scharff og Jfr. Juliette Price, samt Balletcorps.

Slowanka.

Dhrr. Funck, Gade, Stramboe, Fredstrup og Andersen.
Damerne Fredstrup, Garlieb, Stillmann, Bills og Borup, samt Balletcorps.

Vexeldands.

Hr. Hoppe. Jfr. Juliette Price.

Frischka.

Samtlige Solodandsende og Balletcorps.

Første Act.

Skuepladsen forestiller en Grube i Bjergværket ved Schemnitz; straatliggende Stiger føre opad igjennem Schachten, og et Vandhjul tjener til at hisse Kurvene op med Ertset. Hulen er svagt belyst med Lamper.

Første Scene.

Der høres Hammerslag i Schachten tilvenstre. Gregor kommer ud og melder til Bjergmesteren, at han vil forlade Minerne, for at drage til sit Hjem. Denne seer ham nødig reise bort, men da al Overtalelse er frugtesløs, udbetaler han ham Lønnen for hans Arbeide.

Anden Scene.

Huggerne bebude, at Alt er færdigt til Sprængningen. Svovltraaden tændes, og et bedøvende Knald høres i Bjergets Indre; den løsnede Blok drages ud af Schachten og befindes righoldig.

Bjergmesteren uddeler Penge til Arbeiderne, og Laslo bringer Maaltidet, der fortæres under lystig Samtale.

Stemningen formørkes lidt ved et Sagn, som Bjergmesteren berører, idet han advarer imod Guldets Fristelser; men gjennem den tusind Fod høie Schacht toner Zigeunernes Musik fra den landlige Fest og vækker en usigelig Længsel i Mine-Arbeidernes Bryst, der erholde Tilladelse til at stige op paa Jordens Overflade, imod at en af dem bliver tilbage, for at passe Vandhjulet. Loddet falder paa Gregor, der maa finde sig i sin Skjæbne og opsætte sin Reise til næste Morgen. Laslo, der vil følge med de Andre, narres derved, at Stigen trækkes op, og Kurven gaaer tveiret, inden han kan blive færdig; han er ude af sig selv af Ærgrelse.

Tredie Scene.

Gregor trøster sin Kammerat, der imod sin Villie maa holde ham med Selskab, og medens Laslo undersøger Madkurvens Indhold, sværmer Gregor for de Minder, hans elskede Pige har skjænket ham. Han glæder sig over de Penge, han har fortjent, og hvormed han haaber efter Landets Skik at kunne løse sin Brud.

De liflige Dandse-Melodier lyde atter over deres Hoveder og vinke de to Venner til det længe savnede Hjem. De svøbe sig i deres Kapper og slumre ind hver paa sin Steenbænk.

Fjerde Scene.

Drømmenes Taage svæver over de Sovende, men snart straaler Bjerget i skinnende Klarhed, Guldet fremvælder overalt og antager de

forskjelligste Former. Unge Piger med gyldne Buer smykke sig med Perler og Blomster, drikke af kostbare Bægere og svinge sig i yppige Dandse. En anden Skare qvindelige Væsener, gamle, udtærede og med udslagne Haar, bryder frem af Hulen, graver Guldet op af Jorden og stopper det under Kiv og Strid i Poser.

Laslo og Gregor mødes midt imellem disse Grupper og lokkes vexelviis af Yppighedens og Gjerrighedens Magter.

Et voldsomt Tordenbrag bortskræmmer alle de phantastiske Skikkelser. Hulens Baggrund aabner sig, og Gregor gjenseer sit Hjem, medens Laslo ængstlig ruger over de Pengeposer, han har erobret fra de gamle Qvinder.

Gregor seer sin Elskede: den yndige Wilma staaer paa Broen, der fører fra Viinbjerget til hendes Faders Gaard; hun tilkaster ham en Bouket og iler i hans Arme.

Laslo, der ikke kan løsrive sig fra sine Rigdomme, men heller ikke formaaer alene at bære dem bort, søger forgjæves at bevæge de unge Elskende til at hjælpe ham med den kostbare Byrde, ja han vil endog dele med dem, hvis de blot ville bære Sækkene bort herfra, men de smile medynksomt ad ham og betegne ved deres Dands og Kjærtegn, at Guldet er dem for Intet at regne, Kjærlighed er dem Alt. Et nyt Brag høres, Guldbyngerne forsvinde for Laslos Øine, og tre Børn, klædte halvt som Alfer, halvt som Zigeunere, hoppe ham imøde, spillende paa Fløite og Cithar, og forandre hans Fortvivlelse til Livsglæde. Det viser sig, at han kan tractere flere Instrumenter, og han glemmer sine svundne Rigdomme, idet han blander sig i den Dands, der udføres af Wilma, Gregor og en heel Skare musicerende Børn.

Billederne forvirres. Yppighedens Aander adskiller Gregor fra Wilma, der omgives af de gamle Qvinder med deres Pengeposer — Bouketter flyve imellem de Elskende, der stedse fjernes mere fra hinanden — Laslo higer paany efter Guldet — Mørket bryder atter frem — Landskabet forsvinder — Alt indtager sin gamle Form — og Drømmen er forbi.

Femte Scene.

Gregor og Laslo vaagne og søge forgjæves at gjenkalde sig, hvad de have drømt. Morgenklokken lyder høit over Schachten, Bjergværks-Arbeiderne komme tilbage og yttre deres Bedrøvelse over de to Venners Beslutning, thi Laslo vil følge sin Kammerat. Bjergmesteren giver dem sin Velsignelse. Alle trykke de Bortdragendes Hænder til Afsked og smykke Kurven, der skal føre dem op paa den grønne Jord. Hjulet sættes i Bevægelse, Kurven stiger iveiret, Levvel gjentoner fra Oven og fra Neden, og man iler til Arbeide, for at forjage de vemodige Tanker.

Anden Act.

En vild Skovegn med Bjerge i Baggrunden.

Første Scene.

En Trop Zigeunere har leiret sig ved Kanten af den alfare Vei. Det gryer ad Dag. Mændene sove under aaben Himmel, Qvinderne under Telte. Polgar vækkes af sin gamle Moder, der minder ham om Dagens Dont og lader hele Skaren blæse op. Alt kommer paa Fode, Morgenbønnen læses, og Frokosten tilberedes. Der skal brydes op idag, men den fælles Kasse skal graves ned paa et sikkert Sted.

Anden Scene.

Gregor og Laslo, der ere paa Vandring hjemad, komme just forbi og blive ansete for Speidere. Deres Randsler undersøges, og Gregor, der sætter sig til Modværge, er nærved at blive mishandlet.

Tredie Scene.

Erzsi træder ud af sit Telt og standser Forvirringen; hun har strax erkjendt de Reisendes Brødefrihed og byder, at de skulle behandles med Gjæstevenskab. Hun betragter Gregors Haand og Pande og samler sine Piger, for i en phantastisk Dands at stille hans Horoscop; hun viser ham den Elskedes Navn og spaaer ham Lykke.

Fjerde Scene.

Gregor takker Høvdingen og hans Hustru og vil drage videre, men de overtale ham til at dvæle endnu lidt hos dem, medens Mændene gaae paa Jagt, og Qvinderne plukke Bær i Skoven. Laslo, der har fundet stort Behag i Erzsis Søster, den nydelige lille Nora, har Intet imod at blive her, endskjøndt han uafladelig brilles baade af Karlene og Pigerne. De sprede sig til alle Kanter, medens Gregor fortæller Erzsi, Wanda og Nora sine Hændelser og Planer.

Femte Scene.

En Larm som af Heste i Fiirspring kommer nærmere. Gregor seer ud over Veien og styrter afsted. Polgar, Laslo og Zigeunerne komme løbende og vise bestyrtede mod Landeveien, hvor en Reisevogn af et Par løbske Heste drages henimod Afgrunden. Mændene ile tilhjælp, og Nora melder, at den uforfærdede Gregor havde kastet sig paa Hestenes Tøiler og frelst de Reisende fra Døden. Han bærer en besvimet Dame, der overlades til Qvindernes Pleie, medens Mændene flokkes omkring en gammel Herre, der endnu er dødbleg og zittrende. Begge

troe at være faldne imellem Røvere, men Polgar beroliger de Fremmede, og Erzsi kysser Grev Bathyani paa Haanden til Tegn paa, at hun og den hele Skare hylde Magnaten som deres høie Beskytter.

Gregor fremstilles som Grevens og hans Nieces modige Redningsmand, og Greven forsikkrer ham om sin Erkjendtlighed.

Zigeunerne ere indbudne til at forherlige Viinhøstens Fest paa Grevens Gods ved deres Musik og Dands. De modtage Tilbudet med Glæde og flette en Bærestol for den unge Comtesse. Hele Leiren rykker op og danner en Eskorte omkring Greven, der ledsages til sit Slot af Jubel og klingende Spil.

Gregor og Laslo ile opfyldte af Haab og Længsel fremad til deres Hjem.

Tredie Act.

Skuepladsen forestiller et udstrakt Bjerglandskab. Tilvenstre Matthias's Forpagtergaard, i Baggrunden Viinbjerge og en Bro, der fører over et Vandløb til Grevens Slot. Tone og Belysning som paa en smuk Efteraarsdag.

Første Scene.

Matthias er beskjæftiget med Viinhøsten. Forvalteren Andreas melder sig som Frier til hans Datter, men Erzsi og Nora bebude Wilma, at hendes tro Elsker snart vil være her tilbage. Den latterlige Frier bliver Gjenstand for Pigernes Skjælmeri og gaaer vred bort.

Anden Scene.

Junker Paul, som, ledsaget af sin Tjener, den lystige Husar Farkas, sværmer omkring imellem de unge Piger, overraskes ved hans Faders Komme og undflyer.

Grev Bathyani fører sin smukke Niece med sig, som han har bestemt til sin Svigerdatter. Comtesse Sophie bemærker, at hendes Fætter er noget letsindig, og Greven er selv mismodig derover. Erzsi har udtænkt et Middel til at fængsle den Ustadige. Greven gaaer ind derpaa, og Wilma og Nora føre Comtessen ind i Forpagtergaarden.

Tredie Scene.

Erzsi modtager Gregor, der heftig bevæget spørger efter sin Elskede og strax vil ile hende imøde, men da i samme Øieblik Zigeunerne drage forbi til Drømmens Melodie, tvinger Erzsi ham til at sætte sig ved Bordet, med Hænderne for Øinene, medens hun fører Wilma hen til Broen og giver hende en Bouket, der kastes til Gregor.

Scene, der udtrykker Gjensynets Glæde.

Gregor og Wilma vise hinanden indbyrdes de Minder, som de tro have bevaret. Den Pengepung, som hun havde broderet til ham, kommer ogsaa frem. Den er tom! men hvad er Guld imod oprigtig Kjærlighed.

Fjerde Scene.

Matthias, bestormet af formuende Friere, beslutter at give Wilma til den, der kan byde den største Brudegave. Gregor, der har skjult sin Velstand for sin Elskede, glæder sig ved Haabet om at blive den Seirende.

Femte Scene.

Comtesse Sophie, klædt i Wilmas Landsbydragt, undervises af Erzsi og Nora og sendes til Viinbjerget.

Grev Bathyani underretter sin Søn om sine Giftermaalsplaner, hvorpaa han gaaer bort med Andreas og Matthias, der ere komne, for at bede ham beære Viinhøstfesten med hans Nærværelse. Farkas gjør sin Herre opmærksom paa en ung Pige, der kommer fra Bjerget med en Kurv Viindruer paa Hovedet. Paul finder hende indtagende og fængsles mere og mere af hendes Ynde, men forstyrres af Farkas, der melder en heel Flok Mødre og Døttre. Idet Junkeren seer ud efter dem, smutter den unge Pige bort, og han iler efter, for at opsøge hende.

Sjette Scene.

Laslo, der ikke har undladt at gjøre sig til af sine erhvervede Penge, bliver nu anseet for et godt Parti og særdeles efterspurgt af Mødre med giftefærdige Døttre. Farkas's Galanterier blive afviste med Foragt, og alle Midler anvendte, for at henvende Laslos Opmærksomhed paa den eller den unge Pige, der kunde blive ham en værdig Kone. Den formeentlige Guldfisk gjør sig meget vigtig, smigrer og vrager, og derved fremstaaer en dandsende Scene, hvori Laslo tilsidst kommer i Forlegenhed med Valget, men Nora afbryder denne Spøg og fortæller om hans Courmageri til hende. Mødrene blive rasende, og Nora maa tage den Troløse i Forsvar.

Syvende Scene.

Omegnens Beboere strømme til, for at være Vidne til Wilmas Frierbud. Tre formuende Bønder byde vexelviis deres Brudeskjænk, og Matthias nikker stolt, idet han sender betydningsfulde Blikke til Andreas.

Da kommer Gregor og melder sig som den, der har fæstet Pigens Tro. Almindelig Forbauselse. Wilma klynger sig om hans Hals, og

begge bønfalde Faderen, men denne paastaaer med Haardnakkethed, at kun til en rig Mand vil han give sin Datter.

Fuld af Tillid lægger nu Gregor sin hele lille Formue paa Bordet, men Andreas byder mere. Laslo, der længe har kæmpet med sin naturlige Paaholdenhed, gjør en høimodig Anstrengelse og hjælper sin Ven med Alt, hvad han besidder .... Andreas overbyder dem og seirer! Han modtager Matthias's Haandslag og iler afsted, for at berede Alt til Jaordet. Forsamlingen adspredes misfornøiet. Den grædende Wilma føres hjem af sin Fader, og Gregor staaer sønderknust, omringet af nogle faa Venner.

Ottende Scene.

Paul forfølger sin Skjønne, der, bevæget ved hans Bønner, modtager en Ring og rækker ham sin Haand til Farvel, idet hun gaaer ind i Forpagtergaarden. Gregor, der, skuffet af Dragten, troer at gjenkjende Wilma, styrter rasende løs paa Junkeren. Folk ile til, Farkas og Tjenerne overvælde Gregor og føre ham bort. Greven kommer, og Wilma kaster sig for hans Fødder.

En Forklaring fordres. Gregor føres frem, Bathyani gjenjender i ham sit Livs F relser og lover ham sin Beskyttelse. Den latterlige Forvalter kan ikke blive Wilmas Ægtefælle, Greven vil selv sørge for Brude-Udstyret. Enhver Misforstaaelse hæves, da den unge Comtesse i festlig Damedragt træder ud af Forpagtergaarden og viser Paul den Ring, han gav hende som Viinhøstpige. Han synker lykkelig for sin Bruds Fødder. Viinhøstens Fest besegler Kjærlighedens Pagt. Alt er Glæde.

Zigeunernes Musikbande spiller op, og Ballet aabnes af Junker Paul og hans Brud paa den ene Side, Gregor og Wilma paa den anden, med Magyarernes Yndlingsdands: Czardas.

En blandet Quadrille af Ungarer og Zigeunere, med Polgar og Erzsi i Spidsen, udfører den livlige Slowanka.

Den store Druekrands bringes ind og hisses op under Løvtaget. En ung Jæger rækker en Thyrsusstav til Wilma, med hvem han udfører en Vexeldands, der er Indledning til en festlig Finale.

Greven offrer et Fad af sin bedste Viin, selv aabner han med et Pistolskud Kilden for den sprudlende Tokayer. Krusene fyldes, og jublende »Elien« (Vivat) udbringes for Greven og Brudeparrene.

Den muntre Frischka slutter Balletten.

Memoirerne i Almindelighed kunne ligesaalidt omfatte et heelt Tidspuncts Begivenheder, som dette „Mit Theaterliv" kan indeholde en complet Theaterhistorie eller skildre den hele Tid, hvori min Virksomhed var af nogen Betydning for den danske Scene. Bør man altid læse Historie med en vis Grad af Critik, er det allervanskeligst at samle paalidelige Data imellem Coulisserne, ikke fordi Løgnen der trives bedre end andensteds, men fordi Sandheden sjelden eller aldrig betragtes forfra, men næsten altid fra Siden eller bagfra ɔ: fra et mere eller mindre egoistisk Standpunct, enten gjennem den smigrede eller den krænkede Forfængeligheds Briller. Vil man grandske i Theaterarchiverne, for der at søge historisk Materiale, finder man fornemmelig Misfornøielsen repræsenteret: Klager og Ansøgninger fra Personalets Side, Reprimander fra Bestyrelsens, og det af den ganske naturlige Grund, at det mundtlige Referat altid er det fremherskende saavel ved Undersøgelsen og Tilbageviisningen af de ubeføiede Klager, som ved Takksigelserne for modtagne Belønninger og Gunstbeviisninger, og at det kun yderst sjelden hændes en Directeur, at han sender en Kunstner eller Digter en skriftlig Compliment, hvis Copie kunde opbevares for Efterverdenen. Vil man rode op i gamle Breve, som for Størstedelen ere skrevne i Hede, eller gjennemblade eensidige Recensioner, der enten smage af Partiskhed eller alamodiske Smagsretninger, kommer man ikke videre i Kunsthistorien, end Oldgrandskerne ved Undersøgelsen af Kjøkkenmøddingerne; thi ligesom man ved disse erholder en til Vished grændsende Formodning om, at der i Urtiden har levet Mennesker, som gnavede Kjødet af Benene og spiste Østers, saaledes faaer man her kun at vide, at der ved alle Theatre i den hele civiliserede Verden har existeret Originaler, Intriguer, Misfornøielse, forfængelige Artister og ukyndige Directeurer. Saa værdifuld derfor en Optegnelse af Repertoirets Bestanddele kan være; saa vigtigt det er at kjende

18*

de administrative Forholdsregler, der have fremmet eller standset den sceniske Kunsts Udvikling, og endelig, saa smukt det er at overantvorde de kommende Generationer et tro Billede af det Fortrinligste i en kunstnerisk Virken, der levner saa flygtige og forgængelige Spor tiltrods for dens dybe Indtryk: saa ørkesløs er en Appel til Nysgjerrigheden og Scandalsygen, ved at afklæde Theatret enhver Illusion og bilde sig ind, at man har afskygget sin Tegning, fordi man har vendt Vrangsiden ud.

Jeg vil derfor aldeles forbigaae de Conflicter, der under min Fraværelse og mit Ophold i Wien fremskyndte Etatsraad Heibergs Afgang som Directeur, og som tillige for en længere Tid berøvede Theatret sin betydeligste Skuespillerinde. Geheimeraad Hall var dengang Minister for Kirke- og Underviisningsvæsenet og i denne Egenskab for Kunst-Institutionerne i Almindelighed og for Theatret i Særdeleshed en Præses, hvis Indsigt og Smag, forenet med sand Humanitet, enhver Uhildet maatte anerkjende; og hvad der fornemmelig bør paaskjønnes, han var det Æsthetiskes ivrige Talsmand ligeoverfor det Nykterne og Practiske, der gjør sig til af at betragte Kunsten i sin Heelhed som Snurrepiberi. Heiberg blev uenig med Hall om et Principspørgsmaal og indgav sin Demission, der blev antagen, uden at man syntes at have beregnet, at den fortørnede Directeur, efter hvad der er Praxis i slige Tilfælde, vilde tage sin talentfulde Kone med sig og saaledes sætte den kommende Bestyrelse i en ikke ringe Forlegenhed, saameget værre, som Savnet af en saadan Personlighed efterlod en Braad, der tilbørlig skulde blive benyttet af Dagspressen.

En gammel Theaterven og Dramaturg, den lærde Oversætter af de græske Tragikere, Professor Dorph, blev udnævnt til Directeur i Heibergs Sted, og for den oeconomiske Deel af Administrationen blev Secretair Christensen fra Cultusministeriet adjungeret den nye Chef,

hvorved Theaterkassens Fuldmægtig, en vistnok meget hæderlig Mand, men uden literair eller artistisk Dannelse, der af Heiberg var bleven ansat som en Slags Factotum, atter vendte tilbage til sin tidligere Stilling. Den nye Bestyrelse gjorde sig til Pligt at samle de fra Forgængerens Tid spredte Kræfter. Nielsen, Wiehe og Høedt bleve kaldte tilbage, og da man troede at kunne anvende mig saavel til Balletten, som ved Scene-Instructionen for Operaen, tilbød man mig et nyt Engagement paa fem Aar, hvorved min Pension absorberedes, og en bedre Fremtid lovedes det hidtil saa stedmoderlig behandlede Dandsepersonale.

Alt dette var nu meget godt, men Fru Heibergs Medvirkning fattedes, og hendes Ægtefælle, der var bleven ansat som Censor, stod i et saa mærkværdigt Forhold til sine Efterfølgere, at hvad de proponerede som brugbart Stof for Scenen, kunde han forkaste, og de ligefuldt optage, saa at Spændingen blev gjensidig og udartede til Bitterhed. Som sagt, Theatret maatte for den overveiende Deel af Saisonen 1856—57 gjøre Afkald paa sin dramatiske Primadonna, og da Fru Nielsen i Sommeren 1856 var død paa Fredensborg, kunde Repertoirets Tyngdepunct ikke mere lægges paa det qvindelige Personale, men Stykkernes Held maatte for det Meste beroe paa det Talent, der udfoldedes fra Mændenes Side; og det kan ikke nægtes, at Høedt, ved sine geniale Præstationer, i denne Saison ligesaa meget bidrog til at skaffe det kongelige Theater udsolgt Huus, som han i den foregaaende havde bidraget til at skade dets Indtægter, ved, i Forening med Michael Wiehe, at drage Publicum til Langes Forestillinger paa Hoftheatret.

Under disse Omstændigheder arrangerede jeg La Ventana i dens udvidede Skikkelse, og jeg componerede min store Ballet

I Karpatherne.

Blandt de høitflyvende Planer og deraf følgende Illu-

sioner, som mit Engagement ved Wiens Hof-Operatheater havde fremavlet i mit Sind, var ogsaa den, at benytte den rige Skat af National-Characterer, Dragter, Sæder og Skikke, som den østerrigske Keiserstat er i Besiddelse af, til Fordeel for mine fremtidige Compositioner, enten med Hensyn til mit danske Hjem, eller som et Middel til at gjøre mig populair i min nye Virkekreds. Desværre gives der i Wien kun faare Lidt, der kan inspirere Digterne, hvorfor de ogsaa i aandelig Henseende vegetere i denne for alle materielle Interesser og legemlig Velvære saa frodige Stad. Med Undtagelse af den udmærkede Dandsemusik, hvormed der opvartes paa alle offenlige Steder, bestaaer Folkelivet og dets Forlystelser i Spisen, Drikken og Røgen. Alle Blade havde anmeldt Viinhøsten i Landsbyen Grinzing. Jeg ilede did og til det nærliggende Klosterneuburg, men fik Intet at see af disse brogede Grupper og muntre Optog, som min Phantasie havde forespeilet mig. Folk gik ganske skikkelig og plukkede, ligesom i vore Ribs- og Stikkelsbærhaver! I det Hele er der kun lidet Eiendommeligt og endnu mindre Poetisk ved de egenlige Østerrigere; man maatte vel søge et saadant Stof længere borte, i Steiermarck, Bøhmen, Galicien og fornemmelig i Ungarn; men jeg reiste ikke som Tourist og havde saaledes ikke Leilighed til at gjøre Localobservationer. Hvad jeg paa Gjennemreisen havde seet i Bøhmen, vidnede kun om Bigotterie og Fattigdom, og i selve Wien var det en antagen Regel, at indbefatte Alt, hvad der var plumpt og usselt, under Benævnelsen „bömisch". At fremstille dette Lands romantiske Folkesagn, vilde kun have gjort maadelig Lykke, og at benytte et eller andet Træk af Ungarns eller Polens heroiske Middelalder, vilde være blevet paa det Strengeste forbudt, som „politische Umtriebe". Sydtydskerne savne overhovedet Smag for at see deres eget Folkeliv fremstillet paa Scenen, og de nære en til Antipathie grændsende Ringeagt for de Nationaliteter, der danne Befolkningen i

de vidtløftige Kronlande. Disse give dem heller Intet efter. En Ungarer, der af en næsviis Wiener-Stutzerle blev adspurgt om Aarsagen til hans Landsmænds formeentlige Dumhed, svarede ganske tørt: „Ach, mein Lieber! auf der einen Seite haben wir die Türken, und auf der anderen die Österreicher — woher sollen wir Verstand kriegen?“

Ungarn er imidlertid et høist mærkværdigt Land, ikke alene fordi det i sit eget Skjød besidder det hele øvrige Europas Naturrigdomme og dertil indbefatter en Mængde forskjellige Folkestammer, som Slovakker, Magyarer, Germaner, Ruthener, Zigeunere o. fl., men fordi dets glimrende krigeriske Minder have bevaret i Nationens Heelhed en ridderlig Aand, der, midt imellem Levninger af Middelalderens Barbari, lader fremskinne sjeldne Dyder, hvoriblandt den høieste Gjæstfrihed, og visse naturlige Fortrin, som militair Tournure og musicalsk Genie. Men ligesom der gjennem de ungarske Folkeviser gaaer en Stemning, der uvilkaarlig minder om vore nordiske Melodier (over Finland, Sverig og Norge ned til os), saaledes findes der i alle deres Sagn og Fortællinger det nedarvede Tryk, som den ene Folkestamme udøver paa den anden, og Almuens Suk under Herrevældet. Ingen af disse Elementer vilde passe i Wienernes Kram, deels fordi de alvorsfulde Toner ikke stemme med det herskende Letsind, deels fordi der kunde hentydes til høist ømfindtlige Forhold.

I denne Henseende var min Stilling ikke værre end andre Forfatteres, navnlig deres, der arbeidede for Theatret; det Hjemmegjorte havde i det Hele kun saare ringe Værdi; Alt maatte komme udenlands fra og helst berøre fjerne og phantastiske Gjenstande, der give Tanken saa lidt at bestille, som muligt. Endskjøndt jeg ikke havde Leilighed til at gjøre en egenlig Iagttagelsesreise gjennem de østerrigske Stater, passede jeg dog paa alle de Træk, jeg kunde overkomme og opsamle, læste endeel tydske Oversættelser af ungarske Forfattere, lærte de characteristiske Dandse og dan-

nede mig et flygtigt Billede af Folkelivet, idet jeg paa en Jernbanestation ved den ungarske Grændse betragtede et Bondebryllup, der udmærkede sig ved en broget Farvepragt i Costumer og ved en Masse smukke Mennesker af begge Kjøn.

Jeg havde nu engang vænnet mit danske Balletpublicum til, i mine Compositioner, hvad enten de laante Aand og Form af Genrebilledet eller Historiemaleriet, at følge med mig paa fjerne Reiser, helst mod Syden, for atter ved given Leilighed at føre dem tilbage til vort nordiske Hjem og vore fædrelandske Minder. Denne Gang vilde jeg fremstille et Panorama fra Donau og Theis, med Karpatherkjeden som Baggrund. Jeg var ikke i Forlegenhed med tiltrækkende Enkeltheder; det gjaldt kun om at finde et interessant Sujet, omkring hvilket jeg kunde gruppere mine Figurer. Enhver af mine tre Acter havde sit særegne Physiognomie: Arbeidet i Gruberne, Zigeunerlivet i Skovene og Viinhøsten i Tokay vare prægnante Momenter af det ungarske Folkeliv. Men at sammenbinde dem til en Handling, der paa eengang kunde fremhæve det Maleriske i Situationen og tiltale et, for hiin Nationalitet aldeles fremmedt Publicum, var ikke saa ganske let, og det lykkedes mig ogsaa kun halvt, maaskee dog for de to Trediedele; thi den første Act var, om jeg saa tør udtrykke mig, digtet, anden Act derimod componeret, men den tredie kun med en vis Besværlighed lavet. Heri gik det mig som de Musikere, der have moduleret sig ind i en fremmed Toneart og nu ad mange, ofte umelodiske Omveie skulle tilbage igjen til Themaet i dets Oprindelighed. Jeg maatte pine min Hjerne med at bringe Intriguen til en passende Opløsning, og derved fik min tredie Act en uforholdsmæssig Længde, der skadede Ballettens Totalvirkning.

Tiltrods for en ypperlig Udførelse, en efter vore Forhold rig Udstyrelse og en henrivende smuk Musik, og endskjøndt en stor Deel af Enkelthederne nød varm Paa-

skjønnelse, opnaaede Balletten ikke den Slags Succes, som i vor positive Tidsalder er den væsenlige, nemlig: hyppig udsolgt Huus. Dertil kom, at man ikke kunde skaffe den fornødne Understøttelse af gode Eenactsstykker; nok, den havde hverken en lang eller frugtbar Carriere, og da jeg senere hen troede at fornøie Folk ved at samle de meest applauderede Nummere til et Divertissement, fik jeg reentud Utak, forbi jeg havde lemlæstet „den deilige Ballet"! Jeg havde virkelig anvendt megen Flid og endeel Dygtighed paa dette Arbeide, men Compositionen skyldtes mere min Stræben og min Villie, end egenlig Inspiration, og dennegang traf jeg ikke det heldigste Lod.

Blomsterfesten i Genzano.

Ballet i een Act.

Musiken af dHrr. Ed. Helsted og H. Paulli.
Decorationerne af dHrr. Christensen og Lund.

Personerne:

Rosa	Jfr. Juliette Price.
Paolo, hendes Forlovede	Hr. Scharff.
Gelsomina, } hendes Veninder	Md. Kellermann.
Violetta, } hendes Veninder	Jfr. P. Fredstrup.
Lila, } hendes Veninder	— Sophie Price.
Giacinta, } hendes Veninder	Md. Stillmann.
Fiorabella, } hendes Veninder	Jfr. Garlieb.
Pater Francesco, Munk	Hr. Hoppensach.
Felice, Corporal	— Füssel sen.
Gasparo, Bandit	— Gade.
Christoffano, } hans Staldbrødre	— Andersen.
Matteo, } hans Staldbrødre	— Stendrup.
Giacomo, } unge Bønder	— Stramboe.
Pasquale, } unge Bønder	— Fredstrup.
Marianna, en gammel Kone	Jfr. J. Fredstrup.
Benvenuto, Gjæstgiver	Hr. Füssel jun.

Bønder. Munke. Carabinierer. Almue.

Dandse:

Vals.

Damerne J. Price, Kellermann, Fredstrup, Stillmann, S. Price og Garlieb.

Ballabile.

DHrr. Hoppe, Funck, Brodersen, Stramboe og Fredstrup.
Damerne Stillmann, S. Price og Garlieb.

Pas de deux.

Jfr. Juliette Price og Hr. Scharff, samt Balletcorps.

Blomsterdands.

Mad. Kellermann, Jfr. Petrine Fredstrup, DHrr. Hoppe og Funck, samt Balletcorps.

Saltarello.

DHrr. Hoppe, Funck, Brodersen, Stramboe, Fredstrup og Andersen.
Damerne Kellermann, Fredstrup, Stillmann, S. Price, Garlieb og Borup.
Jfr. Juliette Price og Hr. Scharff, samt Balletcorps.

Handlingen, der er grundet paa en virkelig Begivenhed, foregaaer i Begyndelsen af dette Aarhundrede.

Første Scene.

Skuepladsen forestiller en Skovegn ved Ariccia. Til Venstre Rosas Huus med et Madonnabillede. I Baggrunden en Kilde, der udspringer fra en Grotte, over hvilken Veien fører til Genzano.

Unge Piger binde Krandse til Festen; en gammel Kone samler Buer og Guirlander i en Hob.

Gelsomina og Rosa bringe Kurve med Bouketter, som de uddele blandt deres Veninder.

To Smaadrenge, der ere bestemte for den geistlige Stand, komme i heftigt Klammeri; Forældrene skille dem ad og føre dem bort. Pigerne lee og fortsætte deres Arbeide under Spøg og munter Dands.

Anden Scene.

Pater Francesco overrasker Ungdommen ved en Fornøielse, som han saa strengelig har forbudet, thi Dands ansees af ham for Djævelens Paafund; han bebreider Pigebørnene deres Letsindighed; de bede ham om Forladelse, byde ham Forfriskninger, og medens han lader sig Vinen smage, fortsætte de Dandsen og omsvæve med skjelmske Blikke den godmodige Pater, der kommer til at tænke paa Sanct Antonii Fristelse.

Tredie Scene

Paolo, den flinkeste Skytte i hele Egnen, kommer med sin Riffel paa Nakken og iler til sin Forlovede, den yndige Rosa, for at bringe hende det Guldubr, han har vundet som Priis for det bedste Skud. Hans Venner Giacomo og Pasquale kunne bevidne hans Seir, og kun Fruentimmernes Forskrækkelse afholder ham fra paa staaende Fod at give Prøver paa sin Færdighed.

Pater Francesco, der bestandig stiller sig imellem det forelskede Par, betyder Rosa og Paolo, at denne Dag fornemmelig bør være helliget Bøn og høitidelig Valfart, og befaler dem at møde til Blomsterfesten i ydmyg Pilgrimsdragt. Han giver dem endnu adskillige Formaninger og gaaer afsted med Ungdommen.

Fjerde Scene.

De Elskende glemme snart Paterens Forbud, afkaste de besværlige Kapper og Hatte og ile i hinandens Arme. De udtrykke gjensidig deres Ømhed, og høitidelige Følelser afvexle med uskyldig Spøg.

Femte Scene.

En Mand, med forvirret Aasyn og med alle Tegn paa Skræk og Fortvivlelse, styrter hen imod Rosa og Paolo, der vige forskrækkede tilbage, da de gjenkjende Gasparo, den berygtede Bandit; men denne beroliger dem, viser, at han er heftig forfulgt, og det gjelder hans Liv, hvis ikke medlidende Mennesker skjænke ham et Fristed. Han segner af Udmattelse. De Forlovede røres ved hans Nød og yde ham Bistand og Veberqvægelse; Gasparo takker Paolo og betragter med luende Blikke den unge Pige. Man hører Larm fra alle Kanter; der gives ingen Udvei til Flugt, men Rosa skjuler Flygtningen under den Masse Blomsterguirlander, der ere bundne til Festen, og de Forlovede blive enige om ikke at forraade den Ulykkelige.

Sjette Scene.

Carabiniererne trænge frem fra alle Sider, anførte af deres Corporal Felice, der ivrig spørger efter den Forfulgte; men hverken Paolo eller hans Venner kunne give nogensomhelst Oplysning. Pater Francesco erholder den Underretning, at 500 Scudi udloves til den, der kan bringe Banditen levende eller død.

Felice, som af de hemmelige Blikke, der ere blevne vexlede imellem Paolo og Rosa, har fattet Mistanke til den unge Skytte, søger at friste ham ved den udlovede Belønning, og bestyrkes endnu mere i sin Formodning ved den Harme, hvormed Paolo tilbageviser hans Tilbud. — Den brave Yngling maa følge med Carabiniererne og forblive under deres Opsyn, indtil Gasparo er paagreben. Alle bønfalde Felice, men han er ubøielig, Paolo faaer netop Tid til at give sin Elskede et betydningsfuldt Vink og maa derpaa strax følge med Vagten.

Syvende Scene.

De Tilbageblevne kappes om at trøste og berolige den bedrøvede Rosa og flokke sig om Pater Francesco, der lover at anvende hele sin Indflydelse, for at skaffe Paolo fri igjen. De unge Piger ville tage deres Blomstersager, Rosa, der erindrer, at Gasparo er skjult under disse, forhindrer dem med Heftighed, men hun fatter sig, beder dem at anraabe Madonna om Bistand for hende, og sætter dem Stævne herhid om lidt. De gaae sørgmodige bort, og Rosa, der vil udføre, hvad hendes Forlovede har paalagt hende, skotter frygtsom hen til Banditens Skjulested og gaaer ind i sit Huus.

Ottende Scene.

Gasparo, bleg og rystet, reiser sig langsomt op af Blomsterklyngen og seer sig omkring til alle Sider; han betænker den Fare, som han nylig er undsluppen fra, og beundrer de unge Folks Høimodighed, men Rosas Skjønhed har tændt en Flamme i hans Bryst; forgjæves søger han at bekæmpe sin Lidenskab, forgjæves taler Taknemligheden og Gjæstfrihedens hellige Lov; han seer sig selv som Slangen i de Uskyldiges Paradiis — men Alt maa vige for hans brændende Attraa. Han vakler endnu, da hans Staldbrødre Christoffano og Matteo snige sig frem af Krattet, for at vise ham en Vei til Flugt. Gasparo aabenbarer dem sit Forehavende, at bortføre Rosa, de love ham Bistand og træde tilside, da de høre hende nærme sig. Gasparo, pønsende paa sin onde Hensigt, sætter sig mørk og tankefuld ved Steenbordet.

Niende Scene.

Rosa træder ud af Huset, nærmer sig skjælvende og rækker Gasparo en Pilgrimsdragt, hvormed han kan søge Flugt og Frelse. Hun ynkes over hans Ulykke, trøster og formaner ham, men farer forfærdet tilbage, da han med Udbrud tilstaaer hende sin brødefulde Kjærlighed. Hun vil flye, men Gasparo standser hende, hans kraftige Arm omslynger hende, og tiltrods for hendes Angstraab og fortvivlede Modstand, slæber han hende bort med sig til den fjerne Bjerghule.

Paolo styrter til, for at frelse sin Brud, men Christoffano og Matteo holde ham tilbage; en rasende Kamp opstaaer nu, og den modige Ungersvend er nær ved at bukke under, da Felice viser sig .... Banditerne flye .... der commanderes „Fyr!" — men Paolo standser de fremrykkende Carabinierer .... han vil selv vove det farlige Skud, og da Gasparo flygter over Fjeldstien, medens han bærer Rosa som et Skjold foran sig, træffes han i Hovedet af Paolos Kugle. Forbryderen slipper sit Bytte og segner omkuld, dødelig saaret.

Tiende Scene.

Carabiniererne sætte efter Røverne og bemægtige sig den døende Gasparo. Felice fører Rosa til hendes Brudgom, der, overvældet af Sindsbevægelse, er sunket afmægtig om i sine Venners Arme. Hans Elskedes Kjærtegn give ham Bevidstheden tilbage. Hun er frelst! — Hun lever! — Hans Lyksalighed er uden Grændser. Alle strømme til, for at lykønske det unge Par og lovprise Paolos dristige Daad; men han forklarer det Hele som et Mirakel af den hellige Madonna, for hvis Billede de nu bringe Himlen deres Tak.

Man fører Røverne bundne frem og Gasparo paa en Karre.

Fruentimmerne trække sig tilbage, Felice anbefaler Banditen til Pater Francescos Omsorg, og det sørgelige Tog bortfjerner sig.

Glæden vender atter tilbage, Festen kalder. De unge Piger hente det rige Blomsterforraad, og Alle begive sig til Genzano.

Paolo og Rosa række hinanden trofast Haanden og følge i Afstand det glade Optog.

Ellevte Scene.

Scenen forvandles til det Indvendige af et Osteria. Værten Benvenuto modtager Gjæsterne, der komme, for at forfriske sig inden Processionen. Felice viser den Belønning, han har vundet ved Røvernes Paagribelse, og fortæller om den hele Klapjagt. Høitidsmarschen høres i Frastand, og Alle skynde sig afsted.

Forvandling.

Man seer Hovedgaden i Genzano, prægtig smykket til

Blomsterfesten.

Tolvte Scene.

Procession til Kirken og jublende Tilbagekomst; Glæde, Lystighed og Dands, der slutter med

Saltarello.

Blomsterfesten i Genzano.

En Reise i Italien maa nødvendigviis i enhver Kunstnerphantasie efterlade Indtryk, der dukke frem i Compositioner, det være sig i Digtning, Musik, Maleri eller scenisk Fremstilling, og som Syden egner sig bedst for Balletten, saaledes maatte Venedig og Verona afgive det bedste Stof for Operaen, hvis ikke Shakespeare allerede ved sin Othello og Romeo og Julia havde vindiceret dem for Tragedien.

Hvis jeg ikke havde en grundet Frygt for at give denne min Bog en uforholdsmæssig Tykkelse og dertil gjentage,

hvad der allerede er læst i tusind Reisebeskrivelser og Noveller, kunde jeg fristes til at bede mine ærede Læsere følge mig paa en lille Tour fra Wien ad den vidunderlige Jernbane over Semmeringen, gjennem det golde Istrien, for at standse et Øieblik paa den Bjerghøide, hvorfra man første Gang paa denne Reise skuer det adriatiske Hav, der som en mørkeblaa Baggrund hæver sig over Triest, med dets hvide Bygninger og flagsmykkede Skibsmaster; derpaa seile ind med mig i Lagunerne og see Venedigs Paladser, Kupler og Campaniler svæve ligesom et Fata-Morgana paa en smal Stribe i Horizonten, og endelig fra en af disse romantiske Gondoler landsættes paa en Marmortrappe, der fører op til et fordums Fyrstepalads, som nu er forvandlet til et Hotel. Jeg maa, skjøndt ugjerne, forbigaae alle de utallige Mindesmærker, som denne eventyrlige Stad eier saavel i Kunstens, som i Historiens udstrakte Rige. Naturen frembyder, idetmindste fra Vegetationens Side, kun saare lidet, men desto mere fra Befolkningens, hvis meest fremtrædende Characteertræk er en til Fanatisme grændsende Tilbedelse af deres Fødestad »Venezia la bella«. Denne Kjærlighed yttrer sig paa mange, ofte høist rørende Maader, og ikke mindst ved et indgroet Had til deres tydske Herrer og Bevogtere; men er heller ikke uden at have sine comiske Nuancer, navnlig hos Foreviserne af Stadens Mærkværdigheder. Blandt disse kan jeg ikke undlade at nævne Custoden ved Dogepaladsets Fængsler. Denne Mand sværmer complet for sine Cachoter, saavel de saakaldte Brønde (pozzi) og Blykamre (piombi), som overhovedet for Alt, hvad der hørte til Middelalderens Justits. Han var i høieste Grad forbittret paa de Romanforfattere, der havde vovet at skildre hans Arrester som Rædselshuler, og han fordømte den Vandalisme, der i de seneste Revolutionstider havde berøvet disse agtværdige Indretninger deres oprindelige Skikkelse. „Hvor magelig kunde ikke her en Fange i de gode, gamle Dage blive stranguleret bagfra, uden at

han anede den ringeste Forberedelse dertil; og saa behøvede man kun at aabne en Lem i Gulvet, for at Canalen kunde gjemme den hele Ubehagelighed!"

Custoden fandt det vel mindre passende, at man havde givet det Galerie, der førte over Canalettoen til Timands-Raadssalen, Navn af ponte dei sospiri (Sukkenes Bro); men han maatte alligevel yde sin fulde Beundring til den gamle Republik, der med en Snees Sbirrer udrettede langt mere til Ordenens Opretholdelse, end Keiserdømmet nuomstunder med sine Tusinder af Bajonetter. Vi gjorde os til Pligt at istemme hans Lovtaler over de skjønne, svundne Tider; det var en Fornøielse at see, hvorledes hans vrantne Physiognomie opklaredes, og i sin Tilfredshed over vor gode Smag, anbefalede han os at besøge Arsenalet, hvor vi skulde faae Leilighed til at beundre nogle meget sindrige Tortur-Instrumenter fra hiin lovpriste Magtperiode.

Jeg henviser helst mine Læsere til en selvstændig Beskuelse af denne mærkværdigste af alle Europas Stæder; men jeg troer ikke, at nogen Fremmed, medmindre han agter at studere Tizian og Tintoretto, eller vil sværme sig tilbage til Aristocratiets Guldalder, skulde ønske at opslaae sin Bopæl der for længere Tid, eller kunde dele Indvaanernes Begeistring for Opholdet paa Stedet.

En milelang Jernbanebro førte os over Lagunerne bort fra Middelalderens Drømme til friske, grønne Egne, med Alperne til Baggrund. Vi ankom til Verona og besaae det velconserverede, romerske Amphitheater, hvoraf omtrent en Ottendedeel er optaget af et moderne Theater, der giver Comedier ved Dagslyset, medens Tilskuerne sidde i fri Luft paa de antike Marmortrin. Men hvad der hele Tiden foresvævede os, var Shakespeares udødelige Værker. Det er uvist, om den store Digter nogensinde har sat sin Fod paa italiensk Grund, men ligesom man i Venedig paa Rialtobroen hvert Øieblik venter at møde Shylock, og

gjennem de mørke Haller fra det trettende og fjortende Aarhundrede troer at skimte Lampen fra Desdemonas Sovekammer: saaledes ligger der i Veronas ældgamle Kirker og Gravmonumenter, i de kæmpestore Cypresser og mosbeklædte Havemure, ja lige indtil de stumle Gestalter, der, indsvøbte i brune Kapper, snige sig omkring under Buegangene paa de samme Torve, der fordum gjenløde af Borgerkrigenes vilde Skrig, Noget, der minder om Guelfernes og Ghibellinernes blodige Stridigheder, og det synes endog paa de bistre Ansigter, som om man strax kunde begynde paa Klammeriet i første Scene af Romeo og Julia.

Dette romantiske Sagn, et yndigt Sidestykke til Nordens „Habor og Signe", svæver som en usynlig Aand for den Reisendes Indbildning, og ligesom den britiske Vandrer opsøger „Hamlets Grav" i Marienlysts Have ved Helsingør, saaledes spørger hele Europa om Montecchiernes og Capulettiernes Paladser og de Elskendes Hvilested. Denne Længsel er en rig Indtægtskilde for Veronas Hyrekudske, der gjennem en Mængde Kringelkroge føre os til et Huus med et Hattemagerskildt udenfor. Der, hvor nu en Capellajo har sit Udsalg, mener man „ganske bestemt", at Capelletti maae have boet. Lidt sluføret kjører man nu et godt Stykke udenfor Stadens Fæstningsværker ud til det forhenværende Franciscanerkloster, i hvis forfaldne Sacristie forevises en aaben, antik Sarcophag, sandsynligviis fra Romernes Tid. En Kone forklarer, at det Hul, som findes i Bundens ene Hjørne, har været omhyggelig anbragt der, for at skaffe Luft til den i Liigkisten opvaagnende Giulietta. Men der behøves kun en ganske ringe Jagttagelses-Evne og et Gran critisk Sands, for at erkjende, at denne Oldtidslevning og formeentlige feretro i mange Aar maa have tjent som Drikkekar eller Badsketrug ved et eller andet Vandsted. Det var i Sandhed ogsaa et kjølende Styrtebad ovenpaa vor romantiske Stemning, og at vi

endnu levede i en temmelig prosaisk Nutid, fik vi at fornemme ved en ganske ublu Værtshuusregning.

Milano, naar man undtager dens majestætiske Domkirke og nogle gamle Klostre, frembyder kun lidet Udbytte for Touristen, hvorimod der for Musikelskere er særdeles meget at observere; men ved Turin var der paa den Tid (1856) en særegen Duft og Friskhed: det var Frihedens velgjørende Luftning! Man følte sig lettere i denne Atmosphære, efterat være kommen over Grændsen af det østerrigske Herredømme, og om det nu var Foraarets oplivende Indflydelse, eller Aandens Løsning fra de strammende Baand, der i Wien havde trykket mig, det kan jeg ikke sige forvist, men her gjenvandt jeg min Lyst til at skrive og componere. Jeg skizzerede Programmet til en større Ballet, hvortil der frembød sig to høist forskjellige Emner, som længe bragte mig til at vakle imellem det Heroiske og det Romantiske af den venetianske Middelalder.

Det ene Sujet var hverken meer eller mindre end Cort Adeler, der som Republikens Admiral havde udført glimrende Bedrifter og desuden havde en Broder, der faldt i det samme Søslag ved Rhodos, hvor Cort med egen Haand nedhuggede den tyrkiske Bassa. Denne yngre Broder kunde afgive en fortrinlig Elskerrolle, og de republicanske Fester, saavelsom Sømandslivet og navnlig Bataillen paa Skibets Dæk, kunde frembyde interessante Virkninger. Det temmelig alvorlige Stof, det kostbare Udstyr og fornemmelig Vanskeligheden ved at finde en Personlighed for Titelrollen tvang mig til at renoncere paa denne min første og kjæreste Idee.

Jeg maatte derfor rykke lidt bedre frem i Dogetiden, og nu erindrede jeg at have læst om en Venieri (Giovanni Baptista), der paa Grund af en voldsom Conflict paa selve Marcuspladsen i Aaret 1712 undergik den haardeste Forviisningsdom, men tiltrods for den overhængende Døds-

fare vovede sig tilbage til sin Fødestad og først gjennem mange Trængsler atter blev indsat i sine forrige Værdigheder. Her fandt jeg Anledning til at anvende endeel af de Characteertræk, som jeg selv havde iagttaget i de eiendommelige Gaarde og Vestibuler, Gondolierere, Fængslerne og min Fangevogter ikke at forglemme. Gjennem en Række af Intriguer og saadanne Skuespil, som Regattaer, Maskerader og tilsidst Formælingen med Adriaterhavet, kom jeg paa en overraskende, men dog naturlig Maade til min Helts Frikjendelse, Udnævnelse og Forening med sin Elskede, der gav Balletten sit Navn:

Adriana.

Denne Composition, der havde en Mængde musicalske Situationer, betroede jeg til Professor Gades talentfulde Omsorg. Han havde allerede paabegyndt Partituren til første Act, da adskillige alvorlige Anliggender standsede ham i Arbeidet og forhindrede dets Fortsættelse. Jeg gjorde en Reise til Stockholm, og dersom jeg ikke allerede havde truffet den ovennævnte Aftale, vilde den geniale Capelmester Foroni (en født Veroneser) gjerne have paataget sig Compositionen. Gade fik imidlertid et større Operasujet at tænke paa, og mit Sværmeri for Venedig afkjøledes, især da jeg begyndte at faae Betænkeligheder med Hensyn til Foretagendets Rentabilitet for Theaterkassen, en Ængstlighed, der i den senere Tid mere og mere tog Overhaand. Endelig fik jeg Øinene op for en Omstændighed ved dette, saavelsom ved flere af mine større Balletprogrammer, nemlig at de igrunden vilde have egnet sig bedre til Operatexter, og det er ikke ganske umuligt, om jeg efter denne Bogs Udgivelse skulde bibeholde Lysten til at skrive, at jeg forsøgte mig i en Genre, som jeg ved lang Praxis er fortrolig med, og i hvilken jeg ikke vilde have at bekæmpe alle de Vanskeligheder, der have stillet sig iveien for Tydeligheden af mine mimiske Udarbeidelser.

Jeg kommer herved til at berøre en Branche, der har været Gjenstand for min særdeles Opmærksomhed, fordi jeg baade som musicalsk Dilettant og Scene-Instructeur for Operaen har beflittet mig paa at forsone den dramatiske Reflexion og det sceniske Liv med de Fordringer, Musiken stiller til den lyriske Skuespiller. Denne interessante Opgave har det endnu ikke staaet i min Magt at løse, hverken i Kjøbenhavn, eller ved Stockholms kongelige Theater, og det bliver derfor en væsenlig Lacune i disse Memoirer, at de Sangtalenter, der illustrere begge Landes Operascener, ikke af mig blive fremhævede. Mine Grunde ere følgende. Som Kunstner har jeg altid stillet Uddannelsen af Talentet over Naturgaverne. Skulde jeg nu ved at rose de sidste udpege Mangelen af den første Betingelse, eller ved at anerkjende denne beklage Midlernes og Evnernes mulige Svaghed, maatte jeg stille mig paa Recensenternes Standpunct, hvilket jeg har foresat mig, saa meget, som muligt, at undgaae. Vilde jeg derimod skjænke nogle Personligheder en ubetinget Berømmelse og paa samme Tid forbigaae Navne, der maaskee i en endnu høiere Grad have tilvundet sig Publicums Yndest, kunde jeg udsætte mig for billig Uvillie, saavel fra de Paagjeldendes, som fra deres Velynderes Side. Jeg vil derfor indskrænke mig til den Bemærkning, at omendskjøndt hverken Syngestykket eller det lyriske Drama i de sidste Decennier er kommet til sin fulde Ret paa vor Scene, og der bestandig, enten fra Spillets eller Sangens Side, har været noget Haltende og Ufuldstændigt ved hele vort Operavæsen, ere dog flere betydelige Toneværker gaaede mønsterværdig over Scenen, deriblandt Mozarts *Figaro* og *Don Juan* og Marschners *Hans Heiling*, og i den lettere Genre: *Den hvide Dame*, *Elskovsdrikken* og *Regimentets Datter*. Men paa den anden Side maa det høilig beklages, at ikke et eneste musicalsk Product i Operaform af vore indenlandske Componister har fundet en

Udførelse, der kunde sikkre det en varig Plads paa det lyriske Repertoire, og den Langsomhed, for ikke at sige Ligegyldighed, der hersker ved Optagelsen af nyere udenlandske Operaer, sætter os langt tilbage for andre europæiske Theatre og har den ubehagelige Følge, at de meest fremtrædende Musiknummere allerede ere udspillede paa Vagtparader, Baller og Lirekasser, inden Operaen selv har naaet til at nævnes ved sin Titel hos vor Theaterbestyrelse, endsige at blive kjendt som Claveerudtog eller Libretto. Dertil kommer en altfor stor Censibighed hos dem, der give Tonen an i den musicalske Verden, og som ikke synes at ville skjelne imellem et Theaters og en Musikforenings Opgaver. Saaledes er mangen Opera, der vilde have givet vore Sangere den bedste Leilighed til at udvikle deres Talenter og paa samme Tid forskaffet Publicum en afvexlende Nydelse, bleven holdt tilbage eller reentud forkastet alene for Genrens, ja ofte blot for Navnets Skyld! Mange indre Aarsager have indtil denne Dag hindret og ville endnu i lang Tid stille sig iveien for Operaens Fremgang ved det danske Theater; det skulde i Sandhed være meget sørgeligt, om de andre Branchers Undergang blev den væsenlige Aarsag til den lyriske Scenes Opkomst; men i ethvert Tilfælde maatte der udfindes et nyt og bedre System, ikke blot med Hensyn til Kræfternes Anvendelse, men til deres Vurdering.

For at komme tilbage igjen til Balletten, maa jeg nu melde, at jeg opgav Adriana med samt det hele nordlige Italien, for atter at gjøre en lille Afstikker til Albanerbjergene og i Erindringen gjenkalde mig de blomstrende Billeder fra Ariccia og Genzano. Jeg laante en lille Røverhistorie af Alexandre Dumas's »Impressions de voyages«, og fandt deri et ret characteristisk Motiv til den fortløbende Handling, der opløser sig i muntre Dandse og krones ved den livlige Saltarello.

Den bestemte Forbeel, der kan vindes ved mindre Arbeider, som Blomsterfesten i Genzano, er en vis Fuldendthed i Detaillen, og i faa af mine Compositioner har den viist sig saa velgjørende, som i denne, hvis Stiil nærmede sig til den saakaldte Duft-Vaudeville. Ogsaa var Stemningen heelt igjennem fortræffelig, saavel hos Publicum, som de Udførende; og netop forbi Balletten her fremtraadte uden Fordring paa at være et Kunstværk, fik den næsten Lov til at være det.

Fjeldstuen eller Tyve Aar.

Romantisk Ballet i tre Tableauer.

Musiken af August Winding og Emil Hartmann.

Personerne i første Tableau.

Jon Grimstad, Odelsbonde	Hr. Füssel jun.
Sigrid, hans Kone	Md. Møller.
Thais, hans ældste Søn	Hr. Brodersen.
Sara, hans Svigerdatter	Jfr. Hammer.
Svend, hans yngre Søn	Hr. Gade.
Elna, Tjenestepige paa Gaarden	Jfr. P. Fredstrup.
Christoffer, Corporal	Hr. Füssel sen.
Henning, Styrmand	— Fredstrup.
Guldbrand Skaffer, Bonde	— Hoppensach.
Bønderfolk af begge Kjøn.	

Handlingen foregaaer i Norge mod Slutningen af det forrige Aarhundrede.

Personerne i andet og tredie Tableau.

Sigrid, en gammel Enke	Md. Møller.
Thais Jonson, Odelsbonde paa Grimstad	Hr. Brodersen.
Sara, hans Kone	Jfr. Hammer.
Thorkild, deres Søn	Hr. Scharff.
Tre mindre Sødskende til Thorkild	Gold, Tardini, Bryde.
Guldbrand Skaffer, Bonde	Hr. Hoppensach.
Karin, hans Kone	Jfr. J. Fredstrup.
Ingrid, deres Datter	Jfr. Sophie Price.
Berggubben	Hr. Gade.
Asta, hans Datter	Md. Stillmann.
Erik, Thorkilds Kammerat	Hr. Stramboe.
Bønderfolk af begge Kjøn.	

Handlingen foregaaer 20 Aar efter første Tableau.

Første Tableau.

Skueplatsen forestiller en Bondegaard. Hovedbygningen tilvenstre og Staburet tilhøire i Læ af Gran- og Fyrretræer. — Gaarden er indhegnet med skraatliggende Bræder, og fra Ledbet skraaner Veien ned i en Dal, der udbreder sig i Baggrunden og begrændses af høie Fjelde. Dybt nede i Dalen sees adspredte Gaarde og Gavlene af en Stavkirke.

Første Scene.

Det er Søndag-Morgen. Sigrid kalder paa Gaardens Piger, skikker dem til Staburet og lader dem bække et Bord udenfor Huset. Hun skjænder lidt paa Elna, der staaer tankefuld og adspredt, men formildes snart og forærer, i Anledning af den forestaaende Fest, en lille Brystsølie til Elna og lidt anden Stads til de øvrige Piger.

Anden Scene.

Thais, i Høitidsdragt, kommer og takker sin Moder for al hendes Omsorg. Han skal idag have et Barn i Kirke; alle ere glade, men Sigrid savner sin anden Søn . . . . de Tilstedeværende ryste paa Hovedet, men Elna søger at undskylde hans Fraværelse. I samme Øieblik kommer Svend tilsyne ved Gjærdet. Hans blege Ansigt og uordenlige Klædebragt vidne om Udsvævelser. Sigrid kalder ad ham og spørger ham mildt bebreidende, hvor han kommer fra. Han tier skamfuld, men da Moderen trænger ind paa ham, tager han et Spil Kort op af Lommen, kaster det forbittret hen ad Bordet og udbryder i Forbandelser over sin onde Skjæbne. Sigrid bedrøves. Thais vil tale ham tilrette og minder ham om Dagens Høitidelighed. Svend møder hans Forestillinger med Haan, tager en Dram af sin Flaske, slaaer i Bordet, og da han hører Klokkerne ringe, udbryder han i Skoggerlatter og vil udstøde en Bespottelse. Elna standser ham. Sigrid, der studser over den Magt, som den fattige Tjenestepige udøver over Guttens vilde Sind, giver hende et myndigt Vink, som Elna ærbødig adlyder. Svend, greben af mildere Følelser, omfavner sin Moder og rækker med fravendt Aasyn Broderen Haanden.

Tredie Scene.

Den gamle Jon træder ud og giver nogle Befalinger til Karlene. Han hilser fornøiet paa sin Kone og sin ældste Søn, men hans Ansigt formørkes, da han faaer Øie paa Svend, der skamfuld løfter paa Huen. Faderen kan ikke tilbageholde nogle bittre Bemærkninger og roser derimod Thais's Adstadighed. Sigrid og Pigerne gaae ind i Huset. Svend

svarer med paatagen Munterhed, at hans Hu nu engang staaer til at prøve Verden. Jon betragter ham med en Blanding af Medynk og Harme, og idet han lægger Haanden paa sin ældste Søns Skulder, rækker han ham et Papiir, hvorved han afstaaer ham Gaarden. Svend kan nu ikke længere tæmme sin Forbittrelse, anklager sin Fader for Partiskhed og Had og opirrer ham ved Trods.

Fjerde Scene.

Sigrid træder hurtig midt imellem dem og holder den lille Sønnesøn i Christentøiet for Bedstefaderens Øine. Jons Vrede er som bortveiret, han omfavner sin ældste Søn og Svigerdatteren og giver Barnet sin Velsignelse. Klokkerne kalde til Dalens Kirke. Gaardens Beboere begive sig derhen, men Jon lover at komme strax efter; han gaaer først ind i Huset. Elna staaer alene og betragter Svend, der sidder ved Bordet med Haanden knyttet under Kinden. Han seer hende true med opløftet Finger og stamper i Jorden ad hende, men da hun vemodig vil gaae bort, fortryder han sin Heftighed, kalder hende tilbage og trykker taus hendes Haand.

Jon kommer atter ud, bortfjerner Elna med et alvorligt Blik og gaaer kold og fattet hen mod sin Søn:

„Vi to kunne ikke forliges sammen .... du ønsker at prøve Verden ... velan da, modtag din Arvepart og reis med Gud." — Svend vil takke sin Fader, men denne affærdiger ham kort, giver ham en fyldt Tegnebog og gaaer til Barnedaaben.

Femte Scene.

Svend, rørt og beskæmmet, putter Tegnebogen til sig og skjuler sit Ansigt i sine Hænder. Der høres Larm og Lystighed: det er Svirebrødrene Christoffer Corporal og Henning Styrmand, der selvbudne indfinde sig til Gildet og med Latter og Støi hilse deres Kammerat. De agte ikke paa hans Forstemthed, men snappe hurtig et Par Flasker fra det opdækkede Bord.

Elna, der gaaer til Høitiden, vil advare Svend for dette slette Selskab; de næsvise Gjæster tillade sig at fjase med hende, men Svend kaster dem tilside og værger for Pigen.

Klokkerne ringe, og Elna søger at formaae Svend til at følge med til Kirken. Christoffer og Henning briste i Latter og antyde, at den vakkre Pige har betydelig Magt over deres Ven. Svend, bevæget af falsk Undseelse, byder vrebagtig Elna at gaae sin Vei. Hun adlyder, men vender sig flere Gange sørgmodig om.

Sjette Scene.

Christoffer lykønsker Svend til hans faste og bestemte Characteer. Henning, der finder de henkastede Kort paa Bordet, foreslaaer et Partie. Christoffer modtager Indbydelsen. Svend faaer Lyst til at parere paa Hennings Spil, men Lykken er ham imod.

Flere Gange høres Andagtstoner fra Dalkirken, men de overdøves af de stormende Lidenskaber. Christoffer tilbyder Svend sin Plads imod den uheldige Henning og stiller sig selv bag hans Stol. Svend spiller med Heftighed og taber Alt. Rasende kaster han Kortene og udstøder Forbandelser. Psalmerne lyde atter, men forsvinde i Glassenes Klang, i de Vindendes Jubel og den Tabendes Fortvivlelse.

Christoffer, der ventede dette Øieblik, viser en Pung fuld af Sølvpenge, roser Svends smukke Figur og lover ham Hæder og Fremgang, dersom han vil blive Soldat. Svend, hvis ophidsede Tilstand ægges ved hyppige Besøg hos Flasken, modtager Haandpengene, underskriver Hvervingen og sætter sig strax igjen ved Spilleborbet, hvor nu Tærningerne have afløst Kortene. Svend har Held ved de første Kast og sværmer i vild Glæde, men Bladet vender sig hurtig, og snart, udtømt for Penge og anende, at han er bleven bedraget, ypper han Klammeri og farer med en Flaske løs paa Henning, der forsvarer sig med Stolene. Man hører Festtoget, der vender tilbage fra Kirken. Svend maa skjule, hvad der er foregaaet. Han slutter Fred med sine Staldbrødre, løber forvirret ind i Huset, og medens Gjæsterne træde frem i Gaarden, kommer han ud paa Trappen med en Hardangerfiol og modtager Toget med et vildt og voldsomt Spil, der tolker den Storm, som raser i hans Indre. Christoffer og Henning tye til en Afkrog, hvor de dele Gevinsten.

Syvende Scene.

De unge Karle med Guldbrand Skaffer, Bygdens ivrigste Dandser, i Spidsen, gaae strax ind paa Svends Opfordring, udføre halsbrækkende Spring og fylde Gaarden med rungende Hurra. Moder Sigrid standser denne Lystighed, tager med et straffende Blik Fiolen fra den forvildede Søn og byder Stilhed, da Jon Grimstad og de unge Forældre komme med den lille Thorkild. Elna skammer Svend ud og faaer ham til at gaae ind og klæde sig i Søndagsdragt.

Jon takker alle de Tilstedeværende og byder dem tillige med Christoffer og Henning til det forestaaende Gilde. De Ældre sætte sig tilbords, medens de unge Piger og Børnene flokke sig omkring den Ny-

døbte, der, vugget i sin Moders Arme, bliver Middelpunctet for en Dands, hvori han omvistes af Urtekoste og grønne Birkeqviste.

Christoffer byder Sigrid op til en Menuet; hun vægrer sig, men da Jon tillader det, og Thais og hans Kone ogsaa deeltage deri, slutte Gjæsterne en Kreds omkring dem og udbringe Familiens Skaal.

Henning og Guldbrand dandse Reel, hver med to af Gaardens Piger.

Ottende Scene.

Svend, ordenlig klædt og med et smukt passende Væsen, træder frem, hilser ærbødig sine Forældre og omfavner til Lykønskning sin Broder og Svigerinde. Elna tilnikker ham Bifald, og der farer et vemodig Smiil over hans Læber; men Sigrid, der bestandig holder Øie med deres Fortrolighed, sender Pigen hen at skjænke for Corporalen og Styrmanden, der ansee sig forpligtede til at henvende letfærdig Spøg til Elna. Svend kan ikke taale det og geraader i Trætte, men Christoffer standser ham ved at erindre ham om hans Militairpligt. Sigrid fører mistroisk Elna over til en anden Side, og da hun møder sin Mand, hvisker hun ham Noget i Øret, hvortil han misbilligende ryster paa Hovedet.

Fiolen klinger, og Alle tage Piger til den muntre Springdands Elna staaer ene og forladt. Svend gaaer hen til hende, for at byde hende op, hans Moder vil forhindre det og nævner Elnas ringe Stand, men Svend betragter hende med Forundring og Trods; tvertimod hendes Forbud, dandser han med den Pige, som han liver bedst af alle.

Niende Scene.

Det bliver Aften. Den lange Dandserække snoer sig i mange Bugter og Kredse og slutter inde i Huset.

Svend holder Elna tilbage, og en kort Samtale følger, hvori de unge Mennesker tilstaae hinanden deres Kjærlighed.

Tiende Scene.

Christoffer og Henning komme udefra og medbringe Svends Armatur; han skal reise endnu i denne Nat. Dette Budskab er et Tordenslag for Elna, der Intet anede om Hvervingen; de Gamle maae

ikke heller vide noget deraf, og Henning følger Svend ind, for at hente hans Tøi og hans Fiol.

Christoffer, alene med Elna, søger paa sin Viis at trøste hende. Han bliver paatrængende, Pigen gjør Modstand, og Svend kommer just tilbage i det Øieblik, da Christoffer vil tiltvinge sig et Kys. Forgjæves vil Henning holde den opbragte Svend, han kastes til Jorden ved et vældigt Næveslag, og Corporalen, der seer sig behandlet paa samme Maade, drager sin Sabel. Elna kaster sig bedende imellem dem, men Svends Sabel blinker. Han styrter ud med Christoffer — man hører en kort Vaabenklirren .... Svend iler bleg og forstyrret over Gaarden .... han er hævnet!

Ellevte Scene.

Paa Hennings Anskrig ere alle Gjæsterne komne ud af Huset. Jon, Thais og Sigrid erfare saavel af Elnas Fortvivlelse, som af den almindelige Forfærdelse, Alt hvad der er forefaldet. Svend er en Morder! Han er flygtet, men Alles Had og Forbandelse falder paa Elna, der var den uskyldige Anledning til denne blodige Tvist. Gjæsterne bortfjerne sig, opfyldte af Rædsel, og Familien bliver tilbage, for at trøste den ulykkelige, gamle Fader.

Elna anraaber forgjæves om Barmhjertighed. Alle forskyde hende, og Jon Grimstad tager hende selv ved Haanden, for at føre hende ud af Gaardens Led, da stiger Svend frem af Buskene og tager Pigen i Forsvar. Jons Vrede kjender nu ingen Grændser, han kaster sin hele Afsky paa Sønnen og sin Foragt paa hans Elskede. Svend opægges atter til Trods; ude af sig selv ændser han hverken Bønner eller Advarsler, og idet Familien fortvivlet vender tilbage til Huset, modtage Svend og Elna den gamle Faders Forbandelse!

Elna synker afmægtig om ved Fødderne af Svend, der staaer som ramt af Lynet.

Tolvte Scene.

Alt er stille i den lyse Sommernat. Kirkeklokken slaaer Tolv. Svend seer sig om og overtænker sin Skjæbne. Elna slaaer Øinene op, men kan endnu ikke rigtig fatte sig.

Svend har langsomt taget sin Randsel paa Ryggen og sin Hardangerfiol i Haanden; uvilkaarlig stryger han nogle sagte Toner, der minde om Psalmetonerne fra imorges. Elna knæler og beder. Derpaa reiser hun sig, lægger sin Haand paa den Ulykkeliges Skulder og lover

at følge ham, om det saa var til Verdens Ende. De vandre bort, og Dækket falder.

Anmærkning. Imellem første og andet Tableau er et Tidsrum af 20 Aar henrundet. Jon Grimstad er død, og Svend, der har ført et omvandrende Liv og boet paa eensomme Steder, har allerede tidlig mistet sin Kone, den trofaste Elna.

Andet Tableau.

Skuepladsen forestiller en høitliggende Sæter med en vidtstrakt Udsigt. Tilhøire en Hytte.

Første Scene.

Bergggubben, en ældre, skægget Mand, er ifærd med at tilhugge en fældet Gran; han standser, tørrer sin Pande og seer ud over det prægtige Landskab, der ligger i Morgenglands for ham. Vemodige Tanker bemægtige sig ham, og han staaer hensjunken, lænende sig til Øxen. En ung Pige (klædt i et rødt Skjørt og med Haaret sammenbundet over Issen) springer ud af Hytten, op paa Tømmerstokken bagved Gubben og helder sig over hans Skuldre. Paa deres gjensidige Hilsen kan man strax mærke, at det er Fader og Datter. Hun seer, at han er bedrøvet, og udfinder alle barnlige Kjærtegn, for at trøste ham, ja hun vil endog hjælpe ham at tømre. Han betragter hende ømt, kysser hende paa Panden og vender sig bort fra hende med et dybt Suk. „Du tænker altid paa min Moder?“ „Ak ja, hende kan jeg aldrig glemme!“ „Har jeg seet hende?“ „Ja, da du var ganske lille.“ „Var hun smuk? Ligner jeg hende? Holdt hun ligesaameget af dig, som jeg?“ „Hun elskede mig indtil Døden; nu hviler hun i den sorte Jord!“ „Nei, hun svæver i den lyse Himmel!“ Faderen giver Datteren et Minde om den afdøde Moder: en lille Brystsølie af Sølv, som hun med den største Glæde modtager og beundrer, idet hun speiler sig i den rislende Kilde; men hun erindrer sine huuslige Pligter, blæser i Luren og kalder sine Køer hvis Bjælder man hører i nogen Afstand. Hun tager sin Melkespand og skynder sig afsted.

Gubben seer sørgmodig efter hende, thi han maa snart forlade hende og vandre bort, for at fortjene Noget til dem begge. Han henter en gammel Fiol, sætter sig paa en Træstub, stemmer Instrumentet og stryger nogle Melodier. Datteren kommer tilbage, ledsagende Fiolens Toner med ganske eiendommelige Trin. Efter at de have nydt en tarve-

lig Frokost, tager Faderen Afsked og lader Pigebarnet alene tilbage paa Sæteren.

Anden Scene.

Asta, saaledes kaldes den unge Pige, hilser længe ad den bortdragende Fader og søger derpaa at adsprede sig i sin Eensomhed. Hun speiler sig med Velbehag og glæder sig over det Smykke, hun har faaet efter sin Moder. Hun kaster Stene efter de forbiflyvende Fugle og blæser saa sælsomt paa sin Luur, at der svares i det Fjerne. Der høres Larm i Buskene, Asta forskrækkes, men overraskes paa det Behageligste ved at see nogle Børnehoveder titte frem blandt Stenene ved Fjeldets Opgang. Hun lokker Børnene til sig, giver dem Melk, blæser for dem og faaer dem til at dandse omkring hende; men snart komme nogle ældre Børn, der see med Skræk paa Pigen med det røde Skjørt. — Det kan ikke være nogen Anden end — Huldren! og denne Sæter staaer i ondt Rygte for Troldbom. De vinke med ængstelige Gebærder ad de Smaa og haste forskrækkede ned ad Bjerget. Asta vil forgjæves holde dem tilbage, de flye, og hun sætter sig grædende paa Tømmerstokken.

Tredie Scene.

To unge Knøse, hvoraf den ene er væbnet til Bjørnejagt, komme fra venstre Side. Erik, der er Jægerens Følgesvend, nærmer sig med stor Frygt og advarer sin Kammerat for at gaae videre blandt disse uheldsvangre Fjelde. Thorkild leer ham ud, men er den første, der bliver Asta vaer, og kan ikke forvare sig for en underlig Følelse, ved at see den sælsomme Pige staaende paa Grantømmeret med Øxen paa Skulderen. Erik, der skjælver over alle sine Lemmer, har ligefuldt grebet en Steen, hvormed han truer den formeentlige Huldre, men hun springer hen imod ham med opløftet Vaaben, og han synker forfærdet til Jorden. Hendes fjendtlige Holdning forskrækker ikke Thorkild; han tilvinker hende Fred og lægger sin Bøsse ned i Græsset. Hun efterligner ham og sætter Øxen i et Træ. De nærme' sig nysgjerrige, og der fremstaaer en Scene, hvori Tanken om et overnaturligt Væsen bestandig behersker de unge Karle, og som slutter med, at Asta pludselig løber fra dem og lukker sig inde i Hytten.

Fjerde Scene.

Thorkild føler sig alvorlig henreven af denne besynderlige Aabenbaring, men Erik giver ham snart Andet at tænke paa, idet han med alle Kjendetegn paa Rædsel peger ud til den Side, hvorfra de kom. — Den, de søgte, er dem ganske nær, og nu gjelder det at træffe eller flye.

Thorkild efterseer Laasen paa sin Jagtflint, lægger nyt Fængkrudt paa og kryber efter sit Bytte ud tilvenstre. Erik følger ham med ængstelige Blikke. Et Skud falder. Erik hopper glad iveiret, men et Øieblik efter betages han af Skræk, slaaer Hænderne sammen og redder sig op i et Træ.

Thorkild styrter flygtende ind, og efter ham en uhyre, anskudt Bjørn. Den djærve Jæger vil give sin Forfølger et Slag med Kolben, men Rovdyret kaster ham overende, løfter ham imellem sine Forlabber og knuger ham, saa Veiret er nærved at forgaae ham; men i samme Øieblik er Asta ude af Hytten, har grebet Øxen og truffet Bjørnen saa dybt i Baghovedet, at den maa slippe Thorkild og synke i sit Blod. Thorkild er frelst, Erik springer ned af Træet, Bjørnen er fældet, og Asta blæser Seierstoner i Luren.

Femte Scene.

Thorkild takker sin Frelserinde, og tiltrods for Eriks Advarsler indbyder han hende til hans Forældres Gaard, hvor hun vil møde en god Modtagelse. Hun vægrer sig og sætter sig tankefuld paa Stenen foran Hyttens Dørstolpe. Erik beder sin Ven at vogte sig for den Troldqvinde, men det falder Thorkild ind, at der gives Midler til at løse hende fra Mørkets Magter. Han nærmer sig venlig til Asta, og medens han henvender et Par Ord til hende, ridser han et Kors i Dørstolpen og sætter sin Tollekniv fast i Bjælken over hendes Hoved. Asta reiser sig med den Beslutning at følge med; hun viser dem en Slæde, hvorpaa de kunne læsse den dræbte Bjørn, kaster et Skind over Skuldre og Hoved, tager Luren i Haanden, og da Karlene drage Slæden afsted, sætter hun sig triumpherende ovenpaa Bjørnen og følger med til Grimstad.

Tredie Tableau.

Storstuen paa Gaarden Grimstad. Tilvenstre et stort Arnested. Døre til begge Sider, men Hovedindgangen i Baggrunden. Meubler og Huusgeraad tyde paa Velstand.

Første Act.

Gamle Moder Sigrid sidder spindende ved Arnen; tre af hendes Børnebørn omgive hende. Det ene holder et Portrait, der er grovt malet, men af slaaende Lighed, thi man gjenkjender strax Fader Jon. Den gamle Kone betragter det med stille Taarer, medens Børnene vexelviis kysse det, og den Ældste hænger det op paa Væggen i Baggrunden.

Anden Scene.

Nogle Naboborn titte igjennem Vinduet og kalde ad de tre. Sigrid beder dem komme ind, og de fortælle nu, hvorlunde de have været tilfjelds og mødt Huldren; den ene af Smaapigerne viser endog, hvorban Troldet dandsede, og Sigrid advarer dem med Gru for saadanne Møder.

Tredie Scene.

Thais og hans Hustru komme hver fra sin Side, hilse paa deres Moder og give Børnene Lov at lege udenfor.

Guldbrand Skaffer og hans Hustru træde ind af Døren med deres Datter Ingrid. Thais gaaer dem imøde og sætter sig ned at tale alvorligt med Guldbrand. Fruentimmerne tage Ingrid imellem sig og vise hende en Forekommenhed, som hun besvarer temmelig keitet.

Fjerde Scene.

Børnene hoppe jublende ind, fulgte af en heel Flok af Omegnens Karle, der byde Thorkild og Erik velkomne fra Jagten og slænge den fældede Bjørn paa Stuegulvet. Forældre og Søbskende omringe Thorkild, der er usædvanlig stille, i Modsætning til Erik, der brouter og giver Anledning til Løier. Thais og Guldbrand tage Thorkild ved Haanden og føre ham hen til Ingrid, der staaer midt imellem Mødrene. Det er afgjort imellem Forældrene, at de skulle vorde et Par, og Forlovelsen skal finde Sted idag.

Eriks Munterhed standser pludselig, og han rykker Ingrid i Kjolen, men hun smækker ham but over Haanden.

Alle ere budne til at feire Forlovelsen og den heldige Bjørnejagt. De skynde sig bort, for at pynte sig og hente deres Naboer.

Femte Scene.

Thorkild fortæller, hvorledes det er gaaet ham paa den farlige Jagt, og fører Asta frem som den, der frelste hans Liv. Alle studse tilbage ved Synet af denne underlige Pige, men de blive snart velvillig stemte og kappes om at takke og omfavne hende. — Asta besvarer ikke Slægtens Venlighed; hun støder dem fra sig og klynger sig frygtsom til Thorkild; Sara viser hende sin Mand: „Thorkilds Fader". Det glæder hende, og hun klapper ham. Derpaa viser hun hende Ingrid: „Thorkilds Fæstemø". Det synes hun ikke om, skiller de Forlovede ad og gaaer misfornøiet hen og lægger sig ned ved Skorstenen. De lokke for hende, men hun slaaer ad dem Alle, undtagen ad Thorkild, hvem hun kalder til sig og hvisker noget i Øret. Hun bliver opmærksom paa

Ingrids smukke Klæder, springer hen, for at beskue dem nærved, og sammenligner dem med sine egne. Sara lover hende lignende, naar hun vil følge ind med hende. Asta hopper af Glæde og løber afsted med Fruentimmerne.

Sjette Scene.

Erik, der under forrige Scene har siddet mismodig i en Krog, staaer op, for at tale med Thorkild, men denne svarer ham ganske forvirret, og da Ingrid kommer tilbage, tager han Flugten.

Samtale mellem Erik og Ingrid; han udbryder i Klager og Bebreidelser, der bringe den stakkels Pige ud af Fatning.

Gulbbrand og hans Kone komme og blive meget utilfredse over dette fortrolige Møde; de afvise alle Eriks Forestillinger, men forskrækkes, da de faae at høre, at Thorkild er forvildet af en anden Kjærlighed og til hvem? — til Hulbra! Snart skulle de faae Syn for Sagen; de høre den Fremmede komme og skjule sig i en Krog.

Syvende Scene.

Asta, i en net Bondedragt og med Tørklæde om Hovedet, kommer fornøiet ind med Sara, der neppe faaer Tid til at fuldende hendes Pynt. Hun kan ikke see sig mæt paa de stadselige Klæder og ønsker kun at vise sig for Thorkild. Sara holder et lille Speil for hende. Asta studser tilbage ved at see sit Billede deri, troer, at Speilet er et Vand, anstiller flere naive Forsøg og giver det med Angest tilbage. Hun bemærker Portraitet af den gamle Mand, finder, at det ligner hendes Fader, og kryber op paa et Bord, for at kysse det.

I dette Øieblik kommer Moder Sigrid med Brystsølien, som Asta har glemt ved sin Omklædning. Den gamle Kone troer at gjenkjende den og vil udspørge den Fremmede; med Asta springer ned fra Bordet, river med Heftighed Smykket til sig, og da begge Mødrene ville vide Noget om dets Oprindelse, brister hun i Graad og støder dem med Voldsomhed tilbage. — Erik træder frem af sit Skjul tilligemed Gulbbrand, Karin og Ingrid. „Tag Eder iagt, det er Hulbra!" — Qvinderne forfærdes, og Mødrene gjøre manende Tegn ad den formeente Troldqvinde, men Thais og Thorkild ile til, for at berolige dem og tage Pigen i Forsvar.

Ottende Scene.

Fiolen og Trommen lyde udenfor. Gjæsterne drage i festligt Optog ind i Stuen og bydes velkommen med Gaardens bedste Øl i blanke Sølvkruus.

Krandse og grønne Qviste hænges paa Væggene, og Dandsen aabnes af Guldbrand Skaffer, der slaaer ligesaa lystige Hallingkast, som for tyve Aar siden.

De unge Piger dandse Ingrid ud af Jomfrustanden, og Konerne svinge hende ind i Ægtestanden. Den samme Tour maa Thorkild gjennemgaae hos Ungkarlene og Mændene, Alt under en Polskdands, ved hvilken Asta har siddet stille hos den gamle Sigrid med Hovedet i hendes Skjød; men da de unge Forlovede føres sammen til Dands, farer hun op, kaster sig imellem dem og forlanger selv at dandse med Thorkild. Alminbelig Forbauselse! En hemmelighedsfuld Hvisken gaaer igjennem hele Forsamlingen. Thais og Sara skjærme for deres Søn, der staaer dødbleg og skjælvende. Ingrid tyer til sine Forældre, og Erik skjuler sig bagved hende.

Asta seer sig forundret om! „Er der da Ingen, der vil dandse med mig?“ — Alle vige tilbage. — „Velan da, saa dandser jeg alene“ . . . men Spillemændene vægre sig ved at spille. Da træder Bergguben ind og modtager hende i sine Arme. „Vil Ingen dandse med dig, min Datter, og Ingen spille for dig, saa skal din Fader staae dig bi! Bort med dette Tørklæde, lad dine Lokker flagre, og viis disse Folk en Dands, som de aldrig have seet Mage til.“ Han griber nu sin Hardangerfiol, opmuntrer sin Datter og stryger en phantastisk Dands, til hvis Toner Asta svinger sig med en saadan Vildhed, at en Gysen betager alle de Tilstedeværende. De flygte bort ad alle Udgange. Thorkild drages bort af Erik, og Dandsen slutter med, at Asta synker udmattet ned ved Bergguben Fødder.

Niende Scene.

Thais og Sara ere blevne tilbage tilligemed Sigrid, der fra Arnekrogen har fulgt den hele Bevægelse. De have gjenkjendt de vilde Toner! Den gamle Kone gaaer hen og tager Fiolen ud af Spillemandens Haand, medens Thais løfter Portraitet ned af Væggen og holder det for Broderens Øine.

Svend knæler sønderknust. Sigrid trykker Asta i sine Arme. Thais forkynder sin Broder, at Faderens sidste Ord var Tilgivelse og Velsignelse, Forbandelsen er løst, og den forlorne Søn er vendt tilbage til Moderhjertet.

Tiende Scene.

Det glade Budskab forkyndes med Jubel. Glæden har fæstet Bo i Fjeldstuen. Thorkild og Asta skulle blive et Par. Guldbrand forener Erik og Ingrid.

Alle skulle gjøre sig tilgode, et prægtig opdækket Bord bæres ind, og den glade Forsamling drikker paa Fremtids Lykke, medens den gamle Jon Grimstads Billede smiler gjennem en Krands af friske Blomster.

Fjeldstuen.

Jeg kunde dog ikke betragte mit Kald som indskrænket til at binde Bouketter og kun opelske rodløse Planter; jeg havde mere end eengang frembragt virkelige dramatiske Situationer og tildeels løst den Opgave at tolke Følelser og Affecter, ja stundom endog Humor og Satire, ved en naturlig Mimik, der ikke var bunden til den conventionelle Pantomimes Døvstummegestus. Det var fornemmelig i Brudefærden i Hardanger, at denne Bestræbelse var lykkedes mig; og idet jeg endnu bestandig havde Tankerne fæstede paa det norske Folkeliv, som det meest maleriske og det mindst benyttede her i Norden, fandt jeg i de ypperlige Skildringer, der findes hos den geniale Digter Bjørnstjerne Bjørnson, en saa stor Udtryksfylde midt i den Ordknaphed, der betegner Characteren hos hans fleste Hovedpersoner, at jeg end yderligere følte mig bestyrket i det Forsæt, endnu engang at behandle et norsk Emne, for ved et primitivt Minespil og en idealiseret Gjengivelse af de nationale Dandse at gjennemføre en interessant Handling.

Folkesagnet om Huldren ligger altfor nær ved Balletten Omraade, til at jeg ikke skulde have tænkt paa dets Anvendelse i mine Compositioner; Spørgsmaalet var kun, om jeg skulde benytte Stoffet for ramme Alvor, saaledes som i Sylphiden og Et Folkesagn, eller som ligefrem Overtro med Indvirkning paa det daglige Liv. Jeg valgte det Sidste og gik den ganske simple Vei, at fremstille en ung Pige, opvoxen paa Fjeldet hos sin Fader, der som Drabsmand og forloren Søn har maattet rømme fra sit

Første Tableau.

Skuepladsen forestiller en Bondegaard. Hovedbygningen tilvenstre og Staburet tilhøire i Læ af Gran- og Fyrretræer. — Gaarden er indhegnet med skraatliggende Bræder, og fra Leddet skraaner Veien ned i en Dal, der udbreder sig i Baggrunden og begrændses af høie Fjelde. Dybt nede i Dalen sees adspredte Gaarde og Gavlene af en Stavkirke.

Første Scene.

Det er Søndag-Morgen. Sigrid kalder paa Gaardens Piger, skikker dem til Staburet og lader dem dække et Bord udenfor Huset. Hun skjænder lidt paa Elna, der staaer tankefuld og adspredt, men formildes snart og forærer, i Anledning af den forestaaende Fest, en lille Brystsølie til Elna og lidt anden Stads til de øvrige Piger.

Anden Scene.

Thais, i Høitidsdragt, kommer og takker sin Moder for al hendes Omsorg. Han skal idag have et Barn i Kirke; alle ere glade, men Sigrid savner sin anden Søn . . . . de Tilstedeværende ryste paa Hovedet, men Elna søger at undskylde hans Fraværelse. I samme Øieblik kommer Svend tilsyne ved Gjærdet. Hans blege Ansigt og uordenlige Klædedragt vidne om Udsvævelser. Sigrid kalder ad ham og spørger ham mildt bebreidende, hvor han kommer fra. Han tier skamfuld, men da Moderen trænger ind paa ham, tager han et Spil Kort op af Lommen, kaster det forbittret hen ad Bordet og udbryder i Forbandelser over sin onde Skjæbne. Sigrid bedrøves. Thais vil tale ham tilrette og minder ham om Dagens Høitidelighed. Svend møder hans Forestillinger med Haan, tager en Dram af sin Flaske, slaaer i Bordet, og da han hører Klokkerne ringe, udbryder han i Skoggerlatter og vil udstøde en Bespottelse. Elna standser ham. Sigrid, der studser over den Magt, som den fattige Tjenestepige udøver over Guttens vilde Sind, giver hende et myndigt Vink, som Elna ærbødig adlyder. Svend, greben af mildere Følelser, omfavner sin Moder og rækker med fravendt Aasyn Broderen Haanden.

Tredie Scene.

Den gamle Jon træder ud og giver nogle Befalinger til Karlene. Han hilser fornøiet paa sin Kone og sin ældste Søn, men hans Ansigt formørkes, da han faaer Øie paa Svend, der skamfuld løfter paa Huen. Faderen kan ikke tilbageholde nogle bittre Bemærkninger og roser derimod Thais's Adstadighed. Sigrid og Pigerne gaae ind i Huset. Svend

feuberettigede Artister brøde sig ikke om at spille de gode eller nye Stykker foran denne Ballet, og da i samme Tidsrum Bestyrelserne skiftede temmelig hyppig, ansaae den sidstkomne den ubegunstigede Ballet for en mislykket Speculation og henlagde den til evig Glemsel. Det skulde ikke forundre mig, om dette Sujet engang opstod i Skikkelse af et Syngestykke; jeg vil da kunne undgaae at vise Bjørnen, der kun for Tydelighedens Skyld kommer frem i Balletten.

Der var en Tid, da jeg betragtede Critikens ofte ubillige Strenghed som rettet mod min ringe Person, eller idetmindste mod den Kunst, jeg dyrkede; men jeg har senere hen vundet den Erfaring, at de ofte umodne Domme tildeels hidrøre fra den Omstændighed, at en Ballet, ligesaalidt som en Musik, fuldstændig kan opfattes ved en eneste og det endda første Forestilling; og er Critikeren nu ovenikjøbet forudindtagen af den Mening, at en Succes for Balletten er et Skridt til Skuespilkunstens Undergang, maa hans Stemning forlods blive ugunstig, og hans Blik hildet af en Uvillie, som han selv antager for den reneste Iver i den gode Sags Interesse.

Dog, det er ikke alene dem, der hade vor Kunst, som tilføie den Skade, men langt mere dem, der have en falsk Anskuelse af dens Betydning og indtil Sværmeri elske dens Udskeielser. Jeg sigter hermed til Pepitaraseriet, der grasserede i Kjøbenhavn netop paa samme Tid, som jeg ved min Fjeldstue søgte at bringe min Musa i Forbindelse med Bestræbelserne for nordisk Kunst.

Da denne min Bog skal kunne læses af Ungdommen, i Liighed med mine Balletter, der, som jeg haaber, endnu aldrig have givet den Forargelse, er det her ikke tilladt at udmale Tendensen af den Slags Dands, eller det mimiske Udtryk, som hiin fameuse Spanierinde frembød, ei heller at beskrive den Virkning hun udøvede paa de berusede „dilettanti"; jeg vil kun nævne, at Pepita de Oliva, der med afvexlende Held, men for det Meste med Furore, optraadte

paa de fleste secondaire Theatre i Europa, er den levende Repræsentant for en heel Retning, ikke alene i scenisk Fremstilling, men i Literaturen og Billedkunsten, der, ligesom fordum i Romerrigets Nedgangsperiode, tyder paa Smagens og Sædernes Fordærvelse i vor overciviliserede Tid. Til Ære for det kongelige Theater, forsmaaede det at fylde sin Kasse ved slige Præstationer; men naar en æret dansk Skribent har slaaet Allarm om Raahed og Vansmag som Følger af de private Theater-Entreprisér, kan det ofte misbrugte Ord Prostitution vistnok ikke anvendes retteligere end paa den Enthousiasme, den være nu fremkunstlet eller oprigtig, hvormed en choreographisk Gyselighed, El Ole, blev optagen af et meget talrigt Publicum og endog af den strenge critiske Presse betegnet som Dandsens egenlige **Ideal**!

Jeg mødte pligtskyldigst ved Pepitas første Debut i Casino, altsaa inden Begeistringen for hende var stegen til Vanvid, og inden Masserne strømmede til, mere for at iagttage hendes „ueberschwängliche" Beundrere, end for at see den uundgaaelige Ole; man havde endnu ikke trukket hendes Kareth, ikke overøst hende med Blomster eller sammenbragt hende en Indtægt, der oversteg Alt, hvad Catalani, Prüme, Ole Bull og Jenny Lind tilsammen havde høstet ved deres kunstneriske Optræden i Kjøbenhavn. Jeg kunde altsaa endnu ikke misunde hende den Lykke, som hun gjorde, men — jeg bluedes paa Slægtskabets Vegne, jeg græd af Harme over min yndige Musas Vanhelligelse, og jeg var ganske nærved at forbande hver Time, hver Tanke og hver Idræt, jeg havde offret til en Kunst, som jeg nu skulde see indviet til en saadan Tjeneste!

Jeg saae aldrig mere Pepita uden paa Gaden, omringet af den nysgjerrige Pøbel; min Exaltation gik snart over til en sindig Bitterhed, og jeg havde næsten glemt den hele Storm, da jeg under et kort Ophold i Paris maatte høre følgende Udtalelse af en berømt Dandserinde, der havde været

flere Aar engageret i Spanien: »Ne me parlez donc pas du gout de votre public, qui a pu se fanatiser pour une mauvaise figurante, qui à Madrid balayait les toiles du fond,« (ↄ: dandsede bagerst i Figuranternes Rækker).

Jeg stræbte naturligviis at undskylde mine Landsmænds bachantiske Henrykkelse saa godt, jeg kunde, og nu, da Rusen er ovre, kunde den give Anledning til adskillige humoristiske Betragtninger, men som desværre alle vilde gaae ud over den Idee eller Sag, som jeg vovede at kalde min Kunst, og som jeg, uagtet alle de Sorger, den har forvoldt mig, dog aldrig vil fornægte.

Fjernt fra Danmark eller Et Costumebal ombord.

Vaudeville-Ballet i to Acter.

Musiken tildeels af Hr. Glæser jun.

Decorationerne af Dhrr. Christensen og Lund. Costumet tegnet af Hr. Edw. Lehmann.

Personerne:

Fernandez, Consul	Hr. Füssel sen.
Rosita, hans Datter	Jfr. Juliette Price.
Alvar, hendes Frier	Hr. Funck.
Chefen paa den danske Fregat	— Holst.
Wilhelm, Lieutenant i den danske Marine	— Scharff.
Poul } danske Søcadetter	Jfr. P. Fredstrup.
Edward } danske Søcadetter	Md Stillmann.
Den Næstkommanderende	Hr. Ring.
Marinelieutenanter	Dhrr. Paetz, Eckardt, C. Price, Gerlach.
Høibaadsmanden	Hr. Füssel jun.
Hovmesteren	— Hoppensach.
Ole Sluproer	— Gade.
Jason } sorte Tjenestefolk	— Fredstrup.
Medea } sorte Tjenestefolk	Jfr. Borup.

Herrer og Damer af spansk Herkomst. Orlogsmatroser, Jungmænd og Skibsdrenge. Negere.

Handlingen foregaaer paa Kysten af det spanske Sydamerika; første Act hos Fernandez, anden Act ombord i den danske Fregat.

Characteerdandse og Forklædninger.

Første Act.

Negerdands.

Hr. Fredstrup, Jfr. Borup. Dhrr. W. Price, Stendrup og 4 Børn.

Anden Act.

Dands af Eskimoere.

Solo, Jeanette Tardini.

Dands af Chinesere.

DHrr. Hoppe, Stramboe, Fredstrup. Jfr. P. Fredstrup, Md. Stillmann.

Dands af Bayaderer.

Jfrne. S. Price, Garlieb, Petersen, Thorberg, Walbom, Hammer.

Fandango.

Jfr. Juliette Price. DHrr. Funck, Hoppe, Stramboe. Jfrne. S. Price, Garlieb, Petersen.

Krigsdands af Indianere.

Hr. Gade. DHrr. Busch, W. Price. Stendrup. Md. Møller, Jfr. Juul.

En Visekjærling.

Hr. Hoppensach.

Neptunus.

Hr. Füssel jun.

Indlagte Musiknummere.

Negerdands efter Gottschalck.
Krigsdands af Indianere, componeret af Lumbye.
Finale af 2den Act, componeret af Lincke.

Første Act.

Skuepladsen forestiller Verandaen paa en pragtfuld Villa, med Udsigt til Rheden hvor der ligger en dansk Fregat.

Første Scene.

Ved Tæppets Opgang sees Rosita hvilende i en Hængekøie og omringet af Sorte. En ung Dame sidder ved Pianoet, til hvis Toner to andre Veninder dandse, idet de afvexlende løbe fra Rosita til en Søofficeer, der tegner den ovennævnte Gruppe.

Wilhelm, den danske Marinelieutenant, har fuldbragt Tegningen og viser den til Rosita, der skjænker den sit Bifald og ønsker at eie den; men Wilhelm, der gjerne selv vil beholde den, byder hende til Erstatning to andre Arbeider, nemlig et Billede af hans Fødeby Kjøbenhavn og et af det verdensberømte Øresund med Kronborg Slot. De unge Damer betragte med Henrykkelse disse Tegninger, og Rosita, der veed, hvilken Magt hun allerede udøver over den forelskede Sømand, yttrer med Hensigt en ubeskrivelig Længsel efter at see det fjerne Land.

Anden Scene.

Fernandez bringer Don Alvar, der overrækker Rosita en Bouket, som hun modtager med Elskværdighed. Fernandez forestiller Wilhelm og Alvar for hinanden, og begge føle sig ligeoverfor en Rival. Rosita har bemærket deres Stemning, der morer hende og giver hende Anledning til nyt Coketteri.

Tredie Scene.

Negeren Jason melder to danske smaa Søofficerer. Poul og Edward træde ind, hilse med Anstand og bringe en Indbydelse til et Bal ombord i den danske Orlogsmand. Stor Glæde blandt Damerne. Paavirket af Don Alvar, ytrer Fernandez nogle Betænkeligheder, men Rosita har snart overvundet dem. Hun tager Wilhelms Arm, Damerne bemægtige sig de to Cadetter, og Alle ile ud, for at berede sig til Festen.

Fjerde Scene.

Alvar forestiller sin tilkommende Svigerfader, hvor farlig den danske Søofficeers Nærværelse kunde blive for deres Fremtidsplaner, men Fernandez søger at berolige ham og udtyder det Hele som barnagtige Phantasier af Rosita — „desuden reiser jo Wilhelm snart hjem igjen; nu maa der ikke tænkes paa Andet, end den forestaaende Lysttour". Han gaaer.

Femte Scene.

Jason og Medea have meget travlt. Alvar, som bestandig er sysselsat med sin Skinsyge, vil udspørge dem, men den ene efter den anden seer paa ham, viser de hvide Tænder, ryster paa Hovedet og smutter bort. Alvar er ude af sig selv af Harme og pønser paa Hævn over sin Rival.

Medea kommer snart tilbage og bringer med en hemmelighedsfuld Mine en lille Æske fra hendes Frøken: den indeholder et Par Castagnetter. Alvar trykker dem henrykt til sine Læber, lover at benytte dem til den skjønne Dames Tjeneste og giver sig selv til at dandse.

De to Cadetter, der komme i det Samme, kunne ikke lade være at have den forelskede Bolerodandser lidt til Bedste, men Alvar betragter dem med kold Grandezza og iler ud.

Sjette Scene.

Poul og Edward betroe hinanden de berusende Indtryk, de have modtaget af de fortryllende spanske Øine; „men — med Lieutenant Wilhelm er det meget galt fat".

Sluproeren Ole bringer Posttasken, der gjennemsees med Heftighed. Der er Breve til Poul, til Lieutenanten, til ham selv og til flere af Kammeraterne, men intet til Edward. Sørgmodig sætter denne sig hen til Claveret og spiller uvilkaarlig Melodien til den bekjendte Sang:

Over Havet, hvis blaanende Speil
Hver en Skjønhed gi'er dobbelt tilbage,
Mine Længsler til hende mig drage,
Hos min Moder jeg seer ingen Feil.
Hendes Blik gjør mig modig og kjæk,
Hendes Navn faaer mit Blod til at banke;
Overalt for min Sjæl og min Tanke
Staae de kjære, de hellige Træk.

Poul læser med Glæde og Rørelse et Brev fra en kjærlig Moder; Edward skjuler sit Ansigt i sine Hænder. Da drøne fjerne Kanonskud — det er Fregatten, der saluterer — det danske Flag vaier festlig i den klare Luft — de unge Venner føle, at deres fælles Moder er dem nær, og styrte begeistrede i hinandens Arme.

Syvende Scene.

Wilhelm kommer ind, fortvivlet over Rositas Luner, og bemærker ikke Cadetterne, der nærme sig med militair Honneur. Poul rækker ham med en vigtig Mine et Brev — fra Hjemmet — fra hende! — Wilhelm studser og blegner. Den Ring, han bærer paa sin Finger, minder ham om hende, han i Lidenskabens Storm havde glemt. Edward, der gjentager Sangens sidste Strophe, forøger hans Forvirring og Skamfuldhed, og han beder Poul at bevare Brevet for ham til et roligere Øieblik. Selv tager han Ringen af Fingeren, og da han hører Nogen komme, putter han den i Brystlommen. Han vil bortfjerne sig, men en uovervindelig Troldom holder ham tilbage.

Ottende Scene.

Jason og Medea bringe Reisetøiet. Rosita, i Baldragt, kommer ved Faderens Arm. Alvar møder i spansk Nationaldragt, Fernandez i Consulsuniform. Selskabet samles til Afreisen. Wilhelm tager sit Tørklæde op, for at vinke til Sluproerne, men i det Samme falder Ringen ud af Lommen og triller henad Gulvet. Jason tager den op og giver den til Rosita, der forgjæves spørger efter Eieren. Wilhelm har ikke Mod til at vedkjendes den, og da hun anseer det for et Galanterie, binder hun Ringen til sin Vifte og tager Wilhelms Arm.

Sluproerne afhente Kufferter og Pakker, og Selskabet begiver sig afsted, Wilhelm lyksalig, Alvar fnysende af Vrede og Jalousie.

Niende Scene.

Poul og Edward yttre deres Mishag over Lieutenantens Opførsel. Jason og Medea, der have bemærket, at Edward kan spille Claveer, ville nu benytte Herskabets Fraværelse til at faae sig en lille Svingom, og overtale den musicalske Søcadet til at spille en Dands for dem, som de udføre med inderlig Fornøielse. Børnene komme til med deres Trommer; to andre Negere slutte sig til dem, og Lystigheden stiger, indtil Ole afbryder Dandsen, for i største Hast at kalde Efternølerne til Stranden. Poul og Edward ile afsted med Ole, fulgte af Negerfamiliens Jubel og Tak.

Anden Act.

Skuepladsen forestiller Agterdækket af en Fregat. Til Høire og Venstre Kanonporte, Vanter og Finkenetter; midt paa Scenen Nedgang til Batteriet; længere tilbage Mesanmasten, Rattet og Ruffet; i Forgrunden et festlig smykket Solseil.

Første Scene.

Der er Stilhed paa Dækket; Ole staaer lænet til en Kanon og læser sit Brev, medens andre Matroser skrive eller sidde tankefulde. Skildvagterne staae paa Faldrebstrapperne, og Baadsmanden holder Udkig.

Der fløides i Qvarteermesterpiben, og Mandskabet strømmer til fra alle Kanter. En Fest bebudes; der skal være Dands og Mummespil, og fornemme Fremmede ere budne ombord. Chefen, der mønstrer Besætningen, yttrer det Haab, at alle Mand ville ved Orden og god Disciplin gjøre Flaget Ære.

Officererne uddele Rollerne og bestemme, at det unge Mandskab skal agere Damer. En Kiste med brogede Dragter bæres frem, og Ole forestaaer Fordelingen af Costumerne, der prøves under Latter og give Anledning til overdreven Spøg.

Anden Scene.

Man hører Aareslag fra Chaluppen, der bringer de Fremmede. Der pibes til Faldrebet, som besættes med behørig Ceremonie. Officererne, en gala, hjælpe Herrer og Damer ombord, og Chefen byder dem velkommen. Rosita og Wilhelm ere de sidste, og Alle flokke sig omkring den smukke Argentinerinde. Wilhelm er bleg og adspredt, og hans Kammerater bemærke, hvorledes hans Blikke svæve imellem Rosita og hendes forhadte Frier. Der bydes Forfriskninger, og Damerne tage Sæde under Solseilet.

Tredie Scene.

Trompeterne give' Signal til Festen. Fregattens Musikcorps sætter sig i Spidsen for et Optog af Sømænd, i hvis Midte Neptunus og de fire Vinde fremtræde i groteske Skikkelser. Under en munter Reel stedes de to unge Candidater til Navigations-Examen, men erholde kun maadelige Charakterer. Neptunus træder ærbødig hen til Chefen og beder ham vise den Cours, der bør styres. Chefen gaaer ind paa Spøgen og viser paa Kortet: Buenos Ayres! I samme Øieblik tones det argentiske Flag, og Nationalhymnen istemmes af Musiken. Dette Galanterie bliver optaget med Begeistring af Gjæsterne, der gjøre Gjengjeld ved et Leve for H. Maj. Kongen af Danmark.

Fjerde Scene.

Efter en Quadrille, der dandses af Søofficerer og fremmede Herrer med deres Damer, følger en Række af Characteerdandse i følgende Forklædninger:

(1) **Et Eskimoisk Brudepar**, fremstillet ved to Skibsbrenge.

(2) **En pas de cinq i chinesisk Stiil**, ved tre spanske Herrer, samt Poul og Edward som Damer.

(3) **En Dands af Bayaderer**, ved Rositas Veninder.

Denne Dands giver Anledning til en Skaal for Damerne, der udbringes af Chefen.

Femte Scene.

Castagnetterne rasle, og Rosita, i andalusisk Costume, træder ud af Cahytten, takker paa sine Landsmandinders Vegne og begynder at dandse

(4) **en Fandango**, hvori D. Alvar, Damerne og deres Cavalerer deeltage. Rosita, der henriver Alle ved sin Ynde og Lethed, tager en Rose af sit Haar og betegner den som Prisen for den bedste Dandser. Herrerne kappes om at vinde den, da Lieutenant Wilhelm pludselig i spansk Dragt stiller sig i de Kæmpendes Række. Dandsen antager nu mere og mere en dramatisk Form. Ingen af Medbeilerne vil give efter, og Rosita forstaaer bestandig at oplive dem ved nyt Haab; endelig lover hun i sin Overgivenhed at skjænke Prisen til den, der bringer hendes Vifte tilbage, og med et let Sving kaster hun den overbord.

Alle studse, men Wilhelm, der ligesom ved et Lynglimt erindrer sig, at et dyrebart Tegn hænger ved denne Vifte, betænker sig ikke længe, og tiltrods for hans Kammeraters Forestilling springer han ud efter den. Almindelig Bevægelse, Ængstelighed og Forstemthed.

Sjette Scene.

Endskjøndt baade Mandskab og Officerer ansee Wilhelm for halv forrykt, juble de dog ved at see ham komme op med Visten, som han har hentet fra Bølgerne. Han kaster en Kappe om sig, træder med Ridderlighed hen for den stolte Skjønne og overrækker hende Visten, idet han med et betydningsfuldt Blik løser Ringen af Baandet og sætter den paa sin Finger. Rosita seer forlegen paa den omtvistede Rose, men Wilhelm betegner Alvar som den, der har vundet Dandsens Priis, hilser med Værdighed og bortfjerner sig med Følelsen af, at han nu er fuldkommen helbredet for sit farlige Sværmeri.

Syvende Scene.

En vild og skingrende Musik lader sig høre, og et nyt Optog kommer frem: det er Ole og fem af hans Kammerater. De udføre

(5) en Krigsdands af Indianere.

Deres truende og lidenskabelige Gebærder forøge Rositas Sindsbevægelse, og hun anmoder sin Fader om at tænke paa Hjemreisen. Under gjensidige Høflighedsbeviser tages Afsked. Chefen beordrer Chaluppen til de Fremmedes Tjeneste, og de forlade Fregatten ved Aften, medens der hænges farvede Lanterner omkring i det festlig smykkede Skib.

Ottende Scene.

Chefen og Officererne have taget Plads ovenpaa Ruffet, hvor de danne en gemytlig Klynge. Mandskabet har faaet Lov at holde sig lystig paa Dækket. Høibaadsmanden, bestandig forklædt som Neptunus, serverer en Bolle Punsch; der klinkes og drikkes Skaaler for de Kjære i Hjemmet. I det Samme høres en velbekjendt Melodie nede fra Batteriet, og en kjøbenhavnsk Visekjærling (den forklædte Hovmester) titter op og føres i Triumph frem iblandt sine gamle Venner, drikker Punsch og uddeler Viser. Sangene ledsages af Dands og Kokettering. Munterheden stiger, og snart bliver den populaire Muse bestormet med paatrængende Hyldinger. Neptunus griber sin Trefork og paabyder Stilhed. En Skare groteske Havfruer stige op fra begge Falbredstrapperne og danne en Krands omkring Masten. De vinke ad de brave Sømænd og søge at lokke dem til sig, men disse modstaae standhaftig. Paa et givet Tegn falde de phantastiske Dragter, og danske Bønderpiger fra Sjælland og Amager klappe i Hænderne ad de forbausede Matroser. (Denne Scene har til musicalsk Motiv Visen:

Skjøndt Du, o stolte Hav,
Var mangen Sømands Grav,
Elsker han Dig.
Men seer han Fødestavn,
Staaer han med udbredt Favn,
Jubler sin Piges Navn,
Er lykkelig.)

En brusende Lang-Engelsk afløser den alvorlige Sang, og de lystige Par svinge sig i hvirvlende Kredse. Dandsen afbrydes ved Toner fra Kysten — det er de Fremmede, der ere komne iland, og vise deres Opmærksomhed imod de Danske ved at lade blæse:

„Vift stolt paa Codans Bølge
Blodrøde Dannebrog.“

Alle lytte andagtsfulde til, og i dette Øieblik træder Wilhelm, i Uniform, frem i Forgrunden. Han standser bevæget og betragter den Ring, som han nær havde tabt. En lille Amagerpige gaaer hen til ham og rækker ham et Brev. Det er Poul, der har grebet det rette Øieblik, thi medens den fædrelandske Sang gjentages i det Fjerne, læser og kysser Wilhelm de Linier, der atter bringe Fred og Lykke tilbage i hans Sjæl.

Niende og sidste Scene.

Paa Chefens Befaling tændes Glædesblus, Musikken falder ind med en stormende Galopade, og Dandsen gaaer med Jubel paa Fregattens Dæk — fjernt fra Danmark.

Fjernt fra Danmark.

Det er ikke usædvanligt her i Verden, at man sværmer for det, som man er mindst kaldet til. Jeg vil ikke nævne uberettigede Poeter, Talere, Skuespillere eller Politici, men hvor ofte hænder det ikke, at netop den, hvis største Glæde det er at lege Soldat, naar det kommer til Stykket, hverken er Kriger eller Feltherre, og at den Digter, for hvem Heltelivet er aabenbaret i sin fulde Glands, selv er nægtet personligt Mod.

Mig har f. Ex. Sølivet altid foresvævet som noget af det meest romantiske og tiltrækkende; Skibe, Flag og Orlogsfærd have fra min tidligste Barndom staaet for mig omgivne af en poetisk Nimbus, og mit Hjerte har banket høit ved Beretninger om de Kampe, der bestodes paa Havet, saavel mod Elementerne, som mod Danmarks Fjender; men da jeg i mit femtende Aar gjorde min første Tour over Østersøen, mærkede jeg til min store Sorg, at jeg ikke var søstærk, og at jeg, langtfra at see mine Ideer klarede og min moralske Kraft løftet „paa de salte Bølger", tvertimod fandt alle mine Beslutninger rystede og endog nedsank i en Sløvhedstilstand, der først forvandtes flere Timer efter, at jeg havde sat Foden paa Landjorden. Jeg har i Løbet af mit bevægede Kunstnerliv været over hundrede Gange paa Søen, ikke blot over Sund og Belt, men paa længere Farter, i Østersøen, Nordsøen og Middelhavet, og dog, endskjøndt jeg hverken er ængstlig eller hører til de allerværste Passagerer, har jeg aldrig kunnet bringe det videre i Sødygtighed end til en vis Contenance i godt Veir, Hengivelse i min Skjæbne, naar det begyndte at kule, og en inderlig Længsel efter at naae Havn.

Jeg har altid maattet beklage de ulykkelige Mennesker, der vare komne paa deres urette Hylde i Livet, navnlig Søofficerer, der fattedes det fornødne Temperament; man har alligevel seet Exempler, hvor den physiske Svaghed erstattedes ved nautiske Kundskaber og militair Bravour; men der gives eet Fag, hvortil der aldrig bliver spurgt om Qvalificationer, og det er Theaterbestyrelse!

Næsten Alle sværme mere eller mindre for at have en Haand i Hanke med ved denne fortryllende Maskine, og heraf komme ikke alene de mange Postulanter til et saadant ledigt Embede, men den stadige Nedriven paa enhver Foranstaltning indenfor Administrationens Omraade og tildeels Pressens fanatiske Angreb. Saadanne vare navnlig blevne Heibergs Efterfølgere tildeel i en overvældende Grad, og

det tiltrods for det Held, hvormed alle Vanskeligheder bleve beseirede under Dorphs Præsidium, og uagtet den æsthetiske Autoritet, der fulgte med et Digternavn som Hauchs; ingen af dem udholdt Striden længere end et Aar.

En i vore Skuespilannaler uhørt Cabale berøvede Repertoiret en af sine fasteste Støtter, og vor ypperste Actrice, Publicums udkaarede Yndling, havde liig Achilles trukket sig tilbage i sit Telt. Desværre var vor kunstelskende og beskyttende Undervüsning-Minister ikke den Ulysses, der ad Overbeviisningens Vei kunde føre den Fortørnede tilbage. Kjøbenhavn lignede Rom paa Augusti Tider, da der fra Mæcenas's Side maatte gjøres en Opoffrelse for Folket, som med høie Skrig fordrede sin berømteste Mime tilbagekaldt. Nye Forhold maatte indtræde. Geheimeraad Hall byttede Portefeuille, og Biskop Monrad som Cultusminister fik Fru Heiberg til paany at optræde.

Theatret mistede i Hall sin varmeste Talsmand, og Systemet fra 1849—56 indtraadte med sit gamle Maskineri og i sin fulde Kraft — minus J. L. Heiberg!

Geheimeconferentsraad v. Tillisch, »a most honorable gentleman«, blev agreeret som Theaterchef og var nu kommen paa en Plads, hvortil han, med al Ærbødighed for hans øvrige, fortræffelige Egenskaber, passede ligesaa godt, som jeg vilde have passet til Chef for en af Hs. Majestæts Fregatter. Om Hs. Excellence nogensinde havde sværmet for Theatret eller Kunsten, tør jeg ikke med Bestemthed paastaae, ei heller om han virkelig skulde have attraaet en Directeurpost, efterat han under de vanskeligste Omstændigheder med Ære havde styret Kongens Land og Rige; men det laa klart for Alles Øine, at han betragtede det hele Institut som et Fideicommis, der ved en daarlig Huusholdning var kommen i Uorden, og som nu ved en tør og paaholden Administration skulde hjælpes ud af sin finansielle Crise.

Theatret var virkelig kommet i en meget betydelig Gjeld ved den Forpligtelse, det letsindig havde paataget sig, for egen Regning at ombygge sit forældede og tildeels ubrugelige Locale. Scenen, Garderoberne og Foyererne bleve derved ret hensigtsmæssig indrettede, men havde kostet saa store Summer, at der maatte ventes paa bedre Tider, for ved Amphitheatrets og Façadens Ombygning at give det Hele en idetmindste taalelig architectonisk Form. Forrentningen af denne laante Byggesum, i Forening med Capellets Lønning, optog nu det hele offenlige Tilskud, saa at den egenlige danske Skueplads nu maatte bestaae ved sine eventuelle Indtægter. Vare disse Hjælpekilder tilstrækkelige, eller, i modsat Fald, hvilke Foranstaltninger maatte der træffes for at supplere dem?

Under alle Omstændigheder maatte Byggegjelden og Skuespilhusets Fuldførelse i en anstændig Stiil gaae over enten paa Staten, eller retteligere paa Kjøbenhavns Commune; men først og fremmest maatte det være af Vigtighed at vække det kunstneriske Liv, for i scenisk Retning at absorbere den størst mulige Opmærksomhed og saaledes overfløie og knuse al Concurrence. Istedet derfor blev Theaterbygningen staaende ufuldendt, til Scandale for Hovedstaden og som et sørgeligt Varsel for vort engang saa feirede Musatempel; en regelmæssig Plan for Theatrets Virksomhed blev ikke paatænkt, og Repertoirets Tarv kun forsaavidt paaseet, som det gjaldt at anvende den gjenvundne dramatiske Primadonna og skaffe fuldt Huus til de uabonnerede Forestillinger. En lang Liste af Upasselige var altid paa rede Haand, for at undskylde det tarvelige Tractament, men Ingen fik at vide, hvormange gode Kræfter der gik ørkesløse af Mangel paa en hensigtsmæssig Anvendelse. Den lyriske Scene frembød i en Række af Aar ikke en eneste virkelig Nyhed; Tilgangen saavel af inden- som udenlandske Sager for det reciterende Skuespil var under det Tarvelige, og

Optagelsen af et eller andet større Product var for det Meste afhængig af en Debutants eller Rollehavendes Ønske, ikke foranlediget ved kunstnerisk eller finansiel Omsorg; og medens den hele Forretning var et Hazardspil med saa liden en Indsats, som muligt, dreves der i Mekanismens Indre en Høkerhandel med de saakaldte Feux, en Slags Spillepræmie, der ved vort Theater er organiseret efter et System, som langtfra at opildne Kunsten snarere maa gjennemtrænge den med Beregningens Kulde. De respective Fagmænd syntes kun ansatte som Arbeidsfolk til Assistance ved Pumperne paa det stedse synkefærdige Skib, og fandtes der endnu en Stræben, der søgte sin Tilfredsstillelse i Pligtens Opfyldelse, saa blev der stundom tilstaaet den Abgang til Birken — dog kun som en særdeles Billighed!

Jeg var iblandt dem, der allerærbødigst maatte anholde om Tilladelse til at opfylde mine contractsmæssige Forpligtelser, og ligesom i Heibergs Tid blev ogsaa nu min ufortrødne Iver betragtet med Mistro. Dog var Heiberg mindre at undskylde, da han baade kjendte og forstod at vurdere mig, hvorimod jeg for Geheimeraad Tillisch var en aldeles ubekjendt Størrelse; og det er derfor ikke ganske at undres over, at den Mand, der kun havde det Maal for Øie, ved Besparinger at bringe de forfaldne Finanser paafode igjen, i mig ikke kunde see Andet end den høie Gage og Balletterne med det kostbare Udstyr, kort sagt, en drøi Udgiftspost, som man helst burde blive qvit.

Denne Disposition hos min høie Chef blev ikke ubemærket af de tjenstfærdige Aander, og de benyttede den redelig til at gjøre ham saa ængstelig for mine Arbeidsplaner, at naar jeg med Begeistringens Varme stræbte at tiltale hans Forestillings-Evne ved Billedet af den Gjenstand, som jeg agtede at reproducere, prellede mine Ord bestandig af mod den iiskolde Bemærkning: „Men, hvad skal den Stads koste?" eller: „Troer De, at det kan betale

sig?" eller: „De bliver mig en dyr Mand, Herr Bournonville!" Ved slige Leiligheder fremkom da fra Materiellets Side adskillige storartede, ja man kunde gjerne kalde dem afskrækkende Overslag — disse vare sædvanligviis allerede indenfor Coulisserne forhøiede med en Trediedeel og udenfor stegne til det Tredobbelte — og nu begyndte for mig et Arbeide med at reducere mine Hjælperes Fordringer, vise, hvad der kunde anskaffes for billigere Priser, og frembrage fra de støvede Kroge Alt, hvad der kunde benyttes af Gammelt o. s. v., o. s. v. — der var langt besværligere, end den vanskeligste Indstudering.

Jeg fik saaledes Lov til at komme frem med min Ballet „Fjernt fra Danmark". Min Lyst til at componere var, som man kan slutte sig til af Ovenstaaende, sat paa ligesaa haard en Prøve, som min Pietet for min nedværdigede Kunst ved det kjøbenhavnske Pepitaraseri; alligevel seirede hos mig det medfødte Kald, min Trang til at realisere en Yndlingsidee: Livet til Orlogs, og endelig Følelsen af, at dette Arbeide, der vistnok blev mit næstsidste, maatte, hvad man i Coulissesproget kalder, „slaae et Slag".

Jeg havde heller ikke forregnet mig ved at antage Størstedelen af det danske Publicum for ligesaa indtagen af Sømandslivet, som jeg selv altid havde været; det gjaldt kun om at vise det fra en ny og tiltrækkende Side. En Storm paa Havet eller en Entring fordrede altfor betydelige Kræfter og kunde desuden, netop fordi det nærmer sig det Sublime, let ved en mislykket Fremstilling slaae over i det Latterlige. En Fest ombord, et Bal eller Maske-Optog, som naar Linien passeres, maatte derimod afgive interessante Momenter for Balletten. Stærkt paavirket af Billes Jordomseiling med Corvetten Galathea og fornemmelig ved Opholdet i Buenos Ayres, hvor Præsidenten Rosas' Datter, Manuelita, den navnkundige spanske Skjønhed, illustrerede ved sin Nærværelse den festlige Aften ombord,

fandt jeg her et smukt Middelpunct for den choreographiske Bevægelse, og da vi ganske nylig havde været Vidne til den Beruusning, der kan ligge i et Par spanske Øine, faldt det mig ganske naturlig ind, at en ung Lieutenant kunde blive saa henreven af deres Glands, især under Tropernes brændende Sol, fjernt fra Danmark, og naar de vare understøttede af Coketteri og ledsagede af Castagnetklang, at han glemte baade sit Hjem og — sin Forlovelsesring. Man vil af Programmet kunne see, at Schillers „Handschuh" har foresvævet mig ved Opløsningen, men da jeg ikke mere, saaledes som i mine yngre Aar, bragte mine Aandsfostre fuldtbevæbnede til Verden, ei heller turde lade dem gaae saa uslebne ud i Samfundet, varede det en rum Tid, inden jeg kunde faae den rigtige Runding i Behandlingen af Stoffet; endelig fik Sujettet, som man siger, Been at gaae paa og, som det ofte er skeet, ved Tonernes Magt. En af Hovedstadens elskværdigste og talentfuldeste Damer, i hvis Huus Gjæstfrihed og Kunst række hinanden Haanden, foredrog nemlig med overordenlig Virtuositet Gottschalks Negerdands for Pianoforte, og som ved et Trylleri ordnede sig min hele første Act. Jeg saae for mig det eiendommelige Liv paa vore vestindiske Øer, den behagelige Omgang, vore Søofficerer nyde paa Plantagerne, og den ubeskrivelige Glæde, det maa være for vore Søfolk, ved Ankomsten at forefinde Breve fra de Kjære i Hjemmet. I Phantasien er der kun eet Spring fra St. Thomas til Buenos Ayres. Jordomseileren berører jo gjerne begge disse Puncter, og paa en Consuls Villa ved la Plata kan der jo møde En Alt, hvad der gjør et midlertidigt Ophold baade pikant og romantisk. Et Costumebal omborb er jo en smuk Diversion, og Negerne, der her ikke ere Slaver, tør vel, som hengivne Tjenestefolk, naar Herskabet er borte, vove at opføre en Dands i Havesalen, hvor Pianoet spilles af den lille danske Cadet.

Programmet vil vise, hvorledes jeg har ladet de forskjellige Momenter følge paa hverandre, og man vil opdage, at de indlagte Characteerdandse betegne de Folkeslag, der kunde tænkes besøgte paa en Jordomseiling: Eskimoere, Chinesere, Hinduere, spanske Colonister og Sydhavs-Vilde.

Handlingen i sig selv er ikke større, end at jo Ballettens Kræfter formaae at bringe den til Tydelighed, men hvad jeg i Særdeleshed har lagt Vægt paa, er Stemningen. Denne har skaffet mig den største Tilfredsstillelse, ikke alene hos et talrigt og skjønsomt Publicum, men hos vor høithædrede Marine og en Mængde Fremmede, hvoriblandt flere have gjenkjendt Livet hiinsides Æquator, en Himmelegn, som jeg kun har besøgt i Bøger og i mine Digterdrømme.

Jeg tør vel sige, at denne Ballet har jeg componeret udaf mit Hjerte, og saalænge jeg lever, vil jeg føle mig bevæget ved Tanken om to Scener: den i første Act, hvor der er Brev til den ene Cadet, og den anden sætter sig sørgmodig hen til Claveret, og det Moment i anden Acts Finale, hvor Mandskabet holder inde i Dandsen, for at lytte til Melodien: „Vift stolt paa Codans Bølge", der blæses til Afsked fra den argentinske Kyst, medens Poul, klædt som Amagerpige, rækker Vilhelm Brevet fra hans Fæstemø.

Jeg mærker, at det er blevet til en staaende Sætning ved mine Ballethistorier, at omtale Udførelsen som fortrinlig og Musiken som smuk og characteristisk, og den vilde ligeledes her kunne anvendes. Jeg forbigaaer med Villie den curieuse Omstændighed, som bragte syv forskjellige Musikere til at instrumentere og fuldende Partituren. Hvad Rollerne og Dandsepartierne angaaer, fattedes Intet, det Eneste skulde da have været et Par andalusiske Dine hos Rositas Fremstillerinde. Men een Afdeling af Ballettens

Personale maa jeg her særskilt og med velfortjent Roes omtale: det er den Classe, der i det almindelige Theatersprog betegnes under Navnet Comparser og Statister, men som jeg med taknemlig Anerkjendelse af deres Dygtighed og sjeldne Beredvillighed har kaldt: mine militaire og civile Assistenter. At disse ere fortrinligere i Danmank end noget andetsteds, har en dybere Betydning, end man ved første Øiekast skulde troe. Det ligger i den Anseelse, som Scenens Kunst og dens Dyrkere nyde i vort Fædreland fremfor i mange andre Lande. Det er neppe tænkeligt, at i Udlandet en Borgermand med nogen point d'honneur skulde beqvemme sig til at figurere i Folkemasserne paa Scenen, eller at en Militair, uden speciel Commando skulde træde op i en costumeret Marsch eller andet theatralsk Optog. Hertillands kappes derimod de vakkreste Folk om at tilbyde deres Tjeneste, og jo mere der er at udføre, jo gladere og ivrigere ere de. Vor militaire Assistance bestaaer kun af Underofficerer, for Størstedelen Gymnastiklærere, og udmærker sig ikke blot ved en sjelden Behændighed og Præcision, men ved en Holdning og Conduite, forenet med en Opmærksomhed for Scenen, der kan tjene mangen Artist til Mønster. Denne Gang behøvede jeg alligevel en tredie Slags Assistance, og var saa heldig at faae sexten flinke Gutter fra Holmen — mageløse Exemplarer! — thi der udfordredes virkelige Skibsmanøvrer og den Tournure, der er vore Orlogsmatroser egen. De vare ufortrødne, saavel ved Taklingen i Mellemacten, som ved alle de Evolutioner, der forlangtes baade i Toppen og paa Dækket. De gjorde stormende Lykke og kom i den Grad til at sværme for deres respective Roller, at de forbeholdt sig Ret til at indtræde i deres gamle Nummer, naar de kom hjem fra deres Togter; ja de gave Scener af Balletten ombord i Skibene ved særegne høitidelige Leiligheder, og da de fik Navnet paa mit næste Arbeide at høre,

mødte der en Deputation med Spørgsmaal, om der ikke skulde behøves noget Mandskab ombord i „Valkyrien“. Mere kan man jo ikke forlange af en Ballet — med mindre det ogsaa maa regnes til dens Triumpher, at den verdensberømte, gamle Søhelt Kanaris saae den sex Gange og har bragt Mindet om „Fjernt fra Danmark“ med sig til Grækenlands classiske Jordbund.

Valkyrien.

Ballet i fire Acter.

Musiken af J. P. E. Hartmann sen.
Decorationerne malede af C. F. Christensen.
Costumerne tegnede af Edw. Lehmann.

Forord.

Intetsteds i vor Sagnhistorie fremtræder Heltelivet med større Kraft og i nøiere Forbindelse med den nordiske Gudelære, end netop i Stærkodderviſen om Slaget paa Braavallahede. Det hed, at Odin selv fremkaldte Striden, der kæmpedes for at hævde Harald Hildetand Adgang til Udødeligheden. Denne vandt han fremfor alle Konger i Hedenold, og naar vi see hen til den Hæder, der beviſtes hans afſjælede Legeme, og til den Glands, ſom Seirherrens Søn, den ſtore Regnar Lodbrog, udbredte over det danske Navn, ændse vi kun lidet, om dette mythiske Kæmpeſtævne var en Seir eller et Nederlag.

Disse Bemærkninger maatte ſynes overflødige, derſom ikke det nærværende mimiske Arbeide havde mødt den Indvending, at Sujettet dreiede ſig om en Begivenhed, der muligen kunde være ſaarende for den danske Nationalfølelſe, da Braavallaſlaget ſom bekjendt blev vundet af Svea-kongen Sigurd Ring!

Jeg tilſtaaer, at det aldrig før var faldet mig ind at betragte Sagen fra denne Side, ligeſaalidt ſom at anſee Rolf Krage eller de ukjendte Høvdinge, der hvile i vore Gravhøie, for ſlagne eller overvundne. Jeg har fra min Barndom af modtaget et ſtorartet og ſeirrigt Indtryk af Oehlenſchlägers Drapa om Hildetand, der kæmpende gik til Valhalla, og kan ikke andet end betragte Minderne fra den nordiske Oldtid ſom en fælles Skat og et Slægtſkabsbaand imellem Nationerne.

Hovedtanken i Balletten **Valkyrien** er, i en Række ſceniske Billeder at fremſtille Vikingen og hans Følgie, og da disſe to Elskende ikke kunne blive forenede uden i Valhalla, maa den ſtore Kamp — der kalder Nordens Sønner til at følge deres Heltekonge og ride ſom Einheriar med ham til Odin — være mig den bedſte Vei til en tilfredsſtillende Opløsning.

Endſkjøndt dette Phantaſtebillede ikke har nogen Fordring paa ſandt hiſtoriſk Værd, har jeg dog, ſaavidt Omſtændighederne tillode det, ſtræbt at gjengive de Indtryk, ſom Beretningerne om de gamle Nordboeres Sæder og Tro have præget i min Sjæl, og ſom jeg med Omhu og Kjærlighed har grupperet omkring hiint lyſende Midtpunct.

Jeg har tænkt mig Helten i min Ballet ſom Haralds Sønneſøn, thi da der blandt alle de Krigere, ſom Stærkodderviſen opregner, ikke nævnes nogen Søn af Harald Hildetand, hvorimod andre Sagn omtale Thrond og Rerek, ſandſynligviis døde førend Faderen (der opnaaede

en fabelagtig høi Alder), forekommer det ganske naturligt, at det er Nerets Søn **Helge**, der iler hjem fra sit Vikingstog, for at kæmpe og døe ved Farfaderens Side. **Svava** følger ham under forskjellige Skikkelser, vaager over hans Skjæbne og fører ham gjennem Kampen for Konge og Fædreneland til salig Glæde i Valhal.

Saa storartet dette Sujet end maatte forekomme Læseren, haaber jeg dog, at den velvillige og billige Tilskuer snart vil opdage, at Compositionen ikke stiller større Fordringer, hverken til den mimiske Kunst eller til Theatrets Kræfter, end dem, der med nogen Flid og Dygtighed kunne og bør tilfredsstilles paa den danske Skueplads. Skulde jeg derimod have overvurderet mine egne Evner og ikke kunnet bringe Fremstillingen til det Punct, som jeg ønskede, saa maa hos det ærede Publicum Phantasien og Fædrelandskjærligheden, men fremfor Alt en venlig Overbærelse, erstatte Arbeidets Mangler.

Personerne:

Svava	Jfr. Juliette Price.
Brune	Hr. W. Price.
Heimdal	— A. Fredstrup.
Harald Hildetand	— Füssel sen.
Helge, hans Sønnesøn	— Scharff.
Bjørn, Helges Ven	— Gade.
Nicetas, græsk Høvding	— Funck.
Ivar (Vikinger)	— Füssel jun.
Guttorm (Vikinger)	— Hoppensach.
Eigil (Vikinger)	— Andersen.

Danske Kæmper og Hirdmænd. Græske Høvdinger og Stridsmænd. Britiske og græske Qvinder.

Valkyrier. Diser. Havfruer og Dværge.

Handlingen foregaaer i første Act paa Sjælland, i anden Act paa Bretlands Kyst, i tredie Act paa Sicilien, i fjerde Act paa Braavallahede.
Tiden er i Begyndelsen af det 8de Aarhundrede.

Dandse:

Første Act.

Valkyrier. Jfrne Garlieb, Petersen, Thorberg og ni Balletdandserinder.
Dværge og Havfruer.

Tredie Act.

Græske Høvdinge. dHrr. Hoppe, Brodersen og Stramboe.
Græske Dandserinder. Jfr. Fredstrup, Mad. Stillmann, Jfrne S. Price, Rostock og otte Balletdandserinder.

Fjerde Act.

Finale af 24 Einheriar og 24 Valkyrier. Det hele Balletpersonale.

Første Act.

Første Scene.

Heimdal blæser i Gjallarhornet.

Valkyrierne svinge sig i krigerske Dandse. Skyerne skilles ad, og man seer Odin paa Hlidskjalf. Diserne bringe ham hans Maaltid, men han vil kun drikke Viin af det Guldhorn, der rækkes ham af Svava. De andre Valkyrier made hans Ulve.

Valhals stridbare Møer bringe Budskab fra fjerne Lande om Slag og Heltefærd; Svava alene staaer tankefuld og nedslagen; Odin har bemærket det. Han rækker sit Spyd til Heimdal, aflægger sin himmelblaa Kappe og lader sin gyldne Ring tilbage i Disernes Varetægt. Paa hans Bud lyder Gjallarhornet paany, og Valkyrierne fare afsted; kun Svava holdes tilbage, og naar Skyerne fordele sig, staaer hun og Odin i en Skov paa Sjællands Kyst.

Anden Scene.

Odin befaler Svava at gjemme Guldhornet under Buskene ved en opreist Bauta. Dværgene iføre ham en jordisk Dragt med Vaaben og Smykker, og smaa Havfruer bringe ham en gylden Strængeleg. De dandse omkring deres høie Gjæst og forsvinde paa hans Vink.

Tredie Scene.

Svava har indgravet en Rune i et Bøgetræ.

Odin (der fra nu af vil færdes blandt de Dødelige under Navn af Brune) har gjennemskuet hende og fordømmer den Svaghed, der har betaget hendes Sind. Hun kaster sig for sin Herskers Fødder og nævner den unge Helt, til hvis Skjæbne hendes Hjerte har fæstet sig.

Brune. Du kan jo aldrig blive hans.

Svava. Lad mig følge ham, værne om hans Liv.

Brune. Du skal bringe ham til mig.

Svava gyser ved Tanken om Dødens Rædsler, men spørger, om hun da hisset vil blive forenet med Den, hun elsker?

Brune. Det raade Nornerne for.

Der høres Larm: det er Helge og han Ven Bjørn, der nærme sig. Brune og Svava skjule sig i Skoven.

Fjerde Scene.

De unge Krigere komme fuldtrustede til det forestaaende Vikingstog og glæde sig ved det prægtige Langskib, der skal føre dem til fjerne Kyster.

Helge standser ved Synet af den friske Rune i Træets Bark og gribes af en hidtil ukjendt Følelse. Bjørn leer ham ud og spotter de Skrifttegn, hvis Betydning han ikke fatter; han gaaer at samle sine Staldbrødre, og Helge dvæler ved de Bautastene, der dække hans Faders Aske. Han knæler og beder Guderne om Seir og Lykke. Brune og Svava komme usete frem og række deres Hænder over Helges Hoved, men da han reiser sig, seer han den luftige Skikkelse flygte bort imellem Buskene; han vil ile efter den, men Kongens Nærmelse bebudes, og Helge standser.

Femte Scene.

Harald Hildetand, dybt bøiet af Aarenes Vægt og af Sorg over sin Søn Nerels Død, kommer, for at lade riste Runer paa den Faldnes Bautasteen.

Helge træder frem og bringer sin Afskedshilsen. Harald søger at holde sin Sønnesøn tilbage, idet han med Vemod viser paa den Grav, der gjemmer Støvet af Den, der faldt som Offer for den blodige Kamp.

Helge. „Just for at hævne min Fader og ligne ham, vil jeg drage ud og hellere lade mit Liv paa Valpladsen, end døe af Alderdom og Afsældighed.“ Dog snart mærker den raske Ungersvend, at han har talt ubesindige Ord, og han beder knælende sin kongelige Farfader om Tilgivelse.

Sjette Scene.

Bjørn kommer med Helges Folk; de hilse ærbødig, vise mod Stranden og slaae paa deres Skjolde.

Brune træder frem og tilbyder sin Tjeneste i de Bortdragendes Sted. Bjørn og hans Vikinger smile haanlig ad den Fremmede og hans Strængeleg, men Brune jager et Spyd ind i en gammel Eeg og opfordrer de tappre Mænd til at prøve deres Styrke ved at rykke det ud igjen. Bjørn forbeholder sig det første Tag, men alle hans Anstrengelser formaae ikke at rokke Spydet; han betragter den Ubekjendte med Forbauselse og dæmper sin Harme.

Den gamle Drot antager Brune i sin Hird og skjænker ham en kostbar Ring. Han giver nu sit Minde til Helges Tog, og idet han udruster ham med Nerels Sværd og Skjold, hensynker han i Smerte ved Tanken om den uhæderlige Straadød, der venter ham selv. — „Vi sees aldrig mere! Vi mødes ei i Valhal, thi jeg tilhører Skyggernes Rige.“

Brune vinker ad Kæmperne, der bryde op med Larm, men Helge vender endnu engang tilbage, for at modtage Oldingens Velsignelse.

Skibet letter Anker; en kraftig Bør fører det fra Land, og Svava,

med Favnen fuld af Blomster, staaer paa Stranden og sender Vikingerne Hjemmets Afskedshilsen.

Syvende Scene.

Harald synker hen i sløv Tungsind, hans Hird fjerner sig, og Brune, der staaer ene tilbage hos den sørgende Konge, slaaer nogle Toner an paa Harpen, men Intet kan opmuntre Drottens mørke Sind.

Svava lægger en Urtekost i hans Skjød og vil sætte en Krands paa hans Hoved, men Harald spreder Blomsterne paa Jorden og viser, at for ham have de tabt deres Skjønhed og Duft.

Brune griber nu med Kraft i Harpens Strænge, det klinger som et andet Bjarkemaal; Harald reiser sig og lytter til Svava, der byder ham at samle Haabet i sit Bryst, Kraften i sin Arm. „Siig mig, favre Mø, hvo er du?“ spørger han; men Brune befaler hende at tage Guldhornet frem og række det til Harald, der modtager det med skjælvende Haand og fører det til sine Læber. Neppe har han smagt den liflige Drik, førend en guddommelig Begeistring gjennemstrømmer ham. .... Harpen tier, men stærke Toner bruse i Luften .... den brudte Olding føler Ungdommens Styrke og griber uvilkaarlig efter sit Sværd — ak, det er borte, og Mismodet vil atter vende tilbage ... men Brune peger hen paa Spydet, der sidder fast i den gamle Eeg. Harald studser med Mistro .... Et Tordenbrag høres .... Heimdal støder i Gjallarhornet. — Harald gaaer med tunge Skridt hen til Træet og rykker med Kæmpearm Spydet ud, saa Stammen splintres. Brune slutter ham i sin Favn, og i et Nu ere de omringede af en Skare jublende Valkyrier, der paany indvie deres Yndling i Hildurs drabelige Leg. Harald følger dem til Kamp og Daad. Helges Fylgie svinger sig i Svaneham udover Havet.

Anden Act.

En Klippehule paa Bretlands Kyst. Havet i Baggrunden.

Første Scene.

Helge, fulgt af Bjørn og en Skare Vikinger, kommer ind med vild Jubel. De have seiret og bringe Byttet iland, for at dele det og forfriske sig efter Kampen.

Helge er saaret i Armen, Bjørn bemærker det og vil forbinde ham, men idet deres Øine mødes, have de begge fattet den samme Beslut-

ning: de vilde indgaae Fostbroderskab. Kæmperne slutte Kreds omkring dem, og med den Høitidelighed, der brugtes ved hiin gamle Skik, sværge Helge og Bjørn at leve og døe som trofaste Venner.

En Viking bringer Budskab om, at der er nyt Bytte at vinde. Bjørn samler sine Folk. Helge vil gaae i Spidsen for dem, men hans Ven, der seer, at han trænger til Hvile og Pleie, overtaler ham til at blive ene tilbage i Grotten.

Anden Scene.

Helge føler sig mat og døsig og lægger sig paa en Klippebænk, hvor han snart falder i Slummer.

Harpetoner klinge, de smaa Havfruer komme tilsyne; Svava flyver over Havet, dykker ned og opstaaer af Bølgerne i et andet Klædebon. Havfruerne flokke sig om hende, medens hun med Ømhed betragter den saarede Helge, gyder Balsam paa hans Arm og helbreder den. Helge troer, at han drømmer endnu, ved at see den luftige Skikkelse, der aabenbarede sig for ham ved hans Faders Grav; han forbauses over at finde sin Arm fuldkommen karsk og tør neppe overlade sig til Virkeligheden, da Svava udstrækker sine Hænder imod ham. Han vinker ad hende, hun nærmer sig og flyer atter — han truer og beder, bliver vexelviis blid og vred, men føler sig Kjærlighedens Magt undergiven: „Bliv min!“ udbryder han. „Følg mig til mit Fædreneland“.

Svava betyder ham, at han først skal vinde Heltenavn. — Vil din Kjærlighed da blive min Løn? — Svava peger mod Himlen.

Helge grunder paa Betydningen af dette Tegn, men en dump Larm nærmer sig.

Tredie Scene.

Helge og Svava ile til Grottens Udgang og mødes af røde Luers Gjenskin. Der høres Vaabengny og Jammerskrig, og Svava farer med Gysen tilbage. Helge udbryder i hoverende Glæde, men da han møder Svava's bebreidende Blik, standses hans Vildhed.

Qvinder og Børn styrte ind i Grotten, for der at søge Tilflugt mod Fjendernes Raseri. De forskrækkes ved at see Helge flygte over til Svava, der har grebet Helges Sværd og nu stiller sig som et Værn mod de fremtrængende Vikinger.

De raae Voldsmænd standse forundrede ved Synet af den modige Qvinde, der vover at byde dem Trods. De træde tilbage, da hun haanlig kaster Sværdet for deres Fødder og foreholder dem det Uværdige i at anfalde de Svage og Værgeløse — Alle staae som grebne af en høiere Magts Indskydelse . . . . . da stormer Bjørn frem, bleg, med

stive Øine og Haaret reist som Børster. I sin frygtelige Berserkergang kjender han ikke Ven fra Fjende, og da Helge med Herskerbud stiller sig paa Svavas og Qvindernes Side, farer han med Øxe og Sværd ind paa sin Fostbroder; men denne afvæbner ham, og Bjørns Staldbrødre springe til, for at klemme den Rasende mellem deres Skjolde.

Svava er forsvunden, Qvinderne knæle for deres høimodige Befrier. — De skulle vandre med Fred, og den skjælvende Klynge drager langsomt tilbage til den brændende By.

Bjørn, der atter er kommen til Bevidsthed, synker angerfuld ned, men Helge løfter ham op og trykker ham til sit Bryst.

Tredie Act.

En pragtfuld Have ved Catania paa Sicilien. I Baggrunden sees Havbugten og til Høire en Kjosk i Form af et Tempel.

Første Scene.

Helge har fundet venlig Modtagelse hos den byzantinske Statholder Nicetas, der har anordnet en Fest til hans Ære.

Ved et prægtigt Taffel beværtes den nordiske Søkonge, de græske Høvdinge kappes om at vise ham den meest smigrende Hyldest; Slaver frembære kostelige Retter, Vinen skjænkes i Overflod af gyldne Kander, og en larmende Musik beruser de overvældede Sandser.

Nicetas giver et Tegn, Bordet tages bort, Slaver og Æresvagt trække sig tilbage. Templet aabnes, og ud træder et Chor af yndige Piger, der skal forhøie Festligheden ved deres Dands.

Musiken toner, og Dandsene afvexle med overgiven Spøg, under hvilken Pigerne gjemme Helges Vaaben i Kjosken og smykke ham med Blomster.

Anden Scene.

En ubekjendt ung Pige bringer en Kurv med Frugter, som hun uddeler blandt dem, der nysgjerrige flokkes omkring hende; kun et Æble beholder hun for sig selv og løfter det iveiret i det Øieblik, da hun standser foran Helge.

Denne har i Forlystelsernes Ruus ikke bemærket hendes Nærværelse, desto større er hans Overraskelse ved at gjenkjende de blide Træk, der i

Hjemmet og paa Bretlands Kyst havde gjort et saa dybt Indtryk paa hans Hjerte! Hun henrykker Mændene ved sin Dands, skjøndt den er høist forskjellig fra Grækerindernes: disse yttre igjen deres Skinsyge over det Bifald, der ydes den fremmede Pige.

Helge seer med Uro paa Grækernes flammende Blikke, river sig løs og træder hen til Svava, der vægrer sig ved at give ham Æblet, som han attraaer. Han forfølger hende med Heftighed, forhindres og omhvirvles af de dandsende Piger, men de kunne ikke holde ham tilbage, og da Svava flygter, iler han efter hende.

Tredie Scene.

Nicetas aabenbarer nu sit onde Anslag og beslutter i Forening med sine Venner Helges og hans Vaabenbrødres Undergang. Han uddeler sine Befalinger, og Alle love at staae ham bi. De see en Fremmed komme, og de Sammensvorne sprede sig til alle Sider.

Fjerde Scene.

Bjørn har forgjæves gjennemvandret Skoven langs med Kysten, for at opsøge sin Fostbroder. Han er træt og vranten, kalder til Høire og Venstre, men kun Echo svarer. Han aner Svig, men trøster sig dog med, at dersom der tilføies Helge noget Ondt, skulde Hævnen ikke udeblive.

Han beslutter at vente og sætter sig paa Bænken ved Templets Trappe.

Grækerinderne snige sig bagved Bjørn og gjøre sig lystige over den plumpe Nordbo; de vove sig snart længere frem og byde ham Viin. Bjørn takker og spørger efter Helge, men de svare ham undvigende og vedblive at skjænke i Bægrene, idet de dandse omkring ham. Hans barske Aasyn formildes lidt efter lidt, han tømmer den ene Pokal ovenpaa den anden, lader sig afvæbne, omslynges med Krandse og dandser afsted med Pigerne i en bachantisk Kjæde, der snoer sig gjennem Havens bugtede Gange.

Femte Scene.

Helge forfølger bestandig den flygtende Svava, der med lette Spring undviger ham og gjækker hans Utaalmodighed. Men idet han knælende beder hende at standse, forandres paa eengang hendes Væsen, hun gaaer sørgmodig hen til ham og byder ham at spise af det attraaede Æble. Helge smager den qvægende Saft, og som ved et Trylleslag er den vilde Ruus forsvunden, og dyb Skamfuldhed traadt i dens Sted.

I dette Øieblik kommer **Bjørn** tilbage; ør i Hovedet og kyssende paa Fingrene ad de muntre Piger, svinger han sig flere Gange rundt og befinder sig Ansigt til Ansigt med **Helge**.

Svava gaaer op imod Baggrunden og seer ud over Søen. **Bjørn** og **Helge** tør neppe løfte Øinene op til hinanden. Deres Hænder føres paa eengang til Krandsene, som de kaste langt bort fra sig. **Helge** rækker Æblet til sin Ven, og da **Bjørn** spiser deraf, toner Harpeklang for hans Øre. — — Paa den sicilianske Tryllehimmel viser sig et sjeldent Luftsyn, der afspeiler den danske Kyst med Bøgeskoven, og høit paa den med Runestene bekkede Kæmpehøi sees en brændende Baun.

Fædrelandet kalder sine Sønner til Kamp! Fostbrødrene love at følge det hellige Kald.

Sjette Scene.

Helges Folk ile til, for at vise det forunderlige Tegn paa Horizonten, men det er allerede fortonet i Luften.

Der høres Vaabenlarm, Vikingerne mærke, at de ere omringede af en truende Mængde, og at det er Nicetas, der leder Forræderiet. Nu først erindre **Bjørn** og **Helge**, at deres Vaaben ere gjemte i Kjosken. De skynde sig derop med deres Mænd og lave sig til en kraftig Modstand.

Syvende Scene.

Nicetas, der har troet at kunne overvælde de ubevæbnede Nordboer, bliver rasende, da han erfarer, at de have forskandset sig i Templet. Hans Krigere ville storme det, men han kjender et sikkrere Middel til at betvinge de forvovne Fremmede: deres Tilflugtssted omgives med Riisknipper, Træ og andre brændbare Stoffer, som antændes af Qvinderne, der med deres Fakler dandse omkring den stigende Flamme; men pludselig flyve Tempeldørere op, og de nordiske Kæmper kaste deres Skjolde over Ilden, springe igjennem de knittrende Luer og hugge med tunge Slag ind paa de forfærdede Grækere. **Helge** og hans Vikinger naae Strandbredden. **Nicetas** samler sine Folk, for at forfølge dem, men som en Stormvind farer en Skare Skjoldmøer frem mod Forræderne og spreder dem i vild Flugt til alle Sider. **Svava** staaer seirende imellem de stolte Valkyrier. Endnu engang viser sig den fjerne Kyst bag de rødmende Aftenskyer, og Helges Skib styrer hjemad til Nordens Kæmpefærd.

Fjerde Act.

Braavallahede ved Morgengry. Til Høire Kong Haralds Telt; til Venstre en Jordvold med Kongens Mærke og nogle Krigsmaskiner. Den vidtudstrakte Baggrund viser fjerne, skovdækte Høie.

Første Scene.

Hæren staaer slagfærdig. Haralds Stridsvogn er omgiven af en talrig Livvagt. Brune sidder paa en Steen og spiller paa Harpe for Skjaldene, der omgive ham. Svava, væbnet som Skjoldmø, staaer ved hans Side.

Harald Hildetand, i fuld Rustning, træder ud af sit Telt. Smaadrenge bære hans Hjelm og hans Skjold. Han hilses med Vaabengny og besvarer med Værdighed Hærens jublende Hyldest.

Han henvender sig til Brune og ytrer, hvor dybt han i denne Stund føler Savnet af sin Sønnesøn.

Svava melder, at fra alle Kanter ere Stridsmænd strømmede til Hæren, for at deeltage i det store Slag; de ønske at stedes til Hærskue.

Harald bestiger sin Vogn. De talrige Fylker med deres Høvdinger i Spidsen drage forbi ham, idet de svinge med Sværdene og slaae paa Skjoldene.

Brune kalder, og en Skare Skjoldmøer træder frem for Kongen; de forlange med Heftighed at føres mod Fjenden, og Svava lover, at Ingen af dem skal svigte i Farens Stund.

Anden Scene.

Harald fra sit Høisæde anraaber Guderne om Bistand, og den begeistrede Hær sværger at følge ham og at seire eller døe.

Offringen er forbi, Altaret bæres bort, og Harald stiger ned, for at væbne sig til Kampen, da meldes en ny Skare: det er Helge, Bjørn og deres raske Vikinger! Odin har hørt Haralds Bøn! Oldingen favner henrykt sin Sønnesøn, og Brune lader blæse til Angreb.

Harald sender Bjørn til den venstre Fløi; Brune, Svava og Skjoldmøerne skulle kæmpe paa den høire, og Helge skal blive hos Kongen, for at føre hans Mærke i Hærens Midte.

Der opstaaer et Øieblikks Vaklen hos Helge, da Svava paa den ene Side, og Bjørn paa den anden forlange, at han skal blive hos dem; men Æren er ham dyrebarest af Alt, han følger dens Bud og adlyder sin Farfaders og Kongens Befaling.

Krigsbasunerne lyde i det Fjerne. Haralds Krumhornblæsere svare

af yderste Kraft. Helge svinger Dannerkongens Mærke, Spyd og Pile flyve gjennem Luften, og med frygtelig Bulder støde de Kæmpende sammen.

Forvandling.

Granskov. (Slagets Tummel udtrykkes ved Musiken under hele den paafølgende Handling.)

Tredie Scene.

Valkyrierne fare med vild Glæde igjennem Skoven; de mødes svinge deres Spyd og pege udad mod Heden, hvor Døden raser. De fare atter afsted i jublende Dands.

Dværgene komme, belæssede med Hjelme, Brynier, Pile og Sværd, men navnlig med Guldsmykker, som de have opsamlet paa Valpladsen. De bringe dem nu tilbage til Jordens Skjød i tusindaarigt Gjemme.

Fjerde Scene.

Brune kommer veltilfreds med det udførte Dagværk. Han giver sine jordiske Vaaben og Smykker tilbage til Dværgene og befaler dem at tye til deres Huler. De synke i Jorden.

Svava, i den heftigste Bevægelse, kommer fra Slaget. Alt er tabt! — og forgjæves anraaber hun Kampens Herre om Bistand for den Elskede.

Femte Scene.

Bjørn, med sønderhugget Brynie, styrter ind og standser forbauset ved at see Brune ubevæbnet og rolig midt under Slagets Rædsler. Han kalder ham en Nidding og Forræder og vil gjennembore ham med sit Sværd, men et Blik af Odin kaster ham magtesløs tilbage. Stridslarmen sagtnes, men høit klingrer Seirherrernes Jubel. — Nu mindes Bjørn sin Fostbroder-Ed, reiser sig med Kraft og iler ud, for at opfylde sit Løfte.

Brune griber den fortvivlede Svavas Haand og fører hende med sig til den modsatte Side.

Forvandling.

Sjette Scene.

Mørket hviler over Heden. Stormens Susen har afløst den hendøende Slagtummel. Ravnene flyve i hvirvlende Kredse om den med Liig bedækkede Valplads.

Bjørn kommer med en Fakkel, for at opsøge Helge blandt de Faldne. Han finder ham med Banneret i Favnen, løfter ham op til sig, trykker Broderkysset paa hans blege Pande og synker i sit Sværd.

Sidste Scene.

Heimdals Gjallarhorn lyder. Nattens Taager svinde, og de faldne Helte afkaste deres blodige Klædebon. Straaleglands omgiver dem, og de staae i Valhalla som Einheriar, i lette, glimrende Rustninger, med bevingede Hjelme.

Valfader har kaldt sine Udvalgte til sig. Han hilser Harald Hildetand og viser ham den Ring, som Skjalden Brune modtog af sin kongelige Ven. Selv fører han ham med sig til Høisædet og giver ham Plads ved sin Side.

Svava rækker Helge Udødelighedens Drik. Hun skal nu for evig tilhøre den Helt, hvis Fylgie hun var.

Valkyrierne træde frem og iskjænke for Kæmperne Heidruns liflige Mjød. — Einheriarne opføre Kamplege og hylde Hærfader ved en Skjoldbands, der hver Dag skal fornyes og føre dem gjennem Ragnarok til Himlens evige Glæde.

Valkyrien.

Der har været megen Strid om det Oldnordiskes Berettigelse, ja endog om dets Mulighed som Emne for kunstnerisk og navnlig for scenisk Behandling, og tiltrods for de Vidnesbyrd, som Ewald og Oehlenschläger have leveret til Fordeel for denne Retning i den dramatiske Digtning, har den endnu sine ivrige Modstandere. Det kan vel ikke nægtes, at denne Genre frembyder alvorlige Vanskeligheder, forbi vore nærværende Begreber om Poesie ikke godt forliges med Asalærens storslaaede, ofte groteske Former, og disse, for at legemliggjøres, nødvendig maae undergaae Tillempninger, der uvilkaarlig føre dem tilbage til det græske Ideal. Ikkedestomindre findes der i vore nordiske Myther og i de fabelindhyllede Sagaer saa uendelig meget Stof for Fremstillingen, at endog Balletten derfra kan hente Momenter, der neppe af nogen anden Kunst ville kunne tolkes bedre. Den værste Ulempe ved disse sindrige Emner ligger imidlertid ikke i Formen, men i Betydningen, der

heelt igjennem er allegorisk og som saadan ikke alene utilgængelig for Mange, men endog for Størstedelen af den yngre Generation reentud forkastelig. Jeg havde en særlig Grund til at undflye Allegorien, da jeg flere Gange har brændt mig paa denne ældgamle, classiske Tendens og ikke blot var bleven uforstaaet, men complet misforstaaet. Nutiden er altfor tilbøielig til at lægge politiske Allusioner i slige Billeder. Jeg vil ikke tale om, hvor ofte Thorvaldsens Ganymed har maattet skjænke sin Nektar til Frankrigs, Ruslands, Østerrigs og Preussens Ørne, men min egen Ringhed har ogsaa været udsat for slige Forklaringer, navnlig ved mit ene Tableau til Tohundredeaarsfesten for Stormen paa Kjøbenhavn.

Jeg havde nemlig i et effectfuldt Bataillestykke fremstillet Kjøbenhavns Vold under det natlige Angreb den 11te Februar 1659, og da dette Maleri skulde have sin forsonende Pendant, havde jeg stillet et Tableau, hvis Forgrund til Høire udfyldtes af svensk-norsk og til Venstre af dansk Almue i deres Nationaldragter og grupperede med deres respective Attributer. Paa den midterste Plan staaer en lyshaaret, kronet Qvinde, med Dannebroge i sin Favn, opreist i en Baad, der roes af Ungdom og Kraft, men styres af den sindige Alderdom. Til Høire, ved Foden af en Klippe, sidder en gammel Skjald, og fra hans Harpe slynger sig et Baand af Eviggrønt og Blomster, der af Havfruerne føres hen til Danmark og opfanges af smaa Genier, hvoraf Baaden vrimler. Øverst paa Klippen throner Svea, med det harniskklædte Norge ved sin Side. I den skyfulde Baggrund staaer Freden, omgiven af Videnskab, Agerdyrkning og Kunst, der alle med Krandse og grønne Grene velsigne Hovedgrupperne.

Behøver jeg at forklare for mine Læsere, at denne Sammenstilling skulde betyde det aandelige Baand, der bestaaer i vor nordiske Poesie, vore Sagn og Minder, og at Civilisationens Goder er den sikkreste Borgen for Fred og

Venskab imellem Rigerne? Alligevel blev denne Composition opfattet baade af den skandinaviske og antiskandinaviske Presse som en unionistisk Demonstration, og nød af det ene Partie en ligesaa ufortjent Roes, som ubeføiet Dadel af det andet. Resultatet blev, at jeg forsvor, nogensinde mere at give mig af med det Symbolske. Jeg kunde alligevel ikke give Slip paa de nordiske Myther, for — om muligt — i mit Fag at bringe noget Smukt og Nyt derudaf. Ved et Spil af Skjæbnen skulde mit sidste Balletprogram, ligesom mit allerførste, være i oldnordisk Stiil, dog havde Valhalla-Ideen som Slutningseffect allerede gjennemgaaet mangfoldige Phaser, inden den standsede ved Valkyrien. Jeg havde vexelviis anvendt den paa Regnar Lodbrog, paa Rolf Krake, Thrymsqvidan og endelig paa Ægirs Bryllup, hvilket sidste jeg tilbød som et Pietetsoffer til Oehlenschlägers Minde, i Form af et større Divertissement ved en Forestilling, som den store Skjalds Disciple og Beundrere havde paatænkt til Opreisningen af hans Billedstøtte.

Christiania Theater skulde ogsaa dennegang gjøre os tilskamme; thi medens man der gav Skuespil til Forbeel for det nævnte Mindesmærke om Hakon Jarls og Axel og Valborgs udødelige Forfatter, bleve alle Tilbud tilbagevifte, og alle Anstrengelser frugtesløse ved det kongelige danske Theater, der dog skyldte Oehlenschläger — næstefter Holberg — sin største Glands! „Det var imod Principerne", hed det; „vi have ikke Raad til at bortgive en Aftens Indtægt o. s. v." Gud veed, om Heiberg selv havde vovet at gjøre en saadan Modstand. Fortsætteren af hans Bestyrelses System var imidlertid standhaftig i sin Vægring, og jeg bemærkede ved samme Leilighed, at vor høie Chef overhovedet ikke var nogen Ynder af det Nordiske.

Jeg blev derfor et Øieblik tvivlraadig, om jeg til mit sidste Arbeide skulde vælge et fædrenelandsk Emne eller atter bringe Sydens yppige Farvepragt paa Scenen. Hvad

om jeg kunde forene begge disse Elementer i en Skildring af Vikingelivet med dets Omvexlinger: en dansk Søkonge med sin Fylgie, der mildner hans Grumhed, river ham ud af Vellystens Snarer, bevarer ham mod Vold og Svig og fører ham gjennem Heltedøden til Valaskjalf, hvor Hærfader skjænker ham Kampens og Kjærlighedens Løn! Jeg havde Hjørvards Saga liggende for mig med Helge og Valkyrien Svava, Sagnet om Sværdet Tyrfing var jo allerede poetisk behandlet af Hertz, men jeg behøvede at brybe mig min egen Bane og opfandt derfor selv min Fabel, som jeg støttede paa Stærkodderviſen, idet jeg beholdt de Elskendes Navne: Helge og Svava! Det hele Sujet stod fuldfærdigt i mit Hoved, men jeg fortalte det først for Digteren Paludan-Müller og senere for vor geniale Musiker Hartmann, og paa deres Opmuntring nedskrev jeg mit Program.

Jeg sendte det under Omslag ind til Theaterchefen, da jeg ikke vilde overraske ham, ei heller ønskede selv at blive overrasket. En lang og anelsesfuld Taushed paafulgte, og da jeg endelig æskede, om ikke just en Mening, saa dog idetmindste en Ordre til at paabegynde Arbeidet, fik jeg det uheldige Resultat udaf mine redelige Bestræbelser, at Ballettens Indhold ikke havde tiltalt Hs. Excellence, der endog i et mundtligt Referat til Hs. Maj. Kong Frederik den Syvende havde yttret sig om den betænkelige Omstændighed, at de Danske paa Braavallahede fik Prygl, og ovenikjøbet af Svenskerne! Om den historiske Grandskning er gaaet saa vidt, at Sigurd Rings Overtagelse af Harald Hildetands Magt og Herredømme er bleven forklaret som en mistænkelig Tendens i dynastisk Retning, skal jeg lade være usagt, nok, at Kongen skal have svaret: Gud bevares! Lad os bare blive fri for den!

Ved Siden af denne Betænkning forelaa et af disse velbekjendte, colossale Overslag, der syntes beregnede paa at gjøre Balletten umulig eller i alt Fald at udsætte dens

Opførelse et Aar eller to! Jeg havde nu intet Andet at gjøre, end at reenskrive mit Program og, tilligemed en allerunderdanigst Skrivelse, indsende det til Kongen. Jeg motiverede deri den historisk-mythiske Indklædning af Sujettet, omtrent som i det trykte Forord, og udbad mig, i Betragtning af det kongelige Theaters betrængte Omstændigheder, en allernaadigst Understøttelse, som Bidrag til et værdigt Udstyr for min nationale Ballet. Jeg modtog det huldrigeste og meest opmuntrende Svar, med Tilkjendegivelse af det allerhøieste Bifald og ledsaget af de varmeste Ønsker for Arbeidets Held og Fremgang paa den danske Scene — men da Hans Majestæt ikke pleiede at skjænke nogetsomhelst Pengebidrag til det kongelige Theater, stod min sidste ydmyge Begjæring i Strid med et antaget Princip!

Ballettens Optagelse paa Repertoiret kom nu til at beroe paa de respective Haandværkeres og Material-Leverandeurers Priser og Overslag. Da disse imidlertid medtoge Maaneder, og Partituren til et saadant Toneværk, som det, Hartmann vilde skabe som det lyriske Udtryk for min Composition, ikke kunde blive færdig paa kortere Tid, end et halvt Aar, ansaae jeg det for min Pligt at begynde mine Forberedelser, og der var allerede kommet betydelig Flugt i det musicalske Element, da min brave Professor fik den Underretning, at det var mindre end sandsynligt, at min Ballet nogensinde fik Lov at komme paa Bræderne! Herved havde en complet Lammelse kunnet bevirkes, dersom jeg ikke havde forsikkret Hartmann om, at Valkyrien skulde gaae, enten her eller paa et andet Sted, og at jeg i ethvert Tilfælde var rede til at holde ham skadesløs for det høieste Honorar. Jeg fik nu Claveer- og Violinudtoget til denne fortræffelige Musik, og medens der saavel i Byen, som i Coulisserne og paa Theatercontorerne, discuteredes om mit phantastiske Project, og om denne forfærdelige Ballet skulde koste 22,000, 15,000 eller blot 8000 Rd., benyttede jeg alle mine Fritimer til at lære det ivrige og velvillige

Personale min Ballet, der stod fuldstændig færdig fra min Haand midt i Martsmaaned 1861.

Alle vare enige i, at Valkyrien, spillet og dandset indenfor fire nøgne Vægge, uden Costumer, Decorationer og Attributer, var et ligesaa effectfuldt som originalt Arbeide, og jeg havde dertil ved tydelige Ziffre beviist, at Ballettens sceniske Udstyrelse meget anstændig kunde besørges for 4 à 5000 Rd.! Endnu tvivlede Bestyrelsen, om denne reducerede Udgift vilde komme tilbage igjen i Kassen, og om overhovedet Balletten vilde tiltale det større Publicum.

Endelig vovede Chefen at give sin Tilladelse til Valkyriens Optagelse paa Scenen; men da Foraaret allerede var temmelig fremrykket, og de accessoire Arbeider meget langt tilbage, foreslog man at opsætte det Hele til Begyndelsen af den paafølgende Saison.

Der var to svære Ulemper ved denne Opsættelse; først, at lade et frisk-indstuderet Arbeide henligge et halvt Aar — thi man maa kjende Noget til Ballettens Væsen og Natur, for at vide, hvormeget der i et saadant Tidsrum kan glemmes og bortdunste; dernæst var min Tjenestetid udløben med Junimaaned, og den Ansættelse, jeg havde modtaget som Intendant for den kongelige svenske Scene, regnedes fra den 1ste Juli 1861. Der var altsaa stillet mig Hindringer iveien, der kunde have afskrækket mangen Anden i mit Sted, og Smagen for min Virksomhed havde ogsaa ved alle disse Smaaligheder tabt sig hos mig, og det i en ikke ringe Grad; men jeg havde lovet min trofaste Medarbeider, at Valkyrien skulde gaae, og den Tid, han nu vandt, blev til stor Fordeel for den rige Instrumentation, der havde været forsinket ved den herskende Uvished. Det var mig imidlertid om at gjøre, at slutte min choreographiske Løbebane med en Composition, som jeg kunde have Ære af, og dertil vise de Mistroiske og Intriganterne, at jeg ikke var en fusentastisk Projectmager. Jeg fik mit stockholmske Engagement

udsat indtil den 1ste October, men det var alligevel ikke uden pecuniair Opoffrelse, at jeg dennegang satte min Villie igjennem.

Den 13de September 1861 gik Valkyrien for første Gang over Scenen og fyldestgjorde alle mine Forventninger. Det var en ganske ny Genre, og Balletten kunde derfor ikke sammenlignes med mine tidligere Compositioner, men Virkningerne vare saa heldig beregnede, at Stemningen holdtes vedlige gjennem alle fire Acter og culminerede netop paa det rette Sted. Det var gjennem Kamp og Møie at jeg seirede, men jeg havde ogsaa tilsat, ikke min Kraft og min Opfindsomhed, men den sidste Gnist af Lyst til at virke i et Fag, der, tiltrods for to og tredive Aars Anstrængelser og endeel temmelig slaaende Beviser, ikke havde bragt mig et Hanefjed videre i Begrebet hos de Mange, der betragtede Dandsen som Frivolitetens Repræsentant og Balletten som en kostbar og byrdefuld Absurditet! Jeg troer, at Adskillige bleve omvendte ved at see, hvad der kunde udrettes i en Genre, hvor de mindst havde troet, at mit Forsøg skulde lykkes; der yttrede sig endog en virkelig Attraa efter at holde mig tilbage paa min Plads som Balletmester, og jeg følte mig smigret ved det Vidnesbyrd, at jeg maaskee dog engang vilde blive savnet, endog af dem, der havde fortrædiget mig ved hvert et Skridt — men jeg havde i Sandhed faaet nok.

Det var blevet mig umuligt at componere med saadanne Skræmmebilleder for Øiet, som: „Kan din Ballet udføres, forstaaes, udstyres, behage, trække og betale sig?"

Det var mig en modbydelig Tanke, at der indenfor selve Theatret gaves Partier, der med Skadefryd ventede paa Balletternes Uheld ɔ: mindre fuldt Huus, og som aldrig bleve trætte af at udskrige dem som Skuespilkunstens værste Fjender, endskjøndt jeg selv tilbad den dramatiske Kunst og bestandig stræbte at følge dens bedste Mønstre.

Jeg følte mig nedtrykt ved den Taushed og Kulde, der saa ofte mødte mine meest begeistrede Ideer, medens jeg kunde høre Omkostningerne blive beregnede, inden de mulige Skjønheder vare opfattede.

Jeg kunde ikke længere udholde at vide min ufortrødne Virken af vore Statsoeconomer behandlet med Haan og anseet som en unyttig Luxus, hvis Udgifter altid bleve fremhævede, uden at der nogensinde er bleven opgjort en Statistik over de Indtægter, der skyldes Balletterne.

Uden at betragte mig selv som værre medhandlet af Critiken, end andre danske Forfattere, og idet jeg slutter mig til dem, der anerkjende dens betydningsfulde Kald som et luttrende og forædlende Princip, har jeg dog, ved dens stedse deelte Meninger om Ballettens Væsen i Almindelighed og mine Arbeiders Værd i Særdeleshed, aldrig kunnet faae noget andet Resultat udaf dens Bemærkninger, end at den bedste Maade at tilfredsstille den paa maatte være: at forholde sig aldeles passiv og lade være at producere.

Endelig er der hos Kunstneren en Følelse, som Franskmanden kalder amour propre, der ligger imellem Forfængeligheden og Æresfølelsen; den er Drivfjedren til ethvert Foretagende, der fødes af en livlig Phantasie, og udvikles ved en Selvtillid, der af de Udenforstaaende let forvexles med Anmasselse, men som, hvis den ikke fandtes, maatte forudsætte en Ubesindighed uden Lige. Denne Selvfølelse maatte naturligviis lide en betydelig Krænkelse derved, at netop paa den Tid, da jeg troede at skulle høste Lønnen for saa mange Aars Bestræbelser i Kunstens og Theatrets Tjeneste, faaer jeg til Chef en Mand, der betragter mig som en Begynder, forbi jeg tilfældigviis er ganske ny for ham, og som underkaster mit poetiske Værk en aldeles materiel Prøvelse. Maaskee have særdeles Hensyn til Rigsdagen ledet hans Skridt som Theaterchef; Kunsten syntes at være ham et underordnet Spørgsmaal, og mig

yndede han ikke, uagtet jeg altid var rede at gaae ham tilhaande og vistnok i den Tid, jeg stod under hans Overcommando, aldrig har givet ham nogen grundet Aarsag til Misfornøielse. Ingen Forfatter er bleven mindre generenst behandlet af den kongelige Theaterbestyrelse, end jeg med Hensyn til mine to sidste Balletter. Der tilkom mig nemlig, saalænge jeg fungerede, et Extra-Honorar af 20 Rd. for hver Forestilling af mine seneste Arbeider; disse bleve i det Hele kun sparsomt givne i deres første Nyhed, og, som man har seet af Ovenstaaende, maatte Valkyrien vente indtil 14 Dage førend min Afgang! Endnu efter Valkyriens store og indbringende Succes var man ikke sikker paa dens Fremtid og troede at honorere mig rigelig ved at tilstaae mig 200 Rd. eengang for alle, som Godtgjørelse for en tvivlsom Række af ti Forestillinger! Formeentlig fri for alle videre Forpligtelser imod Balletternes Forfatter, Componist eller Opfinder, hvad man nu vil kalde ham, har man benyttet dem med en Hyppighed og et Udbytte, som bedst bevises deraf, at „Fjernt fra Danmark" er gaaet 64 Gange, altsaa 34 Gange efter min Afgang, og „Valkyrien" 32 Gange, altsaa 22 Gange efter at jeg havde forladt Theatret.

Da jeg havde den Lykke at kunne medtage Indtrykket af et heldigt og af Publicum anerkjendt Foretagende, stod det tydeligt for mig, at her var Maalet sat for min Virken i denne specielle Retning, og langtfra at jeg med Bitterhed skulde see tilbage paa min Løbebane, takker jeg Forsynet, der har forundt mig det sjeldne Lod at kunne trække mig udaf Striden, inden den skrøbelige Alderdom forvandlede Kunstens Kampleg til Nederlagets Medynk.

Jeg har det Haab, at saalænge Theatret kan beholde sine Balletkræfter med Udsigt til at fornye dem, ville „Fjernt fra Danmark" og „Valkyrien" holde sig paa Repertoiret. De have erhvervet sig Nationalhævd og skulle vidne for en yngre Generation om den Aand, der har opflammet den danske Kunst i alle dens Forgreninger. Der var en Tid,

da Balletten Valdemar — uden selv at ane det — gjorde Spøke i vort politiske Liv, og Jubel udbrød, hvor den store Konge efter Seiren brød Trældomsaaget, tilgav sine Fjender og samlede Rigets spredte Dele, til „Danmark deiligst Vang og Vænge". Dennegang var det de faldne Braavallakæmper, der forherligedes i Odins Hal! Heller ikke nu var det min Hensigt at hentyde til Øieblikket eller den nærmeste Fremtid; men maatte der ligge et godt Varsel i det straalende Lys, der atter bryder frem efter Valpladsens Mørke, og i Einheriarnes Vaabendands et Sindbillede paa den Kraft, der ikke kues af Død og Undergang, men opstaaer forynget og gjenfødt ved Kaldet af Heimdals Gjallarhorn!

Tre Aar i Stockholm.

Localiteter.

Stockholms kongelige Theater, Operahuset eller — som det nu kaldes — »Stora theatern«, ligger paa et af de skjønneste Puncter, som nogen Hovedstad i Verden kan opvise. Man forestille sig en smuk, aaben Plads, hvis nordlige Side er bebygget med større Hoteller, den vestlige optagen af Prinds Oscars Palais, og som modsvarende Pendant til denne elegante Bygning, paa Pladsens østlige Side, Theatret, paa hvis Frontispice læses:

Gustavus III patriis musis!

en Tilegnelse, der kan give ligesaa meget at tænke paa, som vort „Ei blot til Lyst“.

Midt paa Torvet (saaledes betitles alle aabne Pladser) staaer den udødelige Gustaf Adolfs Rytterstatue, med Medailloner af hans fire berømteste Mænd, og for hans Herskerblik aabner sig Pladsens sydlige Udsigt over Norrbro, der forener Brunkebjergets Fod med Stockholms gamle Stad, og under hvis Buer Mälaren strømmer med Fossefald ud i Saltsjön ɔ: den Havn, der dannes af Indløbet fra Østersøens Skjærgaard. Paa Strømmens sydlige Bred hæver sig paa den maleriske „Lejonbacke“ Stockholms prægtige Slot, og netop fra mit Embedsværelse i Theaterbygningen har man et Tableau, som neppe den livligste Phantasie kan forestille sig yndigere og mere paa eengang storartet og afvexlende. Lader man Øiet følge

Halvkredsen, fra Venstre indtil det yderste Høire, møder det Blasieholmen, med dens Paladser og det nye National-Museum, hvorfra en Jernbro fører over til den med Ahorn- og Kastanietræer bevoxede Skepsholm, der indeholder en Kirke, Værfter, Magaziner og Matrosboliger, det Hele domineret af Johan den Tredies gamle Lystslot, som nu afbenyttes til Caserne for Marinens Kanonerer. Baggrunden af Rundmaleriet dannes af en Bjergryg, hvorpaa Forstaden Södermalm udstrækker sig amphitheatralsk med Catharinakirkens Kuppel til Høidepunct. Til Høire udvider sig den rummelige Havn indtil den Fløi af Slottet, der er prydet med en terrasseformig Have, den saakaldte Logaard, og ender ved et med Blomsteranlæg og Forfriskningspavilloner smykket Terrapiena under Norrbroens colossale Piller. Paa dette Strømparterre er en stadig Fart med Dampchaluper til den nærliggende Djurgård, en Skov, hvis Skjønhed i Sammenligning med vor Dyrehave vil blive et evig uafgjort Stridsemne, og dette pragtfulde Panorama, oplivet af en uaflabelig Færdsel, frembyder bestandig nye Afvexlinger efter de forskjellige Belysninger, som Dagen, Maaneskinnet eller de klare Sommernætter give det Hele. Selv som Vinterlandskab er det yderst tiltrækkende, naar hele Vandspeilet er tilfrosset paa Strømfaldet nær, der skummer og damper som en sydende Kjedel i den kolde Luft. — Men jeg fortaber mig i Naturbetragtninger midt inde i Hovedstaden, og det ovenikjøbet paa mit Theaterværelse! Det er vel paatide at tage Musatemplet i nærmere Øiesyn, og jeg vil føre mine ærede Læsere over Scenen (der her ikke er saa utilgængelig for Profane, som f. Ex. i Kjøbenhavn) ned paa Tilskuerpladsen. Denne overgaaer i Størrelse, Form og Beqvemmelighed langt vor, har fire Rader Loger og en femte Etage til 12, 18 og 24 Skilling pr. Plads. Parkettet er ganske fortrinligt, amphitheatralsk bygget og meubleret med stoppede Fløiels Sæder. Bagved dette befinder sig en særskilt Estrade med to Rækker

Lænestole til en høiere Priis, og Fonden er den store, kongelige Loge, ved hvis Fod Hoffets Dignitarier have deres Balcon. **Parterret** fattes aldeles, og endskjøndt Salens Cubikindhold næsten er dobbelt saa stort som vort Theaters, rummer den 300 Tilskuere færre og kan med udsolgt Huus til forhøiede Priser neppe indbringe 1000 **Rdlr. dansk Rigsmønt.**

Den musicalske Acustik er ganske fortræffelig, og Sangstemmerne tage sig ulige bedre ud, end under vor fladtrykte Plafond; for det reciterende Skuespil derimod har den altid været mindre fordeelagtig. Ind- og Udgangene lade meget tilbage at ønske; dog er der til alle fem Etager hvælvede Steentrapper. Det er en almindelig Klage, saavel fra Scenens, som det kunstelskende Publicums Side, at man aldrig med Ro kan nyde Ouverturen til en Opera eller de første Scener af Skuespillets forskjellige Acter, formedelst den idelige Færdsel af dem, der komme forsilde eller skulle ud at forfriske sig; ligeledes er det et slemt Uvæsen, at man tillader Fruentimmer af tvetydigt Rygte, men af ganske utvetydig Anstand, at vælge sig de bedste og meest fremtrædende Pladser i Theatret; endelig forstyrres alle Finaler og Slutningsrepliker ved den Travlhed, hvormed Folk storme mod Udgangene, for at erholde deres Overtøi.

Da vi nu befinde os i det Centrum, hvorfra Kunst-Opinionen udgaaer, kunde det være ret beleiligt, i nogle faa Omrids at skildre Hovedtrækkene hos det stockholmske Theaterpublicum.

Dette er nemlig deelt i tvende bestemt udprægede Fractioner: **Gulvet med de »nedra raderna«**, der fortrinsviis ynde det **Lyriske** og **Udenlandske**; og **Tredie, Fjerde** og **Femte** Etage, som derimod have en afgjort Smag for det **Dramatiske** og **Fædrelandske**. At et friskere Sind boer i de **høiere** Regioner, er umiskjendeligt, medens ofte en betydelig Blaseerthed hviler over det mere aristocratiske Dalstrøg.

Ligesom hos os er den egenlige Applaus aftagen i en paafaldende Grad og ytrer sig derfor sjelden, uden som Hylding til erklærede Favoriter, hvis Fraværelse alene kan være Aarsag til den meest dræbende Taushed. Enthousiasmen giver sig for det Meste Luft i Operaen, og da ledsaget af Trampen og Stødeu med Stokke. Bifaldet gjelder næsten aldrig de combinerede Nummere og gaaer i Almindelighed tabt ved otte Tacters Ritournelle; men er derimod Bravourpartiet beregnet paa en abrupt Slutning eller paa en pludselig Bortgang, kan der falde Salver, der have en ganske anderledes Fylde og Længde, end de, hvormed man hos os honorerer de heldige Momenter. Her maa imidlertid nævnes et virkeligt Onde, der deels ved de mangfoldige fremmede Gjæster, deels ogsaa ved de hyppige Udenlandsreiser, har indsneget sig ved den svenske Scene, og som fører den meest ødelæggende Krig mod Alt, hvad der hedder dramatisk Illusion, og det er de i Strid mod Natur, Kunst og sund Fornuft grasserende Fremkaldelser (framropningar). Hvorfra denne Uskik oprindelig stammer, skal jeg ikke med Vished kunne sige, men det maa være fra Lande, hvor Forfattere, Componister og Artister ere saa ringe ansete, at man troer sig berettiget til at udslette ethvert Spor af Inspiration, Handling og Characteer, blot for at afforder de Paagjeldende en ydmyg Contratakfigelse. Den sande Bifaldsyttring er ved denne Misbrug bleven saa godt som banlyst; det Vellykkede pointeres ikke mere paa staaende Fod; man skal nu enten drage sig hurtig op mod Baggrunden eller løbe ud i Coulissen, for at høste Kunstens himmelske Manna. At der herved opstaaer de latterligste Anomalier, er jo uundgaaeligt; og dersom ikke Hjertet maatte bløde ved Materialismens Triumph, vilde Parodien finde rigeligt Udbytte, ved en Konge, der gaaer stolt og trodsig ud og kommer ydmyg bukkende ind igjen paa Scenen; en fortvivlet Elskerinde, der styrter ud, badet i Taarer, og strax derpaa træder leende og neiende frem for det

begeistrede Publicum; den miskjendte Uskyld, der drager sin Bøddel ind med sig paa Bræderne, for at han skal hjælpe hende med at opsamle Bouketter; ja Fanger, der bryde deres Lænker og Jerngittere, og de Døde, der i lange Rækker opstaae af Gravene, for at modtage og gjengjelde Complimenter!

Denne Climax var allerede naaet inden min Ankomst (1861), og som man paastaaer skal Claqueurvæsenets Udvikling være et Fremskridt, der skyldes den seneste Tid, efter min Afreise.

Stockholmerne gaae i det Hele taget gjerne i Theatret, og omendskjøndt Staden har fire saadanne Etablissementer, og Priserne i Operahuset ere temmelig høie, have vi under mine Functions-Aar kunnet glæde os ved talrigt Besøg. Dog ere der visse uheldige Chancer for det eventuelle Billetsalg, og det er de utallige Aftenselskaber, Gjæstebud og storartede Souperer, ikke at tale om Juleforberedelser, Flytte- og Skiftedagene, de reglementerede Hof- og Borgerfester, politiske Banketter og fuldtallige Sammenkomster af idetmindste femten forskjellige Broderskabs-Ordener; og endelig den af Alle saa længselsfuldt ventede Vaar, der spotter Theatrets fortvivlede Anstrængelser og lokker det af Kunstnydelser overmættede Publicum ud i det friske Grønne.

Det forundrer alle Fremmede, at naar ved visse høitidelige Leiligheder Folksången begjæres som en loyal Demonstration, synger Ingen med, men Orchestret spiller tvende Vers, der istemmes ganske svagt af et usynligt Chor bagved Forhænget. Leve eller Hurra udebliver sædvanligviis, og Alt gaaer af i Stilhed.

Tonen i Publicum er overhovedet human. Endskjøndt der af og til kan yttre sig en lille Opposition, har jeg aldrig kunnet opdage nogen organiseret Cabale, og med Undtagelse af nogle Redactionsmedlemmer af et berygtet Smudsblad, der gave sig til at pibe ad Jolins Comedie »Smädeskrif-

varen«, der forresten havde en stor Succes, har jeg ikke oplevet nogensomhelst Scandale i Theatret.

Om end Godmodigheden i mange Henseender er meget stor, staaer den dog i enkelte tilbage for Kjøbenhavnernes; navnlig gjøres der langt større Fordringer til Repertoirets Nyhed og Afvexling, og da man en Vinter for mange Aar siden fandt sig ilde behandlet i denne Retning, besluttedes der ikke oftere at indlade sig paa Abonnement, og man har aldrig senere kunnet bringe et saadant istand.

Ligesom paa saa mange andre Steder, forvexles ofte i Stockholm Begrebet Publicum med Moden og det vilkaarlige Lune. Hvergang en høiere Stræben miskjendes eller lønnes med Ligegyldighed, hvergang det Skjønne maa træde tilbage for Caricaturen, eller Mesterstykker spilles for tomt Huus, i Modsætning til Makværk, der har stormende Tilløb: strax ankes der over den herskende Vansmag, og istedetfor at fordoble Anstrengelserne i den bedre Retning, giver man efter for Øieblikkets Pression og afstaaer fra videre Forsøg — Alt med Hensyn til Publicum! — Hvor skal man da søge og finde dette abstracte Begreb? Der, hvortil jeg allerede har henviist: i Nationens indre Bevidsthed om det Sande og Gode, ikke i dens Nysgjerrighed, og endnu mindre i dens ørkesløse Forlystelsessyge. Denne offenlige Bevidsthed bør man ikke blot respectere, men dyrke og pleie; og enten man selv er Kunstner eller Bestyrer for en Kunst-Anstalt, bør man vide at vurdere sit Ansvar ligeoverfor de kommende Slægter.

Da vi nu ere saa godt som færdige med »Salongen«, ville vi begive os op i de forgyldte Gemakker, der fordum have været Hoffets Forsamlingsværelser, men nu benyttes til Theatrets Foyerer og Skolesale. De vende alle ud imod Gustav-Adolfs-Torv og gjøre et hyggeligt og behageligt Indtryk. Strax ved Indtrædelsen møder vort Blik Kong Oscars Marmorbuste i Vinduesfordybningen, midt

for den store Kamin, over hvilken hænger Gustav den Trebies Portrait i stort Kobberstik. Under dette Skilderi stod for et Par Aar siden en Gibsbuste af Carl Johan, der, som bekjendt, ikke sværmede for Kunst i Almindelighed og ingen Ynder var af Theatret. Dette maa have generet Gustav, thi en Nat lod han sig falde lige ned paa Hovedet af den strenge Militairkonge, og da jeg næste Morgen traadte ind i Salen, fandt jeg Stifteren af den svenske Skueplads liggende uskadt og lattermild ved Siden af det sønderslagne Gibsbillede. Et stort, oliemalet Portrait af Jenny Lind, som Norma, pryder den ene Væg og synes at have været tænkt som Begyndelsen til et Pantheon af sceniske Celebriteter. Men her viste sig det Mislige i at reise Monumenter for de Levende; thi da der hverken var stillet Betingelser eller Grændser for „Illustrationen", og man ikke havde Raad til at lade udføre det tilstrækkelige Antal Oliemalerier, fyldtes efterhaanden hele Salen med Litho- og Photographier af høist forskjellige Størrelser, og den ligner nu ganske et gemytligt Album, hvori man kan træffe sine Venner og Bekjendte fra Scenen og Orchestret. Dog, i de tre Vinduesfordybninger hænge i en chronologisk Række de afgangne Theaterdirecteurer, hvoraf nogle (blandt Andre Greve Lagerbjelke) skulle have været særdeles dygtige, men alle uden Undtagelse Martyrer, og hvoraf de fleste ikke holdt længere ud, end der var høist nødvendigt for at sætte sig ind i Faget og da vige Pladsen for en ny Dilettant.

I denne Foyer fremlægges om Aftenen alle de større svenske Tidender og en Mængde udenlandske literaire Blade, hvilken Underholdning kunde være særdeles behagelig, dersom den ikke forvoldte farlige Distractioner, navnlig naar en eller anden bittersmagende Critik rammer Vedkommende og, nedstemmer Sindet midt i Udførelsen af en Rolle.

Den største Sal er bestemt for Skuespilrepetitioner, Sangprøver og Elevskolen; om denne sidste kan der kun

siges, at der er gjort Meget for dens Fremme, men Tiderne ere her — ligesom hos os — magre med Hensyn til fremspirende sceniske Talenter. Jeg bryder mig ikke om at føre mine Læsere over Gangen ind i Ballettens Øvelseslocale; det er nok, at jeg fortæller, at det hedder Barntheatern, for med Bedrøvelse at hentyde til den idylliske Tilstand, hvori denne Kunstbranche, tiltrods for alle redelige Bestræbelser, befinder sig; men naar vi gaae til Venstre igjennem en Hjørnesal, der tjener til Syngeskole for Operaens Indstuderinger, komme vi atter tilbage til det Embedsværelse, der var mig anviist, og som foruden de forgyldte Arabesker og den deilige Udsigt har det historisk Mærkværdige ved sig, at det var Gustav den Tredies Cabinet, hvorfra han kunde paasee Udførelsen af sine Anordninger, og det var her, hvor han dødelig saaret blev baaret ind og forbunden, efter den fatale Maskerade den 16de Marts 1792.

Det er mig en kjær Pligt at fremhæve nogle Indretninger, der kunne tjene alle større Theatre til Mønster, og som jeg virkelig ikke har seet Mage til — det er Bibliotheket, Musikarchivet, Garderobeforvaringen og Attributmagazinerne.

Det Første indeholder, foruden Doubletter i Manuscript af alle spilte Stykker og Roller, en Samling af det Værdifuldeste i den hele dramatiske Literatur i Originalsproget og forøges stadig ved Nyheder fra Udlandet.

Musik-Archivet udmærker sig saavel ved sin Rigdom paa classiske og nyere Toneværker, som ved sin Elegance og hensigtsmæssige Ordning. Baade her og i Bibliotheket findes en raisonnerende Catalog og besørges Udlaan blandt Theatrets og Capellets Medlemmer.

Garderoben har i og for sig ikke bedre Sager at opvise, end vor, navnlig besidder det danske Theater et rigere Udvalg af gammeldags (Rococco) Hofdragter, og vore Comparser ere i det Hele bedre klædte; men Systemet, hvorefter Alt er ordnet og classificeret, især Fruentimmer-

dragterne, er ganske fortræffeligt, baade med Hensyn til Opbevarelsen og til Anvendelsen.

Attribut-Magazinet er en Samling af Requisita, som Meubler, Huusgeraad, Vaaben og Materiale af de forskjelligste Slags, og ordnet ligesom vort ethnographiske Museum efter Tidsalder, Lande og Folkeslag, hvorhos det i mange Henseender er særdeles righoldigt. Requisiteuren er tillige Theater-Souffleur ɔ: Scene-Instructeurens Adjutant og den, der giver alle Signaler.

At en saa combineret Maskine, som en Theater-Administration, udkræver et ikke ubetydeligt Antal Embedsmænd, er indlysende, men i Stockholm er denne Stand en heel Deel stærkere repræsenteret, end paa de fleste andre Steder i Verden; thi foruden de nødvendige Fag- og Opsynsmænd i de forskjellige Brancher findes der endnu en Overregisseur, to Vice-Regisseurer, to Elev-Instructeurer, en Vice-Capelmester, og endskjøndt Hovedbestyrelsen hviler i en Theaterchefs Haand, existerer der et upersonligt Begreb, uden Forretninger, uden Autoritet og uden Ansvar, som kaldes Direction. Denne indbefatter Theatercancelliets Personale, der varierer efter det større eller mindre Behov af Sinecurer og mødes med sine divergerende Meninger kun i to Puncter: Ængstelighed for Underballance og Skræk for Bladene.

At denne ubenævnte Størrelse ikke er bleven raadspurgt ved min Tilkaldelse som Intendant for Scenen, er mere end sandsynligt; at min Virksomhed har været den en Torn i Øiet, og at den har ydet en idetmindste passiv Modstand, har jeg modtaget umiskjendelige Beviser paa — dog uden nogensomhelst personlig Conflict. Naar jeg derfor ved mine Reformplaner skulde komme til at nævne Cancelliet som min værste Anstødssteen, gjelder det aldrig det enkelte Individ, ei heller det samlede Corps, men kun det upersonlige Begreb.

Mit Engagement.

Da jeg i Slutningen af Aaret 1860 indsaae, at Balletten Valkyrien maatte blive mit sidste Arbeide for den danske Scene, og min Contract hjemlede mig den frie Anvendelse af mine Kræfter i Udlandet, yttrede jeg i en Skrivelse til den svenske Theaterchef, Hr. Baron v. Stedingk, det Ønske, ligesom under flere af mine foregaaende Ophold i Stockholm, at forøge det derværende Balletrepertoire med nogle af mine mindre Compositioner. Jeg modtog et forbindtligt Svar, med en Fremstilling af de Hindringer, der stillede sig iveien for min Plan; men da jeg ved tidligere Scene-Arrangements, saavelsom ved min Indflydelse paa den nylig indrettede Elevskole og maaskee ogsaa ved mine Skrifter, havde godtgjort en mere omfattende Anvendelighed, opfordrede Baronen mig til at indtræde i den vacante Post som Intendant for Scenen, et Embede, hvis Omfang man bedst kan bedømme efter nedenstaaende Copie af min Contract*),

*) — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Intendenten för scenen skall, närmast Förste Directeuren, besörja anordningen och regleringen af spektaklerna, hvadan honom åligger att ansvara för representationernes jemna gång och fördeling, till ett antal för hvarje speltermin, som i fastställande Nådig Stat bestämmes, med lämplig omvexling mellan de olika konstarterna, möjligaste jemnt användande af de engagerede sujetterne och behörigen afpassad tidslängd för hvarje representation, samt att för hvarje vecka upgöra förslag till och deltaga i ofverläggningarne om repertoire för den följande veckan, med utsättande tillika af de stycken, hvilka, i händelse af behof, kunna, i utbyte mot de bestämda gifvas. Vid spektakeländring ankommer i främsta rummet på Intendenten för scenen att utse hvad som till representations fyllnad uti ett inställdt styckes ställe kan erfordras.

og som ikke alene indbefattede alle motiverede Forslag, men, naar disse af Chefen vare overveiede og antagne, den meest

---

Intendenten för scenen skall, i artistiskt hänseende, omedelbart functionera under Förste Directeuren utan någon medlare eller medarbetare utom Capellmästaren, med hvilken han bör samråda i hvad rörer dennes, enligt Nådiga Reglementet, åligganden med afseende på lyriska scenen. I händelse af olika meningar dessa båda herrar emellan, afgör Förste Directeuren.

Intendenten är pligtig att inhämta kännedom och, sednast inom åtta dagar från delfåendet, meddela yttrande om till spelning ifrågasatta stycken.

När piece blifvit till spelning antagen, skall Intendenten sednast fjorton dagar efter delfåendet hafva til Directionen afgifvit förslag till role-fördelning samt hufvudgrunderna för decorering och costumering äfvensom till anordnandet af erforderlig dans och musik. Upsättningen och anordnandet af sceneriet till alla de piecer, dem Directionen finner för godt låta upföra, äfvensom, der sådant erfordras, omarbetandet af mise en scène till förut gifne piecer, tillkomma likaledes Intendenten för scenen, hvilken det i följe haraf åligger att uti dem ombesörja nödiga rättelser och tillägg.

Alla förslag och requisitioner med afseende å mise en scene skola, efter samråd med Controleuren, hos Directionen föredragas af Intendenten för scenen, hvilken det åligger att, sedan förslag blifvit af Directionen pröfvadt och gilladt, ombesörja och öfvervaka upsättningen i öfverensstämmelse dermed samt att meddela Directionens befallningar till befattningsegande Regisseurer, Balletmästare, Decorationsmålare och Forvaltare, åt hvilka, hvar och en för sin detalj, ansvaret för verkställigheten af Directionens gifna föreskrifter är anförtrodd.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Öfver studier och öfningar i Theaterns Elevskolor skall Intendenten för scenen, närmast Förste Directeuren, hafva högsta indseende och, för de antagna elevernes ändamålsenligaste bildande, ej mindre derå utöfva noggrann tillsyn, än äfven i hvad på honom kan ankomma, meddela de råd och de anvisningar samt, då tiden sådant medgifver, ved elevs användande å scenen, äfven den speciella undervisning, som för ändamålets vinnande kan anses lämpligast.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

detaillerede Udførelse af Alt, hvad der vedkom Forestillingernes Gang. Dette var i Sandhed en vanskelig Opgave, men da Kunsten var det fremherskende i min Stilling, der ved første Øiekast syntes fuldkommen emanciperet fra alle oeconomiske Spørgsmaal, maatte den forekomme mig ligesaa interessant og tiltrækkende, som ærefuld.

Inden jeg vovede mig til at give et afgjørende Svar paa dette hædrende Tilbud, gjorde jeg i Foraaret 1861 en kort Tour til Stockholm, for at sætte mig lidt nøiere ind i Forholdene og prøve mine egne Kræfter. Jeg maatte nødvendigviis opdage svage Sider, og hos mig var det fornemmelig i literair og sproglig Henseende, at der behøvedes endeel Studier og Forberedelser, da mine Functioner omfattede den hele Scene. Da jeg nu mærkede, at mit Kjendskab til det svenske Sprog var høist utilstrækkeligt, og at Ligheden med mit Modersmaal snarere var en Hindring, end en Hjælp, behandlede jeg det som et aldeles fremmedt Tungemaal og bragte det ved flittig Læsning og Recitation i Mellemtiden fra Mai til October saavidt, at jeg ved min Præsentation for Personalet kunde i et længere Foredrag paa reent Svensk udvikle mine Anskuelser om det dramatiske Element, der burde være Livsprincipet i hele den sceniske Fremstilling. Jeg vandt derved to væsenlige Fordele: for det Første undgik jeg at saare de svenske Øren ved en fremmed Commando, og for det Andet beholdt jeg mit eget Sprog ublandet.

Der maatte alligevel være høist forskjellige Meninger om det Valg, Chefen havde truffet i en Mand af mit specielle Fag; man frygtede for at jeg skulde hæve min Branche paa de andres Bekostning, ja endog behandle baade Skuespil og Opera balletmæssig. Frygten var imidlertid ugrundet, thi jeg vidste meget vel, at paa Ballettens Omraade var der i Stockholm ingen Laurbær for mig at høste, og desuden følte jeg, at i hvilken Retning jeg end troede at

burde udvikle den største Energie, gjorde jeg bedst i at virke stille og «anspråksløst».

Det var en gammel og ret snildt beregnet Tactik hos de fungerende Embedsmænd, ikke blot at holde strengt paa Straffebestemmelserne (Mulcter), men tillige ved enhver given Leilighed at udfinde Vanskeligheder for den complicerede Tjenestes Gang — Alt, for at sætte Skræk i den administrerende Directeur, og for at give sig selv Betydning som dem, der forstode at holde Personalet i Ave og ved et practisk Overblik beherske Omstændighederne. Paa disse Manøvrer gjorde min Nærværelse en hastig Ende. Ved at behandle alle Kunstspørgsmaal discursive, og for det Meste under fire Øine, skaanedes megen Ømfindtlighed, og de heftige Scener, der saa ofte før havde grebet forstyrrende ind i de forberedende Øvelser, bleve undgaaede; ved at henvende mig til Æresfølelsen og den gode Villie, havde jeg den store Tilfredsstillelse at see Forsømmelser og Uorden reent forsvinde og, som en Følge deraf, de strenge Mulcter bortfalde. Jeg lod de Vigtige forstaae, at de ikke havde med en forbløffet Dilettant at gjøre, men at jeg vidste at møde alle Hindringer og havde lært at benytte min Tid og min, ikke priisbillige Erfaring. Hvad der saaledes før havde fremkaldt en Alarm, som om Fædrenelandet svævede i Fare, blev nu arrangeret med en Lethed og Ro, der i Begyndelsen vakte Forundring blandet med Ærgrelse, men senere hen blev anseet for det Normale; kort sagt, der gik en frisk Luftning igjennem det Hele, og Publicum var strax villig til at yde disse slaaende Resultater fortjent Anerkjendelse.

Uagtet jeg bestandig handlede i Chefens Navn og vistnok fuldkommen i hans Aand, maatte jeg dog høre ilde af Cancelliet for den Maade, hvorpaa jeg indsmigrede mig hos Personalet, skabte en Kløft imellem det og Directionen — formodenlig fordi al Renden med Sladder var ophørt — og i en følelig Grad forringede Pensionskassens Indtægter ved Mulcternes Afskaffelse. Hertil kunde jeg blot

svare, at mit Forhold til Scenens Artister var mere den erfarne Kunstfælles end Embedsmandens, thi de vidste, at jeg tilhørte deres egen Kreds, ikke Bureaucratiets, og de fulgte mine Anviisninger, ikke fordi jeg imponerede dem ved min Myndighed, men fordi de følte sig overbeviste ved mine Grunde. Jeg gjorde virkelig alt Muligt for at hævde denne Tillid, saavel hos min vakkre og humane Chef, som hos det hele Kunstnersamfund, med særligt Hensyn til de svenske originale Forfattere, hvis Interesser jeg gjorde mig til en Samvittighedssag at pleie. Hvormeget og ved hvilke Midler jeg har virket for Scenens høiere Betydning, vil jeg overlade til mine Medarbeidere at bedømme og upartisk bevidne. Hvad mine brave Kammerater angaaer, skal jeg blot anmærke, at jeg ved yderst faa Theatre har fundet en saa hjertelig Imødekommen og sand Humanitet, som i Stockholm, og dersom jeg i de tre Aar har fornummet Noget til Theaterlivets Torne, saa er det — eiendommeligt nok — kun hos ganske Enkelte, hvem jeg netop havde forskaffet deres Levebrød, og — disse vare ikke Svenske!

Kunstneriske Tilstande.

I Stokholm indtager Theatret, som Forlystelse betragtet, en særdeles fremragende Plads; som nationalt Kunst-Institut har det derimod, tiltrods for sin aandrige Stifters Indvielses-Ord, ikke formaaet at tilvinde sig nogen høiere Betydning. Gamle Fordomme, vrange Anskuelser og misforstaaet Oeconomie have bevirket, at den svenske Scene, uagtet den eier et langt skjønnere Locale, anvender større Luxus, besidder en afgjort lyrisk Overvægt og lønner sine Medlemmer efter en bedre Maalestok, dog ikke hævder den Anseelse, som den danske, hverken hos sit eget Publicum, eller i sin egen Presse, og — jeg tør vel sige det uden Indiscretion — ei heller indenfor sin egen kunstneriske og administrative Virkekreds.

De væsenligste Aarsager hertil ere efter min Formening følgende:

a) De hyppige Omskiftninger af Bestyrelser, som bidrage til at kuldkaste enhver Skygge af et System, om et saadant nogensinde har været paa Bane.

b) Et gjensidigt bittert Forhold imellem Scenen og Cancelliet, hvilket mere end een Gang har bortfjernet fortrinlige Kræfter, der senere ad Entreprisens Vei, have aabnet en, baade for dem selv og for det offenlige Institut fordærvelig Concurrence.

c) Et uberettiget Indblik i de heel- eller halvprivate Forhold, der idelig fortrædiges af følgende Misbrug:

   Tilværelsen i selve Theaterbygningen af et stort Værtshuus, foruden to mindre dito, hvor allehaande Smaascandaler meddeles fra første Haand og gaae videre med Tilsætninger.

Udvedkommendes Adgang imellem Coulisserne, hvilken Skik fra Begyndelsen af synes indført i den gode Mening, at sætte Artisterne i Rapport med Samfundets høiere Classer, men som i det Hele har viist sig mindre gavnlig for Scenen og dens Værdighed.

Endelig den uheldige Trafik med Billetter til Maskinloftets Galerie, hvor der opfostres et Publicum af flere tusinde Individer, der for en billig Priis have den høist problematiske Nydelse, at kunne studere Theatret fra dets Vrangside, medens enhver Illusion tilintetgjøres.

Idet vi tilfulde paaskjønne den borgerlige Stilling, som Theaterstanden indtager ligesaavel i Sverig, som i Danmark, fortjene følgende Phænomener at bemærkes:

I Danmark staaer Theatret i høi Anseelse, rives gjerne ned paa Talenterne og holdes Forfatterskabet i Ære.

De Svenske undervurdere Theatrets Betydning, elske personligen deres Artister og negligere Forfatterne.

Det kan ikke nægtes, at der igjennem den svenske Kunst i Almindelighed gaaer en vis Tilbøielighed til Imitation efter Udlandet, og at alt for mange, endog med Velbehag, give Afkald paa deres ædlere Eiendommelighed, for at ligne fremmede Mønstre; men uagtet vi have lært og endnu kunne lære endeel af Sydboerne og ofte maae beundre deres Energie og Virtuositet, er der dog Meget, hvori vore Theatre ikke behøve at efterabe Paris og Wien, England eller Italien; og vi have al Grund til at bevare den sunde Reflexion og den dybere Poesie, der tilhøre den nordiske Natur.

Den lyriske Scene har i Stockholm altid havt Fortrinet i Publicums Yndest fremfor de andre sceniske Brancher. — Et philharmonisk Selskab, et musicalsk Academie, der tillige indbefatter et Conservatorium, og dertil en

Mængde Sangforeninger bidrage til at udbrede Sands for Tonekunsten. Et udmærket Hofcapel har altid været tilstede, for at give Operaforestillingerne en beundringsværdig Sikkerhed, og alligevel er det, tiltrods for disse gunstige Forhold, endnu mindre end hos os lykkedes de indfødte eller naturaliserede Componister at opretholde deres Arbeider paa Repertoiret. Medens alle fremmede Producter, endog af lettere Gehalt, have vundet Borgerret paa den svenske Scene, er og bliver Musikarchivet en Begravelsesplads for alle hjemmegjorte Sager. Disse blive næsten uden Undtagelse modtagne med Mistro og Ligegyldighed, og jeg behøver blot at anføre Ungdom og Galskab, der, efterat være meget heldig localiseret under Navn af „Målaren och Modellerna", er vendt tilbage til Mehuls »Une folie«, som hverken i Localfarve eller Genialitet kan maale sig med Dupuys livlige Musik — men han havde jo ogsaa været Capelmester paa Stedet! Ja, det synes næsten utroligt, de patriotiske Svenske, der blandt saamange andre fortræffelige Sange eie den meest imponerende Folkesang i Otto Lindblads: „Ur svenska hjertans djup", benytte bestandig som officielt Organ for deres loyale Følelser — Englands »God save the Queen«!

Tiltrods for det barske Clima, har den svenske Jordbund, eller rettere, Gjenklangen fra de svenske Bjerge frembragt en Mængde fortræffelige Sangstemmer, navnlig i de høiere qvindelige Registre. Den gav vistnok sit Allerbedste med Jenny Lind, der maaskee alligevel mere maatte betragtes som en særegen aandelig Begavelse med Hensyn til Sangens dramatiske Opfattelse, end som et egenlig Naturphænomen. Hvad denne sjeldne Personlighed var og paa mange Maader kunde være bleven for det svenske Theater, erkjendtes først tilfulde, da hun, undervurderet af en kortsynet Bestyrelse, saae sig foranlediget til at forlade sit Fødeland, for at erhverve sig en betydelig Formue og et verdensberømt Navn. Hun kom vel stundom tilbage som

Gjæst i sit gamle Hjem, men hendes væsenlige Indflydelse var gaaet tabt, eller snarere gaaet over til en uimodstaaelig Reiselyst hos alle de mere eller mindre ægte svenske Nattergale, som den ene efter den anden forlode Stockholms Opera, for at friste Lykken i Udlandet; men ingen af dem eiede den electriske Traad, som hiin nordiske Tryllerinde forstod at spinde imellem sig og sine Tilhørere, og Skuffelsen blev derfor ofte meget smertelig.

Imidlertid blev det kongelige Theater nødsaget til at supplere sine Tab med fremmede Kræfter, tildeels af underordnet Rang, men i Besiddelse af alle de Unoder, der klæbede ved deres Forbilleder af første Linie. Dette bidrog i ingen Henseende til at forædle Smagen; Opmærksomheden henledebes — ligesom hos os — mere paa Stemmernes Intensitet, end paa deres Fylde og Skjønhed, Uddannelsen regnedes for saagodtsom Intet, og der opstod den største Ligegyldighed baade for Handlingen og Sproget. Trækfuglene vendte efterhaanden tilbage, somme med stækkede Vinger, andre med en metamorphoseret Røst, men de fleste havde erhvervet sig en vis Aplomb, temmelig høie Pretentioner og — et mesopotamisk Tungemaal!

Ved den danske Opera ere vi heller ikke frie for de saakaldte musicalske Tillempninger, der have den Egenskab at gjøre Texten complet uforstaaelig. Jeg erindrer meget vel den Tid, da alle Vocaler skulde afbrydes af et aspireret H, og da man, for at udtale vente, hente eller finde, sagde: vepmte, hepmte, fipmte! Methoden er senere undergaaet adskillige Forandringer, og man søger nu at bringe saamange aabne Vocaler, som muligt, ind i Sangpartierne; at fremsige en Dialog ordenlig, hedder at „snakke paa Scenen" og antages at ødelægge Stemmen; derfor vil man helst forvandle Alt til Recitativ, uanseet om Texten er lyrisk eller ei. En lille Ordbog for det danske, modificerede Operasprog vil snart blive nødvendig, for at vide, at Gad betyder Gud, Pæje — Pige, Jarda — Hjerte, sakke —

sukke, lakke — lukke, og for Resten vam, lam, sam, dam, snarde, darde etc. etc.

Endskjøndt vi have flere roesværdige Exempler paa en tydelig Udtale, forenet med musicalsk Foredrag, paaskjønnes disse Undtagelser kun i ringe Grad, medens man aldrig læser en critisk Bemærkning over denne barbariske Behandling af Digterens Vers og de danske Ord. Man er endog særdeles tilbøielig til at kaste Skylden over paa Sprogets altfor store Blødhed, og mener derfor, at det Svenske har et væsenligt Fortrin ved sine skarpe Consonanter og velklingende Endelser. Nu vel, det var inden min Tiltrædelse blevet en staaende Regel ved den svenske Opera, at Texten kun forstodes, naar den blev sungen af Udlændinge, helst i deres respective Sprog, og dersom man ikke havde forsynet sig med den trykte Libretto, vilde det været lettere at følge den meest indviklede Pantomime, end Handlingen i en Opera, hvor som oftest Expositionen og Knuden er lagt i en Ballade eller Duet. Det var derfor en Mærkelighed, at jeg, den Fremmede, Dansken, skulde være den, der kæmpede for, at det svenske Sprog, der uimodsigelig er et af de meest lyriske i Verden, maatte blive renset for en Mængde Snylteståvelser og dito Vocaler, der hvert Øieblik snege sig ind i Texten og frembragte det latterligste Kaudervelsk; f. Ex. min efar, istedetfor min far, din evakt, for din vakt, Ellevira for Elvira, Ma-ti-le-da, for Mathilda, Ma-re-ta for Martha, og saa for Resten en Grød, ligesaa god, som den, vi kunne lave i Kjøbenhavn. Der grasserede ogsaa et V-maal, Sidestykke til det gamle P-maal, som hentede alle sine Articulationer fra Underkjæben: „Vau-vau!“ Dets fornemste Repræsentant var udentvivl den dresdener Tenorist Tichatczeck, der endnu den Dag idag kalder paa Bertha med Be-ve-reta! og i Masaniellos Barcarole trodser des Meeres Tyran med Me-ve-res Ty-vi-ra-van! Slige Exempler ere vistnok farlige for villige og ikkereflecterende

Efterlignere, og naar de, som her, kunne støtte sig paa en berømt Autoritet, møder enhver Indsigelse, om ikke de løseste Argumenter, saa dog den meest haardnakkede Passivmodstand. Det lykkedes mig alligevel at overbevise flere om det Skadelige i dette Sproglaveri, og de fandt sig alle rigelig belønnede ved den forøgede Deeltagelse, hvormed Sangpartierne fulgtes, naar de vare ledsagede af Textens Tydelighed og Handlingens Liv. I det Hele er man villig til ikke at fordre af den dramatiske Sanger, at han tillige skal være den fuldendte Skuespiller; det er endog forbausende, hvor lidt der behøves af Studium og Øvelse, for at udføre en lyrisk Rolle nogenlunde tilfredsstillende; men endogsaa dette Lidet bliver ofte negligeret i en utilgivelig Grad, og man maa dybt beklage, at de fleste Capelmestre synes fuldkommen ligegyldige for Sjælen i den dramatiske Musik og næsten altid indstudere Partiet, inden Vedkommende har faaet det mindste Begreb om Rollen. Da disse Anker gjelde den største Deel af den moderne Operaverden, træffe de ikke specielt den svenske Sangscene, men jeg overlader til mit Eftermæle i Stockholm at nævne, hvormeget det i denne Retning forundtes mine Bestræbelser at reformere, og hvilke Vanskeligheder jeg havde at overvinde.

Man vil i det Følgende*) kunne sammenligne den svenske Operas udstrakte Repertoire og betydelige Virksomhed med vor egen lyriske Scenes, og derved maaskee finde Anledning til lærerige Betragtninger. Alle Genres ere der repræsenterede, og man kan ikke noksom anerkjende den Omhu og Correcthed, der gaaer igjennem den hele musicalske Behandling.

Saadanne Ledere, som Capelmester Norman, Hofsanger Berg og Chormester Söderman, findes neppe fortrinligere ved noget Theater i Europa. Det Samme gjælder om Udstyrelsen med Hensyn til Costumer og

*) See Theater-Statistiken.

og Decorationer; mine Anskuelser i dette Punct har jeg tidligere fremsat og fastholder endnu den Sætning, at den Pragt, hvormed man f. Ex. har troet at burde illustrere Trylleføiten og Don Juan, snarere har skadet end gavnet det musicalske Indtryk.

De samme Grunde, der have forhindret mig fra at opstille et Galerie af den danske Sangscenes Notabiliteter, berøve mig ogsaa her den Glæde at kunne skjænke flere udmærkede Talenter min oprigtige Hylbest; dog, siden Jenny Linds Renommee gjenlyder over den hele Musikverden, uden at have nedtrykt, men tvertimod vækket hendes Landsmandinders Lyst og Mod, tør jeg vel ogsaa nævne hendes Efterfølgerske, hvis uforfalskede Sands og Smag ere skabte til at virke velgjørende, om ikke ved den samme Genialitet, saa dog ved Uddannelsen af de ædleste Naturgaver. Denne fortræffelige Sangerinde er Louise Michaeli, for Øieblikket den svenske Operas Primadonna, men uden denne Titels Særheder og Pretentioner. Hun gaaer bestandig fremad, og hvad der gjør hende saagodtsom eneestaaende iblandt Nutidens første Sangerinder, er den mangesidige Opfatning af de forskjelligste Compositioner og den Virtuositet, hvormed hun foredrager Händel, Gluck, Mozart, Weber, Rossini, Meyerbeer, Bellini og Verdi! Hun forstaaer hos dem Alle, ved Stemmens rene Sølvklang at finde Veien til Hjertet.

Critiken — den være mundtlig eller paa Prent, i Form af det venligste Raad eller med Svøben i Haanden — er og bliver et Medicament, der smager ubehagelig. Intet Under derfor, at den er mindre vel seet, og dog maa Enhver sande Lessings Ord: „Hellere en daarlig Critik end slet ingen“. Hvad man kunde have at indvende imod de stockholmske Recensioner, er ikke saameget det, de sige, som det, de fortie, thi man kan med Føie bebreide dem deres Taushed, ligesaa vel om de Feil, der kunne og

skulle rettes, som om de Skjønheder, der fortjene at fremhæves, og man kan med god Grund forekaste dem deres Overbærelse, ja næsten Beskyttelse for det Middelmaadige, deres Ødselhed med Lovtaler over alt Fremmedt og Forbireisende, og endelig deres ofte ubillige Strenghed, ja ligefremme Uskjønsomhed mod deres egne gode Kræfter. Jeg tilstaaer oprigtig, at efter de Bemærkninger, jeg havde kunnet opsamle af diverse Critiker i svenske Blade, kom jeg til Stockholm med ganske tarvelige Forventninger om den dramatiske Scene; at disse maatte blive overtrufne, er ganske naturligt, men jeg modtog tillige den Overbevisning, at denne vigtige Branche led den største Uret, ikke alene af Critiken, men af selve Bestyrelsen, der atter beraabte sig paa Publicums Ligegyldighed.

Det reciterende Skuespil indtog unægtelig en altfor beskeden Plads ligeover Operaen og syntes ligefrem at tjene den til Folie og Hvilepunct. Det gaves i Almindelighed for „nedsatte Priser", havde sjelden det Held at see et yndet Stykke opført mere end sex til otte Gange, og det er udenfor al Tvivl, at dersom ikke Rigsdagen havde holdt strengt paa en national, svensk Scene som Betingelse for sit aarlige Tilskud, vilde det kongelige Theater forlænge siden have renonceret paa de stakkels talpiecer, saameget hellere som «Mindre theatern», der styredes med et vist Talent og benyttede sig af det størres Forsømmelser og Misbrug, blev holdt under Armene af den liberale Presse, der fra Industriens og Frihandelens Synspunct modarbeidede det priviligerede og understøttede Institut. Istedetfor at anvende sine langt fortrinligere Midler paa en værdig Maade, tillod det kongelige Theater sin Rival at give sig en vis classisk og æsthetisk Mine, medens det selv levede af de birch-pfeiferske Omarbeidelser og fyldte sit dramatiske Repertoire med Producter fra Palais royal og Porte St. Martin. Denne misforstaaede Concurrence forbittredes end yderligere ved den hyppige Hjemsøgelse af reisende Virtuoser, der heri

fandt en rig Indtægtskilde. „Fædrelandets Muser“ maatte ofte beqvemme sig til store Opoffrelser, for ikke at see deres Tempelhal forvandlet til en Ørk; Concerter, Matros- og Castagnetdandse indflettedes som Mellemacter i de interessanteste Dramer, og Theaterkrøniken skal optegne med sorte Kors de Aftener, da Zouaverne paa »Mindre theatern« overvandt den combinerede svensk-tydske Opera, og da vor danske Nielsens skandinaviske Declamatorier maatte bestaae en Væddekamp med Negeren Ira Allridges africanske Raseri.

Jeg har allerede tidligere givet en temmelig udførlig Beskrivelse af de fornemste dramatiske Talenter og vil blot tilføie, at man fordum bebreidede de svenske Skuespillere den Vane at stige paa Cothurnen, hvergang de havde et alvorligt Ord at fremføre, bruge lange, tildeels betydningsfulde, men høist kjedelige Pauser, anvende store Gestus, kort sagt henfalde til den Slags Pathos, som vistnok ganske uegenlig kaldes Prædiketone, da der er al Sandsynlighed for, at den fra Scenens Overdrivelser har banet sig Vei til Prædikestolen. — Jeg opkastede mig ikke til Læremester, mine Bemærkninger iklædte sig gjerne Spørgsmaalets beskedne Form; jeg tør derfor ingenlunde tilskrive min Nærværelse nogen positiv Indflydelse, men at det Naturlige i min Functionstid har vundet Terrain paa den svenske Scene, er et ligesaa sikkert, som anerkjendt Factum.

Naar man nævner den svenske dramatiske Scene, maa man ikke forestille sig den saa rigt udrustet med nationale Forfattere, som til Exempel den danske; men paa den anden Side er det en Fordom, som den svenske Critik mere end forsvarligt har udbredt i den literaire Verden, at den dramatiske Digtekunst ligger udenfor Svenskernes Begavelse. Vistnok frembyder deres Skjønliteratur en overveiende lyrisk og episk Force, men om det endnu ikke er lykkedes at skabe et egenlig svensk Theater, ligger Grunden

dertil snarere i de udvortes Forhold, end i Mangel paa Evne og Emne hos deres Forfattere.

For det Første sees allerede af det Ovenstaaende, hvor liden Opmuntring der har været til at skrive for den ulykkelige »talscen«; dernæst maa det tages i Betragtning, at Sveriges fleste Poeter søge Præstekald og boe langt borte fra Hovedstad og Theater; denne aandelige Nydelse danner ikke noget Recreationspunct i Universitetslivet, og Hovedstaden selv sukker under Savnet af det høiere intelligente Liv, som den studerende Ungdom og dens Lærere udbrede i de Kredse, hvor ellers de materielle Interesser ville tage Overhaand. Endelig have visse Systemer periodeviis behersket den svenske Literatur og fornemmelig tyranniseret de dramatiske Forfattere. For Øieblikket synes der ikke at være Frelse for dem udenfor den shakespearske Retning. Sverig besidder nemlig den bedste Oversættelse af denne udødelige Digter, ved Hagberg, der har forstaaet at benytte Sprogenes indbyrdes Slægtskab paa en Maade, der giver hans Værk Originalens Friskhed og Kraft. At man derved er kommen til at sværme for disse Mesterværkers Opførelse paa Scenen, er høist priseligt og kan ikke Andet end virke til Gavn for den dramatiske Kunst i sin Heelhed; men det gaaer med saadanne digteriske Monumenter, som med visse storartede Fremtoninger i Naturen, de kunne beundres og studeres, men ikke efterlignes, endsige efterabes; thi ligesom i Musiken de mozartianske Componister ere grundkjedelige, saaledes give de shakespearianske Tragedie- eller Comedieskrivere som oftest kun Vrængebilleder af Mesterens ydre Former, uden nogensinde at kunne gribe hans guddommelige Aand.

En saadan Imitation, endog efter de største fremmede Mønstre, maa i og for sig være en Hindring for Dannelsen af et nationalt Skuespil. Jeg tænker mig ikke dette som det dominerende paa Repertoiret, ei heller som isoleret fra en kunstnerisk Fortid eller Nutid hos andre Nationer, men

kun i Besiddelse af det eiendommelige Præg, der afspeiler Landets og Folkets Aand og Sæder.

Den svenske Middelalder, skjøndt mørk og blodig, eier ligesaa mange romantiske Begivenheder, som f. Ex. den engelske, men den maa behandles originalt, for ikke ved en sententieus Diction at blive fremmedartet og aldeles unaturlig. Dertil ere Svenskerne nøie bevandrede i deres Fædrelands Historie og taale ikke gjerne de Forvanskninger af Facta og den Indklædning, som de fleste udenlandske Forfattere tillade sig, for at give Dramet en regelmæssig Bygning. Heraf er opstaaet et eget Slags historisk Skuespil, der ikke hører til nogen bestemt Categorie og derfor næsten altid lider en haard Medfart af de literaire Orthodoxe, men som dog synes at ville naae en Udvikling, hvori, som Oehlenschläger siger, Clio og Melpomene kunne række hinanden Haanden.

De to meest tragiske Dramer i denne Retning forekomme mig at være Børgesons **Erik den Fjortende** og Beskows **Torkel Knutson.** (Dette sidste, der havde henligget uspillet i tredive Aar og blev optaget paa Baron v. Stedingks Befaling, havde jeg den Ære, til min Debut at sætte i Scene.) Dernæst bør nævnes Blanches **Engelbrecht och hans Dalkarlar,** Jolins **Ung Hanses dotter** og Hedbergs **Dagen gryr.** Denne sidste Forfatter, der fra Vaudevillen og Folkecomedien har svunget sig op i en høiere Sphære, er endnu langtfra at have culmineret, men jeg troer ikke at feile — og det skulde glæde mig at see min Spaadom gaae i Opfyldelse — naar jeg anseer ham for kaldet til at blive Sveriges meest nationale Skuespildigter. Blandt de yngre lovende Talenter fortjener Josephson at omtales, og det er med dyb Smerte, at man har seet saa udmærkede Evner gaae tilgrunde, som dem, Finnen Wizelius lagde for Dagen i hans første og sidste Drama **Daniel Hjort,** der med en glimrende Diction dog var lidt for stærkt paavirket af Hamlet.

Lystspillet, som det comiske Element overhovedet, har altid havt Vanskelighed med at trives i svensk Jordbund. (Herved forstaaes den indenlandske Comedie, thi baade de franske Conversationsstykker og de tydske Roman-bearbeidelser spilles med Virtuositet.) Saalænge det gjelder om at fremstille det idylliske Folkeliv, med dets Sange og Dandse, dets smaa Fordomme, troskyldige Characterer og stærktudprægede Fædrelandskjærlighed, gaaer Alting sin jævne Gang, og langtfra at blive vred derover, morer man sig som oftest ved at høre og see den svenske Bonde tale, synge og dandse som en complet Idiot; men gaaer Forfatterens Fremstillingsevne eet Skridt videre, og vover han at berøre de tre andre »Rikets ständer« eller skildre »bättre folks« Latterligheder og mulige Skrøbeligheder, opstaaer der et Ramaskrig, og hele Corporationer føle sig trufne i Billedet af et fingeret Individ og i de Feil, som Satiren er kaldet til at revse under Spøg og Latter.

Man har saavel i Norge som i Sverig paastaaet, at den egenlige Lystspildigtning laa udenfor de respective Nationalcharacterer, og dette kan have noget Sandt i sig, forsaavidt som Ømfindtligheden virkelig er større hos vore høinordiske Brødre, end hos os. Alle tre Nationer have Tilbøielighed til Persiflage, ɔ: Lyst og Evne til den farlige Kunst „at gjøre Nar"; men i at ridiculisere sig selv og gjøre gode Miner til nærgaaende Spøg, ja endog bidende Spot, troer jeg nok, at de Danske have et betydeligt Skridt forud, og derfor skrives der bedre Comedier i Danmark.

For Resten have flere talentfulde Digtere, som Dahlgren, Jolin, Blanche og Hedberg, med Held vovet sig ind paa denne Genre, og det er ikke ganske umuligt, at i Modsætning til den Fortid, hvoraf det danske Theater kan være saa stolt, der forestaaer det svenske Lystspil en glimrende Fremtid. Jordsmonnet er rigt og saagodt som ubenyttet.

Jeg kommer nu, ligesom paa min Wienertour, til mit ømmeste Sted Balletten og maa tilstaae, at mine Bestræbelser for i Stockholm at vindicere den en, om end beskeden, saa dog værdig Plads blandt Scenens æsthetiske Fremtoninger, ikke ere blevne kronede med Held.

Dandsens Historie ved det svenske Theater er snart fortalt, og dens Virkekreds har sjelden strakt sig videre end til Operadivertissements og til nogle svage Forsøg paa at gjengive de franske Compositioner, sædvanligviis under Arrangeurernes Navn. Originale pantomimiske Balletter have i Sverig ikke været producerede siden Dronning Christines Tid. Under Gustav den Tredies gyldne Theaterperiode brillerede flere fremmede Artister, hvoriblandt min Fader og hans ældre Søster, Marcadet og Casagli. Senere kom Philippe Taglioni, Fader til den berømteste Dandserinde, Ambrosiani og det Bruloske Selskab, som gjæstede Kjøbenhavn i 1849, og endelig Isidore Carey med Frue, der forlode Stockholm i 1823. Fra den Tid af har Balletten ført et vegeterende Liv og været et Offer for det reciterende Skuespil, ligesom dette igjen for Operaen, og alle tre Brancher for en vaklende Bestyrelse og de kummerligste oeconomiske Omstændigheder.

En svensk Dandser, Wallqvist, og en fransk Dandserinde, Mme. Daguin, holdt endnu Skolen oppe og sendte mig i Aaret 1837 en ung, meget lovende Elev Johansson, hvis Talent udviklede sig fordeelagtig under min Veiledning; han vendte tilbage til Stockholm som første Solodandser og forberedte min Ankomst 1839. Jeg tog derop, ledsaget af mine Elever: Hoppe, Jfrne. Fjeldsted og Nielsen, og vi gave med stor Bravour Tyrolerne, Søvngængersken og flere Fragmenter af Sylphiden og andre Balletter. I 1841 kom Maria Taglioni og henrykte sin Fødestad; hun tog Johansson med sig til Petersborg, hvor han blev et af den keiserlige Ballets meest fremragende Medlemmer. Nogle Aar derefter sendte

M$^{me.}$ Daguin mig atter en talentfuld Elev til videre Udbannelse, det var den ligesaa qvindelig-gratieuse, som fuglelette Charlotte Norberg, der fuldkommen opfattede min Methode og gjorde saa overordenlige Fremskridt, at jeg lod hende debutere i Kjøbenhavn, hvor hun høstede meget Bifald, og i 1847 præsenterede jeg hende for det stockholmske Publicum som Celeste i Toreadoren og som Margaretha i Faust. Ved denne Leilighed gav jeg i Forening med mine to dygtige Mimer Füssel og Stramboe sen.: **Bellman eller Polskdandsen paa Grönalund.** Den Begeistring, som dette lille Arbeide vakte, overgaaer al Beskrivelse; det var, som om Svenskerne havde seet en af deres gladeste og lifligste Drømme virkeliggjort. Folk, der i en heel Menneskealder ikke havde været i Theatret, maatte derhen, for at see Fredmans 62de Epistel og deres Yndlingsdigter lyslevende i den personlige Lighed, som Costumet og Maskeringen gave mig. Det Dieblik, hvor jeg trækker Kjolen af og griber min Luth, gjorde en saa forbausende Virkning, at det var, som om alle Hjerter skulde flyve mig imøde, og saaledes gik det med alle de classiske Figurer, der, mærkeligt nok, her for første Gang havde givet Anledning til en høiere Opfattelse; men det Mærkeligste bestod egenlig deri, at fra nu af blev Bellman, der før bestandig var trukket ned til det Burleske, paa eengang hævet op, ikke blot i den lyriske, men i den elegiske Sphære. Hans Portrait i Skjorteærmer med Luthen i Haanden blev fortrængt af en taarefyldt Melancholiker i Vinterpels, den personificerede „Sorg i Rosenrødt"; og da jeg i 1858, efter ti Aars Hvile, havde øvet mig op, for at give Bellman som Gjæsterolle, stødte jeg i et af Stockholms literaire Blade paa en bitter Opposition, der fandt Sveriges Anakreon profaneret ved den mimiske Fremstilling midt i en dandsende Omgivelse! Imidlertid havde jeg paa Anmodning af den fortjenstfulde Directeur Hylten-Cavallius sendt en af mine bedste Elever til Stockholm, for at lede Skolen

og om muligt bidrage til Ballettens Ophjælpelse; jeg kom to Aar efter hverandre derop om Foraaret, for at ordne et lille Repertoire, og satte følgende Sager i Scene: Festen i Albano, Brudefærden i Hardanger, Conservatoriet, Kermessen i Brügge, samt Divertissementerne Paul og Virginie og La Ventana. De bleve alle optagne med Bifald, men fristede kun en meget kort Levetid, deels af Mangel paa duelige mimiske Kræfter, deels formedelst den borneerte Anskuelse, at Balletterne maatte skade de andre Brancher, og endelig fordi Bladene ikke bleve trætte af at repetere det gamle Omqvæd, at min glade Kunst ikke stemte med «Svenskarnes djupa och allvarsamma lynne«!

Jeg blev derfor strax ved min Indtrædelse som Intendant advaret for »min gamla flamma»; men idet jeg indsaae, at Ballettens Virksomhed her maatte indskrænke sig til at være et Ornament, var det mig om at gjøre, at selv dette maatte hævde sin Betydning for Smagens Domstol. Jeg begyndte strax med at fritage Balletcorpset for en begraderende Hoveritjeneste og anvise det en passende Øvelse. Uagtet mit Embede ikke paalagde mig Balletmesterfunctioner, arrangerede jeg selv Dandsene i alle de Skuespil og Operaer, der af mig bleve satte i Scene, istandsatte flere ældre Balletter, hvoriblandt Sylphiden, og componerede iblandt Andet et storartet Tableau, betitlet Mozartiana, som Efterspil til Figaros Bryllup. Da Repertoiret ikke kunde undvære Afvexling af Nyheder, og mine Hovedforretninger ikke uden at give Forargelse tillode mig at henvende saa stor Opmærksomhed paa min saa meget omtalte og mistænkte gamle Inclination, fandt jeg mig foranlediget til at anbefale en fransk Balletmester, som jeg havde kjendt i hans yngre Dage, og som indtrængende havde anmodet mig om at skaffe ham et Engagement. Han tilbød sig i de meest smigrende Udtryk i Eet og Alt at følge mine Raad og Anviisninger; og disse reducerede sig til tre Puncter,

1) ikke vove sig ind paa større Foretagender, som hverken han eller Theatret kunde magte; 2) vogte sig for at støde an mod den sunde Sands, og 3) forskaane Fruentimmer for at dandse i Mandsklæder. Da jeg forøvrigt kjendte hans Activitet og techniske Dygtighed, skizzerede jeg for ham nogle Motiver til Divertissements, og idet jeg forskaffede ham den attraaede Ansættelse og som Intendant forbeholdt mig det æsthetiske Overblik, stillede jeg til hans Disposition, foruden et ret vel indøvet Personale, tre gratieuse unge Dandserinder, nemlig Søstrene Healey og Mlle Forsberg. (Fru Tørner, født Norberg, havde allerede trukket sig tilbage til Familielivet.)

I Begyndelsen gik Alt efter Ønske. Tre mindre Divertissements ydede en behagelig Understøttelse til den dramatiske Scene, og en heel ny Klosterscene i Robert af Normandiet bidrog meget til at styrke Interessen for denne allerede temmelig udspilte Opera. Bestyrelsen, der før havde sluttet sig til dem, som med Mistro og Uvillie betragtede Balletten, gik nu af bare Glæde over til den modsatte Yderlighed, og da jeg ansaae mig forpligtet til at holde en Smule igjen paa denne Begeistring, blev min Iver for den gode Sag antagen for en skinsyg Opposition imod en feiret Collega. Enten det nu var Balletmesteren, der ad en eller anden Vei havde kastet sig ind under Chefen, eller denne virkelig troede sig specielt kaldet til at styre en Branche, hvor min Competence vistnok turde komme i Betragtning, nok, fra nu af blev Balletvæsenet fuldkommen emanciperet fra mit Intendantskab, og mine Ideer om Dandsens Anvendelse og Mimikens Væsen om ikke reent forkastede, dog idetmindste endevendte.

Jeg vil ikke trætte mine Læsere med Gjentagelser om den moderne Dandses Udskeielser; det er jo muligt, at mine Anskuelser i saa Henseende ere complet forældede, og desuden vil man i dette Tilfælde med Føie kunne foreholde mig, at „som man reder, saa ligger man"! Jeg havde

virkelig lavet mig et haardt og høist ubehageligt Leie, ikke fordi min forrige Protegés, nu min Modparts Seire forhindrede mig i at sove, men jeg havde endog med aabne Øine nogle uhyggelige Drømme. Man tænke sig en Carnevalsballet med den værste Fjæleboparade til første Act, og derpaa som anden Act et Operabal, bestaaende af elleve, Handlingen aldeles uvedkommende Dandsenummere, hvoraf enkelte vare ret smukke, men Hovedpointerne vare:

En Quadrille af tyve Loretter (kaldede Enfants de Paris), klædte som Debardeurer (en Slags phantastisk Motrosdragt) og respective tømmende en Flaske Champagne og balancerende paa de tomme Bouteiller!

Et comisk Maaltid, hvor Arlechino, Pulcinello og Cassander foranstalte en Collation med Knive og Gaffler af fem Alens Længde, et colossalt Æg, hvori Cupido sidder, en Postei, der gjemmer General Tom Pouce, og en Flaske Cliquot, der sprutter Ild og giver sig til at løbe efter det forskrækkede Selskab!

Balletten sluttedes med en stor, chinesisk Lanternemarsch og et Tempel, oplyst af utallige couleurte Lamper!

Paa dette Verider-Sammensurium blev der anvendt Summer saa store, at de aldrig ere blevne bekjendte, men som efter det beskedneste Overslag udgjøre en god Trediedeel mere end Valkyriens Udstyrelse, der i sin Tid voldte mig saa meget Bryderi.

Den stockholmske Presse behandlede dette Product med særdeles Agtelse, endskjøndt man allerede efter den tredie Forestilling var nødsaget til at udelade den første Act; men det egenlige Criterium for en Succes, nemlig det talrige Besøg, udeblev aldeles, og dersom Bestyrelsen, uagtet min Protest, havde opoffret alle de æsthetiske Hensyn for Haabet om en mulig Indtægt, maatte man erklære Speculationen for totalt mislykket. Jeg feirede en sørgelig Triumph, men det skulde ikke blive den sidste, endskjøndt man den næste

Saison støttede sig til en choreographisk Autoritet, ved at behandle et Sujet af den bekjendte Saint-Leon og endnu en af Ballettens Skytspatroner, Saint-Georges: **Les abeilles** (paa Svensk: Blommor och Bin, efter en fransk Idee).

Man havde nemlig i Shakespeares Midsommernatsdrøm seet smaa Alfer travesterede som allehaande Naturfrembringelser: Møl, Senepskorn o. s. v.; nu havde man hittet paa at fremstille en Bisværm som Motivet til en pantomimisk Handling! Det var ikke som en Spøg, men for ramme Alvor, at en Skare Dandserinder, med kjødfarvede Tricots og struttende Crinoliner, skulde forestille de honningydende Insecter; rigtignok vare de hvidklædte Nympher forsynede med Følehorn af Sølv, guldbroderede Bier paa Bryst og Ryg, og — for Anstændighedens Skyld — sad den skarpe Braad paa Fingerspidserne. Det er tydeligt, at Forfatterne ikke have havt det ringeste Begreb om Overgangen fra Maskerade til scenisk Fremstilling.

Efter 24 Minuters Dands, hvis Ensformighed gav det Hele en ubeskrivelig Længde, fremruller en enorm Bikube, der deler sig i Skiver, ligesom en Melon, og sættes i dreiende Bevægelse ved en skjult Træbemølle. Fra alle Kanter sværme nu de glade Insecter frem, og Balletten sluttes under en Fyrværkeri-Applaus.

Dette kunde jo synes Mange ret morsomt, ja endog sindrigt; men at midt i denne Surren en Hyrde, et levende Mandfolk, bliver forelsket i Bidronningen og efterat være gjennemprikket af de næsvise Sværmerinder, samt have dandset en anstrængende pas de deux, feirer sit Bryllup med den pikante Skjønhed, er i mine Tanker Høidepunctet af Vanvid. Paa denne saakaldte Idee blev der atter bortødslet adskillige Tusinder, bestandig i Haab om en Tilstrømning, der, til Ære for den sunde Smag, ogsaa dennegang gjorde Forventningerne tilskamme.

Den Ringeagt, der vistes de Grundsætninger, for

hvilke jeg kæmpede, den Tilsidesættelse, som min Embedsstilling derved maatte lide, og endelig den Characteer, der laa paa Bunden af det Hele, kunde i mine yngre Dage have virket skadelig paa mit Humeur og paa min Arbeidslyst, nu var det lykkeligviis ikke Tilfældet; derimod bidrog denne upoetiske Cancellieluftning kun til at sprede mine Illusioner og fremavle i min Sjæl en Tvivl om mit Systems practiske Holdbarhed. Jeg spurgte mig selv: Har Dandsen virkelig sit Skjønhedsprincip i den evigfriske Natur, eller blot i Modens omvexlende Luner?

Endnu har jeg dog ikke kunnet rive mig løs fra min første Opfatning og mener derfor, at om end Fabelen har sin Berettigelse og kan tillade en Ungersvend at døe af Kjærlighed til en Sylphide, Ellepige eller Havfrue, saa gaaer dog det Phantastiske vel vidt, naar en skalmeieblæsende Hyrde bliver lykkelig formælet med et Insect! Her stille sig nu tvende Alternativer: enten antages disse Latterligheder for at høre til Ballettens Væsen, og da er Begrebet forqvaklet, eller de føre til Afsmag hos Publicum og Udtømmelse for Theaterkassen, og da kastes Skylden mindre paa en smagløs Bestyrelse, end paa Balletten som Kunst-Art.

Imidlertid forbeholdt jeg mig, uden Fordring paa Applaus eller pecuniairt Vederlag, at arrangere fornuftige Dandse til mine Skuespil og Operaer, men det var ogsaa den eneste Glæde, jeg i Stockholm havde af — »min gamla flamma!«.

For ikke at slutte denne Oversigt med kummerfulde Betragtninger over den Skjæbnens Ironie, der synes at drive sit Spil med den Sandhed, jeg søger i det Skjønne, og med den Skjønhed, jeg efterstræber i et flygtigt Blendværk, vil jeg henvende alle Kunstvenners Opmærksomhed paa den eminente Stilling, Theatermaleriet indtager ved den svenske Scene.

Man gjør sig ingen Idee om den Mangfoldighed, Phantasierigdom og practiske Dygtighed, der lægges for Dagen i denne Branche, navnlig i architectonisk Retning. Landskabet staaer, hvad Løvtræer, Planter og Luftperspectiv angaaer, endeel tilbage for vore Decorationer, men Sø og Klipper samt Palmer og Naaletræer males bedre i Stockholm. Vi eie derimod ikke en Stue, Sal, Gade eller Kirke, endsige noget Feepallads, der i mindste Maade kan sammenlignes med de Mesterværker, den udmærkede Roberg har produceret, og der hørte et særskilt antiqvarisk Studium til de ægyptiske Udsigter og Monumenter, hvormed han har illustreret Mozarts Trylleføite.

Roberg døde i sit Talents Blomsteralder, og hans Tab vilde have været uerstatteligt for det svenske Theater, der nu engang havde forvænt sit Publicum med pragtfulde Scenerier, dersom ikke en ganske ung Elev havde grebet Mesterens Pensel og var, ledet af Geniet, skredet fremad paa den ham anviste Bane. Der er ingen Tvivl om, at Ahlgrensson, hvis Opfindelse og Hurtighed i Udførelsen er ganske overordenlig, ved fortsatte Studier vil indtage en fremragende Plads i et Fag, hvori man med Sandhed kan sige, at Stockholm har fulgt med sin Tid.

Scenen og Oeconomien.

Som Intendant for Scenen troede jeg Intet at have med Ziffrene at bestille, og jeg fandt derfor i Begyndelsen min Stilling særdeles behagelig, saameget mere som Oeconomien er og bliver alle Theatres Skyggeside. Jeg maatte alligevel snart erfare, at her — ligesom hos os — var Scenens Kunst de finansielle Hensyn stærkt underkastet, og jeg mødte hos Bestyrelsen en ængstlig Spænding, der bestandig truede med at stille Æsthetiken i Baggrunden, til Fordeel for Industrien. At forsone disse modstridende Elementer blev derfor en af mine væsenlige Opgaver, og jeg opstillede som Princip for et offenlig understøttet Theater følgende Dobbeltsætning:

1) Producere det Bedste i enhver Genre.
2) Foretrække Qualiteten for Quantiteten.

Til den Ende maatte man, efter min Formening:

1) Træffe et Valg saavel af classiske som moderne, indenlandske og fremmede Sager, der, fremstillede med en behagelig Afvexling, kunde befordre Smagen hos det større Publicum, danne og øve Personalet og tjene saavel de yngre Forfattere som Componister til Mønster og Opmuntring.
2) Maatte man, uden at forkaste det Nette, undgaae det Puerile og ikke øde Tid og Kræfter paa Fyldekalk.
3) Ikke henlægge gode Stykker, forbi de ikke strax give fuldt Huus eller møde livligt Bifald; thi det er noksom bekjendt, at det Fortræffelige, netop forbi det er usædvanligt og originalt, maa have Tid til at trænge igjennem, og at selve Udførelsen først rigtig modnes ved hyppig Gjentagelse.

4) Være sparsom med kostbare Optog, overflødige Chormasser og blendende Effecter m. m., der kun bidrage til at henvende Opmærksomheden paa det Uvæsenlige, blasere Modtagelsesevnen og belemre Magazinerne med unødvendigt Materiale. Det reciterende Skuespil bør fornemmelig opretholdes ved udmærket Spil, Operaen ved dramatisk Sang, Balletten ved mimisk Udtryk og gratieus Dands, det Hele ved kunstnerisk Beaandelse. Hvor disse Betingelser ere tilstede, kan et Theater, der ikke har den Ære at repræsentere en europæisk Stormagt, ret vel lade sig nøie med den nødvendige Udstyrelse, uden overflødig Pragt; thi findes hine ikke, vil den ydre Luxus kun bidrage til end ydermere at blotte den indre Tomhed.

5) Sikkre sig gode og stabile Kræfter, der ikke ved at kunne opsige deres Engagements, netop naar de ere blevne uundværlige, kunne skrue Gagerne op til en uforholdsmæssig Høide, eller, ved selv at være udsatte for Opsigelse, bestandig have andre Planer i Beredskab. Herved vilde de skadelige Personalforandringer forebygges, og den administrative Maskine betydelig simplificeres.

6) Endelig maa det ansees for langt mere betryggende for Theaterkassens Tarv, at der stræbes hen til fuldendte fremfor til talrige Forestillinger, og hellere sees paa jævnt velbesat Huus end paa den momentane Tilstrømning. Det er muligt, at en enkelt Saison vil modbevise denne Sætning, men en Serie af tre eller fire Aar vil bringe et Resultat, der bekræfter, at den sande Kunstnydelse kan i Længden gjøre Regning paa et talrigere Publicum, end den pirrede Nysgjerrighed.

Disse Grundsætninger, der i og for sig selv indeholde loci communes, befandtes dog at staae saa stærkt i Modstrid

med den hidtil fulgte Praxis, at de maatte paaføre deres Bekjendere og Forfægtere Ansvaret for mulige Pengetab.

Her er atter Stedet til at udpege en væsenlig Forskjellighed i Opfatningen af det oeconomiske Begreb respective ved det svenske og danske Theater. Medens det danske regner Alt, hvad der ikke er contant Beholdning, ind under Passiva og anseer det erhvervede Materiale for reen Udgift, gaaer det svenske til den modsatte Yderlighed og opstiller Magazinernes nominelle Beløb som Activa. I Kjøbenhavn holder man gode Stykker tilbage af Frygt for Udgifter; i Stockholm engagerer man Løst og Fast og kaster sig ind i de voveligste Foretagender, blot for at forøge Indtægterne. Paa begge Sider har man Uret; det Vrange og Fordærvelige gaaer i Arv fra den ene Bestyrelse til den anden; Anskuelserne om et kongeligt Theaters Opgave blive stedse dunklere, ligesom dets Betydning mere og mere identisk med de ødelæggende Entrepriser, og tiltrods baade for Statens Understøttelse og for Kunstens Fordringer nedsynker Institutet til en Boutik.

Det var aabenbart, at den lyriske Side var Theaterkassens Livskilde, og at den Ligegyldighed, hvormed «den bättre publik» behandlede det reciterende Skuespil — endog til nedsatte Priser! — udbredte Modløshed baade blandt Artisterne og hos Bestyrelsen, der var ganske nærved at betragte denne vigtige Branche som en Byrde.

Ved Siden af de Anstrengelser, som jeg strax rettede ad denne Kant, udarbeidede jeg et motiveret Forslag, som øieblikkelig vandt Chefens Bifald; det gjaldt hverken meer eller mindre end: „**En Forening til Fremme for svensk dramatisk Kunst og Literatur**" (den sidste i Samvirken med Finland, Norge og Danmark).

Hensigten hermed var at concentrere en lignende Deeltagelse for Skuespillet, som den, Musiken skylder „Det harmoniske Selskab". Ideens Udvikling, Projectet eller hvad man behager at kalde det, strandede imidlertid paa tvende

Omstændigheder: Umuligheden af at formaae en vis eminent literair Personlighed til at sætte sig i Spidsen, og Umuligheden af at forhindre skadelige Elementer fra at blande sig i Foretagendet.

Hermed bortfaldt paa samme Tid et fornyet Forsøg paa at indrette et Loge-Abonnement i Liighed med det, der er en saa væsenlig, men ikke nok paaskjønnet Hjælpekilde for det danske Theater. Dette skulde have sikkret Kassen en fastere Indtægt og lettet Adgangen for et stabilt og intelligent Auditorium, hvortil den dramatiske Scene havde et særeget Behov.

Oeconomiens værste Anstødsteen syntes bestandig at være Concurrencen med de secondaire Theatre, hvoraf det på söder havde bemægtiget sig Vaudevillen, og Mindre theatern foruden Folkecomedien (hvori Overskous Fandens Overmand, den Ondes Besegrare, har gjort Epoke) oversatte og indstuderede de nyere franske Lystspil i kortere Tid, end den kongelige Bestyrelse behøvede til at gjennemlæse og censurere dem; hvorhos hiin private Skuespil-Entreprise forstod at give de ældre, classiske Stykker et saadant Præg af Kjedsommelighed, at den høiere Speculation ikke mere vovede sig ifærd med dem. Ved de fremmede Virtuosers Besøg skete, som allerede er omtalt, Overbud fra forskjellige Sider, sjelden til Fordeel for den Bindende, men næsten altid til stort Tab for de ubegunstigede Parter. Af saadanne fordeelagtige Affairer var der i min Tid kun tvende: den geniale Violinspillerinde Wilhelmine Neruda, som en virkelig kunstnerisk Fremtoning, og Mirakelbørnene Delepierre, som en elskværdig Curiositet.

Vanskeligheden ved at opretholde et af saa heterogene Bestanddele sammensat Repertoire og paa samme Tid give et talrigt Personale tilstrækkelig Sysselsættelse, blev mere og mere følelig. Det store Locale befandtes ubeqvemt for den hurtigere Diction, som for den lettere Conversationstone, og man bevarede stedse Traditionen om Dramatiska theatern,

der nedbrændte i 1818, og hvorfra de ældre Celebriteter alle skreve sig. Man havde for flere Aar siden forsømt Leiligheden til at kjøbe Mindre theatern for en billig Priis, fordi man haabede paa Operahusets egen Grund at kunne bygge et i alle Henseender beqvemmere Filialtheater for det reciterende Skuespil. Alligevel syntes det mindre at være Kunstens friere Udvikling, end den besværlige Concurrence, der laa Bestyrelsen paa Hjerte, og det gjaldt ikke nær saameget at beseire, som at bortfjerne den farlige Rival.

Det første Alternativ forekom mig at være baade det interessanteste og det værdigste; jeg foreslog flere Gange at fremtage Stykker, hvori Sammenligninger maatte blive til vor Fordeel; f. Ex. Bagtalelsens Skole (Taddelskolan), Kammeraterne (Coteriernas makt), Don Carlos o. fl. En misforstaaet Delicatesse, forenet med den ovennævnte Frygt for pecuniairt Tab, satte sig imod denne Væddekamp. Endelig lykkedes det — under Hemmelighedens Skjul og ved Intriguens Tiltrækningskraft — at indstudere en Treacts-Comedie, La papillonne (Fjärillsfebern), og bringe den paa Scenen hele tre Dage førend dens beslægtede Navne hos vor forbausede og forbittrede Gjenbo.

Stødet var voldsomt og afgjørende, Publicum fik Øinene op og vovede dennegang at fælde en selvstændig Dom, tiltrods for de beskyttende Magters fortvivlede Anstrengelser. Vi beholdt Valpladsen, og fra nu af var der ikke mere Tale om Rivalitet. (Et Blik paa vor Theaterstatistik vil overbevise Læseren om, at denne Seir ikke skyldtes det blinde Tilfælde.) Mindre theatern satte alle Seil til, baade de classiske og de romantiske, men Alt forgjæves, det sakkede mere og mere agterud, og det varede neppe tre Maaneder efter det omtalte Nederlag, inden vi erfarede, at Etablissementet skulde afhændes eller bortleies. Endelig blev det tilbudt kungliga theatern for den smukke lille Sum 300,000 Rd. svensk Rigsmønt. Saavidt vare vi komne i

November 1862. Stærke ved vore egne Ressourcer og begunstigede af heldige Omstændigheder, som vi havde forstaaet at benytte, høstede vi nu Frugten af vore Bestræbelser; thi aldrig nogensinde før har det kongelige Theater givet et saa stort Antal Forestillinger, frembudt en saa rig Afvexling eller havt saa betydelige Indtægter, som i denne Saison.

Dersom vi kunde have modtaget det gjorte Tilbud uden Forpligtelse for Theatret selv at forrente og amortisere Kjøbesummen, der nu var nedsat til 270,000 Rd. og skulde afbetales i nitten Aar med 20,000 Rd. aarlig, vilde Erhvervelsen af et mindre Locale have været til virkelig Nytte; man vilde da ikke have behøvet at forøge Personalet paa begge Theatre, og den større Beqvemmelighed for Studier og Prøver kunde have bidraget til en høiere Fuldendthed. Men da de Aftener, der gik tabte for det store Theater, maatte erstattes ved en uafbrudt Anvendelse af Skuespillet, for om muligt at bøde paa den forøgede Udgift ved den combinerede Anstalt, maatte Kunsten i en foruroligende Grad komme til at underordnes Speculationen, og da nu Opgaven stilledes saaledes, at Stora theatern skulde give fire Operaforestillinger om Ugen med nogen Afvexling af større Dramaer, Dramatiska theatern derimod fem Forestillinger om Ugen med en mulig Afvexling af Operetter, viste det sig, at Foretagendet, endog efter de meest sanguinske Beregninger og i det allerlykkeligste Tilfælde, til Løn for uhørte Anstrængelser og til Erstatning for de voveligste Chancer, ikke vilde give Theaterkassen et Øre i Overskud!

Foruden disse Indvendinger, som jeg med uomstødelige Ziffre beviste Gyldigheden af, maatte jeg end yderligere bemærke, at det større Drama, paa Grund af sin vanskelige Iscenesætning og ringere Tiltrækning, fra nu af vilde komme til at staae i Skygge og omsider aldeles fortrænges fra Scenen, saameget mere som det forhindrede Smaastyk-

kernes Gang paa det andet Theater; og dernæst vilde Balletten, der formedelst Localforandringen ikke længere kunde tjene Skuespillet til Supplement, herefter blive reduceret til Operastaffage.

Disse Bemærkninger bleve hverken modsagte eller modbeviste, uagtet de vare skriftlig formulerede; men da jeg Nytaarsaften 1862 bivaanede den elegante Fest, som Directeur Stjernstrøm pleiede at give ved hvert Aarsskifte, erfarede jeg af hans egen Mund, at det fatale Kjøb var sluttet, med den Clausul, at det efter tre Aars Prøve kunde gaae tilbage, imod fuldstændig Erstatning for det afbenyttede Materiale. I Sandhed, en god Affaire! Dersom jeg ikke selv havde begrændset Varigheden af mit Engagement, baade af Hensyn til mine Kræfter, mine Familieforhold og til den Følelse, der i en mere fremrykket Alder drager Manden til Fødeland og Arne, Kunstneren til Hvile og Reflexion, og altsaa ikke havde tænkt mig mit Ophold i Stockholm udover de fastsatte tre Aar, som det var min Hensigt at udfylde saa godt som muligt: vilde det under ovennævnte Forhold have været tydeligt nok for mig, at den paafølgende Saison maatte blive min sidste ved et Theater, hvor mine Anskuelser stode i saa skarp Opposition til Bestyrelsens. Jeg følte, at mine Fremskridts-Ideer maatte strande paa den sidste, vovelige Speculation, og endskjøndt jeg pligtskyldigst samlede alle mine Kræfter, for at besværge det artistiske Nederlag, forekom mig den finansielle Decadence saa uundgaaelig, at en fremtidig Stræben i min engang begyndte Retning vilde blive betragtet som Phantasteri. Jeg besørgede imidlertid den dobbelte Regie, indviede det ny Locale med et Balletdivertissement af min egen Composition og paatog mig Iscenesætningen af otte nye Stykker til Dramatiska theatern.*) Paa

*) Alle de med fede Typer betegnede Stykker i den statistiske Oversigt ere indstuderede under min Ledning.

Stora theatern monterede jeg, foruden det reglementerede Operarepertoire, to store Dramaer, Richard den Anden og den finske Original Daniel Hjort, der begge bleve fortrinlig udførte, og endelig havde jeg den Lykke at kunne betale min ringe Skjærv til Trehundredaarsfesten for Shakespeares Fødselsdag (d. 23 April 1564). Denne Fest blev feiret over hele Europa: i Stockholm paa begge Theatre respective med Hamlet og As you like it (tildeels Viola). I Paris blev Festen forbudt, og i Kjøbenhavn, om ikke forglemt, saa i ethvert Tilfælde forsømt!

Dette var endnu stedse den glatte Side af de forenede Theatres Virksomhed, men nu kommer den uheldige Omstændighed, at for at give 208 Forestillinger paa det mindre, maatte det større indskrænke sig til 179, altsaa 63 færre end den foregaaende Saison. Gagereglementet var forøget med over 50,000 Rd. sv. Rm. aarlig, og Repertoiret i det mindre Theater forceredes op til 18 nye og 21 ældre Stykker, hvoraf naturligviis flere vare af saare underordnet Værd, ja, for at fylde det ofte tyndt besatte Huus, greb man til Midler, der vare ligesaa fortvivlede, som forkeerte. Man begraverede saaledes det kongelige Theaters dramatiske Scene ved saadanne Præstationer, som f. Ex. en forløben, tydsk Figurantinde, der under Navn af Grækerinden Calipoliti fra Athen gav nogle saakaldte persiske Dandse tilbedste, og havde tilfældigviis det medicinske Facultet erklæret Magnetiseuren Hansens Experimenter for interessante, var det Meningen, at ogsaa han skulde hjælpe paa vore Finanser ved en halv Snees underholdende Mellemacter.

Som jeg havde beregnet, og som det vil sees af den statistiske Oversigt, kunde hverken de æsthetiske eller de saakaldte practiske Anstrengelser forhindre en betydelig Underbalance, der nu igjen blev lagt til den allerede forud contraherede Gjæld. Jeg var mig bevidst baade med Raad

og Daad at have paaseet Theatrets Tarv, endskjøndt Oeconomien ikke hørte til mit egenlige Forum; maaskee vil dog en Efterklang af mine Theorier gjenlyde saavel paa Scenen, som i Cancelliet! Jeg tør ikke hengive mig til sanguinske Forhaabninger, men det skulde glæde mig, engang at see Theatrets finansielle Forhold forsonede med Kunstens sande Interesser; thi kun i denne Forening ligger Haabet om dets Fremtid.

Theater-Statistik.

For at kunne bedømme den progressive Virksomhed og d deraf følgende pecuniaire Resultater, er det nødvendigt a kaste et Blik tilbage paa

Saisonen 1860—61.

Forestillingernes Antal var i det Hele . . . . 211.
Deraf Ordinaire . . . . 202.
Benefice . . . . 1.
Concerter (hvoraf to for den afgaaede Capelmester) . . . . 8.

Den lyriske Scene præsterede:

Ny Opera (Rigoletto) . . . . 1.
Ny indstuderet (Muurmesteren) . . . . 1.
Svenske Compositioner (Gustaf Vasa, af Naumann, Frondeurerna, af F. Lindblad) . . . . . 2.
Operetter (Nürnbergerdukken, Alpehytten, Huuskjøbet) 3.
Syngestykker (Regimentets Datter, Målaren och Modellerna) . . . . 2.
Operaer: Mozart (Tryllefløiten, Don Juan, Figaro) 3.
Weber (Oberon, Jægerbruden) . . . . . . 2.
Rossini (Wilhelm Tell, Barberen) . . . 2.
Verdi (Troubadouren, Ernani) . . . . . 2.
Meyerbeer (Propheten, Huguenotterne) 2.
Flotow (Stradella) . . . . 2.

Ialt 21, hvoraf 1 Nyhed.

Den dramatiske Scene.

Nye svenske Originaler (Brödraskulden, af Børgeson)	1.
Bearbeidelse fra det Tydske (Struensee)	1.
Nye franske Smaastykker	8.
Ny indstuderet (De syv militaire Piger)	1.
	Ialt 11 Nyheder.
Ældre Sager: Shakespeare (Hamlet, Othello)	2.
Calderon (Livet en Drøm)	1.
Schiller (Røverne)	1.
Sheridan (Medbeilerne)	1.
Scribe (Badet i Dieppe, Et Glas Vand, En Lænke, Statsmand og Borger)	4.
Hertz (Indqvarteringen)	1.
Sv. Originaler: Dahlgren (Wermlännigarne)	1.
Blanche (Läkaren, Engelbrecht)	2.
Forskjellige Oversættelser	8.
	Ialt af ældre Sager 21.

Summa 21 lyriske og 32 dramatiske Arbeider.

Efter Overregisseurens Optegnelser have Indtægterne beløbet sig til . . . 208,356 Rd. 60 Øre.
Dertil en Godtgjørelse i Anledning af Hofsorgen for Enkedr. Desideria 14,000 — » —

222,356 Rd. 60 Øre.

Saisonen 1861—62.

Forestillingernes Antal var i det Hele	231.
Deraf Ordinaire	223.
Beneficer	3.
Concerter	2.
Det harmoniske Selskabs Concerter	3.

Den lyriske Scene.

Nye Operaer (svensk Composition **Estrella**, af F. Berwald. **Faust**) . . . . 2.
Ny Operette (Prindsens Trompeter) . . . . 1.
Ny indstuderede (**Kronjuvelerne, Den Stumme, Den nye Jordegodseier**) . . . . 3.
Ældre Sager (Tryllefløiten, Figaro, Don Juan, Jægerbruden, W. Tell, Barberen, Troubadouren, Frondeurerna, Muurmesteren, Martha, Stradella, Elskovsdriffen, Målaren och Modellerna, Huuskjøbet, Alpehytten) . . . . 15.

Ialt 21, hvoraf 3 Nyheder.

Den dramatiske Scene.

Nye svenske Originaler (**Torkel Knutson**, af Beskow. **Smädeskrifvaren**, af Jolin. **Blommor i drifbänk**, af Hedberg) . . . . 3.
Nye danske Originaler (**I Solnedgangen**, af Carit Etlar. **En Velgjørers Testamente**, Anonym) . . . . 2.
Ny tydsk Bearbeidelse (Storbonden, af Birch-Pfeifer) . . . . 1.
Shakespearsk Lystspil (**Förvexlingarne**, Comedy of Errors) . . . . 1.
Nye franske Smaastykker (3 **indstuderede** af mig) 4.

Ialt 11 Nyheder.

Ældre Sager: Shakespeare (**Hamlet, En Midsommernatsdrøm**) . . 2.
Calderon (Livet en Drøm) . . . . . 1.
Schiller (Røverne) . . . . 1.
Scribe (Et Glas Vand) . . . . . . 1.
Birch-Pfeifer (Jane Eyre) . . . . 1.
Musik-Skuespil (**Preciosa**) . . . 1.

Ældre sv. Originaler: Jolin (Ung Hanses dotter) 1.
Blanche (Låkaren) . . . . . 1.
Dahlgren (Wermländingerne) 1.
Forskjellige Oversættelser . . . . 14.

Ialt af ældre Sager 24.

Summa 21 lyriske og 35 dramatiske Arbeider.

Ballettens Virksomhed indskrænkede sig til følgende Sager: **Festen i Albano, Brudefærden, Sylphiden** og et Divertissement Amors skämt. Dertil et til Figaros Bryllup componeret Tableau **Mozartiana** og flittig Assistance i Skuespil og Opera.

Indtægt . . . 234,717 Rd. 25 Øre.

Saisonen 1862—63.

Forestillingernes Antal var i det Hele . . . . 246.
Deraf Ordinaire . . . . 242.
Beneficer . . . . 3.
Concert . . . . 1.

Den lyriske Scene.

Nye Syngestykker (**Brama og Bayaderen, Villars Dragoner**) . . . . 2.
Nye Operetter (Fortunios visa. **Lånta fjädrar**, sv. Composition af Vendix) . . . . 2.
Ny indstuderede Operaer (**Lucia, Robert**) . . . . 2.
Ældre Sager (Mozarts tre Operaer, Oberon, Jægerbruden, W. Tell, Barberen, Den Stumme, Kronjuvelerne, Faust, Propheten, Målaren, Alpehytten, Nürnbergerdukken) . . . . 15.

Ialt 21, hvoraf 4 Nyheder.

Den dramatiske Scene.

Nye svenske Originaler (**Framåt**, af Jolin. **Dagen gryr**, af Hedberg)	2.
Ny dansk Original (**Rosa og Rosita**, Anonym)	1.
Ny tydsk Bearbeidelse (**Fægteren fra Ravenna**, af Halm)	1.
Franske Comedier [Oversf.] (**Kjærlighedens Forsyn**, af Marivaux [Les jeux de l'amour et du hazard]. **Fjärilsfebern**, La papillonne)	2.
Nye franske Smaastykker (3 **indstuderede** af mig)	5.
Ialt 11 Nyheder.	

Ældre Sager: Shakespeare (Hamlet, Forvexlingarne)	2.
Moliere (**Gnieren**, Skole for Ægtemænd)	2.
Calderon (Livet en Drøm)	1.
Heiberg (Elverhøi)	1.
Carit Etlar (I Solnedgangen)	1.
Scribe (**Dronning Marguerites Noveller**, Badet i Dieppe)	2.
Sv. Originaler: Beskow (Torkel Knutson)	1.
Blanche (Engelbrecht)	1.
Jolin (Smädeskrifvaren)	1.
Dahlgren (Wermlänningarne)	1.
Hedberg (Blommor i drifbänk)	1.
Ældre Oversættelser	7.
Ialt af ældre Sager	21.

Summa 21 lyriske og 32 dramatiske Arbeider.

Balletten præsterede af Nyheder: **Balletten Carnevalsaften** og Divertissementerne La variété og **Bouquet** de fantaisie; af ældre Sager Sylphiden, **foruden en** betydelig **Assistance** i Skuespil og Opera.

Indtægt . . . 297,860 Rd. 50 Øre.

Saisonen 1863—64.

Combination af Stora theatern og Dramatiska theatern.

Forestillingernes Antal paa St. th. i det Hele . . . . . 188.
Deraf Ordinaire . . . . 179.
Beneficer . . . . 5.
Concerter . . . . 4.
Forestillingernes Antal paa dr. th. . . . . 208.

Den lyriske Scene.

Nye Syngestykker (**Doctoren imod sin Villie**, af Gounod. **Dronning Elviras Saga**, af Ambroise Thomas) . . . . 2.
Ny indstuderede (Fra Diavolo, **Den hvide Dame**, Czar og Tømmermand, **Leonora** [La favorite], **Joseph og hans Brødre**, **Puritanerne**) . . 6.
Ældre Sager af Mozart og Weber . . . . 5.
Rossini og Verdi . . . . 4.
Donizetti . . . . 2.
Faust, Robert, Villars Dragoner . 3.
Alpehytten, Nürnbergerdukken . . . 2.
Kronjuvelerne . . . . 1.

Ialt 25, hvoraf 2 Nyheder.

NB. Aarsagen til de faa Nyheder, navnlig af større Operaer, maa deels søges i Bestyrelsens Forkjærlighed for den lette Genre (Opera comique), deels i den Omstændighed, at Fru Michaelis Nærværelse gav de ældre Operaer fornyet Friskhed.

Den dramatiske Scene.

Stora theatern.

Ny svensk-finsk Original (**Daniel Hjort**, af Witzelius).
Shakespeares **Richard den Anden** . . . . 2.
Ældre Sager: Hamlet, En Midsommernatsdrøm Fægteren fra Ravenna . . . . 3.
Sv. Originaler: Wermlänningarne, Dagen gryr . . 2.

Dramatiska theatern.

Nye sv. Originaler: **Korp Kirsti**, Vaudeville, af Hedberg. Doctor Mekara, Vaudeville, Anonym. **Amaranther-Orden**, af Wijkander. . . . 3.
Dansk Original: **De Deporterede**, af Hertz . . . 1.
Nye sv. Bearbeidelser: Hvitklädda Qvinnan, af Hedberg. Herr Hummers 73 Öre, af Samme. 2.
Ny tydsk Bearbeidelse: Drottning Bell, af Birch-Pfeifer . . . . 1.
Shakespearsk Lystspil: Trettendedagsaften (as you like it) . . . . 1.
Molieres Comedie: **Scapins Skalkestykker** . . . . 1.
Franske Comedier: **Såkallade Hedersmänn** (Skikkelige Folk). Richard Sheridan. **Et barnløst Hjem. Montjoye.** Diplomaten . . . . 5.
Franske Smaastykker: Gode Exempler. **Frierens Besøg.** Lige mod Lige. En Kop Thee . . 4.

Ældre Sager: Større Stykker, hvoriblandt Siri Brahe, sv. Original (Gustaf d. 3die). Kong Renés Datter, af Hertz . . . . 15.
Ældre Smaastykker . . . . 6.

Ialt 46, hvoraf 20 Nyheder.

Summa 25 lyriske og 46 dramatiske Arbeider.

Balletten præsterede to nye Divertissements: Melange og Blommor och Bin (Les abeilles).

Af min Composition: **Et Indvielses-Divertissement**, Intermediet til **Amaranther-Orden** og **Apotheosen** til Shakespeares Jubelfest.

De forenede Theatres Indtægter vare efter Regissenr-protokollen omtrent følgende:

Stora theatern . . for 179 Forestillinger circa 222,000 Rd.
Dramatiska th. . . — 208 Forestillinger — 136,000 —

Med Undtagelse af Amaranther-Orden og Les abeilles har intet Stykke foranlediget særdeles Luxus; Honorarer til Forfattere og fremmede Gjæster have været forholdsmæssig ringe, Tilskuddene større*), og ingen længere Upasselighed har forstyrret Repertoiret. Alligevel udviste Theateraarets Regnskab en betydelig Underbalance! Fremtiden vil afgjøre, om jeg har taget feil.

I denne Fremstilling af tre Aars Functioner ved Stockholms kongelige Theater har jeg, saavidt muligt, undgaaet at berøre det Personlige og i Ideens Tjeneste kun holdt mig til Sagen. Jeg veed heelt vel, at overalt i Kunst- og Theaterverdenen vil man finde Spor af de samme Mangler, som jeg her har antydet, og neppe saamange virkelige Fortrin, som jeg pligtmæssig har fremhævet. Overalt fortsættes den samme Strid imellem Aanden og Materien, imellem Theorien og den misforstaaede Praxis, der troer sig berettiget, forbi den er berøvet al Poesie, og endelig overalt vende de virkelige eller indbildte Reformatorer tilbage fra Kampen med den nedslaaende Følelse, kun at have udrettet saare Lidet.

Uagtet jeg aldrig bildte mig ind at besidde den Evne at gaae ene imod Strømmen, var jeg dog forundret over ikke at være kommet mit ophøiede Maal lidt nærmere, end Resultaterne have udviist det. Paa den anden Side maa jeg henregne de tre Aar i Stockholm blandt mit Livs lykke-

---

*) Tilskuddene vare tidligere:

Fra H. M. Kongen	60,000	Rbdlr.	Svensk.
Fra Staten	75,000	—	—

Efter Theatrenes Forening vare de:

Fra H. M. Kongen	68,000	—	—
Fra den kongelige Familie	10,000	—	—
Fra Staten	75,000	—	—

ligste og behageligste Perioder. Hædret af et elskværdigt Kongehuus og af Sveriges meest udmærkede Mænd, imødekommen med Hjertelighed baade inden- og udenfor min Virkekreds, har jeg erhvervet mig uudslettelige Minder, jeg ikke alene som Kunstner, men fornemmelig som dansk Mand skal bevare i et taknemligt Hjerte.

I alle personlige Forhold er det umuligt at have en humanere og noblere Chef, end Herr Baron v. Stedingk var det for mig. At jeg med Hensyn til Kjøbet af Mindre theatern befandt mig i Opposition med min Chef og hans practiske Raadgivere, og derved i den sidste Halvdeel af min Tjenestetid, fra contractsmæssig at have staaet ham allernærmest i Kunstsager, havde en halv Snees Dilettanter o. s. v. imellem ham og mig, er en Canselliesag, der ikke skal svække min Paaskjønnelse af hans øvrige, fortræffelige Egenskaber. Han besad flere smukke Talenter, og næstefter min uforglemmelige Levetzau har jeg ikke kjendt nogen Directeur med et saa behageligt Væsen, som Baron v. Stedingk. Ifølge hans Indstilling blev jeg til Afsked benaadet med Vasa-Ordenens Ridderkors, ledsaget af et Diplom, hvori min Stræben fremhæves paa en Maade, der antyder, at den vil have Indflydelse paa det svenske Theaters Fremtid. Gid denne Forudsigelse maatte gaae i Opfyldelse, og jeg vil da komme til at velsigne disse tre Aars Virksomhed.

Dramatiske Celebriteter

ved

den danske Skueplads.

Ved disse Sammenstillinger á la Plutarque har jeg stillet mig en Opgave, der frembyder store Vanskeligheder, ikke blot paa Grund af den Pietet, der skyldes de berømte Afdøde, men endnu mere paa Grund af den Varsomhed, hvormed de Levende skulle behandles. Hertil kommer endnu Talenternes høist forskjellige Nuancer og den Mistro, hvormed disse Beskrivelser vistnok for en Deel ville blive betragtede af en kommende Tid, der enten vil paastaae, at jeg har bedømt min dramatiske Samtid fra et choreographisk Standpunct, eller at jeg i denne næsten ublandede Roes har bragt mine Kammerater et vellugtende Venskabsoffer.

Blandt alle de Nationer, der hylde Scenens Kunst, møder man det samme vantroe Smiil hos den yngre Generation, hvergang der fortælles om de herlige Ting, som de Ældre have seet og oplevet, og den fæster snarere Lid til dem, der dadle, end til dem, der rose. Derover maa man dog ikke undres, thi det gaaer med Kunstens Aabenbaringer, som med svundne Somre: vel glemmer man ikke saa let et eller andet storartet Uveir, men de smaa Byger og Veirforandringer udslettes, og kun de lyse og varme Dage bevares i Erindringen. Det er kun saadanne, der indeholde Livets Poesie og fortjene at interessere vor videlystne Efterslægt.

Ligesom Noverre, i sine »Lettres sur la danse«, har fundet Leilighed til at give os den livligste Fremstilling af hans Tids ypperligste Skuespillere og derved har reist flere af dem, fornemmelig Garrick, uforgængelige Mindesmærker, saaledes maa det vel være mig forundt at bidrage min

Skjærv til en varig Ihukommelse af de udmærkede Kunstnere, der i det halve Sekulum, som „Mit Theaterliv" omfatter, have hædret den danske Scene og glædet det danske Folk.

Af de æsthetiske Betragtninger, der findes i denne Bog, vil man kunne slutte sig til mine Anskuelser, og jeg udgiver heller ikke mine personlige Indtryk for „kritiske Domme". Skulde derfor disse Mindeblade ikke vidne om et udpræget System, haaber jeg dog, at man i dem vil finde Varme og Kjærlighed.

Lindgreen. Foersom jun.

De Theatervenner, der kunne mindes Lindgreen fra hans kunstneriske Velmagtsdage, ere nu ganske faa og meget gamle, og de, der blot have seet ham i hans seneste Periode, kunne let være tilbøielige til at give Frydendahl Ret, naar han paastod, at Lindgreen kun var stor som Jeppe og som Broder Sup. Men hiin store Skuespiller var ofte høist ubillig i sine Domme og havde den Svaghed tilfælles med adskillige af sine Colleger, at han nødig vilde anerkjende sine Samtidiges Fortjenester. Han havde virkelig Uret; thi saavel af det Udmærkede, jeg i min tidlige Ungdom selv har seet af Lindgreen, som af den Mening, jeg har hørt udtale af Kjendere, og endelig af de Betragtninger, jeg i en modnere Alder har anstillet over Komediens Væsen, fremgaaer, at han maa have indtaget en eminent Plads blandt hiin Tids dramatiske Notabiliteter. Vel var hans Talents Omraade ikke nær saa udstrakt som f. Ex. Ryges og Frydendahls, men paa en Tid, da Bravourrollerne baade i det Tragiske og i det Komiske fristede saa Mange til Overdrivelser og Unatur, holdt Lindgreen sig altid indenfor Sandhedens smagfulde Grændser, og hans Fremstillinger saavel af det engelske og tydske som af det ældre franske Lystspil vidnede om kunstnerisk Opfattelse og den omhyggeligste Udarbeidelse. Det vilde blive for vidtløftigt at opregne alle de Characteerroller af Moliere, Picard, Duval, Iffland og Kotzebue, som han illustrerede ved sit kostelige Humor, men hans Yndlingssphære var Holbergs Komedier, hvortil han havde samlet og opbevaret værdifulde Traditioner. I nogle af disse Roller (f. Ex. Henrikerne) er han bleven overtruffen af sin geniale Discipel Ludvig

Phister; men i Andre, som Peer i „Jacob v. Thyboe", Jacob i „Erasmus Montanus", Den pantsatte Bondedreng, Geert Westphaler og endelig som Jeppe, staaer han endnu uerstattet.

Hvad Lindgreen var for Holbergs Komedier, det blev Foersom senere for Heibergs Vaudeviller samt for Hertz's og Overskous Lystspil. Det er ikke usandsynligt, at Lindgreen har støttet sig betydeligt til den ældre Skole og derved maaskee er bleven mindre original end Foersom, der — skjøndt indskrænket til en endnu snevrere Kreds af komiske Characterer — besad den Evne at skabe selvstændige Typer og levende Genrebilleder af det nationale Spidsborgerliv. Hans Jørgen Hattemager, Burmann, Ledermann, Hørkræmmeren i „Debatten", Skaarup i „Sparekassen", men fremfor Alt hans eneståaende Kakadu i „Capriciosa" vare fuldendte Mesterstykker, værdige den nederlandske Malerskole. Jeg bør ikke forglemme hans Munke, der, uagtet de vare fødte af hans egen Indbildningskraft, fremtraadte saa naturtroe, som om de vare komne lige ud af Roms Klostre.

I Besiddelse af en dygtig Basstemme, ydede han den komiske Opera væsentlig Bistand og havde sande Bravourpartier i „De forliebte Haandværksfolk" som Skomageren og i „Muurmesteren" som Smeden.

Lindgreen og Foersom repræsenterede hver for sig en vis Tids komiske Retning; men Begge hyldede Sandhed og Maadehold i deres sceniske Fremstillinger. Hvad den Første besad gjennem Skole og Erfaring, havde den Sidste erhvervet ved Naturstudium og et lykkeligt Instinkt. Ingen af dem talte akademisk Dansk, thi Lindgreens Accent var sydsjællandsk, og Foersom havde bevaret meget af sin fynske Dialect. Lindgreen blev gammel og affældig i Tjenesten; Foersom døde i sin Alders og sit Talents fulde Kraft.

Nielsen. Michael Wiehe.

Den Tomhed, som Nielsen udfyldte ved sin Optræden paa den danske Scene, kan kun sammenlignes med det Savn, han efterlod ved sin Bortgang; thi man tør vel, uden at forurette hans Forgængere, med Bestemthed paastaae, at inden man havde seet hans Axel, anede man ikke, hvorledes en Elsker fra den nordiske Heltetid kunde tage sig ud paa Theatret, ei heller gjorde man sig nogen Idee om den Harmoni af Kraft og Ømhed, som han forstod at lægge i sit tragiske Spil.

Den lyriske saavelsom den episke Poesie erholdt ved hans beaandede Foredrag og ved hans klangfulde Organ en Tolk, der ikke alene bidrog til Digtenes Udbredelse og Paaskjønnelse, men tillige opmuntrede vore Forfattere til nye Productioner. Det var i Sandhed en frugtbar Tid!

Man kappedes om at udstyre hans Repertoire med Pragtroller: Kong Sigurd, Erik den Syvende, Harald Haarderaade og Torbenskjold bleve skrevne specielt for ham, og hans Talent skjænkede forynget Glands til Einar Tamberskjælver, Thorvald Vidførle og Correggio. Da han tillige glimrede i Schillers Tragedier og dertil talte Tydsk ligesaa smukt som sit eget Modersmaal, optraadte han i 1824 med særdeles Bifald paa flere af Tydsklands større Scener. Tillykke lod han sig ikke smitte af den germaniske Svulst, men opfattede med sjelden Smag og Kritik alt det Gode som Udlandet paa den Tid havde at byde, hvilket senere kom ham til stor Nytte i det høiere Lystspil. Endskjøndt han med et usædvanligt Held gik over fra Elskerfaget til Fædrerollerne og de mere udprægede Characterer, naaede han dog aldrig Nyge i saadanne Fremstillinger som Macbeth, Lear, Hakon Jarl og Palnatoke; han var ikke af det

Malm, hvoraf disse Kæmpefigurer ere støbte, og selv hans Stemmes Klang forholdt sig til Ryges, som det fyldige, men bløde Valdhorn til Kamplurens skarpe, gjennemtrængende Toner.

Derimod erstattede han i mange ældre Roller den uforglemmelige Frydendahl — om ikke ved det sprudlende Lune og den plastiske Skjønhed, der betegnede Mesteren af den gamle Skole, saa dog ved Værdighed, Sandhed og en vis godmodig Elskværdighed, der formildede det Latterlige og Borneerte, som saa ofte gaaer igjennem de komiske, saakaldte »pères nobles«.

Dette Rollefag staaer efter Nielsens Død saa godt som ubesat, og, som jeg ovenfor har bemærket, kun faa Skuespillere have efterladt en bredere Breche, et dybere Savn end han; thi foruden hans Talents store Omfang, repræsenterede det en Retning i Kunsten — den nemlig, der har den ædle Natur til Forbillede. Ligeledes hævdede han paa en glimrende Maade det danske Sprogs Velklang ligeoverfor vore nordiske Broderfolk, der igjennem ham modtoge ganske nye Ideer om Declamation og Rhetorik.

Ved at sammenstille de bortgangne Celebriteter med de endnu virkende*) gjælder det om, ikke at lade sig henrive hverken af Erindringen eller af Øieblikkets Indtryk, navnlig bør man vogte sig for at betragte det Nærværende som noget Afsluttet, da det i en ganske nær Fremtid kan udvikle sig endnu mere og derved frembyde uventede nye Sider.

Medens jeg nedskriver disse Linier, trues Michael Wiehe med at see sin ærefulde Kunstnerbane afskaaren ved et chronisk Onde og Publicum med at tabe en Skuespiller, der med Rette besidder og aldrig vil misbruge Navnet af dets udkaarne Yndling. Han er for Øieblikket ved et Bad i Udlandet, for om muligt at gjenvinde sin Helbred,

*) Dette er skrevet i September 1864, altsaa inden M. Wiehes Død.

og idet jeg forener mine Ønsker med alle deres, som elske hans Kunst og hans ædle Personlighed, for den Fremtid, der endnu synes at ligge i hans rige Evners gaadefulde Udvikling, vil jeg i nogle faa Træk forsøge at skildre Forholdet imellem hans Talent og Nielsens.

Begge have tolket Kjærlighedens reneste Følelser med et Udtryk og i et Sprog, som ingen anden Scene har kunnet opvise Mage til; idetmindste ere disse Tvende i Elskerfaget ingensteds blevne overtrufne. Hvad Nielsen var som ungdommelig Helt, midt i Poesiens og Inspirationens Blomstertid, det er Wiehe som Romantikens Tolk i en Periode, hvor Reflectionen har lagt en Dæmper paa Lidenskaben og opfyldt saavel Scenen som Tilskuerpladsen med kritiske Fornuftmennesker. Nielsen havde Ordet og Pennen til sin Tjeneste, og hans hele Fremtræden bar Præget af Bevægelsens Kraft. Wiehe taler kun lidt, skriver endnu mindre, men det Første, man sporer i hans kunstneriske Udarbeidelser, er Tankens Dybde. Nielsens Erotik bar Sværd ved Belte, Wiehes anslaaer Harpens Strenge. Nielsen besad foruden sin ægte Pathos et betydeligt Fond af Humor og Jovialitet; men Wiehe, hvad enten han fremstiller den opblussende Passion eller den Lue, der dølges under Munkekutten, hylder overalt Skjønhedens Ideal.

Nielsens Overgang til de ældre Characteerroller var betegnet med Bravour, hvorimod Wiehes efter al Sandsynlighed vil blive rolig, reflecterende og kaste sparsomme, men blændende Lysglimt fra den beskyggede Plads, hvor hans Talent beskedent, men beregnende drager sig hen fra Ungdommens Helteliv. Begge have ved en fortræffelig Recitation fremhævet Blomsten af vor danske Poesie. Hvad den Ene udrettede som Dramatiker ved Stemmens Tryllekraft, virkede den Anden ved Bevægelsernes Ynde, men — for ikke reent at forvandle dem til Guder — der var dog een Mangel hos dem Begge: de savnede Blikket!

Rosenkilde sen. Phister.

Faa derimod besad i den Grad Diets Veltalenhed som vor fortræffelige Rosenkilde; thi hvorsomhelst han fæstede sit klare, bestemte Blik, var det enten en Indledning eller Slutning paa hans egen Replik eller en Commentar til hvad hans Medspillende havde at foredrage. Han hørte til den Slags komiske Skuespillere, der ikke lægge synderlig Vægt paa Dialect eller udvortes Maskering; men, hvad han vilde forestille, det var han ved sin Phantasie og ved sin udtryksfulde Mimik. Enten han optraadte som tredsindstyveaarig Student eller fjortenaarig Skolepog, enten som stivbenet Hofmand eller smidig Sollicitant, forstod han i fuldeste Maal at illudere sit Publicum. Hans overvældende Lune, ja endog hans medfødte Digtergave kunde stundom forlede ham til at gaae lidt udenfor det Correcte, og navnlig indeholdt Vaudevillerne mange saadanne Fristelser, men han nedlod sig aldrig til at carrikere, og midt i sin elskværdige Overgivenhed lod han altid det Sande og Naturlige gaae af med Seiren. Han vidste imidlertid ret godt at spare paa sin komiske Styrke, som f. Ex. i „Østergade og Vestergade" som Ludvig Thostrup, og i „Kammeraterne" som Miremont; men hvem skulde vel have troet, at den samme Skuespiller, der saa ofte havde rystet vore Lunger ved Latterens velgjørende Bevægelse, vilde kunne give os det fuldendte Billede af Michel Perrin, denne Typus for Troskyldighed forenet med den elskeligste, apostoliske Værdighed? Der var virkelig en Slags aandeligt Slægtskab imellem Rosenkilde og den berømte Potier, thi Begge besade i lige Grad den Egenskab, efter Behag at kunne bringe et elegisk Element

midt ind i det Komiske og fremlokke Taarer af Munterheden selv.

Skjøndt Rosenkildes Opsving som Komiker egentlig skriver sig fra den heibergske Vaudevilleperiode og har udviklet sig igjennem hele det nyere Lystspil (saavel det danske som det udenlandske), har denne ypperlige Skuespiller ikke mindre Fortjeneste af den holbergske Komedie. Vel staaer hans Vielgeschrey og Peer Degn tilbage for hans nærmeste Forgængeres Udførelse af disse Roller, men hans Corfitz, Rosiflengius, Stygotius og Montanus have næppe nogensinde havt bedre Fremstillere, og da han — med Rette eller Urette — forsmaaede Alt, hvad der havde Navn af Tradition, bare alle hans komiske Figurer Originalitetens umiskjendelige Præg.

Vil man betegne en overordentlig Forvandlingsevne hos en Skuespiller, pleier man gjerne at tye til Mythen om Proteus, og denne har mere end eengang været anvendt paa vor talentfulde og frugtbare Phister, dog uden at man har gjort sig Regnskab for Sagnets Varianter; thi den mythiske Proteus, der vogtede Neptuns Hjord af Sø-kalve, paatog sig allehaande Skikkelser, kun i den Hensigt at forskrække og bortjage Folk. Denne Version passer nu aldeles ikke paa vor yndede Komiker, der stadig fremkalder Lystighed og Glæde og udøver en afgjort Tiltrækning. Den historiske Proteus skal have været Konge i Memphis paa den Tid, da Prinds Paris bortførte den skjønne Helena; han gjorde sig bemærket ved sin Ordknaphed og fornemmelig derved, at han kun sjelden og ugjerne traadte offentlig frem. Dette Billede synes heller ikke at være anvendeligt paa Phister — men der findes endnu en tredie Proteus, i hvilken man troer at gjenkjende en af Oldtidens fortrinligste Mimer, der endog halvveis beskyldtes for Trolddom: noget Saadant er ikke saa langt fra vor store Komikers Væsen, thi vel har man hørt og læst endeel om en Garrick, en Devrient den Ældre, og vi have jo selv eiet en Ryge, der

kunde skifte Maske, Stemme og Characteer i en Grad, der gjorde Gjenkjendelsen umulig; men at Phister, indenfor Lystspillets Omraade, har skabt mere end trehundrede forskjellige komiske Typer, der alle ligge færdige til at afbenyttes paa befalet Tid og Sted, hører virkelig til den dramatiske Kunst's Underværker, og jeg vilde selv regne mig blandt de Vantroe, dersom jeg ikke Skridt for Skridt havde fulgt med hele denne Rollecyklus.

Dette gjælder nu kun Mængden af hans Præstationer; men naar man betænker, at Moliere, Holberg, Heiberg, Hertz, Overskou og alle saavel nyere som ældre Lystspildigtere have ved Phisters Medvirkning vundet en genial og indtil de fineste Nuancer gjennemtænkt og correct Udførelse, samt at de Roller, som han har leveret til vor komiske Opera, næppe i selve Paris have frembudt en livligere Colorit end paa vor Scene, under hans Behandling, da maa man i Sandhed beundre det mangesidige Talent og troe paa Geniets Trolddom.

Skulde man nu forsøge at drage en Parallel imellem Phister og hans ældre, nu hedengangne Collega, maatte man see bort fra den store Mangfoldighed og kun holde sig til de fremherskende Egenskaber hos begge disse dramatiske Størrelser. Hvad Rosenkilde besad i uudtømmeligt Lune, eier Phister i gjennemført Correcthed. Rosenkilde lod sig ofte henrive; Phister behersker baade sig selv, sin Rolle og sit Publicum. Den Afvexling, som Rosenkilde frembragte ved sit mimiske Udtryk, opnaaer Phister ved sine Betoninger og ved den Lethed, hvormed hans Organ bøier sig efter de forskjelligste Dialecter. Rosenkildes Styrke viste sig fornemmelig i de pedantiske Lærde, i de hidsige Brøvlere og baade i de komiske og de værdige Fædre. En Skuespiller, der som Phister fortrinsviis har glimret i Tjenerfaget, lige fra Scapin, Sganarelle, Crispin, Oldfux og Henrik til Officeersoppasseren Mikkel og Gaardskarlen Arv, vilde ved et fransk Theater udelukkende blive henviist til denne

Specialitet, dersom ikke saadanne Fremstillinger som Den evige Jøde, Skriverhans, Valgcandidaten Mincke og fremfor Alt den uforlignelige Klokker Link stemplede ham som Characteerskuespiller af første Rang. Baade Phister og Rosenkilde have vexelviis skildret Hverdagslivet og Phantasiens Verden, deres kostelige Humor og fine Ironie vare stedse parrede med Følelse — de have saaledes tiltalt Forstanden og rørt Hjertet og virket tilsammen, uden at den Ene har kunnet fordunkle den Anden; dog har Phister beholdt det sidste Ord i en Genre, hvis Koryphæer lidt efter lidt forsvinde fra Scenen; han indtager for Øieblikket maaskee den mest fremragende Plads blandt Europas komiske Skuespillere. Det vilde være en vidtløftig og vanskelig Sag at lægge alle hans kunstneriske Egenskaber paa Vægtskaalen, men om jeg ogsaa kunde det, vovede jeg det ikke af Frygt for at være ubillig mod Rosenkilde.

Jfr. Jørgensen. Mad. Sødring.

Mindre lykkeligt stillede end Vittighedens og det komiske Lunes udkaarede Organer ere de qvindelige Talenter, hvem Skjønhedens Tiltrækningskraft er nægtet, og som allerede i deres Ungdom maae gjøre Afkald paa de Roller, der frembyde Leilighed til at udfolde Ynde og Følelse, men som tillige fordre visse ydre Fortrin, uden hvilke den tilsigtede Virkning sjelden opnaaes.

Henriette Jørgensen, en ung Dame af ualmindelig Forstand og Dannelse, følte tidlig et særdeles Kald til Scenen; hun havde en slank Figur, et fortrinligt Taleorgan, en god Syngestemme, kort sagt alle Betingelser for at blive, hvad man kalder en god Acquisition — men Ansigtstrækkene vare intet mindre end smukke! Hun var altsaa ikke qvalificeret til Elskerindefaget. Der aabnede sig imidlertid en Udvei for hende i Characteer-Roller af forskjellig Art, og hendes Talent gjorde sig snart gjældende saavel i det tragiske Drama som i Conversationsstykkerne og i det Hele overalt, hvor Rollerne ikke ubetinget fordrede Ungdom forenet med Skjønhed; hendes Holdning var ædel, og hendes Spil vidnede om Lethed til at bevæge sig i de fashionable Kredse og om den fineste Jagttagelse af Aristokratiets Tone og Manerer. I Modsætning til denne høiere Genre havde hun tillige faaet et ypperligt Greb paa Holbergs Magdeloner, og da Heiberg aabnede Rækken af de nationale Vaudeviller, skabte Jfr. Jørgensen to ganske nye og høist originale Figurer: Frøken Trumfmeier og

Klisters modne Fæstemø, den classiske Malle. En af hendes sidste Roller var Madame Rust i Sparekassen, i hvilken hun formelig frembragte en Explosion af komisk Virkning.

Her maatte hun endelig vige Pladsen for en sytten-aarig Debutantinde, Rosenkildes Datter, Julie, der havde arvet Faderens rige Lune og hans talende Blik, men ligesom han var hun heller ikke kaldet til at gjøre sin Lykke i det Erotiske. Jfr. Jørgensen, der enten følte sig ubehageligt berørt ved denne Concurrence eller maaskee snarere var træt af at færdes imellem Coulisserne, trak sig kort Tid derefter aldeles tilbage, og Jfr. Rosenkilde indtog nu hele den Deel af hendes Forgængerindes Repertoire, der indbefattede Duennaerne og de borgerlige Mødre, i hvilket Rollefag hun efter nogle Aars Studium hævede sig til den Høide, hvor hun for Øieblikket troner, anerkjendt som et Talent af første Rang.

Hun hedder nu paa det kongelige Theaters conservative Plakat Madame Søbring, ligesom hendes gentile Forgængerinde heller ikke oplevede at beklædes med den nivellerende Frøkentitel, der nu har vundet Borgerret i vort Selskabssprog, i Lighed med det Franske, der kun admitterer Mademoiselle og Madame for det hele Qvindekjøn. — Hvorlænge skal det danske Theater holde paa disse borneerte Anskuelser, der stille den middelmaadige Actrice, som er gift med en Krigsraad eller Kammerassessor, høiere i Samfundet end den store Kunstnerinde, der har ægtet en Borger eller Videnskabsmand?

Seer man bort fra dem af Jfr. Jørgensens Roller, som bevægede sig paa det høiere dramatiske Omraade, vil Forholdet imellem hendes Talent og Mad. Søbrings omtrent blive følgende:

Rosenkildes Arv kommer ubetinget Datteren tilgode. Jfr. Jørgensen havde mere komisk Styrke; men Mad.

Søbring har mere Naivitet og Bonhomie. Der, hvor Jfr. Jørgensen var træffende vittig, er Mad. Søbring ubetalelig morsom. Begge høre til den naturlige og moderate Skole, og ihvorvel Ingen af dem har givet Efterlignere, ere de dog begge høist elskværdige i deres Kunst.

Winslow. Hoedt.

Genie og Talent ere ikke blot Begreber, der altfor ofte forvexles, men Ord, der anvendes høist uegentlig paa Begavelse og Anlæg. Jeg vil ikke paatage mig at definere det Første, men hvad Talentet angaaer, troer jeg allerede i det Foregaaende at have forklaret, at jeg forstaaer derved en Forening af Begavelse og Dygtighed.

Det er ikke nok, at Skuespilleren besidder Phantasie og Opfindelse, han maa ogsaa have Jagttagelsesevne og erhverve sig Kundskaber; det gjælder for ham ikke blot om at opfatte, men tillige at gjengive Characteren; kort sagt, Begavelsen maa udvikles ved Studium og Øvelse. Denne Fordring burde vel stilles til Kunsten i Almindelighed, men dens Gyldighed anerkjendes ikke tilfulde, og man er altfor tilbøielig til at paatrykke det Forfløine Geniets Stempel, medens man ofte lader haant om det omhyggeligt Udarbeidede. I Skuespilkunsten kan Geniet uden Dygtighed blænde ved første Øiekast, men Feilene ville i Længden træde skarpere frem, hvorimod en Forening af begge som oftest er mindre slaaende, men beholder stedse den samme Friskhed og lader En, hvergang man møder den, opdage nye Fortrin.

Dygtighed uden Genie kan ogsaa finde en Plads paa Scenen, men hører op at være Kunst i Ordets fulde Betydning.

Det er umuligt at føre disse tvende Elementer til nogen større Udvikling, medmindre man endog uvilkaarlig bekjender sig til et — ofte selvdannet og eensidigt System. Her finder den menneskelige Forfængelighed sine største Fristelser; thi man bliver da gjerne Midtpunctet i sit eget

System. Skal det gjøres praktisk, maa man stille sig selv i Spidsen, og vil man gjennemføre det indtil dets yderste Conseqventser, udsætter man sig for at fare vild, ialfald for at staae aldeles isoleret.

Det er smukt at leve og sværme for en Idee og at kunne gjøre sig selv Regnskab for hvad der har været Gjenstanden for vore Bestræbelser; men naar man nærmer sig Enden paa en lang og besværlig Løbebane, overfaldes man let af Mismod og Tvivl, og man kommer uvilkaarlig til at opkaste sig selv det Spørgsmaal, om man ikke bedre og frugtbarere kunde have anvendt sin Tid og sine Kræfter. Jeg f. Ex. har — tiltrods for Tidernes Alvor paa den ene Side og deres Letfærdighed paa den anden — villet hævde Balletten (Dands og Mimik forenede) en Plads, blandt de skjønne Kunster. Jeg veed endnu ikke med Bestemthed om jeg har havt Ret, eller om jeg er faret vild; Mange have anerkjendt min Theorie, men i Praxis staaer jeg alene.

Saaledes som jeg har opfattet Carl Winsløw, staaer han for mig som den, der kæmpede for at bringe Naturen og de menneskelige Eiendommeligheder op til den høieste Grad af kunstnerisk Fremstilling. Han selv var kun sparsomt udrustet med ydre Midler, men i hans udtryksfulde Ansigtstræk laa der en heel Verden af Characteertegninger, hans Tanke arbeidede bestandig, og i hans Sjæl var der en Higen efter det Store, der af de Uforstandige og især af de Uvillige blev miskjendt og misbrugt.

Winsløw tilbragte sine første ti Aar ved Theatret ignoreret af Bestyrelsen, forhaanet af Kritiken og i den Grad undervurderet af sine Colleger, at da han engang raadspurgte Frydendahl om en større Rolle, fik han følgende Opmuntring:

„Min bedste Herre! De vil partout spille Contrabas og har kun en Stokviolin!"

En anden Gang (efter en Debat med en yngre, af Best

relsen velseet Kammerat, der havde indgivet Klage over ham) modtog han en Reprimande saaledes lydende:

„Jeg skal bede Dem, Herr Winsløw! at entholde Dem fra alle Uartigheder imod Herr N. N., for han har mere Talent i sin lille Finger end De i Deres hele uforskammede Krop.“

Det var saavel inden- som udenfor Theatret blevet Tonen at slaae sig til Ridder paa Winsløws Excentriciteter og hans formeentlig indbildte Kunstnerkald, og Uretfærdigheden var saameget større, som han altid var villig til at anerkjende Andres Fortjenester. Hvad lignede derfor min Overraskelse, da jeg under mit Ophold i Paris (1826) erfarede, at Winsløw (ligesom senere M. Wiehe) ved en Sommerforestilling endelig havde brudt Isen og vakt almindelig Begeistring som Frantz Moor i Schillers Røvere. Jeg tvivlede endnu, men tre Aar derefter fik jeg Syn for Sagn og maatte slutte mig til hans ivrigste Beundrere. Publicum havde nu faaet Øinene op for hans overordentlige Talent og anerkjendte ham for een af vore bedste Skuespillere, en Betegnelse, der paa den Tid havde meget at betyde.

Den Carriere, der endnu laa foran ham, blev ligesaa glimrende som kort, og som en Følge deraf bestod hans Repertoire kun af et indskrænket Antal Roller, men som alle indtil deres mindste Detailler vare udarbeidede Kunstværker. Som et Beviis paa den Misforstaaelse af Talentets Væsen, som jeg ovenfor har antydet, maa det bemærkes, at der endnu fandtes dem, der ikke kunde opfatte denne Fuldendthed, og Misundelsen, der altid er opfindsom, hittede paa et Ordspil, der betegnede Winsløw som Taskenspiller istedenfor Skuespiller! Men Geniets Trylleri var hos ham intet Blændværk: det var Sandhed hævet til Idealitet. Frantz Moor, Georgios Maniakes, Trællen Skofte og Jøden Sheva staae som Monumenter blandt hans Fremstillinger i den alvorlige Stiil. Zierlig, Klister, Raadmand Runge og

Joseph Goltz ere komiske Typer, som endog hans mest talentfulde Efterfølgere ikke have kunnet undgaae at følge Træk for Træk. Slutstenen paa hans Mesterroller var Casimir Delavignes Ludvig den Ellevte, uimodsigelig noget af det Ypperste, der er blevet udført paa den danske Scene. Det var Winsløws sidste Kraftanstrængelse! Han døde i en Alder, der hos andre store Skuespillere endnu regnes til Ungdomsaarene.

Den Agtelse og Hengivenhed, jeg nærer for den udmærkede Kunstner, som jeg nu agter at nævne blandt vor dramatiske Scenes Celebriteter, gjælder i lige høi Grad hans Talent og hans personlige Characteer, og idet jeg nedskriver disse Linier, er jeg overbeviist om, at den Bitterhed, der i altfor lang Tid har holdt ham fjernet fra Scenen, maa være mildnet, og at han saavel ved egen Tilskyndelse som ved alle virkelige Kunstvenners Opfordring maa føle sig opfordret til paany at betræde den Scene, hvor han blandt de Udmærkede endnu kan henregnes til de Yngre.

Skulde dette Haab svigte, og Høedt som kunstnerisk Fremtoning for bestandig være forsvunden fra den danske Skueplads, da vil jeg fortælle for min Samtid og for de kommende Generationer af Skuespillere og Theatervenner, at Høedt ligesom Winsløw var Characteerfremstiller, og at hos dem Begge Geniet gjennem Flid og Studium havde udviklet sig til virkeligt Talent. Baade med Hensyn til humanistisk Dannelse og Anskuelse af den sceniske Kunst vare de temmelig forskjellige, og deres respective Carrierer stode complet i Modsætning til hverandre, thi Høedt aabnede sin med sande Triumpher, han rev alle sine Colleger med sig og bragte et nyt og friskere Liv ind i hele vort Skuespilvæsen; men han havde endnu ikke culmineret, da han, afskrækket af en igrunden pueril Cabale, forsvandt fra Bræderne og trak sig tilbage til sin Virksomhed som Instructeur, i hvilken Egenskab han vistnok er istand til at ud-

øve en gavnlig Indflydelse, men som dog ingenlunde opveier Tabet af hans frugtbare Exempel som udøvende Kunstner.

Baade Winsløw og Høedt hyldede det Sande og Naturlige, men det forekommer mig, at ligesom Winsløw stræbte opad fra Naturen til Idealet, saaledes er der hos Høedt en Tilbøielighed til en Bestræbelse i Retningen af en skarpt udpræget Virkelighed i Overeensstemmelse med de Anskuelser, han har fremsat i sin Afhandling om det Skjønne.

Dette Capitel vilde erholde en utilbørlig Brede dersom jeg vovede mig ind paa en Commentar over hiin mærkelige Bog — dertil fattes mig desuden det fornødne philosophiske Grundlag; ikke destomindre har den frapperet mig ved sin Dristighed, ja endog paa mange Steder aabnet nye Udsigter for mit kunstneriske Blik. Hans Tro paa Theatrets Betydning for Aandens Udvikling har baade opbygget og opmuntret mig, og jeg slutter mig af Hjertet til hans Begeistring for Scenen og navnlig til hans Beundring for Shakspeare. Det er uomtvisteligt, at Høedt, i sin Opfattelse af denne store Dramatiker saavelsom af Skuespilkunsten i det Hele, indtager et eiendommeligt Standpunkt. Den mærkværdige Udvikling, han forstod at give et Sjælebillede af den Beskaffenhed som A. Munchs Salomon de Caus (Dampkraftens formentlige Opdager), er derfor af en særegen Betydning, da ogsaa Høedt for endeel har seet sine Theorier uforstaaede og forkjættrede.

For Resten indeholdt denne Rolle en af de vanskeligste Opgaver, der nogensinde er stillet den tragiske Skuespiller, nemlig den, uden Lidenskaber at hæve sig til Pathos, idet han sværmer og lever for en Idee, der igrunden ligger udenfor Poesiens Omraade. Han møder Anstød og Forfølgelse, drives til Vanvid og Gudsfornægtelse gjennem Overbeviisning om Videnskabens Ufeilbarlighed, gjenvinder sin Forstand i Dødens Stund for at bøie sig for den Al-

mægtiges Villie og ubaander med Haabet om de kommende Slægters Anerkjendelse.

Den Maade, hvorpaa Opgaven blev løst, maa have overtruffet Forfatterens dristigste Forventninger, og Høedts mesterlige Fremstilling gjorde et Indtryk, der endnu bevares blandt dem, der elske den dramatiske Kunst. Denne Blanding af Adelsmand og Haandværker i det Ydre, forenet med en Aand, der optages af et Verdensproject, og et Hjerte, der gjemmer Faderens ømmeste Følelser, kort sagt, den hele historiske og psychologiske Fremtoning var ubeskrivelig fængslende, og da saa endelig hans stolte Luftslotte, i hvis colossale Slagskygger han saalænge havde vandret, styrte sammen, og gjennem deres Ruiner det evige Lys straaler ham imøde, da føler man meer end Rørelse og Beundring — man gribes af Bevidstheden om en dyb og lærerig Sandhed.

At Høedt netop paa det Terrain, hvor han kæmpede for det Ædleste og Bedste, har skaffet sig bittre Modstandere, er kun et lille Blad mere til Reformatorernes Martyrologie. Jeg nærer bestandig det Haab, at han som Skuespiller endnu ikke har sagt os det sidste Ord; men for ikke at gaae Glip af den Fornøielse at yde et genialt Talent den velfortjente Hyldest, vil jeg her i et Par Træk characterisere hans Optræden paa den danske Scene.

Jeg har allerede omtalt hans fortræffelige Udførelse af Hamlet i Forhold til de berømteste Fremstillere af denne Kæmperolle. Det kunde ikke undgaaes, at en saa selvstændig Opfattelse og en saa original Udarbeidelse som Høedts af en fra saamange Sider belyst Characteertegning jo maatte fremkalde Yttringer af høist divergerende Meninger, og da der i hans hele Repertoire ikke fandtes een Rolle, der jo havde været tænkt anderledes af en Kritik, som aldrig indlader sig paa Opfindelser i Kunsten, men kun dømmer relativt til hvad der er hørt, seet og læst og altsaa stadfæstet som Regel: saa maatte nødvendigviis de fleste af hans

Præstationer i Begyndelsen fremkalde ivrige Protester fra de Dramatisk-Conservatives Side. Dette forhindrede imidlertid ikke, at hvorsomhelst han medvirkede, var hans Medvirken altid ledsaget af en Succes, og at hvad der ofte ved de første Forestillinger var forekommet En ualmindeligt, ja næsten sært, snart blev antaget for det ene Rigtige og med hver Gang vandt forøget Bifald. Skjøndt Høedts mangesidige Talent gjorde sig gjældende saavel i Lystspillet som i Dramaet, maatte man dog beklage, at der ikke oftere forundtes ham Leilighed til at producere sig i de shakspearske Mesterværker, hvis Studium netop synes at have været hans Hovedopgave. Hvad der i den Retning er gaaet tabt for Publicum kunne de bevidne, der have hørt ham recitere løsrevne Scener af Shylock og Richard den Tredie. Striden om, hvorvidt denne sidste Tragedie var skikket til at opføres paa et dansk Theater blev tildeels Aarsag til den Spænding og de deraf følgende Rivninger, som endte med at betage Høedt Lysten til at fortsætte en Virksomhed, hvortil han aabenbart var kaldet. Skade, at en fra Begyndelsen af reent litterair Tvistighed i den Grad skulde udarte og foraarsage Scenen et Tab, der ikke alene er føleligt for det ældre classiske Repertoire, men berører en heel Fremtid for den dramatiske Kunst, der ligesaalidt som de andre Kunster kan leve alene ved Traditionen, men behøver at forfriskes ved Betragtningen af Naturen og forynges ved en smagfuld Forening af Talent og Genie.

Fru Nielsen. Fru Heiberg.

Jeg slutter denne Cyclus af Celebriteter med tvende Størrelser, hvis Personlighed og hele dramatiske Retning ere saa grundforskjellige, at en Sammenstilling kun forsaavidt kan tænkes mulig, som de Begge have deelt lige Berømthed og hver for sig have havt en særegen Betydning for den danske Scene. Naar jeg derfor fremtager af min Erindring de Indtryk, som disse sjeldne Kunstnerinder have efterladt hos mig, kommer jeg uvilkaarlig til at dvæle længst ved den Hedenfarne, fordi en væsenlig Deel af hendes Carriere allerede ligger en Menneskealder tilbage i Tiden, fordi den Genre, som hun repræsenterede, blev paa en hensynsløs Maade forsømt, netop paa den Tid, da hendes Talent culminerede, og endelig fordi Mindet om Scenens ypperste Kunstfrembringelser er saa flygtigt, at det bliver en hellig Pligt for Tankens Tjenere at fastholde Billedet af det Fortræffelige og for det skrevne Ord at bevare det Liv, der strømmede ud fra Anna Nielsens Læber og i en heel Menneskealder var Digtekunstens værdigste Tolk.

Hendes Læreaar vare deelte imellem den dramatiske og lyriske Scene: Dyveke, Ida Münster i „Hermann von Unna" og Stephanie i Bertons Opera af samme Navn bleve hendes Debutroller, der snart lode os opdage hos den unge blonde Pige en hidtil ukjendt Romantik, som, forenet med ukunstlet Ynde og en fra den traditionelle Pathos ganske afvigende Declamation, inden kort Tid udviklede sig til et betydeligt Talent. Som Sangerinde besad hun en bøielig og udtryksfuld Sopran, der navnlig i Agathes Partie i „Jægerbruden" var af en høist poetisk Virkning; dog skulde de større dramatiske Roller snart optage hendes hele Opmærksomhed, standse

hendes Sangstudier og tildeels svække hendes Stemmemidler, der senere kun bleve tilstrækkelige til de heibergske Vaudeviller, hvis friske Lyrik hun forstod at fremhæve saaledes, at en lignende Virkning siden kun sjelden er opnaaet.

I hendes Fremstillinger af Valborg og Signe saae vi Idealet levendegjort af den nordiske Elskerinde. Men hvorfor kalde vi denne Erotik fortrinsviis den nordiske? Var Grækerinden Maria i „Væringerne" ikke en Skabning af den samme kydske, ætheriske Natur? Jo tilvisse, men vi kalde den saaledes, fordi hun ikke blot i Oehlenschlägers og Boyes historiske Skuespil, men i Schillers og Shakspeares Dramer og selv i det lette franske Lystspil var det, som vi Nordboere forstaae ved Elskerinden — mindre den forelskede end den elskende, den elskelige!

Man skulde troe, at en saadan Opfattelse af Kjærlighedens Væsen, der stemmer saa fuldkommen med vor nationale Æsthetik, maatte danne Skole og finde en frugtbar Efterligning; men det er netop dens dybe Poesie, der gjør den saa vanskelig at gribe, thi først og fremmest maa den have sit Udspring i Sjælens Indre, for midt i sin tilsyneladende Ro at sprede Straaler af Varme og Liv, dernæst bestaae dens Former mindre i de ydre Fuldkommenheder end i Fraværelsen af visse Feil, hvortil Kunstsproget blot eier fremmede Benævnelser, nemlig Sentimentalitet, Coquetteri og Affectation.

Det store Opsving, som Declamationen havde modtaget igjennem Nielsens talentfulde Vers-Recitation, bidrog meget til den Vexelvirkning, der opstod imellem Scenens Koryphæer og den Tids yngre Digtere, hvis lyriske Førstegrøde frembares ved de saakaldte Aftenunderholdninger og det med en Begeistring, der opflammede Tilhørerne og styrkede Forfatterne. Chr. Winther, H. C. Andersen og H. P. Holst vandt adskillige Krandse ved disse olympiske Lege, og Anna Nielsen flettede de skjønneste og bedste! Hvo kan vel glemme hendes beaandede Foredrag af

Hertz's „Slaget paa Rheden"? Endnu den Dag idag, naar jeg læser dette herlige Digt, klinger hendes Røst for mit Øre!

Heiberg afskaffede disse Declamatorier tilligemed de stundom misbrugte Sommerforestillinger. Derved opnaaedes, at Intet kom paa Scenen, uden at være stemplet med Theaterbestyrelsens Approbatur; men det friere Liv, der havde frembragt saa meget Fortrinligt, og som endog havde givet den første Anledning til Heibergs egne Vaudeviller, gik tabt, og det bør ikke forbigaaes med Taushed, at uden hine Sommerskuespil vilde vi neppe nogensinde have faaet at vide, at Winsløw og Wiehe vare store Talenter.

Fru Nielsens Overgang fra Elskerindefaget til unge Koner og kraftige Qvinder var ligesaa brat som lykkelig iværksat. Endeel af disse Roller hørte til det franske Lystspil, navnlig Scribes, hvori hun med sandt Mesterskab gav os flere fiint nuancerede Characterer, som Lady Marlborough i „Et Glas Vand" og Cesarine i „Kammeraterne". Af hendes tragiske Repertoire maae vi fremhæve Dronning Margaretha og Lady Macbeth som noget virkelig Storartet, og da hun endelig betraadte et tredie Stadium ved at overtage de ældre Characteerroller, saae vi hos hende Moderkjærligheden fremstillet i hele dens Mangfoldighed og Fylde; vi nævne blot Enkedronningen i Delavignes „Edwards Sønner", Fru Warberger i „Jægerne", Palle Bloks djærve Hustru i „Pak" og endelig — hvad der er uforglemmeligt — Griffenfeldts Moder, i „Prindsessen af Taranto". Denne Rolle, der ikke var anlagt paa nogen stor Effect, fik i Fru Nielsens Hænder en ganske uventet Betydning, thi da hun opløst i Graad styrter sig for Kongens Fødder for at anraabe om Naade for sin dødsdømte Søn, forsvandt Alt, hvad der omgav denne ene tragiske Figur, og hiin Scene blev Stykkets Glandspunct.

Efter denne Triumph feirede hun ingen flere paa denne Jord. De store Talenter gaae altid for tidligt bort, men

dog i den rette Stund, naar de ikke overleve deres egen Berømmelse! Maatte Anna Nielsens Minde bevares til de seneste kunstelskende Slægter, ikke for den Glands, der kan omgive et Navn, men som et følgeværdigt Exempel for scenisk Kunst i den Retning, der mest characteriserer vor nationale Poesie:

Naturtroskab, Følelse og Reenhed.

Fru Heibergs Virksomhed har været saa omfattende og hendes Indflydelse saa overordentlig, at der vilde udkræves et særskilt dramaturgisk Værk for tilfulde at skildre denne eminente Kunstnerindes Betydning for den danske Skueplads og endnu mere for at opregne alle hendes Seire. Vore bedste Forfattere have bygget deres Stykkers Virkning og Held paa hendes mangesidige Talent, og en af Danmarks ypperste Digtere, der tillige var hendes Ægtefælle, har baade levet og skrevet for hende.

Hun hævdede med Rette sin Stilling som det danske Theaters Primadonna og overstraalede Alt, hvad der i de andre Brancher aspirerede til denne Titel. I Kunstens Billedsprog kalder man gjerne en saadan Fremtoning en Stjerne, og det forholder sig med Theatrets som med Firmamentets lysende Kloder af dette Navn, deres Rang bestemmes som oftest efter deres større eller mindre Afstand fra vort Synspunct. Fru Heiberg befinder sig endnu i vor umiddelbare Nærhed, og hendes Glands er endnu saa blændende, at ethvert om eller men af en kritisk Iagttagelse vilde lyde som en Opposition imod hendes store Berømmelse. Jeg vover derfor kun i fuld Anerkjendelse af alt det Fortrinlige, som denne geniale Skuespillerinde har præsteret i flere Rollefag, at fremsætte som min personlige Anskuelse, at det Muntre, det Vittige og det Elskværdige har været hendes egenlige Kald. I Eet ville alle hendes Beundrere, baade de sindige og de fanatiske, snart blive enige, nemlig at paa den danske Scene har ingen

Stjerne funklet saa stærkt og saa længe som Johanne Louise Heiberg.

Skulde vi endnu kunne tænke os en Sammenstilling af disse ulige dramatiske Størrelser, maatte det snarere være som Begreber end som Personligheder. Begge have — skjøndt med forskjelligt Indtryk — virket baade i Komedien og i Tragedien, men de høie Muser taale ingen tvedeelt Dyrkelse; vi ville derfor henvise deres udkaarede Præstinder hver til sit Altar, og naar engang vor Hovedstad skulde troe sig forpligtet til at reise den sceniske Kunst et værdigere Tempel end det nærværende, kunde jeg foreslaa at skjænke Vestibulen Prydelser, der i Lighed med »theatre français'« paa eengang frembyde et Symbol og et Mindesmærke. Naar vi da give Thalia Fru Heibergs Ansigtstræk, bør Anna Nielsens betegne Melpomene.

Tilbageblik.

Jeg slutter denne Bog med et gladere og lettere Sind, end Tilfældet var med Mit Theaterlivs første Deel, og jeg skuer med Glæde og Taknemlighed tilbage paa de svundne Aar, om de end for mig, som for saa mange Andre, have bortveiret mange Illusioner.

Den 8de Juli 1865 er det halvhundrede Aar siden, at jeg ved kongelig Resolution blev ansat som Elev med Gage. Jeg havde allerede dengang to Aars Dandseskole og udførte Solopartier saavelsom talende og syngende Drengeroller. I 1823 blev jeg udnævnt til kgl. Dandser og reiste Aaret derefter (uden Stipendium) til Paris, hvorfra jeg efter et sexaarigt Ophold vendte tilbage, for at overtage Ledelsen af Balletten, ved hvilken jeg medvirkede i atten Aar som første Solodandser, og som jeg senere forestod i Egenskab af Componist og Instructeur indtil October 1861. Jeg har ved min Bortgang fra det kongelige Theater efterladt et Repertoire, hvis Udbytte i finansiel Henseende lover at ville fuldkommen opveie den Pension, der contractsmæssig er bleven mig sikkret til Løn for lang og virksom Tjeneste, og som nu skjænker mig en behagelig og uafhængig Tilværelse paa mine ældre Dage.

Da jeg imidlertid ikke agter at hengive mig til en ubeskjæftiget Hvile og desuden haaber endnu i Frastand at kunne gavne den Sag, der har optaget min kraftigste Virken, vil denne Bog vidne om, hvorledes jeg agter at benytte min Tid og mine Erfaringer. Vistnok er den beregnet paa

et Publicum af Theatervenner i Almindelighed, maaskee kan den ogsaa indeholde Adskilligt til Lærdom for Folk af de forskjellige Theaterfag; men jeg dølger ikke, at den fornemmelig vil interessere dem af mine Venner og Velyndere, der med Overbærelse og Velvillie have fulgt mine Skridt paa Kunstens Bane. Det skulde glæde mig, om den overhovedet maatte bidrage til at klare Anskuelserne om Gjenstande, der rigtignok kun tilhøre „den glade Kunst", men ligefuldt have deres dybe Alvor — ialfald for den, der har faaet dem til Livsopgave.

En anden mindre glædelig Betragtning paatrænger sig Kunstneren, naar han tiltrods for sit muntre Kald optræder som Skribent, og navnlig som Historieskriver indenfor den lille Verden, hvori han saalænge færdedes. Han kan nemlig, selv med den redeligste Villie til at vise Alt fra den lyseste Side, ikke undgaae at nævne Feil, vrange Begreber, ja endog Individer, der efter hans Overbeviisning staae iveien for Kunstens Fremme. Ligeledes er han udsat for at dele Skjæbne med Recensenterne, der sædvanlig anklages for at have rost forlidt eller formeget, eller forbigaaet den virkelige Fortjeneste med Taushed. Reclamationer ville heller ikke udeblive, og jeg skal ikke være uvillig til med Tiden at rette mulige Feiltagelser og erstatte det Manglende; men jeg vover at gjentage, hvad jeg har sagt i min Indledning: mine Meninger ere ikke uantastelige, der kan findes Vildfarelser i mine Theorier, men jeg tør med god Samvittighed paastaae det: ikke een Usandhed i min Fremstilling.

Paa det Spørgsmaal: om denne Deel af „Mit Theaterliv" skal blive den sidste og slutte den Carriere, som jeg har helliget Scenens Kunst, maa jeg svare: Jeg troer det. Jeg componerer ingen flere Balletter, da jeg ikke paany vil optage Kampen mod de indgroede Fordomme, baade de artistiske og de finansielle, og skulde jeg endnu engang lade mig friste af de mere generelle sceniske Interesser, maatte

det være under Betingelser, som ingen Bestyrelse i vore bevægede Tider kunde gaae ind paa: jeg vilde nemlig forlange Garantier imod den borneerte Ondskab! Thi vel er min physiske Kraft endnu temmelig usvækket, og lidt Phantasie er der ogsaa levnet mig, men endskjøndt Aarene, Erfaringen og en ærlig Stræben have bidraget til at dæmpe min naturlige Heftighed, virker enhver Ærgrelse skadeligere paa min Helbred nu end i mine yngre Aar, og jeg tilstaaer oprigtig, at Fredensborgs rene Luft og landlige Ro tiltale mig mere, end de støvede Coulisser og Alt, hvad der rører sig imellem dem. Jeg bevarer bedst min Kjærlighed til Theatret ved at gaae i de skjønne Alleer og philosophere over Livet, Naturen og Kunsten.

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

LOAN DEPT.

This book is due on the last date stamped below, or on the date to which renewed.
Renewed books are subject to immediate recall.

15Dec'60JH

REC'D LD
FEB 6 1961

DAVIS
INTERLIBRARY LOAN
JAN 12 1972

UCLA
INTERLIBRARY LOAN
THREE WEEKS AFTER RECEIPT
NON-RENEWABLE
6788
FEB 16 1972

INTERLIBRARY LOAN
JUL 10 1978
UNIV. OF CALIF., BERK.

REC. CIR. SEP 14 '78

LD 21A-50m-4,'60
(A9562s10)476B

General Library
University of California
Berkeley

C031847650

[redacted]